

januari 1961

Politiek en Cultuur

in de inhoud:

Vraagstukken van loonstrijd
en vakbondseenheid

Visite aan „welvaartsland”

Ontwikkeling kleine boerenbedrijven
in de landbouw

21ste jaargang, nr **1**

40 cent

JANUARI 1961

	Pag.
Vraagstukken van loonstrijd en vakbondseenheid <i>A. v. Turnhout</i>	1
Visite aan „welvaartsland” <i>F. Baruch</i>	10
Ontwikkeling kleine boerenbedrijven in de landbouw <i>K. Stek</i>	22
De tragedie van Kongo	27
De Jood in de doornstruiken <i>Arnold Zweig</i>	33
CRITISCHE NOTITIES:	
Verolming	40
Nieuws uit Bonn	43
BOEKBESPREKINGEN:	
Een „ongelovige” op zoek naar „een nieuw geloof” <i>W. K.</i>	44
Arm, maar waarom? <i>F. B.</i>	46

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C. tel. 62565.

Politiek en Cultuur

inhoudsopgave 1961

algemene en internationale vraagstukken

Zelfbeschikkingsrecht als camouflage voor kolonisatie	A. Averink	390
Indrukken uit Noord-Korea	A. Averink	500
Manifest van vrede en vooruitgang	F. Baruch	369
De geschiedenis herhaalt zich niet	F. Baruch	477
Arbeidsdag en werkweekverkorting	P. Bakker	145
Automatisering en automatie	P. Bakker	426
West-Irian. Een etnografische schets	N. A. Boutinow	531
Naar het rijk der vrijheid	J. de Boo	205
België na de storm	L. Geyt	251
De les van Alabama	Charles Haroche	322
Van proletarische dictatuur naar socialistische democratie	G. Maas	484
De dollar in opspraak	G. Verrips	70
Mark en macht	G. Verrips	164
Engeland op een tweesprong	G. Verrips	400
Economische samenwerking van socialistische staten	G. Verrips	522
De tragedie van Kongo		27
Chroestsjow over Duitsland en Berlijn		300
Kernpunten van het Duitse vraagstuk en het probleem West-Berlijn (uit de rede van N. S. Chroestsjow van 7 aug. 1961)		380
Documenten over de Duitse kwestie		442
De Algerijnse boeren		318
De Franse vrienden van de PSP		452
Wat zeggen zij zelf?		546

Nederland

De communisten en de werkende vrouw	A. Averink	156
Zelfbeschikkingsrecht als camouflage voor kolonisatie	A. Averink	390
De kleine en de grote crisis van De Quay	M. Bakker	49
Is een Nederlandse neutraliteitspolitiek mogelijk?	M. Bakker	97
Visite aan „welvaartsland”	F. Baruch	10
Positie der wetenschappen in Nederland	F. Baruch	54
Nederland in het nieuwe stadium van de algemene crisis van het kapitalisme	F. Baruch	196
Een jubileum in Arnhem	F. Baruch	314
Verandering van de structuur in de mijnstreek	F. Dragstra	241

Theorie en praktijk der ondernemingsraden	<i>J. van Ee</i>	304
Ter nagedachtenis van ir. S. J. Rutgers	<i>P. de Groot</i>	289
Vier jaar praktijk van de PSP I	<i>R. Haks</i>	108
Vier jaar praktijk van de PSP II	<i>R. Haks</i>	173
Werkclassificatie (ontleend aan inleiding R. Haks op een districtsconferentie in Amsterdam, ter voorbereiding van het Pinkstercongres) (Aantekening)		338
Het voorspel van de tiende mei (Aantekening)	<i>C. Klaphek</i>	551
Het Noorden opnieuw bezien	<i>W. Kremer</i>	221
Problemen der werkclassificatie	<i>C. Mulder</i>	213
Strijdbare neutraliteit	<i>J. Snellen</i>	229
Suriname — honderd jaar geleden	<i>J. Snellen</i>	445
Ontwikkeling kleine boerenbedrijven in de landbouw	<i>K. Stek</i>	22
De grond opnieuw speculatie-object	<i>K. Stek</i>	310
Agrarische vraagstukken	<i>K. Stek</i>	437
Een reformistisch sprookje	<i>W. Swart</i>	63
Vraagstukken van loonstrijd en vakbondseenheid	<i>A. van Turnhout</i>	1
De weg naar oplossing van de woningnood	<i>H. Verheij</i>	120
Alles voor de vrede	<i>H. Verheij</i>	417
De Nederlandse arbeidersbeweging en de strijd voor neutraliteit en vrede	<i>H. de Vries</i>	465
neutraliteit en vrede II	<i>H. de Vries</i>	513
Nederland, neutraliteit, Duitsland		292
De Nederlandse arbeidersbeweging en de strijd voor Huren en afschrijving (Aantekening)		341

cultuur, geschiedenis en wetenschap

Automatisering en automatie	<i>P. Bakker</i>	426
Positie der wetenschappen in Nederland	<i>F. Baruch</i>	54
De geschiedenis van het denken	<i>F. Baruch</i>	275
De oude kunst van West-Afrika	<i>Burchard Brentjes</i>	333
Vonnis in een ziekenzaal door Fidel Castro		259
Ontsluierde geheimen	<i>A. J. Oparin, G. A. Deborin</i>	126
Picasso tachtig jaar	<i>Ilja Ehrenburg</i>	542
Het beeld van de toekomst	<i>Stejan Heym</i>	494
Astronautica en buitenaardse beschavingen	<i>W. Krasowsky</i>	328
Het Waterlooplein	<i>G. Maas</i>	81
De hersenen van de mens	<i>D. Orlowa</i>	268
De jood in de doornstruiken	<i>Arnold Zweig</i>	33
Paspoort naar de hemel	<i>Redactie</i>	193
Nakomeling van een grote school		85

critische notities

Verolming	40
Nieuws uit Bonn	43

De nieuwe internationale der hoge hoeden	77
Mislukte conferentie	79
De gemeenschap van de vrees	136
Morele bluf	182
Beleefd aanbevolen...!	236
Documenten over een conferentie	279
Dertig jaar twijfel van een twijfelachtige figuur	281
Stagnatie en instabiliteit	343
Aan de bron van het Duitse militarisme	346
Demoskopie	349
Nazi-smokkelwaar in Nederland	351
J. B. Charles op het oorlogspad	410
Van Berlijn tot Angola	412
Het hoofdproduct van Unilever	460
Gesprek met Moskou	503
Over de macht en invloed der Sowjet-vakbeweging	554
Onze cijferaaars	556

partijscholing

Zelfstudie — Het einde van het koloniale stelsel	93
Zelfstudie — De communisten en hun vaderland, de democratie en de vrede	356

partijdocumenten

Resolutie over de conferentie van Moskou	96
Resolutie van het Partijbestuur der CPN over de toestand in Nederland	141
Oproep Dagelijks Bestuur der CPN voor de Internationale Vrouwendag	191
Verklaring van het Dagelijks Bestuur der CPN over het proces-Eichmann	191
Leuzen voor 1 Mei	288
Gelukwens van het Partijbestuur der CPN	288
Verklaring van het Dagelijks Bestuur der CPN	288
PKI telegrafeert CPN	291
Resolutie, aangenomen op het Twintigste Congres der CPN	359
Oproep inzake Nieuw-Guinea	361
Het nieuwe Partijbestuur	364
Partijbestuur der CPN bijeen geweest	
Waarheid-festival op 1 oktober in de nieuwe RAI	364
Verklaring van het Dagelijks Bestuur der CPN	365
Verklaring van het Dagelijks Bestuur van de CPN inzake	
de strijd van het spoorwegpersoneel	366
Resolutie van het Partijbestuur der CPN over de oorlogsdreiging in Europa	414
Oproep van het Dagelijks Bestuur der CPN	415
Gelukwens CPN	416

De ruimtevlucht van Titow	
Brief van het Partijbestuur van de CPN	462
Telegram van CPN aan Amerikaanse Communisten	463
Congres Koreaanse Werkerspartij	463
CPN feliciteert Belgische Communistische Partij	463
Resolutie van het Partijbestuur der CPN	510
Mededeling van het Dagelijks Bestuur der CPN	512
Gemeenschappelijke verklaring Communistische Partijen van Nederland en Indonesië	558
Communiqué van het Partijbestuur	560

boekbesprekingen

Een „ongelovige” op zoek naar „een nieuw geloof” (De Toekomst van het geloof, door Gerhard Szczeny)	
Geloof en ongeloof, door Friedrich Heer en Gerhard Szczeny	W. K. 44
Arm, maar waarom? (Dr. L. J. Zimmerman, Arme en rijke landen)	F. B. 46
Kroniek van de Februari-staking 1941 (G. Maas, Kroniek van de Februari-staking 1941)	F. S. 88
Groepshuwelijk en enkelvoudig huwelijk (Dr. J. de Leeuwe, Groepshuwelijk en enkelvoudig huwelijk)	A. L. 90
Geschiedenis der USSR (Outline History of the USSR)	L. 91
Bruno Apitz: Naakt onder wolven	F. S. 186
Het „bovengronds verzet” van Hirschfeld (Dr. H. M. Hirschfeld, Herinneringen uit de bezettingstijd)	W. K. 283
Romeo, Julia en de duisternis (Jan Otcenasek, Romeo, Julia en de duisternis)	M. B. 287
Koning Leopolds alleenspraak (Mark Twain, Koning Leopolds alleenspraak)	F. S. 353

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Vraagstukken van loonstrijd en vakbondseenheid

Het regeringsbureau voor de statistiek maakte in november j.l. bekend, dat in de eerste tien maanden van 1960 het aantal stakingsdagen vijftig maal groter is geweest dan in dezelfde periode van het voorafgaande jaar (449.064 tegen 9.630).

Deze groeiende stakingsbeweging heeft zich in de maanden november en december voortgezet. Alleen reeds het aantal metaalarbeiders dat in deze maanden staakte is te schatten op circa 30.000.

Het zijn cijfers, die wel heel duidelijk demonstreren hoe onder het rechtse kabinet-De Quay de klassenstrijd is verscherpt en grote groepen nieuwe arbeiders in de strijd worden betrokken.

Toen deze regering in mei 1959 haar regeringsprogram presenteerde werd daarin o.a. gezegd, dat de arbeiders door de vrije loonpolitiek meer konden gaan profiteren van de „gestegen welvaart” dan onder de geleide loonpolitiek mogelijk was.

Voortaan zouden de lonen omhoog gaan op basis van de gestegen productiviteit. En om dat te realiseren zou inplaats van regeringsmaatregelen op het gebied van de lonen, de vrijheid voor het afsluiten van loonovereenkomsten worden verlegd naar het bedrijfsleven — naar de vakbonden en de ondernemers dus.

De communisten hebben vanaf het begin aan deze mooie voorspiegelingen weinig geloof gehecht. Hun opvatting was: als de arbeiders aan hun trekken willen komen, dan zal juist tegenover de *vrije loonvorming* de *vrije loonstrijd* geplaatst moeten worden.

Anderhalf jaar ervaring met de „spelregels” van De Quay en Roolvink en de toenemende stakingsbeweging tegen hun loonpolitiek hebben de juistheid van dit standpunt bevestigd.

Drie redenen

Voor het voeren van de loonstrijd hebben de arbeiders drie dwingende redenen.

De eerste is het feit, dat de winsten een nimmer gekend hoog peil hebben bereikt. Reeds bij de afsluiting van het vorige jaar zag de Amsterdamse beurs aanleiding tot een bijzonder feestvertoon over de „voorspoedige gang van zaken”. Maar de afgelopen twaalf maan-

den hebben op dit gebied alles in de schaduw gesteld, wat tot nu toe op het gebied van de winst-makerij gepresteerd werd. Het gezonde klassegevoel van de arbeiders kwam in opstand en zij eisten inlossing van de belofte, door De Quay gedaan, dat zij deel zouden hebben in de „gestegen welvaart”.

In de tweede plaats waren er de gestegen kosten van het levensonderhoud, het middel, waarmee de kapitalisten langs allerlei sluiptwegen de reële lonen aantasten.

In de derde plaats was er de stijgende productiviteit, waarmee de winsten werden opgevoerd.

Voor wat het tweede punt betreft kunnen alle „prijsstabilisatiesuccessen” van minister De Pous niet wegnemen, dat sedert het optreden van deze regering en volgens haar eigen cijfers, de kosten van het levensonderhoud tenminste met vijf procent zijn gestegen.

Dit ondanks het feit, dat in diezelfde tijd, eveneens volgens regeeringscijfers, de prijzen van de goederen en grondstoffen die de industrie en groothandel uit het buitenland invoerden, met 2,5 procent zijn gedaald.

En hoe staat het met de productiviteit?

In *Economisch Statistische Berichten* (9 november 1959) wordt door een medewerker berekend, dat in de jaren 1951-1960 de productie per arbeider met 25 procent méér is gestegen en dan de reële lonen.

Dat zijn dan de gemiddelde cijfers over alle industrie-takken. Men kan dus veilig aannemen, dat het verschil in de grote bedrijven in de metaalindustrie, of bij Philips en AKU e.a., nog veel groter is.

Uit de ESB-cijfers blijkt, dat de lonen reeds onder de geleide loonpolitiek van Drees-Suurhoff (tot eind 1958) tien procent bij de gestegen productiviteit waren achter gebleven.

Daaraan zou de loonpolitiek van De Quay dus een eind gaan maken, door de lonen aan de productiviteit te koppelen. De ESB-schrijver rekt echter voor, dat juist sedert het loonbeleid van deze regering het achterop raken van de lonen in versneld tempo is voortgezet.

In de laatste twee jaar, zo stelt hij, steeg de gemiddelde productiviteit van de arbeiders met $12\frac{1}{4}$ procent per jaar en de reële lonen stegen volgens hem met 2,07 procent per jaar.

Nu is het met de „officiële” cijfers altijd oppassen geblazen. Daar al de hier gebruikte cijfers echter berusten op gegevens van regeeringszijde staat het in ieder geval wel vast, dat zij de verscherpte uitbuiting van de arbeiders onder De Quay nog zo gunstig mogelijk weergeven. Naast de extra-winst uit het verschil tussen gedaald invoer- en gestegen binnenlands prijspeil, staken de ondernemers dus ook — ondanks loonsverhoging — uit de verhoogde productiviteit 10 pct per jaar extra-winst in hun zakken.

Monopolies grijpen in

Woorden en daden zijn bij de kapitalisten en hun regeerders twee verschillende zaken. Eerst hebben zij de prestaties van de arbeiders met allerlei middelen omhoog gejaagd onder het lokmiddel: loon naar productie.

Toen deze er kwam werd de koers echter weer gewijzigd en bleek de productiviteit plotseling geen maatstaf voor loonsverhoging meer te kunnen zijn. Uiteraard weet niemand beter dan de ondernemers zelf, hoe snel en hoe hoog de productiviteit in hun bedrijven gestegen is.

En reeds op 31 mei vorig jaar kwam dan ook de voorzitter van het Centraal Sociaal Werkgevers Verbond, ir Kruyff — tevens voorzitter van de Stichting van de Arbeid — met de eis op de proppen voor „een nieuwe koersbepaling” in de loonpolitiek.

„Daarbij zullen wij niet kunnen blijven voortgaan met de loonontwikkeling per bedrijfstak of per onderneming vrijwel uitsluitend afhankelijk te maken van de dikwijls nogal aanvechtbare cijfers over arbeidsproductiviteit”, aldus de heer Kruyff namens de grote ondernemers.

Wie de drijfkrachten achter deze „nieuwe loonkoers” zijn en welk doel daarbij wordt nagestreefd is op een latere bijeenkomst van dit ondernemersverbond in november j.l. door de vice-president van Philips, ir Tromp, duidelijk gemaakt.

Deze monopolie-vertegenwoordiger verlangde, dat de „nieuwe loonkoers” er op gericht zou worden om de arbeiders naar de monopoliebedrijven „te dirigeren”.

Want alleen daar, aldus de Philips-man, leveren de arbeiders de grootste bijdrage tot het „nationale product” en brengt een eventuele loonsverhoging geen gevaren mee voor „onze nationale economie”.

En prompt werden „de groten” door de regering bediend.

Toen in de metaalindustrie, na tal van acties voor bedrijfseisen, ondernemers en vakbonden op grond van de gestegen productiviteit tot een accordé over loonsverhoging kwamen, vaardigde Roolvink de zoveelste spelregel uit: de regering stapt af van het productiviteitscriterium, tussentijdse loonsverhogingen kunnen niet doorgaan en de CAO's mogen niet opengeboken worden!

Geen na-oorlogse regering heeft zich zo openlijk en brutaal tegenover de arbeiders en hun vakbonden geplaatst als dit kabinet-De Quay.

Maar niet tegenover hen alleen. Ook tegenover die ondernemers, zoals o.a. in de metaal, die niet tot de „selecte-club” van Philips-Shell-AKU en Unilever behoren. Zij plaatste zich tegen de concurrenten van de monopolies op de schrale arbeidsmarkt, die de arbeiders loonsverhoging willen betalen om hen in hun bedrijven vast te houden.

Maar ongetwijfeld wordt de afwijzing van loonsverhoging in de metaal-industrie door de monopolies en hun regering ook ingegeven door hun pessimistische verwachtingen ten aanzien van de toekomstige economische ontwikkeling.

Onder het mom van een „vrije loonpolitiek” wordt in werkelijkheid de scherpste loondictatuur doorgevoerd om de belangen van de monopolies veilig te stellen.

Vakbondsdemocratie

Het bestuur van de NVV-metaalbond (ANMB), de grootste vakbond in ons land met meer dan 100.000 leden, capituleerde voor het regeringsverbod, maar niet zonder zich eerst onder de zware druk van de leden tegen het regeringsstandpunt verzet te hebben.

Tegen een regeringsbeslissing valt niet te vechten, aldus het ANMB-bestuur, want dat is in strijd „met de democratie”.

Maar wat heeft de loondictatuur van deze regering nog met democratie te maken?

200.000 metaalarbeiders verlangen loonsverhoging — tussen vakbonden en ondernemers is een loonovereenkomst getekend. Wat is er dan democratischer dan deze uit te voeren?

Als daarbij dan een regering als loondictator optreedt en het resultaat van het overleg tussen de twee partijen in het bedrijfsleven nietig verklaart, dan dient zo'n regering ook als loondrukker bestreden te worden.

Er is pas sprake van vakbondsdemocratie, als in overleg met de leden wordt besloten met welke middelen de loonovereenkomst, ondanks het regerings-verbod, kan worden afgedwongen. Maar niet als men zich bij elke beslissing van een reactionaire regering neerlegt.

Om zijn capitulatie aannemelijk te maken, stelde het ANMB-bestuur dat nu per bedrijf gezocht zal worden naar loonsverhoging door middel van verbeteringen van de secundaire arbeidsvoorwaarden. Dat wil dus zeggen, door middel van per bedrijf te stellen eisen.

Maar daarvoor strijden de arbeiders iedere dag in de bedrijven en moeten zij ook doen, om tegenover de steeds nieuwe methode van scherpere uitbuiting door de ondernemers, hun loon te verdedigen en waar mogelijk te verbeteren.

Die strijd voor de bedrijfseisen is van grote betekenis. Zij heeft in de afgelopen tijd bewezen, dat op grondslag daarvan de overgrote meerderheid van de arbeiders in de bedrijven verenigd kunnen worden voor gezamenlijk optreden tegen „hun” ondernemer en daarbij successen te behalen zijn.

Meer nog, de strijd die de arbeiders op de bedrijven voor hun directe eisen gevoerd hebben, heeft juist tot resultaat gehad, dat de ondernemers zoals in de metaalindustrie, op korte termijn tot een overeenkomst voor een algemene loonsverhoging gedwongen werden.

De strijd voor secundaire eisen binnen het bedrijf kan de strijd voor een algemene loonsverhoging echter niet vervangen.

Dit is niet mogelijk, omdat het hier om de meest kwetsbare delen van het loon gaat. Als het bestuur van de ANMB het verbod van het openbreken der CAO aanvaardt en nu zegt, dat het loonsverbetering per bedrijf wil bereiken, dan betekent dit, dat het wil praten over werkclassificatie, koffiegeld, reisgeld, meer van dit en dat. Maar al dit soort zaken kunnen in geval van crisis gemakkelijker ongedaan gemaakt worden dan een in de CAO vastgelegde algemene loonsverhoging. Dit is nu juist één der voornaamste redenen van de regering om zich tegen het openbreken te verzetten en dat is precies

de reden, waarom zij voor de arbeiders op de voorgrond dient te staan.

De arbeiders hebben juist hun vakbonden om deze algemene loonsverhogingen, vastgelegd in de contracten, tot stand te brengen, omdat dat de basis is voor hun sociale zekerheid.

Wat het ANMB-bestuur echter wil, is de zaak op zijn kop zetten door de strijd voor een algemene loonsverhoging op te geven en deze te vervangen door verbeteringen per bedrijf.

Dat is precies de vrije loonvorming van Romme, in die zin, dat hij de vakbeweging bij de loonstrijd wenst uit te schakelen; dat zij afstand moet doen van haar vakbondsrechten, dat wil zeggen het recht van de vakbonden om gezamenlijke belangen van alle arbeiders in een bedrijfstak verenigd te behartigen.

Tegen dit vakbondsbeleid groeide onder de leden van de ANMB dan ook terecht scherpe critiek.

De voornaamste reden van de regering om de metaalovereenkomst te verbieden was haar angst voor de „magneet-werking” op de arbeiders in andere bedrijfstakken. Door voor het regeringsverbod te capituleren heeft het ANMB-bestuur de algemene strijd voor loonsverhoging een ernstige slag toegebracht.

De rol der communisten

Op het 19e congres van onze partij in december 1958 werd uit het verwijderen van de PvdA uit de regering en de vorming van een geheel rechtse regering als voornaamste conclusie getrokken: hiermee verklaart de reactie de openlijke klasse-oorlog aan de gehele arbeidersklasse.

In deze *nieuwe situatie* moest aan de arbeiders de weg worden aangewezen hoe de aanval kon worden afgeslagen. Het was de directe aanleiding voor het congresbesluit over de eenheid in de vakbeweging.

Het logische en noodzakelijke antwoord, aldus Paul de Groot in zijn inleiding, dient te zijn: de aaneensluiting van de communistische en socialistische arbeiders in de vakorganisatie — het tot stand brengen van hun eenheid in het NVV.

De praktijk in de afgelopen twee jaar heeft wel duidelijk aangetoond, hoe juist de koers is geweest die op het 19e congres werd vastgesteld.

Het streven naar vakbondseenheid door de communisten heeft onder de arbeiders, en zeker onder de NVV-leden, grote weerklank gevonden.

Het heeft bovendien een onmiskenbare invloed uitgeoefend op de ontwikkeling van de actie's en het versterken van de eenheid en het klassebewustzijn onder de arbeiders.

Die uitwerking werd vooral duidelijk, nadat ook het congres van de EVC-1958 in januari 1960 haar leden opriep tot het NVV toe te treden en dit volgens de omstandigheden ter plaatse en op georganiseerde wijze te doen, namelijk, als gehele afdelingen waar nog be-

langrijke ledentallen van de EVC-1958 zijn of individueel, waar dit niet het geval is. Als doelbewuste stap op de weg naar eenheid besloot het congres verder de vakcentrale om te vormen tot een propaganda-centrum voor eenheid en klassenstrijd in de vakbeweging.

Het is nuttig hierbij nog even te herinneren aan het arbeidersvijandige gewroet van de kliek van Brandsen-Wagenaar en Gortzak rond deze besluiten.

Volgens deze lieden kan het resultaat daarvan niets anders zijn dan het afremmen van de klassenstrijd, het liquideren van actief vakbondswerk en het slepen van de arbeiders naar de „grafkelders” van het NVV.

Maar wat heeft de ervaring laten zien? Het herstel van de leninistische vakbondspolitiek en het optreden van de communisten en andere linkse arbeiders voor eenheid in het NVV bracht onder de werkers nieuw vertrouwen in eigen krachten.

Het heeft de toenadering en samenwerking tussen de communistische arbeiders en de leden en kaders van het NVV zichtbaar versterkt.

In de gevoerde acties zijn hiervoor vele voorbeelden te vinden en op tal van bedrijven waren communisten en socialisten in de actiecomité's en in vele ondernemingsraden de leidende krachten in de strijd voor loonsverhoging.

Dat was trouwens aan de acties te merken die over het algemeen een georganiseerd en vastberaden karakter droegen, zoals wij die na de oorlog nog niet hebben gekend.

De verklaring hiervoor is, dat de bedrijfsacties in de kring van de vakbeweging werden voorbereid. Aan de strijd in de metaalindustrie b.v. ging een langdurige discussie binnen het ANMB vooraf, waaraan de communisten een zeer actief aandeel hadden. Het streven van de communisten was er van het begin af aan op gericht, de leden van de vakbond in de voorbereiding van de strijd en in die strijd zelf te betrekken.

Dit leidde mede tot samenwerking in de ondernemingsraden, die op deze wijze een nuttige rol in de strijd gingen spelen. En dit geheel leidde tot de huidige omvang van de actie. Maar het leidde er ook toe, dat de strijd zich onderscheidde door een eensgezindheid in de bedrijven, zoals die nog nooit vertoond was.

De acties waren niet alleen groot in omvang, maar om zo te zeggen, ook van hoge kwaliteit.

Het was immers een van de „best-betaalde” en sterkst georganiseerde groepen van de arbeidersklasse, de groep der metaalbewerkers, die door haar strijd een loonvereenkomst afdwong. Daarmee kwam tegelijkertijd een einde aan het sprookje van De Quay alsof onder zijn bewind ook de arbeiders de „welvaartsstaat” reeds waren binnengetroten.

In de strijd zelf zijn ook de eerste stappen gezet naar organisatorische eenheid. Ondanks het vasthouden van de NVV-leiding aan het anti-communisme zijn in het afgelopen jaar vele honderden linkse arbeiders, waaronder talrijke communisten, met medewerking van de NVV-leden tot het NVV toegetreden.

Onder druk van de massa

De toenemende klassenstrijd en het streven naar vakbondseenheid is ook binnen het NVV zelf niet zonder uitwerking gebleven.

Eind oktober hield het NVV in Utrecht een buitengewoon looncongres. Tot dan toe had het NVV-bestuur in „Unie“-verband loyaal meegewerkt aan de uitvoering van de loonpolitiek van de regering.

Terwijl bij herhaling verklaard werd, dat de vrije loonvorming „principiëel“ van de hand werd gewezen, werd tegelijkertijd tegenover de leden het standpunt verdedigd, dat vanwege de „democratie“ het NVV aan de uitvoering van de reactionaire loonpolitiek van de regering moest meewerken.

De NVV-leiding maakte daarbij van de klassenstrijd een optel- en aftreksom, door het NVV tot een minderheid te verklaren tegen een reactionaire meerderheid in het parlement, de confessionele ondernemers en bonden die gezamenlijk de loonpolitiek van De Quay ondersteunen.

Dat betekende in feite niets anders, dan dat de koers die onder de coalitie-kabinetten gevaren was en waarbij de drie bonden in de „Unie“ als een soort regerings-vakbeweging optraden, zou worden voortgezet.

Nu onder het motto: we moeten er van zien te maken wat er van te maken valt.

Op het NVV-congres in oktober bleek dit standpunt echter niet langer houdbaar.

Onder druk van de acties en de toenemende kracht waarmee *binnen* het NVV verlangd werd dat een strijdpositie tegenover deze regering zou worden ingenomen, was het NVV-bestuur genoodzaakt in zijn optreden naar buiten althans afstand te nemen van de loonpolitiek van De Quay en Roolvink.

Roemers verklaarde nu op het congres, dat de regering voor de acties zelf maar de verantwoording moest dragen en zij daarbij op de steun van het NVV niet meer kon rekenen.

Nieuw en kenmerkend voor deze tijd was ook, dat het NVV-congres een krachtige veroordeling uitsprak van de KAB.

De KAB-leiders, die ook in de huidige loonstrijd hun taak als verdedigers van de ondernemersbelangen trouw vervullen, werden door Roemers de „rugdekkers“ van de rechtse regering genoemd.

De besluiten van het NVV-congres laten ongetwijfeld een positieve ontwikkeling zien binnen het NVV.

Juist daarom, omdat zij het resultaat zijn van de strijd van de arbeiders zelf en van een groeiend klassebewustzijn onder hen.

Maar het zijn ook niet meer dan de eerste stappen die hier door het NVV-bestuur zijn gezet en zij zijn zeker niet voldoende om deze regering en de monopolies op de terugtocht te dwingen.

„Neutraliteit“ van het NVV in de klassenstrijd boezemt De Quay en de Philipsen niet veel vrees in. De botte afwijzing na dit congres van de loonovereenkomst in de metaalindustrie is daarvoor wel een afdoend bewijs.

Dat wordt echter anders, als het NVV en zijn bedrijfsbonden hun

volle gewicht in de schaal gaan werpen en de acties voor loonsverhoging gaan organiseren.

Het wordt anders, als binnen het NVV het anti-communisme van vele bestuurders nog verder wordt teruggedrongen en de vakorganisatie wordt opengezet voor alle arbeiders zonder onderscheid van geloof of politiek.

Zover is de NVV-leiding echter nog niet en het anti-communisme, de voornaamste hinderpaal bij de machtsvorming van de arbeiders tegenover de monopolies en hun regering, wordt nog ijverig gehanteerd.

Op het NVV-congres verweet Roemers de regering: „jullie spelen de communisten in de kaart”.

Dat de invloed en het gezag van de communisten onder de arbeiders zich versterkt valt niet te betwijfelen. Enkele uitslagen van bedrijfsverkiezingen zoals bij de NDSM en Werkspoor te Amsterdam hebben dat nog eens bevestigd.

Bij de NDSM verkregen de communistische candidaten voor het bestuur van het Sociaal Fonds 57 pct van de stemmen tegen 36 pct bij de laatste verkiezing voor de ondernemingsraad. Zij wonnen, omdat de arbeiders hen beschouwden als de mannen van de vakbondseenheid en als de aanvoerders die op het standpunt staan, dat de ANMB het stakingswapen moet hanteren voor de realisering van de looneisen.

Een soortgelijke ontwikkeling deed zich voor bij Werkspoor, waar de directie nog vorig jaar twee communistische arbeiders broodroofde en waar de communistische kandidaat voor de ziekenkas nu 47 pct van de stemmen (tegen 20 pct bij de O.R.-verkiezing) verwierf.

Ook NVV-ers hebben bij deze verkiezingen, zoals is gebleken, hun stem op de communistische arbeiders uitgebracht.

Maar wat betekent deze ontwikkeling anders, dan dat het optreden van de communisten in de strijd voor loonsverhoging en voor vakbondseenheid in het NVV door steeds meer arbeiders als juist wordt onderschreven?

Het doel

Het mag voor Roemer's en anderen een reden zijn om zich ongerust te maken, voor de arbeiders is het een verheugende ontwikkeling in de versterking van hun strijd en eenheid tegenover de monopolies en hun regering.

Voor de communisten is het in ieder geval een extra-stimulus om de arbeiders met nog groter vertrouwen en kracht van de juistheid van hun doeleinden op het gebied van de vakbeweging te overtuigen.

Zij beschouwen de strijd voor het openbreken van de CAO voor de metaalbewerker als het voornaamste, eerste doel.

Het openbreken van de CAO is in werkelijkheid strijd voor de verdediging van de vakbondsdemocratie tegen de reactie, die de vakbonden wenst uit te sluiten bij het vaststellen van de loonpolitiek.

Zij is voorwaarde voor het verkrijgen van een algemene loonsver-

hoking. De loonstrijd, het vastleggen van de reeds overeengekomen loonsverhogingen in de CAO is de dringendste taak van het ogenblik, ook met het oog op een economische neergang in de toekomst.

Loonsverhoging voor hen breekt de deur open voor algemene loonsverhoging. In deze dubbele betekenis van strijd voor verdediging der vakbondsrechten en het algemene levenspeil vertegenwoordigen de eisen van de metaalarbeiders het algemene belang van de gehele arbeidersklasse.

A. v. TURNHOUT

Het maandblad „Vraagstukken van Vrede en Socialisme” is een onmisbare informatiebron voor alle partij-kaders.

Abonnementsprijs: f 1,20 per maand,
f 3,60 per kwartaal,
f 14,40 per jaar.

Te bestellen bij: Progr. Alg. Vertaalbureau,
Churchilllaan 201” te Amsterdam.

Visite aan „welvaartsland”

In de weken, dat de regering haar weigering bekend maakte, de in de metaal-industrie overeengekomen loonsverhoging goed te keuren, publiceerde „*Socialisme en Democratie*”, het maandblad van de PvdA, een speciaal nummer gewijd aan de „problemen” van wat de samenstellers de „welvaarts-staat” noemen. Dat viel dus op zich zelf al slecht.

Men zou de beschouwingen in het blad als een soort tegenhanger kunnen beschouwen van het „Vernieuwings”-rapport der KVP, genaamd „Welvaart, Welzijn & Geluk”, dat in ons vorig nummer besproken is.

Zij hebben in elk geval dit met het KVP-rapport gemeen, dat de auteurs van opvatting blijken te zijn dat wij in een land van rozengeur en maneschijn leven, waar, zoals de heer Kloos betoogt, welvaart heerst, en alleen nog het „gevoel van welvaart” ontbreekt.

Ernstig breken de schrijvers zich het hoofd over zulke vraagstukken als: wat moet Nederland met de voorspelbare groei van de welvaart in de komende generatie doen?, hoe zal het gaan met de machtsvorming in de „welvaartsstaat”?, hoe zullen de verbruikers, d.w.z. de arbeiders, zich gedragen in het paradijs van overvloed?

Gezien deze vloed van welvaart, lijkt het ons goed terug te keren tot de rauwe werkelijkheid en enkele zaken in herinnering te brengen, die dreigen in de vergetelheid te geraken. Anders zouden de arbeiders nog eens gaan denken, dat loonsverhoging nu juist niet het dringendste probleem van de dag is, of dat zij vanzelf komt als een soort natuurwet van de „welvaartsstaat”.

In deze beschouwing kunnen wij geen aandacht schenken aan zulke vraagstukken als de overheids-uitgaven voor opvoeding, cultuur, sport e.d. De beperking tot een analyse van de materiële ontwikkeling wordt trouwens gerechtvaardigd, omdat dit vraagstuk ook in de beschouwingen van het PvdA-maandblad centraal wordt gesteld.

Daarbij moeten wij nog een opmerking vooraf maken: terwijl A. Kloos althans erkent dat er in dit land „verschil van inkomen” is en dit verschil zelfs wil aanvaarden, aangezien hij zegt een aanhanger van de „westerse productiefilosofie” te zijn, doet prof. L. J. Zimmerman zijn uiterste best om aan te tonen, dat in Nederland de „volmaakte democratisering” van het inkomen reeds is bereikt.

Ir H. Vos, die een paradijselijk beeld van de huidige toestand der arbeidersklasse ontwerpt, was gevraagd in koffiedik te kijken en te zeggen, wat er in de komende generatie met de welvaart gaat gebeuren.

„SOCIALISME VAN DE WELVAART”

Zijn antwoord is:

Binnen een generatie zal het gemiddelde inkomen van een geschoolede arbeider 8 tot 10.000 gulden bedragen. Er zal dan een „socialisme van de welvaart” heersen (zonder dat er iets veranderd zou

zijn in de positie der ondernemers als bezitters van de productiemiddelen en uitbuiters). In deze blijkbaar volstrekt nieuwe maatschappij zal de „economische mens” van een voltooid verleden tijd zich naar nieuwe waarden wenden en „zich zijn individuele, maatschappelijke en kosmische mogelijkheden en verantwoordelijkheden bewust” zijn.

Of ir Vos zich onder deze hoogdravende tirade iets heeft voorgesteld, kunnen we natuurlijk niet zeggen. In elk geval is het ons volstrekt onduidelijk, waarin de „kosmische mogelijkheden en verantwoordelijkheden” van de Nederlandse arbeidersklasse zouden bestaan.

Wel is bekend, dat de kosmos niet voor 8 tot 10.000 gulden te koop is! De vraag is thans, waarop de veronderstelling van de verdubbeling van het arbeidersinkomen berust.

Ir Vos stelt de groei van het inkomen der arbeiders met een wijsd gebaar gelijk aan de groei van het nationale inkomen per hoofd der bevolking. Die hangt af van de groei van de productiviteit. Dit laatste is juist en het bevestigt de leer van Marx, die er van uitgaat dat er slechts één bron van nieuwe waarde is: de arbeidskracht van de loonarbeider. Maar dan beginnen de misvattingen.

In de eerste plaats staat groei van het nationale inkomen per hoofd, niet gelijk met een evenredige groei van het inkomen der arbeiders. Trouwens, zelfs ir Vos weet, dat de regering de groei van de productiviteit (die op haar beurt de groei van het nationale inkomen bepaalt) niet meer als maatstaf voor ontwikkeling der lonen wil beschouwen. Bovendien heeft een politieke vriend van ir Vos pas onlangs in „Economisch-Statistische Berichten” uitgerekend, dat de lonen in de periode van 1950-1960 met 28 pct zouden zijn gestegen, terwijl de productiviteit in de industrie in dezelfde periode met 53 pct steeg!

De basis van de redenatie van ir Vos is dus al weg.

Nu wijst hij er op, dat prof. Tinbergen rekening houdt met een gemiddelde jaarlijkse stijging van de productiviteit met 1,5 pct. Zonder nadere motivering gaat ir Vos bij zijn waarzeggerij echter uit van een gemiddelde stijging met 3,5 procent.

Op grond hiervan komt hij tot een verdubbeling van het arbeidersinkomen binnen twintig en een verviervoudiging binnen veertig jaar.

Maar aangezien er nog enkele vertragende elementen bij komen, neemt hij als zeker aan, dat gezien de ontwikkeling in de afgelopen jaren, een verdubbeling van het arbeiders-loon binnen een generatie in het verschiet staat.

EINDELOZE KOUDE OORLOG?

Gezien deze vrolijke vooruitzichten, die een algehele omwenteling in onze maatschappij voorspellen, acht ir. Vos het terloops ook mogelijk dat de bewapeningsuitgaven „over enkele jaren” van 5 tot 7 pct van het nationale inkomen verhoogd kunnen worden, hetgeen slechts een ietwat „vertraagd tempo” van de „welvaartsvermeerdering” met zich mee zou brengen. Zulk een verhoging zou neerkomen op een stijging van de militaire uitgaven tot ver boven de vier miljard. Maar dit slechts terloops, terwijl we ons eveneens terloops afvragen, waarom ir Vos juist bij deze gelegenheid — zij het dan indirect —

een verhoging van de militaire uitgaven boven het huidige enorme peil rechtvaardigt.

Klaarblijkelijk heeft ir Vos zich hier in zijn hart laten kijken. Want zijn bespiegeling onthult, dat hij het handhaven van de huidige bewapenings-uitgaven in de komende dertig, veertig jaar en hun verhoging iets vanzelfsprekends acht. Aan de mogelijkheid tot ontwapening denkt hij eenvoudig niet. Voor hem spreekt het vanzelf, dat de koude oorlog tot in eeuwigheid dient voort te duren. Een prachtig socialistisch ideaal!

VERBRUIK STEEG GEMIDDELD MET EEN PROCENT

De kwestie waar het hier om gaat is, hoe de zaken in de afgelopen jaren zijn gegaan!

Van de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek willen wij in het algemeen zeggen, dat zij de stand van zaken voor de arbeiders te gunstig en voor de ondernemers te ongunstig voorstellen.

Maar een enigszins symptomatische aanwijzing over de ontwikkeling van het levenspeil vindt men in de index-cijfers van het verbruik per hoofd naar hoeveelheid.

Dit is een gemiddeld cijfer, waarbij geen rekening wordt gehouden met de onevenredig grotere stijging van het verbruik der bezittende kringen, noch met de omstandigheid, dat een toenemend percentage van het totale binnenlandse verbruik als gevolg van de snelle ontwikkeling van het toerisme in werkelijkheid voor rekening van buitenlandse bezoekers komt.

Met dit voorbehoud vermelden wij de volgende cijfers:

Index-cijfer hoeveelheid verbruik per hoofd der bevolking

1949	1953		1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
100	96		100	106	112	121	119	118	120

Ter toelichting diene het volgende¹⁾: Vanaf het jaar 1953 werd een nieuw indexcijfer gehanteerd en 1953 was dus sindsdien basisjaar. Een omrekening van deze indexcijfers op het basis-jaar 1949 leert dan, dat het gemiddelde verbruik in 1959 15 pct hoger is geweest, dan in 1949. Dit komt neer op een gemiddelde stijging per jaar met ruim één procent!

De vraag is, hoe ir Vos, met dit feit voor ogen (en geheel afgezien van de vertekening der situatie door het hanteren van „gemiddelden”, die het klassekarakter van onze statistiek versluieren), zijn voorspelling staande wil houden.

Die vraag wordt nog dringender, omdat ir Vos met een ononderbroken groei van de economie rekening houdt, evenals prof Zimmerman dat doet in zijn beschouwing over de „democratisering” van het inkomen.

¹⁾ De betrouwbaarheid van de indexcijfers blijkt uit het volgende: terwijl in de statistische jaarboeken tot 1954 werd vermeld, dat het verbruik in 1953 vier procent beneden het peil van 1949 lag, is men in latere jaren er van uitgegaan, dat het verbruik zich in beide jaren op hetzelfde peil heeft bewogen!

Hiermee kunnen we dus afscheid nemen van ir Vos en zijn voor-
spellingen om ons wat nader bezig te houden met Zimmerman.

Zoals gezegd, beschouwt hij de hoogconjunctuur als de normale
toestand van het kapitalisme.

VISIE VAN PROF. PEN

Hij vergelijkt bij voorbeeld de periodes van 1920/29 en 1949/58 met
elkaar en komt tot de conclusie, dat in beide periodes een „nor-
male groei” van het inkomen per hoofd der bevolking heeft plaats-
gevonden met 27 resp. 29 pct.

Maar hoe staat het nu met de „verdeling” van het nationaal in-
komen?

Prof. Pen heeft in zijn prae-advies voor de Vereniging van Staat-
huishoudkunde in 1956 aangetoond, dat „de benedenste helft der in-
komentrekkers een kwart van het nationale inkomen ontvangt; twee-
derde van de mensen geniet gezamenlijk één derde van het totale
inkomen; bijna 90 pct van de inkomentrekkers brengt het niet verder
dan tweederde van het totale inkomen”, terwijl „de rijkste 10 pct”
van het totale inkomen 33,3 pct ontving! (bldz. 12 van het praeadvies).
De cijfers sloegen op het jaar 1950. Die toestand is sindsdien echter
niet verbeterd.

Het is hier de plaats om op te merken, dat de gangbare gegevens
over de „verdeling” van het nationale inkomen dezelfde waarde heb-
ben, als het begrip van het „gemiddelde inkomen”.

Bij voorbeeld wordt in *Wenkend Perspectief* van het NVV een tabel
gepubliceerd, waaruit moet blijken, dat het „loonaandeel” in het na-
tionale inkomen van 1938 tot 1953 gestegen is van 51,5 op 52,6 procent
(blz. 67).

Dit is op zichzelf geen prestatie om over naar huis te schrijven.
Maar de cijfers deugen niet. Want in het „loonaandeel” van het natio-
nale inkomen zitten ook de super-salarissen van de directeuren der
grote en kleine monopolies, hun naaste omgeving evengoed als de
salarissen van de ministers en andere leden van het „nationale comité”
der monopolies dat men gewoonlijk regering noemt (Lenin).

NOG GEEN DERDE VOOR DE WERKERS

De werkelijkheid ziet er als volgt uit: De laatste ons beschikbare ge-
gevens over de lonen en salarissen van de arbeiders en kantoor-
bedienden (in de werkelijke betekenis van het woord) stammen uit
het jaar 1957.

Dit is de loonsom van allen die in de ongevallenverzekering vallen.

Zij bedroeg volgens het verslag van de Sociale Verzekeringsbank
in dat jaar 9.282 miljoen gulden. Dit bedrag komt overeen met 32 pct
van het nationale inkomen! (Het gaat hier om de bruto-loonsom, voor
aftrek van belastingen en premies. Het cijfer is dus nog geflatteerd!)
Er is dus wel een klein verschil tussen het fantasie-cijfer over de ver-
deling van het nationale inkomen en de werkelijkheid. Ter verdere
toelichting vermelden we hier, dat het om ca. 2,4 miljoen loon- en
salaristrekkers ging.

Keren wij terug naar het betoog van Zimmerman. Evenals Vos is hij in het bezit van een rijke fantasie. Hij bewijst dat niettegenstaande de berekeningen van prof. Pen er niets aan de hand is en wel als volgt: veronderstel dat men door middel van een „uiterst revolutionaire inkomstenbelasting” zou bewerkstelligen, dat alle inkomens na belastingaftrek gelijk zouden worden, dan zouden de gemiddelde inkomens van de hierboven genoemde 90 pct der „arme” inkomentrekkers met 33 pct stijgen. Wat is echter het geval? Een ambtenaar van het Centraal Bureau voor de Statistiek was zo vriendelijk voor Zimmerman te berekenen hoe het met de stijging van het werkelijke loon van de arbeiders gesteld is. En die vriend heeft uitgerekend, dat de reële lonen in het tijdvak 1949/58 met 30 pct gestegen zijn, „zodat men mag stellen, dat met een time-lag (een achterstand in de tijd) van 10 jaar de arbeiders het volmaakt democratische inkomen hebben bereikt!”

Het wonder van de „revolutionaire inkomstenbelasting” was dus overbodig, de „gelijktrekking” van de inkomens, hun „democratisering” is om zo te zeggen langs natuurlijke weg totstandgekomen!

Op de bewering over de stijging van het reële inkomen der arbeiders hoeven we hier niet nader in te gaan, aangezien wij reeds aan de hand van de gegevens over het verbruik hebben laten zien, hoe het er mee is gesteld.

ARTISTIEK CONFLICT

Maar hoe zit het met het karakter van het huidige belastingstelsel?

Daar moeten we aansluiten bij de verklaring van prof. Pen, die in zijn prae-advies-1956 de stelling verworpen heeft „als zouden inkomensverschillen door belastingen, de huur, de loonpolitiek en door sociale voorzieningen goeddeels zijn weg genivelleerd”. De bewering, dat men door de belastingpolitiek de hoge en lage inkomens kan gelijkmaken, berust op „een misvatting”, zegt hij (blz. 12).

Prof. Pen illustreert zijn opvatting met twee curven, waarvan de ene het bruto-inkomen en de andere het netto-inkomen der belastingplichtigen, dus na aftrek van belastingen, weergeeft. Er is nauwelijks een verschil. De hoge inkomens blijven hoog, de lage laag.

Lamlendig verweert Zimmerman zich tegen de stelling van Pen, door te zeggen, dat de curven zo dik zijn getekend, dat zij die indruk wekken. Wij zouden zeggen, dat hij dit kunstzinnig geschil maar met zijn collega Pen moet uitvechten. Wel willen we zeggen, dat prof. Pen met zijn betoog aan de hele „herverdelings-theorie” van het inkomen de doodsteek gegeven heeft. De uiteenzettingen van Marx over dit vraagstuk zijn juist en blijven juist.

Door een „herverdeling” van de inkomens middels belastingen of andere methodes wordt immers de bron van de rijkdom der rijken niet weggenomen: de uitbuiting van de arbeidskracht der werkers. Hetgeen natuurlijk niet wil zeggen, dat progressie in de inkomstenbelasting niets betekent. En prof. Pen heeft slechts op andere wijze de stelling van de CPN bevestigd, dat het huidige belastingstelsel geen ander doel heeft, dan een „herverdeling van het nationale inkomen” ten gunste van de monopolies te bewerkstelligen.

WAAR BLEVEN DE RIJKDOMMEN

Waar zijn de rijkdommen anders gebleven, die in de afgelopen tien jaar zijn voortgebracht. Wanneer men er van uitgaat dat het gemiddelde verbruik met 15 pct is gestegen, dan blijft nog het feit bestaan, dat de productie van 1949 tot 1959 met 75 pct omhoog ging. Het verschil is terecht gekomen in de handen der bezitters en voornamelijk der grote bezitters.

Het is deels aangewend voor modernisering en uitbreiding van de bedrijven en deels voor belegging in het buitenland of in staatsobligaties, deels in de lucht verdwenen door de bewapening.

De investeringen (na aftrek van investeringen voor vervanging) in de bedrijven ontwikkelden zich als volgt:

Netto-investeringen vaste activa van bedrijven

(miljarden gulden)

1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959
1 720	1 870	1 970	2 700	3 360	4 070	4 462	3 570	4 170

Het totaal-bedrag der netto-investeringen in deze periode bedroeg 27.892 miljoen gulden.

Het bestanddeel „kapitaalgoederenvoorraad” in het „nationaal vermogen” steeg van 58,8 miljard gulden in 1948 op 116,6 miljard gulden in 1958.

En daar is — bezitsvorming en winstdeling ten spijt — geen cent bij die de arbeiders hun eigendom kunnen noemen, afgezien van de enkele gelukkigen die eigenaar van een onbelast huis zijn!

Hoe wordt deze ontwikkeling in de winsten van de grote ondernemingen weerspiegeld? De officiële statistieken verschaffen hierover geen zuiver inzicht, hoewel er wel enkele interessante feiten uit blijken.

Zo is de gemiddelde winst van de grote ondernemingen (met een aandelenkapitaal van meer dan een miljoen gulden) over het „zuivere vermogen” — dit is een meervoud van het aandelenkapitaal — ononderbroken gestegen, van 8,1 pct in 1948 tot 17,7 pct in 1957. Het is belangwekkend hierbij op te merken, dat het winstpercentage in 1939 7,6 pct bedroeg.

Hetgeen wij hierboven hebben opgemerkt over het begrip „gemiddelde”, geldt echter ook voor de winsten der ondernemingen. Philips kan dit illustreren. Het „eigen vermogen” van dit monopolie steeg van 641 miljoen gulden in 1950 op 2 266 miljoen gulden in 1959.

De opgegeven netto-winst van Philips, (dat is de winst na aftrek van reserveringen en andere versluierde vormen van kunstmatige winstbeperking, alsmede ná aftrek van de belastingen) steeg van 48 miljoen gulden in 1950 tot 351 miljoen in het jaar 1959. En zelfs deze cijfers, die dus slechts een gedeelte van de werkelijke winst weergeven, illustreren duidelijk de politiek van de regering, gericht op verzekering van maximum-winsten der monopolies.

Men zou prof. Zimmerman kunnen vragen, welke arbeider in dit land op een verzevenvoudiging van zijn loon sinds 1950 kan bogen?

Maar het schoonste bewijs voor de „democratisering van het inkomen” had hij kunnen vinden in de overzichten van de verdeling der winsten.

In de twee jaar 1956/57 toen de arbeiders een feitelijke loonsverlaging van ca. 5 procent werd opgelegd, steeg het vermogen van 5.785 naamloze vennootschappen met bijna vier en een half miljard gulden, hetgeen ruim 20 pct meer was dan in 1955 en hun winst steeg met 25 pct.

Als hij tenslotte nog een edel staal van „democratie” wil hebben, dan vermelden wij dat de commissarissen en directeuren van een aantal n.v.'s in het jaar 1957 tezamen 123,6 miljoen gulden aan tantièmes ontvingen.

Aan „winstdeling” werd toen in hetzelfde aantal n.v.'s 66,2 miljoen gulden aan het personeel uitgedeeld. Het kleine groepje uitverkoren bestuurders ontving dus ongeveer het dubbele van hetgeen de massa der arbeiders en kantoorbedienden werd toebedacht. Het is de democratie der financiers in zijn zuiverste gestalte.

HERSTEL VOOR-OORLOGSE VERHOUDINGEN

Thans zullen wij de ontwikkeling van de inkomens en vermogens in oenschouw nemen.

De laatst beschikbare gegevens stammen uit het jaar 1955 resp. 1956. Zoals gebruikelijk houdt de regering deze gegevens achter, totdat zij tamelijk oudbakken zijn. De inkomens, waaronder hier ook de lonen worden verstaan, ontwikkelden zich als volgt:

Het aantal belastingplichtigen met een inkomen van méér dan een ton bedroeg in 1939/40 383, in 1950 1 269 en in 1955 — 2 114.

Het totale inkomen van de drie hoogste groepen (vanaf 20.000 gulden per jaar) bedroeg in het laatste voor-oorlogse jaar 300 miljoen gulden, in 1955 1 210 miljoen en in 1955 2 300 miljoen gulden.

Aangezien in de gestegen cijfers ook de ontwaarding van het geld weerspiegeld wordt geven we tevens de verhoudingscijfers:

Inkomens boven 20.000 gulden per jaar

	1938/40	1950	1955
Procent van alle belastingplichtigen	0,49	0,75	1,35
Procent van het totale bel.-plichtige inkomen	10,00	10,00	12,53

Hieruit blijkt, dat sinds 1939 in de inkomensverhoudingen feitelijk niets veranderd is. In dat jaar streek nog geen half procent der belastingplichtigen precies 10 procent van het totale inkomen op. En in 1955 was het a a n t a l der grote inkomens bijna verdrievoudigd, hetgeen gedeeltelijk de waardevermindering van het geld weerspiegelt, maar deze 1,3 procent der belastingplichtigen streek dan ruim een achtste (12,5 pct) van de totale inkomens op.

VERSCHIL TUSSEN ARM EN RIJK VERSCHERPT

De grote vermogens ontwikkelden zich eveneens voorspoedig. Uit de publicaties van voor en na de oorlog laat zich het volgende overzicht samenstellen.

Ontwikkeling der grote vermogens

(a = aantal bezitters; b = hun totaal vermogen in milj. gulden;
c = pct van totaal belastingplichtig vermogen)

	1939/40			1951		
	a	b	c	a	b	c
1 miljoen en meer	775	1649,6	13,28	941	1798,7	8,48
500.000—1 miljoen	1666	1129,1	9,09	2584	1474,9	6,95
300.000—500.000	2784	1056,3	8,51	3952	1486,6	7,01
minder dan 10.000				28900	186,7	9,88
	1953			1956		
	a	b	c	a	b	c
1 miljoen en meer	1026	1959	8,58	2243	4560	13,93
500.000—1 miljoen	2273	1534	6,72	4469	3027	7,24
300.000—500.000	4141	1563	6,85	7962	2922	8,92
minder dan 10.000	28447	172,8	0,76	13616	86,2	0,26

Ter wille van grotere overzichtelijkheid geven wij hier nog de verhoudingscijfers voor de miljonairs:

Aandeel miljonairs in het totale vermogen (in pct)

	Belastingplichtigen (pct van het totaal)	Belast vermogen (pct van het totaal)
1939/40	0,42	13,28
1951	0,23	8,48
1953	0,24	8,58
1956	0,53	13,58

Uit de gegevens kunnen de volgende conclusies getrokken worden: De vermogensverhoudingen, zoals die voor de oorlog bestonden, hebben zich na de oorlog geleidelijk hersteld. Uit het stijgende aandeel van de zeer grote vermogens in het totaal belastingplichtige vermogen, zoals dat uit de cijfers over 1951—56 blijkt, moet — gezien de daarna verder gestegen winsten en de grote uitkeringen uit de reserves der grote n.v.'s — de gevolgtrekking gemaakt worden, dat de ongelijkmatigheid der bezitsverhoudingen van voor de oorlog, verder verscherpt is.

Reeds in 1956 bezat een half procent der vermogensbezitters 13,5 pct van het totale vermogen. De kleine vermogens zijn geleidelijk aan het

verdwijnen. Het is weliswaar juist, dat het aantal vermogensbezitters in de groep van 20—50.000 gulden verder is gestegen, maar zowel het aantal vermogensbezitters tot 10.000 gulden als hun gezamenlijk bezit is stelselmatig gedaald. Een schitterende illustratie van het „streven” der regering naar „bezitsvorming” van de kleine man!

CONCENTRATIE IN DE VILLA-DORPEN

Een duidelijk inzicht in de geweldige concentratie van vermogens krijgt men, wanneer men een overzicht samenstelt van de vermogens boven een half miljoen gulden in de villa-dorpen van ons land. In het volgende overzicht, dat niet volledig is, hebben wij ook de cijfers voor de drie grote steden alsmede van Enschede en Eindhoven opgenomen.

Overzicht van de grote vermogens in enkele gemeenten

(1956, vermogens in milj. gulden)

	1 miljoen en meer		500.000-1 miljoen		Alle aangeslagenen	
	Aantal personen	totaal vermogen	Aantal personen	totaal vermogen	Aantal personen	totaal vermogen
Bloemendaal	110	259,1	135	93,7	2.699	597,3
Wassenaar	129	323,3	150	104,4	2.625	694,6
Zeist	46	135,5	75	50,5	3.110	431,3
Laren (N.-H.)	42	76,6	42	27,9	1.094	197,8
Heemste	28	53,3	56	36,6	257	282,3
Bussum	28	66,8	65	46,3	2.603	315,6
Rheden	25	45,9	53	36,4	1.654	206
Vught	19	76,3	19	11,7	771	136,2
Driebergen	19	35,6	17	4,7	959	106
Haren (Gr.)	17	33,5	30	20,4	1.322	158,9
Renkum	15	25,5	37	25,5	1.328	149,9
Blaricum	14	32,0	22	15,3	681	108,1
Huizen	11	19,5	25	16,7	760	85,5
Ede	10	15,2	—	—	2.295	17,3
Valkenswaard	—	—	11	18,8	—	—
Amsterdam	245	461,6	455	310,1	24.639	2.445
Rotterdam	166	401,7	278	191,3	15.947	1.618
Den Haag	276	492,8	638	431,3	27.041	2.863
Enschede	45	112,3	67	46,4	3.277	358,8
Eindhoven	30	62,3	41	47,4	3.217	279,7

In de officiële overzichten zijn de betreffende gegevens in alle gemeenten weggelaten, waar uit het geringe aantal miljonairs ter plaatse zonder meer kan worden afgeleid, om wie het gaat. Toch hebben wij één van deze plaatsen in het overzicht opgenomen: Valkenswaard. Daar woont immers ir Otten van Philips. Uit de gegevens blijkt, dat

in dit dorp 11 personen wonen, met een vermogen van meer dan een half miljoen gulden. Als we nu aannemen, dat Otten en zijn vrouw (Philips) ieder hun vermogen afzonderlijk opgeven, dan blijven er 9 personen over met een vermogen van een half tot één miljoen. Het algemene gemiddelde in deze groep aanhoudende, mag men aannemen, dat zij (waarschijnlijk grotendeels jongere familieleden van Otten-Philips) bij elkaar 6,7 miljoen gulden bezitten, zodat het echtpaar Otten over een belast vermogen van 12,1 miljoen gulden beschikt.

Dit is echter slechts een klein deel van hun werkelijk vermogen, dat in de Philipsfabrieken over de hele wereld belegd is en bij verzilvering waarschijnlijk een bedrag oplevert, dat aan het eind acht nullen heeft.¹⁾

ONGELIJKMATIGHEID ONDER BEZITTERS

Verder illustreren de cijfers op schitterende wijze de democratische bezitsverhoudingen onder de bezitters. In het kapersnest Bloemendaal bv. waar zich 110 miljonairs en 135 lieden genesteld hebben, die het bijna (of thans reeds) zijn, beschikken 245 personen over een gezamenlijk vermogen van 352,8 miljoen gulden. De overige 2.455 bezitters mogen onder elkaar de rest, zijnde 245 miljoen gulden delen.

De gemiddeld grootste vermogens zijn in Vught geconcentreerd, waar ieder der daar woonachtige miljonairs gemiddeld over vier miljoen gulden beschikt, gevolgd door Zeist (gemiddelde: drie miljoen gulden). Dit zegt natuurlijk niets over de werkelijke omvang van de grootste particuliere vermogens in ons land, noch over de werkelijke omvang van de concentratie. O.m. daarom niet, omdat een belangrijk aantal grote bezitters naar het buitenland verhuisd zijn, om daar van hun arbeidsloos inkomen uit Nederland te genieten en vooral omdat de concentratie van het kapitaal in de bedrijven plaatsvindt.

Maar een globale indruk van de bezits- en inkomensverhoudingen krijgt men toch wel. Waarschijnlijk heeft Zimmerman dit ook wel bedacht, weshalve hij tenslotte zijn „volmaakt democratisch” inkomen weer terugneemt en vervangt door de bewering dat er een „duidelijk trendmatige tendentie in de richting van voortschrijdende democratisering” van de inkomensverhoudingen plaatsvindt, hetgeen al evenzeer in strijd met de feiten is. Derhalve zou men hem moeten adviseren zijn eindconclusie, dat „nader onderzoek op dit terrein . . . noodzakelijk” is, ernstig in overweging te nemen.

Noot 1): De familie Philips is oprichtster van het huidige wereldconcern. Voor de oorspronkelijke aandelen in haar bezit, heeft zij in het meest ongunstige geval 1000 gulden per aandeel neergeteld.

Voor dit bedrag, vermenigvuldigd met het aantal aandelen, figureert haar aandelenbezit thans ook in het aangifte-biljet van de vermogensbelasting.

Maar de werkelijke waarde van elk aandeel van Philips is tegenwoordig (begin dec. 1960) 11.700 gulden. Indien het hele vermogen van ir Otten uit Philips-aandelen zou bestaan, hetgeen echter niet het geval is, dan zou het bezit van het echtpaar Otten op ca. 140 miljoen gulden gesteld moeten worden.

Wat hier over Otten is gezegd, geldt in het algemeen voor de meerderheid der miljonairs, die in de regel ook oprichters van een onderneming zijn geweest en de oorspronkelijke aandelen tegen een nominaal bedrag verworven hebben, dat in geen enkele verhouding staat tot de werkelijke waarde van vandaag.

VERHEERLIJING VAN HET MONOPOLISME

Onze eigen conclusie is evenwel, dat de moderne stromingen van de burgerlijke sociologie en economie, wier taak het is de kapitalistische maatschappij in haar monopolistische bestaansvorm te verheerlijken, een steeds diepgaander invloed op de leidende kringen van de PvdA uitoefenen of omgekeerd, dat de invloed der uit monopolistische kringen afkomstige intellectuelen op de geest in de leidende PvdA-groep steeds sterker wordt.

De kleur der ideeën verschilt nogal. Wanneer men bv. dr van Rhijn hoort zeggen, dat er in ons land „nog duizenden” arbeiders zijn die „het met een minimaal loon moeten doen”, dan herkent men daarin niet direct de voormalige Unilever-bestuurder, maar meent men te maken te hebben met een ouderling van een a.r. vereniging uit de 19de eeuw tot hulp aan eerbare werklieden, die door tegenslag in nood zijn komen te verkeren.

Daarentegen hecht Hilde Verwey—Jonker uit de Philips-kring aan dit soort beschouwingen geen enkele waarde. Voor haar bestaat er in ons land een sociaal vraagstuk alleen nog bij de „ouderen”, d.w.z. bij de dromers en het enige wat ons in de „welvaartsstaat” nog te doen staat, dat is het ontwerpen van een internationaal program tot oplossing van het rassenvraagstuk en dergelijke zaken. De daarin opgesloten gedachte is natuurlijk juist: n.l. dat de toenemende rijkdom van de grote kapitalisten — waarbij vergeleken de legendarische rijkdommen van Indische vorsten toch maar zielig aandoen — in belangrijke mate de weerspiegeling van de armoede is, die „buiten Europa op onvoorstelbare schaal” heerst.

WESTERSE PRODUCTIE-FILOSOFIE

Maar alle medewerkers aan dit nummer van „Socialisme en Democratie” zijn verbonden in hun aanbidding van de „westerse productie-filosofie”. Wat echter is de kern van deze „filosofie”? Om nog eens prof. Pen in zijn prae-advies van 1956 aan te halen: De „winst is de benzine” van de ondernemers-activiteit (blz. 41)!

Omdat deze „filosofie”, correcter gezegd: het economische grondmotief van de kapitalistische maatschappij: de drang naar winst, de drang naar superwinsten van de monopolies, algemeen aanvaard wordt, daarom zal men in dit hele wazige bouquet geen frisse kleur en geen enkele gedachte kunnen vinden, die als basis voor een strijdbaar program voor een werkelijke welvaart-maatschappij zou kunnen dienen.

Met alle voorbehoud zou men kunnen zeggen, dat A. Kloos, secretaris van het NVV, nog het dichtst bij een dergelijke gedachte komt.

„De spanning tussen behoeften en middelen tot bevrediging”, zo zegt hij „is ondanks de betere voorziening met goederen niet vermindert, ja, zelfs misschien wel groter geworden”.

Dat hij dit meer als een gevolg van een zekere gemoedstoestand der inboorlingen van „Welvaartsland”, dan als gevolg van de werkelijke verhoudingen beschouwt, hebben we in de aanhef al gezegd. Maar

daarom gaat het niet minder om tastbare werkelijkheid.

Wij moeten hier nog een laatste keer prof. Pen aanhalen. Hij zegt in zijn prae-advies: „De hoogconjunctuur brengt een zwelling der winsten mee, die zich door loonacties nauwelijks teniet laat doen”! (blz. 22/23).

Met andere woorden: het verschil tussen arm en rijk wordt steeds groter. Maar hoeveel groter, hoeveel armer zouden de werkers dan niet worden, indien er geen loonacties waren? En levert de gang van zaken der laatste maanden niet een levend bewijs voor de juistheid van deze stelling? Niettemin, het woord „loonactie” komt in de PvdA-schets van de „welvaartsstaat” niet voor.

F. BARUCH.

VERANTWOORDING

Mevr. v. d. G. te G. zond ons een bedrag van *f* 10,— ten behoeve van het steunfonds. Van harte bedankt.

Steunfonds P. en C.
gironummer 173127 t.n.v. Pegasus te Amsterdam.

Ontwikkeling kleine boerenbedrijven in de landbouw

Wanneer wij de ontwikkeling van de kleine boerenbedrijven in de landbouw willen nagaan, dan is het niet voldoende om zonder meer een serie cijfers over kostprijs, garantie- of bedrijfsuitkomsten op te sommen, zoals al te vaak is gebeurd.

Het is natuurlijk te begrijpen, dat de vertegenwoordigers en verdedigers van het kapitalisme trachten middels allerlei statistisch cijfermateriaal de zaak zo voordelig mogelijk uit te schilderen.

Voor een goed en zuiver inzicht over de ontwikkeling van de kleine boerenbedrijven in het kapitalisme zullen we de economische ontwikkelingswetten van het kapitalisme, welke ook in ons land heersen, moeten volgen.

Ieder ander onderzoek zal een verkeerd beeld geven van de werkelijke gang van zaken en zal tevens leiden tot een valse conclusie over de toekomst van de kleine boerenbedrijven onder het kapitalisme.

De steeds verder gaande concentratie van de productie onder het kapitalisme leidt — evenals in de industrie — middels de verdrijving van de kleine bedrijven tot het ontstaan van steeds grotere bedrijven.

Deze theorie, door Marx en Engels ontwikkeld, geldt ook voor de ontwikkeling van de landbouw in ons land en blijft onder het kapitalisme steeds van kracht.

Hoewel de verdedigers van de kapitalisten, waaronder ook de sociaal-democraten, pogen aan te tonen, dat de door Marx en Engels uitgewerkte concentratie-theorie van de productie gefaald heeft, tonen de feiten de juistheid van de marxistische theorie aan.

L.E.I. (Landbouw Economisch Instituut) en C.B.S. hebben in 1958 landbouwcijfers gepubliceerd, waaraan we de volgende gegevens ontleenen, die een beeld geven van de ontwikkeling van het aantal grondgebruikers die de landbouw als hoofdberoep beoefenen:

bedrijfs grootte

per ha	1910	1930	1950	1955	1957
1— 5 ha	55366	58295	60199	50442	39064
5—10 ha	37331	50832	60603	61757	59329
10—20 ha	29411	39814	47495	48764	50589
20—50 ha	23331	23572	24011	23768	23780
50 ha en meer	3405	2512	1991	1906	1936

Uit de tabel blijkt, dat het aantal boerderijen van 10—20 ha. aanzienlijk is gegroeid. Hun aandeel in de totale cultuurgrond is trouwens nog meer gestegen.

Omgekeerd is het aantal boerderijen van 1—5 ha. aanzienlijk gedaald (van in aantal 37 pct tot 22 pct). De totale oppervlakte van de grond die door de kleine bedrijven bewerkt wordt daalde eveneens, nl. van 9 pct in 1910 tot 6 pct in 1957.

Bij de beoordeling van de cijfers moeten echter een reeks factoren in acht worden genomen, die niet in deze statistiek tot uiting komen.

De landaanwinning door inpoldering en ontginning kwam zo goed als uitsluitend aan de grote en middel-grote bedrijven ten goede.

Verder is de betekenis van de omvang der bedrijven voor de opvoering van de productie en de technische uitrusting, die de werkelijke positie van een landbouwbedrijf bepalen, niet in dit soort cijfers uit te drukken. Maar juist in dat opzicht zijn de grotere bedrijven bevoordeeld ten opzichte van de kleine boerderijen. Zij kunnen betere en duurdere machines aanschaffen en ze ook gebruiken, daar de omvang van hun bedrijf er voor geschikt is. Door het gebruik van machines wordt de arbeidsproductiviteit enorm verhoogd, hetgeen nu eenmaal voor kleine bedrijven niet mogelijk is. (Het tijdrovende melken b.v., waarmee kleine boeren per dag vele uren arbeid moeten besteden, kan pas vanaf een bepaalde bedrijfs-grootte overgeschakeld worden op mechanisering.)

Gezien de hogere arbeidsproductiviteit en de evenredig stijgende rendabiliteit der grotere bedrijven, kunnen zij ook gemakkelijker credieten krijgen. Zij kunnen gemakkelijker gebruik maken van de subsidies die de overheid voor bepaalde verbeteringen verleent, evenals van de vorderingen van de landbouwwetenschap.

Door de betrekkelijk goedkope credieten, die het grotere bedrijf kan krijgen, worden de lasten per hectare veel minder zwaar dan op een kleinbedrijf. Bovendien kunnen de grotere bouwbedrijven (de bedrijven die uitsluitend graan en bieten verbouwen) en de grote gemengde bedrijven bij de afzet van hun producten makkelijker op een gunstige marktprijs wachten dan de kleine bedrijven, die in de regel gedwongen zijn tot verkoop van hun marktproducten op een moment, dat de prijzen laag zijn en die anderzijds geen voorraden van bepaalde producten kunnen aanleggen voor de tijd dat de prijs ervan gewoonlijk hoog is.

*

Het streven der regerings-politiek naar grotere bedrijven door middel van uitdrijving der kleine boeren versnelt het differentiatie-proces op het platteland. Dit proces is in feite reeds lang geleden begonnen.

Een der voornaamste factoren daarbij was het tegenstrijdige karakter van de coöperatieve beweging. De grote vlucht die deze beweging op het gebied van verwerking der producten, van hun distributie en aankoop van grondstoffen heeft genomen, heeft zeer gunstig gewerkt en de positieve rol der coöperaties is ontegenzeggelijk zeer groot.

Aan de andere kant heeft deze ontwikkeling echter ook een beslissende rol gespeeld in de differentiatie. Het duidelijkst komt dit tot uiting in de coöperatieve aardappelmeel- en stroverwerkings-industrie.

Een betrekkelijk kleine groep van grote boeren heeft hier volledige zeggenschap en deze groep is meer kapitalist dan boer. Haar economische positie komt echter niet tot uiting in de cijfers over de grondverdeling. Terwijl het aantal grote boeren volgens de statistiek terug is gelopen, is hun economische gewicht gestegen. Ook dit is een kant van het concentratie-proces.

De versnelling van de differentiatie op het platteland leidt er toe,

dat een klein percentage „grote boer” wordt, terwijl een belangrijk deel van de kleine boeren terecht komt in de rijen van de arbeiders.

Deze ontwikkeling komt duidelijk tot uiting in de statistiek van de beroepsbevolking.

De totale beroepsbevolking steeg van 1.923.634 personen in 1899 tot 2.261.634 in 1909 en 3.993.575 in 1956. De overeenkomstige cijfers voor de landbouw zijn: 1899 — 570.278, 1909 — 618.066 en 1956 — 495.153.

Hierbij moet echter worden opgemerkt, dat het aantal in de landbouw werkzame personen tot 1947 is blijven stijgen. Vanaf dat jaar begint het uitdrijvingsproces in versneld tempo. Tot 1947 steeg het absolute aantal boeren, maar de beroepsbevolking in de industrie steeg nog sneller. Daarna begon ook de absolute daling.

In 1909 was nog ruim 27 pct van de totale bevolking in de landbouw werkzaam, in 1947 — 19,4 pct en in 1956 — 12,4 pct. De snelle daling van het relatieve aandeel der boerenbevolking in de totale beroepsbevolking weerspiegelde de absolute daling.

*

Hand in hand met de versnelde uitdrijving van een deel der boerenbevolking en de toenemende differentiatie in het dorp gaat de steeds groter wordende afhankelijkheid der boeren van de banken en monopolies. (Het vraagstuk van de afhankelijkheid van belangrijke groepen kleine boeren in Noord-Brabant en elders van de Unilever, de grootste veevoerproducent en tegelijk grootste opkoper van slachtvee, is bijvoorbeeld nog nooit onderzocht.)

De kleine bedrijven kunnen zich alleen handhaven ten koste van de grootst mogelijke ontberingen, door roofofbouw op de arbeidskracht van de boer en zijn gezinsleden, wat betekent het maken van ongehoord lange arbeidsdagen.

Enkele cijfers kunnen helpen een inzicht te geven in de toestand waarin vele kleine-boerengezinnen verkeren. Deze cijfers hebben betrekking op de drie noordelijke provincies, doch de toestand elders in het land zal er niet veel rooskleuriger uitzien.

Jaar-inkomen per bedrijfshoofd

Drentse noordelijke en zuidelijke randgemeenten

40% der bedrijfshoofden minder dan f 3000 per jaar

Zuidelijk Westerkwartier

39% der bedrijfshoofden minder dan f 3000 per jaar

Grotegast en Marum in Groningen

50% der bedrijfshoofden minder dan f 3000 per jaar

Roden in Drente

49% der bedrijfshoofden minder dan f 3000 per jaar

Dantumadeel in Friesland

46% der bedrijfshoofden minder dan f 3000 per jaar

De cijfers laten overduidelijk zien, dat het bedrijfsinkomen per jaar van de kleine boeren lager is dan dat van een landarbeider. Hoe groot de ontberingen zijn, blijkt als men naast het inkomen de lange arbeidsdagen van pl.m. 12 uur per dag beziet. Deze lage inkomens hebben tevens hun uitwerking op andere gebieden van het leven van de

kleine boer. Zo is b.v. de ziekte- en ongevallenverzekering voor deze groep zeer slecht. In vele gevallen is alleen de boer zelf tegen ongevallen verzekerd, hoewel zijn vrouw en kinderen dezelfde arbeid verrichten en dus dezelfde risico's dragen.

In vele gevallen is ook de brandverzekering (uit gebrek aan middelen) zeer laag afgesloten, waardoor het risico voor het bedrijf groter wordt en dat alles doordat de lasten op de kleine bedrijven zodanig zijn, dat zelfs een minimumbestaan niet mogelijk is.

Vele jonge boerenzoons zijn niet in staat om het bedrijfje van hun ouders over te nemen, daar het geld ten enen male ontbreekt en de knechtende voorwaarden en risico's, die aan leningen zijn verbonden, hen van het sluiten van leningen doen afzien.

Niet alleen echter door lang te werken met het gehele gezin, tracht de boer zijn bedrijfje zo lang mogelijk te behouden, doch ook door middel van het opnemen van hypotheken.

In feite echter wordt de positie van vele boeren door het opnemen van een hypotheek nog moeilijker, want dan gaat de geldschietter met de winst strijken en de boer wordt direct zijn uitbuitingsobject.

Wanneer een boer een lening aangaat, dan moet hij in de meeste gevallen een deel of soms zijn hele boerderij in onderpand geven en bij het niet op tijd terugbetalen van de lening vervalt de grond of de boerderij aan de geldschietter of deze laat de bezittingen verkopen.

Wij laten nog enige cijfers volgen, die een beeld geven van de stijging van de hypotheken op landelijke eigendommen. De levensverzekeringsbedrijven leenden b.v. in:

1950 — 59,3 miljoen gulden

1953 — 83,7 miljoen gulden

1955 — 125,1 miljoen gulden

Uit andere gegevens van het C.B.S. blijkt, dat in 1950 in totaal voor een bedrag van 155,5 miljoen gulden aan nieuwe hypotheken is opgenomen. In 1954 voor een bedrag van 201,8 miljoen gulden, 1958 — 219,2 miljoen gulden.

Deze cijfers geven duidelijk weer, dat de greep van de banken en maatschappijen op de boeren steeds groter wordt, waarbij opgemerkt dient te worden, dat dit evenzeer voor grote boeren geldt als voor middel- en kleine boeren.

Een zeer groot aantal boeren pacht zijn grond van banken, maatschappijen of grootgrondbezitters, die niets met de landbouw uitstaande hebben en de grond alleen gebruiken als geldbelegging.

In ons land wordt op het ogenblik 52,4 pct van alle landbouwgronden gepacht. Van de totale oppervlakte gepachte grond wordt slechts 38 pct gepacht van land- en tuinbouwers en 15 pct van overheidslichamen. De rest, 47 pct, behoort aan particuliere eigenaars, grote firma's en kerkgenootschappen, terwijl hiervan 2,7 pct in handen van buitenlanders is.

Het pachten gebeurt meestal onder zeer slechte voorwaarden voor de pachter, waarbij de meeste grond aan kleine bedrijven wordt verpacht.

De lasten van de pacht zijn de laatste jaren aanzienlijk verzwaard, daar de pachtprizen met sprongen de hoogte in zijn gegaan.

Uit bijgaande tabel blijkt, hoe het verloop van de pachtprijs is geweest. Het betreft hier de gemiddelde pachtprijs.

(In guldens per hectare)

	1940	1948/49	1951/52	1954/55	1958/59
Boerderijen	75	93	109	131	153
Los bouwland	73	78	91	105	114
Los grasland	78	86	97	109	114

Hierbij dient te worden opgemerkt, dat veelal door de eigenaars wordt bedongen, dat bepaalde lasten, zoals b.v. onderhoud van bedrijfsgebouwen, voor rekening van de pachter komen. Gezien de enorm gestegen bouwkosten moet hiervoor een behoorlijk bedrag gerekend worden, dat eigenlijk bij de pacht opgeteld dient te worden.

*

Uit het bovenstaande blijkt overduidelijk, dat de positie van de boeren in het algemeen en in het bijzonder van de kleine landbouwbedrijven steeds bergafwaarts gaat en dat het kleinbedrijf in een versneld tempo van het terrein verdwijnt.

Hoe onvolledig en beperkt de gegevens ook mogen zijn, ze bewijzen toch, dat de theorie van het marxisme-leninisme volledig juist is en ook op ons land van toepassing is.

Het marxisme-leninisme toont echter niet alleen de ontwikkeling aan onder het kapitalisme, waarbij de kleine boeren een zekere ondergang tegemoet gaan, doch het geeft tevens de weg aan om de verpaupering van de boerenmassa's tegen te gaan.

Deze weg is het samengaan van de kleine boeren met hun natuurlijke bondgenoot, de arbeidersklasse. De arbeidersklasse is juist daardoor een bondgenoot van de kleine boeren omdat ze met dezelfde scherpte, zo niet scherper, door dezelfde banken en monopolies uitgebuit wordt en ze dus dezelfde levensbelangen hebben.

Het door de CPN samengestelde en gepubliceerde anti-monopolie-program geeft de richtlijnen aan voor de strijd tegen de uitbuiters en bevat enkele fundamentele eisen in het belang van de boeren.

Naast de algemene opgave van een democratisch offensief voor de beperking van de macht der monopolies en banken, stelt de partij onder punt 5 van haar program de volgende eisen voor de bescherming van de boeren tegen de uitbuiting van de monopolies en banken:

- Verlaging van de pachten.
- Nationalisatie van de onbewerkte grond om speculatie te voorkomen.
- Ruilverkaveling waarbij de kleine bedrijven ten koste van de grote worden uitgebreid.
- Overheidscredieten voor de mechanisering van de kleine bedrijven.
- Een garantieprijsbeleid, dat de kleine bedrijven een lonend bestaan waarborgt.

Hiervoor een eensgezinde strijd te voeren, samen met alle nationale en democratische krachten, is de opgave van de kleine boeren ter verkrijging van een menswaardig bestaan.

K. STEK.

DE TRAGEDIE VAN KONGO

De achtergronden van de onwettige arrestatie van de minister-president van Kongo, Loemoemba, door leden van wat men het best kan aanduiden als de Belgische KNIL van Moboetoe en de gruwelijke begeleidende omstandigheden van deze misdaad, zijn nog gehuld in het duister van de archieven van het ministerie van Buitenlandse Zaken te Washington en Brussel. Maar ook het UNO-secretariaat weet er meer van.

De aanslag op Loemoemba volgde op de erkenning van de Kasavoeboe-kliek door de UNO. Dit laatste is vooral het gevolg geweest van de chantage die het State-Department op sommige vertegenwoordigers van Afrikaanse en Aziatische landen heeft uitgeoefend.

Het lot van Loemoemba illustreert op indringende wijze de waarheid dat de kolonialisten voor geen enkele misdaad terugschrikken wanneer zij hun enghartige winst-belangen in gevaar zien. De omstandigheden, waarin hij de laatste maanden gemanoeuvreerd is, vormen een deel van het plan der imperialisten. Hierbij dient men te bedenken dat de imperialisten Kongo als de „test-case”, de toetssteen voor hun koloniale politiek in het huidige tijdperk beschouwen. Het gaat hier niet alleen om het uranium, het koper, de palmolie en de andere schatten van het land zelf. Het gaat om de poging te redden van wat overgebleven is van het koloniale stelsel in de wereld.

Dit maakt het des te noodzakelijker de schijnwerper te richten op de geschiedenis van Kongo in de afgelopen maanden. Het onderstaande is een uittreksel van een beschouwing van J. Botsjkarjow in *Nieuwe Tijden* van eind november.

Botsjkarjow wijst er om te beginnen op — het stuk werd voor de kidnapping van Loemoemba geschreven — dat er in Leopoldstad drie regeringen zijn: de legitieme regering van Loemoemba, de op initiatief van Kasavoeboe gestichte illegale regering onder leiding van Joseph Ileo en de door de Belgen opgerichte marionetten-regering van de muiter Moboetoe, genaamd het „college van commissarissen-generaal” onder voorzitterschap van Bomboko.

Verder zijn er natuurlijk nog de „provinciale regeringen” van Katanga onder leiding van Tsjombe en van de mijnprovincie Kasai onder leiding van Kalondji.

De schrijver herinnert er aan, dat Kasavoeboe de regering van Loemoemba per radiotoespraak van 5 september jl. „afzette”, hetgeen duidelijk in strijd was met de grondwet, waarna beide wettig gekozen Huizen van Afgevaardigden hun vertrouwen in Loemoemba bevestigden en tegelijkertijd de mogelijkheid tot verzoening tussen de twee politici openhielden.

Het parlement (Lager- en Hogerhuis) verstrekten Loemoemba een algemene volmacht tot handelen.

„De Westelijke pers”, zo schrijft Botsjkarjow, „stelde de zaak zo voor, alsof het hier om een persoonlijk conflict tussen Kasavoeboe en Loemoemba ging, welk conflict zogenaamd verdiept werd door een strijd tussen twee stammen. Zeker, de betrekkingen tussen de stammen in Kongo zijn zeer gecompliceerd. Er zijn er ongeveer 6000 en zij spreken, afgezien van de dialecten, 500 talen. De Belgische kolonialisten hebben zich veel moeite getroost en veel fantasie getoond, om die twisten tussen de stammen aan te wakkeren.”

„Maar de gebeurtenissen der laatste jaren, in het bijzonder in de tijd onmiddellijk voor de strijd om de nationale onafhankelijkheid, toonden duidelijk, dat niet tweedracht, maar eenheid voor de bevrijding van de Belgische heerschappij doorslaggevend was voor de betrekkingen tussen de stammen in Kongo. Ware het anders geweest, dan hadden de Belgen de erkenning van de onafhankelijkheid nog langer kunnen vertragen.”

Het Kongolese volk beschouwde Loemoemba als leider van het hele volk. Hij was de zoon van arme ouders. Kasavoeboe echter begon zijn politieke loopbaan als hoofd van een stam, die door de imperialistische Afrika-politiek in drie delen uiteengescheurd was: een deel van deze stam — de Bakongo's — leefde in Belgisch-Kongo, een ander deel in Frans-Kongo en een derde deel in de Portugese kolonie Angloa. „De Bakongo's in Belgisch-Kongo”, zo zet Botsjkarjow verder uiteen, „zetelden in het gebied van Leopoldville en dat was doorslaggevend voor de rol die Kasavoeboe in het politieke leven van het land begon te spelen.

Zijn betrekkelijk succes bij de parlementsverkiezingen dankt hij voornamelijk aan de bovenlaag van de Bakongo-stam. Kasavoeboe is nauw verbonden met de katholieke kringen in Kongo en wordt door hen sterk beïnvloed. Dit maakte het van begin af aan twijfelachtig of het conflict tussen Loemoemba en Kasavoeboe op een tweespalt van stammen berustte. De verdere gebeurtenissen toonden aan, dat dit conflict politieke oorzaken had en dat het daarbij niet zonder het optreden van buiten gegaan is.

Operatie Kasavoeboe

Het conflict ontstond, toen de Belgische agressie in volle gang was. „Niet de stam-betrekkingen vormden de scheidslijn tussen de Kongolezen, maar hun instelling jegens de agressie, die de onafhankelijkheid en onschendbaarheid van de republiek in gevaar bracht.”

„Hoe gedroeg Kasavoeboe zich, toen hij zijn betrekkingen met Loemoemba had afgebroken? Hij nam in de eerste plaats de verbindingen op met agenten van het imperialisme, o.a. met de „president” van Katanga, Tsjombe en de „president” van de zogenaamde mijnrepubliek, Kalondji. Na zijn radiorede van 5 september verscheen Kasavoeboe in gezelschap van buitenlandse adviseurs in het openbaar. In Leopoldstad hoort men van de daken vertellen, dat hij zich door de Belg van Bilsen en de Fransman Colquet zijn stappen laat voorschrijven. Van Bilsen voorziet hem van geld, dat in hoofdzaak gebruikt wordt voor het omkopen van officieren en soldaten. Men

heeft alle reden om aan te nemen, dat Kasavoeboe zijn manoeuvre (tot „afzetting” van Loemoemba) op aanstichten van Belgische en andere buitenlandse raadgevers heeft ondernomen”.

[Op 6 september verklaarde de *Volkscrant* openhartig dat prof. Joseph van Bilsen „een Kongo-specialist”, het complot heeft voorbereid. Sinds zijn aankomst in Leopoldstad is hij volgens het blad als „persoonlijk adviseur” van Kasavoeboe opgetreden. Voor zijn vertrek uit Brussel, enkele dagen voor de hierboven aangehaalde radiotoespraak van Kasavoeboe, had hij „een uitvoerig onderhoud met minister-president Eyskens.” Het blad verklaarde toen verder: „België hoopt vurig dat Kasavoeboe en Ileo zullen slagen, daar beiden, maar vooral de laatste, algemene achting genieten.” Uiteraard ging het om „achting” bij de Belgische kolonialisten voor Kasavoeboe en zijn aanhang. Red. P. en C.)

Het keerpunt

Er bleek echter, dat men van Kasavoeboe teveel verwacht had. Bekleed met algemene volmachten, begon Loemoemba orde in het land te scheppen. De naar de provincie Kasai gestuurde troepen van de landsregering, die hem trouw bleven, brachten de muiterbendes van Kalondji met steun van de plaatselijke bevolking zware slagen toe. Een deel van hen verdween in het oerwoud, een ander deel vluchtte naar Katanga. De troepen van de wettelijke regering achtervolgden hen tot aan de grenzen van Katanga en bereidden zich voor op een offensief tegen de posities van de verrader Tsjombe. Het was duidelijk, dat Tsjombe's marionettenleger het zelfde lot wachtte als de bendes van Kalondji.

Onderneming Moboetoe

Deze wending in de ontwikkeling bereidde de imperialisten grote zorgen. Hun plannen, Kongo te verdelen door het afscheuren van de aan minerale grondstoffen rijkste provincies, liepen gevaar. Toen besloten zij tot een nieuwe actie tegen de wettige regering, en wel in verschillende richtingen.

Ten eerste eiste het oppercommando van de UNO-troepen, zogenaamd om bloedvergieten te voorkomen, dat de troepen van Loemoemba hun offensief tegen Katanga moesten stopzetten en dat een „zone van scheiding” tussen deze troepen en de soldaten van Tsjombe moest worden vastgesteld. Daarmee redde het Tsjombe's marionettenregime voor de onvermijdelijke nederlaag en werd voorkomen, dat de territoriale eenheid van de republiek hersteld werd.

Ten tweede organiseerde de avonturier Moboetoe met steun van het oppercommando van de UNO-troepen in Leopoldstad een militaire staatsgreep, die door de Belgische officieren voorbereid was.

[Het *Algemeen Handelsblad* meldde op 15 september, dat „Moboetoe's machtsovername” in het Regina-hotel te Leopoldstad „met gejuich werd begroet”. „Bravo”, riepen opgewonden Belgen”. Red. P. en C.)

De Belgen hadden de indruk, dat Kasavoeboe's gezag aan het tanen was en adviseerden Moboetoe zich „neutraal” te houden.

„Gehoorzaam verklaarde Moboetoe, dat hij de regering van Loemoemba en die van Kasavoeboe wilde „neutraliseren”, zo vervolgt Botsjkarjow.

„Bovendien deelde Moboetoe mee, dat hij het uitvoerende gezag in handen gaf van het zogenaamde college van commissarissen — generaal, bestaande uit Kongolese studenten aan Belgische universiteiten.

Reeds toen geloofde nauwelijks iemand Moboetoe's frases over „neutralisering”. Deze operette-overste verschijnt permanent met een gevolg van Belgische officieren in het openbaar en wat het „college van commissarissen-generaal betreft, — dit is voldoende gekarakteriseerd in het tweede bericht van de speciale vertegenwoordiger van UNO-secretaris Hammarskjöld in Kongo, de Indiase generaal Dayal, aan de Algemene Vergadering van de UNO van 3 november jl. Daarin wordt gezegd, dat het „college” uit „onervaren jonge studenten” bestaat, „die voortdurend begeleid waren door Belgische adviseurs, waaronder hun eigen leraren”, dat wil zeggen: door de professoren van Belgische universiteiten. In het bericht wordt onderstreept, dat „de commissarissen er de voorkeur aan gaven, de aanwijzingen van hun raadgevers op te volgen”.

Botsjkarjow beschrijft vervolgens de terreur die door de troepen van Moboetoe werd ontketend, hij beschrijft hoe Loemoemba verhinderd werd naar de UNO-vergadering te gaan, terwijl Kasavoeboe ongehinderd naar Brazzaville ging, vanwaar hij in begeleiding van Belgische en Franse adviseurs naar New York vloog.

De positie van de feitelijk in zijn ambtswoning reeds gevangen Loemoemba bleef sterk.

Dit gold de provincie Leopoldville, de provincie Kivoe en de Evenaars-provincie. In de provincie Kasai had het bestuur dat achter Loemoemba stond, 85 pct van het gebied in handen. De positie van Tsjombe was hachelijk. Het gehele Noorden en het centrale gebied van Katanga verkeert in opstand tegen Tsjombe. De Baloeba-stam en de Baloebakat-partij staan aan de kant van Loemoemba. Hun leider Sendvey verklaarde onlangs, dat van de één en driekwart miljoen inwoners van de provincie slechts de stammen der Loeloea, Bembe en Lambe (samen ca. een kwart miljoen) achter Tsjombe staan.

Dit alles geeft aanleiding tot de conclusie, dat Loemoemba de grote meerderheid van de bevolking van het land achter zich heeft.

Abdelaziz Isjak, ambassade-raad bij de (inmiddels uitgewezen) ambassade van de Verenigde Arabische Republiek in Leopoldstad, verklaarde op 6 november bij zijn terugkeer in Kairo, dat de leiders van alle Kongolese provincies met uitzondering van de zogenaamde regering-Tsjombe achter Loemoemba staan.

De auteur haalt vervolgens de *Chicago Sun Times* van 8 november jl. aan, welk blad schreef: „Loemoemba wordt in Kongo door een groepering gesteund, die dermate belangrijk is, dat het zonder hem nooit mogelijk zal zijn een toestand van stabiliteit te bereiken”. Het blad erkende, dat „feitelijk geheel Afrika, — of het links, rechts of er

tussenin staat — Loemoemba als de wettelijke ministerpresident van Kongo beschouwt.”

Verder onthulde dit blad, dat de Amerikanen getracht hebben Kongolese parlements-afgevaardigden om te kopen, maar dat heeft hen „geen betrouwbare meerderheid opgeleverd”. Maar, aldus het Amerikaanse blad — Washington heeft nog een troefkaart, nl. de „weigeren om de wederopbouw van Kongo te financieren, mocht Loemoemba weer aan de macht komen.”

Aanklacht tegen Washington

Zoals gezegd, werden de beschouwingen van Botsjarjow geschreven vóór de arrestatie van Loemoemba en dit was een verdere „troefkaart” in handen van de Amerikanen.

Een tip van de sluier rond deze misdaad werd door de bladen in Ghana opgelicht. Het te Accra verschijnende blad „*Evening News*” berichtte uit Leopoldstad, dat Loemoemba werd gearresteerd, kort nadat hij nieuwe plannen van de Amerikaanse ambassade in Kongo aan de kaak had gesteld, die leden van het parlement aan het omkopen was en een nieuwe staatsgreep voorbereidde.

In een verklaring kort voor zijn arrestatie noemde Loemoemba de volgende feiten: De Amerikaanse ambassade had de Kongolese senator Fataki en verscheidene van zijn medeplichtigen naar Amerika gestuurd. Toen Fataki terugkeerde en in Stanleystad door troepen van Loemoemba kon worden aangehouden, werd hij in bezit gevonden van 30 miljoen francs en van een lijst van leden van een nieuwe „regering”, die door Fataki in de Oost-provincie opgericht moest worden, na een staatsgreep in samenwerking met Moboetoe. Verder werd op hem een document gevonden, waarin een bank in Brazzaville (Frans-Kongo) door een New Yorkse bankinstelling geïnstrueerd werd, hem geld uit te betalen.

De Ghanese zaakgelastigde in Kongo, Welbeck, die door Moboetoe gedwongen werd te vertrekken, verklaarde op een massameeting in Accra, dat de „Amerikaanse dollar” nu in Kongo heerst.

De Amerikaanse imperialisten voorzien Moboetoe en zijn bende van grote sommen gelds voor hun strijd tegen de wettige leider van het Kongolese volk, Patrice Loemoemba en, aldus Welbeck, zij gebruiken Moboetoe als een werktuig voor het bereiken van hun eigen doelen.

In antwoord op deze verklaring liet de Amerikaanse ambassade in Accra weten, dat Amerika nimmer de arrestatie van Loemoemba had toegejuicht en dat het geen moeite spaart de onafhankelijkheid van Kongo te steunen.

Het blad *Evening News* noemde dit zuivere huichelarij en antwoordde: „*Mannen en vrouwen van de gehele wereld! De Verenigde Staten keren zich openlijk tegen Loemoemba, tegen Afrika, tegen de parlementaire democratie in de jonge republiek Kongo. Wij zien nu dat het ministerie van Buitenlandse Zaken van Amerika in feite de arrestatie van Loemoemba gesanctioneerd heeft*”.

Wij halen deze verklaringen aan, niet alleen vanwege hun feitelijke

inhoud, maar ook vanwege de geest die er uit spreekt, kenmerkend voor heel Afrika.

Tenslotte vermelden wij hier ook een bericht van de *Ghana-Times* uit Leopoldsville, waarin gezegd wordt, dat Moboetoe en Kasavoeboe „verraders van het Kogolese volk” zijn, die „onder de vleugels van de imperialisten” staan.

Het blad verklaarde te weten, dat zij besloten hebben zich van Loemoemba te ontdoen door een zelfmoord in scène te zetten of een automobiel-ongeluk bij het overbrengen van Loemoemba naar een ander militair kamp. Ook is er een plan, Loemoemba te doden bij een voorgewende poging tot vlucht.

In deze omstandigheden heeft de Sowjet-Unie geëist, dat de UNO-troepen maatregelen tot bevrijding van Loemoemba nemen. Secretaris Hammerskjoeld, die zijn gezicht tracht te redden door toe te geven wat niet ontkend kan worden, (o.m. dat Loemoemba vreselijk mishandeld is) blijft immers feitelijk verantwoordelijk voor hetgeen in Kongo wordt bedreven.

Hoe de zaak zich echter ook verder zal ontwikkelen, —Kongo heeft bewezen dat de misdaden der imperialisten, kolonialisten en neo-kolonialisten van Amerikaansen huize weezinwekkender worden, naarmate het koloniale stelsel verder ineenstort. Dit houdt echter ook de belofte in, dat de huidige gebeurtenissen in Kongo slechts het voorlaatste hoofdstuk in de geschiedenis van de definitieve bevrijding van het land zijn. Misdaden hebben de loop der gebeurtenissen nog nimmer kunnen tegenhouden.

DE JOOD IN DE DOORNSTRUIKEN

door Arnold Zweig

Arnold Zweig is een der meest bekende progressieve Duitse schrijvers in de periode tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog.

Zijn hier volgende analyse van het verhaal der gebroeders Grimm moet men niet opvatten als een poging om aan te tonen, dat de oorsprong van het anti-semitisme gezocht moet worden in de „volks-geest” of rassen-vooroordelen. Anti-semitisme evenals rassen-vooordeel in het algemeen zijn producten van sociale en economische toestanden.

Maar deze vooroordelen vinden hun weerspiegeling in legendes, verhalen en romans. De Koopman van Venetië van Shakespeare is hier een voorbeeld van, evenals de wijze waarop Gogol sommige Joodse figuren in zijn kozakken-verhaal „Tarras Buba” beschrijft.

De gebroeders Grimm mogen zelf gedacht hebben, dat het anti-semitisme zijn oorsprong vindt in een niet grijpbare „volksgeest” of wat dan ook. Des te interessanter is de analyse die Zweig van het verhaal over de „Jood in de doornstruiken” geeft.

Het zal binnen kort honderd jaar geleden zijn dat twee grote Duitse schrijvers en geleerden de heerser van hun land in zijn gezicht zeiden dat zijn inbreuk op de grondwet een slechte daad was. Zij gingen in ballingschap naar het liberale Berlijn van 1837. Daar werden zij beroemd en leefden nog lang. Naast andere geschriften publiceerden zij een deel diepzinnige oude poëzie genaamd „Kinder- en Familiesprookjes”; een boek dat Nietzsche rekende tot de zeven klassieke geschriften van de Duitsers, en dat, evenals de bijbel, te allen tijde in ieder Duits gezin te vinden was.

De lezer weet reeds, dat wij spreken over Jacob en Wilhelm Grimm en hun verzameling legenden die ons allen diepgaand heeft gevormd en beïnvloed. In dit boek dat, slechts weinig verhuld de oudste mythen en ideeën van de Duits sprekende volkeren vertelt, staat een anti-semitisch stukje, „De Jood in de doornstruiken”. Als kinderen kwamen we dat niet graag tegen als we het boek doorbladerden. We herlazen het niet zo vaak als de andere verhalen. Maar kort geleden toen ik het voorlas aan mijn kleine jongen, kreeg ik er plotseling een nieuwe mening over. Dit volksverhaal bevestigt onze mening over het Duitse anti-semitisme zo sterk alsof we het zelf bedacht hadden. Luistert en oordeelt zelf.

HET VERHAAL VAN DE JOOD

De Jood speelt slechts in één Duits volksverhaal de hoofdrol. Dat is goed om vast te stellen. Indien men de predikers van het anti-semitisme moet geloven, krioelen de volksverhalen van slechte Joden net als van stiefmoeders, gierige koningen en kwade duivels. Het verhaal „De Jood in de doornstruiken” kan en moet ge-

zien worden als een ware uiteenzetting van wat de Duitse volksgeest denkt over de Jood — wat men er ook in wil zien — over de Jood zoals die bekend is bij het Duitse volk.

We hebben al eerder gezegd, dat het Duitse anti-semitisme de Duitser dient tot uitlaatklep voor zijn haat tegen zijn heersende klasse, die hij niet aan durft te vallen wegens de meedogenloze en goed gewapende kracht van deze groep. We hebben verder aangetoond, waarom de Jood voor de Duitse onderdanen bijzonder geschikt leek als zondebok — onder andere, omdat hij in tegenstelling tot de meester van de lijfeigene ongewapend was, numeriek zwak en daardoor niet gevreesd werd. Op hem konden wraakzuchtige aandriften uitgeleefd worden, die niet tot uiting konden komen in het gedrag van de onderdaan tegenover zijn meester, en zelfs niet in zijn bewijstzijn konden opkomen. En nu beginnen we met het verhaal van de „Jood in de doornstruiken”.

UITBUITING, LONEN EN „GOEDE GEESTEN”

Er was eens een rijk man die een dienaar had die hem goed en trouw diende. Hij stond als eerste op in de morgen en ging als laatste naar bed in de avond. Indien er zwaar werk te doen was dat niemand anders wilde doen, stond hij altijd klaar om het op zich te nemen. Hij klaagde nooit maar was altijd vrolijk en tevreden.

Toen zijn dienstjaar om was, gaf zijn meester hem geen loon, denkende, „Dit is het wijste wat ik doe. Ik spaar geld uit en hij zal bij mij in dienst blijven”.

De dienaar zei niets en diende zijn tweede jaar als het eerste. En toen hij aan het einde van het tweede jaar weer geen loon ontving, leek hij nog tevreden en bleef. Toen het derde jaar voorbij gegaan was bedacht de meester zich, stak zijn hand in zijn zak, maar haalde hem er leeg weer uit.

Tenslotte zei de dienaar: „Meester, ik heb U goed en trouw gediend gedurende drie jaren: alstublieft betaalt U mij mijn loon. Ik wil weggaan en wat in de wereld rondkijken”.

De gierigaard antwoordde: „Ja, mijn beste man, je hebt mij eerlijk gediend en je zult rijkelijk beloond worden”.

Weer stak hij zijn hand in zijn zak, en legde drie duiten stuk voor stuk in de hand van de dienaar en zei: „Daar, een duit voor ieder jaar; dat is een hoog en vrijgevig loon dat slechts weinig meesters je zouden geven”.

De goede dienaar wist maar weinig van geld af, stak zijn fortuin in zijn zak en dacht: „Nu is mijn zak goed gevuld. Ik hoef me niet langer uit te sloven”.

We hoeven er nauwelijks op te wijzen, dat deze dienaar een geïdealiseerd beeld is en een zelfverheerlijking van geduldige, hardwerkende, nederige mensen, van de onderdrukte boer en zijn nakomelingen in de steden. Hem is ernstig onrecht aangedaan, maar hij accepteert het vriendelijk en goed gehumeurd.

Uitgebuit en bespot, accepteert hij zijn „loon” met een vrolijk gezicht. Want, ~~wee~~ hem als hij in opstand zou komen en zich trachtte te wreken voor deze belediging van zijn menselijke waardigheid. De meester zou andere onderdanen ter beschikking hebben en gewapende proletariërs ongewapende proletariërs laten neerslaan zoals in de feodale staat herhaaldelijk gebeurde — het vreselijkst en meest in de herinnering voortlevend in de Duitse Revolutie die bekend staat als de Boerenoorlog van 1525.

De stapels lijken lagen nog lang daarna op de velden. Onze dienaar vlucht uit deze bittere reële wereld naar de wereld van wensen en vervulling daarvan. Als teken hiervan gaat hij allereerst op reis; trekken en reizen betekenen, onder andere het stellen van een ideale toestand, waarvan men droomt en waarnaar men verlangt, in de plaats van de bittere werkelijkheid. In zo'n betere wereld wordt men misschien op de proef gesteld om te zien of men een beter lot waardig is. Indien hij weet dat hij zelf onschuldig is en een goed hart heeft, doorstaat hij deze be-

proeving opgewekt en wordt hij gewroken voor de tot razernij brengende slechte beloning voor drie jaar zwoegen.

VERVULLING VAN ZIJN WENSEN

Daarna vertrok hij en ging zingende heuvel op heuvel af en danste van vreugde.

Nu gebeurde het dat hij bij een bosje kwam waar een dwergje uitkwam dat uitriep: „Waarheen, vrolijke knaap? Ik zie, dat je zorgen niet te zwaar te dragen zijn”.

„Waarom zou ik treurig zijn,” antwoordde de dienaar. „Ik heb het loon voor drie jaar werken in mijn zak”.

„En hoe groot is die schat van je?” vroeg de dwerg.

„Hoe groot? Wel drie mooie duiten”.

„Hoor eens,” zei de dwerg. „Ik ben een arme behoeftige man; geef mij je drie duiten. Ik kan niet meer werken; maar jij bent jong en kunt gemakkelijk je brood verdienen”.

Nu had de dienaar een goed hart, en hij had medelijden met de kleine man en dus gaf hij hem zijn drie duiten en zei: „Neem ze maar in Gods naam! Ik zal ze niet missen”.

„Daaraan,” zei de dwerg, „zie ik welk een goed hart je hebt. Ik zal je drie wensen laten doen, één voor iedere duit, en elke wens zal vervuld worden”.

„Ha!” zei de dienaar, „je bent blijkbaar een wonderdoener. Nu dan. Ten eerste wens ik een geweer (oorspronkelijk een blaaspijp) dat alles treft waarop ik mik; ten tweede een viool die iedereen zal doen dansen als ik speel; en ten derde, dat niemand, als ik hem iets vraag, in staat zal zijn mijn verzoek te weigeren”.

„Je krijgt ze alle drie,” zei de dwerg en dook het bosje in, waar, het is een wonder om te vertellen, het geweer en de viool klaarlagen, net of zij van te voren besteld waren. Hij gaf ze aan de dienaar en zei: „Niemand zal je kunnen weigeren waarom je vraagt”.

Wat bezit de dienaar nu? Een wapen, het wapen van het voetvolk dat de feodale legers van de Normandiërs in Engeland zoveel last bezorgde (de boogschutters van Robin Hood) en dat als oorlogswapen een eind maakte aan de ridders te paard; ten tweede muziek; een middel tot opzweping en dans zoals het onder alle primitieven is; en ten slotte de tovermacht van het vervuld worden van wensen zelf — iedere wens wordt vervuld. Nu is de dienaar goed genoeg gewapend om tegen de meester op te treden. Maar aangezien hij deze driften niet gekregen heeft in de werkelijke wereld, maar in de wereld van het sprookje en de reizen, is nu het moment gekomen om de daarvoor in de plaats komende voldoening te krijgen door het luchten van de onderdrukte wraakgevoelens op de zondebok.

DE JOOD VERSCHIJNT

„**M**ijn hartje, wat kan je nog meer verlangen,” zei de dienaar tot zichzelf en ging vrolijk verder.

Korte tijd later kwam hij een Jood tegen met een lange sik, die stond te luisteren naar het gezang van een vogeltje dat hoog in een boom zat.

„Lieve hemel!” zei hij, „wat een enorm lawaai maakt zo'n klein schepsel. Als die nu eens van mij was! Als je maar zout op zijn staart kon leggen!”

„Als dat alles is,” zei de dienaar, „zal de vogel naar beneden komen” Hij mikte, trof hem precies en de vogel viel in een doornhaag.

„Vooruit, schooier,” zei hij tegen de Jood, „raap die vogel op”.

„Laat dat schooier maar, mijnheer. Ik zal de vogel halen, nu U hem gedood hebt,” zei de Jood.

Hij ging op de grond liggen en kroop de heg in.

Toen hij flink tussen de doorns zat, kreeg een plaaggeest de dienaar te pakken en hij begon zo hard hij kon viool te spelen. De Jood werd gedwongen op te springen en te gaan dansen, en hoe meer de dienaar speelde hoe harder moest hij dansen. De doorns verscheurden zijn versleten jas, kamden zijn sikje, en krasten en schramden zijn hele lichaam.

„Lieve hemel!” riep de Jood. „Houdt op met spelen! Ik wil niet dansen, beste man”.

De dienaar luisterde niet naar hem, maar dacht: „Je hebt in jouw tijd volop mensen gevild en nu zullen de doorns jou niet sparen!” En hij speelde maar door en door, zodat de Jood hoger en hoger moest springen, tot de flarden van zijn jas aan de doorns bleven hangen.

„Oii Oii!” schreeuwde de Jood. „Ik zal U alles geven wat U hebben wilt als U maar ophoudt. Neem mijn beurs, die is vol goud”.

„Nou, als je zo gul bent,” zei de dienaar, „ben ik volkomen bereid een eind aan mijn muziek te maken, maar ik moet je dansen prijzen, je hebt een geheel eigen stijl”. Toen nam hij de beurs en ging verder.

Als men dit kleine stukje proza analyseert, vindt men alle bestanddelen van het Europese anti-semitisme. Eerst zien we de Jood, onschuldig aan het kwaad dat de dienaar is gedaan, vreemd door zijn Oosterse baard, geestelijk superieur aan de dienaar in zijn gevoelens over het wonder van het lied van de vogel, en op een ouder, hoger cultuurpeil staande. Hij wil de zingende vogel hebben net als graven, hertogen, ministers en pascha's zingende vogels in huis hebben. Dan de ruwe storende manier waarop de dienaar de wens van de Jood vervult, zich overgevend aan zijn lust om te schieten. Dan het sadisme van de concentratiekampen, het volksfeest met sport en lol gedurende de progrom, tenslotte het afpersen van de buit, de beurs vol goud. Die had de dienaar van zijn meester moeten eisen. Daarom berooft hij zonder gewetensbezwaren de zondebok. En om de zaak rond te maken, de spot waarmee hij naar de pijnlijke sprongen van zijn slachtoffer kijkt.

HET GOEDE GEWETEN

Dit onbezorgde geweten komt tot uitdrukking in een beschrijving van de beroofde Jood door de verteller die humoristisch en nauwelijks boosaardig van aard is. Want men laat de Jood nu handelen zoals het Duitse volk en ieder volk zou doen in zijn razernij over onrechtvaardigheid.

De Jood stond zwijgend na te kijken tot hij volledig uit het gezicht was, toen schreeuwde hij uit alle macht: „Jij ellendige fiedelaar! Jij kroegmuzikant! Wacht maar eens tot ik je alleen te pakken krijg! Ik zal je opjagen tot de zolen van je schoenen vallen — jij schooier! Stop een cent in je zak, dan zal je misschien een cent waard zijn”. En hij vervloekte hem en schold zo hard hij kon. Toen hij daarvoor opgelucht was, haastte hij zich naar de rechter in de stad.

DE RECHTER EN DE RECHTSZAAK

De ideeën-kring waaruit een verlangend volk zijn opvattingen over de wet haalt is zeer interessant. Er is al lang een discussie gaande over de waarde van natuurlijke rechtsgevoelens als bron van de wet. Tot de opkomst van het nationaal-socialisme echter was geen Duitse spreker brutaal en nalef genoeg om het recht gelijk te stellen met wat goed zou zijn voor het (Duitse) volk. Laten we echter niet vergeten, dat de heersende klasse altijd haar eigen belang voorgesteld heeft als het algemeen welzijn van het volk. We komen nu op het punt in het verhaal waar de spanning stijgt; hoe zal het verder gaan met de dienaar? Hij die het verhaal hoort, de lezer, weet dat de dienaar schuldig is aan afpersing en hij vormt zich een duidelijk beeld van het optreden en de werking van de wet die de die-

naar alleen maar narigheid kan brengen. — Die aardige blonde, onzelfzuchtige held die zijn meester drie jaar trouw diende voor drie duiten. De lezer hoopt van ganser harte dat het voor de held goed afloopt. Dit gevoel wordt gesteund door de geheime verwachting dat de derde gift van de wonderdoende dwerg, de wensfiguur, ten slotte zijn reddende kracht zal tonen. Tot nu toe is deze op de achtergrond gebleven.

De spanning wordt verhoogd, want iedereen ziet hoe noodzakelijk de wet blijft voor het individu en de gemeenschap, en daarom mag de dienaar niets goeds ten deel vallen. In het diepst van de lezers-ziel en dus erg krachtig, schuilt de gedachte aan de zondebok en zijn betekenis.

De verteller van het verhaal, zijn held, en de luisteraars zijn het op dit punt eens (en niet alleen op dit punt).

Uitgeplunderd en onderdrukt, scheppen zij dit soort volks-poëzie als tegenhanger van de berijmde hof-poëzie of de geleerde en wijze poëzie van de adel. Het wetsproces ontplooit zich, het wordt verteld met openheid, humor en fantasie.

„Wee mij, mijnheer de rechter!” zei de Jood. „Zie, hoe ik aangevallen ben en mishandeld en beroofd op de openbare weg door een godslasterlijke misdadiger. Mijn toestand zou het hart van een steen doen smelten — mijn kleren en mijn lichaam zijn verscheurd, en mijn beurs met al mijn arme kleine spaargeld is mij afgenomen: al mijn fijne ducaten, de ene al mooier dan de andere. In Gods naam, smijt die schooier in de gevangenis”.

De rechter sprak: „Was het een soldaat die je zo met zijn zwaard mishandelde?” „De hemel beware mij!” riep de Jood uit, „hij had geen zwaard maar hij droeg een boog aan zijn zijde en een viool om zijn nek. De schooier is gemakkelijk te herkennen”.

Dus zond de rechter zijn mannen weg om de eerlijke dienaar die langzaam verder gelopen was te achtervolgen. Zij haalden hem spoedig in, en vonden de beurs met goud in zijn bezit. Toen hij voor de rechter gebracht werd zei hij:

„Ik heb die Jood niet aangeraakt en ook zijn geld niet weggenomen: hij bood het mij uit vrije wil aan als ik maar wilde ophouden met spelen, omdat hij mijn muziek niet verdragen kon”.

„De hemel sta mij bij!” schreeuwde de Jood, „zijn leugens zijn zo dicht gezaaid als vliegen op de muur”.

Maar de rechter geloofde hem ook niet en zei: „Dat is een slecht excuus; zoiets heeft nog geen enkele Jood gedaan”. En hij veroordeelde de eerlijke dienaar tot de galg wegens het plegen van beroving op de openbare weg.

Interessant is hier de vergelijking met de waarheid van de twee verhalen met wat de luisteraars bekend is en met wat de rechter moet uitzoeken. De Jood beschrijft de feiten juist voor zover ze voor hem niet vernederend zijn; maar de dienaar zegt ook niet wat waar is. Terwijl de Jood alleen maar toespelingen maakt op afpersing door lichamelijke marteling, is de dienaar gerechtigd dit minder op de voorgrond te plaatsen omdat zijn leven ervan af hangt. De plicht de waarheid te ontdekken ligt in werkelijkheid bij de rechter, maar laten wij denken aan alle politieke rechtszaken tegen fascistische moordenaars en samenzweerders gedurende welke de rechters van de republiek van Weimar, net als de rechter in het verhaal, zorgvuldig ervoor waakten de waarheid openbaar te maken. („Wees niet al te rechtvaardig en al te verstandig als je niet wilt dat je kwaad geschiedt”. Zo vertaalt Maarten Luther het gezegde van de prediker Salomo.) In plaats daarvan namen de rechters genoegen met wat onder het volk verteld en geloofd werd. De getuigenis van de dienaar werd afgekeurd door erop te wijzen dat geen Jood dat zou doen; alsof Duitse graven en rechters ooit geneigd zouden zijn het ophouden van onplezierige muziek te belonen met beurzen vol goud. Maar in het verhaal staan de zaken veel slechter voor de „goede dienaar”, dan voor de beschuldigde van onze tijd. Op roof staat de doodstraf. De bezittende klasse beschermt in dit geval het bezit, zelfs dat van een Jood.

OPENBAARMAKING VAN HET GEHEIM

Toen hij weggeleid werd, schreeuwde de Jood hem na: „Jij vagebond, jij hond van een fiedelaar, nu krijg je je verdiende loon!”

De dienaar ging heel stil de ladder naar de galg op; maar op de laatste sport draaide hij zich om naar de rechter: „Sta me een gunst toe voor ik sterf”.

„Ja,” zei de rechter, „als je maar niet om je leven vraagt”.

„Niet om mijn leven,” antwoordde de dienaar. „Ik vraag alleen nog éénmaal viool te mogen spelen”.

De Jood begon geweldig te schreeuwen. „Sta het niet toe, edelachtbare in 's hemelsnaam, sta het niet toe!”

Maar de rechter zei: „Waarom zou ik hem dat pleziertje ontzeggen? Zijn wens is toegestaan en daarmee uit!”

En hij had het ook niet kunnen weigeren als hij het gewild had, wegens de gave die de dwerg de dienaar gegeven had.

De Jood schreeuwde: „Wee! Wee! Bind mij vast, bind mij vast!”

De goede dienaar nam zijn viool van zijn nek en legde hem onder zijn kin. Bij de eerste streek begon iedereen te zwaaien en te trillen, de rechter, zijn klerk, en alle rechtsdienaren, en het touw viel uit de handen van de man die de Jood wilde vastbinden.

Bij de tweede streek tilden zij allen hun been op, en de beul liet de eerlijke dienaar los om te gaan dansen.

Bij de derde streek sprongen zij allemaal de lucht in en begonnen rond te springen; de rechter en de Jood waren vooraan en sprongen het beste.

Al gauw waren allen die uit nieuwsgierigheid naar de markt gekomen waren, aan het dansen, zo hard zij konden, oud en jong, dik en mager, zelfs de honden gingen op hun achterpoten staan en sprongen rond met de rest. Hoe langer hij speelde, hoe hoger zij sprongen, tot zij hun handen in elkaar sloegen en jammerlijk begonnen te huilen.

Tenslotte riep de rechter geheel buiten adem: „Ik geef je je leven, als je maar op wilt houden met spelen”.

De eerlijke dienaar liet zich overhalen. Hield op met spelen, hing zijn viool om zijn nek en ging de ladder af. Toen stapte hij op de Jood af, die hijnend op de grond lag en zei tot hem:

„Jij schoft, beken nu waar je het geld vandaan hebt, of ik ga weer spelen”.

„Ik heb het gestolen. Ik heb het gestolen!” schreeuwde deze, „maar jij hebt het eerlijk verdiend”.

De rechter liet de Jood daarna naar de galg brengen en als dief ophangen.

Alle details van de scène zijn scherp getekend. Zijn verschrikkelijke en melancholieke comédie brengt direct de epidemieën van de St. Vitusdans gedurende de middeleeuwen in herinnering, die vreselijke massale stuiptrekkingen en vlagen van waanzin die de mensen van deze tijd zich met schaamte herinneren. Met artistieke beknoptheid verteld, wordt de knoop ontrafeld op dezelfde manier waarop hij erin gehaakt werd: de herhaling van de misdaad bevrijdt de misdadiger. Met welk een epische kracht is de dansscène op het toneel gebracht en beschreven, met welk een scherp oog voor het detail, tot de honden aan toe — wordt de artistieke macht aangetoond, door het beschrijven van de Jood die de toverkunsten van de vioolspeler kent, zijn angstige voorgevoelens, die hem niet helpen als hij gedwongen is met de rechter aan de wilde dans deel te nemen.

Nu komt in de fabel de laatste beslissende wending waarbij zij haar hoogtepunt bereikt. Tenslotte krijgt de ware misdadiger zijn verdiende loon, hij die de dienaar de beurs vol goud onthouden heeft voor zijn drie jaren van dienstbaarheid — de Jood. Hij bekent, dat hij het geld gestolen heeft en dat de dienaar het eerlijk verdiende. Hoe? Toch zeker niet door de Jood tussen de doorns te laten dansen en hem af te persen? Nee — door het werk van drie jaar dat in het begin beschre-

ven werd, waar het verhaal niet op terugkomt, ondanks zijn gewone veelbetekenende gebruik van de middelen van de kunst.

En de meester wordt niet meer genoemd, de rijke gierigaard. Hij is vergeten. De Jood wordt in zijn plaats gehangen.

Gebruikten we het woord melancholie al? We gebruiken het weer. Met een melancholieke glimlach stellen we vast wat dit verhaal zegt over de zinledigheid van het Duitse anti-semitisme, zijn aanmatiging, zijn zuiver symbolische rol. Want het touw om de nek van de Jood zal hem wurgen, zelfs als alle betrokkenen het er in het geheim over eens zijn dat liever anderen zouden hangen. Het is een schrale troost voor de zondebokken om — in de strijd van de heersende klasse om haar overheersende plaats en bestaan te beschermen — te weten, dat zij alleen maar de zondebokken zijn voor hen tegen wie de „goede dienaar” tot nog toe niet heeft durven optreden.

CRITISCHE NOTITIES:

Verolming

In Haagse kringen doet een nieuw woord de ronde: verolming. Het is ontstaan toen bekend werd, dat oud-minister van Financiën Hofstra tot hoofd-directeur van Verolme's scheepswerven was benoemd. Inderdaad zou men kunnen zeggen, dat de „ver(m)olming” in leidende kringen van de PvdA niet beter getypeerd kon worden dan door deze benoeming.

Het gaat hier om een proces, dat reeds lang voor de oorlog begonnen is. Indien men de leden van de oude SDAP had gezegd, dat zich in hun midden een keur van ondernemers bevond, dan was er ongetwijfeld een kreet van ontzetting opgestegen. De oude Wibaut werd nog wel aanvaard als een man, die de handel in hout er aan had gegeven, omdat zijn idealen zwaard en wagen dan het geld verdienen en hij kon zich in de SDAP door zijn gemeentepolitiek groot aanzien verwerven.

Maar hier gaat het om een heel andere zaak.

Aan de ene kant gaat het om de toenadering van de leidende kringen in de sociaaldemocratische partijen tot de opvattingen van de bourgeoisie en aan de andere kant om het binnendringen van rechtstreekse vertegenwoordigers der heersende machten met hun ideeën in de partijen. Dit proces van „osmose”, uitwisseling of verolming heeft in de na-oorlogse jaren in versneld tempo plaatsgevonden, met dien verstande, dat de „uitwisseling” slechts sloeg op de personen, maar dat voor de gedachten uitsluitend één-richting-verkeer bestond. (Typerend voor de huidige toestand is het neerstrijken van hele zwermen juist-afgestudeerde economen, sociologen, advocaten e.d. op de redactiebureaus van de PvdA-bladen en de „wetenschappelijke instellingen” van die partij. Volgestopt met arbeiders-vijandige vooroordelen en argumenten, terende op boeken van Amerikaanse, Engelse en Franse apologeten

van het monopolistische kapitalisme, worden zij losgelaten op het publiek en de arbeiders in het bijzonder, om hen voor te lichten over de theorieën der reactie, al of niet opgesierd met het woordje „socialisme”).

Boompje verwisselen

De weerspiegeling van dit proces is de overgang van de politieke functie naar het „bedrijfsleven”. De PvdA heeft voor dit spelletje van boompje-verwisselen talrijke voorbeelden opgeleverd.

Het meest in het oog vallen de drie ministers van Financiën:

Prof. P. Lieftinck, van huis uit christelijk-historisch, was voor de oorlog gedurende twee jaar een der leidende ambtenaren in het kabinet-Colijn, onder meer directie-secretaris op het ministerie van Economische Zaken. Na zijn loopbaan als minister van Financiën, werd hij onmiddellijk benoemd tot directeur van de Wereldbank te Washington en behartigt sindsdien de belangen van de Amerikaanse financierswereld.

Zijn opvolger *J. v. d. Kieft* was tot 1945 firmant van een der grootste accountantsfirma's in Nederland, Thijsen en v. d. Kieft. Na zijn directeurschap bij de Arbeiderspers en zijn ministerschap keerde hij tot de firma terug. Als minister van Financiën heeft hij de taak zoveel mogelijk belastingen binnen te halen, als accountant is zijn voornaamste taak strijd met het ministerie om de hoogte der belastingen van de grote ondernemingen.

De heer *Hofstra* begon zijn loopbaan als belastingconsulent. (Zie hierboven). Vervolgens werd hij directeur van de Arbeidersverzekeringsbank en daarna minister. Teruggekeerd tot zijn bank bracht hij de versmelting van deze instelling met de Amsterdamse Bank tot stand.

Mr. F. J. Kranenburg, zoon van een oud-lid van de Raad van State, werd lid van de PvdA, toen hij een hoge functie bij de grootste particuliere bankier in Nederland, de firma Mees en Co. te Rotterdam, bekleedde. Hij zowel als een ander lid van de firma, Fockema Andrae, waren gedurende enige tijd staatssecretaris van Oorlog. Na zijn ontslag keerde hij tot de firma terug.

Mr van Hall was directeur van het bankiershuis Labouchère en Co, dat zich gespecialiseerd heeft op relaties met Duitsland. Tot aan zijn benoeming tot burgemeester van Amsterdam was hij verder commissaris van de Duitse handelsfirma Rhodius-König (thans Bank van Vloten en de Gijzelaar) die mede-oprichtster is geweest van de spionage-onderneming Cellastic.

Mr. E. v. d. Beugel, ook afkomstig uit de kring van Van Hall, tot eind 1959 staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, verklaarde daags na het ontslag van de regering-Drees: „Ik blijf bij Luns”. Hij werd daarna uit dank benoemd tot „buitengewoon gevolmachtigde” op dit ministerie, nam enkele dagen later toch ontslag, om zich te laten benoemen tot directeur van de KLM.

Van den Beugel, is thans ook commissaris van het binnenste heiligdom van het Nederlandse financierskapitaal de Nederlandse Handelsmaatschappij, alsmede van de Machinefabriek Reinefeld te Delft. Van hem getuigde de NRC: Hij staat „rechts van de anti-revolutionairen, wat zijn economische ideeën betreft”.

Oud-minister *Mansholt*, afkomstig van een familie grote boeren, trad na zijn ontslag uit de regering in dienst van de internationale monopolistische organisatie, genaamd „Euromarkt”.

Dan zijn er een hele reeks leden van de PvdA, die hun ondernemerschap zonder meer verbinden met hun politieke functie in de PvdA. Zij zijn voornamelijk georganiseerd in de „werkgemeenschap van werkgevers”. Tot hen behoort bv. het lid der Eerste Kamer, Kapteijn, in gewone doen directeur van de chocoladefabriek Union te Haarlem.

Anderen zitten in de „christelijke werkgemeenschap”, zoals mr van Rhijn,

oud-secretaris van Sociale Zaken en tot aan de Tweede Wereldoorlog bestuurder van de Unilever.

Van sommigen is hun verbinding met de ondernemerswereld minder bekend. Hiertoe behoort prof. Schermerhorn, die lange tijd in dienst van de Shell stond en nu zijn vermogen voornamelijk belegd heeft in aandelen van de Kon./Shell, de Unilever en Philips.

Tenslotte liet dr Drees zich op zijn oude dag in de befaamde commissie benoemen, die door de Unilever is ingesteld om haar van de Planta-reuk te zuiveren. Het bericht, dat de Unilever hem hiervoor een halve ton heeft beloofd, is tegengesproken. Maar het doet er ook niets toe, of hij zijn diensten al of niet gratis verleent.

Ijsberg-formatie

Deze lijst is natuurlijk lang niet volledig. De omvang van de verbindingen tussen „kapitaal en arbeid” is zeer groot en wat bekend is, verhoudt zich tot het onzichtbare als het bovenstuk van een ijsberg tot de massa die onder de waterspiegel schuilgaat. Wij wijzen slechts op mr Patijn, lid der Tweede Kamer (Unilever), mevr. Verwey-Jonker (Eerste Kamer) van de Philips-groep, wijlen mr. H. Willems van de Rotterdamse haven-ondernemers, enz. enz.

De nauwe verbinding tussen leidende kringen van de PvdA en het monopoliekapitaal tekent niet alleen de verwording in het politieke leven van het monopolistische tijdperk, maar zij is ook een bevestiging van de leer van Lenin over de historische plaats van het imperialisme.

De ideologische voedingsbodem voor de moderne ontwikkeling van de rechtse sociaaldemocratische beweging werd voorbereid door het kweken van een brede laag van arbeiders-aristocratie. Zij vormde de sociale grondslag voor het opportunisme.

De bovenlaag van deze arbeiders-aristocratie — en dat is de volgende stap na de vervalsing van de leer van Marx door de revisionisten — brak volledig met het marxisme en begon de

burgerlijke theorieën over maatschappij-ontwikkeling en economie als de enig mogelijke grondslag voor discussie te aanvaarden.

Tegelijkertijd werd deze band nauwer gemaakt door het toelaten van deze bovenste laag tot de leidende kringen in het heersende apparaat. Hierdoor werd de grond voorbereid tot de „theorie”, die leidde tot oprichting van de PvdA.

De consequenties

De keerzijde van het proces is echter een voortdurende verwijdering tussen de leidende kringen in de PvdA en haar massa-aanhang. Het is zoals Lenin in zijn artikel „Het Imperialisme en de splitsing van het Socialisme” schreef, dat het opportunisme de ontwikkeling van het klassebewustzijn en de klassenstrijd niet kan tegenhouden.

De strijdende arbeiders dienen zich af te vragen, hoeveel begrip zij wel voor hun sociale verlangens van mensen als Hofstra kunnen verwachten, die hun ziel en hun zaligheid verbonden hebben aan de belangen van de uitbuitersklasse.

Zij kunnen zich achteraf afvragen, wat Hofstra eigenlijk bedoelde toen hij de bestedingsbeperking-1957 als een „algemeen-belang” aanpreeft? Hofstra is een typisch product van de bovenlaag der arbeiders-aristocratie. Zijn vader was onderwijzer. Hij zelf, zo getuigde Het Parool op 12 oct. 1956, toen hij tot minister was benoemd, had reeds vóór de oorlog een „briljante carrière” in de belastingdienst achter de rug. Zij duurde van 1926 tot 1939.

Trouw heeft hij alle kabinetten-Collijn gediend en „briljant” kon zijn carrière alleen zijn, omdat hij het zo goed deed als steun van de grote „aanpasser”.

Wat hij daar heeft geleerd, pastte hij vervolgens toe als vrije ondernemer: hij begon de ondernemers vrij te adviseren, hoe zij zo min mogelijk belasting konden betalen.

De toon van zijn „Socialistische Belastingpolitiek” (verschenen in 1946) was heel goed aangepast aan de politieke sfeer van die tijd (zelfs Oud was toen „links”) en bleek achteraf uiterst nuttig te zijn om zijn roep als linkse PvdA-er te vestigen. Maar ook dat is reeds lang verleden tijd.

Thans kan men hem vragen, hoe hij in zijn functie van (financiëel) directeur van Verolme het idee wenst uit te dragen, om de belastingopheffing „openlijk en doelbewust, voorzover zulks mogelijk is, dienstbaar” te maken „aan de socialisatie” (blz. 119 van genoemd boek)? Gelukkig kan hij antwoorden, dat de nadruk gelegd dient te worden op het „voorzover zulks mogelijk”-klepje.

Zijn stap heeft in elk geval de verdienste, dat men hem vanaf 1 februari kan aanschouwen in de ware status van zijn persoonlijkheid: een man van de ondernemers.

De vraag dient zich aan, hoe „princi piëel” de oppositie van dit soort PvdA-leiders tegen het huidige bewind wel mag zijn?

Maar dat is een kwestie, die nu ongetwijfeld in de boezem van de PvdA aan de orde zal komen. Op het aanstaande congres is er in elk geval gelegenheid voor.

Nieuws uit Bonn

Wij presenteren U twee Duitse professoren, dr Frans Schlegelberger en dr Peter-Heinz Seraphim, of twee verzen uit één liedje:

1. Prof. dr Franz Schlegelberger was Rijks-minister van Justitie tijdens de Tweede Wereldoorlog. Toen hij gepensioneerd werd, beloonde Hitler zijn opperste beul met een gift van 100.000 mark.

In 1947 werd Herr Reichsjustizminister door een militair gerechtshof van de Amerikanen in Neurenberg tot levenslang veroordeeld. 1951 werd hij om „gezondheidsredenen” vrijgelaten.

Als oud-minister van het Hitler-rijk kende de regering-Adenauer hem ... een maandpensioen van 2.894 DM toe, zo ongeveer het zesvoudige van een arbeidersloon.

In 1959 besloot het ministerie van Financiën in het land van Schleswig-Holstein, de uitbetaling van het pensioen stop te zetten, maar niet geheel. Op grond van zijn „slechte financiële omstandigheden” (!) wilde ze hem voortaan 1244 DM uitkeren. Maar dat nam Schlegelberger niet. Hij ging in beroep bij de ambtenaren-rechtbank van Schleswig-Holstein.

De minister van Financiën legde de documenten over van zijn misdadige activiteiten onder het Hitler-bewind, maar de rechtbank verklaarde het besluit nietig en veroordeelde de regering van Schleswig-Holstein tot verdere uitbetaling van het volledige pensioen en van een „achterstallig” bedrag van 23.000 mark.

2. Prof. dr Peter-Heinz Seraphim, collega en medewerker van Oberländer, voordien van Alfred Rosenberg, de „theoreticus” van de Hitler-partij, is een ander geval. Onder Hitler was hij o.m. hoofdredacteur van het tijdschrift „Weltkampf”, uitgegeven door het „Institut zur Erforschung der Judenfrage” in Frankfort. Het instituut is op bevel van Hitler gesticht, maar moest pas „na de oorlog” zijn werkzaamheden beginnen, het tijdschrift echter begon direct na de stichting te verschijnen.

Hier volgen de titels van enkele werken van professor Seraphim:

„Het Jodendom in het gebied van Oost-Europa” (Essen 1938).

„De verspreiding van het Joodse volk” (Heidelberg, 1940).

„Het Jodendom in Zuid-Oost-Europa” (Berlijn 1941).

„Het Jodendom — zijn rol in het verleden en heden”, (München, 1942).

Verder was hij medewerker van het Tijdschrift „Judenfrage”, waarin hij (in 1942) o.m. adviseerde de Joden in de steden van het Oosten te liquideren in een tempo, dat in overeenstemming was met het ter beschikking komen „van vervangende krachten voor de Joden”. (Oberländer huldigde dezelfde cynische opvatting).

Geschriften van zijn hand, waarin hij de noodzaak van de vernietiging der Joden bewees, zijn zo talrijk, dat ze hier niet opgenoemd kunnen worden.

Seraphim heeft nimmer voor een rechtbank gestaan. In de technische betekenis van het woord kleefde blijkbaar „geen bloed” aan zijn handen. Hij werd „als beproefde strijder voor de democratie” (zoals „Deutsche Aussenpolitik”, waaraan deze gegevens ontleend zijn, sarcastisch opmerkte) ingeschakeld in de Amerikaanse spionage-organisaties.

Tot 1954 was hij hoogleraar in München en zijn onderwerp was daar „Oost-Europese economie” Maar dat was niet genoeg. Was Oberländer niet zijn vriend en was die niet minister onder Adenauer geworden?

Derhalve is hij thans aan de „Akademie voor Administratie en Economie” belast met de opleiding van de toekomstige hoge ambtenaren van Adenauer. Sommigen zijn geneigd, vermoed te reageren als men hun vertelt, dat zoveel honderd oud-nazirechters, professoren of generaals in dienst van Adenauer staan. Als zij dan eens de afzonderlijke gevallen tot zich laten doordringen, misschien dat zij dan beter begrijpen, wat er in Adenauer Duitsland gaande is.

BOEKBESPREKINGEN:

Een „ongelovige” op zoek naar „een nieuw geloof”

De verschijning in Nederlandse vertaling van een tweetal boeken over „Geloof” en „Ongeloof” heeft tot een lawine van reacties geleid.¹⁾

Geen wonder want het is inderdaad zoals de schrijver van beide werkjes, *Gerhard Szczesny*, een Oost-Pruis, thans als programmaleider aan de Westduitse omroep verbonden, in de inleiding tot het ene zegt:

„Wij hebben met het historisch en psychologisch veelal verklaarbare, doch alles bijeen niettemin merkwaardige feit te maken, dat de meer dan een eeuw geleden even oprecht als onbekommerd kritische positiebepaling tegenover het christendom in de laatste decennia steeds ontoelaatbaarder wordt geacht”.

Het is ongetwijfeld een — niet zo „merkwaardig” — feit, dat het in ontbinding verkerende kapitalisme ook op het punt van zijn geloofsfundament geen tegenpraak, laat staan een aanval, duldt.

De duidelijke, rationele, anti-religieuze stroming onder de liberale bourgeoisie in de tweede helft van de 19e eeuw is al lang geschiedenis. De sociaal-democratie heeft zich in een land als het onze reeds tientallen jaren van het materialisme afgekeerd. Sommige leiders van de VVD en de PvdA jongleren even onwaarachtig met „de christelijke beginselen” waarop onze maatschappij zou zijn gebouwd, als de confessionele partijen.

Tot grote ergernis van vele moderne mensen, arbeiders en intellectuelen, die ook hier de onoprechtheid van de heersende klasse en haar dienstknechten in al haar tegen de borst stuitende verschijningsvormen ontmoeten.

*

Geen wonder dan ook, zeiden wij in de aanhef, dat de boekjes van *Szczesny* in brede kring de aandacht hebben getrokken.

Het zou echter een ernstig misverstand zijn te menen, dat hier nu ook werkelijk fundamenteel met de religie wordt afgerekend; kortom, dat de wetenschappelijke denkmethode tot in haar uiterste consequenties heeft gezegevierd.

Szczesny heeft zich namelijk ten doel gesteld, in plaats van het huidige heersende en in hopeloos verval zijnde christelijke geloof „een nieuw geloof” te ontdekken en zo mogelijk te formuleren. Dit zoals hij zegt, „om te voorkomen, dat het Avondland ten prooi valt aan de vele pseudo-gelovigen”. En men raadt het al, het gevaarlijkste van deze „pseudo-gelovigen” is voor dr *Szczesny* het historisch-materialisme, met als zijn maatschappelijk-politieke gestalte: het communisme.

Met een frappante oppervlakkigheid glijdt de schrijver over dat marxisme heen. Hij weet echter precies waarover en waarom het gaat, en dat maakt deze glijpartij zo bijzonder kwalijk.

Op pag. 53 van „De Toekomst van het Ongeloof”, zegt hij:

„De ideologie van de zelfverloochening en het geloof, dat de overgave aan een

¹⁾ *De Toekomst van het geloof*, door Gerhard *Szczesny*, Amsterdam 1960.

Geloof en ongelooft, door Friedrich Heer en Gerhard *Szczesny*, Amsterdam, 1960.

Beide boeken zijn vertaald door *Johan Winkler*.

verlosser en de onvoorwaardelijke aanvaarding van diens heilsidee tot verlossing leidt, ontstaan steeds weer wanneer een bepaalde maatschappij aan een groot aantal harer leden allerlei aardse goederen onthoudt en hun die ook niet in het uitzicht stelt".

Wij zouden het anders willen formuleren: Niet „een maatschappij”, maar de zeer precies bepaalde heersende klasse binnen die maatschappij onthoudt de bezitloze klasse(n) de aardse goederen, maar in elk geval is hier ronduit erkend, dat de religies in de diverse historische maatschappijvormen een ideologische uitdrukking zijn van de machtsposities der verschillende klassen.

Men vindt in velerlei vorm en op allerlei plaatsen in beide boeken de kennis van dit oorzakelijk verband terug. Maar de consequentie van deze wetenschap wenst Szczesny niet te aanvaarden.

Hij laat op bovenvermeld citaat meteen al volgen, dat de „geschiedenis der volkeren natuurlijk nog allerlei meer is dan een „geschiedenis van klassenstrijd”. Daaruit blijkt zijn onvermogen (of onwil) om de aard der door hem behandelde verschijnselen tot op de bodem te onderzoeken. En op deze wijze slaagt hij er natuurlijk zonder bezwaar in, het communisme tot een „pseudo-religie” te bestemmen, „evenals het... nationaal-socialisme”. Waarmee voor hem het probleem van „geloof” en „ongeloof” voldoende is afgebakend.

Hij is dan nog wel zo vriendelijk, om „het onvermogen der christelijke kerken” voor het ontstaan van die „pseudo-religies” verantwoordelijk te stellen, zodat, zegt hij, „van een revolutionair-politieke beweging een totalitaire pseudo-religie is gemaakt”... (pag. 83).

In één adem verklaart hij voorts het succes van het bolsjewisme in Rusland en het succes (!) van het nationaal-socialisme in het Duitsland van 1930, uit „bepaalde trekken van het Russische karakter”, die „ook op Duits domein te onderkennen zijn”.

De bestrijder van het geloof en de mystiek blijkt dus zelf de duistere onwetenschappelijke mystiek te bedrijven die zich denken laat.

*

Het is dan ook niet verwonderlijk, dat in het andere boekje de Oostenrijkse katholieke cultuur-historicus prof. *Friedrich Heer* dankbaar instapt bij de zogenaamd anti-katholieke Gerhard Szczesny.

Deze „ongelovige” laat zich al in zijn eerste antwoordbrief aan Heer de bekentenis afdwingen, dat zijn boek niet betekent, „dat ik het christendom als zodanig afval of zelfs afgeschaft zou willen zien”. (pag. 19).

En even verder onthult hij zijn werkelijke bedoeling:

„Het christendom heeft slechts dan een kans de komende decennia en eeuwen te overleven, wanneer het bereid is samen met alle andere, oude en nieuwe, op de totaliteit van wereld en existentie gerichte geloofsstelsels een universeel front te vormen tegenover al die machten welke ons leven tot zuiver functionalisme, productivisme en collectivisme zouden willen herleiden”. (pag. 24).

Accoord, zegt de katholieke Heer: „Uw werk en Uw politieke overtuiging hebben een belangrijke functie te vervullen, die alweer niet onvervuld mag blijven, juist in onze vrije samenleving”. (pag. 27).

Het blijkt dus met het gevaar van Szczesny's „ongeloof” in de ogen van zijn „tegenstander” nog al mee te vallen. Heer moedigt hem dan ook gaarne aan en zegt:

„Gij voelt U verplicht, waarde Szczesny, om zoals gij zegt, „voor al diegenen op de bres te staan, die kennelijk een ander geloof dan het christelijke behoeven! Wel nu, hoe paradoxaal dit ook moge klinken, ik geloof, dat gij hier tal van wakkere christenen zeer loyaal aan Uw kant hebt staan”. (pag. 47).

En even later volgt daarop: „Ik geloof, dat het tijd wordt, dat wij ons nog meer

van die lotsverbondenheid bewust worden en daaruit de maatschappelijke consequenties trekken". (pag. 48).

Szczesny gaat er onmiddellijk op in, roept op pag. 56 prompt weer op tot „de strijd tegen de demon van het opkomende collectivisme en materialisme,” zodat de opletende lezer bepaald geen nieuwe peultjes meer nodig heeft.

*

Bij dit alles past natuurlijk van beide zijden een typerende laatdunkendheid voor „de massa”, die aan allerlei „pseudo-religies” „ten prooi valt”, en Heer prijst zelfs Hitler voor de „handigheid” waarmee deze „aanknoopte bij de gevoelswereld en zelfkennis der massa's”... (pag. 63).

Heer en Szczesny voeren een lange dialoog over die „massa-mens”, alsof het om apen gaat, en vinden elkaar tenslotte meer en meer, zodat Szczesny de briefwisseling eindigt met de wens, dat „hun gemeenschappelijke inzicht en gemeenschappelijke hoop in de toekomst niet slechts ons beiden (en nog een paar christenen en niet-christenen) tot vrienden en bondgenoten maakt.”

Daarbij vertoont Szczesny een opvallende voorkeur voor de mystiek van het boeddhisme en andere Oostaziatische feodale godsdienstsystemen, voor wier ontstaan hij een volstrekt idealistische verklaring geeft. Waarmee hij zich ook in dit opzicht ver van een wetenschappelijke denkmethode verwijderd.

Bij zijn beschrijving van de oorsprong van het christendom is dat minder het geval, zodat men hier een aantal bladzijden vindt die het kennismaken wel waard zijn.

Het geheel heeft echter een volstrekt anti-wetenschappelijk karakter en een in wezen reactionair, immers primair anti-communistisch doel.

Het is de zoveelste mislukte poging, de quadratuur van de cirkel te bepalen en de wetenschap met het geloof te verzoenen.

W. K.

Arm, maar waarom?

Volgens sommigen is het feit dat er armen en rijken bestaan net zo'n soort natuurverschijnsel als het feit, dat er „arme en rijke” landen zijn. Zo ver gaat prof. Zimmerman in zijn boek „Arme en rijke landen”¹⁾ niet, maar de oorzaak zoekt hij overal, behalve in het imperialistische stelsel.

Toch is het boek in zeker opzicht interessant. Zimmerman poogt bv. aan te tonen, „dat de welvaartsverschillen tussen de nu rijke en arme landen” een paar eeuwen geleden „aanzienlijk kleiner waren dan ze heden ten dage zijn”. Daarin is hij ongetwijfeld geslaagd. Hij berekent bv. dat 25 pct van de wereldbevolking — grof genomen gaat het hier om het gebied der eigenlijke landen van het kapitalisme — in 1913 over 66 pct en in 1957 over 73,2 pct van het totale wereldinkomen beschikten.

De betrouwbaarheid van zijn berekeningen t.a.v. de afzonderlijke landen moet men niet te hoog stellen. Als hij het bv. over de Sowjet-Unie heeft, dan erkent hij zelf, dat hij bij zijn schattingen van „een uiterst gewaagde veronderstelling” uitgaat. Volgens hem dan bedroeg het nationale inkomen per hoofd der bevolking in 1957 in Amerika 1930 dollar en in de Sowjet-Unie 750 dollar. Daar staat dan

---

¹⁾ Dr. L. J. Zimmerman, Arme en rijke landen, Uitgeverij Albani, den Haag, 1960.

echter weer tegenover, dat het overeenkomstige cijfer voor Nederland slechts 590 dollar bedroeg, weinig meer dan in Tsjechoslowakije en iets minder dan in de DDR.

Landen als Oostenrijk, Italië en Spanje staan in zijn ranglijst ver achter Tsjechoslowakije en zelfs Polen.

Hoe men de gegevens ook verder moge beoordelen, — in elk geval blijkt er het enorme (en volgens hem stijgende) verschil uit tussen het nationale inkomen van de landen van het kolonialisme en de „arme”, d.w.z. door het kolonialisme uitgebuite landen. Het gemiddelde nationale inkomen per hoofd der bevolking bedroeg volgens hem in Zuid-Amerika nog geen zesde van dat van de Verenigde Staten en in een land als Ecuador nog geen twaalfde.

In het gehele Verre Oosten is het zelfs 17 keer kleiner dan in Amerika en voor Pakistan en India berekende hij het cijfer van 67 dollar, hetgeen betekent, dat het nationale inkomen per hoofd van de bevolking in deze landen ongeveer 4 pct van dat in Amerika bedroeg.

In Nederlands geld omgerekend zouden deze landen in 1957 een gemiddeld nationaal inkomen per hoofd gehad hebben van ca. 260 gulden.

Als men daarbij dan verder in acht neemt, dat een groot deel bv. van het nationale inkomen in Pakistan verdwijnt aan militaire uitgaven en voor het bureaucratische apparaat en als men vervolgens aan de reusachtige inkomens-verschillen tussen de kleine en onnoemelijk rijke feodale bovenlaag en de miljoenen-massa der boeren denkt, dan heeft men ongeveer een beeld van het armoede peil, waarop de massa daar leeft.

Waarop verder echter zijn opvatting berust, dat het inkomen in China nog lager zou zijn dan in de genoemde twee landen, onttrekt zich aan onze beoordeling. Zijn veronderstelling dat het zo is, schijnt hem zelf blijkbaar weinig ter zake doende gezien het feit dat China „sedert 1950 een zeer snelle economische ontwikkeling (is) begonnen” (pg. 50).

Zijn beschouwingen over de oorzaken van het verschil tussen „arm” en „rijk” — op zichzelf al een misleidende indeling — onderscheiden zich door hun formalistisch karakter, dat hij een wetenschappelijk tintje tracht te geven door het kwistig rondstrooien met wiskundige formules en gezwaai met lang vergeelde maltheusiaanse „wetten”.

Met het meest ernstige gezicht trapt hij open deuren in, als hij bv. het enorme verschil in produktiviteit van een arbeider laten we zeggen in Amerika en India constateert.

Ronduit belachelijk wordt zijn betoog als hij beweert, dat de „vrees voor een toenemende armoede” (pg. 98 e.v.) het startschot van de economische ontwikkeling in landen als Engeland is geweest. Van het vroeg-kapitalisme en zijn ontwikkelingswetten heeft hij blijkbaar nooit gehoord.

Waar hem er alles aan is gelegen, de werkelijke oorzaken van een niet te ontkennen feit — de opeenhoping van fabelachtige rijkdommen in de imperialistische en de toenemende armoede en honger in de onderontwikkelde landen — te verdoezelen, spreekt het bijna vanzelf, dat zijn conclusies enkel vrome wensen zijn.. Bv. moeten de „rijke” landen alles doen wat in hun vermogen ligt, om de ruilvoet van de agrarische producten der onderontwikkelde landen te verbeteren. Feit is evenwel, dat de koopkracht van deze landen de laatste jaren juist voortdurend achteruit is gegaan door de daling van de prijzen van hun producten. Hij verontschuldigt zich bijvoorbeeld met de mededeling, dat het „geen ogenblik in onze bedoeling” heeft gelegen, een „oplossing voor een wereldvraagstuk” zoals de verlossing der onderontwikkelde landen uit de slavernij der armoede te geven. Maar die verontschuldiging kan men moeilijk aanvaarden, gezien het feit dat hij de kern van het vraagstuk angstvallig omzeild heeft: de uitbuiting der miljoenen-massa's in Azië, Afrika en Zuid-Amerika door de imperialistische landen.

F. B.

Het inbinden van de jaargang 1960

Gaarne herinneren we onze lezers, die jaargang 1960 willen laten inbinden, aan het volgende:

- Voor 1 febr. 1961 dient het verschuldigde bedrag ad *f* 3,50 op onze giro 173127 te worden overgemaakt;
- Tegelijkertijd gelieve U, met duidelijke vermelding van naam en adres de nummers van 1960 franco aan ons op te sturen.
- Eventuele ontbrekende nummers kunnen door ons worden bijgevoegd, indien daartoe het verschuldigde bedrag (*f* 0,40 per nummer) op onze giro is overgemaakt.
- Losse banden zijn eveneens verkrijgbaar wanneer *f* 2,35 (*f* 2,— band en *f* 0,35 verzendkosten) aan ons wordt overgemaakt.

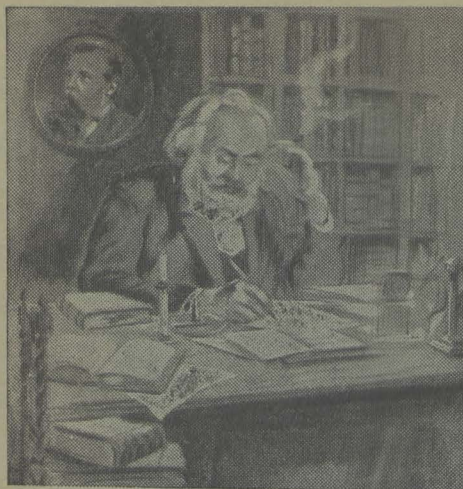
Na 1 febr. 1961 zal het ons niet meer mogelijk zijn het inbinden van de jaargang 1960 voor U te verzorgen.

Boekhandel Pegasus, Leidsestraat 25
Amsterdam.

**NIEUW
LAND
ONDER
DE
PLOEG**

Het nieuwe grootse boek van Michail Sjolochow

406 blz. geb. f 9.90

**DE GRONDSLAGEN
VAN HET
MARXISME-
LENINISME**

deel III

Het einde van het koloniale stelsel

64 bladz., ing. f 1.-

**Een volk dat andere volkeren onderdrukt
kan zelf niet vrij zijn.**

Karl Marx

Reeds eerder verschenen in deze theoretische bibliotheek, die een antwoord zal geven op alle vragen over de Communistische theorie:

Deel I De communisten en hun partij f 1.25

Deel II De communisten en de anderen f 1.-

Pegasus - Amsterdam

februari 196

Politiek **en** **C**ultuur

uit de inhoud:

**De kleine en de grote crisis
van De Quay**

**Positie der wetenschappen
in Nederland**

De dollar in opspraak

Het Waterloooplein

21ste jaargang, nr **2**

40 cent

FEBRUARI 1961

De kleine en de grote crisis van De Quay	<i>M. Bakker</i>	49
Positie der wetenschappen in Nederland	<i>F. Baruch</i>	54
Een reformistisch sprookje	<i>W. Swart</i>	63
De dollar in opspraak	<i>G. Verrips</i>	70

CRITISCHE NOTITIES:

De nieuwe internationale der hoge hoeden		77
Mislukte conferentie		79
Het Waterloo plein	<i>G. Maas</i>	81
Nakomeling van een grote school		85

BOEKBESPREKING:

Kroniek van de Februari-staking 1941	<i>F. S.</i>	88
Groepshuwelijk en enkelvoudig huwelijk	<i>A. L.</i>	90
Geschiedenis der USSR	<i>L.</i>	91

ZELFSTUDIE:

Het einde van het koloniale stelsel		93
-------------------------------------	--	----

PARTIJDOCUMENTEN:

Resolutie over de Conferentie van Moskou 1960		96
---	--	----

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C. tel. 62565.

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

De kleine en de grote crisis van De Quay

Er is al zoveel gezegd en geschreven over de kerstcrisis van de regering-De Quay, dat het in een nabeschouwing beslist niet noodzakelijk is, alle feiten en handelingen nog eens de revue te laten passeren.

Waar wel aanleiding toe is, dat is om nog eens de vraag op te werpen welke omstandigheden — en welk spel van krachten — geleid hebben tot dit op zich zelf merkwaardige gebeuren: Een deel der regerings-aanhangers brengt de regering ten val, o.a. met de medewerking van de PvdA. In de daarop volgende dagen laten de protesterende protestanten zich gedwee op de knieën vleien, de PvdA staat volslagen passief ter zijde en het conflict wordt met de minst mogelijke moeite tot een technische kwestie terug gebracht — waar dan ook vlot een oplossing voor wordt gevonden.

Kreeg dus de regeringscrisis hierdoor de schijn van een „licht geval”, er is wel degelijk een zware crisis in de huidige politieke verhoudingen. Een crisis, die veel dieper gaat dan de kortstondigheid van de kabinetsstrubbelingen — en de juichtonen van sommigen bij de terugkeer van De Quay — zouden doen vermoeden.

* * *

Een cynicus heeft op een vraag over de kabinetscrisis het volgende antwoord gegeven: „Waarom zou je een verstandige minister-president nemen, als je een domme hebt?”

Waarschijnlijk zit er in deze redenering meer waarheid dan men op het eerste gezicht zou zeggen.

Een vaststaand feit is immers, dat nog nooit tevoren het grote kapitaal op zo een gemakkelijke wijze zijn eigen politiek kon doorvoeren, met de ministers slaafs achter zich aanhollend.

Men zal zich herinneren, dat destijds Philips al begonnen was met het doorvoeren van de „vrijere loonpolitiek”, voordat Roolvink daarvoor nog de richtlijnen had verstrekt.

Men bedenke verder, dat tot nu toe geen enkele strafrechtelijke vervolging is ingesteld tegen de Unilever, hoewel die bij het verstrekken van jeuk-Planta zoveel wetsartikelen heeft geschonden, dat een leek ze terug kan vinden.

De grote olie-maatschappijen, die krankzinnige winsten maken, hebben hun prijzen kunnen verhogen zonder dat de prijsbeherende Pous er een vinger naar uitstak.

De grote monopolies leven, zoals onze lieve heer het volgens zeggen in Frankrijk doet. Ze gaan hun gang en niemand — behalve stakende arbeiders — legt ze een strobreed in de weg.

Zij hebben er geen bezwaar tegen dat in Den Haag een incompetentente regering zetelt.

* * *

Hetzelfde geldt voor de buitenlandse machten, aan wier leiband de Nederlandse staat wandelt.

Geen regering heeft ooit zo openlijk geprezen wat de Amerikanen en Duitsers wezen. En dat wil wat zeggen, als men zich het Drees-regiem herinnert.

Drees sprak tenminste naar buiten-uit nog over vermindering van bewapening, al was het dan slechts bij het vallen van zijn regeringen of in verkiezingsredevoeringen.

Het huidige bewind denkt daar niet eens aan. Dat is begonnen met de bewapening te verhogen, en het kondigt nu reeds aan, dat het nog wel verder zal gaan.

Drees liet nog twijfel bestaan over de raketbewapening van Nederland — al bereidde hij die in het geheim voor. De huidige regering roemt die raketbewapening als de hoogste wijsheid en stopt het land bovendien vol met atoomwapens.

Ze slikt de Starfightersof die de Amerikanen haar bezorgd hebben onbekommerd weg, rekenende op de draagkracht der belastingbetalers, en speldt de Duitse minister van Oorlog, oud-SS-er Strauss, de orde van Oranje Nassau op de borst.

Kortom, ook de militaristische bazen van over de grens en overzee kunnen zich wél vinden bij de karakterloosheid van de regering-De Quay. Er is geen bewind in Europa, waaraan ze zo'n zacht eitje hebben als aan het onze.

* * *

Kunnen dus de grote monopolies en de buitenlandse overheersers lezen en schrijven met de regering-De Quay, tezelfdertijd is zij als compromis tussen de verschillende regeringspartijen een moeizaam tot stand gebracht product. Een zo moeizaam compromis, dat er in die kringen de grootste aarzeling bestaat om het gevonden evenwicht te verstoren.

Er is wel aangedrongen op wijziging van de regering, op basis van dezelfde politieke samenwerking. De Nieuwe Rotterdamse Courant, spreekbuis van het Rotterdamse kapitaal, heeft met veel nadruk voor een dergelijke reorganisatie gepleit.

Iets dergelijks stond ook duidelijk de anti-revolutionairen en chris-

telijk-historischen voor de geest. Het voor dit keer hechte liberaal-katholieke front verzette zich hiertegen echter met kracht.

Vanwaar hun afhankelijkheid aan De Quay c.s.?

Een van de regeringsbladen, Het Handelsblad, heeft geschreven dat, als men het tot een echte kabinetscrisis had laten komen, deze wel eens elf maanden inplaats van elf dagen had kunnen duren.

Een duidelijker aanduiding van de diepte der latente crisis in regering en burgerlijke partijen kan men zich nauwelijks indenken.

Immers, bij een „echte” kabinetscrisis zouden samenstelling en vooral program van de nieuw te vormen regering ter sprake moeten komen.

Daarbij zouden de grote geschillen moeten worden opgelost, die er bestaan over alle belangrijke vraagstukken.

Over de overheersende rol van de KVP zowel als over de reclame-televisie, over de belastingen zowel als over de Mammoetwet, over de loonpolitiek, over de vraagstukken van de oorlogsbegroting en de atoom-bewapening.

Het gevaar zou bestaan, dat een dergelijke crisis uit zou lopen op kamerontbinding en nieuwe verkiezingen — iets wat in ieder geval de KVP en de VVD pas in de allerlaatste plaats zouden wensen. Een KVP zonder leider (Romme schijnt voor lange tijd, zoal niet voor altijd, uitgeschakeld als zodanig) en een VVD met een aantal bijzonder onpopulaire ministers die niet één verkiezingsbelofte hebben vervuld — geen van beide zou thans graag nieuwe verkiezingen ingaan.

* * *

Maar daar komt iets bij, dat voor de betrokkenen van nog groter belang is.

Een langdurige kabinetscrisis zou onverbiddeijk de crisis *binnen* elk der burgerlijke partijen openbaren.

Zelfs in de korte spanne tijds van de huidige haast-crisis is zulks al gebeurd, het hevigst bij de anti-revolutionairen.

Daar bleek een diepe kloof te bestaan tussen de ministers Zijlstra en Van Aartsen aan de ene kant en de Tweede Kamerfractie aan de andere zijde. Maar het is niet onbekend, dat binnen deze fractie zelf ook weer de grootste meningsverschillen heersen. Zulks bleek wel uit het optreden van het, dezer dagen verongelukte, Kamerlid Hazenbosch, toen die met een radiorede trachtte de lijm op te lossen, welke De Gaay Fortman zo rijkelijk in de AR aan het rondsmeren was.

Eerder al hadden vragen van Hazenbosch over de zaak Kistemaker en onthullingen in „Trouw” over de atoomopslag in Nederland geëuid op diepgaande meningsverschillen over belangrijke internationale zaken in deze kring.

De geschillen binnen de VVD zijn door de rebellie van de Eerste Kamerfractie van die partij inmiddels wel zo algemeen bekend, dat wij daar nauwelijks nog bij behoeven stil te staan. Ook bij de Christelijk Historischen, van nature reeds een samenraapseltje, heeft men soortgelijke verschijnselen waargenomen en in de KVP is, nu de baas

afwezig is, nog slechts het wachten op een aanleiding om de zaak te doen uiteenspatten.

* * *

Opvallend is, dat soortgelijke diepgaande meningsverschillen zich ook binnen de Partij van de Arbeid voordoen.

Hoewel zorgvuldig gepoogd wordt het te verbergen, heeft het buiten de regering plaatsen van de partij geleid tot versnelde ontbindingsverschijnselen. Tal van leidende figuren beginnen een goed heenkomen te zoeken.

De meest bekende is Hofstra, die in alle openlijkheid naar het grootkapitaal is gedeserteerd (Verolme).

Men staat er minder bij stil, dat twee van zijn mede-lijstaanvoerdere bij de laatste verkiezingen eveneens reeds elders hun bezigheden hebben gezocht: Samkalden en Vondeling, die beiden hoogleraar zijn geworden.

Reeds eerder was als algemeen secretaris de „manager” Berger aangetrokken, met de klaarblijkelijke bedoeling om intern orde op zaken te stellen en de club bijeen te houden. Veel succes schijnt de heer Berger daarbij niet te hebben gehad.

Dat deze ontbinding haar politieke oorzaken heeft, daarvan legt tegenwoordig „Het Parool” een schier dagelijks getuigenis af.

Dit blad (met twee fractieleden van de PvdA onder zijn redacteurs) is onlangs een heftige aanval begonnen op het heilige radiohuisje van mr Burgers VARA, daarbij gedreven door de belangen van de commerciële televisie-maatschappij van Philips c.s. Van de termen die mr Burger en Het Parool elkaar daarbij naar het hoofd geslingerd hebben, lusten zelfs de hongerigste honden geen hapje brood. Opmerkelijk is in deze scheldwoordenwisseling, dat Het Parool daarbij de positie van Burger als fractieleider van de PvdA in het geding heeft gebracht.

Tezelfdertijd heeft het blad ook een aanval geopend op de leiding van het NVV, met als voorwendsel het verstrekken van een lening aan het Belgische vakverbond. Roemers heeft bij deze gelegenheid opgemerkt, dat „Het Parool er blijkbaar de laatste tijd behoefte aan heeft als zedemeester van het NVV op te treden”.

Deze verschillen van mening traden ook tijdens de kortstondige kabinetscrisis aan het licht.

Het Parool pleitte zonder meer voor terugkeer van de regering De Quay.

De thans als PvdA-voorzitter optredende ir Vos stond op het standpunt: „handen in de zakken en gezellig toekijken”.

Maar Burger verweet de informateur, De Gaay Fortman, dat deze bij zijn besprekingen niet de PvdA had betrokken. Hij was dus blijkbaar voorstander van terugkeer van de PvdA in de regering.

Terwijl Het Parool er blijkbaar alle belang bij heeft dat De Quay en Cals tijdens hun zittingsperiode nog zulke zaakjes als de commerciële televisie afwerken, vreest Burger enerzijds dat nog meer van zijn kopstukken de plaat poetsen naar het particuliere kapitaal, terwijl hij en de zijnen anderzijds benauwd zijn voor de, reeds snel

toegenomen en onder Belgische invloed nog versnelde, radicalisering van de arbeiders in het NVV.

* * *

Crisis en tegenstellingen dus over de hele linie.

Tegenstellingen over allerlei zaken waarbij de duiten een rol spelen, hebben wij hierboven reeds aangeduid.

Maar op de achtergrond spoken somberder zaken.

Economisch weet de bourgeoisie volstrekt niet waar ze aan toe is. De pessimistische klanken die men laat horen hebben natuurlijk als directe aanleiding de wens, de looneisen van de arbeidersklasse tegen te gaan. Maar op langere termijn is er toch ook een grote onzekerheid waar te nemen ten aanzien van het verloop der conjunctuur.

Een grote rol speelt bij dit alles de crisis in het Atlantische kamp.

Amerika begint zijn financiële hulp te beperken, hetgeen belangrijke repercussies heeft in de industriële en geldwereld van West-Europa.

Noch de tegenstellingen tussen Engeland en zijn Westeuropese vastelands-bondgenoten zijn de laatste tijd verminderd, noch ook die tussen Frankrijk en de overige NAVO-landen. Het „hecht doortimmerd, op gemeenschappelijke vrijheidsliefde gebaseerde” verbond der imperialisten is langzaam maar zeker omgezet in een kamp-arena, waarin het publiek op de eerste rij zit.

In deze mallemolen graaien de monopolies wat er te graaien valt en tobt de bourgeoisie verblind rond, zoekend naar een uitweg.

Zou men onder deze omstandigheden werkelijk naar een uitweg zijn gaan zoeken, dan zou het Handelsblad wel eens gelijk hebben kunnen krijgen: „Gezien de politieke constellatie zou een crisis van elf maanden stellig tot de denkbare mogelijkheden hebben behoord”.

Dat heeft men niet gewild.

De Quay zit er weer.

Maar de werkelijke crisis, die van de kapitalistische politiek, duurt onverminderd — en zelfs in heviger mate — voort.

M. BAKKER

POSITIE DER WETENSCHAPPEN IN NEDERLAND

Op 17 dec. jl. heeft op de redactie van P en C ter inleiding van een nader onderzoek een discussie plaatsgevonden over de positie van de wetenschappen en van de beoefenaars der wetenschappen in Nederland.

Aan de bijeenkomst namen wetenschappelijke werkers en een reeks studerende deel.

Hieronder volgt de (enigszins verkorte en met enkele recente gegevens aangevulde) inleiding, die op deze bijeenkomst door F. Baruch werd gehouden.

Redactie P en C.

In de Volkskrant van 1 okt. 1960 stond een boekbespreking afgedrukt, waarin een Duitse schrijver werd aangekondigd met de verbazingwekkende mededeling, dat hij, Günther Schwab, de „gevaren van de vooruitgang” had „ontmaskerd” en een „roekeloos spel van de wetenschap” met de natuur aan het licht had gebracht. De schrijver voert in zijn boek een „duivel” ten tonele en laat hem zeggen: „Ik moedig de verhoging van de levensstandaard aan en breng de massa de volmaakt logische gedachte bij, dat, dankzij de verworvenheden van de techniek en het betere inzicht in de sociale wetgeving, eens een stukje paradijs op aarde kan worden gesticht”.

Volgens deze schrijver zijn de mensen „allang” vergeten, „dat geluk en tevredenheid alleen door grotere bescheidenheid te bereiken zijn”, een wijsheid uit de vorige eeuw, die alleen nog overtroffen wordt door het vonnis, dat hij uitspreekt over de futiliteit van de pogingen der wetenschap, de rijkdommen van de natuur voor de mensheid te ontsluiten: „De grootste rijkdom bestaat in de armoede aan behoefte”!

Dat de man deze middeleeuwse onzin schrijft, is één zaak. Maar dat hij in Nederland gedrukt en aangeprezen wordt, kenmerkt de werkelijke positie die de politieke machthebbers jegens de wetenschap innemen.

De man kan zijn mening, waar niemand om verlegen zit, trouwens slechts aan het publiek verkopen, omdat de bodem reeds lang rijp is gemaakt door de „cultuurpessimisten” van deze eeuw, — meestal terloops ook nog wegbereiders van de uiterste reactie tot aan het fascisme toe — die op hun beurt niets anders dan producten van de verwording van het imperialisme zijn.

NEERGAANDE SPIRAAL?

Hoewel men auteurs als prof. F. Polak niet op één lijn mag stellen met de helden van De Volkskrant, blijft het toch een feit dat zij verwante ideeën uiten. Zo heeft de Rotterdamse hoogleraar bv.

gezegd: „De gemechaniseerde en gemassificeerde, gematerialiseerde cultuur stuwt in een vicieuze cirkelgang de techniek en de technici zelf nog verder op deze weg (van de „gemassificeerde cultuur”) en lokt door haar onstilbare vraag nieuw aanbod uit in een eindeloze cirkelgang of wellicht in een steeds neergaande spiraal”. Hetzelfde idee van de „onzin van de vooruitgang” en de dreigende ondergang als gevolg van de veroveringen der wetenschappen wordt hier in andere woorden tot uiting gebracht.

Zij komt ook tot uiting in de gedachte, die men elders hoort en die luidt: wat heeft de vooruitgang van de wetenschap ons anders gebracht dan een situatie waarin wij geconfronteerd worden met de „totale ondergang” als gevolg van de ontwikkeling der atoomwetenschap!

De burgerlijke ideologen hebben zich altijd onderscheiden door de luidruchtigheid, waarmee zij oppervlakte-verschijnselen als de drijfkrachten der geschiedenis aanprezen. Waarom zouden de atoomgeleerden — uitgezonderd natuurlijk figuren als prof. Kistemaker, die zich bewust in dienst van de oorlogsvoorbereiding stellen — enig schuldbeuwtzijn koesteren, terwijl de werkelijke oorzaak van de spanning in de wereld niet hun prestaties, maar het misbruik, dat het stelsel van hun prestaties maakt, — de pervertering en verval-sing van hun werk ten bate van imperialistische doeleinden is.

NEUTRALE, WISKUNDIGE ECONOMIE

De maatschappij-wetenschappen zoals economie, sociologie, geschiedenis, enz. moet men natuurlijk anders bekijken. Zij zijn altijd klasse-wetenschap en vormen noodzakelijkerwijs een aanhangsel van het heersende stelsel in de klassenmaatschappij, dat er toe dient de ideologie van de heersende klasse hoog te houden en haar de „geestelijke” instrumenten voor de verdediging van het stelsel te leveren.

Dit geldt echter niet voor de maatschappijwetenschappen onder het socialisme, om de eenvoudige en doorslaggevende reden dat zij bij hun onderzoek uitgaan van de objectieve wetmatigheden en in deze zin berust de beoefening der maatschappijwetenschappen daar op een werkelijk wetenschappelijke basis, terwijl zij bij ons ontbreekt, voorzover de onderzoekers zich niet op die objectieve wetmatigheden oriënteren.

Dit houdt dus ook in, dat afzonderlijke beoefenaars der maatschappijwetenschappen in bepaald opzicht een vooruitstrevende rol kunnen spelen, nl. voorzover zij bij hun detailstudies objectieve wetmatigheden onderzoeken en daarop steunend, nieuwe verschijnselen belichten.

De heersende richtingen echter, en dit is de hoofdzak, zijn verknocht aan het stelsel en — kenmerkend voor de moderne ontwikkeling — zij ontlenen hun „geestelijke voedsel” in toenemende mate aan publicaties uit Amerika.

Dit geldt in het bijzonder voor de sociologie en de economie, twee takken wier onwetenschappelijk karakter steeds duidelijker wordt,

naar mate zij hun inspanningen versterken om het monopolisme goed te praten.

Het onwetenschappelijke karakter van de heersende richtingen in de economie bv. staat in omgekeerde verhouding tot de hoeveelheid wiskundige formules, die de studenten op de economische hogescholen moeten verwerken. Juist het feit, dat sommigen zeggen: „wiskundige formules zijn ideologisch neutraal” (hetgeen op zichzelf gezien volkomen juist kan zijn) kan anderen ertoe verleiden te geloven, dat de aldus aangeklede economie eveneens „ideologisch neutraal” is. Maar dat is volstrekt in tegenstelling met de werkelijkheid en vooral met de koude-oorlog-geest die op onze economische instituten gekweekt wordt.

PRESSIEGROEPEN

De algemene opinie is, dat het gehele wetenschappelijke onderzoek — vooral op het gebied van de natuurkunde en de medicijnen — in een onduidbare toestand verkeert.

Als men vraagt naar de oorzaken, dan antwoordt de Nieuwe Rott. Courant: „Het ligt . . . niet zozeer aan gebrek aan goede wil bij minister Cals en zijn ministerie, maar aan een algemeen gebrek in Nederland aan besef van de waarde van wetenschappelijk onderzoek” (16 nov. 1960).

Dit is natuurlijk een onaanvaardbare verontschuldiging. Alsof min. Cals zich ooit iets zou hebben aangetrokken van wat de gewone man wil of niet wil.

Daarentegen heeft prof. dr. Keuning te Groningen geen blad voor zijn mond genomen, toen hij het blad enkele dagen later antwoordde: „De belangrijkste oorzaak van de noodtoestand is het feitelijk ontbreken van een regeringsbeleid ten aanzien van de wetenschapsbeoefening”.

Hij wijst er dan op, dat de minister de laatste jaren enige druk heeft uitgeoefend, om de opleiding van natuurkundigen, chemici, artsen en tandartsen te veranderen en vervolgt:

„Dat dit klaarblijkelijk geschiedt onder invloed van pressiegroepen, zoals het bedrijfsleven en de organen van de volksgezondheid, is ook nog tot daaraan toe. Het is immers niet verbazingwekkend, dat bedrijfsleven en volksgezondheid weinig begrip hebben voor een onafhankelijke wetenschappelijke taak van de universiteit . . . Erger is, dat deze invloed blijkbaar zodanig is, dat ook voor de minister van Onderwijs het directe maatschappelijke rendement van de universiteit hoofdbelang schijnt te worden.

. . . Teveel lijken de politieke mogelijkheden zelf het uitgangspunt van het beleid te zijn, dat dan nauwelijks meer die naam verdient” (22 nov. 1960).

Wat echter moet men onder het „directe maatschappelijke rendement” verstaan? Klaarblijkelijk in de eerste plaats de winstbelangen van de ondernemers en „verbazingwekkend” is hun wanbegrip voor de betekenis van zuiver wetenschappelijk onderzoek geenszins. Want

voor hen gaat het in de eerste plaats om het „rendement”, dat het hoger onderwijs voor hén dient op te leveren.

ALARMERENDE TOESTAND

De Nieuwe Rott. Courant is het op één punt met prof. Keuning eens, nl. dat de toestand „alarmerend” is.

Het blad verklaart:

„De situatie is echter alarmerend. Het is op het ogenblik zo, dat Nederland genoeg moet nemen met hoogleraren en docenten die slechts een deel van hun tijd ter beschikking kunnen stellen aan onderwijs en wetenschapsbeoefening. Een belangrijke oorzaak is, dat de meesten zich om den brode genoodzaakt zien, nevenfuncties te vervullen. Wij spreken dan nog niet eens over de velen, die om financiële reden niet een benoeming aan een universiteit aanvaarden, zodat deze genoeg moet nemen met een tweede, ja dikwijls derde, vierde of vijfde keus...”

Goede academici zijn „niet beschikbaar” voor de universiteit of ze aanvaarden nevenfuncties!

Deze uiteenzettingen spreken zo voor zich zelf, dat zij geen verder commentaar behoeven.

Zij staan in schril contrast tot de toestand in de landen van het socialisme. In de Sowjet-Unie bv. is een omgekeerde verhouding merkbaar en een wetenschappelijke loopbaan aan de universiteiten en instituten van de Academieën is zozeer in trek, dat men (tot voor kort althans) veel klachten van directeurs der ondernemingen hoorde, omdat zij naar hun oordeel een te gering aandeel der afgestudeerden in hun bedrijf konden halen.

De situatie in ons land onderscheidt zich overigens niet wezenlijk van de toestand in de grote kapitalistische landen.

DE SITUATIE IN ENGELAND

Over Amerika is al zo vaak gesproken, dat we hier liever een stem uit Engeland aanhalen.

Dr. Brian Hayes berichtte onlangs in „Marxism Today”, dat Engeland per jaar tegenwoordig 300 miljoen pond sterling (ruim drie miljard gulden) uitgeeft voor wetenschappelijk onderzoek en industriële ontwikkeling. Van dit bedrag is 75 pct afkomstig van de regering. Dit ziet er op het eerste gezicht niet zo slecht uit.

Maar, zo bericht hij verder: de helft van de overheidsuitgaven gaat in de vorm van onderzoek-contracten naar de industrie „en deze zijn geconcentreerd op de verdedigings-industrieën”.

Volgens zijn berekeningen wordt van het totale bedrag van drie miljard gulden twee derde voor oorlogs-doeleinden uitgegeven.

In Amerika zijn de verhoudingen echter nog veel ongunstiger.

De toestand in Engeland wordt verder geïllustreerd door de volgende cijfers: in 1956 waren er in Engeland 142.000 gekwalificeerde

wetenschapsmensen en ingenieurs. Daarvan was de helft in dienst van de industrie, 11.000 stonden in regeringsdienst en slechts 9.000 werkten aan universiteiten. (De rest was kennelijk in zgn. vrije beroepen werkzaam).

De bekende deskundige dr. S. Lilley heeft verder becijferd, dat niet minder dan 4.900 geleerden onderzoekwerk ten behoeve van het ministerie van Oorlog verrichten en dat een even groot aantal voor hetzelfde doel in dienst van de particuliere industrie is.

Hij heeft ook berekend, dat een jaarlijkse groei van de industriële productie met 4 pct de jaarlijkse aflevering van 20.000 academisch gevormden vereist, terwijl tegenwoordig slechts 12.000 afgestudeerden per jaar de inrichtingen van hoger onderwijs verlaten.

MONOPOLIES BEHEERSEN WETENSCHAP

In Nederland is de toestand niet anders, maar misschien wel duidelijker. Duidelijker, hoewel vele beslissende feiten angstvallig geheim worden gehouden.

Om te beginnen constateren wij, dat de totale uitgaven van het Rijk voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in 1960 op 215 miljoen gulden vastgesteld waren. Hiervan kregen de rijks-universiteiten Leiden en Utrecht resp. 33 en 32 miljoen gulden. De rijks-subsidie voor de gemeentelijke universiteit te Amsterdam bedroeg 13,3 miljoen gulden.

Voor wetenschappelijke instituten gaf het Rijk in het afgelopen jaar 57 miljoen gulden uit.

Daar staat één kenmerkend cijfer tegenover: De Koninklijke Olie/Shell besteedde in het jaar 1959 voor wetenschappelijk onderzoek 200 miljoen gulden. Dit komt dus overeen met bijna de gehele rijksbegroting-1960 voor hoger onderwijs en met bijna een viervoud van hetgeen het Rijk in dat jaar aan wetenschappelijk onderzoek besteedde.

Het is echter duidelijk, dat de Koninklijke/Shell een belangrijk deel van de 200 miljoen gulden in haar buitenlandse laboratoria uitgaf. Maar als men nu bedenkt, dat ook de andere monopolistische ondernemingen — Unilever, Philips, de AKU, de Hoogovens, de Zoutindustrie en de Staatsmijnen — over uitgebreide en modern uitgeruste wetenschappelijke onderzoek-centra beschikken, dan krijgt men zo ongeveer een idee van de verhoudingen.

Het zal zeker niet overdreven zijn te stellen, dat zij tezamen jaarlijks 800 miljoen gulden aan wetenschappelijk onderzoek besteden, of ca. het viervoudige van de totale uitgaven voor hoger onderwijs van het Rijk. Hierbij zijn dan de bedragen niet inbegrepen, die andere grote ondernemingen (zoals Organon-Oss, Brocapharm, de textiel-industrie, de Ver. Machinefabrieken en andere metaalbedrijven, de voedsel-industrie enz.) voor wetenschappelijk onderzoek uitgeven.

De verhouding wordt nog ongunstiger, als men bedenkt, dat slechts één vierde van de totale Rijks-uitgaven aan wetenschappelijke instituten ten goede komt.

Een andere aanwijzing van de mate waarin de wetenschap in dienst van de grote ondernemingen staat, krijgt men uit een beschouwing van de Delftse hoogleraar dr ir J. Vlugter in Ec.-Statistische Berichten van 15 juni 1960. Hij verklaart, dat de chemische industrie gemiddeld 5 pct van haar omzet aan research besteedt. Aangezien de totale omzet van de chemische industrie in 1959 dertien miljard gulden bedroeg, zou zij alleen in dat jaar dus 650 miljoen gulden voor wetenschappelijke doeleinden hebben uitgegeven. Deze ene bedrijfstak geeft dus ruim het drievoudige voor research uit van wat het Rijk voor het hele hoger onderwijs besteedt.

SCHRIKBARENDE VERHOUDINGEN

Over de onderzoekprogramma's van de grote ondernemingen is weinig bekend. Hoeveel voor onderzoek ten behoeve van de militaire orders wordt uitgegeven, is een staatsgeheim.

De invloed van de grote concerns op het onderwijs- en onderzoek-program van de universiteiten en wetenschappelijke instellingen van de overheid is zeer groot, maar dient afzonderlijk onderzocht te worden.

De verslagen van het ministerie over de wetenschappelijke programma's bieden hierbij weinig hulp. Zij zijn trouwens verouderd als zij verschijnen (pas onlangs verscheen bv. het verslag over het jaar 1956).

Aan de andere kant zijn er enkele schaarse gegevens over de verhoudingen ten aanzien van het personeel.

Aangenomen mag worden, dat Philips relatief niet alleen de grootste bedragen voor wetenschappelijk onderzoek uitgeeft, maar ook verhoudingsgewijs de grootste wetenschappelijke staf in dienst heeft.

De wetenschappelijke organisatie van het concern is ondergebracht onder een aparte directie, bestaande uit vier hoogleraren, acht natuurkundigen en vier ingenieurs, die allen zeker tot de topgeleerden in hun vak behoren.

De tegenwoordige omvang van het wetenschappelijke personeel is niet bekend. In 1950 waren het 600 academisch gevormden, zodat tegenwoordig het aantal misschien wel verdubbeld zal zijn. In Eindhoven is een nieuw centraal laboratorium-gebouw neergezet, dat plaats biedt aan honderden onderzoekers.

De Kon./Shell beschikt over 16 laboratoria, waar in 1959 niet minder dan 5.500 personen werkzaam waren. Als men rekening houdt met de omstandigheid, dat de meerderheid hiervan afgestudeerden van middelbaar technische scholen, gespecialiseerde arbeiders, laborantes en administratief personeel zijn, dan brengt ons een voorzichtige schatting op 1500 academisch gevormden in dienst van deze Shell-instituten. (Prof. Vlugter bericht in de reeds aangehaalde beschouwing, dat in de chemische industrie als geheel 2000 academici werkzaam zijn).

Tegenover de gegevens voor Kon./Shell en Philips staan de cijfers

over het wetenschappelijke personeel in dienst van het rijk en de bijzondere hogescholen.

Het totaalcijfer voor 1956 was 2229 en voor 1959 — 2958, vakken als theologie, rechtsgeleerdheid en letteren inbegrepen.

De wetenschappelijke staf voor de natuurkunde-vakken bestond in 1959 uit 617 en bij de technische vakken uit 439, samen dus uit 1056 personen. Daar staat dan tegenover, dat de twee grote monopolies alleen naar schatting 2500 academisch gevormden in dienst hebben. In werkelijkheid is de toestand echter nog ongunstiger, doordat: 1. een groot deel van de taak der docenten en hoofdassistenten in het les geven bestaat, 2. een deel van hun tijd gevuld is met werkzaamheden die niet in verband staan met hun eigen taak en wel met de belangen van de grote ondernemers, en 3. de overheids-instellingen tevreden moeten zijn met de tweede, derde of vierde keus, zoals de NRC. heeft geconstateerd.

Daarbij komt dan tenslotte, dat zowel de beschikbare financiën als de technische hulpmiddelen van de monopolies onvergelijklijk veel groter zijn dan die van de overheids-instellingen.

VERKWISTING VAN INTELLIGENTIE

Zoals gezegd, is over de wetenschappelijke programma's van de monopolies nauwelijks iets bekend. In de jaarverslagen wordt hierover slechts losgelaten, wat men nuttig acht voor het aanzien der ondernemingen naar buiten. Derhalve valt ook de omvang van de verkwisting aan middelen en wetenschappelijk personeel voor doeleinden, die geen enkele wetenschappelijke betekenis hebben en uitsluitend tot verhoging van de winsten dienen, niet te schatten. Met nadruk dient gesteld te worden, dat een groot deel van het wetenschappelijke apparaat in particuliere handen gebruikt wordt voor de ontwikkeling van nieuwe goederen, die economisch gesproken geheel overbodig zijn en die uitsluitend geproduceerd worden terwille van het verkoopprogram van de grote ondernemingen. (Hiertoe behoren een groot deel van de pharmaceutische producten, het overbodige grote aantal synthetische wasmiddelen, snufjes bij radio-toestellen, auto's en motorrijwielen, een belangrijk deel van de gefabriceerde voedingsmiddelen „op wetenschappelijke basis”, de overbodige grote variatie in kunstvezels en -stoffen, enz. enz.)

De keerzijde van deze ontwikkeling is niet alleen het gebrek aan middelen voor de overheidsinstellingen van wetenschappelijk onderzoek (uitgezonderd die, welke op militaire zaken betrekking hebben), maar ook het tekort aan wetenschappelijke medewerkers. Het is bv. bekend, dat er in ons land maar heel weinig „programmeurs” (ingenieurs met een speciale wiskundige kennis) worden opgeleid voor het verwerken van de problemen, die men door elektronische rekenapparaten wil laten oplossen. En de weinige specialisten die dit vak kiezen worden weggekocht door particuliere ondernemingen.

Dit is alleen maar een bevestiging van hetgeen de NRC in het algemeen geconstateerd heeft.

ACHTERSTAND GROEIT

Daarbij komt, dat het totale aantal afgestudeerden in geen verhouding staat tot de wetenschappelijke behoeften.

Vergelijkt men deze situatie met de stand van zaken in de Sowjet-Unie, dan krijgt men het volgende beeld:

In 1958 studeerden in ons land af 2795 personen. In de Sowjet-Unie was het overeenkomstige cijfer rond 250.000. Dit betekent, dat daar naar verhouding bijna vijf keer zoveel personen afstudeerden dan bij ons. Voor Engeland is het verhoudingscijfer ongeveer vier.

Nog sterker blijkt het verschil, wanneer men de cijfers op het gebied van natuurkunde en techniek met elkaar vergelijkt. Ook het tempo van de ontwikkeling verandert niets in deze verhoudingen. Volgens het zeven-jaren-plan zullen de technische hogescholen nog voor 1965 per jaar 120.000 ingenieurs afleveren.

In 1958 studeerden aan de technische hogescholen bij ons 492 personen af en het jaar daarvoor 477. Om de verhoudingen in de Sowjet-Unie in te halen zouden in ons land in 1965 ongeveer 6000 studenten met hun ingenieurs-examen klaar moeten komen, waar natuurlijk geen kijk op is.

Prof. Vlugter verklaart dan ook in Econ. Statistische Berichten: „Gevreesd moet worden dat de uitbreiding van het (technisch) hoger onderwijs veel langzamer zal verlopen dan men op grond van de snelle industriële groei gewent acht”.

HOGER ONDERWIJS VOOR „HOGERE MILIEUS”

De situatie wordt er ook niet beter op, als men naar de sociale herkomst van de studenten kijkt. Volgens de laatste gegevens betrof het aantal studerenden afkomstig uit wat het Centraal Bureau voor Statistiek beeldend omschrijft met het „hogere milieu”, in het vorige jaar 49 pct van het totale aantal.

Bovendien neemt het aantal studenten uit de kring der ondernemers en leidende staatsambtenaren toe, want het overeenkomstige cijfer voor 1954-55 was 47 pct. Daarentegen is het aandeel der studenten uit het „middelbare milieu” overeenkomstig gedaald, terwijl het aantal studerenden uit het „lagere milieu” (arbeiders, kleine kantoorbedienden en kleine middenstand) van 7 op 8 pct steeg. (Dr. Lilley vermeldt voor Engeland soortgelijke cijfers.)

Het grootste aandeel studenten uit de kring der ondernemers vindt men in de juridische faculteiten (72 pct van het totaal). Dat zijn de toekomstige directeuren en fabriekseigenaars.

De cijfers wijzen uit, dat op de universiteiten en technische hogescholen in principe niets is veranderd: het hoger onderwijs blijft voornamelijk een aangelegenheid van de kleine bovenlaag der bezitters.

Wel is er een toenemende differentiatie ten aanzien van de studenten uit de arbeiders- en kleine-middenstands-kringen merkbaar:

het aantal dezer jongeren, dat rechtswetenschap studeert, ligt ver beneden het gemiddelde (nl. op 2 pct), maar in de technische wetenschappen en de economie ligt het iets boven het gemiddelde van 8 pct.

CONCLUSIES

Uit het voorgaande kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

1. De directe invloed van de monopolies en andere grote ondernemingen op de wetenschap is veel groter dan men tot dusver kon vermoeden.

2. De „vrije wetenschap” wordt onder het monopolisme een nog grotere fictie dan zij vroeger reeds was.

3. De staat speelt bij het bevorderen van de exacte en technische wetenschappen een steeds ondergeschikter rol.

4. De bevordering van fundamenteel onderzoek raakt achterop ten bate van de directe winstbelangen der monopolies. De toenemende schaarste aan wetenschappelijk personeel in de overheidsinstellingen neemt (mede door de salarispolitiek van de regering) toe. De beste krachten, die tevens bij de opleiding van nieuwe kaders dienst zouden moeten doen, worden door de monopolies weggekocht.

5. Er vindt een toenemende verspilling aan kapitaal en intelligentie plaats ten bate van militaire doeleinden en economisch overbodig onderzoek.

6. Het aandeel van de werkende bevolking, in het bijzonder van de arbeidersklasse, in het hoger onderwijs is uitermate gering. Het klas-sen-karakter van het hoger onderwijs is niet veranderd.

7. Naar de werkelijke omvang van de invloed der monopolies op de wetenschap en de beoefenaars der wetenschappen, naar hun invloed op de overheidsinstellingen van hoger onderwijs en de verspilling aan wetenschappelijk vermogen behoort een verder onderzoek ingesteld te worden.

F. BARUCH

Een reformistisch sprookje

In ons vorig nummer hebben wij een beschouwing over de „welvaartsstaat” gepubliceerd, waarin voornamelijk enkele economische kanten van deze theorie werden belicht.

De schrijver van dit artikel houdt zich bezig met de staatkundige en politieke aspecten van dit moderne sprookje.

Red. P. en C.

Wanneer er moeilijkheden dreigen bij het naar bed brengen der kinderen, putten vele ouders zich uit in het vertellen van sprookjes, in de hoop het kroost zonder teveel misbaar onder de wol te krijgen.

Andersen, Grimm en vele andere knappe sprookjesschrijvers schreven boeken vol over droompaleizen waarin lieve koningen woonden, die sprookjeslanden regeerden.

Nee lezer, niet hun willen we in dit artikel onze aandacht schenken, hoe schoon hun werk ook geweest is tot steun van vele radeloze ouders.

We willen hier slechts memoreren, dat het geslacht der sprookjesschrijvers nog lang niet uitgestorven is en dat de nazaten van Andersen en Grimm ook in onze tijd nog actief doende zijn de vruchten van hun fantasie wereldkundig te maken.

Het onderwerp van de sprookjes is vrijwel onveranderd. Het gaat noq steeds over droomwerelden. Maar er zijn ook een aantal verschillen. De belangrijkste daarvan zijn, dat zij de kapitalistische landen van vandaag als een sprookjeswereld trachten voor te stellen; verder, dat hun sprookjes bestemd zijn voor volwassenen en... minder onschuldig zijn.

De producenten ervan vinden we veelvuldig onder de reformisten, zoals dr W. Banning, drs J. M. den Uyl en andere vooraanstaande functionarissen van de PvdA.

De term die deze heren voor hun sprookjeswereld hebben gevonden is de „welvaartsstaat”.

De belangrijkste kenmerken van deze door hen uitgedachte „welvaartsstaat” is, dat het kapitalisme vanzelf bezig is te verdwijnen, de staat boven de klassen staat, voorzover men eigenlijk noq van klassen kan spreken, en de belangen van al deze klassen dient, een soort neutrale scheidsrechter, die voor alle mensen zorgt „van de wieg tot het graf”. Er zijn nog wel een paar dingen te verbeteren, maar met wat rechtzetten hier en iets bijschaven daar komt de zaak voor elkaar en we gaan vanzelf naar een soort „democratisch socialisme”, waarin het niet belangrijk meer is, in wiens handen zich de productiemiddelen bevinden.

Klassenstrijd is niet meer nodig, want de kapitalisten gaan zelf wel wat voor dit socialisme voelen, of, om in de termen van de reformisten zelf te blijven, „er is versterking van sociaal bewustzijn bij de leiding van ondernemingen”.

In het aprilnummer 1960 van het PvdA-maandblad *Socialisme en Democratie* lezen we in het artikel van dr. W. Banning „De welvaartsstaat is een feit”: „de welvaart neemt zienderogen toe, en de overheid draagt daarbij háár deel van de verantwoordelijkheid, die vermoedelijk eer zal toenemen dan afnemen”.

De staat moeten we dus zien als een soort goede vader, die van al zijn kinderen evenveel houdt en zorgt dat iedereen aan zijn trek komt.

Drs J. M. den Uyl vindt de benaming „welvaartsstaat” nog niet helemaal om te gillen, omdat deze uitdrukking nog niet dát eruit haalt, wat erin zit.

In hetzelfde nummer van „Socialisme en Democratie” somt hij een aantal buitenlandse sociaaldemocraten op, die ook al aan het zoeken zijn geweest naar de beste benaming van de hedendaagse staat en er allerlei roerende termen voor hebben gevonden, die alle één ding gemeen hebben, n.l. dat zij het ware karakter van de staat verhullen.

„De meeste opgang heeft gemaakt de term welvaartsstaat, de ongelukkige vertaling van het Engelse woord „Welfare-state”, de sociale voorzieningenstaat, de samenleving waarin de staat de verantwoordelijkheid aanvaardt voor het welzijn der bevolking”.

Met deze juichende woorden bezingt de PvdA-bestuurder Den Uyl de huidige kapitalistische staat.

Een realistische benadering van de hedendaagse maatschappij en de staat zoeken we tevergeefs bij de leiders van de PvdA. Alles is gericht op de verdediging van het kapitalisme en de verdoezeling van de feiten. Dat is niet alleen het geval met de reformisten van vandaag. Want de functie om in de rijen van de arbeidersklasse verwarring te zaaien over het wezen van het kapitalisme en de aard van de kapitalistische staat, is altijd toebedeeld geweest aan het reformisme.

Den Uyl vindt, dat er sinds de oorlog in het kapitalisme veel is veranderd en hij neemt stelling tegen het „dogmatisme”. Maar was het niet de vader van het reformisme, Bernstein, die reeds aan het einde van de vorige eeuw ten strijde trok tegen het „dogmatisme”, waarmee hij toen bedoelde de revolutionaire theorieën van Marx? Toen sprak Bernstein zijn banvloek uit over de klassenstrijd, omdat die overbodig geworden zou zijn „in een streng democratische maatschappij, die naar de wil van de meerderheid wordt geregeerd”.

Vandaag echter wordt de tijd waarin Bernstein leefde door Banning genoemd „... de periode van het schrijnend proletarische lijden van de kapitalistische uitbuiting”.

Het is duidelijk, in zijn tijd had de reformist Bernstein dezelfde taak die zijn geestelijke nazaten, de huidige reformisten, in deze tijd hebben, het koste wat kost de arbeidersklasse ver van de strijd voor het socialisme te houden. De kapitalistische staat wordt voor dit doel omgetoverd in een „streng democratische staat” of nu „welvaartsstaat”.

* * *

Er is inderdaad wel het een en ander veranderd in de loop van de geschiedenis van het kapitalisme.

In het economische leven heeft de vrije concurrentie plaats moeten

maken voor de steeds grotere macht en heerschappij van enkele machtige monopolies, die naar de economische almacht streven. Maar daartoe beperkt zich het streven der monopolies niet, ook de staat moet aan hun belangen ondergeschikt gemaakt worden.

Zo doet reeds ver voor de Tweede Wereldoorlog het staatsmonopolistische kapitalisme zijn intrede.

De Sowjet-econoom E. Varga zegt over het staatsmonopolistische kapitalisme: „Het wezen van het staatsmonopolistische kapitalisme ligt in de combinatie van krachten van de monopolies en die van de staat voor een tweeledig doel: Het behoud van het kapitalistische stelsel en de herverdeling van het nationale inkomen ten gunste van het monopoliekapitaal door middel van de staat”.

Ook in ons land zien we een zeer duidelijke verstrengeling van de monopolies met de staat. Vele bekende figuren uit de wereld der monopolies staan op hoge posten in het staatsapparaat.

In het april-nummer 1960 van P. en C. vinden we uitvoerig materiaal over tal van hoge staatsfunctionarissen, die voortkomen uit de leidingen der grote monopolies als Shell, AKU, Philips en Unilever en ook over figuren die van het staatsapparaat overstapten naar de directies der monopolies. Ook vinden we personen uit de monopoliewereld terug in de PvdA (om over andere partijen maar helemaal niet te spreken), zoals Patijn, v. d. Bergh en Van Rhijn.

Dat de herverdeling van het nationale inkomen ten gunste van de monopolies geschiedt, daarvoor staat een staatsapparaat, doordrenkt met figuren uit de monopoliewereld, borg.

De grote stroom der belastingen wordt opgebracht door de arbeiders, boeren en de middenstanders, terwijl de grote ondernemers alle mogelijke belastingfaciliteiten genieten. Maar omgekeerd vloeit de grootste stroom uit de schatkist terug naar de monopolies door grote regeringsopdrachten. De bewapeningswedloop legt geen wind-eieren voor Philips, AKU, Shell, Unilever en de Hoogovens.

Tegen de arbeiders zegt de regering: je krijgt geen loonsverhoging, want dan wordt de nationale economie in gevaar gebracht. Maar tegelijkertijd maken de monopolies de meest fabelachtige winsten op kosten van de ten top gevoerde arbeidsintensiteit der werkers en op kosten van de verbruikers in het algemeen, door het hooghouden van de prijzen.

Natuurlijk laten de PvdA-parlementsleden zo nu en dan wel eens een kritisch geluid horen, vooral wanneer de strijdgeest onder de arbeiders oplaait, maar dat alles is natuurlijk volkomen ongevaarlijk voor de monopolies, wanneer men de kracht van de arbeiders (zoals de vakbeweging) niet in de schaal werpt. Tegen het soort oppositie dat de PvdA-leiders voeren, hebben de monopolies geen enkel bezwaar, omdat het voor hen volkomen ongevaarlijk is en voor de PvdA-leiders staat het wel aardig, wanneer zij zo nu en dan een „kritisch geluid” laten horen.

Oppositie in het parlement heeft alleen zin, wanneer men toont, dat het ernst is, door ook de buitenparlementaire strijd te hanteren.

Wanneer men dat niet doet, dan bedriegt men het volk en poogt

men de illusie te wekken, dat strijd niet meer nodig en het parlement alleen zaligmakend is.

Maar de arbeiders zijn niet gemakkelijk meer te bedriegen, alle reformisten ten spijt hebben zij het afgelopen jaar het stakingswapen op een doeltreffende wijze weten te gebruiken. Zij hebben geleerd, dat in eensgezinde strijd hun kracht ligt.

Ook andere delen van de bevolking hebben zwaar te lijden onder het staatsmonopolistische kapitalisme. De boerenbedrijven hebben de afgelopen jaren grote slagen gekregen door het ontbreken van voldoende overheidssteun en een gebrekkig garantieprijzen- en subsidiebeleid.

Het staatsmonopolistische kapitalisme vormt ook een ernstige bedreiging voor de ontwikkeling van ons land.

We zouden de heren Den Uyl, Banning en anderen wel eens willen horen, of zij de politiek rond het vaststellen van de prijs van het aardgas in overeenstemming vinden met het belang van de ontwikkeling van ons land, of dat ook hier getoond wordt, dat het nationale belang opgeofferd wordt aan de winstzucht der monopolies. De monopolies, die het aardgas exploiteren, en de regering houden de prijs van dit product hoog om supermonopoliewinsten te behalen. De ontwikkeling speciaal van het noordelijke deel van ons land wordt hierdoor ernstige schade toegebracht.

Want als de enorme voorraden aardgas goedkoop geleverd zouden worden, zou dit als een magneet werken op de industrie. Een groot-scheepse industrialisatie van het Noorden zou dan snel gerealiseerd kunnen worden, de kascultuur zou zich snel kunnen ontplooiën. Bovendien zou met een brede industrialisatie van het Noorden de havens van Delfzijl tot een belangrijk transportcentrum ontwikkeld kunnen worden.

Dat willen de monopolies niet, die willen winst en dit is bepalend voor de politiek van de staat. De politiek van de staat die op het belang van de grote internationale monopolies afgestemd is, is ook moordend voor de nationale bourgeoisie. Dit laatste werd aange-toond door het afsluiten van de Euromarktverdragen, die de monopolies een nog grotere macht geven en een nog betere gelegenheid bieden om hun economische positie te versterken. Dit laatste is vooral het geval met de Duitse monopolies, waarmee de Nederlandse nauw verbonden zijn.

De nationale ondernemingen en de landbouw ondervinden groot nadeel van de bevoordeling van de Duitse monopolies binnen de Euromarkt. In deze kringen bestaat dan ook een weerzin tegen de Euro-markt. De overeenkomst inzake de Euromarkt is een zaak tussen de grote internationale monopolies. Zij komt voort uit de verscherping van de algemene crisis van het kapitalisme, het uiteenvallen van het kolonialisme, grote marktproblemen als gevolg van het bestaan van een snelgroeiend, stabiel, socialistisch, economisch wereldstelsel, verscherpingen der tegenstellingen tussen arbeidersklasse en bourgeoisie, en aan de andere kant de internationalisering der economie en produktiekrachten.

Zij dient om de superwinsten der grote monopolies te garanderen en op te voeren.

Wetende, dat een oorlog tussen de imperialistische mogendheden in het gevecht om de markten, grondstoffen en invloedssferen voor haar beleggingen, het einde van het kapitalisme zal betekenen, trachten de monopolisten door middel van de zgn. „Europese integratie” een oplossing te vinden voor hun vele problemen.

De Europese Economische Gemeenschap (EEG) is dus een verstrekkende overeenkomst tussen de internationale monopolies, met regeringsdeelname.

Uit het feit, dat een regering van de bourgeoisie de taak op zich neemt, op zulk een grote schaal als met de Euromarktverdragen, overeenkomsten van monopolies te ondertekenen, blijkt de verdere verweving van staat en monopolies.

* * *

Het dienstbaar en ondergeschikt maken van de staat aan de monopolies roept vele tegenstellingen op die zich voortdurend verscherpen.

Daarom verschijnt met het staatsmonopolistische kapitalisme de politieke reactie op het toneel en heeft als doel de democratische verworvenheden, veroverd onder de burgerlijke democratie, te vernietigen.

In de dertiger jaren zagen we in een aantal landen als meest consequente vorm ervan het fascisme de kop opsteken, dat is de meest openlijke en brutale dictatuur van het monopolisme.

Door de nederlaag van het fascisme en zijn volledige compromitering tijdens de Tweede Wereldoorlog, de sterke opleving van democratische tradities, waren de monopolies echter gedwongen hun dictatuur een democratisch jasje aan te trekken.

Maar ook in deze gevallen, zoals we dat ook in ons land zien, wordt de democratie op alle mogelijke manieren geweld aangedaan.

Eén van de methoden om de democratie te ondermijnen is het overdragen van bevoegdheden van het parlement aan zgn. supranationale organisaties. Uit bovenstaand voorbeeld zien we, hoe dit door middel van de Euromarkt geschiedt.

De economische „integratie” is nauw verbonden met een reeks van economische, politieke en militaire verdragen en organisaties, zoals de Kolen en Staal Gemeenschap (KSG), het Europese parlement en de NAVO.

In deze organisaties zwaaien de monopolies, vooral de Duitse, de scepter. De nationale belangen worden vertrapt ten gunste van de monopolies.

Het Nederlandse leger wordt door zgn. „integratie” uitgeleverd aan Hitler-generaals als Speidel en Heusinger.

Hoe doodgevaarlijk deze uitlevering van het leger aan de Duitsers is konden we beluisteren in de woorden van de minister van Oorlog, ir Visser, die tijdens het Kamerdebat over de Defensie-nota in het afgelopen jaar zei, dat de Nederlandse strijdkrachten ook moesten worden ingezet om de „huidige verhouding in West-Berlijn te verdedigen”.

Door gevaarlijke avonturen van de Westduitse revanchisten kan Nederland in een vernietigende atoom-oorlog betrokken worden, dank zij de „Europese integratie”.

Nog overtuigender toont het vestigen van atoom-opslagplaatsen der Amerikanen de gevaren van de „integratie” in NAVO-verband aan!

In hun gloedvolle betogen zwijgen de reformisten over deze feiten of praten ze die goed. Zij vertellen niet, dat het overdragen van bevoegdheden van het parlement aan „supra-nationale organisaties” het doodvonnis van de burgerlijke democratie betekent. Zij vertellen niet, dat de uiterste consequentie van dit „Europees” gedoe leidt tot Europese „verkiezingen”, „Europese regering” en daarmee tot het wegvagen van de laatste resten van nationale zelfstandigheid.

We mogen dan ook niet vergeten, dat menig reformist een fabelachtig inkomen geniet door een functie in een „Europees orgaan”.

Op binnenlands gebied wordt ook dagelijks meer de democratie door het staatsmonopolistische kapitalisme aangetast. De autonomie der gemeenten is er een voorbeeld van (het gesol met de IJ-tunnel van Amsterdam b.v.).

Wij weten niet of meneer Den Uyl ook tot zijn „welvaartsstaat” de mogelijkheid der monopolies rekent om straffeloos het volk te kunnen vergiftigen, zoals de Unilever dit met zijn Planta deed.

Wij weten wel, dat de overheid en de justitie zeer lankmoedig optraden. Duidelijker gezegd: zij hebben de monopolies in bescherming genomen tegen de algemene volksverontwaardiging.

Wij weten ook, dat de overheid tegen de arbeidersklasse als zij in strijd staat een andere manier van optreden heeft. Dit mochten de stakers van de Unox in Oss nog ondervinden.

Natuurlijk keert de haat der monopolies zich in de eerste plaats tegen de Communistische Partij als de meest consequente anti-monopolistische kracht.

De staatsorganen handelen dan ook in overeenstemming met de wens der monopolies als ze de communisten trachten te weren uit gemeenteraadscommissies, de radio en de televisie.

In de „welvaartsstaat” van de reformisten is broodroof op grond van politieke overtuiging, zijn ambtenarenverbod en een steeds brutaler optreden van de BVD tegen alles wat vooruitstrevend is, een normaal verschijnsel geworden.

Dit is het werkelijke beeld van de huidige staat, waarin de heerschappij der monopolies zich uitstrekt over alle gebieden van het maatschappelijke leven. En alle gepraat van de reformisten over de welvaartsstaat, de staat als boven de klassen staand neutraal scheidsrechter, kan slechts uitgelegd worden als bedrog om mee te helpen de wankele stutten van het staatsmonopolistische kapitalisme te schragen.

* * *

De welvaartsstaat is in feite niets anders dan een staat, waarin de monopolies practisch het gehele economische en politieke leven controleren ten bate van hun winsten. Soms zeggen de PvdA-leiders wel eens meer dan gebruikelijk is.

De voorzitter van de Tweede Kamer-fractie van de PvdA, mr Burger, zei tijdens het laatste congres van de PvdA: „Te groter een bedrijf, te zeker is het een N.V. Het zijn er duizenden, maar een aandelenkapitaal van een miljoen gulden of meer, dat hebben slechts 4 pct van alle NV's. Die 4 pct nu beschikken over viervijfde van het totale vermogen van alle NV's. (Dit is naar schatting plm. 20 miljard gulden. red.) Die weinigen zijn het die Nederland economisch regeren en ongecontroleerd het wel en wee van miljoenen in handen hebben. In het kabinet vaardigen zij vier van hun vroegere secretarissen*) af, want zijzelf hebben geen behoefte aan een ministersfunctie, wel wetende, dat onder de huidige omstandigheden de werkelijke macht niet door een minister, maar door de economische machten achter de minister wordt uitgeoefend”.

Deze uitspraak van mr Burger is een feitelijke onderstreping van wat de communisten altijd gezegd hebben. Hoe de reformisten dit willen rijmen met de boven de partijen staande „welvaartsstaat” moeten ze zelf maar uitzoeken. Een feit is, dat zij de heersende monopolies geen strobreed in de weg leggen.

De enige partij in ons land die een consequente anti-monopolistische strijd voert is de Communistische Partij van Nederland. Zij voert deze strijd in de wetenschap, dat alle tegenstellingen zich onder het staatsmonopolistische kapitalisme tot het uiterste toespitsen, dat de monopolies steeds meer de niet-monopolistische krachten tegenover zich vinden. Dit betekent ook, dat het staatsmonopolistische kapitalisme zelf de objectieve mogelijkheden schept voor een brede anti-monopolistische beweging, die zich richt op een beperking van de macht van de grote monopolies en uitbreiding van de democratie.

W. SWART

---

*) Hiermee worden bedoeld de ministers uit het kabinet de Quay Drs. de Pous, Ir. Visser, Mr. Marijnen en Mr. Aartsen. Alle vier waren voor hun ministerschap secretaris van een der werkgeversbonden.

DE DOLLAR IN OPSPRAAK

Middeleeuwse muntvervalsers hadden het technisch gesproken heel wat gemakkelijker dan moderne valsemunten. Het omsmelten van primitieve grofbewerkte gouden en zilveren munten en het in omloop brengen van daaruit vervaardigde nieuwe munten met een lager gehalte edel metaal was beslist eenvoudiger dan het namaken van een geraffineerd twintigste eeuws bankbiljet. Daar staat echter tegenover, dat de middeleeuwse straffen pittiger waren dan de huidige; wat de adellijke heersers misten aan geslepenheid vergoedden ze door wreedheid. De vorsten die het muntrecht strikt aan zichzelf wilden houden, lieten degenen die dit recht overtraden soms levend koken of met afgesneden lichaamsdelen nog enige tijd rondlopen om bij andere slimmeriken de vrees voor het gesnapt worden groter te maken dan de zucht naar het snel rijk worden. De meeste vorsten bezweken vroeg of laat echter zelf voor de verleiding om de kosten van hun weelderig bestaan en hun militaire avonturen te dekken door muntomwisselingen te gelasten en dan nieuwe munten in omloop te brengen die enige grammen edel metaal lichter waren dan de oude maar ogenschijnlijk dezelfde waarde hadden. Het overschot was winst voor de heerser. Het ging de vorsten er dus niet zozeer om de misdaad van het valsemunten te bestrijden, als wel er voor te zorgen dat er alleen officiële muntvervalsing bestond.

In onze twintigste eeuw gaat zoiets veel moderner in zijn werk — minder bloedig en primitief, veel achterbakser en verhuider — maar zeker zo voordelig voor degenen die de rechten van de geldscheping bezitten. De keizers en koningen van het financierskapitaal in onze tijd hebben de techniek van het geld snoeien vervolmaakt: alle munten die een eigen waarde bezitten zijn in de loop van deze eeuw in alle imperialistische landen uit de geldcirculatie verdwenen en vervangen door papiergeld. Voor het valsemunten in het groot zijn de zaken daardoor technisch gesproken heel eenvoudig geworden, want papier is geduldig en de bankbiljettenpers kan ook veel langer draaien dan strikt genomen nodig is.*)

Het feit, dat er meer papiergeld dan goederen in omloop is gebracht, kan men vaststellen aan de algemene stijging van het prijspeil in de imperialistische landen en de veranderde waardeverhouding tussen papiergeld en goud. Kon een Nederlander voor de oorlog voor een gouden tientje niet veel meer krijgen dan een papieren tientje, tegenwoordig is men bereid hem er 35 gulden in papiergeld voor te betalen. Het waardeverschil dat ontstaat, wanneer meer papiergeld in omloop wordt gebracht dan door goederen resp. goud is gedekt, komt in de twintigste eeuw net als in de middeleeuwen in handen van hen die het geld schiepen. In onze tijd zijn dat de grote

---

*) Ter vereenvoudiging wordt hier het geld dat in de vorm van bankcredieten e.d. wordt geschapen, tot het papiergeld gerekend.

banken en monopolies, die alle sleutelposities in het geldwezen van de kapitalistische landen controleren.

Hoe ver hun invloed ook moge reiken, almachtig zijn ze niet. De economische wetten stellen niet te passeren grenzen aan hun vrijheid om met de waarde van het geld te knoeien. Het belangrijkste en meest sprekende voorbeeld daarvan levert de nerveuze spanning in verband met de geruchten over devaluatie van de Amerikaanse dollar.

* * *

De regering in Washington heeft met de grootste nadruk verklaard, dat er geen sprake zal zijn van dollardevaluatie. Maar dergelijke verklaringen zijn een onderdeel van de techniek van het devalueren. Het kan niemand overtuigen die zich nog herinnert hoe een toonbeeld van ministeriële christelijke deugdzaamheid als de minister van Financiën in de Labour-regering Attlee, Sir Stafford Cripps, in 1949, een dag voor de devaluatie van het pond sterling nog verklaarde, dat er niet over devaluatie werd gedacht. Iedere regering, die gaat devalueren, ziet de bekendmaking ervan graag als een donderslag aan heldere hemel verschijnen om te voorkomen dat er gespeculeerd wordt door lieden, die van de heersende speculanten niet mogen speculeren. Het heeft dus weinig zin op dit punt af te gaan op plechtige regeringsverklaringen.

Wat in oktober van het vorige jaar op de vrije goudmarkt*) te zien was, zegt veel meer. De prijs van een ounce goud (ca. 31,1 gram), die na de oorlog onbeweeglijk op 35 dollar lag, vloog tussen 17 en 20 oktober als een pijl omhoog naar de 40 dollar per ounce. Helemaal rustig is het sindsdien niet meer geweest, hoewel de prijs thans weer dicht bij de 35 dollar is gekomen. Zelfs voor vele leden van de selecte kring deelnemers aan dit topgokken in de kapitalistische maatschappij, moet het de indruk van een geweldige monetaire aardbeving hebben gemaakt. In sommige kranten heeft men smalend gezegd, dat het hier slechts om speculantengedoe ging en dus niet veel om het lijf had, maar dat is een wel zeer oppervlakkige benadering van de zaak. Ongetwijfeld hebben we hier met speculanten te maken, maar niet met kleine schlemielen die een grote sprong naar de rijkdom willen maken, maar met zeer ervaren, uiterst behoudzuchtige en doorgaans de bestgeïnformeerde financiers ter wereld. Tegen die achtergrond betekent zo'n grote speculatie terdege iets groots.

Zij, die de goudprijs in het najaar van 1960 omhoog joegen, speculeerden op de devaluatie van de dollar. Ze rekenden er dus op, dat de in 1934 door het Amerikaanse ministerie van Financiën vastgestelde verhouding tussen goud en dollar — een ounce goud staat officieel in waarde gelijk met \$ 35.0875 — gewijzigd zou worden. Dat er meer dollars zouden moeten worden neergeteld voor een ounce goud. „De goudprijs” (in dollars) is hetzelfde als „het goudgehalte” (van de dollar); een verhoging van de goudprijs in dollars staat gelijk met

*) De Amerikaanse schatkist verkoopt goud uitsluitend aan buitenlandse centrale banken tegen de vaste prijs van 35 dollar per ounce; op de goudmarkt in Londen, waar zich de sensationele prijsstijging voor deed, wordt goud aan particulieren verkocht tegen vrije prijzen.

een waardedaling (devaluatie) van de dollar. De goudkoorts in oktober '60 werd veroorzaakt door het opwindende vooruitzicht voor 36 tot 40 dollar per ounce goud te kopen, dat men na de devaluatie voor bijv. 55 tot 60 dollar per ounce zou kunnen verkopen. Maar de koorts vond zijn oorzaak zeker zo duidelijk in de angst verliezer te zullen zijn als de bui zou losbarsten; vandaar de „vlucht uit de dollar” en de grote beleggingsvraag naar goud.

De sensationele „goldrush” in oktober werd volgens de meest ingewijde financiële correspondenten van de wereldpers door Amerikaanse kapitalisten teweeg gebracht. Er zijn ook andere tekenen, die wijzen op een groeiend wantrouwen in de dollar bij de Amerikaanse monopolies, banken en andere speculanten. Men wil de dollar zoveel mogelijk mijden en tracht zijn kapitalen onder te brengen in waardevaste goederen en buitenlandse valuta. Dat versterkt enerzijds de stroom Amerikaanse investeringen in het buitenland (West-Europa is het voornaamste doelwit); de stagnatietoestand in de Amerikaanse economie is betrekkelijk uitzichtloos en buitenlandse investeringen beloven grotere winsten. De Westeuropese banken krijgen anderzijds enorme dollarvoorraden; de politiek van enkele Amerikaanse trusts om hun geld voor belastingontduiking zoveel mogelijk in het buitenland te houden, speelt hierbij eveneens een rol.

* * *

Het wantrouwen in de dollar is vrijwel algemeen en spruit voort uit het onafgebroken dalen van de koopkracht van de dollar. Eind 1959 deelde de Amerikaanse minister van Financiën Anderson in een vergadering van industriëlen en bankiers mee, dat de koopkracht van de dollar in de afgelopen 21 jaar met rond 52 pct gedaald was, daarbij inbegrepen een daling van 21 pct in de laatste tien jaar. Het algemene prijspeil is sinds 1934, toen de huidige dollar-goud-koers werd vastgesteld, gestegen tot het 2,5 voudige, terwijl de officiële goudprijs 35 dollar bleef.

De daling van de koopkracht van de dollar is een gevolg van de inflatiepolitiek, waarmee de Amerikaanse regeringen hun begrotingsstekorten trachten op te vangen en het financierskapitaal de werkers door middel van geldontwaarding plundert. Maar de daling van de koopkracht van de dollar alleen kan natuurlijk niet verklaren, waarom het vertrouwen in de dollar juist in deze maanden zo algemeen zoekt raakt. Per slot van zake daalt de koopkracht van de dollar al vele tientallen jaren lang practisch ononderbroken. De goudkoorts van oktober werd onmiddellijk veroorzaakt, doordat bleek dat de positie van de Verenigde Staten *als wereldbankier* hachelijk begon te worden.

De Verenigde Staten hebben de verplichting op zich genomen om, wanneer het buitenland er om vraagt, tegen iedere 35 dollar een ounce goud te leveren. Zoals dat met elke bank het geval is, overtreffen de verplichtingen ook bij de werelddankier de bezittingen. Tegenover een schuld van het buitenland aan de Verenigde Staten van 3 miljard dollar, staat een op korte termijn opeisbare betalingsverplichting van de Verenigde Staten aan het buitenland van 20 miljard

dollar. Theoretisch moet voor de dekking van dit verschil een goudvoorraad aanwezig zijn bij de Amerikaanse centrale bank van 17 miljard dollar. In de praktijk kan de dekking onder bepaalde omstandigheden ook bestaan uit een bijzonder grillig en onhandelbaar goed — vertrouwen. De werelddbankier kan het lang volhouden om zonder de theoretisch vereiste gouddekking aan alle directe verplichtingen te voldoen, als de schuldeisers hem maar vertrouwen en niet plotseling voor grote hoeveelheden papieren dollars baar goud in handen willen zien. Want dan blijkt er veel papier in omloop te zijn, waarvan wel officieel beweerd wordt, dat het een bepaalde waarde aan goud vertegenwoordigt, maar wat het, als het er op aan komt, niet doet.

Als van een bepaalde bank gevreesd wordt, dat hij niet meer aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen, ontstaat er onmiddellijk een run op de bank; alle belanghebbenden proberen hun geld binnen te krijgen voor alles op is. Voor de werelddbankier geldt hetzelfde; zodra men vermoedt, dat de Verenigde Staten niet zullen kunnen voldoen aan hun betalingsverplichtingen volgens de koers 35 dollar voor een ounce goud, begint de bestorming.

De Amerikaanse goudvoorraad, die zowel voor de dekking van de binnenlandse geldhoeveelheid als voor de dekking van de netto-verplichtingen aan het buitenland dient, is de grootste ter wereld. In 1949 bereikte zij de recordhoogte van 24,6 miljard dollar, maar sindsdien vond een daling plaats, die eind 1957 zeer snel werd. In december '57 was de Amerikaanse goudvoorraad nog 22,9 miljard dollar (dat was een derde meer dan de totale goudvoorraad van de gehele overige kapitalistische wereld), maar in november 1960 bleek er bijna 5 miljard dollar goud te zijn weggevloeid en daalde de goudvoorraad onder de rode streep — 18 miljard dollar (1,5 miljard minder dan de overigen bij elkaar). De Amerikaanse goudvoorraad was zes weken later reeds gedaald tot 17,6 miljard! Dat laat zien, dat de goudwegvloeiing in hoog tempo door gaat.

Zoals reeds eerder vermeld, bedraagt de netto-verplichting van Amerika aan het buitenland 17 miljard dollar. Van de goudvoorraad van 18 miljard dollar is bijna 12 miljard nodig ter dekking van de binnenlandse geldhoeveelheid; dat wil zeggen dat er tegenover een schuld van 17 miljard een gouddekking staat van 6 miljard dollar. Algemeen wordt deze dekking gezien als het uiterste minimum om een run op de werelddbankier te voorkomen.

* * *

Bij de beoordeling van de verzwakking van de positie van de dollar worden in het algemeen de volgende factoren overwogen:

1. De Verenigde Staten hebben op de wereldmarkten belangrijk terrein verloren aan hun imperialistische concurrenten. In de periode '49-'59 daalde het Amerikaanse aandeel in de wereldexport van 32,5 naar 17,4 pct; de import verdubbelde ongeveer in diezelfde periode. Deze ontwikkeling vond een verrassend hoogtepunt in het eerste half jaar van 1959, toen voor het eerst sinds 1866 (!) de Amerikaanse export naar West-Europa werd overtroffen door de import vanuit West-Europa. De ongunstige ontwikkeling van de Amerikaanse han-

delsbalans beïnvloedde de toe- en afvoer van goud eveneens ongunstig, al mag men niet over het hoofd zien, dat de Amerikaanse export van jaar tot jaar groter bleef dan de import.

De Amerikaanse export overtrof in de jaren '46-'49 de import met 7 miljard dollar jaarlijks en dit kon worden gebruikt om de militaire programma's van de koude oorlog te financieren en de basis te leggen voor de Amerikaanse overheersing in de kapitalistische wereld. Het Amerikaanse export-surplus daalde echter onder invloed van de herleving van imperialistisch West-Europa tot minder dan 1 miljard in 1959.

2. De Amerikaanse kapitaal-export is in de na-oorlogse periode toegenomen. Tegenover ca. 59 miljard Amerikaanse investeringen in het buitenland, staan 35 miljard dollar buitenlandse investeringen in Amerika. De grote Yankee-trusts zoeken in het buitenland plaatsen waar zij dicht bij nieuwe afzetgebieden zijn (bijv. de Amerikaanse auto-industrie in West-Europa), opgedreven door de enorme afzetmoeilijkheden in eigen land als gevolg van de zware belastingdruk en de jarenlange miljoenenwerkloosheid. De Amerikaanse monopolies gaan tot grootscheepse investering in het buitenland ook over op zoek naar plaatsen, waar de arbeidskosten lager zijn dan zij tegen de felle economische strijd van de arbeiders in eigen land weten te bereiken. De kapitaal-export (ca. 3 miljard dollar per jaar) staat in omvang ongeveer gelijk met de opbrengst van de buitenlandse investeringen, althans voor zover deze laatste naar de Verenigde Staten worden overgemaakt (een deel van de winsten blijft in het buitenland, wordt direct weer geïnvesteerd of op buitenlandse bankrekeningen aangehouden om de belasting te ontduiken).

Dat er op dergelijke economische factoren in de discussie in Westelijke landen veel nadruk wordt gelegd, wordt minder ingegeven door een reële beoordeling van de feiten, dan wel door de economische tegenstellingen tussen de imperialisten. Het voornaamste aspect van de recente dollarcrisis is namelijk, dat het duidelijk een politieke crisis is. Dat komt reeds tot uiting in het feit, dat de maatregelen die er tegen werden genomen ditmaal op militair terrein werden getroffen — bezuiniging op de verblijfkosten van Amerikaanse militairen in het buitenland en inkrimping van wapenorders voor Amerikaanse rekeningen aan West-Europa (Starfighter!). Het is dan ook onmogelijk de dollarcrisis goed te beoordelen, zonder rekening te houden met de militaire uitgaven; de Amerikaanse handelsbalans en kapitaalexport alleen kunnen onmogelijk de omvangrijke goudverliezen verklaren.

3. De Sowjet-geleerde prof. Varga becijferde de Amerikaanse militaire uitgaven in het buitenland, met inbegrip van spionage, propaganda e.d., op 9 miljard dollar per jaar. De voornaamste posten zijn: directe militaire hulp 2,1 miljard, politiek-economische hulp aan marionettenregimes 2,6 miljard en uitgaven voor de Amerikaanse strijdkrachten en militaire installaties in het buitenland 3,4 miljard dollar.

De Amerikaanse marxistische econoom Hyman Lumer wijst er op dat de uitgaven voor militaire hulp aan het buitenland en kosten van Amerikaanse strijdkrachten in het buitenland stegen van een jaarlijks gemiddelde van 3,9 miljard in de jaren '46-'59 tot 4,8 miljard in

de jaren '54-'57 en sindsdien praktisch op hetzelfde hoge niveau bleven. Aan de record-afvloeiing van goud in de laatste jaren is, aldus Lumer, een tekort op de Amerikaanse betalingsbalans in de periode 1950-1957 voorafgegaan van 1,3 miljard dollar per jaar.

De algemene economische moeilijkheden van de Verenigde Staten, de stagnatie en massawerkloosheid in eigen land en de afzetmoeilijkheden in de grondstoffenlanden zijn trouwens ook niet los te zien van de bewapeningswedloop. Washington heeft alleen al in de jaren 1958-1960 aan directe militaire uitgaven voor een bedrag van 140 miljard dollar besteed. De verzwakking van de dollar is dus voor een zeer groot deel te wijten aan de bewapeningslasten, die Washington de volkeren oplegt. Al kan men ook niet alles alleen op rekening van de militaire lasten schrijven: de algemene verzwakking van de economische krachten van het Amerikaanse imperialisme en de enorme lasten van de koude oorlog zijn twee kanten van hetzelfde crisis-verschijnsel en met beide moet men rekening houden.

De dollarcrisis, waar sinds oktober sprake van is, geeft aan dat Washington het punt nadert, waarop het niet meer in staat is de politiek van kracht te financieren, die het zelf heeft opgezet.

Ook officiële muntvervalsers kunnen niet straffeloos spotten met de wetten van het maatschappelijke leven...

* * *

De dollarcrisis laat nogmaals duidelijk zien, dat het ontwapeningsvraagstuk, waarop Chroestsjow op zo'n indringende wijze de aandacht heeft gevestigd, geen diplomatieke manoeuvre van de Sowjet-regering is of een tactische zet in de vredesstrijd van de communistische beweging, maar door de maatschappelijke ontwikkeling zelf aan de orde wordt gesteld, politiek en economisch. Economische wetten zijn onverbiddeijk en financiële feiten spreken een harde taal; zelfs de dollar, het merkteken van kapitalistische oppermacht en hardvochtigheid, moet het hoofd er voor buigen.

De dollarcrisis laat zien, dat de Verenigde Staten ook achter het gouden gordijn van de internationale financierswereld de koude oorlog hebben verloren tegen het socialisme. De opwaardering van de Sowjet-geldeenheid per 1 januari jl, leidt er toe, dat het werkelijke goudgehalte van de roebel thans 11 pct hoger ligt dan het geflatteerde officiële goudgehalte van de dollar. Een aardig symbool voor de nieuwe wereldverhoudingen.

De vraag wat er zal gebeuren om de dollarcrisis te boven te komen is niet eenvoudig te beantwoorden. Het zou van weinig werkelijkheidszin getuigen te verwachten, dat de Amerikaanse imperialisten zonder meer tot voorstanders van de ontwapening worden. Het ligt meer in hun lijn te trachten een herverdeling van de bewapeningslasten tot stand te brengen ten koste van de andere NAVO-landen. De reis van de Amerikaanse minister van Financiën Anderson en de onderminister van Buitenlandse Zaken Dillon eind vorig jaar naar Bonn, Londen en Parijs, met de druk die tegelijkertijd op Japan werd uitgeoefend om de betreffende regeringen te bewegen tot het op zich nemen van een groter deel der koude-oorlog-kosten, hebben tot nog toe — voor zover dat althans van buiten de conferentiekamers af te

bezien valt — weinig opgeleverd.

In de kring van de Westduitse, Britse en Franse bankiers en monopolisten wordt er in nauwelijks bedekte termen op aangedrongen de Yankees nu maar het vuur aan de schenen te leggen. De Westduitsers willen atoomwapens, de Britten grotere exportmogelijkheden, de Fransen steun voor hun koloniale politiek en allen willen ze de overheersing van Wall Street en Washington verzwakken.

Het Westeuropese lawaai tegen de Verenigde Staten mag echter niet tot de conclusie verleiden, dat het met de kracht van het Amerikaanse imperialisme gedaan is. Het is nog steeds het centrum van de grootste industriële macht van het kapitalisme. De Verenigde Staten hebben nog ijzers in het vuur om de imperialisten in West-Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië en Japan een toontje lager te doen zingen als het er op aan komt. Deze concurrenten zijn trouwens in hun houding tegenover de Verenigde Staten zeer verdeeld; ieder is bang, dat de ander het tot een beter accord met de Verenigde Staten kan brengen dan hijzelf.

Theoretisch is het mogelijk, dat er een paniekachtige stormloop vanuit alle hoeken van de kapitalistische aarde wordt ondernomen op de Amerikaanse goudvoorraden. Hoewel men de mogelijkheid niet mag uitsluiten, is het practisch gesproken niet aannemelijk, dat dit gebeurt. Het meest waarschijnlijke is, dat men in de practijk van de onderlinge strijd tot een praktische regeling komt, waarbij zeker de dollar niet ten onder gaat, hoe groot de offers misschien ook zijn die de Yankees moeten brengen. Want de imperialisten aller landen hebben groot gemeenschappelijk belang bij het voorkomen van een run op de wereldbankier. Zo'n ongeremde bestorming, met de daaruit voortvloeiende ineensstorting van de dollar, zou namelijk tot een verwoestende financieel-economische chaos leiden in de gehele kapitalistische wereld.

Dat men bereid is eigen gulzigheid enigszins te beteugelen, blijkt uit de houding die de centrale banken in de grote Westeuropese landen hebben ingenomen tijdens de recente goudkoorts. Zij verkochten geen goud, dat zij uit de Verenigde Staten weer terug zouden moeten halen via een dollar-omwisseling; in West-Duitsland zette men zelfs de goudlevering enige dagen stil. Vandaar de sensationeel hoge stijging van de goudprijs. Ook met andere maatregelen remde men de aanval op het Amerikaanse goud enigszins. Maar hoelang en in hoeverre zal men bereid zijn op dit punt gezamenlijk op te treden om de wereldbankier op de been te houden?

En wat zal de wereldbankier zelf doen? Zal hij niet op een voor hem nog gunstig ogenblik zijn concurrenten verrassen met een dollar-devaluatie, terwijl West-Europa in volmaakte Atlantische solidariteit nog steeds bezig is voor „de financiële stabiliteit van de vrije wereld” (lees: de dollar) te offeren? De genadeloze strijd tussen de imperialisten, die de komende tijd te zien zal geven — en waarbij atoomwapens, hulpprogramma's, militaire orders, moord en chantage, invoerrechten en uitzonderingen daarop, kaarten zijn in het sinistere spel — zal het ons leren. Er zullen vele argumenten voor ontwapening uit te putten zijn.

G. VERRIPS

CRITISCHE NOTITIES:

De nieuwe internationale der hoge hoeden

De Internationale der hoge hoeden en pantserplaten, een begrip dat in de jaren vóór de oorlog veel gehanteerd werd, is in een nieuwe gedaante herrezen. Opgepoetst en aangekleed volgens de mode van NAVO, KSG en Euro-markt is zij ons in een drietal artikelen, verschenen in de maanden december/januari, door „De Nederlandse Industrie” gepresenteerd als een aanwinst van de eenheidsgedachte en als slagveld van de internationale concurrentie.

Tegelijkertijd toont het orgaan van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers aan (zonder dat te willen overigens), dat met de aanpassing van de wapenindustrie aan het moderne monopolistische tijdperk elk spoor van zelfstandigheid van ons land op het gebied van de verdediging verloren dreigt te gaan. Wat de Duitsers voor de oorlog met behulp van NSB, verenigingen voor toerisme en „Verein der Deutschen in den Niederlanden” langs geheime wegen te weten kwamen, wordt hun thans officieel in naam van de Europese eenheid gepresenteerd.

De heer Visser kan derhalve de dienst spionage-afweer nu zo ongeveer opheffen en de BVD krijgt haar handen vrij voor krachtiger bestrijding van subversieve gedachten over dit soort zaken!

De betekenis der wapenindustrie

Alvorens nader op deze ontwikkeling in te gaan, eerst een paar gegevens over de betekenis van de wapenindustrie in ons land.

Aan buitenlandse militaire orders heeft de Nederlandse industrie in de laatste negen jaar (d.w.z. tot 1959) producten ter waarde van 1.880 miljoen gulden geleverd. Het blad wijst er echter op, dat het werkelijke bedrag veel hoger is, omdat er gedurende enkele

jaren geen aanmeldingsplicht bestond, zodat de werkelijke omvang der buitenlandse orders in genoemde periode veilig op drie miljard gulden gesteld kan worden.

De belangrijkste orders vielen toe aan de electronische industrie, de scheepsbouw, de metaalverwerkende en munitie-industrie, de rubberverwerkende, de papier- en kartonindustrie en de textielindustrie. Wij nemen aan, dat de volgorde niet willekeurig is gekozen, zodat dus Philips en daarmee verwante ondernemingen als de voornaamste profiteurs van de bewapeningswedloop beschouwd mogen worden.

Wat de orders van ons eigen Ministerie van Oorlog betreft, vermeldt het blad, dat het in de jaren 1954-'59 orders ter waarde van 5,1 miljard gulden heeft geplaatst, waarvan 4,2 miljard bij de Nederlandse industrie. Gemiddeld kan derhalve de waarde van de totale militaire orders op een miljard gulden of 12,5 pct van de jaarlijkse totale industriële productie geraamd worden. (Hierbij is dan rekening gehouden met de omstandigheid, dat de binnenlandse orders vooral in het jaar 1960 belangrijk zijn opgelopen.)

Daarbij komen de „uitstraling” van deze productie op andere takken van het economische leven en de indirecte gevolgen voor de verhoging van de industriële bedrijvigheid, waaruit dus blijkt, welke enorme betekenis de bewapeningsindustrie voor ons land heeft gekregen.

Bedrijfsspionage

Hoe is nu de tendentie tot „internationalisering” van de militaire productie concreet tot uiting gekomen?

„De Nederlandse Industrie” geeft op deze vraag vrij uitvoerig antwoord. In de eerste plaats wijst het blad er op,

welke gevolgen bv. de aanvaarding van het zgn. „infrastructuurprogram” van de NAVO in 1951 heeft gehad. Het ging hier om orders ten bedrage van ruim 10 miljard gulden, die de bouw van pijpleidingen, de constructie van verbindingen en een hele reeks andere gemeenschappelijke werken ten behoeve van het NAVO-opperbevel betreffen. Deze orders werden hetzij door NAVO-partners, hetzij door het NAVO-opperbevel uitbesteed.

De regeringen der landen die dit soort opdrachten verstrekten, moesten een „Bewijs van Toelaatbaarheid” voor de betrokken bedrijven afgeven. Dus een soort bewijs van goed gedrag. Maar: „Wanneer het vertrouwelijke of geheim geclassificeerde projecten betreft, dient hieraan uiteraard een onderzoek vooraf te gaan naar de politieke betrouwbaarheid van de bedrijven, die voor de uitvoering of levering in aanmerking komen”.

Met andere woorden: als het opdrachten ten behoeve van West-Duitsland of ten behoeve van het opperbevel van de NAVO-landstrijdkrachten betrof (of betreft), dan onderzoeken de nazigeneraals Speidel en Heusinger, of Fokker, Philips, 't Hart (van Tilanus), de Artillerie-Inrichtingen enz. enz. wel politiek betrouwbaar zijn!

Na twijfelt natuurlijk niemand aan de goed-anti-communistische gezindheid van de directie der Artillerie-Inrichtingen of van Fokker. Derhalve kan het hier alleen gaan om een nieuw soort bedrijfsspionage, die niet meer aldus genoemd mag worden, omdat zij officieel is goedgekeurd. Maar het blijft toch maar een feit, dat deze bepaling aan de West-Duitsers en andere belanghebbenden de gelegenheid biedt niet alleen militaire geheimen van ons land te weten te komen, maar ook de geheimen van de productie die anders zorgvuldig door de directies verdedigd plegen te worden.

Dat het hier niet om een formaliteit gaat, blijkt uit de toevoeging van het blad, dat „slechts een beperkt aantal Nederlandse gegadigden” er in is geslaagd orders voor „infrastructuurprojecten” te verwerven.

En dat zullen ongetwijfeld die bedrij-

ven zijn, die het meeste te verbergen hebben. Tot hen zegt Speidel: wil je voor ons straaljageronderdelen bouwen? Doe dan de deur van je brandkast open, toon me je goed-Duitse gezindheid en je productieg Geheimen!

Monopolievorming

Deze schandelijke vernedering en het spionagekarakter van de „internationale samenwerking” is echter slechts één kant van de zaak. Uit de mededelingen van „De Nederlandse Industrie” blijkt, dat de bewapeningswedloop in NAVO-verband tot internationale monopolievorming leidt, zonder dat overigens de concurrentiestrijd wordt verzwakt. Het tegendeel schijnt eerder waar te zijn.

Als voorbeelden voor deze monopolievorming op internationale basis noemt het blad:

1. het project Atlantic — een maritiem patrouillevliestuig. Het hiervoor gevormde internationale consortium bestaat uit de ABAB (een groep Belgische ondernemingen), Sud Aviation (Frankrijk), Dornier (West-Duitsland) en Fokker-Nederland. Hoofdcontractant is de eerstgenoemde. Het project zou gefinancierd worden met Amerikaanse hulp, de elektronische uitrusting zou uit Amerika komen. Of de Amerikaanse hulp doorgaat, weten we niet, maar dat is twijfelachtig.

2. Het Hawk-program — een raket volgens Amerikaans project. Hiervoor is een internationale firma, genaamd SETEL (Société Européenne de Téléguidage) opgericht. Tot de deelnemers behoort vermoedelijk Philips. De Franse deelnemer is hoofdcontractant.

3. Het Sidewinder-project, eveneens een Amerikaanse raket. Deelnemers zijn: Noorwegen, Denemarken, Nederland (Philips), Griekenland en Turkije. Een Westduitse firma is hoofdcontractant.

4. Het Starfighter-project. Dit is, zoals bekend, het belangrijkste en uit de berichten in de dagbladen weet men, dat dit project, dat oorspronkelijk eveneens met Amerikaanse steun gefinancierd zou worden, door het afzeggen van die steun Nederland op vele

honderden miljoenen extra zal komen te staan. Het project wordt uitgevoerd door samenwerking tussen ondernemingen in West-Duitsland, Nederland, België en Italië. Er komen vier eind-montage-lijnen, waarvan één bij Fokker gebouwd wordt. West-Duitsland neemt uiteraard het grootste aantal voor zijn rekening. Nu Amerika zijn steun drastisch beperkt heeft, blijft de vraag open of Bonn bereid zal blijven, de oorspronkelijk aan Nederlandse firma's gegunde deelorders te handhaven. Waarschijnlijk is dat niet en in geval van opzegging zou de strop dus nog onnoemelijk veel groter zijn.

„De Nederlandse Industrie” wijst er overigens op, dat de „voordeligste positie” bij deze gezamenlijke projecten „van nature steeds door de industrie van het land” wordt ingenomen, „dat met de leiding van het project is belast en in de regel komen daarvoor slechts landen in aanmerking met een sterke wapeningsindustrie en een sterk defensiebudget”. Natuurlijk, en in beide opzichten is West-Duitsland de sterkste.

Verscherpte strijd om militaire orders

Verder verklaart het blad, steunende op informatie uit de beste bron, dat bij de vernieuwing van het materieel voor de NAVO-strijdkrachten — bedoeld zal zijn de reorganisatie op grondslag van de atoombewapening — de nadruk steeds meer zal komen te liggen op „gezamenlijk gefinancierde internationale projecten”.

Hierdoor zal een relatief kleiner deel van de Nederlandse wapenings-uitgaven beschikbaar blijven voor directe orders van ons eigen Ministerie van Oorlog. D.w.z., dat, wanneer de Nederlandse industrie op het gebied van de wapenorders niet „achteruit” wil gaan,

zij „een steeds toenemend aandeel moet trachten te verwerven in de internationale opdrachten”. Zoals men ziet: internationalisering van de wapenindustrie en levens verscherping van de concurrentiestrijd, waarbij West-Duitsland de sterkste en overheersende positie inneemt.

Deze „internationalisering” zal zich ook uitstrekken tot het wetenschappelijke speurwerk, d.w.z. dat Nederland zijn geleerden eveneens ter beschikking moet stellen. Overigens is prof. Kistemaker hiermee reeds lang bezig.

De conclusie van het blad luidt: „In toenemende mate worden (de NAVO-) landen van elkander afhankelijk, omdat geen enkel Westeupees land meer in staat blijkt zelfstandig de enorme bedragen en het potentieel aan kennis en technici op te brengen, die voor een moderne bewapening noodzakelijk is”.

Wij zouden dat iets anders zeggen: Nederland zal niet alleen in toenemende mate gedwongen worden, zijn militaire productie van de sterkste, nl. West-Duitsland, afhankelijk te maken, maar er is ook een nieuwe internationale van wapenfabrikanten aan het ontstaan onder leiding van de oude „wapensmidse”, het Ruhrgebied.

Nationale defensiegeheimen zullen voor haar niet meer bestaan, d.w.z. geheimen van de kleine landen. Deze internationale monopolievorming bindt Nederland nog sterker dan dat reeds het geval is aan de officiële NAVO-politiek van Washington en Bonn. Een andere vraag is evenwel of deze nieuwe internationale van hoge hoeden een duurzaam en stabiel karakter zal hebben. Men mag, steunende op „De Nederlandse Industrie”, in tegendeel aannemen, dat zij een nieuwe bron van heftige twisten in de boezem van de NAVO zal worden.

Mislukte conferentie

In dit blad is eerder reeds enige aandacht gewijd aan de internationale conferentie van de Wiardi-Beckman Stichting, waar „theoretische vraag-

stukken” van de sociaal-democratie zijn besproken.

De verslagen van die conferentie zijn afgedrukt in twee deeltjes, genaamd

„Oriëntatie” en in het december-nummer van „*Socialisme en Democratie*” heeft prof. J. Barents deze deeltjes besproken onder het kenmerkende hoofde „Oriëntatie?”

Hij verklaart, dat de bespreking een „onbevredigend en verward resultaat” heeft opgeleverd. Hij zegt, dat het moeilijk is geen satyre over de bijeenkomst te schrijven. Schamper merkt hij op: „Waar... denkbeelden ontbreken zou ook enige soberheid passen bij het gebruik van woorden”.

„Als men wel weet wat men niet wil, maar niet weet wat men wel wil (dit is, slechts lichtelijk overdreven, de problematiek van het tegenwoordige socialisme) zou het van gezond verstand getuigen om eerst eens wat te zwijgen en na te denken.”

Drs. den Uyl kan het hiermee wel doen, nemen we aan.

Tot goed begrip herinneren we er aan, dat aan de conferentie werd deelgenomen door vertegenwoordigers van de Britse, de Belgische, de Oostenrijkse en de Nederlandse sociaaldemocraten. De directe aanleiding was de publicatie van nieuwe „beginselprogramma's” in de geest van het in dit blad reeds uitvoerig besproken program van de PvdA.

Barents critiseert de sprekers niet omdat hij tot de „linksen” in de PvdA behoort, weshalve zijn opmerkingen juist nog interessanter worden.

Instemmend haalt hij prof. F. de Jong aan, die onlangs opgemerkt heeft „dat het wel lijkt alsof in een partij waar vroeger vulgair marxisme (dat is vervalst marxisme, red P. en C.) heerste, nu een even vulgair anti-marxisme hoogtij viert”.

Honend merkt hij op, dat de Nederlanders op de conferentie (prof. Banning, Samkalden, Den Uyl, Van Ameringen, c.s.) „tot leringe en waarschuwing vermaak van de buitenlanders verwezen naar het programma van de PvdA alsof het uitspraken van het Concilie van Trente betrof”! Waaruit we opmaken, dat hij ook slechts vermaak in zich voelt opkomen, als men over dat program praat en het in geen geval als bindend en als onaanvechtbare „kerkwet” van de PvdA beschouwt.

Treffend wijst hij er op, dat de „vraag naar de samenhang van de verschillende geestelijke stromingen” in de PvdA „onbeantwoord en grotendeels onbesproken” blijft.

Ook de practische politiek van de PvdA krijgt van hem een flinke veeg uit de pan: „We hebben allen geleerd om met een zekere gelatenheid de radicale taal over ons heen te laten gaan die soms wordt uitgeslagen door socialistische oud-ministers, tot de nok toe gevuld als zij zijn met alle flinke dingen die zij gedurende hun ministerschap *niet* hebben gedaan; maar opmerkelijk is, dat men uit hun mond maar zelden hoort, dat wij nu de volgende keer de particuliere kolenmijnen of de meelfabrieken, het wegvervoer of nog wat anders zullen nationaliseren”.

Dit is dermate vernietigend, dat elk woord van commentaar overbodig is.

„Er wordt veel gerekend over de vraag of 'de' huidige maatschappij nu nog als kapitalistisch kan worden aangeduid”, zegt hij, waarbij de lezer dient te weten, dat Barents dat in elk geval niet gelooft, en hij vervolgt: „Maar interessanter wordt de discussie eigenlijk als het gaat om de vraag wat de socialisten nu verder willen, als zij slechts in beperkte mate (maar zij zeggen nooit welke bedrijven) willen nationaliseren... De wezenlijke economische vragen blijven vaak in tegenspraak steken... Waar komt nu de welvaart vandaan: uit de ontwikkeling van de kapitalistische economie of juist uit de klassenstrijd?”

Een gepaste vraag, moeten we zeggen, al hebben we bezwaar tegen haar formulering. En zijn bezwaren tegen de algemene strekking van de politiek der PvdA brengt hij kenmerkend tot uiting in de kreet, dat de PvdA nu maar eens moet trachten „de reputatie kwijt te raken, dat zij wel blaft, maar niet bijt”!

U ziet het, Barents begrijpt best, waarom de rechtse partijen niet zo erg benauwd zijn over het soort „oppositie” dat door de PvdA-leiding wordt gevoerd. De vraag is thans, wat heeft deze leiding op de bijtende critiek uit eigen kring te antwoorden?

Het Waterlooplein

Bij de Uitgeverij Pegasus is dezer dagen verschenen de „Kroniek van de Februari-staking 1941” door G. Maas. Elders in dit nummer vindt men naar aanleiding hiervan een boekbespreking.

Hieronder publiceren wij een hoofdstukje uit dit boek, dat handelt over het eerste verzet van de Amsterdamse bevolking tegen het optreden van de WA-troepen in het begin van de bezettingstijd.

Redactie P. en C.

Intussen had zich op het Waterlooplein het eerste „incident” afgespeeld. Enige WA-ers waren in een auto naar het Waterlooplein gereden, blijkbaar om de situatie te verkennen. Zij reden over de Blauwbrug en probeerden al toeterend om het plein te rijden, maar reden zich vast in de menigte. Voor en achter de auto werden bakfietsen gereden en het publiek rukte aan de autodeuren om de fascisten er uit te halen. Deze laatste kregen echter hulp. Een groep politieagenten wist de auto te ontzetten, de auto kreeg even de ruimte en met volle vaart probeerden de fascisten te ontkomen. Zij reden recht op het publiek in. Een man kon niet vlug genoeg wegspringen en kwam onder de auto terecht. Hij werd een heel eind meegesleurd tot voorbij de Blauwbrug, waar hij dood bleef liggen. De auto reed in woeste vaart naar het Rembrandtplein.

Het gebeurde met de auto verwekte enorme deining op het Waterlooplein. De dood van de stadgenoot deed de woede hoog opblazen en het was duidelijk dat het verschijnen van WA-ers moest aflopen in een bloedig gevecht. De WA-kerels kwamen vanuit twee richtingen opzetten. Vanuit de Zwanenburgerstraat marcheerde zingend een WA-colonne van ruim honderd man het Waterlooplein op. Zij konden ongehinderd tot aan de Mozes en Aäronkerk komen.

Op de Blauwbrug verscheen op dat moment de andere colonne, een nog grotere groep Duitse militairen liepen mee. Eenmaal de brug over, werd het zingen gestaakt en in loopas werd naar het plein gestormd. Het was duidelijk te zien, al deze kerels hadden zich moed ingedronken en waren tot de gemeenste dingen in staat. Voorop liep een wachtmeester van de WA, een boom van een kerel, die wild met zijn gummiknuppel zwaaide. Het was deze groep, die de aanval opende op de menigte. De wachtmeester sloeg met zijn gummiknuppel op het hoofd van een vluchtende man, die in elkaar zakke. De NSB-er bleef staan om de gevallen man in het gezicht te trappen.

De andere WA-kerels waren echter doorgestormd. Op dat moment kwam ook de WA-groep, die voor de Mozes en Aäronkerk opgesteld stond, in actie. Van twee kanten werd op de menigte ingeslagen.

Op de hoek van de Vissteeg en Waterlooplein was het pakhuis voor ijzerwaren van Ko Sprenger. Daar zat één van de verzetsgroepen klaar om in te grijpen. Tegenover het pakhuis stond de zuurkraam van

Jetje Swaab, waarbij ook een groep jonge mannen gereed stond. Bij de Lange Houtstraat en op andere punten rondom het plein hielden mannen zich gereed.

Terwijl de bezopen fascistena op de menigte insloegen en brulden: „Sla ze dood de joden, weg met het jodengespuis”, opende Ko Sprenger de deur van zijn loods en riep: „Vooruit jongens, nou erop los!”

Van alle kanten kwamen de Amsterdammers op de pogromhelden af, bewapend met een stuk ijzer, een stang, een pook, een poot van een stoel, of iets anders.

Het was inmiddels schemerdonker geworden en in de vechtende menigte was vriend of vijand dikwijls moeilijk te onderscheiden. Want naast de geuniformeerde fascistena namen ook NSB-ers in burger aan de strijd deel. Tegenover de jongens uit het volk waren de zwarte ratten echter niet opgewassen. Zij hadden wel een grote bek en wisten weerlozen vakkundig neer te slaan, maar tegenover de met simpele wapens voorziene arbeiders bleken zij slungels te zijn. De ene WA-man na de andere moest het onderspit delven. De colonnes werden meer en meer achteruit gedrongen in de richting van de Blauwbrug. De fascistena waren na korte tijd wanhopige verdedigers geworden, die alleen nog maar zochten weg te komen.

De reeds genoemde wachtmeester, Koot geheten, was van zijn troep afgeraakt. Hij probeerde uit te wijken en de benen te nemen. Op het moment, dat hij de Turfsteege in zou schieten, kregen een paar jonge arbeiders hem te pakken. Een kort, fel gevecht ontstond. Koot ging voor de grond. Niemand lette verder op hem, het gevecht ging verder. De jongens die Koot hadden neergeslagen, renden de andere vluchtende WA-bandieten achterna. Er was geen houden meer aan, de WA-colonnes, die een half uur eerder zingend en schreeuwend het Waterlooplein waren opgemarcheerd, waren veranderd in een angstige troep vluchtelingen.

Over de Blauwbrug, waar nog steeds de politie stond om het verkeer naar het Rembrandtplein tegen te houden, lag de veilige haven voor de verslagen fascistena. Ook voor de Duitse militairen, die aan de strijd hadden deelgenomen en waarvan een aantal met bebloede koppen de terugweg moest aanvaarden.

Politieagentena van het bureau Jonas Daniël Meyerplein raapten de restanten van de fascistische „strijders” van het snel verlaten plein op. Zij brachten de minst verwonden naar het bureau, terwijl Koot en nog enkelen naar het ziekenhuis werden gebracht. Meer dan honderd fascistena kwamen met verwondingen aan in het café Trip, waar de vloekende en tierende heerbanleider Hofman hen opwachtte. Om op zijn beurt even later op zijn huid te krijgen van de Duitse gevollmachtigde Böhmcker, met wie hij samen het plan de campagne voor de verovering van de straat had uitgewerkt.

Böhmcker gaf kort daarop de „Grüne Polizei” opdracht de rust op het Waterlooplein te herstellen. Maar toen de overvalwagens arriveerden, lag het plein leeg en uitgestorven. De Amsterdamse arbeiders hadden hun kwartieren weer betrokken. De strijd tegen het fas-

cisme was voor die dag geëindigd in een overwinning voor de anti-fascisten.

*

Die avond hing een zware mist over de stad. Door de Jodenbuurt reed een Duitse auto. Daarin zaten een woedende Böhmcker en een verslagen leider van de „Sicherheitspolizei” Ditges. De laatste zou een paar weken later vervangen worden door de beruchte Willy Lages. De Duitsers hadden de heerbanleider van de WA, Hofman, op hun inspectietocht meegenomen. Maar wat viel er te inspecteren in de uitgestorven Jodenbuurt? De mensen waren in de huizen. Menige jonge man moest verbonden worden, want ook de anti-fascisten hadden verwondingen opgelopen. Na de rondrit gaf Böhmcker Hofman opdracht zijn WA-vendels te laten inrukken. De WA had gefaald. De Duitsers zouden zelf de verdelgingsoorlog tegen de joodse Nederlanders gaan voeren, een soort „Kristallnacht” houden. Want zij hielden vast aan hun perfide doel om het Nederlandse volk te scheiden in joden en niet-joden, terwille van hun oorlogvoering.

Laat in de avond reden zij het Waterlooplein op. Motoren met zijspan, en zes grote overvalwagens, in iedere wagen 40 man „Grüne Polizei”. Zelfs twee pantserwagens met snelvuurkanonnen, twee arrestantenwagens en een aantal luxe wagens, waarin Duitse officieren zaten. Een kleine legermacht, die onmiddellijk begon alle bruggen, die toegang tot de Jodenbuurt gaven, te bezetten. Op verscheidene punten rondom de buurt werden wachten geposteed. De Duitsers drongen een aantal woningen binnen en arresteerden een 15-tal joodse jongemannen. Niet-joden, die zij in sommige woningen aantroffen, lieten zij ongemoeid. Het was uitsluitend te doen om joden, want alleen zij konden verantwoordelijk worden gesteld voor de nederlaag van de WA.

Zo kreeg Böhmcker zijn zin en werden de eerste voorbereidingen getroffen voor een ghetto, dat voor de eerste keer in zijn geschiedenis in Amsterdam ontstond.

Drie uur, nadat Koot in het Binnengasthuis was opgenomen, overleed hij aan zijn verwondingen.

De Duitsers stelden het persbericht op en zo konden de Amsterdammers de volgende dag in de Telegraaf en andere kranten lezen, dat Koot door jonge joden de strot was afgebeten, dat joden zijn bloed hadden opgezogen en dergelijke walgelijke leugens meer. De nazi's dachten op deze wijze de burgerij tegen de joden op te hitsen en het te doen voorkomen of alleen joden aan de moedige strijd tegen de WA en de Duitsers hadden deelgenomen. Diezelfde avond nog was het nieuws over de gevechten op het Waterlooplein en de smadelijke nederlaag van de fascisten als een lopend vuurtje door de stad gegaan. De verhalen versterkten de anti-fascistische gevoelens van de Amsterdamse arbeidersklasse en stelden de burgers voor de keuze het hoofd te buigen voor het fascisme, of tot verzet over te gaan. Juist door het actieve optreden van zovele Amsterdamse arbeiders, die hun joodse stadgenoten te hulp waren gesnel, groeide de ge-

dachte aan verzet overal. Die avond werd ook vergaderd door de leiding van de illegale CPN. De situatie werd besproken en besloten werd een manifest te maken en te verspreiden, waarin de bevolking opgeroepen zou worden te protesteren tegen de onmenselijke jodenpogroms en op zaterdag 15 februari op de Dam te demonstreren tegen het aan de macht komen van een Mussert-regering.

Zo gaf de CPN nieuwe impulsen om de strijd van de bevolking tegen de maatregelen van de Duitse bezetters en hun fascistische handlangers op steeds hoger niveau te brengen.

Op het plein stonden de groenen met leren riemen in de hand de hard lopende mannen op te wachten.

Illustratie uit „Kroniek van de Februari-staking 1941”.

Nakomeling van een grote school

In Oost-Berlijn wordt thans in de Akademie der Künste een tentoonstelling gehouden van de schilderijen en tekeningen van de Nederlandse schilder George Hendrik Breitner, en wel door bemiddeling van het Stedelijk Museum te Amsterdam, dat de keuze bepaalde. In het weekblad SONNTAG (DDR) schrijft de kunstcriticus Horst Jähner over deze tentoonstelling een belangwekkende beschouwing, die wij onze lezers hierbij aanbieden. — RED.

De grote bloeitijd van de Hollandse schilderkunst in de XVIIe eeuw is ons even vertrouwd als onze eigen traditie. Wij kennen de werken van Rembrandt en Hals, Vermeer en Brouwer, wij beseffen de betekenis en grootheid van hetgeen zelfs vele kleine meesters in die tijds-spanne volbrachten. Slechts weinig is ons in Duitsland van hun nakomelingen bekend. Buiten Van Gogh scheen voor ons nauwelijks iets van enige betekenis te bestaan. Reeds met een persoonlijkheid als Jongkind weten de meesten akelig weinig te beginnen, ofschoon hij een voorvechter is geweest van de opvattingen, die Manet in zijn kunst pogde te verwerklijken. Niet veel beter ziet het er uit met Isaac Israëls. Ook zijn geestrijke schetsen van het moderne leven bleef de echo der lateren onthouden. Zo verzonk veel van datgene in vergetelheid, wat verdiend zou hebben om meer echte belangstelling te vinden.

Dat bevestigt o.a. ook het levenswerk van George Hendrik Breitner (1857—1923), dat thans in de Akademie der Künste is tentoongesteld. De verdienstelijke leidsman van het Amsterdamse Stedelijke Museum, W. B. H. Sandberg, kunnen wij dank zeggen voor het tot stand komen van deze opmerkelijke tentoonstelling. Door haar krijgt de bezoeker voor de eerste keer in Duitsland een blik in het werk van deze schilder, die in zijn vaderland eenzelfde populariteit geniet als b.v. Liebermann bij ons. Het populair aanzicht van deze schilderstukken laat zich niet alleen verklaren door de beschouwingwijze van de kunstenaar, maar ook door de thema's, die hij heeft aangepakt en de poëzie van het werkelijkheidsbeleven, die hij er ingelegd heeft. Uit het ziekenhuis, waar Breitner toevallig enkele weken in gezelschap van Van Gogh lag, schreef hij in een brief aan een vriend: „Ik ga de mensen op straat en in de huizen schilderen, de straten en de huizen die ze gebouwd hebben, het leven in de eerste plaats.” Al zijn bemoeiingen waren er op gericht een „schilder van het volk” te worden, en dit doel verloor hij niet uit het oog.

*

Vanuit die opvatting ontstaan zijn thema's uit de oude binnenstad van Amsterdam, waar hij, na zijn studie aan de Haagse Academie, zich ging vestigen. Wij zien drie fabrieksmeisjes over een van de talloze

bruggen wandelen. Aken en vrachtboten meren langs de schilderachtige grachten, wier architectonische schoonheid hij steeds opnieuw in zijn stukken heeft gegrepen. Afbeeldingen van bouwputten worden afgewisseld met straattaferelen, waar de voetgangers zich voorbij haasten en paardetrans zachtjesaan naar hun volgende halte rijden, terwijl de lantaarns mild hun schijnsel verbreiden.

„Schilderstukken, met het hart gemaakt,” slaat dat ook niet op Breitner, die zijn innerlijk in zijn werk liet uitstromen? Naast de liefde tot zijn omgeving, het vertrouwen in de kracht van haar burgers, treedt het verlangen naar een verandering van de toestanden op, dat ook niet zonder uitwerking op zijn bestaan is geweest. Wat had hij niet allemaal gehoopt te bereiken, en hoeveel is hem daarvan onthouden? Slechts kort duurt de jubelkreet in zijn kleuren, die uit het portret van een toneelspeelster spreekt, het opvlammen van de hartstocht, die het liefdesgeluk te weeg brengt. Maar zijn hoop bleef illusie. Gedempt wordt daarom al gauw weer de kleurenschaal van zijn schildersstemmingen. De hele, bijzondere atmosfeer van de met wateraderen doortrokken stad is door hem zo vastgelegd, dat zich in deze aan gevoel zo rijke uitbeeldingen tegelijk bepaalde symptomen van zijn persoonlijk levenslot weerspiegelen. Wind en regen verenigen zich tot een weersgesteldheid, die met zijn mist en zijn vocht de verbeeldingskracht van een gemoed als het zijne bevleugeld heeft, hem steeds weer eigen gedachten en gevoelens aan zijn werkmotieven liet toevertrouwen.

Maar met de vaststelling van zijn Ik komen ook de verlangens aan het woord, waaruit geloof in de toekomst spreekt en zijn instelling jegens de arbeider zichtbaar wordt. Het is namelijk niet alleen het gezichtseffect, dat hem de werkende mens doet schilderen. Hij laat hem zien bij het bouwen van nieuwe woonwijken en bij het heiwerk, vervolgt zijn spoor tot aan de trage vrachtschepen en geeft verslag van menselijke armoede. Weliswaar gebeurt dat maar in één aquarel, maar die is voldoende, om zijn kritische blik voor ons duidelijk te maken. En behalve dat openbaart het ons, trots zijn vluchtig karakter, een meesterlijk vermogen tot het oproepen van gestalten, dat met de zuinigste middelen een doordringende uitspraak tot stand weet te brengen. Niet in het minst ook om die reden verdient het studieblad „Soepkeuken” dan ook een bijzondere aandacht.

*

Bovenal verraden ons zijn schilderstukken in groot formaat, met welk een scheppende intensiteit hij gewerkt heeft. Aan vele van deze stukken gingen uitvoerige studies vooraf. De principiële inzichten, die hij hierbij veroverde, komen de oplossingen in het schilderstuk definitief ten goede. Het afzonderlijke detail richt zich naar één alles bepalende idee. Een volmaakte balans in de compositie is de zichtbare uitkomst. Het valt in dit verband moeilijk, bij hem van een ontwikkeling te spreken. Hij vindt al vroeg zijn onverwisselbare stijl, die ook later geen principiële ommekeer meer doormaakt. Met brede penselen zet hij de belangrijkste accenten op het doek, waarbij zijn

ietwat donker palet steeds bedacht is op een gesloten vormgeving. Weliswaar wordt zijn grijs in de loop van de tijd wat verscheidener, en treden met zijn verhuizing naar Amsterdam steeds meer die kleuraarden naar voren, die voortkomen uit het milieu in de afwisseling van de jaargetijden, maar de structuur van de stukken wijzigt zich nauwelijks.

Er treedt alleen een verandering op ten aanzien van de gezichtshoek. Placht hij tot omstreeks 1895 zijn motieven vanuit het gedrang van het stadscentrum zodanig weer te geven, alsof hij zichzelf midden in het verkeer bevond, daarna krijgt de wijdheid van de straatruimte een zwaarder gewicht. Uit de nabije blik, die figuren en paarden dikwijls in het verkort ziet, ze op de voorgrond in groepen en als hoofdrolspelers tot aan de rand van de voorstelling laat treden, groeit de verre blik. Mensen en dieren komen ten opzichte van de beschouwer op een afstand te staan en voegen zich in het straatbeeld met zijn gevelrijen. De verhalende totale aanblik wordt belangrijker dan het afzonderlijke gebeuren.

Zijn persoonlijke handschrift verenigt in zich weliswaar impressionistische elementen, maar deze eigenzinnige schilder reikt in zijn beste creaties tegelijk al verder. Om die reden wordt het ook begrijpelijk, waarom de ontmoeting met impressionisten tijdens zijn verblijf in Parijs zonder uitwerking gebleven is op zijn schilderwijze, terwijl de stad als zodanig hem ongemeen schijnt te hebben geïnspireerd. In elk geval verraden ons dat zijn stukken, die daarna ontstaan zijn en de manier van beïnvloeding duidelijk maken, die zo prikkelend op zijn ontwikkeling zou werken.

Al met al heeft het Franse impressionisme minder indruk gemaakt op de Hollandse schilders dan hun eigen culturele erfenis. De meeste kunstenaars der XIXe eeuw voelden zich sterk genoeg, organisch datgene voort te zetten, wat de grote meesters hun aan principiële inzichten hadden nagelaten. Dat geldt ook voor Breitner, die door Rembrandt even sterk gefascineerd was als Cézanne door Delacroix. Kopieerde Cézanne de „Vrijheid op de barricaden” van Delacroix, Breitner hield zich aan de „Anatomische les van Dr. Tulp” door Rembrandt. Ook dat stuk is op de tentoonstelling in de Deutsche Akademie der Künste te zien en stelt ons in staat een vergelijking te trekken met het origineel. Wat men in deze kopie bovenal bewondert, is de nauwgezetheid van de uitvoering, de verwantschap met de opvatting van het portret, waaraan een handeling ten grondslag ligt. Zowel de rijkdom in psychologisch opzicht, die vele ervaringswaarden in zich had voor zijn eigen bedoeling om portretten te maken, alsook de dieptewerking van het schildersoog zal wel behoren tot de redenen, die hem noopten tot een naschildering van dit werk.

Maar tegelijk vinden wij hier ook al iets van die eigen aard van de kunstenaar, die zich in zijn opvattingen al vroeg tracht te bevrijden van alle nabootsing. Zonder links en rechts motieven weg te halen zet hij de traditie voort, stemt ze af op de eisen van zijn tijd en juist dat verzekert hem een bijzondere plaats in zijn generatie. Hij hoort met zijn werken tot de beeldende kunstenaars, die er voor gezorgd hebben, dat de glans van de oude Hollandse schilderkunst niet gedoofd werd.

Kroniek van de Februari-staking 1941

Aan de vooravond van de zestiende herdenking van de Februari-staking is een boek bij Pegasus uitgekomen, dat tot titel heeft: „Kroniek van de Februari-staking 1941”.¹⁾

De schrijver, Gerard Maas, heeft actief aan het verzet — in de Zaanstreek — deelgenomen. Hij werd gearresteerd en zag meerdere jaren de Duitse gevangnissen en concentratiekampen aan de bebloede binnenkant. Van zijn hand waren reeds eerder artikelen over de Februari-staking in „De Waarheid” verschenen. Voor de eerste maal is thans een verantwoord en samenvattend overzicht beschikbaar over deze, naar wij menen te weten, enige politieke massa-staking in Europa tegen Hitler.

Krachtens zijn opzet is een kroniek een jaarboek, waarin de gebeurtenissen in chronologische volgorde zijn vermeld. Zo ook dus met deze kroniek. Doch de waarde van de kroniek van Maas schuilt beslist niet in de nauwkeurige opsomming van een aan voorvallen rijke tijd. Hierover kan iedere ernstige geschiedschrijver beschikken, die in de bronnen van authentieke documenten duikt. Gerard Maas voerde daarnaast vele gesprekken met de leidende figuren uit de staking; vooraanstaande arbeiders uit de grote Amsterdamse bedrijven en functionarissen van de Communistische Partij. Levende getuigen, die stuk voor stuk een groot aandeel in de voorbereiding en doorvoering van de grote staking hebben gehad. Daardoor is deze kroniek ook zo menselijk en boeiend geworden. En tevens zo uitermate waardevol door het royale overzicht van de voorgeschiedenis van de Februari-staking.

Heel die maandenlange aanloop van de werkverschaffingsarbeiders met massale acties en demonstraties tegen de verslechteringen, waardoor tenslotte de gehele arbeidersklasse in beweging geraakte.

Onvermijdelijk keerde de strijd zich meer en meer tegen de Duitse bezetters en hun Nederlandse helpers tegelijk, die op hun beurt de NSB de straat opjoegen tegen de Joodse stadgenoten om verdeeldheid onder het volk te zaaien en de weg vrij te maken voor een directe Mussert-regering.

Zo groeide de aanvankelijk economische strijd uit tot een politieke, die van dag tot dag geleid en geïnspireerd werd door de Communistische Partij en diep op het denken van de gehele Amsterdamse bevolking inwerkte, haar wakker schudde en op de weg bracht naar die enorme explosie, die de Februari-staking was.

De schrijver heeft daarbij terecht het volle pond gegeven aan de tegenwerkende krachten vanaf de openlijke fascistten tot hen, die bereid waren met de vijand te heulen en die bij voorbaat het hoofd bogen en zo vervreemd waren van het werkende volk, dat zij het smeekten te berusten en met hen toe te treden tot de Nederlandse Unie, die de Duitsers zo welgevallige organisatie.

Op deze wijze ontstond de eerlijke kroniek, die ten volle recht doet aan de onaantastbare, eervolle plaats van de Amsterdamse arbeidersklasse en haar motieven en aan de leidende rol, welke de Communistische Partij heeft gespeeld.

Al eerder zijn in burgerlijke kronieken over de oorlog, de bezetting en de strijd daartegen hoofdstukken gewijd aan de Februari-staking. Maar zelfs wanneer de auteurs meenden een objectief verslag te geven, dan nog werd hun stukje geschiedschrijving een miskennis, zo niet ontkenning van de drijvende krachten in deze staking, die het begin en de opbloei van het nationale verzet tegen de Duitse bezetters en de Nederlandse collaborateurs was. En ook wanneer de rol van de arbeidersklasse en haar partij wel ergens aanvoeld werd en een weerschijn daarvan merkbaar is in een enkele kroniek, dan toch werd vooral zorgzaam gezwegen over

*-) Kroniek van de Februari-staking 1941, geïllustreerd, f 2.50, Uitgeverij „Pegasus”.

de collaboratie van politici, die thans weer op leidende posten zitten en een grote mond hebben tegen de Communistische Partij. Want het verschijnsel van de terugkeer der hogere en lagere nazi's in het ganse regerings- en ambtelijke apparaat van Bonn, is waarlijk niet uniek. De politieke, economische, militaire, wetenschappelijke en culturele onderhuurders in alle landen ten westen en ten zuiden van Adenauer-Duitsland zijn eveneens teruggekeerd. Voor zover deze neo-collaborateurs als „historici” van de Februari-staking optreden, blijken ze slechts hysterici te zijn, voor wie geschiedschrijving synoniem is met moedwillige vervalsing uit communisten-haat, voortvloeiend uit hun reactionaire verzet tegen de vooruitgang.

*

Voor een gehele, inmiddels volwassen geworden generatie en voor de Nederlandse jeugd is de Februari-staking 1941 geschiedenis. Een zeer nabije geschiedenis weliswaar, maar toch niet zelf beleefd. In Amsterdam en omgeving bestaat er niettemin een hechte en levende band met de staking, omdat tienduizenden vaders even zovele ooggetuigen-verslagen hebben gegeven van die twee dagen, toen het volk in bijna al zijn geledingen staakte en zelfs niet door het geweld van de Grüne Polizei en Doodskoppen-regimenten van de straat te verdrijven was. De Amsterdammer is terecht trots op zijn grootse strijd van twintig jaar geleden, die hem geestelijk zoveel sterker had gemaakt voor de nog komende harde jaren van bezetting. En het is verheugend te weten, dat elk jaar opnieuw zovele jeugdige Amsterdammers bij de herdenking rondom de Dokwerker op het Jonas Daniel Meijerplein, en op de vierde en vijfde mei, blijk geven zich de erfgenaam te voelen van die strijd voor vrijheid, recht en menselijkheid. Maar het is ook een eigenschap van jonge mensen om naast het luisteren naar de mondelinge overlevering, die zoveel bijdraagt voor de vorming van inspirerende traditie, zelf te willen onderzoeken. Zo is niet in de laatste plaats de kroniek van Gerard Maas over de Februari-staking 1941 een voornaam hulpmiddel voor de jeugd zich zowel een zelfstandig als gefundeerd oordeel te vormen over een staking, die als geen andere in de geschiedenis van het Nederlandse volk en van de arbeidersklasse in het bijzonder, tot de verbeelding spreekt. Om maar te zwijgen van het noodzakelijke tegenwicht, dat deze kroniek is tegenover al de laster, die jarenlang is uitgestort over de Februari-staking om de nadien opgegroeide geslachten een vals beeld mee te geven. Gerard Maas zet zagezegg de dingen weer overeind en maakt van zijn documentaire tevens een boeiend relaas van een rebellerende arbeidersklasse, die het hele volk meesleepte, omdat tenslotte de beestachtige onverdraagzaamheid van het fascisme tegen alles, dat het als slachtoffer had uitgekozen, onverdragelijk was geworden voor het zo verdraagzame Nederlandse volk.

*

Toch, of misschien juist vanwege het bovenstaande, menen wij, dat de voornaamste betekenis van de kroniek van Gerard Maas schuilt in haar actualiteit. Wij schrijven dit toch op een moment, dat ons de beruchte Jodenster aangeboden wordt, de op verre afstand zo zichtbare gele vlek op de jas of mantel van de Joodse landgenoot en waarvan later iedereen te weten is gekomen, dat het een doodsmark was. De gele ster, die voor ons ligt, is echter gedrukt op een zwarte kaart en bedoeld om naar de Westduitse regering gestuurd te worden om kracht bij te zetten aan de eis: „Globke — verdwijn”. Globke, één der voornaamste schuldigen aan de moord op zes miljoen onschuldige mensen, zoals Oberländer één der voornaamste schuldigen was, en Speidel, en Heusinger en zovele andere top-nazi's. En de kaart dient niet om te herinneren aan een *voorbije* en *afgesloten* verschrikkelijke episode uit het leven der volkeren van Europa, maar om de aandacht van alle Nederlandse mensen te vestigen op het onverteerbare feit, dat dezelfde van toen en tegen wie op leven en dood door de Nederlandse mensen gestreden werd, weer in het zadel

zitten om opnieuw de brand in Europa te steken. Maar ditmaal de atoombrand!

De affaire Kistemaker-Ketelaar is gedateerd 1961... twintig jaar na de Februari-staking. Hun door De Waarheid aan het daglicht gebrachte verraderlijke activiteit is het teken aan de wand van wat tot dusver in het verborgene gebeurde. Opnieuw dient de openbare mening wakker geschud te worden tegen de grote gevaren, die ons land en volk bedreigen door dezelfde machten over en binnen onze grenzen, die een generatie eerder zoveel ellende veroorzaakten. Tegen deze achtergrond is het boek de „Kroniek van de Februari-staking 1941” van de allergrootste betekenis en dient het in vele, zeer vele handen te komen.

F. S.

Groepshuwelijk en enkelvoudig huwelijk

Gedurende de voor-historische, primitieve ontwikkeling van de menselijke maatschappij was de structuur van het huwelijksleven aan historisch bepaalde veranderingen onderhevig. De mens kon zich slechts uit het dierenrijk ontwikkelen in kleine nauw samenwerkende groepen. Voor seksuele naijver kon daarbij geen plaats zijn. Zo leefden de eerste mensen in groepshuwelijk.

De gestadige ontwikkeling der produktiekrachten maakte het mogelijk, dat binnen het groepshuwelijk het enkelvoudige huwelijk steeds meer aan betekenis kon winnen, totdat tenslotte het groepshuwelijk geheel door de monogame huwelijksvorm werd verdrongen. In zijn onlangs verschenen boek¹⁾ 'groepshuwelijk en enkelvoudig huwelijk' houdt Dr. Jules de Leeuwe zich bezig met de nauwkeurige bestudering van het proces dat wij hier in enkele zinnen hebben geschetst. Tegelijkertijd critiqueert hij de opvatting van een aantal burgerlijke volkenkundigen, die de mening verkondigen, dat het groepshuwelijk *nooit* een belangrijker plaats heeft ingenomen dan het enkelvoudig huwelijk.

Terwijl reeds aan het eind van de vorige eeuw de Amerikaanse volkenkundige Lewis H. Morgan gegevens publiceerde, die het groepshuwelijk als historische fase in de menselijke ontwikkeling aannemelijk maakten en Marx en Engels aan de gegevens van Morgan grote aandacht wijdden en deze nader uitwerkten (zie F. Engels: De oorsprong van het gezin, van de particuliere eigendom en van de staat) bleven de belangrijkste burgerlijke volkenkundigen eraan vasthouden, dat het enkelvoudige huwelijk altijd belangrijker is geweest in de menselijke samenleving.

Hierbij baseren zij zich o.m. op gegevens die in de laatste tientallen jaren zijn verzameld. Dr. de Leeuwe heeft zich nu speciaal bezig gehouden met het zorgvuldig analyseren van dit materiaal.

Hij stond hierbij voor een moeilijke taak. Uiteraard was het voor hem niet mogelijk zelf onderzoeken bij nu nog onder primitieve omstandigheden levende volkeren te doen. Om de ongefundeerdheid van de theorieën van burgerlijke volkenkundigen aan te tonen, moest hij zich dus met het door deze etnologen zelf verzamelde materiaal behelpen. Dit materiaal is in de eerste plaats onvolledig, maar er kleven ook tekortkomingen aan, die zijn terug te voeren tot de wijze waarop en het uitgangspunt waarmee het is verzameld. Deze onderzoekers erkennen en herkennen niet, dat de ontwikkeling der produktiekrachten de motor is van de ont-

---

¹⁾ Dr J. de Leeuwe, Groepshuwelijk en enkelvoudig huwelijk, Uitgeverij L. Stafleu & Zoon, Leiden.

wikkeling van de samenleving en hebben dan ook aan de materiële omstandigheden waaronder de door hun bestudeerde primitieve stammen leefden onvoldoende aandacht besteed. Zij vervallen er zo toe, in hun theorieën verschillen in cultuurpatroon en sexueel gedrag terug te voeren tot „aangeboren temperament” of tot een bepaalde „keuze” van de betrokkenen. Dr de Leeuwe heeft nu in zijn boek, in een aantal gevallen concreet en aan de hand van de aangevoerde gegevens gedemonstreerd, dat de leefwijze van primitieve stamleden niet de vrucht is van een of andere „keuze”, maar de consequentie van economische noodzaak.

Bovendien kunnen sommige burgerlijke onderzoekers bij de bestudering van het huwelijksleven der primitieven hun eigen zedelijke vooroordelen niet thuis laten. Het gevolg hiervan is, dat zij zich aan zulke „onzedelijke” toestanden als b.v. groepshuwelijk stoten, de levensgewoonten der primitieve volkeren — zoals Engels zei — door een bordeelbril bekijken, of er helemaal de ogen voor sluiten. Ondanks de moeilijkheden is dr De Leeuwe er door scherpzinnig onderzoek in geslaagd, met deze nieuwe gegevens de reeds in hoofdlijnen verkregen inzichten omtrent de historische ontwikkeling van de structuur van het huwelijksleven verder te verdiepen.

Dit maakt, dat deze natuurlijk in de eerste plaats specialistische studie ook zeer interessant zal zijn voor degenen die zich voor het leven der primitieve volken interesseren en daarvan door de wijdverbreide pocketbooks van b.v. Margaret Mead en Ruth Benedict een door idealistische theorieën verkleurd beeld hebben gekregen.

Het boek wordt voorafgegaan door een voorwoord van prof. dr P. E. de Josselin de Jong. Hierin wordt naast waardering voor de studie van dr de Leeuwe tot vervelens toe herhaald, dat de wetenschappelijke methode die de auteur gebruikt door de meeste burgerlijke volkenkundigen wordt afgewezen. Nu, dat was reeds bekend.

A. L.

Geschiedenis der U.S.S.R.

In aansluiting op de destijds reeds in de Duitse en Engelse taal verschenen driedelige *Geschiedenis der USSR*, is onlangs bij de Uitgeverij voor Vreemde Talen te Moskou ook een „Schets” verschenen*) die op ruim 400 bladzijden een overzicht geeft van de wordingsgeschiedenis van het gebied der volkeren van de Sowjet-Unie vanaf de oertijd tot aan de periode na de Tweede Wereld-oorlog.

Dit overzichtelijk gerangschikte werk kan o.m. gezien worden als een inleiding tot bestudering van de veel omvangrijkere „*Geschiedenis der CPSU*”, maar het geeft ook een helder overzicht over de ontwikkeling sinds de Oktoberrevolutie en in het bijzonder over de tijd van de Tweede Wereld-oorlog.

Ten gerieve van de lezer is een Chronologie van bijna 70 pagina's bijgegeven, die de belangstellende lezer in staat stelt door hem gezochte afzonderlijke gegevens snel te vinden. Verder vindt men in de bijlage elf historische kaarten, die deels betrekking hebben op de oudere geschiedenis en deels op de revolutionaire bewegingen van het begin dezer eeuw. Een er van is gewijd aan de stakingsbeweging van 1905, een andere geeft een indruk van de totale beweging van hetzelfde jaar, terwijl voorts een kaart de omsingeling van de jonge republiek gedurende de burgeroorlog 1918/20 in beeld brengt. Van belang is ook een overzichtskaart over de ontwikkeling van het kapitalisme in het begin van deze eeuw, alsmede een stadsplan van Petrograd, dat de gewapende opstand van 7 november 1917 tot onderwerp heeft.

---

*) *Outline History of the USSR*, Moscow 1960, 447 blz. f 9,50, Uitgeverij Pegasus.

De betekenis van deze schets komt vooral daarin tot uiting, dat de schrijvers grote moeite doen, de materiële achtergronden van de loop der ontwikkeling in de diverse perioden van de geschiedenis duidelijk te omschrijven. In het bijzonder geldt dit voor het ontstaan van de gecentraliseerde Russische staat in de 16de eeuw, het optreden van Peter de Grote, de ineenstorting van het stelsel der lijfeigenschap en de daarna volgende ontwikkeling van het kapitalisme.

Verder dient opgemerkt te worden, dat naar verhouding veel aandacht is geschonken aan de geschiedenis van de volkeren in de Aziatische gebieden der USSR.

De tekst is rijkelijk verlucht met illustraties.

Als een tekortkoming dient aangemerkt te worden, dat (waarschijnlijk als gevolg van een technische fout) de vermelding van het auteurscollectief, dat het werk heeft samengesteld, achterwege is gebleven.

L--

Het einde van het koloniale stelsel

Bijna geen dag gaat er thans voorbij, of de pers brengt ons berichten over de strijd van het Congolese volk voor zijn bevrijding, over de nationale bevrijdingsstrijd in Laos, over de voorbereidingen door de Verenigde Staten van een militaire agressie tegen het democratische regiem in Cuba en over de verbitterde strijd van het Algerijnse volk voor zijn bevrijding van het Franse juk.

Al deze berichten zijn er het bewijs voor, dat wij thans leven in de laatste fase van het koloniale stelsel, in de periode, waarin snel en soms in een bloedige en felle strijd de laatste resten worden opgeruimd van het mensonterende systeem van koloniale onderdrukking.

Het is nog maar 20 jaar geleden, dat bijna tweederde van de gehele mensheid door enkele grote imperialistische wereldrijken in koloniale afhankelijkheid was gekluisterd en werd uitgezogen. Alleen al in de periode van 1945 tot 1957 wierpen bijna 1,5 miljard mensen dit koloniale juk af en betraden de weg van de onafhankelijke ontwikkeling. In de overgebleven koloniën wonen nu nog ruim 100 miljoen mensen, dat is minder dan 4 pct van de wereldbevolking.

Hoe was het mogelijk, dat het koloniale systeem in de wereld, dat zo sterk en onaantastbaar leek, zo snel uiteengevallen is? Wat waren de voorwaarden, waaronder deze ontwikkeling zich voltrok en welke richtingen kunnen we onderscheiden bij de ontwikkeling van de onafhankelijk geworden landen?

Hoe staan de communisten tegenover de nationale bevrijdingsbeweging? Het zijn deze vraagstukken die worden behandeld in het nieuwe leerboekje „*Het einde van het koloniale stelsel*”, dat thans is verschenen.

Het geeft een helder antwoord op al deze vragen en het stelt ons in staat de achtergronden te zien van al die berichten over de ontwikkelingen in Azië en Afrika.

„Een volk dat andere volkeren onderdrukt kan zelf niet vrij zijn”

Allereerst wordt uiteengezet, hoe de ontwikkeling van de kapitalistische staten leidde tot een koloniale expansie, waarbij het grootste deel der landen in Azië en Afrika van ieder recht op nationale ontwikkeling werd beroofd. De arbeidersklasse is een onverzoenlijke tegenstander van deze nationale onderdrukking, die zich vóór alles keert tegen de werkers. Maar niet alleen in de koloniën, ook in de onderdrukkende landen is de strijd tegen koloniale onderdrukking één van de belangrijkste opgaven van de arbeidersklasse en haar partij.

„Een volk dat andere volkeren onderdrukt kan zelf niet vrij zijn” was de leuze, die reeds door Marx en Engels in de arbeidersbeweging werd gebracht.

De ontwikkeling in ons eigen land was daarvan het beste bewijs. Werd niet vooral in ons land door de bourgeoisie met een klein deeltje van de grove koloniale winsten die uit Indonesië werden gepompt, een grote bovenlaag in de arbeidersklasse geschapen, door middel waarvan het idee van de onmisbaarheid van onze koloniën in de arbeidersklasse werd gebracht? Het was deze bovenlaag waarop de reformistische sociaal-democratische leiders steunden bij hun burgerlijke beïnvloeding van de arbeidersklasse en bij het in stand houden van de noodlottige verdeeldheid in onze arbeidersbeweging.

Internationale voorwaarden voor verval koloniaal systeem

De internationale voorwaarden, die het uiteenvallen van het koloniale systeem bevorderden waren in de eerste fase: het ontstaan van de Sowjet-Unie en vooral de ontwikkeling van de Midden-Aziatische Sowjet-republieken. In de tweede fase, die intrad na de Tweede Wereldoorlog, was het de verzwakking van het imperialisme door de oorlog en de vorming van het wereldomvattende stelsel van het socialisme. Dit stimuleerde de nationale bevrijdingsbeweging en de steun van de socialistische landen maakte de snelle ontwikkeling van sterk achtergebleven koloniale landen mogelijk, zodra zij hun nationale vrijheid hadden veroverd.

De nationale bevrijdingsbeweging steunt op een bondgenootschap van arbeiders, boeren en nationale bourgeoisie, waarbij de eerste de meest standvastige, meest consequente anti-imperialistische kracht vormt.

Daar, waar de arbeidersklasse en haar marxistische partij de leiding vormde in het anti-imperialistische front, bleef de nationale revolutie niet steken in haar burgerlijk-democratische fase, maar groeide ze uit tot een socialistische revolutie (China, Korea, Vietnam). Daar, waar de bourgeoisie de leiding had, ontstonden kapitalistische staten die óf een zelfstandige politiek voeren (bv. India, Indonesië, Birma, Ghana enz.) of door economische afspraken en toetreding tot agressieve militaire blokken van de imperialisten hun onafhankelijkheid weer geheel of vrijwel geheel hebben prijsgegeven (Pakistan, Thailand en de Filipijnen).

Op beknopte wijze wordt de ontwikkeling in al deze staten geschetst, waarbij o.a. de belangrijkheid wordt aangetoond van de onbaatzuchtige hulp van de socialistische landen bij de ontwikkeling van de nationale economie in de nieuwe staten.

Een apart hoofdstukje is gewijd aan de ontwikkeling in Latijns-Amerika, dat door economische onderwerping vrijwel tot een Amerikaanse kolonie werd gemaakt. De revolutie in Cuba is het prachtigste bewijs van de snelle ontwikkeling van de anti-imperialistische democratische revolutie in dit deel van de wereld.

Het anti-communisme is een van de voornaamste wapenen, waar-

mee de imperialisten trachten de nationale beweging in de nieuwe staten en in de nog voor hun onafhankelijkheid strijdende koloniale landen te verzwakken. Zij doen dit, omdat zij de juistheid inzien van hetgeen Chroestsjow op het 21ste congres van de CPSU zei, n.l. dat er geen standvastiger bestrijders van het kolonialisme zijn dan de communisten.

Dit nieuwe leerboekje versterkt ons inzicht in het proces van de bevrijding van de koloniale landen. Het kan een goede steun zijn bij de versterking van onze strijd tegen onze eigen koloniale reactie, die rond Nieuw-Guinea de ene provocatie op de andere stapelt en die daar het koloniale regiem handhaaft onder het mom van een „historische roeping om de Papoea's tot ontwikkeling te brengen”, maar die daarvoor blijkbaar geen andere mogelijkheden meer ziet dan het platbranden en uitmoorden van dorpen, zoals in de Baliem-vallei is gebeurd.

G. P.

LITERATUUR

Leerboek der arbeidersbeweging, deel IV.

Rede van Chroestsjow in de Alg. Verg. van de UNO.

Verklaring van de conferentie van vertegenwoordigers der communistische en arbeiderspartijen in Moskou.

Resolutie over de Conferentie van Moskou 1960

Het Partijbestuur der CPN besluit, na kennis te hebben genomen van de „Verklaring van de Conferentie van vertegenwoordigers der communistische en arbeiderspartijen te Moskou, in november 1960”, deze Verklaring volledig goed te keuren alsmede de op conferentie aangenomen „Oproep aan alle volken der wereld”.

Deze dokumenten zijn een krachtig appèl en een program van actie voor het verhinderen van een nieuwe wereldoorlog met atoomwapens en het uitdoven van lokale brandhaarden voor zulk een oorlog, voor vrede en ontwapening.

Naast een bevestiging van de vorige „Verklaring” van 1957, bracht de conferentie verheldering in vraagstukken, die zich sindsdien hebben voorgedaan en formuleerde de ervaringen die alle marxisten-leninisten gemeen hebben uit de achter ons liggende strijd.

Het Partijbestuur stelt met voldoening vast, dat er overeenstemming bestaat tussen de door de CPN gevoerde politiek, alsmede haar principiële stellingname in de afgelopen jaren en de geest en inhoud van de door de Moskouse conferentie uitgewerkte dokumenten.

Dit is een stimulans voor onze partij om in de toekomst haar strijd met nog meer vertrouwen en konsekventie te voeren.

De conferentie onderstreepte de betekenis van de werkende massa in West-Europa en de Verenigde Staten en in het algemeen in de ontwikkelde kapitalistische landen, die een enorme revolutionaire kracht vertegenwoordigen.

De sinds december 1960 door het Belgische proletariaat — met de Communistische Partij in de voorste rijen — gevoerde stakingsactie tegen de beruchte wet tot verlaging van zijn levenspeil, toonde welk een ontzaglijke strijdkracht de werkers in de imperialistische landen ontplooiën kunnen. Zij toonde ook aan, welk een samenhang er bestaat tussen de nieuwe kolonialistische aanval op Congo en de verscherpte uitbuiting in België aan de ene kant en tussen de nationale vrijheidsstrijd van het Congolese volk en de proletarische klassenstrijd in België aan de andere kant.

De klassenstrijd in België, evenals de successen van de nationale bevrijdingsstrijd in Algerije en Laos, heeft de juistheid van de door de Moskouse Conferentie uitgewerkte ideeën reeds proefondervindelijk bewezen.

De Conferentie van Moskou heeft ook de speculaties van onze vijanden, in het bijzonder van de Amerikaanse en Westduitse, op tegenstellingen tussen de Communistische Partijen van China en de Sowjet-Unie de bodem ingeslagen.

Het Partijbestuur van de C.P.N. betuigt zijn instemming met de opvattingen van de Conferentie van Moskou over de verhouding tussen de partijen op de basis van onafhankelijkheid, gepaard aan internationale solidariteit en besluit, dat ook onze partij al het mogelijke moet bijdragen ter versterking van de eenheid der communistische wereldbeweging.

Gehoord het verslag over de werkzaamheden van de delegatie der C.P.N. op de Moskouse Conferentie, spreekt het Partijbestuur hiervoor zijn waardering uit en keurt deze goed.

De stellingname van de delegatie was geheel in overeenstemming met de door het Partijbestuur van de C.P.N. op 16 oktober 1960 aangenomen resolutie.

Het Partijbestuur besluit de talrijke en gewichtige vraagstukken, die in de Verklaring zijn uitgewerkt, door middel van „Politiek en Cultuur” bij onze kaders bekend te maken en te benutten voor het verhogen van het ideologische peil van onze partij.

De Waarheid, 25 jan. '61.

20 JAAR GELEDEN - FEBRUARISTAKING

verschenen

Gerard Maas

KRONIEK VAN DE FEBRUARI-STAKING 1941

Een boeiende documentaire over de Februari-staking, de gebeurtenissen welke eraan vooraf gingen, de politieke verhoudingen in die dagen en de organisatie van het verzet.

Geïllustreerd met authentiek fotomateriaal.

Een belangrijk boek

163 bladzijden

15 illustraties

Prijs f. 2,50

1ste druk geheel uitverkocht
2de druk verschijnt deze dagen
3de druk in voorbereiding

PEGASUS

Verkrijgbaar in de erkende boekhandel

STAAKT

STAAKT!

STAAKT!

STAAKT!

STAAKT!

STAAKT!

STAAKT

STAAKT!

STAAKT!

STAAKT!

"STAAKT"^{Eep}

STAAKT!

nieuw

STAAKT!

STAAKT

Pegasus

STAAKT!
boek

STAAKT!

STAAKT!

**KRONIEK VAN DE
FEBRUARI-STAKING
1941**

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

**Is een Nederlandse neutraliteits-
politiek mogelijk?**

Vier jaar praktijk van de PSP (I)

Ontsluierde geheimen

MAART 1961

Is een Nederlandse neutraliteitspolitiek mogelijk?	<i>M. Bakker</i>	97
Vier jaar praktijk van de PSP (I)	<i>R. Haks</i>	108
De weg naar oplossing van de woningnood	<i>H. Verheij</i>	120
Ontsluierde geheimen	<i>A. J. Oparin, G. A. Deborin</i>	126

CRITISCHE NOTITIES:

De gemeenschap van de vrees		136
-----------------------------	--	-----

PARTIJDOCUMENTEN:

Resolutie van het Partijbestuur der CPN		
Over de toestand in Nederland		141

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C. tel. 62565.

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Is een Nederlandse neutraliteits-politiek mogelijk?

Nederland heeft, volgens de burgerlijke geschiedschrijving, een periode van neutraliteit gekend van ongeveer 1839 tot 1940, 100 jaar lang dus.

De rol die aan ons land direct na de Napoleontische oorlogen, omstreeks 1815 dus, was toegeacht, was bepaald *niet* die van een neutraal land. Vooral Engeland had zich Nederland gedacht als een middelgrote staat, die bij machte zou zijn om bij nieuwe conflicten als een (Britse) gendarme op te treden. Daartoe diende de samenvoeging met België en werd zelfs verdere uitbreiding van ons grondgebied langs de Rijn naar het zuiden en langs de Noordzee naar het oosten overwogen.

De vredesonderhandelingen lieten echter slechts de samenvoeging met België over, die luttele jaren later door de Belgen zelf ongedaan zou worden gemaakt. Bij het verdrag van 1839 werd België zelfstandig en ons land kreeg zijn huidige grenzen.

De ons toegeachte rol van middelgrote waakhond-staat was daarmee uitgespeeld en Nederland verkoos verder een politiek van neutraliteit.

Die neutraliteit heeft uiteraard nogal wat haken en ogen gehad. Vooral na de eenwording van Duitsland en de overwinning van dit land in de oorlog van 1871 op Frankrijk, werd zijn politiek van aanmatiging jegens de buurlanden steeds sterker. Er is een vrij uitgebreide literatuur, in het bijzonder over de eerste jaren van deze eeuw, waarin duidelijk tot uitdrukking komt dat de toenmalige regeringen sterk neigden tot toegeven aan de Duitse verlangens. In het bijzonder Abraham Kuyper stond als pro-Duits bekend.

De houding van de Nederlandse regering in het Marokko-conflict (1905) en het voornemen om kustversterkingen bij de Schelde aan te leggen (1910), werkten er beide toe mede dat ons land internationaal in de jaren voor de Eerste Wereldoorlog als pro-Duits bekend stond. Bovendien had de Boeren-oorlog de openbare mening bij ons sterk anti-Brits gemaakt.

De neutraliteit van Nederland in de Eerste Wereldoorlog kwam in sterke mate Duitsland ten goede.

Een bekend voorbeeld is de doorvoer van zand en grint uit Duitsland naar België via ons kanalsysteem.

Het materiaal was bestemd voor bunkers en kazematten aan het Belgische front. Berucht geworden is ook de, met Engels vrijgeleide plaats vindende invoer van mais; men voedde er de varkens mee, die op hun beurt naar Duitsland werden uitgevoerd. Mais op pootjes, noemde een Britse diplomaat deze krulstaarten.

* *

Ofschoon de neutraliteit dus nogal eens verschilde van inhoud, niemand kan ontkennen dat het in grote lijnen een neutraliteitspolitiek was, die als voornaamste, en positieve, resultaat had, dat Nederland buiten de Eerste Wereldoorlog bleef.

Beziet men de factoren die tot deze politiek leidden, dan vindt men er een hele reeks. Laten wij er enkele opsommen.

In de eerste plaats leefde zowel onder het volk als bij vele politici de zeer reële overtuiging, dat Nederland als verdragspartner van een of ander land (met name Duitsland of Engeland) geen rol van betekenis kon spelen. Het enige gevolg van een militair verdrag zou zijn geweest, dat ons land tot de positie van vazal van een grote mogendheid zou zijn vervallen. Niet ten onrechte meende men, dat men als niet-gebundene een belangrijker rol op het internationale vlak zou kunnen spelen.

Dat dit laatste streven wel degelijk bestond, bewijzen de beide — overigens niet veel betekenende — vredesconferenties, die omstreeks de eeuwwisseling in ons land plaatsvonden en waar we nog altijd het vredespaleis in Den Haag van over hebben gehouden, als zetel van het Internationale Hof van Justitie.

Deze politiek van onze bourgeoisie kwam natuurlijk niet uit de lucht vallen. Ze hield nauw verband met haar economische belangen.

Zowel voor zijn handel als voor zijn agrarische export, met de koloniën de voornaamste peilers van onze internationale economische positie, was een politiek van niet-partijkiezen van beslissende betekenis.

De handel op Engeland, Engelse koloniën en andere overzeese landen is traditioneel van zeer groot belang voor ons land, maar door de snelle ontwikkeling van de Duitse industrie en de eenwording van Duitsland, was ook de economische band met Duitsland veel nauwer geworden. Begrijpelijk, dat het overgrote deel van de bourgeoisie er niets voor voelde één van deze inkomstenbronnen af te snijden, door met de andere partij militaire verdragen te sluiten en, onvermijdelijk, ten oorlog te trekken.

Ook onze zo belangrijke agrarische export ging zowel in oostelijke als in westelijke richting. Was dit evenwicht tijdens de oorlog uiteraard verstoord, zodra de Hollanders het tē bont maakten met hun hulp aan de Duitsers begonnen de Britten te dreigen, dat we daarvan

in vreedestijd de gevolgen voor onze afzet van landbouwprodukten in hun gebied zouden bemerken. Zo'n waarschuwing hielp dan wel weer wat.

Een andere, nog steeds nationale, overweging van zeer grote betekenis was die van de positie der koloniën, in het bijzonder het toenmalige Nederlands-Indië.

Nederland als kleine staat was onmogelijk bij machte, zelf de verdediging van deze koloniën ter hand te nemen. Dat was al gebleken tijdens de Napoleontische oorlogen, toen Engeland ze overnam.

De neutraliteit hield ook de koloniën neutraal en maakte het moeilijk voor één van de mogendheden die er een begerig oog op had geslagen, zoals Engeland, Japan, de Verenigde Staten en Duitsland, ze zonder meer te bezetten.

Omgekeerd speelden deze koloniën evenzeer een grote rol bij de houding van de oorlogvoerende partijen, die Nederlands neutraliteit ontzagen.

Duitsland had Nederland gemakkelijk onder de voet kunnen lopen, en de Duitse generale staf heeft dan ook herhaaldelijk die wens te kennen gegeven. Maar belangrijke Duitse politici hebben er zich tegen verzet. Eén reden was, dat het dan afgelopen zou zijn met de „mais op pootjes” en dat de Duitse voedsel- en strategische aanvoer, die voor een groot deel over onze havens liep, daardoor beëindigd zou worden.

Maar een andere reden was, dat hiermee de koloniën prompt in Engelse handen zouden vallen, hetgeen door Duitsland ook met het oog op de na-oorlogse toestand, bepaald niet gewenst werd.

De Engelsen op hun beurt hadden er groot belang bij dat Nederland niet in de oorlog werd betrokken. Daardoor toch zouden alle Noordzeehavens in Duitse handen vallen in een tijd dat de zee-oorlog toch reeds buitengewoon zware verliezen veroorzaakte, terwijl bij de zich ontwikkelende luchtvaart Engeland binnen het bereik van Duitse vliegtuigen zou komen te liggen. Bovendien was Nederland een spionage-gebied bij uitstek.

Ook voor het overige zag Engeland de koloniën liever in Nederlandse handen, waarbij de open deur-politiek het Britse kapitaal vrij spel liet, dan dat ze een twistpunt zouden worden met de twee andere sterke machten in Zuid-Oost-Azië, Japan en de Verenigde Staten.

Wanneer men dus deze schetsmatige opsomming van feiten en overwegingen samenvat, dan komt men tot de conclusie dat Nederland neutraal was en kon blijven:

a) doordat het in het belang was van het volk in zijn breedste gedingen, met name ook van een zeer groot deel van de bourgeoisie;

b) doordat het in het belang was van een aantal mogendheden, of althans, doordat het belang op kortere termijn van een deelname van Nederland aan de oorlog niet opwoog tegen de nadelen op langere termijn, die daarvan het gevolg zouden zijn.

* *

Welke vorm heeft nu precies de Nederlandse neutraliteit in deze tijd gehad?

Ze hield bepaald *niet* in, dat Nederland niet deelnam aan internationale verdragen, ook voorzover die voornamelijk gesloten werden voor militaire eventualiteiten.

De Noordzeeconventie van 1908 bijvoorbeeld was een verdrag van de staten die aan de Noordzee grenzen, dat beoogde de bestaande grenzen tussen deze landen te handhaven en te respecteren.

Het verdrag, dat overigens niet veel waard was, had dus een sterk militair karakter.

Verder is bekend, dat bij de dreigende troepenconcentraties welke Duitsland in 1911 aan zijn westgrenzen liet zien, de Nederlandse regering met de Belgische contact opnam over een mogelijke aaneensluiting van de verdedigingsstellingen der beide landen.

Nederland hield zich dus niet afzijdig; het weigerde echter zich te verbinden aan een overeenkomst, die het land *automatisch* mee zou hebben gesleept in een volgende oorlog. Ook bij de Noordzeeconventie liet de regering dit nadrukkelijk verklaren.

Samenhangend daarmee was, dat Nederland zich de grootste moeite gaf om de indruk te wekken, dat zij alle mogendheden *op gelijke voet* behandelde.

Bij de organisatie van de twee vredesconferenties, die van 1899 en die van 1907, had men zich de grootst mogelijke moeite gegeven om niet in één land de indruk te vestigen dat het bij een ander werd achtergesteld.

Zowel bij de Boerenoorlog van 1899-1902 als tijdens de Japans-Russische oorlog van 1904-1905 (waarbij de havens van Nederlands-Indië betrokken raakten) heeft men zorgvuldig moeten manoeuvreren om met alle betrokkenen op goede voet te blijven.

Ook tijdens de Eerste Wereldoorlog bleef dit uitgangspunt — het op gelijke voet behandelen van de mogendheden — de basis van de neutraliteitspolitiek.

En men kan dan ook rustig deze beide punten de hoekstenen noemen van iedere werkelijke politiek van neutraliteit:

— Dat men niet zodanige verbonden afsluit, dat in geval van oorlog het land daardoor *automatisch* in de strijd wordt betrokken;

— en dat, afgezien van de vraag hoe binnenlands-politiek de sympathieën wellicht liggen, in de buitenlandse politiek de mogendheden een gelijke behandeling ontvangen.

* *

Zoals gezegd, volgens de geschiedenisboekjes heeft deze neutraliteit geduurd tot de 10de mei 1940, de dag van de inval der Duitse nazi's.

Maar beziet men de feiten nader, dan is de eerste verandering van positie niet ingetreden in 1940, maar in 1917. In dat jaar immers is een einde gemaakt aan wat wij een der hoekstenen noemden van de neutraliteit, de gelijke behandeling der mogendheden.

Terwijl de betrekkingen tot het tsaristische Rusland steeds allervriendelijkst waren geweest (Nederland stond aan de Russische re-

gering zelfs het voorzitterschap af van de beide Haagse vredesconferenties, hetgeen geheel tegen de bestaande gebruiken was], was de houding tegenover het Sowjet-bewind van de eerste dag af uiterst vijandig.

Volstaan wij met de twee meest markante feiten.

Toen de Sowjet-Unie, op uitnodiging van 30 staten, in 1934 haar intrede deed in de Volkenbond, behoorde Nederland tot de drie tegenstanders (de andere twee waren Zwitserland en Portugal...)

Terwijl alle belangrijke mogendheden in de loop der twintiger en het begin der dertiger jaren het Sowjet-bewind erkennen, was Nederland wel zo ongeveer het laatste land ter wereld dat daartoe overging, namelijk in ... 1941.

Over de achtergrond van deze feiten behoeven we hier niet uitvoerig te schrijven. Ze bleken alras, toen in 1922 in Den Haag een nieuwe conferentie werd bijeengeroepen onder leiding van de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken Patijn, waar maar één punt op de agenda stond: de teruggave van het privaatbezit dat de Sowjet-regering de ondernemers hadden ontnomen.

Tijdens deze conferentie toch vond een schaduw-bijeenkomst plaats in dezelfde stad, waar in werkelijkheid de houding der mogendheden tegenover de Russische vertegenwoordigers werd vastgesteld. Het was een conferentie van ... oliemaatschappijen, en onder leiding van Sir Henri Deterding.

Nederland zou, ook in de daarna volgende jaren, de neutraliteitspolitiek vervangen door de Deterding-politiek.

Uit het loslaten van één der hoekstenen van de neutraliteitspolitiek, het gelijkelijk behandelen van alle mogendheden, vloeide vanzelf een andere politieke positie van Nederland voort. Vanaf 1917 namelijk liep in de wereld de voornaamste scheiding niet meer tussen de imperialistische mogendheden onderling — hoezeer de conflictstof en de aanleiding tot oorlog tussen hen ook aanwezig bleef — maar tussen de imperialistische mogendheden en de socialistische Sowjet-Unie.

In deze nieuwe tegenstelling nu koos Nederland wel degelijk partij. Het is niet overdreven te stellen, dat Nederland vanaf 1917 deel heeft uitgemaakt van een imperialistische groepering, waarvan de leden, hoezeer zij ook onderling met elkaar overhoop lagen, op de lange duur één gezamenlijk doel hadden: de vernietiging van het socialisme.

* *

Het is deze verbreking van de neutraliteit geweest, die de Nederlandse politiek verder bergafwaarts heeft doen gaan. Aan enigerlei collectieve veiligheid tegen het opdringende fascisme wilden de Nederlandse regeringen niet deelnemen, omdat zij het communisme een heel wat kwader hart toedroegen dan het fascisme. En nadat men het land aldus ten prooi had gemaakt aan de willekeur van de politici der grote imperialistische landen, was de weg vrij voor de logische consequentie van deze politiek: namelijk, dat men steeds meer zou toegeven aan de meest brutale en roofzuchtige daarvan.

Men pakte steeds meer aan met de Duitse en Italiaanse fascist en bediende hen op hun wenken. De voorbeelden zijn overbekend: Vanaf uitwijzing van gevluchte Joden en vervolgde anti-fascisten, tot aan een verregaande credietverlening aan Hitler en de leverantie van arbeidskrachten onder de toenmalige minister Romme. Nederland was bovendien het eerste land, dat de Italiaanse koning erkende als keizer van Abessinië.

Dr. Hirschfeld, de bekende collaborateur die voor de oorlog vooral de economische besprekingen met Duitsland regelde, beschrijft deze politiek in zijn boek „Herinneringen uit de jaren 1933-1939 aldus: „De agressieve ontwikkeling, welke Duitsland te zien gaf, leverde tal van gevaren voor de wereldvrede op. Het was in dat kader vooral nodig dat uit de talloze moeilijke economische problemen, die tussen Nederland en Duitsland moesten worden opgelost, geen conflictstoffen van politieke aard mochten ontstaan. De neutraliteitspolitiek, die tot onze traditie behoorde, maakte dit nodig...”

„Vast staat, dat het departement van Buitenlandse Zaken deze politiek toejuchte”.

Dat wil zeggen, in naam van de neutraliteitspolitiek die in feite reeds niet meer bestond, gaf men Hitler toe in al zijn economische eisen — hetgeen de fascist en alleen maar aanmoedigde.

Het dieptepunt van deze politiek wordt gevormd door de geestdrift, waarmee hier te lande het versjacheren van Tsjechoslowakije door Engeland en Frankrijk in München werd begroet. Deze poging om Hitler oostwaarts te zenden had de volle instemming van officieel Nederland.

Van Hamel zou later in de na-oorlogse druk van zijn boek „De vaste koers” deze politiek kenschetsen als een „politiek van ziellose onzijdigheid, van ineengedoken neutralisme”, die „ons tot prooi levert van de tegenstander en ons vervreemdt van onze vrienden”.

1940 bracht dus niet het einde van de neutraliteit, maar het einde van een *karikatuur* van de neutraliteit.

De werkelijke neutraliteit was reeds in 1917 overboord gegooid, toen men de zijde koos van het gedroomde bondgenootschap tegen het socialisme.

* *

In 1940 was de neutraliteit dus *feitelijk* van de baan door de Duitse inval, en in 1943 werd die in een radiorede van de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken, Van Kleffens, ook voor de toekomst dood verklaard. Dat gebeurde... vanwege het gevaar, dat Duitsland ook in de toekomst weer zou kunnen gaan vormen. Het is bepaald een sensatie om nu nog eens te lezen, hoe Van Kleffens over Radio Oranje ons volk voorhield, dat de Duitsers na de oorlog een tijd lang erg democratisch zouden doen, om zich intussen weer voor te bereiden op een nieuwe veroveringstocht...

Iets meer dan vijf jaar later zou Nederland, in naam van het opgeven der vooroorlogse neutraliteit, toetreden tot een agressie-pact dat tegen de bondgenoot Sowjet-Unie gericht zou zijn en dat als deel-

nemers hetzelfde (West)-Duitsland zou tellen, dat men volgens Van Kleffens nooit zou kunnen vertrouwen... Dat was de NAVO.

Komen wij nu tot 1960 en tot de vraag van dit ogenblik: Kan Nederland terugkeren tot een neutrale positie? Daartoe is in de eerste plaats nodig dat wij de kern bezien van de huidige buitenlandse en militaire politiek.

In de eerste plaats is die niet wat dr. Smit in zijn boek „Hoogtij der neutraliteitspolitiek” als kenmerk van neutraliteit geeft: „een goede verstandhouding met alle mogendheden, maar geen nauwe verstandhouding met één ervan”.

De kern van onze buitenlandse politiek is, dat zij anti-communistisch is en een aanhangsel van de Amerikaans-Duitse agressiepolitiek tegenover de socialistische landen. Zowel in de woorden als in de daden van de na-oorlogse ministeries van Buitenlandse Zaken is nooit ook maar één poging gedaan, om „een goede verstandhouding met alle mogendheden” na te streven.

In de tweede plaats is Nederland vooral op dit ogenblik doende zodanige verbintenissen aan te gaan, dat wanneer met name Amerika en West-Duitsland zich in een gewapend conflict zouden begeven, ons land daarin automatisch betrokken zou worden.

Dat zijn de consequenties die men verbindt aan de NAVO-politiek, hoewel die op zichzelf niet bindend worden geregeld in het Atlantisch Pact. Ze zijn binnen het kader van de NAVO door Nederland overeengekomen, waarbij aan het volk wordt voorgespiegeld dat zij uit dat verdrag onvermijdelijk zouden voortvloeien.

* *

Het min of meer befaamde artikel 5 van het NAVO-verdrag, dat algemeen als het centrale punt daarvan wordt beschouwd, luidt als volgt:

„De Partijen zijn het er over eens, dat een gewapende aanval op één van hen in Europa of Noord-Amerika beschouwd zal worden als een aanval op hen allen; en bijgevolg zijn zij het er over eens dat, indien zulk een gewapende aanval zou plaatsvinden, elk van hen, in de uitoefening van het recht van individuele of collectieve zelfverdediging, zoals die erkend wordt door art. 51 van het Handvest der Verenigde Naties, de aldus aangevallen partij of partijen bij zal staan, door onmiddellijk afzonderlijk en in samenhang met de andere partijen, zodanig op te treden als ze nodig acht, waarbij inbegrepen met gebruik van wapenen, om de veiligheid van het Noord-Atlantische gebied te herstellen en te handhaven”.

Beziet men deze clausule nauwkeurig, dan komt men tot de conclusie, dat die er op gericht is, bij een toekomstig conflict de pactleden in een oorlog mee te slepen, maar dat het de Amerikanen destijds niet gelukt is de deelnemers bij voorbaat absoluut te binden.

Ten eerste houdt zij de mogelijkheid open voor elk der deelnemende partijen, om te verklaren dat een deelnemend land *niet* door een aanval van buiten in conflict is gekomen en om zich op grond daarvan van partijkiezen te onthouden.

Ten tweede is, ook als de Atlantische Raad zou zeggen dat een

land aangevallen is, niet elk der deelnemende land verplicht ten oorlog te trekken, maar slechts „zodanig op te treden als zij nodig acht”, zonder dat daarbij gewapend optreden tot de verplichtingen behoort.

Kort samengevat, de officiële tekst van het NAVO-verdrag, het enige document waaraan de staat contractueel gebonden is, sluit niet uit dat een politiek gevoerd wordt die gericht is op neutraliteit bij mogelijke conflicten.

Het werkelijke gevaar schuilt in de bedoelingen die de Amerikaans-Duitse agressieve kringen met dit NAVO-pact hebben en in de regelingen, die Nederland is aangegaan binnen het raam van dit verdrag — of liever met dit verdrag als dekmantel.

Daarbij zijn er een drietal, die concreet het gevaar inhouden dat Nederland bij een gewapend conflict betrokken zou worden.

In de eerste plaats is daar het opslaan van Amerikaanse atoomwapens.

In ons land is er een Amerikaanse atoom-vliegbasis te Soesterberg en Amerikaanse atoombommen zijn op een reeks van plaatsen opgeslagen.

Dat dit geen NAVO-verplichting maar een tweezijdige overeenkomst is blijkt reeds uit het feit, dat Nederland het eerste land is op het vasteland van Europa, dat tot zulk een maatregel is overgegaan. Met name Noorwegen en Denemarken hebben deze atoomopslag tot nu toe nadrukkelijk geweigerd.

Deze atoomopslag echter houdt in, dat als Amerika een gewapend conflict zou provoceren, Nederland daardoor automatisch tot een doelwit van de raketten van de tegenstander zou worden.

In de tweede plaats is daar de zogenaamde integratie van de strijdkrachten, de vervlechting met vooral de Westduitse weermacht. Speciaal op het gebied van de luchtmacht is die reeds in een bepaald stadium gekomen.

Deze vervlechting brengt het gevaar mee dat, als Duitse officieren een provocatie zouden uithalen aan de grens met Oost-Duitsland, Nederlandse militairen — en dus ons land — onmiddellijk partij zouden zijn.

Ook deze integratie echter is geen NAVO-verplichting. Ze betreft slechts de strijdkrachten van enkele landen en zowel de Grieken en de Turken als de Noren en de Italianen vallen daarbuiten. Om maar niet te spreken van de Portugezen of, bijvoorbeeld, de IJslanders — die niet eens een leger hebben.

Ten derde is daar, als concreet gevaar, de opslag van Westduitse wapenen in ons land.

Het is zonder meer duidelijk, dat als onze bossen en kanalen tot plaatsen worden waar de Duitsers hun munitie (mogelijk zelfs atoommunitie) hebben liggen, bij een door West-Duitsland in het leven geroepen conflict ons land tot vijandelijk gebied wordt voor de tegenstander en de hoop dat wij buiten het conflict zouden blijven, ijdel zou zijn.

Vatten wij dus de punten samen waarop een wijziging van de politiek zou moeten worden doorgevoerd voor het geval Nederland,

zoals onze partij eist, in de richting van een neutrale politiek zou willen koersen, dan komen wij tot de volgende:

a) het behandelen van de socialistische landen op gelijke voet met de andere mogendheden, dat wil zeggen het stopzetten van de koude oorlog;

b) het beëindigen van de opslag van Amerikaanse atoomwapens;

c) het beëindigen van de maatregelen die ons militair koppelen aan de Duitse weermacht, te weten de zgn. integratie en het huisvesten van Duitse wapendepots.

* *

Lange tijd is het woord neutraliteit in de Nederlandse politiek weinig of niet gevallen.

De laatste tijd echter is een duidelijke stroming in de publieke opinie waar te nemen die opnieuw gericht is op neutraliteit.

In „De Volkskrant” van de KVP heeft de Tweede Kamervoorzitter, Kortenhorst, deze stroming reeds met zorg geconstateerd.

In het blad „Tijd en Taak” heeft de PvdA-secretaris voor internationale zaken, Van der Stoel, onder het hoofd „socialisme en neutralisme” zijn pijnlijke verbazing uitgesproken over het feit, dat ook in zijn kring steeds meer stemmen opgaan die neutraliteit bepleiten in het conflict tussen Oost en West.

Zelfs in „Het Vrije Volk” dringen stemmen door die bepleiten, dat de atombommen in handen blijven van Amerika en de Sowjet-Unie, en dat de rest van de wereld daar vrij van blijve.

De oorzaken dat deze stemmen opgaan zijn er meerdere. Zo begint het langzaam maar zeker door te dringen tot het Nederlandse volk, dat van die veronderstelde agressiviteit van de Sowjet-Unie geen sprake is. Men begint steeds duidelijker te begrijpen, dat de Sowjet-Unie de wedijver met het kapitalisme op economisch terrein wenst te voeren en dat er geen enkele aanwijzing is, dat van die zijde een militaire bedreiging zou bestaan.

Daarnaast brengt de groeiende macht van de Westduitse militaristen mee, dat hun brutaliteit minstens zo snel toeneemt. De eisen tot grensherziening, vooral in het Oosten, gaan aan niemand meer onopgemerkt voorbij en persoonlijke gesprekken in de meest uiteenlopende milieu's kunnen ieder die daarin geïnteresseerd is ervan overtuigen, dat snel het bewustzijn groeiende is dat we nog altijd over onbetrouwbare, gevaarlijke oosterburen beschikken.

Reeds in de voorbereiding van de herdenking der Februari-staking van dit jaar is de groei van dit besef op treffende wijze tot uitdrukking gekomen.

Een zeer belangrijke rol in het denken van de mensen wordt gespeeld door het snel dalende prestige van Amerika.

Een tijdens de verkiezingsactie in Amerika bekend geworden rapport van de geheime dienst heeft onthuld, dat de meerderheid der Westeuropeanen, sinds de spoetniks en maanvluchten, niet meer gelooft in de Amerikaanse superioriteit op militair gebied, dat zij het moreel van de Sowjet-mensen hoog zijn gaan aanslaan en dat zij

ervan overtuigd zijn dat binnen afzienbare tijd het socialisme ook economisch het sterkste zal zijn.

En hier speciaal gaat het denken van de mensen in een klein land zijn eigen weg.

In de, hiervoor reeds aangehaalde, Radio Oranje-rede die oud-minister Van Kleffens hield in 1943, herinnerde hij aan een openbaar debat dat hij eens met een Engelsman had gehad. Deze laatste had hem gevraagd: Waarom heeft Holland voor de oorlog met ons geen verdedigingsverdrag gesloten? Van Kleffens had hem, zei hij, een antwoord gegeven dat hierop neerkwam:

Engeland was toch te zwak om ons te verdedigen.

Dat wil zeggen, dat een van de belangrijkste overwegingen bij het kiezen van een neutrale positie van een klein land deze is, dat men in een oorlog door de grotere mogendheid niet verdedigd kan of zal worden.

Welnu, het zo ijverig gepropageerde sprookje dat Amerika de betrouwbare verdediger is van de landen van West-Europa (het etiket waaronder de Amerikaanse agressiepolitiek steeds is verkocht), en dat een ieder zich daarop dus veilig kan verlaten, heeft in de laatste jaren een geweldige deuk gekregen toen de Amerikaanse achterstand op militair gebied aan het licht kwam. Velen, die voorheen nog vol vertrouwen opblikten naar Oom Sam, nemen met groeiend wantrouwen de handel en wandel van dit land waar en worden met de dag minder geestdriftig voor een toestand, waarin de generaals daar-ginds beschikken over ons leven en welzijn.

• •

De beslissende factor bij dit alles is echter de atoombom.

Ondanks een bijna misdadige politiek van stilzwijgen die van hogerhand betracht wordt met betrekking tot de vernietigingskracht der atoomwapens, begint ons volk atoom-bewust te worden. De pers begint daar, in zijn berichtgeving en commentaren, getuigenis van af te leggen. De illusie van de BB, die met een emmertje zand het atoomwapen te lijf wilde gaan, is in feite reeds ineens gestort. De BB heeft laatst zelf een opinie-onderzoek gehouden, waarover heel voorzichtig iets wordt medegedeeld in het blad „De vierde macht”.

Volgens de verstrekte cijfers is een derde deel van ons volk ervan overtuigd, dat een atoomoorlog voor ons allen de collectieve dood zou brengen.

Tweederde deel van de mensen is er diep van overtuigd, dat de vernietiging zeer groot zou zijn, hoewel er volgens hen een mogelijkheid van overleven zou bestaan.

Dat is dus een zeer realistische overtuiging, die verkregen is *ondanks* de burgerpers, de BB en de radio.

De feiten spreken hier trouwens voor zichzelf.

De zwaarste bommen uit de laatste oorlog hadden een explosiekracht van 10 ton trinitroglycerine, ofwel TNT.

De bom van Hirosjima had een sterkte van 20.000 ton TNT, dus van 2000 „gewone” bommen.

Maar het is bekend, dat de moderne waterstofbommen op hun beurt

weer een sterkte hebben van het duizendvoudige van deze „Hiroshima"-bommen, dat wil zeggen dat zij enige miljoenen malen zo sterk zijn als de bommen die op Essen en Berlijn vielen.

Deze vernietigingskracht is op zichzelf onvoorstelbaar.

Ze laat slechts de conclusie toe, dat enkele van zulke bommen aan het bestaan van ons land en ons volk definitief een einde zouden kunnen maken. En niemand die ze, als eenmaal de oorlog uitgebroken zou zijn, zou kunnen tegenhouden.

* *

Een politiek die gericht is op neutraliteit, met name op het gebied van de militaire en buitenlandse politiek, ten opzichte van de grote mogendheden, zoals die omschreven wordt in de januari-resolutie van het partijbestuur van de CPN, is dus volledig in overeenstemming met de belangen van ons volk.

En ze is ook bereikbaar.

Want ze steunt op de diepste verlangens van het Nederlandse volk. Als het volk deze eis naar voren zal brengen en daar met kracht en toewijding voor zal strijden, dan kan er geen twijfel aan bestaan, of deze politiek is te verwezenlijken.

De voornaamste hindernis voor deze politiek vormen de grote met Amerika en West-Duitsland verbonden kapitaalsgroeperingen, die er belang bij hebben om ons land in de oorlogskoers te houden, en de leidende politieke klieken, zowel van de regeringspartijen als van de PvdA.

In het bijzonder de regering-De Quay heeft zich doen kennen als een groep lieden die, met volledig voorbijgaan van de belangen van land en volk, slechts één doel nastreeft: ons land steeds dieper te verwickelen in het oorlogsspel van de Amerikaanse en Westduitse imperialisten.

Daarom is dan ook het eerste doel dat gesteld moet worden in de strijd voor een atoomvrij Nederland en een neutrale koers: Het ten val brengen van de regering-De Quay en het vormen van een regering, die breekt met de fatale atoompolitiek.

M. BAKKER

Vier jaar praktijk van de PSP (I)

Het is nu ongeveer vier jaar geleden, dat de Pacifistisch Socialistische Partij haar intrede deed in het Nederlandse politieke leven.

De PSP stelde zich aan het publiek voor met de leuze „Socialisme zonder atoombom”.

Vanaf verkiezingsborden en affiches werd men opgeroepen stelling te nemen voor een nieuw soort socialisme, het pacifistische socialisme, van het fabriekaart Lankhorst en Van Veen.

In vergaderingen en manifesten, in het veertiendaagse orgaan „Bevrijding” en de door de regering ten behoeve van de politieke partijen gevorderde zendtijd, wordt de PSP de werkende mensen afwisselend gepresenteerd als een socialistische partij, een radicaal-socialistische partij, een radicaal-pacifistische partij en nu zelfs als een revolutionaire partij.

Deze laatste karakterisering van de PSP staat in het februari-nummer van „Bevrijding”. In een artikel van M. v. Pelt wordt nadrukkelijk vastgesteld dat de PSP revolutionair is, alhoewel hij onmiddellijk verzoekt daar niet van te schrikken.

Het woordenboek van onze onvolprezen mijnheer Koenen geeft n.l. voor „revolutie” twee definities. Ten eerste: „een gewelddadige ommekeer in de staatkundige of maatschappelijke toestand”. Het is duidelijk dat Van Pelt deze omschrijving strijdig acht met het pacifisme van de PSP.

Gelukkig voor Van Pelt en de PSP is de tweede omschrijving van Koenen, „de algehele ommekeer”, algemener van aard en even bindend als b.v. het befaamde roer, dat „om” moet.

Het „handelsmerk” van een politieke partij is voor de arbeidersklasse en alle democraten van belang. Maar het komt er nu eenmaal in het dagelijkse leven van de mensen altijd nog meer op aan hoe een partij in de praktijk optreedt.

Het gaat om de stellingname, de handelwijze en bovenal om de daden.

Dat is de toetssteen van beginselen en leuzen. Dan blijkt wat de werkelijke waarde en betekenis van die partij is en niet wat ze voor geeft te zijn en met welke leuzen ze zich tooit.

Onder het sociaal-democratische deel van de arbeidersklasse ontwikkelt zich een omvangrijke beweging, gericht op vrede en democratie, tegen de oorlogszuchtige en reactionaire politiek van de grote monopolisten en hun kabinet De Quay-Roolvink.

Op deze beweging van socialistisch denkende arbeiders, middenstanders, boeren en intellectuelen, tracht de PSP zich te oriënteren.

Het is een beweging van mensen, die gedesillusionneerd zijn over de anti-communistische politiek van de rechtse sociaal-democratie.

Daarom is het nodig de praktische politiek van de PSP-leiding en haar Kamerfractie op enkele beslissende punten aan een beoordeling te onderwerpen.

De PSP werd opgericht toen de ontevredenheid in de rijen van de Partij van de Arbeid een nieuw hoogtepunt bereikte.

Deze ontevredenheid spitste zich toe op de door de PvdA-ministers en bestuurders zo ijverig geprezen politiek van bestedingsbeperking van Hofstra.

Met de bestedingsbeperking werd het levenspeil opnieuw omlaag geschroefd ten bate van de bewapening en de gigantische winsten van de grote ondernemers.

Voor vele linkse socialisten was de maat vol.

De weerstand tegen de sociale politiek van de rechtse PvdA-leiders viel samen met de zich in alle lagen van de bevolking ontwikkelende strijd voor verandering van de buitenlandse politiek.

De openlijke steun van de rechtse PvdA-leiders aan de atoombewapening van West-Duitsland, de onverhulde sympathie voor de imperialistische agressie van Engeland en Frankrijk in Egypte en de contra-revolutie in Hongarije waren schokkende gebeurtenissen.

Zij deden vele socialisten het spoor volkomen bijster raken. Doch niet minder velen vielen de door de PvdA-leiding voorgelaten schellen van de ogen.

Voor hen werd duidelijk, dat vrede en veiligheid voor het Nederlandse volk een andere koers vraagt dan die van de NAVO-aanhangers in de leidende kringen van de PvdA.

De gangmakers van de PSP stelden zich ten doel deze stroming op te vangen en in de bedding te leiden van een nieuwe partij van linkse socialisten.

Zij maakten van de tomeloze pogrom-ophitsing tegen de communisten door de reactie gebruik om zich voor te stellen als de enig ware socialisten.

Zij hoopten dat de linkse krachten, geïntimideerd door de terreur tegen de CPN, hun onderdak zouden kiezen in de PSP. Velen van hen deden de stap naar de PSP omdat zij breken wilden met de PvdA-politiek en afgeschrikt waren voor de CPN.

Zij wilden niet politiek dakloos blijven en beschouwden de PSP als een soort verzekering voor hun socialistische inzichten.

De oprichting van de PSP viel verder samen met de grootscheepse aanval van binnen uit op het voortbestaan van de CPN.

De aanslag van de revisionisten Gortzak, Wagenaar c.s. op de enige partij, die volhardend de strijd voor de vrede en de levensbelangen van ons volk aanvoert en inspireert, vormde één geheel met de grote samenzwering van de imperialisten tegen de vrede.

De aanval werd afgeslagen doordat de CPN beschermd werd door het klassebewuste deel van de werkers.

Zij liep echter ernstige schade op bij de verkiezingen die daar onmiddellijk op volgden.

Een deel van de communistische kiezers, die in verwarring waren gebracht door deze gebeurtenissen, gaven hun stem aan de PSP.

Ook dat werd gecalculeerd in de oprichting van de PSP.

*

De PSP werd geformeerd uit verschillende oppositiegroepjes binnen de Partij van de Arbeid.

De voornaamste waren de Derde-Weg-ers en de reeds in voorgaande jaren afgesplinterde elementen, die in het vaarwater van Carlos Pronk en zijn anti-communistische Socialistische Unie terecht waren gekomen.

In deze, met trotskisten en andere renegaten doordrenkte Unie, was ook Lankhorst opgedoken, een van de huidige Kamerleden van de PSP.

Het is interessant om op te merken, dat de bundeling van deze krachten plaatsvond op een soort beginselprogramma, waarbij de grondslag van de Socialistische Unie als leidraad werd genomen.

Dat de afzonderlijke groepen en figuren bij de oprichting van de PSP ieder hun eigen politieke doeleinden op het oog hadden, is duidelijk.

De oorsprong en de inhoud van het beginselprogramma van de PSP waren bepaald geen brevet voor politieke vernieuwing binnen de sociaal-democratie. Evenmin was dit het geval met een aantal figuren in de PSP. Verschillenden, zoals Toon van den Berg c.s., waren geen onbekenden in de arbeidersbeweging. Zij hadden hun sporen voor de reactie al verdiend door het zaaien van verdeeldheid in de arbeidersbeweging.

Het verwekt dan ook geen verwondering, dat op zulk een grondslag en met dergelijke figuren in de leidende kringen van de PSP de poorten wijd openstaan voor het verdere binnendringen van anti-communisten en vijanden van de arbeidersklasse.

Zij hebben dan ook in de afgelopen jaren hoe langer hoe meer hun stempel kunnen drukken op de politieke gang van zaken in en met de PSP.

Dat hun optreden verzet van allerlei aard opwekt onder de leden en aanhangers van de PSP is verklaarbaar.

Zo is het in PSP-kringen alom bekend, dat de onderlinge tegenstellingen zich toespitsen op het optreden van de Kamerleden Lankhorst en Van Veen inzake de atoombewapening, de houding van het hoofdbestuur en de gemeenteraadsfractie van Amsterdam tegenover de affaire-Kistemaker, de stellingname van de PSP in de loonstrijd en haar houding tegenover het NVV en de steeds openlijker samenwerking met de rechtervleugel van de PvdA rondom Het Parool.

Het is een publiek geheim in de PSP, dat de benoeming van het voormalige Amsterdamse gemeenteraadslid Burggraaf tot landelijk voorzitter een tijdelijk compromis was in de onderlinge strijd om de beslissende posities in de leiding. Af en toe druppelt in „Bevrijding” iets door van een vrij regelmatige wisseling van figuren in de toporganen van de PSP.

De achtergrond hiervan zijn niet de discussies over wat er nu eigenlijk onder het wazige beginsel van pacifistisch socialisme verstaan moet worden. De strijdvragen betreffen hoofdzakelijk de praktische politiek, beïnvloed door het steeds verder afglijden van de PSP in het moeras van het anti-communisme.

Er ontstaat een steeds breder wordende kloof tussen de koers van de heersende kringen in de PSP en de verwachtingen die de overgrote

meerderheid van de PSP-leden en -aanhangers gekoesterd hadden over het optreden van hun partij.

Zij immers hadden juist vijftien jaar lang de bittere vruchten geplukt van het botte anti-communisme van de rechtse PvdA-leiders.

Aansluiting bij de PSP sproot niet voort uit het verlangen van de linkse sociaal-democraten naar een nieuwe uitgave van het funeste anti-communisme. Evenmin was hun steun aan de PSP te wijten aan het beginselprogramma van haar leiders. Integendeel, zij wilden een politiek, gericht op vrede, ontwapening en afschaffing van de atoombom. Daarvoor voltrokken zij de breuk met de politiek van de PvdA-leiding. Zij braken met de grondslag van de gehele na-oorlogse politiek in de PvdA, het anti-communisme.

*

De leiding van de PSP beweert dat haar pacifistisch-socialisme hemelsbreed verschilt van het democratisch-socialisme van de PvdA. Ideologisch echter is er weinig verschil vast te stellen tussen PSP en PvdA.

Het voornaamste verschil is, dat de PSP zegt de atoomoorlog af te wijzen. Zij propageert de terugkeer tot een soort godsdienstig antimilitarisme van het gebroken gewertje, dat enige tijd het kenmerk was van de toenmalige SDAP.

Dit soort anti-militarisme bewees reeds tweemaal in de geschiedenis van de Nederlandse arbeidersbeweging zijn volstreckte waardeloosheid. Het leidde in de praktijk van de strijd tot onderwerping van de arbeidersbeweging aan de politiek van de imperialisten.

Dit pacifisme, al dan niet aangekleed met „socialisme”, heeft de imperialistische agressie nog nooit een strohalm in de weg gelegd. Het kan dat ook niet, omdat het tot stand brengen van een vredespolitiek niet alleen een moreel vraagstuk is, maar boven alles een vraagstuk van machtsvorming.

Macht is nodig om de imperialistische rovers te beteugelen. Macht is nodig om hun koers naar oorlogsavonturen een halt toe te roepen.

De voornaamste kracht in de strijd tegen de oorlog is daarom het ontwikkelen van de klassenstrijd tegen de imperialisten, de bron van oorlog en agressie.

*

Hoe treedt nu de leiding van de PSP en haar Kamerfractie in de praktijk op, in de strijd tegen de oorlogsdreiging met atoomwapens?

In hoeverre verschilt haar politiek nu wezenlijk met die van de PvdA, in dat levensgrote vraagstuk van de atoombom.

Zolang het bij algemene verklaringen blijft over de vrede is er bij Lankhorst en Van Veen geen vuiltje aan de lucht. Ook zij erkennen dat vrede het allerhoogste goed is waarvoor gestreden moet worden. Maar hoe strijden zij?

Op 7 juli 1959 hield Marcus Bakker namens de CPN-fractie een interpellatie over het verdrag tussen Nederland en Amerika inzake

het militaire gebruik van kernenergie.

Hij stelde aan de toenmalige regering-Drees de vraag of dit verdrag o.m. inhield, dat in ons land atoomwapens zouden worden opgeslagen.

Het antwoord luidde, dat de levering van atoomwapens uitdrukkelijk in de overeenkomst was uitgesloten.

De Kadet kreeg onmiddellijk de beschikking over de VARA-microfoon om het schandelijke bedrog en de karakterloosheid van de communisten te brandmerken. Zij immers wilden het Nederlandse volk doen geloven, dat hier in Nederland atoomwapens zouden worden opgeslagen!

Op 14 december l.l. hield Marcus Bakker opnieuw een interpellatie. Nu naar aanleiding van de alarmerende publicaties in Amerikaanse en Nederlandse dagbladen dat er reeds lange tijd (!) in Nederland atoomwapens zijn opgeslagen.

Bij monde van minister Visser kwam de bevestiging van datgene wat in 1959 als grove misleiding van de communisten werd betiteld: *Er liggen in Nederland op verschillende plaatsen atoomwapens opgeslagen.*

Het is in dit kader niet nodig te betogen welke verschrikkelijke gevaren dit voor ons land en ons volk oproept. Venus of de maan zijn beslist moeilijker te treffen dan Volkel of Soesterberg.

De communisten dienden een motie in, die kort en krachtig van de regering verlangde, dat de opslag van kernwapens beëindigd en de reeds aanwezige voorraden van ons grondgebied verwijderd zouden worden.

De PvdA-fractie liet door kolonel Wierda verklaren, dat zij een discussie over de opslag van atoomwapens niet opportuun achtte.

Wat was nu de houding van de PSP-fractie? Ook zij weigerde, in navolging van de PvdA, de behandeling van de motie mogelijk te maken!

De schamele rechtvaardiging van haar houding steunde op twee argumenten.

Het eerste argument was kort: Het was een motie van de communisten.

Het tweede argument loog er evenmin om.

Lankhorst gaf daarin *zijn* visie op het pacifistische socialisme, door te verklaren dat hij die A zegt van Atlantisch bondgenootschap, ook B moet zeggen van Bommenschuur.

De motie-Bakker werd dus uit principe niet ondersteund door de PSP-fractie.

De Kamerleden Lankhorst en Van Veen weigerden daarmee ook maar één concrete daad te stellen tegen de directe en onmenselijke dreiging, die voortvloeit uit de opslag van atoomwapens.

Inplaats daarvan citeerde Lankhorst alvast bij voorbaat een motie, die hij wil indienen, als later bij de begrotingshoofdstukken het vraagstuk aan de orde komt.

De tekst van deze motie luidt als volgt:

De Kamer

gehoord de beraadslagingen over de opslag van atoomwapens, dringt er bij de regering op aan om in gevallen, waarin zij wordt

gesteld voor een zodanige wijziging van haar militair strategische beleid, dat de plaats die het Nederlandse grondgebied en ons volk bij eventuele militaire handelingen innemen, ingrijpend wordt gewijzigd, de Kamer in de gelegenheid te stellen, zich over de ontstane situatie uit te spreken.

De motie op zich is een bewijs hoe snel hun Kamerfractie verzinkt in het parlementarisme. Want de gelegenheid om zich uit te spreken behoeft de Kamer niet aan de regering te vragen. De regering is daartoe verplicht, sinds het recht van interpellatie in de Grondwet is opgenomen.

De communistische interpellatie schiep juist de mogelijkheid voor de Kamer om zich uit te spreken, doch de PSP weigerde eenvoudig er gebruik van te maken.

En de motie zelf?

Het enige wat hier, levensgroot naar voren springt is:

- De PSP-Kamerleden wensen de opslag van kernwapens niet stop te zetten.
- Evenmin eisen zij de onmiddellijke verwijdering van de reeds bestaande voorraden.

Dit blijkt dus pacifistisch-socialisme in de praktijk te zijn.

*

Het wezenlijke in het optreden van Lankhorst en Van Veen is, dat zij zich niet wilden keren tegen de atoombewapening *NU* in ons land.

Hun anti-communisme gaat vóór alles. Ook vóór de strijd tegen de atoombom.

Daarmee is de PSP precies terecht gekomen in het schuitje van alle NAVO-aanhangers en atoombomliefhebbers.

Zonder een millimeter verschil volgen zij diegenen, die het militaire beleid van de PvdA-fractie bepalen, een politiek, die zij aan hun PSP-kiezers beloofd hadden te zullen bestrijden.

Wel trachtte Van Veen in het debat tegemoet te komen aan de grote onrust onder PSP-kiezers over de opslag van kernwapens, door te zeggen dat de atoombewapening een zaak van leven en dood is van vandaag, van morgen en van de volgende week.

Dit verhinderde hem echter niet de CPN-motie alle steun te onthouden.

Daarmee werd het ware karakter van de praktische politiek van de PSP nog scherper onthuld.

*

Dit standpunt van de PSP is geen „slipper”, maar een duidelijke politieke koers.

De Sowjet-regering zond de Nederlandse regering een nota, waarin op niet mis te verstane wijze het risico geschetst wordt voor Nederland en zijn bevolking bij eventuele oorlogshandelingen.

Om olie op de golven van critiek in de PSP te gooien, kwam Van

Veen onmiddellijk met een reeks van vragen aan de minister. Hij informeerde of Nederland het eerste land is dat Amerika toestemming heeft verleend tot de opslag van atoomwapens, zoals in de Sowjetnota gezegd werd.

Indien dit bevestigend beantwoord werd, wilde Van Veen weten wat dan de oorzaken zijn, dat speciaal Nederland tot deze opslag overging. In dit verband stelt hij de vraag of ook andere landen dergelijke verzoeken hebben ontvangen en hoe zij op zulke voorstellen hebben gereageerd.

Nu is intussen bekend geworden, dat Denemarken en Noorwegen niet bereid zijn Amerikaanse eisen tot opslag van atoomwapens in te willigen.

Uit de inhoud van deze vragen echter blijkt, dat de PSP volhardt in haar houding, aangenomen bij de interpellatie van de communisten.

Opnieuw geen onvoorwaardelijk stelling nemen tegen het opslaan van atoomwapens.

Doch om de opgestoken critiek in de PSP te omzeilen, wil hij nu zijn houding ten opzichte van de opgeslagen kernwapens afhankelijk maken van de vraag, of ook andere regeringen besluiten de Amerikaanse eisen te aanvaarden.

Hier komt het lamlendigste argument van alle kleinburgers in het geding: „Als ze het allemaal doen, — wat moeten wij dan nog in Nederland?”

De vraag is echter niet voor de PSP wat andere regeringen doen, maar wat zij van plan is te doen. Zij is verantwoording verschuldigd tegenover dat deel van het kiezerskorps, dat de PSP zijn vertrouwen heeft geschonken, omdat ze beloofde tegen de atoomwapens te zullen optreden.

De veiligheid van het Nederlandse volk wordt niet in de eerste plaats bepaald door wat andere regeringen doen. Dat wordt in eerste instantie bepaald door wat hier gebeurt en of de volksmassa's in ons land er in slagen de noodlottige politiek van de regering-De Quay een halt toe te roepen.

In deze strijd kunnen zij echter niet rekenen op de PSP. De Kamerleden van de PSP en met name Van Veen in dit geval doen ijverig hun best om argumenten aan te dragen die tot doel moeten hebben de strijdwil te verlammen inplaats van te activeren.

Dat komt ook tot uitdrukking in de laatste twee vragen van Van Veen.

In vraag 4 verzoekt Van Veen om nadere informatie wie de controle uitoefent op de opgeslagen atoomwapens.

Dat is dezelfde vraag overigens, waarin ook de PvdA-fractie is geïnteresseerd.

Het is echter de zaak volkomen op zijn kop zetten. De centrale vraag is niet voor Nederland, wie de controle op de opgeslagen atoomwapens uitoefent, maar hoe verwijderen we ze zo snel mogelijk van ons grondgebied.

De vraag over de controle impliceert het accoord gaan met de opslag (afgezien ervan, dat Van Veen het antwoord heel goed kent: Amerika!).

In de laatste vraag van Van Veen, vraag 5, is dezelfde gedachten-gang opgesloten.

Zij luidt:

„Ziet de Minister in de ontstane gevaarlijke situatie geen aan-leiding om initiatieven te ontwikkelen om tot een spoedige ont-wapening te komen en zo ja, welke, en wanneer deze ontwape-ning niet op korte termijn mogelijk blijkt, te komen tot los-making van zodanige internationale verbintenissen, die mee brengen dat gevolg zou moeten worden gegeven aan verzoeken van welke andere regering ook om kernwapens in ons land op te slaan?”

De vraag aan deze regering om initiatieven te ontwikkelen om tot spoedige ontwapening te komen is natuurlijk klinkklare onzin.

De Nederlandse regering is de eerste op het vasteland van Europa, die juist tot opslag van kernwapens is overgegaan. Het huidige kabinet is bovendien de uitdrukking van de heerschappij van de grote mono-polies in ons land. Van deze zijde is wel allerminst enig initiatief te verwachten voor ontwapening.

Maakte de PSP in de eerste vragen van Van Veen de opslag van atoomwapens afhankelijk van de vraag wat andere regeringen doen, nu maakt zij de zaak afhankelijk van de ontwapening op internatio-nale schaal.

Dit is pure verlakkerij.

De opslag van kernwapens is niet afhankelijk van internationale ontwapening, maar internationale ontwapening wordt juist bevorderd als zij door concrete stappen vooraf wordt gegaan, zoals het verwijde-ren van de kernbommen uit ons land! Het overbrengen van atoomwa-pens naar Nederland vormt echter een nieuw obstakel op de weg naar internationale ontwapening en niet omgekeerd.

Indien in de afzonderlijke landen maatregelen worden genomen die de spanning verminderen inplaats van vergroten, ligt de weg naar de oplossing van het moeilijke vraagstuk van ontwapening open.

*

Een ander bewijs dat de PSP-vertegenwoordigers lijnrecht in strijd handelen met leuzes en verkiezingsbeloften is de zaak-Kistemaker.

Op 29 december van het vorige jaar vond in de gemeenteraad van Amsterdam een debat plaats over de affaire-Kistemaker en het FOM-laboratorium aan de Kruislaan.

Het debat was tot stand gekomen door het indienen van een Nota aan de gemeenteraad door de communistische raadsfractie.

Op hoog bevel werd door de burgerlijke pers, van regeringsbladen tot en met de organen van de „loyale” oppositie, een campagne ge-voerd van doodzwijgen.

Ook het PSP-blad „Bevrijding” bleek gelijkgeschakeld te zijn.

Deze campagne werd door het hardnekkige optreden van de CPN en haar dagblad De Waarheid doorbroken.

In dit raadsdebat trad als woordvoerder van de CPN-fractie Harry Verheij op, die met een reeks van feiten de atoom-collaboratie van het project-Kistemaker met West-Duitsland onthulde.

Wat was het standpunt van het PSP-raadslid Redeker?

Tegenover de niet te loochenen feiten stelde hij, dat De Waarheid niet goed was ingelicht. Hij zei, dat het niets terzake deed of professor Kistemaker fout was geweest tijdens de oorlog; dat men alleen maar kon lachen of huilen bij de gedachte dat in het FOM-laboratorium gewerkt zou worden aan de atoomproductie. Het bezoek van de Westduitse minister Balke aan het laboratorium had als zodanig niets om het lijf, want Balke is minister voor v r e e d z a m e toepassing van de atoomenergie.

Deze zienswijze stemde overeen met die van het hoofdbestuur van de PSP; zij werd uiteindelijk, na het doorbreken van de doodswijg-campagne, in „Bevrijding” gepubliceerd.

Het standpunt van de PSP plaatste haar in de rijen van de voorstanders van atoombewapening voor de Westduitse Wehrmacht.

Redeker zei verder in het debat o.m.:

„Men moet zich tegen het militarisme en tegen de oorlogvoering verzetten, doch het is onjuist enkele detailpunten aan te wijzen, die niet eens terzake zijn.”

Ziehier het pacifistische socialisme van Redeker ten voeten uit.

De reactie heeft er geen bezwaar tegen dat men „in het algemeen” tegen militarisme en oorlogvoering is. Maar juist die vraagstukken, die „detailpunten”, die het leven van de mensen raken en die daden verlangen, die zijn niet terzake.

Duidelijker kon de dadenloosheid van de PSP en haar vertegenwoordiger in de Amsterdamse gemeenteraad niet omschreven worden.

Het is een kwestie van „principe”.

Er zijn ongetwijfeld vele PSP-ers die andere principes huldigen dan Redeker. Bij hen gaat het om de concrete strijd tegen de atoompolitiek en de atoomcollaboratie met de Duitse militaristen.

Of hun houding en hun critiek op Redeker van invloed is geweest op zijn lidmaatschap van het hoofdbestuur is moeilijk na te gaan. Een feit is, dat Redeker geen deel meer uitmaakt van het hoofdbestuur van de PSP.

Het behoeft hier geen nadere uitleg meer, dat de PSP-vertegenwoordiger „geen behoefte” had aan de motie van de CPN in de Amsterdamse Raad.

„Principieel” geen behoefte.

*

De verklaring voor het optreden van de PSP en een aantal van haar vertegenwoordigers inzake de atoombewapening is terug te vinden in het congres, dat in mei vorig jaar plaats vond.

Hier werden door Lankhorst en Van Veen richtlijnen gegeven waarlangs de politiek van de PSP zich diende te bewegen. Het werd een nadere omschrijving voor de PSP van de doeleinden van het pacifistische socialisme.

De voornaamste vraag, zo zei Lankhorst op dit congres, waar de PSP voor staat, is:

„Hoe voorkomen we de verdere uitbreiding van het communisme.”

Dit hoofdmotief, het anti-communisme, beheerst de leidende kringen in de PSP. In de korte tijd van haar bestaan heeft het er in feite toe geleid, dat de hoofdleuze tegen de atoombom vervangen is door de bestrijding van het communisme.

Met de openlijke aanvaarding van het anti-communisme en het op de achtergrond schuiven van de strijd tegen de atoompolitiek voldoet de PSP aan het verplichte punt in het program van alle politieke partijen, die door de NAVO gelijkgeschakeld zijn.

Lankhorst en Van Veen bevinden zich in het illustere gezelschap van de meest verwoede atoombewapenaars als Jacq. de Kadt en Frans Goedhart.

Zij hebben door hun houding aangetoond, dat de doeleinden van de NAVO in wezen niet verschillen met die van de PSP. Het enige verschil is dat zij van mening zijn, dat zij als leiders van de PSP de bestrijding van het communisme verstandiger, reëler en doelmatiger aanpakken dan de rechtervleugel van de PvdA.

*

Van anti-communisme naar kolonialisme is ook maar één stap.

Nemen we de houding van de PSP tegenover de Republiek Indonesië.

De PSP treedt niet op voor overdracht van Nieuw-Guinea aan de Republiek. Haar argumentatie daarvoor is even hoogstaand als de ontboezemingen van staatssecretaris Bot.

Volgens „Bevrijding” heeft de Papoea bijzonder weinig gemeen met de Indonesiër. Dat komt, volgens ir. Van Steenis, omdat de Papoea's kroeshaar hebben en je open in de ogen kijken.

Maar dan komt het argument van alle planters, Indischgasten en koloniale ambtenaren om de hoek kijken. Moreel namelijk acht de PSP de overdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië onjuist, omdat vroegere slaven slechte heersers zijn. Zij hebben volgens de PSP het onderdrukken van hun vroegere onderdrukkers geleerd en brengen het geleerde in de praktijk. „Rijkseenheid” heeft nog volgelingen!

Het zenden van de „Karel Doorman” naar Nieuw-Guinea werd dan ook niet door de PSP-Kamerfractie als een daad van koloniale agressie gezien. Neen, zij stond met De Quay op het standpunt, dat Indonesië agressief is en dat „we” maar niet zo weg konden uit Nieuw-Guinea. Van Veen vond, dat er eerst een moderne staat van gemaakt moet worden.

De PSP was tegen het zenden van de „Karel Doorman”, omdat ze dat een onverstandige daad vond. Het was immers koren op de molen van de communisten in Indonesië.

Deze zienswijze van Lankhorst verschilt in niets van de uitspraak van Burger van de PvdA, die namens zijn fractie de regering-De Quay critiseerde, omdat haar maatregelen, lijnrecht tegen het Amerikaanse beleid in, de positie van de communisten in Indonesië versterken.

Zij, in en rondom de PSP, die breken wilden met de koloniale politiek van de PvdA, kregen er de koloniale politiek van de PSP voor terug.

Dat geldt niet alleen inzake het vraagstuk Nieuw-Guinea en Indonesië.

In alle verklaringen van de PSP over de strijd tegen het kolonialisme (1) treedt zij op tegen de solidariteit tussen de socialistische landen en de zelfstandig geworden staten.

De PSP vindt, dat de koloniale volkeren veel te lijden hebben gehad van hun buitenlandse overheersers, maar erger nog is als ze de onbaatzuchtige hulp van de socialistische staten aanvaarden.

Terwijl de feitelijke toestand zo is, dat de imperialistische landen alleen maar contra-revolutie exporteren naar de jonge staten, zodat zij voor werkelijke hulp bij de opbouw van hun land aangewezen zijn op de socialistische landen, richt de PSP het vuur op deze solidariteit.

De PSP zegt tegen kolonialisme te zijn. Maar wat haar betreft moeten de jonge staten, van Cuba tot Congo, in eenzaamheid en schoonheid te gronde gaan, liever dan dat zij hulp van de socialistische landen aanvaarden!

Dat is een hoon voor het socialisme.

Het betekent in de praktijk van kwaad tot erger vervallen en steun verlenen aan de koloniatoren, oude en nieuwe.

*

Het steeds verder afglijden naar openlijk anti-communisme en schadelijk gewroet in de arbeidersbeweging zijn vanzelfsprekend ook van invloed op de houding van Voskuil c.s.

Was de PSP in de aanvang naar zijn mening een recalcitrante groep van heethoofden, schadelijk voor het democratisch-socialisme, thans neemt hij het op voor de PSP tegen „Trouw” van Bruins Slot.

„Trouw” verlangde kortgeleden, dat de PSP haar zendtijd zou worden ontnomen, omdat zij af en toe de NAVO-aanhangers critiseert.

Dat ging Voskuil te ver. Hij schreef in „Het Vrije Volk” in een commentaar, dat de PSP een democratische partij is en daarom recht heeft op zendtijd.

Dat standpunt is door hem nog nooit ingenomen ten aanzien van de CPN, die nu al jarenlang van dit democratische recht is uitgesloten.

Dat is verklaarbaar, omdat voor Voskuil de scheidingslijn loopt tussen hen die de NAVO-politiek steunen en hen die daartegen strijden.

In zijn ogen voldoet de PSP aan de „zedelijke normen” die daarvoor destijds zijn uitgewerkt, met steun van de rechtse PvdA-leiders.

Het visitekaartje van het PSP-congres, getekend door Lankhorst en Van Veen, was voor Voskuil voldoende.

Niet alleen „Het Vrije Volk” neemt de PSP in bescherming. Dat doet ook de Paroelgroep in de PvdA, die op de voorpagina ruimte verschaft voor aankondigingen van PSP-vergaderingen en -demonstraties. Dat doet ook de „Friese Koerier” van Fedde Schurer, Kamerlid van de PvdA.

Schurer vond het nodig de kritiek van de CPN-fractie op de houding van Lankhorst en Van Veen inzake de opslag van atoomwapens te bestrijden. Hij roemde hun houding als het „varen op eigen kompas”.

Deze „hoge” bescherming uit PvdA-kringen werpt ook een bepaald licht op de nu al maandenlang hardnekkig circulerende geruchten, dat er tussen PSP- en PvdA-bestuur regelmatig overleg is door tussenkomst van Fedde Schurer.

Vreemd zou het, gezien alle gebeurtenissen, niet zijn.

Het Congres van de PSP, het optreden van hun Kamerleden, de geest en inhoud van „Bevrijding”, de stellingname inzake de atoombewapening en het koloniale vraagstuk, zij spreken voor zichzelf.

Lankhorst, Van Veen, Redeker en anderen geven zich uit voor pacifistisch-socialisten.

Hun gehele optreden bewijst echter, dat zij niet het recht hebben te spreken namens pacifisten, noch namens socialisten.

Evenmin zijn zij nieuwe geesten, die steunen op de pacifistische bewegingen en haar verder dragen.

Zij zijn aanhangers van de NAVO, die ze voorgeven te bestrijden.

Hoe ook verborgen achter een pacifistisch vijgeblad, bevestigt de verdere aftakeling van de PSP tot een anti-communistische beweging de juistheid van de verklaring van het partijbestuur van de CPN dd. 3 april 1960:

„De PSP blijkt geen positieve factor te zijn in het optreden voor de vrede en de belangen van de werkers. In de strijd voor een vredelievende regeringspolitiek en voor de verwerping van de NAVO-koers in de PSP slechts een hindernis.”

In een volgend artikel willen we nader ingaan op de houding van de PSP inzake de loonstrijd en haar vakverenigingspolitiek.

R. HAKS.

DE WEG NAAR OPLOSSING VAN DE WONINGNOOD

Langzamerhand verdwijnen de oorlogsperiode en zijn begeleidende verschijnselen op velerlei gebieden van het maatschappelijke leven naar de achtergrond.

Eén gebied is er echter, waar nog volop over de gevolgen van de oorlog wordt gesproken en dat is de woningnood.

Er zijn nog altijd tienduizenden woningen te weinig, terwijl het bestaande woningbezit in kwaliteit achteruit gaat. Klachten hierover of critiek hierop worden veelal afgedaan met het antwoord: „Ja, dat is alles een gevolg van de oorlog”.

Het begrip ‚woningnood’ vervangen door het woord ‚woningtekort’ betekent de omvang en de betekenis van de woningnood in zijn gevolgen op het maatschappelijke leven van ons volk verkleinen.

De woningnood bestaat niet alleen uit een tekort aan woningen, maar ook uit de slechte bouwkwaliteit van vele nieuwe woningen, de ondoelmatige en te kleine woningen en eveneens uit het toenemende verkrottingsproces.

Op het ogenblik wonen zeker 150.000 gezinnen in krotten, die onbewoonbaar zijn zonder dat de verklaring daarvoor officieel is verleend (uit een rede van ir. Buskens, directeur-generaal van het ministerie van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, gehouden op 20 jan. j.l. voor de Prov. Contactcommissie van Noord-Holland).

De uitwerking ervan voor de bevolking is direct en indirect voelbaar. Daar is bijvoorbeeld de inwoning, met alle narigheid die daar meestal aan verbonden is:

een toenemend aantal zenuwzieken; ruzies tot en met mishandeling; kinderen die door een te kleine behuizing onvoldoende slaap krijgen; uitstel van trouwplannen, enz.

Dit alles heeft een ondermijnende uitwerking, die niet mag worden onderschat.

De woningnood wordt dan ook terecht volksvijand No. 1 genoemd. Maar met deze karakteristiek op zichzelf is ons volk niet gebaat. De vraag waarom het gaat is: Hoe wordt deze vijand aangepakt en overwonnen?

Een andere vraag die opdoemt is: Waarom zijn we er vijftien jaar na de oorlog nog niet in geslaagd de woningnood beslissende slagen toe te brengen?

Op die vragen krijgt men vele verschillende antwoorden. „Overspanning van de arbeidsmarkt”, zegt de een, zonder zich af te vragen of dit een zinvol argument is. „Te weinig kans en mogelijkheid voor het particulier initiatief (kapitaal)”, zegt de ander. „De lage huren”(1), zegt weer een derde, „maken de woningbouw niet aantrekkelijk”.

Al deze argumenten zijn echter van geen waarde en niet steekhoudend.

We willen de problemen van de na-oorlogse ontwikkeling niet onderschatten.

Maar het probleem van de woningnood kán door ons volk worden opgelost. Alle mogelijkheden zijn daarvoor in technisch en financieel opzicht aanwezig. Het is daarom geen technisch of financieel probleem, maar een *politiek* vraagstuk met technische en financieel-economische aspecten.

De ondernemers zwemmen heden ten dage in het geld en eisen thans garanties en voorwaarden voor hoge opbrengsten van dat geld. Vandaar de adviezen van de SER over verhoging van de huren, tot 30 pct toe.

Het belang van de grote ondernemers is altijd doorslaggevend geweest bij het vraagstuk van de woningbouw.

Het is de politiek van de heersende kringen in ons land, die de oplossing van het vraagstuk in de weg staat.

De regeringspolitiek was en is een politiek van oorlogsvoorbereiding, een politiek vooral gericht op de bevoordeling van de grote monopolies.

De oorlogspolitiek kostte en kost niet alleen miljarden guldens, maar zij slokte ook grote aantallen bouwvakarbeiders op voor de bouw van kazernes, vliegvelden en andere militaire objecten, plus daarbij de nodige bouwmaterialen.

De snelle uitbreiding der industrie vereiste ook de bouw van enorme complexen fabriekshallen en dergelijke. De bevoordeling van de monopolies en de oorlogsvoorbereiding met zijn grote financiële uitgaven verschaften industrie en handel enorme winsten, waarbij het huizenkapitaal sterk ten achter bleef. Kapitaalvoorziening voor volkswoningbouw was niet aantrekkelijk voor de bezitters. Vandaar de roep en het verlangen naar nieuwe huurverhoging, om daarmee een grotere opbrengst van hun bezit te verkrijgen.

Ook het subsidiebeleid van de regering bracht in deze toestand geen verandering. Integendeel, dit subsidiebeleid had een reactionaire politieke inslag. Het was gericht op verstrekking van premies, onderverdeeld in éénmalige premies voor particuliere bezitters en in jaarlijks terugkerende subsidies voor de zogenaamde woningwetwoningen, dus de eigenlijke arbeiderswoningen. Dit subsidiebeleid werd aangevuld met een zgn. contingent-toewijzing (rantsoenering) voor de provincies en de gemeenten.

Daardoor werd het de regering mogelijk enerzijds de woningnood voor de rijken en hun directe goedbetaalde kaders op te heffen en anderzijds het te geringe aantal arbeiderswoningen ook nog zó te verdelen, dat de monopolies, die voor hun groeiende industrieën arbeiders nodig hadden, deze woningen direct of indirect kregen toegewezen.

Op grond daarvan kwamen in de provincie Brabant in 1960 11.984 woningen gereed (het hoogste aantal van alle provincies), terwijl dit aantal voor Drente 1.638 bedroeg, dat hiermede het laagst op de ranglijst staat.

De *politiek* bepaalde dus de gang van zaken in de woningbouw en niet de techniek of de financiële kant.

Maar de grote industrieën profiteerden nog op andere wijze. Ze

bouwden — of lieten bouwen — eigen woningen voor hun arbeiders, die dan „dienstwoningen” werden en de arbeiders aan het bedrijf vastklonken. Daarenboven maakt dit controle op de arbeiders in hun vrije tijd mogelijk, doordat in diezelfde huizenblokken ook bazen en chefs wonen.

Het premiestelsel, zoals dit door de regering werd toegepast, verschafte ook aan de aannemers de mogelijkheid tot grotere winsten en werkte allerlei ongewenste praktijken in de hand.

Daarover kwamen in het parlement ten tijde van de bouwvakstaking onthullende feiten aan het licht. Minister De Pous citeerde daar de nota van de werkgroep van de Sociaal-Economische Raad over de ontwikkeling van de bouwkosten in Nederland sinds 1953, die is opgenomen als bijlage VII in het advies inzake het in 1959 en 1960 te voeren sociaal-economische beleid. Daarin wordt de ontwikkeling van de bouwkosten gedurende de periode 1953—1957 onderzocht.

In deze Nota wordt becijferd, dat de bouwkosten in deze periode met circa 35 pct toenamen. De materiaalkosten namen met 16 à 20 pct toe. Aangezien de materiaalquote*] 63 pct bedraagt, wordt hierdoor volgens het rapport van de totale bouwkostenstijging van 35 pct slechts 10 à 13 pct verklaard.

Op dezelfde wijze wordt berekend, dat de stijging van de lonen per man-uur zonder rekening te houden met de ontwikkeling van de produktiviteit, de totale bouwkosten met 12 pct heeft doen toenemen. Er resulteert derhalve een onverklaarbare stijging van de bouwkosten van 35 pct — (10 à 13 pct + 12 pct) = 10 à 13 pct. Tot zover het citaat van minister De Pous.

De ondernemers hebben dus een „onverklaarbare” winst, dus ook onverantwoordelijke winst van 10 à 13 pct in hun zakken gestoken, die ten koste gaat van de werkende bevolking. En dat is nog maar een minimum-berekening, want in deze cijfers is nog geen rekening gehouden met de gestegen produktiviteit, zodat de werkelijke winsten nog veel hoger zijn.

*

Al met al blijkt steeds duidelijker, dat het vraagstuk van de woningbouw niet los is te maken uit het geheel van de politieke strijd. Daarom is het begrijpelijk, dat de CPN in de na-oorlogse jaren veel aandacht aan de woningbouw heeft besteed. Ze heeft dit ook gedaan in haar program „Voor uitbreiding van de democratie en voor beperking van de macht der grote monopolies.”

Dit program — de titel zegt het reeds — is een democratisch program, dat zich richt tegen het monopolie-kapitaal. Het is georiënteerd op de politieke en sociale belangenbehartiging van de arbeidersklasse, de middenstand, boeren en intellectuelen.

In dit program kan daarom de woningbouw, als een der voornaamste sociale vraagstukken, niet ontbreken en het stelt in deze niet alleen eisen, maar ook oplossingen voor.

---

*] Aandeel van de materiaalkosten in totale bouwkosten.

Punt 4 van het program luidt:

- Uitbreiding woningbouw, meer woningwet-woningen in het woningbouw-program; bij snellere voltooiing premie aan de bouwers; handhaving van de huurbeheersing.
- Garantie door de staat door middel van een wettelijke regeling van de financiering van de woningbouw met kapitaal tegen lage rente.
- Scherpe prijsbeheersing en prijsvaststelling op de bouwmarkt en bij de industrie van bouwmaterialen.
- Overheidsproduktie van bouwmaterialen.
- Prijsbeheersing van bouwgrond opnieuw invoeren; verlaging van de grondkosten.
- Vorming van een nationaal bouwbedrijf in samenwerking met woningbouwverenigingen, kleinere ondernemers en de vakbeweging.

In deze korte punten ligt de sleutel tot de oplossing.

Het vraagstuk van de woningnood is een nationaal vraagstuk, dat alleen op nationale schaal, onder leiding van de overheid, tot oplossing kan worden gebracht.

*

Dit inzicht dringt thans in grotere kring door. In een lezing op 26 november van het vorige jaar, gehouden in het Stedelijk Museum te Amsterdam door prof. dr. J. Pen, wordt ook in deze richting van overheidsbouw gepleit.

In zijn rede toonde hij het falen aan van het marktmechanisme (het spel van vraag en aanbod of de vrije sector in de economie) t.a.v. de woningbouw.

Hij geeft aan, dat men de oplossing moet zoeken via het budgetmechanisme, waarbij de beslissingen van de ondernemer niet de doorslag geven.

Het door hem genoemde budget-mechanisme is de overheidssector in het economische leven. In die richting van overheidsingrijpen dient men het te zoeken, is de conclusie die hij trekt, daarbij tegelijkertijd afwijzend, dat dit iets met staats-socialisme te maken zou hebben.

Hij kiest ook in wezen geen partij, hetgeen blijkt uit de volgende woorden:

„Hoe dit alles ook zij, ik ben ervan overtuigd dat krasse oplossingen in de geest die ik heb aangegeven niet zullen worden gerealiseerd. Let wel, ik beveel deze oplossingen ook niet aan. Ik wil U slechts laten zien dat 't marktmechanisme het pro-bleem niet aan kan en dat wij onze retoriek inzake de prioriteit van de woningbouw alleen kracht kunnen bijzetten door „adequate voorzieningen via de budgetprocedure.”

Prof. dr. J. Pen benadert het vraagstuk hoofdzakelijk vanuit een economisch standpunt. Vandaar een zekere pessimistische ondergrond in zijn betoog, dat de verdienste heeft het vraagstuk van de woningnood op een indringende en omvattende wijze aan de orde te stellen en dat daarmee terecht een grote aandacht heeft verkregen.

Hij houdt ons volk voor, dat het vraagstuk van de woningvoorziening opgelost kan worden, maar dat het Nederlandse volk er geen offers voor wil brengen. Hij zegt: „Het is namelijk helemaal niet waar, dat wij het woningtekort niet kunnen oplossen. Wij kunnen het best, maar we willen het niet. Of juist gezegd: Wij zouden het wel willen, als we er geen offers voor behoeften te brengen, maar de offers zijn ons te hoog. Wij willen liever de auto's, de sherry en de voetbalpool. Wij willen liever een belastingverlaging.”

Het verwijt aan het Nederlandse volk is niet rechtvaardig. Bekijken we de formulering waarin prof. dr. J. Pen zijn verwijt uit, dan springt in het oog, dat die uitspraken niet kunnen gelden voor de arbeidersklasse of andere delen van de werkende bevolking. Maar de voetbalpool dan, waaraan door vele werkers wordt meegedaan in de hoop op een — in de meest letterlijke zin — „lot uit de loterij”? Vraag die mensen, wat ze dan zouden gaan doen als ze een prijs winnen. Tien tegen één, dat het antwoord luidt: „Een goed huis zien te krijgen”.

Nee, wat prof. dr. J. Pen hier stelt, nl. dat ons volk zich niets wil ontzeggen om het vraagstuk van de woningnood te helpen oplossen, kan niet als argument worden aanvaard.

De gebrachte argumentatie bewijst wel iets anders, namelijk, dat bepaalde klassegroeperingen zich niet alleen niets willen ontzeggen om de woningnood te helpen oplossen, maar dat zij er zelfs van profiteren. Dat zegt hij ook zeer terecht als hij over het subsidiebeleid spreekt en de conclusie trekt, dat huurverhoging geen oplossing kan brengen, maar wel een goed opgezette subsidiëring en „niet een premiëring, die haar doel mist omdat zij doorstroomt naar de aannemers voor wie zij niet is bedoeld.”

De rede van prof. dr. J. Pen stelt nog vele andere aspecten van de woningbouw aan de orde en is een uitermate belangrijke bijdrage in het zoeken naar de oplossing van dit probleem.

De ernst en de omvang van het vraagstuk worden scherp door hem gesteld en volkomen terecht, zoals uit latere gebeurtenissen ook weer bleek.

Volgens ir. Buskens bestaan er zeker nog 440.000 huishoudingen in Nederland die geen woning hebben, „inwonen”, inwoning verlenen, willen verhuizen of in een krot wonen.

Omdat hun huisvestingsproblemen vooralsnog niet opgelost kunnen worden, zijn zij direct slachtoffer van de woningnood. Zijn conclusie is, dat de 80.000 woningen die thans per jaar worden gebouwd, beslist ontoereikend zijn. Dit aantal is volgens de gegevens van ir. Buskens maar juist voldoende om de huidige bevolkingsaanwas bij te houden.

Bovendien moet men rekening houden met het feit, dat over zes à zeven jaar de geboortegolf van de jaren '45 en '46 zal beginnen zich te laten gelden.

Dat betekent, dat we dan in nog veel grotere moeilijkheden komen te verkeren, hetgeen dus inhoudt, dat maatregelen op korte termijn noodzakelijk zijn. Maatregelen op korte termijn — dat betekent eveneens een totaal andere benadering van het vraagstuk, zoals ook hiervoor reeds is uiteengezet. Het betekent het vrijmaken van het nodige geld, geld dat nu wordt uitgegeven aan bewapening. Het betekent ook

het opstellen van langlopende plannen die een systematische en langdurige continuïteit in de woningproductie waarborgen.

Bij die plannen zal moeten worden onderzocht welke rationalisatie kan worden doorgevoerd in de bouw. Niet ten koste van de arbeiders, maar door doeltreffende produktiemethoden en inschakeling van de industrie.

Een eerste vereiste is dan een einde te maken aan de chaotische toestanden op het terrein van de bouwondernemingen, die er toe leiden dat er langs en tegen elkaar in gewerkt wordt en er enorme sommen aan de strijkstok van de bouwondernemers blijven hangen.

Dát tot stand te brengen is de strekking van het program van de CPN, die hiermede een waardevolle bijdrage levert in het vinden en het aangeven van de weg naar het overwinnen van volksvijand No. 1.

Haar program vindt steun en aanknopingspunten bij uitspraken die thans in brede kring worden gedaan. Ze zijn evenzovele bewijzen van de juistheid van het inzicht van de CPN.

Het verschil is echter dat, hoe juist de conclusies van verschillende kanten over de technische of economische kant ook zijn, ze onvolledig blijven door de politieke kant buiten beschouwing te laten.

Maar het woningbouwprobleem terugbrengen tot een technisch of financieel-economisch vraagstuk betekent de arbeidersklasse weerloos maken in dit vraagstuk en haar overleveren aan haar klasse-uitbuiters.

Het moet gezien en behandeld worden als een politiek vraagstuk van de eerste orde, waarbij de strijd moet worden georganiseerd met gebruikmaking van de machtsposities die de arbeidersklasse tot haar beschikking heeft, zoals de vakbeweging, de vertegenwoordigers in de gemeenteraden en het parlement.

We leven thans vijftien jaar na de oorlog en nóg is het vraagstuk niet opgelost. Noch de PvdA, noch de KVP heeft het vraagstuk een stap dichterbij zijn oplossing gebracht.

Versterking van de Communistische Partij in leden- en kiezersaantal is de mogelijkheid om het woningbouwprobleem krachtiger aan te pakken. Op de vertegenwoordigers van de communistische kiezers, in parlement en gemeenteraad, rust de taak alle krachten in te spannen om een bijdrage te leveren, die dit vraagstuk vooruitbrengt.

In de gemeenteraden neemt de ontstemming over de woningbouwpolitiek van de regering toe.

De gemeentebesturen van Utrecht en Enschede spraken openlijk hun afkeuring uit over het hun toegewezen kwantum woningen.

Wat de grote gemeenteraden betreft, kan worden opgetreden voor een gemeentelijk coördinerend bouwbedrijf, dat samenwerkt met kleinere bouwondernemers en de verschillende bouwactiviteiten coördineert.

Op basis van het democratische program, dat de directe levensbehoeften van ons volk weerspiegelt, moet de Communistische Partij in de strijd tegen volksvijand No. 1, de woningnood, voorop gaan voor versnelde woningbouw.

H. VERHEIJ.

Ontsluierde geheimen

DOOR A. I. OPARIN EN G. A. DEBORIN

Prof. dr. A. I. Oparin geldt als de belangrijkste vertegenwoordiger van de internationale groep geleerden, die zich bezig houden met de ontsluiting van het geheim van het ontstaan van het leven op aarde.

Sinds ongeveer dertig jaar houdt hij zich met onderzoekingen op dit gebied bezig, zijn theorie over het ontstaan van „levende” eiwitstoffen uit dode materie, die op hun beurt de stoot gaven tot ontwikkeling van het plantaardig en dierlijk leven, heeft inmiddels aanhang gevonden onder tal van vooraanstaande geleerden buiten de Sowjet-Unie. Met name in Amerika zijn belangrijke proefnemingen gedaan, die steun verlenen aan zijn opvattingen.

Het onderstaande artikel kan beschouwd worden als een (uiteraard) zeer beknopte samenvatting van zijn omvangrijk boek over „Het ontstaan van het leven”, waarvan verleden jaar een Duitse vertaling in Berlijn is verschenen.

Red. P. en C.

Hoe is de ons omgevende, levende natuur ontstaan? Iedereen, zelfs hij die met de biologie niet vertrouwd is, antwoordt het eerst op deze vraag: De levende wezens ontstaan langs de weg van de geboorte van gelijksoortige levende wezens. Tegenwoordig doet zich immers het ontstaan van levende wezens voor als een proces van vermeerdering van reeds bestaande individuen. Maar op welke wijze kwamen de voorouders van alle ons tegenwoordig omgevende levende wezens op aarde?

Op deze vraag vinden wij in de door ons onderzochte natuur geen direct antwoord. Daar de levensduur van de mens betrekkelijk kort is, kan hij slechts een geringe tijdsduur van die gigantische ontwikkelingsketen overzien, die het leven op aarde heeft doorlopen. Het is daarom geen wonder dat wij nu in de ons omgevende natuur ook niet het begin van deze keten vinden.

Deze omstandigheid wordt door de idealisten van alle schakeringen benut, tot vandaag aan toe. Zij zeggen iedere dag opnieuw, dat de voorouders van alle levende wezens op onze planeet eenmaal als resultaat van de „scheppende wil Gods” ontstaan moeten zijn. Zij beweren dat een geestelijk beginsel op de levenloze materie heeft ingewerkt en deze tot leven heeft gebracht.

Het is bekend, dat aan deze voorstelling van zaken religieuze leerstellingen ten grondslag liggen, volgens welke de planten en dieren, die tegenwoordig de aarde bevolken, door een god geschapen zijn

zoals wij ze nu aantreffen. God heeft volgens hen ook de mens uit leem geschapen en dit levenloze materiaal later de ziel ingeblazen.

DOOR DARWIN WEERLEGD.

Reeds honderd jaar geleden werd door Darwin een diepe bres in deze idealistische voorstelling geslagen. Hij bewees onweerlegbaar, dat de dieren- en plantenwereld zonder onderbreking verandert, dat in vroeger tijden andere levende wezens onze planeet bevolkten dan nu, en dat er een tijd was waarin er op aarde geen mens en geen hoger georganiseerde levende wezens bestonden.

Men kan zich geen voorstelling maken van het plotselinge ontstaan van de mens langs de weg van een oer-vorming uit de anorganische natuur — maar men kan zijn optreden beschouwen als resultaat van een voortgaande evolutie, als resultaat van een logische ontwikkeling van een lange reeks levende wezens. Zo is ook het ontstaan van het leven, het optreden van de eenvoudigste levende wezens, de voorvaders van al het leven op aarde alleen te begrijpen als een langdurige logische ontwikkeling van de materie. Van dit gezichtspunt uit stelt men zich tegenwoordig ook de voornaamste elkaar opvolgende etappes voor van de ontwikkeling van de materie, die tot het ontstaan van de eerste levende wezens leidden.

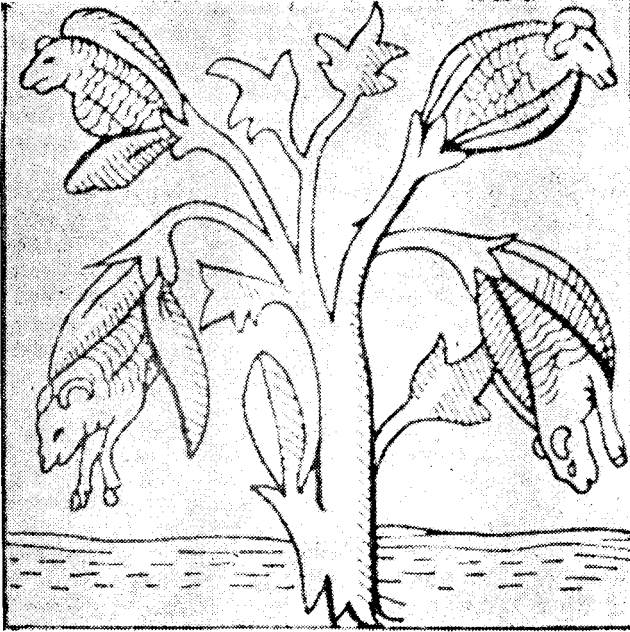
DE AARDE EN HAAR ELEMENTEN.

Volgens de moderne opvattingen van de wetenschap kreeg de aarde haar vorm bij betrekkelijk lage temperaturen, ongeveer bij dezelfde die wij nog heden op onze planeet waarnemen. In vroegere perioden van haar bestaan had de aarde een harde oppervlakte. De temperatuur van de harde aardkorst was in belangrijke mate afhankelijk van het zich in het binnenste der aarde voltrekkende proces van het radioactieve uiteenvallen van kalium en uraan-actinium,*) later uranium en thorium. Daardoor werd de aarde van binnen verwarmd waarbij de temperaturen op vele punten 1000° en meer bedroegen. Bij de daar heersende daarmee overeenkomende hoge druk vond een verandering van de stoffen plaats: zwaar, ijzer bevattend materiaal zakte naar beneden en lichter materiaal, zoals bijvoorbeeld silicaten, dook op. Zo werd de aardkorst gevormd in de loop van de geologische geschiedenis. Dit proces is ook nu nog niet afgesloten.

Met de vorming van de aardkorst (lithosfeer) is de verdere omvorming van de hydrosfeer (wateromhulling) en de primaire atmosfeer (gasomhulling) nauw verbonden. In de beginperioden van het bestaan van de aarde was er op haar oppervlakte een belangrijk kleinere watervoorraad aanwezig dan tegenwoordig. De hoeveelheid water werd langzamerhand groter tengevolge van de chemische en fysische veranderingen in het binnenste van de aarde. Het water van de

---

*) Een verbinding van uranium en het eveneens radio-actieve, zeer zeldzame element actinium (vert.)

Middeleeuwse voorstelling van de „Schaapboom“, een illustratie van de primitieve voorstellingen die men in die tijd had over het ontstaan van het leven. Volgens de mensen van die tijd bestonden er ook „ganzen-bomen“ en soortgelijke merkwuurwaardige natuurproducten. [Illustratie ontleend aan A. I. Oparin, „Het ontstaan van het leven“].

eerste oceanen en zeeën verschilt belangrijk van de tegenwoordige chemische samenstelling; het was armer aan anorganische zouten. Slechts langzamerhand, hoofdzakelijk als gevolg van de watercirculatie op aarde, veranderde de chemische samenstelling van de in het zeewater opgeloste zouten.

WAT DE STERREN ONS LEREN

Dertig jaar geleden nog nam men aan, dat alle organische stoffen die wij op onze planeet vinden zich alleen door de levensprocessen van de organismen vormen en verder ontwikkelen. Deze opvatting leidde tot een theoretische vicieuze cirkel. Om te begrijpen hoe het leven op aarde ontstond is het noodzakelijk te verklaren, hoe zich onder de verhoudingen van de natuur althans eenvoudige organische stoffen vormen. Deze moeten echter op hun beurt alleen als resultaat van de levensprocessen van organismen zijn ontstaan. Maar deze pijnlijke situatie ontstaat alleen dan wanneer wij onze onderzoeken beperken tot de op aarde aanwezige voorwaarden, dat wil zeggen als wij onze onderzoeken binnen te eng getrokken grenzen verrichten.

Als wij daarentegen deze verschijnselen bij andere hemellichamen onderzoeken komen we tot andere resultaten. Inderdaad kunnen we nu de chemische samenstelling van de atmosfeer van sterren, bijvoorbeeld van onze zon, maar ook de samenstelling van de atmosfeer

van de grote en kleine planeten en een reeks andere objecten van het heelal in alle details onderzoeken. Dergelijke onderzoeken tonen aan, dat de vorming van organische stoffen daar beslist op a-biologische*)], anorganische wijze plaats heeft. Daar ontstaan organische verbindingen onafhankelijk van levensprocessen van de organismen.

ORGANISCHE STOFFEN ZONDER ORGANISMEN

Men heeft vastgesteld, dat in de atmosfeer van de heetste sterren, waarvan de temperatuur 28.000-25.000° bedraagt, geen koolstofverbindingen voorkomen. De koolstof is daar voornamelijk door losse atomen vertegenwoordigd. Het onderzoek van de koudere sterren, bijvoorbeeld van onze zon, waarvan de temperatuur aan de oppervlakte slechts ongeveer 6000° bedraagt, maakt het mogelijk met behulp van het spectroscop de aanwezigheid van moleculen van de verbindingen van koolstof en waterstof, de zogenaamde koolwaterstoffen, de eenvoudigste organische verbindingen, vast te stellen. Het is volkomen duidelijk, dat bij de genoemde temperatuur van de oppervlakte van de zon geen sprake kan zijn van het bestaan van enig organisme. Dientengevolge zijn de koolwaterstoffen van deze sterren langs anorganische weg, a-biogeen, ontstaan.

De aanwezigheid van koolwaterstofverbindingen is ook aan de oppervlakte van de grote planeten, Jupiter, Saturnus en hun satellieten, bijvoorbeeld Titaan, vastgesteld. Hier werd een grote hoeveelheid methaan gevonden. Maar ook van deze hemellichamen kan men niet aannemen, dat er enige vorm van leven mogelijk is, aangezien daar buitengewoon lage temperaturen heersen; op Jupiter 140° onder nul en op Saturnus nog lager. Dus zouden ook hier de koolwaterstoffen alleen langs anorganische weg ontstaan kunnen zijn.

Overal in de ons omringende wereld, in de atmosfeer van de sterren, van de grote planeten en hun satellieten, in de koude gas-stofmaterie en in de meteorieten vinden wij zeer eenvoudige organische stoffen, koolwaterstoffen, waarvan het bestaan niet van levende vormen af te leiden is.

DE AARDE IS GEEN UITZONDERING

Is onze planeet een absolute uitzondering op de algemene regel? Anders gezegd, zou het mogelijk zijn dat overal in het heelal koolwaterstoffen a-biogeen gevormd worden, maar dat ze op onze planeet niet langs die weg gevormd zouden zijn? Zou het niet juist zijn aan te nemen, dat in een bepaalde periode van de geologische geschiedenis van de aarde op haar, net als op andere hemellichamen, koolwaterstoffen en andere zeer eenvoudige organische verbindingen a-biogeen konden ontstaan, en dat dit pas fundamenteel veranderde, toen in de daarop volgende tijd levende wezens waren ont-

*) a-biogeen: niet langs de weg van levensprocessen, uit dode stof ontstaan, vert.

staan, die nu in hoofdzaak hielpen bij de vorming van organische verbindingen?

Tegenwoordig wordt algemeen aangenomen dat onze planeet uit de gas-stofmaterie is voortgekomen. Bij de vorming van de aarde bleef de koolstof in hoofdzaak bewaard in de vorm van metaalverbindingen, de zogenaamde carbiden. Dergelijke verbindingen vinden we ook in de meteorieten, waarbij zij voor het eerst ontdekt zijn. Verder vinden we ze in de diepste gesteentelagen van de aardkorst, die in sommige gevallen ook aan de oppervlakte van de aarde kunnen worden aangetroffen.

Dientengevolge toont zonder twijfel de geschiedenis van de aarde evenals het tegenwoordige geologische onderzoek aan, dat bij het ontwikkelingsproces van onze planeet daarop, evenals op de andere hemellichamen, koolwaterstoffen langs anorganische weg, a-biogeen, ontstaan moeten zijn. Dit proces voltrekt zich tegenwoordig alleen daarom in geringere omvang, omdat nu belangrijke hoeveelheden koolstof betrokken zijn bij de stofwisseling van de organismen.

BOUWSTENEN VAN HET LEVEN

Onder de voorwaarden van de oorspronkelijke toestanden op aarde konden voor de synthese van de meest gecompliceerde organische verbindingen de meest verschillende energiebronnen benut worden, die blijkbaar in de beginperioden van onze planeet een zeer belangrijke rol speelden. Zij zorgden voor de verandering van de koolwaterstoffen, die toentertijd de hoofdvorm van de koolstofverbindingen waren.

De chemische evolutie van de koolwaterstoffen kon al op grond van hun eigen energiemogelijkheden plaatsvinden, waarbij een belangrijke versterking daarvan kan worden geconstateerd bij de aanwezigheid van aanvullende energiebronnen. Ultraviolet licht, elektrische ontladingen en kosmische stralingen veroorzaken gerichte veranderingen van organische moleculen, die zich trapsgewijze via een reeks tussenliggende stadia voltrekken.

Samenvattend komen we tot het resultaat, dat in de atmosfeer van de oorspronkelijke aarde uit betrekkelijk eenvoudige verbindingen, voornamelijk uit methaan, ammoniak en waterdampdruppels, onder invloed van elektrische ontladingen en ultraviolette straling talrijke gecompliceerde organische stoffen werden gevormd. Samen met de regen en andere neerslagen gingen deze stoffen in de oorspronkelijke aardatmosfeer over, waar zij steeds meer veranderden en gecompliceerder werden.

De volgende stap van de evolutie van de materie is het ontstaan van gecompliceerde verbindingen als eiwitachtige stoffen, polynucleotiden en fermenten. Tijdens de studie van het ontstaan van het leven kwamen de geleerden tot het inzicht, dat eiwitstoffen in alle organismen een buitengewoon belangrijke rol spelen. Toch was nog in de negentiende eeuw de chemische kennis inzake de eiwitstoffen zeer gering. De eiwitten trokken voornamelijk de aandacht van de biologen, die daarin steeds weer het dominerende en belangrijkste

bestanddeel zagen van die gelei-achtige inhoud van de cel, die protoplasma genoemd wordt en wier rol als materiële draagster van het leven steeds duidelijker werd.

VOORUITZIENDE WIJSHEID

Friedrich Engels gebruikte in overeenstemming met de biologen van zijn tijd dikwijls de begrippen „protoplasma” en „eiwitlichaam” als uitdrukkingen die hetzelfde betekenden. Daarom kan men het begrip „eiwit”, als het in de werken van Engels voorkomt, niet gelijkstellen met die chemische eiwitlichamen die wij tegenwoordig in zekere mate uit levende wezens kunnen afzonderen, of zelfs met kiemvrije eiwitpreparaten, die een mengsel van gezuiverde eiwitstoffen zijn. Engels ging verder dan de stand van de wetenschap van zijn tijd, toen hij het over eiwit had en hij stelde daarbij de chemische kant op de voorgrond en legde de nadruk op de rol die de eiwitten bij de stofwisseling spelen. Pas nu kunnen wij de buitengewone, wetenschappelijke toekomstvisie van Engels naar waarde schatten.

De tegenwoordige chemie der eiwitten overtuigt ons ervan, dat zich in een vroeg ontwikkelingsstadium van de aarde in het wateromhulsel van onze planeet uit verschillende aminozuren of lagere verbindingen van dien aard eiwitten konden en moesten vormen. Overigens konden die oorspronkelijke eiwitten niet volledig identiek zijn met enige nu bestaande eiwitten, maar ze leken er op. De oorspronkelijke eiwitten hadden, evenals de tegenwoordige, enorme moleculen en uitgebreide chemische mogelijkheden. Dank zij juist die mogelijkheden hebben de eiwitten bij de verdere ontwikkeling van de natuur een buitengewoon belangrijke centrale plaats ingenomen.

ONTSTAAN VAN DE STOFWISSELING

Friedrich Engels legde er de nadruk op dat het belangrijkste kenmerk van het leven het kwalitatieve verschil is, dat het leven als een van de bewegingsvormen van de materie karakteriseert, de stofwisseling, de samenwerking van het organisme met de omringende wereld. De huidige biochemie bevestigt deze stelling van Engels volledig.

Dank zij het gebruik van gemerkte atomen weten wij dat in een levend organisme niets eeuwig onveranderd blijft. Ieder organisme neemt met het opnemen van voedingsstoffen uit de omringende wereld en met de ademhaling een reeks organische en minerale stoffen op waaruit het de eiwitten van zijn lichaam en andere verbindingen vormt, die voor zijn groei en zijn ontwikkeling noodzakelijk zijn. Maar tegelijk met de synthese vindt in het organisme een voortdurend uiteenvallen plaats. Eiwitten en andere stoffen van het levende organisme blijven niet onveranderd: zij veranderen voortdurend, vallen uiteen en de produkten van dit uiteenvallen worden naar de buitenwereld uitgescheiden.

Dus is voor een levend organisme niet alleen deze of gene vorm, d.w.z. een bepaalde organisatie in de ruimte, kenmerkend maar voor

alles een zekere organisatie in de tijd, een bepaalde combinatie van de stofwisselingsprocessen. Voor ons is het nu belangrijk te begrijpen, hoe deze karakteristieke eigenschap van de levende materie, die wij organische stofwisseling noemen, oorspronkelijk kon ontstaan.

Eiwitten kunnen evenals andere organische verbindingen met grote moleculen in een waterige oplossing voorhanden zijn, waarin de eiwitdeeltjes gelijkmatig over het gehele volume van de oplossing verdeeld zijn. Maar bij de vermenging van verschillende eiwitten met elkaar treedt een verstoring op van de gelijkmatigheid van die verdeling, en eiwitten worden gemakkelijk uit de oplossing afgescheiden doordat zij zich op bepaalde plaatsen in de vorm van zogenaamde coacervaten concentreren.

„LEVENDE” EIWITDRUPPELS

Het vormingsproces van de coacervaten is tegenwoordig goed bekend. Het komt erop neer, dat de deeltjes die vroeger gelijkmatig over het gehele volume van de oplossing verdeeld waren, zich op bepaalde plaatsen tot moleculenzwermen of -oepenhopingen verenigen. Als zo'n opeenhoping voldoende grote afmetingen aanneemt wordt zij in de vorm van een coacervaat afgescheiden. Dergelijke afscheidingen van eiwitten en andere substanties in de vorm van coacervaten kan men gemakkelijk experimenteel waarnemen.

Zoals een experiment aantoonde kan een eiwit-coacervaat met de omringende wereld samenwerken: de uit de omringende oplossing in het coacervaat binnendringende stoffen kunnen met de stoffen van het coacervaat reageren. Dus kan in het coacervaat een synthese van nieuwe gecompliceerde stoffen plaats hebben. Maar naast een dergelijke vorming van iets nieuws kan men ook het omgekeerde proces, de vernietiging van de stoffen in het coacervaat, waarnemen. In ieder coacervaat vinden gelijktijdig zowel processen van opbouw als processen van afbraak plaats, waarbij de snelheid van beide aanmerkelijk kan verschillen. Naar gelang de interne samenstelling van het gegeven coacervaat kunnen daarin of de opbouwprocessen sneller plaats hebben of de afbraakprocessen.

De wisselwerkingen van deze snelheden zijn voor het bestaan van het gegeven coacervaat van zeer groot belang. Als de afbraakprocessen in het coacervaat sneller verlopen dan de opbouwprocessen is een dergelijke vorming dynamisch niet stabiel: na korte tijd valt zij uiteen. En omgekeerd, als de opbouwprocessen sneller verlopen dan de afbraakprocessen is een dergelijke vorming dynamisch stabiel, d.w.z. zij kan een onbegrensd lange tijd bestaan.

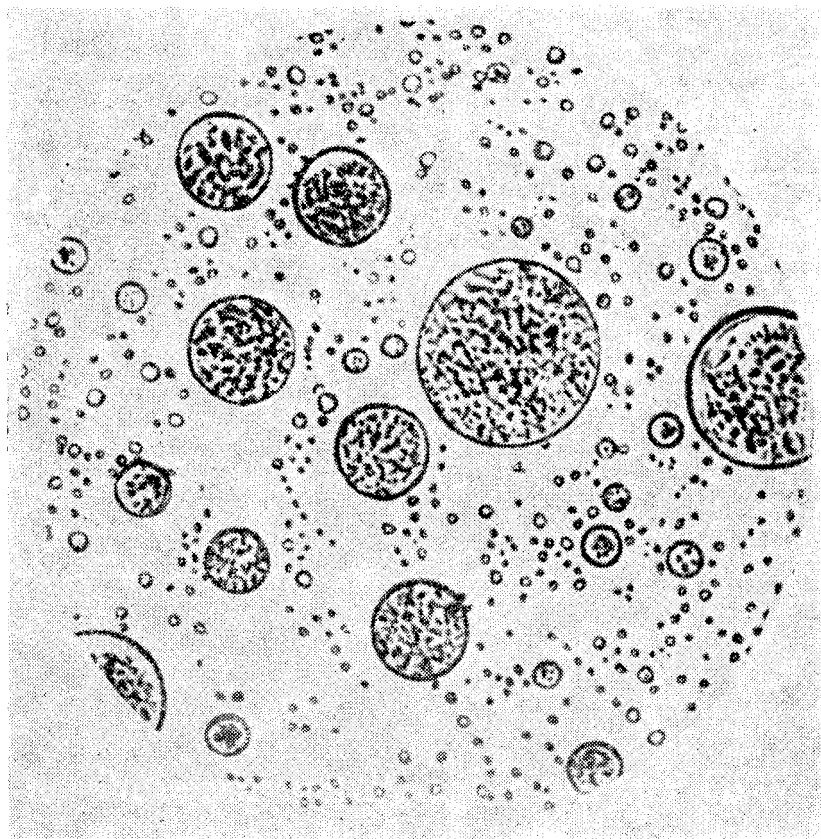
Alle gegevens die ons tegenwoordig ter beschikking staan wijzen erop, dat oorspronkelijk gevormde organische polymeren*) en vooral hoogmoleculaire eiwitachtige polypeptiden**) en polynucleotiden**) in een bepaalde periode van de evolutie van de koolstofver-

*) Polymeren: ontstaan door samenvoeging van een aantal moleculen tot één groot molecuul, vert.

**) Polypeptiden en Polynucleotiden: gecompliceerde scheikundige verbindingen, die bouwstoffen van eiwitten zijn, vert.

bindingen zich uit een dergelijke oplossing hebben moeten afscheiden, in de vorm van uit vele moleculen bestaande agregaten, die gelijk op de in het laboratorium gevormde coacervaten. Juist de ver-

Coacervaat-dropletjes

Microfotografie naar H. Bungenberg (Foto ontleend aan A. I. Oparin, „Het ontstaan van het leven”).

schijnselen van de coacervaat-vorming, die in verdunde oplossingen van hoog-moleculaire verbindingen is waar te nemen, betekent een machtig middel voor de concentratie ervan.

OPEN CHEMISCHE STELSELS

Tegelijk was de vorming van de coacervaten in het water van de oorspronkelijke oceaan een belangrijke etappe in het proces van het ontstaan van het leven op aarde, omdat zich op deze wijze zelfstandige stelsels vormden, waarvan ieder zijn eigen individuele opbouw had. Deze evolutie kon zich alleen op grond van de samenwerking van deze stelsels met de buitenwereld voltrekken, d.w.z. op grond van de vorming van zogenaamde open stelsels. Onder de voorwaar-

den van de oorspronkelijke oceaan van de aarde zwommen de coacervaten in de oplossing van verschillende stoffen die erin konden bindringen en die met de in de coacervaten aanwezige stoffen konden samenwerken; daarom moesten ze onvoorwaardelijk de eigenschappen van open stelsels aannemen. Juist dergelijke stelsels waren het uitgangspunt voor de evolutie van de organische materie.

Reeds in het aanvangsstadium van de evolutie van deze oorspronkelijke stelsels oefenden de individuele bijzonderheden van de fysisch-chemische organisatie van ieder afzonderlijk coacervaat een bepaalde invloed uit op de zich daarin voltrekkende chemische reacties. Aan de andere kant waren de willekeurige, zelfs op zichzelf staande chemische processen, die zich in het een of andere coacervaat voltrokken, en meer nog, de een of andere combinatie van die processen niet zonder betekenis voor het verdere lot van het coacervaat. Enige daarvan droegen bij tot verhoging van de dynamische stabiliteit van het coacervaat, andere verstoorde deze stabiliteit en veroorzaakten de verdwijning van het desbetreffende coacervaatstelsel.

BEGIN VAN DE SELECTIE

Reeds in dit stadium van de evolutie van de materie ontstond langs volkomen natuurlijke weg een bepaalde „selectie” van individuele hoogmoleculaire stelsels, vanuit het gezichtspunt van de overeenstemming van hun organisatie, met de taak van het behoud van het gegeven stelsel onder de voorwaarden van zijn voortdurende samenwerking met de omringende wereld. Natuurlijk had deze selectie nog een zeer primitief karakter en kan daarom niet gelijkgesteld worden aan de natuurlijke selectie in streng biologische zin, maar toch voltrok zich onder haar invloed de verdere evolutie van de beginstelsels der coacervaten, die dus een zeer bepaalde richting moest inslaan.

Voor alles veranderde in de loop van deze evolutie het karakter van de stabiliteit van de beginstelsels op fundamentele wijze. De toestand van het coacervaat en de organisatie van de zich daarin voltrekkende processen bereikten geleidelijk aan een overeenstemming die een voortbestaan van het stelsel mogelijk maakten. Die stelsels die deze overeenstemming bij de voortdurende samenwerking met de omringende wereld niet bezaten, moesten als individuele vormen zeer snel verdwijnen en werden uit het algemene proces van de evolutie uitgescheiden. Daarbij ontstonden aan de andere kant zulke zich voortdurend regenererende stelsels die op grond van de voortdurende samenwerking met de omringende wereld tot een duurzaam bestaan in staat waren.

VIER ONTWIKKELINGSSTADIA

De studie van de coacervaten en geïsoleerde celstructuren en de gegevens van de vergelijkende biochemie van de tegenwoordige organismen brengen ons ertoe de volgende vier stadia van de ont-

wikkeling van de beginstelsels van coacervaten in het proces van hun gerichte evolutie aan te nemen:

Het eerste resultaat van die evolutie was het ontstaan van de stelsels die in staat waren tot een duurzaam bestaan onder de voorwaarden van voortdurende samenwerking met de omringende wereld.

De tweede stap in die richting was het ontstaan van stelsels, die niet alleen duurzaam konden bestaan, maar ook hun massa op kosten van andere stoffen uit de omringende wereld konden vergroten, dat wil zeggen tot groei in staat waren.

De derde stap op de weg naar het ontstaan van het leven was, dat de beginstelsels in het verloop van de gerichte evolutie niet alleen stabiel werden, maar ook dynamischer, dat wil zeggen de zich erin voltrekkende reacties verliepen steeds sneller.

Ten vierde trad dan bij de snelle, massale groei van de beginstelsels van coacervaten een natuurlijke selectie op. Deze liet alleen die stelsels voor de verdere ontwikkeling „overleven”, waarin de reacties van het uiteenvallen en de synthese zo met elkaar in overeenstemming waren dat regelmatige reactieketens en cycli ontstonden die een voortdurende nieuwe vorming van bepaalde stofwisselingsprodukten ten gevolge hadden. Uit deze voortdurende en herhaling van de samenhangende, zich tot een stelsel coördinerende reacties ontstond de regeneratiecapaciteit die karakteristiek is voor levende wezens.

Van dat ogenblik af kan men van het ontstaan van het leven op aarde spreken. Juist in dit stadium van de evolutie van de materie verkreeg de natuurlijke selectie zijn volle biologische betekenis. Op basis van deze selectie begon zich een steeds groter aanpassingsvermogen van de organismen aan hun bestaansvoorwaarden te ontwikkelen, een relatieve overeenstemming van alle details van hun inwendige organisatie met de levensfuncties.

Voor de geleerden van verschillende studierichtingen en in het bijzonder voor de biochemici zijn nu de wegen duidelijk die men bij het experimentele onderzoek van het probleem van het ontstaan van het leven moet gaan. Men kan hopen dat de komende jaren in deze richting nieuwe resultaten zullen brengen. De algehele uitwerking van de voornaamste wetenschappelijke problemen en een vruchtbare meningsuitwisseling tussen de geleerden van alle landen zijn de garanties voor dergelijke resultaten.

CRITISCHE NOTITIES:

De gemeenschap van de vrees

Eind vorig jaar verscheen in opdracht van het „Centrum voor de Studie van Democratische Instellingen” in Amerika een korte brochure van de hand van twee geleerden — prof. Harrison Brown en prof. James Real — waarin de schrijvers zich bezig houden met de mogelijke gevolgen van een atoom-oorlog, de vooruitzichten van ontwapening en de factoren, die de atoom-ontwapening in de weg staan.

De brochure is getiteld „Community of Fear” — de Gemeenschap van de vrees.

Volgens prof. Bernal (Engeland) gaat het hier „om de weloverwogen opvatting van mensen, die dicht bij de Democratische Partij-machine staan” en hij neemt aan, dat de betekenis van het geschrift nog verhoogd wordt door de verkiezing van Kennedy tot president der Verenigde Staten.

Dit op zichzelf rechtvaardigt alleen al een nadere bespreking van de inhoud. Intussen heeft ook de Nieuwe Rott. Courant enkele stellingen uit deze brochure weergegeven, naar aanleiding waarvan het ingezonden stukken regende bij dit blad. En ook hierop willen wij ingaan.

Verouderde stellingen

Het geschrift is van een voorwoord van Reinhold Niebuhr voorzien, de leidende protestantse theoloog in de Verenigde Staten. Hij komt al vast tot een gevolgtrekking uit de feitelijke technische ontwikkeling die onze volle aandacht verdient. Hij stelt, dat, indien de bewapeningswedloop voortduurt, die tot een catastrofe moet leiden. „Dit is de reden waarom de oude leuzen van „onderhandelingen uit een positie van kracht”, „wapens als middel tot onderhandelingen” en het „voorkomen van een aanval door het vooruitzicht van massale vergelding” elke betekenis hebben verloren”.

Terwijl de propagandisten van de wedloop met kernwapens zeggen, dat atoombewapening de basis is waarop de „veiligheid” van het Westen rust, verklaart prof. Niebuhr, na lezing van de uiteenzettingen van Brown en Real, dat er een „tijdbom” zit onder „onze veelgeroemde veiligheid”.

Pessimisme

Ook wij willen de brochure van de twee geleerden van een soort voorwoord voorzien: zij gaan bij de ontleding van de huidige situatie uit van alle vooroordelen, die in deze kringen ten aanzien van de politiek der socialistische landen gangbaar zijn. De Amerikaanse regering zien zij als een soort boven de partijen staand orgaan, waarvan de wil goed, maar het vlees zwak is. Zij maken geen gevolgtrekkingen uit hun eigen onderzoek en ontwikkelen dus geen enkel program of idee, dat geschikt zou kunnen zijn om uit de huidige situatie te geraken.

Het verschijnsel van de oorlog beschouwen zij als een tijdloos element der geschiedenis, hun kijk op de toekomst is pessimistisch.

Volgens hen is de strijd om ontwapening reeds tot een bijna hopeloze zaak geworden en zij besluiten hun beschouwingen met deze verklaring: „Uiteindelijk kan de griezige „wedloop” geen overwinnaars opleveren. In elke toekomstige oorlog kan de troostprijs slechts zijn: overgave, pat of dood”.

Dit zijn stellingen, die wij verwerpen, hoewel de laatste zin ruimte voor bespiegelingen laat. Maar dat alles neemt niet weg, dat de algemene strekking van hun betoeg, de conclusie die zich opdringt, juist is: er moet haast gemaakt worden met de strijd om ontwapening!

Een 10-megaton-bom

De auteurs beginnen hun uiteenzettingen met een beschrijving van de gevolgen van een kern-explosie.

Een 10-megaton-bom (dat is een bom met een explosieve kracht van 10 miljoen ton TNT) zal op een wolkenloze dag derde-graad-verbrandingen veroorzaken over een afstand van 36 kilometer van het centrum der explosie en verbrandingen in de tweede graad over een afstand van 44 km.

Zulk een bom, indien ca. 50 km boven het aardoppervlak tot ontploffing gebracht, zal alle brandbare voorwerpen op

een gebied van 12.800 vierkante kilometer in brand steken, ca. een derde van de oppervlakte van Nederland.

Bij een ontploffing betrekkelijk dicht boven het aardoppervlak zal als bijkomend effect een „vuur-storm“ ontstaan. Dit is een brand, waarbij koelere lucht naar het centrum van de ontploffing wordt gezogen, die op zijn beurt de temperatuur weer verhoogt en het proces van verbranding bestendigt. De daarbij opkomende wind kan de kracht van een orkaan bereiken, terwijl de zuurstof uit de lucht verbruikt wordt, zodat personen, die niet verbranden, hetzij kunnen stikken of omkomen door koolmonoxide vergiftiging. De gevolgen van radio-activiteit staan er buiten.

Los Angeles

De schrijvers ontwerpen het volgende beeld van de gevolgen voor de stad Los Angeles, waar prof. Brown vroeger gewerkt heeft:

„De explosie zou letterlijk alle leven in een radius van 9 kilometer uitroeien, uitgezonderd degenen, die in de diepste schuilkelders zitten.

Het aantal slachtoffers over een afstand van 16 kilometer zou groot zijn. Maar het verschijnsel, dat de verwoesting van leven in het hele gebied voltooiën zou, zou het vuur zijn. Het gebied zou één groot meer van vuur worden, dat zou branden totdat er niets meer te verbranden valt. Een groot deel van de drie en een half miljoen auto's en vrachtwagens zou opgenomen en als groteske Molotow-cocktail, die brandende benzine en olie spuwt, als een granaatkartets van automobielen op en tegen alles botsen wat zij op hun weg passeren.

In een oogwenk zouden alle ondergrondse benzine- en olietanks barsten en ontploffen binnen het gebied van de explosie en een groot deel van de rest ook binnen de radius van de vuurstroom die zou volgen, ieder voorwerp op zijn eigen manier —, pompen en pijpen zouden scheuren en steeds hoger oplopende temperaturen, die zich spoedig zouden uitbreiden, zouden het overgeblevene uiteenscheuren en doen ontploffen.

Buiten de explosie-radius zijn er in het gebied van Los Angeles betrekkelijk weinig eerste klas beton- en staalgebouwen... een veel groter deel bestaat uit het uitschot van een industriële stad: auto-kerkhoven, houtloosden en rijen goedkope en licht ontvlambare industriële gebouwen.

Maar vooral bestaat op dit gebied voor meer dan vijftig procent uit heuvels, die met kreupelhout begroeid zijn en bossen van

struikgewassen. Iedereen die weleens deel heeft genomen aan bestrijding van een brand in de struikgewassen van Californië en die de opmerkelijke ontplofbare eigenschappen van de oliehoudende vetplanten, de looiersboom en de dwergden kent, is verrast en geschrokken door de ontvlambaarheid van dit materiaal, zelfs wanneer het nat is. Het nieuwe aspect van een thermonucleaire brand is echter, dat het grootste deel van deze licht ontvlambare materialen tegelijk in brand zou vliegen — een verschijnsel dat nog nooit werd bereikt, noch door de natuur noch door de mens...

Men kan veilig aannemen, dat in Los Angeles een gebied met een radius van op z'n minst veertig kilometer en over een niet bekende afstand daarbuiten, binnen minuten door een verstikkende vuurstorm zal zijn ingesloten, die gedurende lange tijd zou blijven branden. Het lijkt onwaarschijnlijk, dat er regen van enige betekenis zal zijn gedurende weken en zelfs maanden; aldus zou de vuurhaard zich naar alle richtingen kunnen uitbreiden, zonder dat mens of natuur er iets tegen kunnen doen...

Het is duidelijk, dat in geval van zulk een aanval er letterlijk geen overlevenden zouden zijn als gevolg van de uitwerking van ontploffing en vuur, met de mogelijke uitzondering van een paar personen, die uitgebreide voorzorgsmaatregelen voor het overleven van de catastrofe hebben genomen.

Hun schuilkelders zouden zeer diep moeten liggen en voorzien moeten zijn van zuurstof-voorraden en een afkoelings-systeem. Tenzij zij in staat zijn gedurende vele weken in zulk een kelder in leven te blijven, zouden hun kansen om zich in veiligheid te brengen, zeer klein zijn.

Een voornaam probleem zou de poging zijn door de enkel-hoge as-laag heen te komen, waaronder zich talloze verborgen valkuilen bevinden en de tocht door een gebied van tientallen kilometers van geweldige, rokende bergen van radioactieve ruïnes, verkoold hout, draad en staal.

Indien de overlevende de rand van het vernielde gebied zou bereiken, zou hij tegen die tijd waarschijnlijk de fatale dosis radio-actieve straling ontvangen hebben, die hem binnenkort ten dode opschrijft.

Hulpeloos

De schrijvers achten echter een catastrofe als hierboven beschreven niet zo erg waarschijnlijk. Want, zo zeggen zij, de „voornaamste doelen“ van de Sowjet-Unie in geval van een atoom-oorlog zouden waarschijnlijk de bases van de Luchtmacht „te-

zamen met bepaalde andere militaire installaties" (de raket-bases enz.) zijn. „Als onze bases vernietigd zijn, zijn we hulpeloos", zeggen zij en bovendien zou dit „snel" kunnen gebeuren „met een betrekkelijk klein aantal bommen".

Verder halen zij het rapport van een „speciale sub-commissie" van de Congress-commissie voor atoom-energie aan, dat in 1959 is verschenen en de gevolgen beschrijft van bom-explosies in Amerika, die drie keer zo omvangrijk zijn als het aantal bommen, nodig voor de vernietiging van alle militaire bases op het grondgebied van de Verenigde Staten. Dit rapport is door de NRC aangehaald, maar na het bovenstaande kunnen wij het onze lezers wel besparen.

Aanval tot mislukking gedomd

Belangrijker zijn hun verdere uiteenzettingen. In de eerste plaats merken zij op, dat Amerika in geval het een atoom-oorlog zou ontketenen, waarschijnlijk niet in staat zou zijn, bij die eerste aanval alle Sowjet-bases te vernietigen. Dit houdt volgens hen in, dat de overblijvende Sowjet-bases in staat zouden zijn tot een „vernietigende vergeldings-aanval".

Klaarblijkelijk zijn zij het met de in de aanhef genoemde conclusies van Reinhold Niebuhr eens, maar zij gaan nog verder.

„De snelle opkomst van de kwaliteiten der Sowjet-raketten schept een situatie, waarin de Amerikaanse dreiging met massale vergelding snel aan betekenis verliest".

Maar de Sowjet-Unie is kampioen van ontwapening, zij zal nooit een oorlog, laat staan een atoomoorlog ontketenen. Dit wordt door de schrijvers indirect bewezen. „Het schijnt, (op grond van een analyse van de huidige stand der raket-techniek door de schrijvers zelf, red. P. en C.) dat de Verenigde Staten nu een periode van een reeks jaren binnentreden, gedurende welke onze strategische strijdmacht geen geschikt middel tot afschrikking tegen een eerste slag van de Sowjet-Unie is".

Met andere woorden, — volgens de maatstaven van de atoom-politici zou Amerika nu gedurende een betrekkelijk lange periode „weerloos" zijn.

Indien in deze periode geen oorlog uitbreekt, zo verklaren de auteurs zullen „andere factoren" dan „onze betrekkelijke afweermogelijkheden" een rol spelen.

De schrijvers zeggen niet, wat dat voor factoren zijn, toch ligt het voor de hand, dat hier slechts één factor een rol speelt, nl. het feit, dat de socialistische landen on-

der geen enkele omstandigheid oorlog wensen.

Met andere woorden: de bewering van Westelijke zijde, dat het in stand houden van een atoom-macht nodig is als middel tot behoud van de vrede, berust op niets en is bedrog.

Het Amerikaanse militarisme

Brown en Real gaan vervolgens na, welke krachten de atoom-ontwapening in de weg staan. In de eerste plaats voorspellen zij, dat gezien de technische ontwikkeling ongeveer vijftien andere naties binnen de komende tien jaar in staat zullen zijn, zelf kernwapens te vervaardigen.

Zij merken hieromtrent slechts op, dat de verbreiding van kennis over de kernwapens „bijna zeker de stabiliteit van het stelsel tot afschrikking" (het veel gehanteerde „atoomevenwicht") zal „ondermijnen".

Belangrijker is evenwel de overweging, dat de uitbreiding van het aantal atoom-mogendheden het bereiken van een ontwapeningsovereenkomst slechts kan bemoeilijken.

Uitvoerig staan zij verder stil bij de mogelijkheden van het ontketenen van een conflict door een ongeluk of een vergissing.

Zij zijn van opvatting, dat het gevaar van die kant slechts kan groeien.

Zij overwegen de mogelijkheid, dat een groep officieren de politici voor een voldoende feit kan stellen.

Zij omschreven de Britse positie in dit opzicht als volgt: „Terwijl de Russische militaire positie in de komende tien jaar duidelijker overheersend wordt en overal toenemende psychologische druk op de Westelijke posities wordt uitgeoefend, is de waarschijnlijkheid van een vertwijfelde, ongergelde en niet-geautoriseerde actie door Amerikaanse en geallieerde strijdkrachten veel groter dan soortgelijke inbreuken op de discipline bij de Sowjets".

Anders gezegd: de Sowjet-autoriteiten hebben de generaals in de hand, afgezien van de vraag, of die generaals dit soort ideeën er op na houden, en de Westelijke autoriteiten niet, en ook afgezien van de vraag of het vraagstuk aldus gesteld kan worden.

Volgens onze mening is dit volstrekt onjuist, zoals hieronder zal blijken. Maar dit is niet de kern van de zaak. Waar het hier om gaat, dat is de niet uitgesproken opvatting van de auteurs, dat een spoedige overeenkomst over ontwapening nodig is, alleen al vanwege het feit, dat de militaristen van

beroop een extra gevaar voor de samenleving zijn geworden.

„Indien de dingen doorgaan zoals ze op het ogenblik gaan, is de mogelijkheid van een coup door de Amerikaanse militairen reëel”, schrijven zij.

Het voorgaande alsmede hun overwogen opvattingen omtrent de mogelijkheden van een „bepaalde oorlog” met atoomwapens (de zogenaamde tactische bommen) — die zij gering aanslaan — brengt de schrijvers tot de volgende conclusie:

„Het is voldoende duidelijk, dat de wereld in groot gevaar verkeert zolang de bewapeningswedloop voortduurt en de reusachtige vergeldings-systemen, gereed voor gebruik, in tact blijven.

Het is duidelijk, dat ingrijpende stappen genomen moeten worden, gericht op uitschakeling van de vergeldings-systemen en het onder controle brengen van de bewapeningswedloop. Met andere woorden: de toestand rechtvaardigt overeenkomsten tussen de kernmogendheden, gericht op een belangrijke mate van ontwapening met inspectie en controle, vermindering van het tempo van de verspreiding der militaire atoomtechniek en het doorbreken van de vicieuze cirkel van research en (wapen)-ontwikkeling, die de bewapeningswedloop helpt in leven te blijven”.

Klaarblijkelijk willen de auteurs het idee van volledige ontwapening, dat het vraagstuk van controle en inspectie met één slag zou oplossen, niet onder ogen zien. In elk geval zijn zij voor een ingrijpende gedeeltelijke ontwapening, die in hun redering uiteraard betrekking moet hebben op de atoomwapens.

Wie is tegen ontwapening?

De vraag is, welke krachten zich tegen een ontwapening verzetten.

Allereerst wijzen zij er op, dat een belangrijk deel van de militaire begroting der Verenigde Staten elk jaar besteed wordt aan „een wel overwogen program van propaganda onder het publiek en het Congres”.

Met andere woorden: een deel van de militaire begroting wordt uitsluitend gebruikt om de noodzaak van hogere militaire begrotingen te bewijzen!

„Als gevolg hiervan is de militaire lobby nu de sterkste in Washington” (Onder „lobby” verstaat men een groep mensen wier taak het is, leden van het Amerikaanse parlement onder druk te zetten, om te kopen, te winnen voor een bepaalde zaak).

Verder zeggen zij: „De voornaamste re-

den van afkeer van vermindering van de militaire begroting berust op een enkel, eenvoudig-statistisch cijfer: de 40 tot 50 miljard dollar van de begroting van oorlog is gelijk aan 10-12 procent van het bruto nationaal product”.

Hieruit volgt volgens een door hen aangehaalde economische deskundige, dat tussen een kwart en een derde van de gehele economische activiteit van Amerika berust op de bewapeningswedloop.

Dezelfde deskundige zegt dat, indien de stijging van de militaire uitgaven in het huidige tempo voortduurt, tegen 1965 ongeveer de helft van de Amerikaanse productie en zaken „direct of indirect” militaire goederen en diensten zullen betreffen.

De auteurs vragen zich af, wanneer het punt bereikt zal zijn, dat economisch gesproken geen terug meer mogelijk zal zijn. Ja, zij zijn zelfs van opvatting, dat ingrijpende ontwapening „psychologisch” gezien zelfs thans niet meer mogelijk is.

Dit is natuurlijk onzin. Het vraagstuk zal uiteindelijk beslist worden door de omvang van de massa-beweging voor ontwapening. Maar het is volkomen juist te zeggen, dat de bewapeningswedloop in eerste instantie zijn oorsprong vindt in de winstbelangen van de ondernemers en het is eveneens realistisch te erkennen, dat de geschetste stand van zaken een ernstig obstakel voor ontwapening is. Daarmee wordt echter tevens de werkelijke bron van het verzet der Amerikaanse leiders tegen de ontwapeningsvoorstellen van de Sowjet-Unie blootgelegd en bewezen, dat de technisch-militaire en politieke bezwaren die zo in de loop der tijden naar voren zijn gebracht, slechts achteraf bedacht zijn, terwille van de gevestigde belangen der oorlogs-industrie.

Het is anderzijds niet voor discussie vatbaar, dat de leidende militairen en geleerden in de militaire „business”, die als woordvoerders van de Amerikaanse critiek op de ontwapeningsplannen der Sowjet-Unie optreden, op hun beurt zo nauw met de industrie verbonden zijn, dat zij als rechtstreekse vertegenwoordigers van de oorlogs-industrie beschouwd moeten worden.

Een illustratie van deze situatie werd onlangs door de Commissie van Onderzoek van het Huis van Afgevaardigden geleverd. Zij constateerde, dat 726 voormalige opperofficieren tegenwoordig in dienst staan van de 100 grootste oorlogsbedrijven in Amerika. Verder stelde zij vast, dat de oorlogsleveranciers en de militaire leiders elkaar wederzijds steunen. „De oorlogsleveranciers”, zo constateerde de commissie volgens de *New York Times* van 22 jan. „fi-

nancieren letterlijk een grote verscheidenheid van organisaties die lobby-activiteiten voor de strijdkrachten verrichten. De militaire leiders nodigen de leveranciers uit voor het ontvangen van speciale inlichtingen, nemen ze mee op inspectie-snoepreises en dingen naar hun belangstelling voor nieuw wapenonderzoek en -ontwikkeling."

De nauwe relaties tussen het ministerie van Oorlog, de strijdkrachten en de industrie, de omkoperij op grote schaal, het in dienst nemen van opper-officieren door de monopolies vanwege hun goede relaties met het departement — dit alles toont echter ook aan, dat de theorie van een „eigenmachtige actie", waarvoor de auteurs bevestigd zijn, objectief er op gericht is het bewind in Washington vrij te pleiten. Want dit is toch ook niets anders dan het „uitvoerend comité" van de financiële en industriële machten.

Dit neemt niet weg, dat de militairen en leidende militaire geleerden in zeker opzicht een zelfstandige rol kunnen spelen. De auteurs spreken over een „bondgenootschap tussen militairen en wetenschapsmensen". „Tienduizenden wetenschapsmensen en technici hebben hun gehele beroepsleven gewijd aan de uitvinding en constructie van wapens. Een meerderheid... is er van overtuigd, dat het vervaardigen van wapens voor hen een wijze van leven is en zij verwachten dat de wedstrijd tussen Amerika en de Sowjet-Unie eeuwig zal zijn".

Verder is er een „militaire elite" in Amerika, „die zich vastgelegd heeft op een positie van voortdurende vijandschap jegens de Sowjet-Unie en die enorme politieke zowel als militaire macht bezit".

Dit mag voor onze lezers niets nieuws zijn, maar het belang er van zit juist daarin, dat het gezegd wordt door Amerikanen, die tot uitdrukking brengen wat brede kringen in dat land denken.

Stroom van reacties

Zoals gezegd trekken de auteurs geen conclusies uit hun geschrift, ten aanzien van de maatregelen die genomen zouden moeten worden.

Men moet er op wijzen, dat de algemene tendentie van het opstel het pessimisme van bepaalde kringen over de mogelijkheid van ontwapening in de hand werkt.

Zij zelf spreken de hoop uit, dat de voorstelling van zaken zal bijdragen tot de uiteindelijke oplossing van het vraagstuk en Niebuhr zegt in zijn voorwoord, dat de brochure in feite een critiek op de gangbare voorstellingen is, „die de omvang van het probleem verduisteren".

Welke uitwerking het geschrift in Amerika gehad heeft, weten we niet. Wel weten we, dat het weinige wat de NRC er uit heeft aangehaald, reeds voldoende was om een stroom van reacties uit te lokken.

Het blad vermeldt — behalve enkele van hun bevindingen over het karakter van een atoom-oorlog — de opvatting der twee Amerikanen, dat het in Amerika „grotendeels stille krachten" zijn, „die ons (Amerika) iedere dag meer binden aan de weg die afleidt van een effectieve controle op bewapening — om maar niet te spreken van ontwapening" — de oorlogs-industrie, de militairen en hun wetenschappelijke helpers.

Maar in plaats van zijn lezers tegen deze heus niet zo „stille krachten" te mobiliseren — men hoort hun stem toch iedere dag luidkeels in de regeringsbladen, de NRC inbegrepen — begeeft het zich in een quasi-academische discussie over de misleidende leus: dood of slaaf.

Het doet zelfs een poging zijn lezers duidelijk te maken, dat deze keus niet zo eenvoudig is, maar het natuurlijke gevolg was, dat de inzenders van een deel der gepubliceerde brieven zich met dit valse vraagstuk bezig hielden.

Sommigen echter critiseren het blad juist vanwege zijn houding als „toeschouwer". Een andere inzender merkt nuchter op: „Het gereed houden van thermonucleaire wapens (H-bommen) heeft alleen zin, wanneer men bereid is daarvan gebruik te maken. Deze bereidheid komt mij zo afschuwelijk voor, dat eenzijdige doorbreking van het machtsevenwicht voor mij geen vraagstuk meer is, maar de enige mogelijkheid voor een menswaardig bestaan". Hij vertolkt dus het standpunt van de Britse Labourpartij.

Prof. dr. S. A. Wouthuizen te Amsterdam keert zich in zijn discussiebijdrage tegen de officiële voorlichting en noemt lt. gen. Mathon als een voorbeeld voor deze kringen die geen „kennis" willen nemen van „de mogelijkheden van een atoomoorlog". Hij vraagt, of het hierboven aangehaalde rapport van een Amerikaanse commissie soms tot de gegevens behoort, „die wij maar liever niet in onze berekeningen moeten opnemen, omdat ze die weleens in de war zouden kunnen sturen"? En hij besluit met de opmerking dat „juist de fundamentele onvoorspelbaarheid" van de gevolgen van een atoom-oorlog de wetenschapsmensen er toe brengt „hun stem te laten horen".

Prof. Wouthuizen is medeondertekenaar van de befaamde brief aan Staf, waarin

tegen het vestigen van atoombases in ons land gewaarschuwd wordt.

Wat de overige inzenders geschreven hebben, kan men slechts gissen.

In elk geval draagt het blad in zijn slotbeschouwing toch iets bij tot de discussie.

Atoomvrij Nederland

„Zou het misschien toch verstandiger geweest zijn”, zo vraagt het blad, „om een paar jaar geleden, zoals wij altijd bepleit hebben, althans te praten over het plan-Rapacki?”

Dit is inderdaad een gedachte waarover het de moeite waard is te spreken. Het plan-Rapacki kwam neer op het vestigen van een atoom-vrije zone in Midden-Europa, waartoe volgens het plan zouden behoren: Polen, Tsjechoslowakije, de Duitse Democratische Republiek en de Westduitse Bondsrepubliek.

Het plan opende niet alleen het vooruitzicht, de gevaarlijkste oorlogshaard in Europa — de Bonn-republiek — de meest agressieve wapens te onthouden, maar ook, dat andere landen zoals ons eigen land, zich bij de atoom-vrije zone konden aansluiten.

Het zou de weg naar een neutrale poli-

tiek van ons land tussen de grote mogendheden kunnen effenen en aldus kunnen bijdragen tot versteviging van de vrede.

In feite verklaart de NRC zich dus eens met de opvattingen, die door prof. Wouthuizen en anderen verdedigd worden. Zo gezien heeft de brochure van de twee Amerikanen dus reeds zijn eerste effect opgeleverd.

Hun betoog kan men moeilijk negeren, vooral niet, omdat achter hen figuren staan als de vroegere leider van het Marshallplan, Paul Hoffman, verder Arthur Goldberg, minister van Arbeid in het kabinet-Kennedy, oud gouverneur van New York, Lehman e.a.

Bij alle critiek en wellicht verborgen bijbedoelingen, kan de brochure niet anders uitgelegd worden dan als een bewijs voor de vredelievendheid en toenemende kracht van de socialistische landen, én als een pleidooi voor het spoedig sluiten van een ontwapeningsovereenkomst.

Voor Nederland in het bijzonder kan men er extra argumenten aan ontlenuen voor de strijd tegen de Amerikaanse atoom-bases en voor het voeren van een neutrale politiek, die leidt uit de gemeenschap van vrees naar een gemeenschap van vertrouwen in de toekomst.

PARTIJDOCUMENTEN:

Resolutie van het Partijbestuur der CPN

Over de toestand in Nederland

De kabinetscrisis die in januari beëindigd werd met de terugkeer van het kabinet-De Quay was veroorzaakt door een conflict in de schoot van de rechtse coalitie.

Het verloop van dit conflict werd door de regeringspartijen voor het volk verborgen gehouden.

Geholpen door de passieve houding van de PvdA kon de reactionaire regering terugkeren. Toch kan worden vastgesteld, dat tijdens de crisis niet meer dan enkele noodoplossingen en het uitstel van beslissingen werden bereikt. De basis waarop het teruggekeerde kabinet steunt, is verzwakt.

Nieuwe conflicten kondigen zich aan.

Zij betreffen allereerst de loonpolitiek en vooral de nog steeds uitgebleven goedkeuring van de overeenkomst in de Metaalraad tot openbreken van de CAO en verhoging van de lonen vanaf 1 januari met 3 pct en vanaf 1 juli met 5 pct.

Het Partijbestuur der CPN roept op tot onverzwakte actie in elk metaalbedrijf voor het uitbetalen van de 3 pct als voorschot, in welke vorm dan ook, en voor het openbreken van de CAO.

Daarnaast dient in het bouwbedrijf, in de havens, de mijnen en de andere bedrijfstakken de strijd te worden georganiseerd voor verhoging van de lonen, waarbij de 8 pct, welke in de Metaalraad voor 1961 is overeengekomen, als minimum moet worden beschouwd.

*

De rechtse coalitie staat thans voor nieuwe schokken, onder andere naar aanleiding van de ontworpen wet op de kinderbijslag.

Naar het voorbeeld van de internationale katholieke reactie — Adenauer, Eyskens c.s. — heeft de KVP de kinderbijslag tot haar paradepaard voor komende verkiezingen gemaakt.

In het ontwerp van oud-minister Suurhoff en de huidige KVP-minister Van Rooy werd de kinderbijslag verslechterd doordat zij voor de eerste twee kinderen zou worden afgeschaft.

De KVP wil deze verslechtingen gedeeltelijk opheffen als een soort vervanging van loonsverhoging.

Het Partijbestuur roept alle partijgenoten op, in het bijzonder onder rooms-katholieke en protestants-christelijke werkers te ijveren voor eenheid van actie van alle arbeiders en hun vakverenigingen voor een verbeterde kinderbijslag en tegen elke verslechtering daarvan.

Het Partijbestuur acht een verbeterde kinderbijslagregeling nodig vanaf het eerste kind, ook voor zelfstandigen, waarvan de kosten door de ondernemers en het rijk betaald worden.

*

Het Partijbestuur constateert dat in zijn Open Brief aan de PvdA in augustus j.l. te rechter tijd atoom-neutraliteit aan de orde gesteld werd.

Sindsdien is het ongehoorde feit onthuld, dat de regering-De Quay als eerste in West-Europa en in het geheim ons land aan Amerika en West-Duitsland als opslagplaats voor atoomwapens ter beschikking heeft gesteld.

De verontwaardiging hierover heeft zich in zeer ruime kring van onze bevolking kenbaar gemaakt. Het is nodig de actie voor verwijdering van de atoomwapenvoorraden met de grootste beslistheid te voeren, ook onder de jeugd en de meest verscheidene kringen. Deze actie zal onweerstaanbaar worden wanneer de vakbeweging — in het bijzonder het NVV — mede voor deze eis optreedt.

Het Partijbestuur keurt de door het Dagelijks Bestuur tijdens de kabinetscrisis opgestelde leuze tot oriëntering op de neutraliteitspolitiek ten aanzien van de grote mogelijkheden goed en acht het nodig dat deze stellingname verder wordt uitgewerkt en geconcretiseerd.

De neutraliteit is de traditionele buitenlandse politiek van de kleine Nederlandse staat sinds de afscheiding van België. Zij is tussen de twee wereldoorlogen door de leidende kringen van de Nederlandse bourgeoisie verraden en daarna door het Duitse militarisme geschonden.

Na de Tweede Wereldoorlog werd Nederland tot een satelliet van Amerika, tot de willoze uitvoerder van de Amerikaanse oorlogspolitiek en atoombewapening en geketend aan het militair avonturisme van West-Duitsland.

Daardoor staat het leven van het Nederlandse volk in zijn geheel op het spel.

De enige uitweg hieruit is de neutraliteit.

De traditionele Nederlandse neutraliteitspolitiek kan in de huidige internationale verhoudingen op nieuwe en reële grondslagen gevestigd worden.

Het Partijbestuur der CPN stelt zich tot taak, een stroming voor neutraliteit onder de Nederlandse bevolking te bevorderen welke uitgaat van de volstrekte onschendbaarheid van het Nederlandse grondgebied en vrijheid van politieke en economische ontwikkeling, zonder buitenlandse inmenging in welke vorm ook.

Terwijl de strijd voor afschaffing van atoomwapens, algemene ontwapening en liquidatie van alle militaire blokken wordt voortgezet, zal de weg naar praktische

verwezenlijking van een neutraliteitspolitiek kunnen worden gevonden ook zonder dat hieraan een formeel uitreden uit de NAVO vooraf gaat.

*

De verscherping van de verhouding tot Indonesië besprekend, die door de uitzending van Nederlandse strijdkrachten naar Nieuw-Guinea is uitgelokt, acht het Partijbestuur de huidige ontwikkeling uiterst gevaarlijk.

Het wordt steeds duidelijker dat het doel van de regering-De Quay is, om haar koloniale overheersing over Indonesië in nieuwe vorm te herstellen, zoals de Belgische reactie dit in Congo poogt te doen. De troepenverzendingen naar Nieuw-Guinea hebben dan ook — zoals door onze partij van begin af aan is gesignaleerd — een agressief doel, dat verder strekt dan Nieuw-Guinea en tegen de Indonesische republiek als zodanig is gericht.

Het bolwerk van het nieuwe kolonialisme, de Ver. Staten, moedigt deze agressiviteit aan.

Het wil van de hierdoor ontstane verscherping van het conflict gebruik maken om de Amerikaanse invloed in Indonesië te versterken en door z.g. internationalisering van Nieuw-Guinea daar een USA-basis vestigen onder de vlag van de UNO.

De onmiddellijke en onvoorwaardelijke ontruiming van Nieuw-Guinea is dan ook een zaak, die geen verder uitstel kan verdragen. Het Partijbestuur bevestigt opnieuw zijn solidariteit met de PKI, die hiervoor strijdt.

Het Partijbestuur der CPN besluit tot een versterking van de actie tegen de kolonialistische politiek van het kabinet-De Quay, voor de verdere ontmaskering van de voorwendsels als „het opvoeden der Papoea's”, voor het aanklagen van de onmenselijke terreur die het in werkelijkheid daar toepast en voor herstel van vreedzame en vriendschappelijke betrekkingen met de Indonesische republiek.

*

De toestand in de vakbeweging besprekende, stelt het Partijbestuur met grote voldoening vast dat zijn sinds het begin van 1960 ingenomen houding ten aanzien van het NVV tot een belangrijke verbetering van de verhoudingen tussen de socialistische en communistische arbeiders in de bedrijven heeft geleid.

De wanhopige en brutale pogingen van sommige besturen van NVV-bonden om linkse arbeiders uit de organisatie te verwijderen, ontmoeten in toenemende mate verzet in het NVV zelf. Dit blijkt ook telkens opnieuw bij verkiezingen in de bedrijven, waarbij communistische arbeiders het vertrouwen van de meerderheid van hun mede-arbeiders hebben gewonnen.

De politiek van de CPN ten aanzien van de eenheid van de vakbeweging heeft belangrijk bijgedragen tot het loskomen van de jongste loonacties en verbeteringen, die door de arbeiders hiermede zijn bereikt.

Het Partijbestuur stelt echter ook vast dat in enkele plaatsen de afdelingen nog onverschillig staan tegenover de vakverenigingseenheid en star blijven vasthouden aan oude vormen en gedachten, alsook aan sectarisch optreden bij acties in de bedrijven.

Een bijzonder gevaar voor de arbeidersklasse zijn de hier en daar opduikende z.g. neutrale bondjes, die hetzij met de OVB hetzij met de Nederlandse Vakcentrale verbonden zijn, die beide werktuigen zijn van de grote kapitalisten en reactionairen.

Deze scheurmakersbondjes moeten onvoorwaardelijk bestreden en ontmaskerd worden.

In de huidige toestand zijn nieuwe en doelbewuste initiatieven nodig om verdere successen van de vakbondseenheid te bereiken en sectarische remmen in onze rijen op te heffen. De schadelijke royementsmethoden van sommige NVV-besturen zijn tot mislukking gedoemd als wij onvermoeid en volhardend onze socialistische mede-arbeiders weten te overtuigen en ons steeds nauwer met hen verbinden.

*

Het Partijbestuur acht een verscherping van de strijd tegen het revisionisme noodzakelijk.

Het politieke bankroet van de handlangers van Tito in Nederland, alias de „Socialistische Werkerspartij” van Wagenaar en de „echte EVC” van Groot Roessink c.s., heeft tot een zekere verslapping van de aandacht voor deze provocateursgroepjes geleid.

Dit is onjuist.

De reactie zal niet nalaten hen verder tegen de partij te gebruiken om te spioneren, lieden in onze rijen te sturen — zoals in Wormerveer is gebeurd — en door middel van de klasse-justitie onze partij en De Waarheid te belagen.

Het is onontbeerlijk onafgebroken de ontaarding die in deze groepjes doortreedt aan het licht te brengen en het de reactie moeilijk te maken hen nog verder te gebruiken.

Ook is een verdere strijd nodig tegen het anti-communisme van de PSP. De leidende figuren van deze partij richten hun voornaamste aanvallen op de CPN. In de gemeenteraad van Amsterdam verdedigden zij Kistemaker. Zij hebben zich met de OVB verbonden, die de arbeiders oproept uit het NVV te treden. Terzelfdertijd vlijen zij zich steeds dichter tegen de leiding van de PvdA aan, die zij o.a. hielpen een uitspraak in de Tweede Kamer over de opslag van atoomwapens te verhinderen.

Hierdoor komt deze partij steeds meer in het vaarwater van de NAVO-politiek. In plaats van een „aanvaardbare radicale stroming” te zijn, zoals zij zich aan het publiek voorstelt, is de PSP in de praktijk een schadelijk element, dat de strijders voor de vrede en de veiligheid van Nederland poogt te verdelen.

Het Partijbestuur der CPN, de toestand van de partij besprekende, stelt vast dat de partij ideologisch aaneengesloten en organisatorisch geconsolideerd haar twintigste congres tegemoet gaat.

Het ledental, de activiteit en de samenstelling van de kaders blijven echter belangrijk achter bij wat onder de huidige omstandigheden bereikbaar zou zijn.

Er is een kritische beoordeling van het partijwerk en de toestand van de organisatie nodig, waarbij alle gebreken aan het licht worden gebracht en krachtige pogingen worden gedaan ze te verbeteren.

Niet alleen tegen het georganiseerde revisionisme dat onze partij van buiten bejaagt, maar ook tegen allerlei vervlaking en verstarring in eigen rijen moet gestreden worden, tegen het afglijden in rechtsopportunisten zowel als tegen sectarische bekrompenheid.

Internationaal wordt het communisme tot het doorslaggevende element in de ontwikkeling van de mensheid.

Onze partij is geroepen om een steeds grotere invloed op het lot van het Nederlandse volk uit te oefenen, waarvan zij de trouwe dienaar is.

Het Partijbestuur wekt alle leden op tot nieuwe, frisse krachtsinspanning om onze partij te versterken en het komende twintigste congres in die geest voor te bereiden. (Waarheid, 26 januari 1961)

Deze maand verschijnt:

Asjantenoë Sangodare

SARKA

BITTERE STRIJD

64 bladz. ing. f 1.90

Zesentwintig in het Surinaams geschreven gedichten, met de door de dichter zelf gemaakte Nederlandse vertaling. Theun de Vries schreef een uitstekende inleiding.

Een poëzie, opgeweld uit de toornige bloedklop van miljoenen gewone negerharten.

PEGASUS

AMSTERDAM

Voor vele Nederlanders, niet verwend (en met opzet niet verwend) door kennismaking met de literatuur van de Surinamers, met wie wij "één rijk bewonen", zullen deze gedichten verrassend zijn. Voor vele Surinamers, die de gedichten als een eigen echo zullen herkennen en begroeten, mogen zij betekenen, dat wij Nederlanders met hen een veel grotere rijkseenheid gemeen hebben: die van het rijk der mensen, waarvan wij allen vrije, gelukkige inwoners behoren te zijn.

Uit het voorwoord van
Theun de Vries

Bruno Apitz

schreef het nieuwe Pegasus boek: een roman over de laatste maanden voor de bevrijding van het concentratiekamp Buchenwald:

Naakt onder wolven

363 blz., geb. f 8.90

In een koffer wordt een klein, hulpeloos kind ontdekt.

Een kind in het KZ: dat brengt nieuwe gevaren met zich mee voor de internationale verzetsgroep, die tot nu toe in staat is geweest in het geheim haar werk voor de komende bevrijding van het concentratiekamp voor te bereiden.

Het einde van de oorlog is in zicht en geen leven mag meer worden geriskeerd.

Maar niemand is zo naakt, zo hulpeloos, zo weerloos

tegenover de moordende SS als dit driejarig kind, waarvan de ouders in Auschwitz om het leven kwamen.

Beziel door dit aan hen toevertrouwde jonge leven, strijden de gevangenen, gesterkt door de kracht van de illegale organisatie, voor hun leven, voor de bevrijding.

De schrijver, die zelf acht jaar lang gevangene was in dit kamp, geeft een aangrijpend en bewogen beeld van deze dramatische laatste maanden in het KZ Buchenwald vóór de bevrijding in deze grootse roman.

van de Duitse uitgave werden reeds meer dan 600.000 ex. verkocht!

Uitgeverij Pegasus

Verkrijgbaar in de erkende boekhandel

april 1961

Politiek en Cultuur

Uit de inhoud:

Arbeidsdag- en werkweekverkorting

**De communisten en
de werkende vrouw**

Mark en macht

Vier jaar praktijk van de PSP (2)

21ste jaargang, nr **4**

40 cent

APRIL 1961

Arbeidsdag- en werkweekverkortng	<i>P. Bakker</i>	145
De communisten en de werkende vrouw	<i>A. Averink</i>	156
Mark en macht	<i>G. Verrips</i>	164
Vier jaar praktijk van de PSP (II)	<i>R. Haks</i>	173

CRITISCHE NOTITIES:

Morele bluf	<i>G. H.</i>	182
-------------	--------------	-----

BOEKBESPREKING:

Bruno Apitz: Naakt onder wolven	<i>F. Schoonenberg</i>	186
---------------------------------	------------------------	-----

PARTIJDOCUMENTEN:

Oproep Dagelijks Bestuur CPN voor Internationale Vrouwendag		192
Verklaring van het Dagelijks Bestuur der CPN over het proces-Eichmann		191

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C. tel. 62565.

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het
marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Arbeidsdag- en werkweek- verkorting

Op 7 mei 1960 werd in de USSR de wet aangenomen over het definitief invoeren van de zeven- en zes-urige werkdag voor alle arbeiders en employé's in het jaar 1960.

Bij een verbetering van de loonregeling werd bepaald dat de overgang naar de 7- en 6-urige werkdag in 1960 moest zijn afgesloten. Dat is dus reeds het geval.

Volgens de besluiten van het 21ste Congres van de CPSU zullen alle arbeiders en employé's in 1962 naar de 40-urige werkweek overgaan en vanaf 1964 moet er worden begonnen met het geleidelijk invoeren van een werkweek van 30 à 35 uur.

Hierdoor zal in de USSR de kortste werkdag en de kortste werkweek ter wereld bestaan. Dit alles gaat gepaard met belangrijke loonsverhogingen, vooral voor lager betaalden, verlaging en afschaffing van de belastingen, alsmede prijsverlagingen vanaf 1 januari 1961.

Ook de sociale fondsen ondervinden een enorme vergroting waardoor steeds meer woningen gebouwd zullen worden tegen lage huren enz.

We kunnen dus vaststellen dat onder socialistische verhoudingen inderdaad de doelstellingen waarvoor de arbeidersbeweging vanaf het begin heeft gestreden, werkelijkheid worden.

In het bijzonder de verkorting van de werkdag, waar het hier om gaat en waarvoor de arbeidersklasse in de kapitalistische landen, naast verhoging van het loon, ook nu de strijd voert.

We geven opzettelijk vooraf de cijfers met betrekking tot de Sowjet-Unie ter vergelijking met de toestand in een aantal kapitalistische landen. Volgend overzichtje geeft de arbeidsduur weer volgens de thans in die landen geldende arbeidswet.

land:	wettelijke werkweek	werkelijke arbeidstijd (algemeen)	jaarlijks normale werktijd (minus feest- en vacantie- dagen)
N e d e r l a n d	48 uur	48,5 uur	2350 uur
België	45 uur	46,7 uur	2180 uur
Italië	46,5 uur	47 uur	2180 uur
Engeland	44 uur	46 uur	2160 uur
West-Duitsland	44 uur	45,5 uur	2110 uur
Noorwegen	45 uur	...	2100 uur
Frankrijk	40 uur	45,5 uur	1920 uur

Het zal direct opvallen dat Nederland de langste wettelijk toegestane arbeidstijd in Europa heeft, waar het aantal feitelijk gewerkte arbeidsuren het hoogst is en het aantal weken vakantie en feestdagen het kortst: In Finland en Noorwegen 5 weken, in West-Duitsland, Zwitserland, Frankrijk, Italië 4, maar in Nederland slechts 3 weken!

*

De eerste Arbeidswet in Nederland dateert uit 1889: zij legde een arbeidsdag vast van 11 uur en wel tussen 5 uur 's morgens en 7 uur 's avonds.

Bij de behandeling van die wet in de Tweede Kamer bepleitte Domela Nieuwenhuis de 8-uren-dag, de leus die in 1890 bij de eerste internationale viering van de 1ste Mei werd aangeheven door de arbeidersklasse.

Vanaf de 1ste mei 1890 werd tot aan de eerste wereldoorlog in ontelbare massa-demonstraties en stakingen van de internationale arbeidersbeweging gestreden voor de verovering van de 8-uren-dag.

Rondom de eeuw-wisseling voerden de arbeiders in alle landen de strijd voor het algemeen invoeren van de 48-urige werkweek, geconcretiseerd in „Drie maal acht” (acht uren werken, acht uren vrije tijd, acht uren rust).

In 1911 werd een wetsontwerp ingediend dat voorzag in de 10-uren-dag, met overgang naar de 8-uren-dag.

Wat dit toen, als gevolg van de toenemende kracht van de arbeidersklasse in alle landen een belangrijke stap voorwaarts, de wettelijke 8-uren-dag werd in Nederland een feit in het jaar 1919. Dit was het directe gevolg van de revolutionaire beweging in ons land die op haar beurt de weerklank was van de Oktober-revolutie in Rusland en de revolutionaire acties in Duitsland, Hongarije en elders.

Op 1 november 1919 werd in de Staatscourant bericht dat de Arbeidswet een werkweek van 45 uur (5 x 8 en 5) met de 8-urige arbeidsdag voorschreef, d.w.z. reeds ruim 40 jaar geleden was de w e t t e l i j k e arbeidstijd 45 uur per week, hoewel toen ook de Arbeidsinspectie de bevoegdheid werd gelaten afwijkingen toe te staan.

Het is goed hieraan te herinneren, juist nu de verkorting van de arbeidstijd weer urgent is. Steeds hebben de ondernemers zich verzet tegen verkorting van de arbeidstijd.

Dat bewijst ook de verdere geschiedenis van de Arbeidswet in ons land. Het duurde slechts tot het jaar 1922 dat de 45-urige arbeidsweek van kracht was.

Het reactionaire kabinet Ruys de Beerenbroeck maakte gebruik van de gevolgen van een crisis en stelde de arbeidstijd weer wettelijk vast op 48 uur per week (5 x 8½ en 5½ uur) en opende de mogelijkheid bij Koninklijk Besluit de 55-urige werkweek voor verschillende bedrijven in te voeren.

Dat was ongetwijfeld een slag tegen de arbeidersklasse, die de reactie in staat was toe te dienen doordat de NVV-leiding zich bepaalde tot papieren protesten en de actie van de arbeiders onder haar leiding wist te omzeilen.

*

Intussen ging internationaal de strijd voor verkorting van de arbeidsdag voort. Hierbij kwam een element van betekenis, n.l. het krachtens het vredesverdrag van Versailles in het leven geroepen Internationaal Arbeids Bureau.

Onder auspiciën van de Volkenbond sloten zich in 1919 daarbij 57 landen aan en op de eerste bijeenkomst, bestaande uit vertegenwoordigers van regeringen, ondernemers en vakorganisaties van de aangesloten landen, welke in Washington plaats vond, werd een conventie opgesteld, waarvan art. 2 luidde:

„In alle nijverheidsondernemingen, hetzij het betreft overheidsondernemingen of ondernemingen van bijzondere personen of in de toebehoren daarvan, van welke aard ook, met uitzondering van die ondernemingen, waarin uitsluitend door de leden van een zelfde gezin wordt gewerkt, mag de arbeidsduur van het personeel niet langer zijn dan 8 uur per dag en 48 uur per week, uitgezonderd in de hierna genoemde gevallen”.

Nederland ratificeerde deze conventie nooit, hoewel dus reeds van 1919 tot 1922 een 45-urige arbeidsweek gold en vanaf 1922 de 48-urige arbeidsweek.

De bedoeling hiervan is duidelijk. Men wilde in eigen land, aan de hand van de krachtsverhoudingen tussen arbeiders en ondernemers en hun regering zelf kunnen bepalen hoeveel uur de werkweek zou zijn en daarbij niet gehinderd worden door aangegane internationale conventies.

Dat toonde o.m. in het jaar 1929 de oer-reactionaire minister Cort van der Linden, die op de jaarlijkse zitting van het I.A.B. als regeringsvertegenwoordiger hoonde:

„De regeringen ratificeren niet, omdat de conventies te ver gaan en de conventies gaan te ver omdat de regeringen er op rekenen, dat zij toch niet geratificeerd worden”.

Over de toestand in eigen land in die tijd vonden we in „De Vakbeweging”¹⁾ onderstaand overzicht:

¹⁾ Zie verzamelband VI „De Vakbeweging” — N.V.V., jaargang 1926, pag. 190.

max. arbeidsduur per week	contracten		ondernemingen		werknemers	
	1924	1925	1924	1925	1924	1925
45 uur of korter	12.4%	12.6%	2.2%	4.3%	1.4%	2.4%
45½ t/m 47½	2.5	2.9	0.8	0.6	12.1	13.4
48 uur	73.5	71.3	94.2	92.7	82.1	73.9
48½ t/m 50	3.9	5.2	0.4	0.6	2.2	3.0
50½ t/m 55	5.7	6.0	2.1	1.5	1.8	1.5
meer dan 55 uur	1.8	2.0	0.3	0.3	0.4	6.0

Echter ook toen al deed men er goed aan zulke „officiële” cijfers met de nodige korrels zout te nuttigen. Eén ding stond wel vast nl. dat de praktische doorvoering van de Washingtonse conventie een vraagstuk van klassenstrijd in ieder land zou zijn en de kapitalisten en hun regeringen het I.A.B. slechts erkenden als een plaats waar veel mooie woorden, als camouflage voor hun streven naar verlenging van de arbeidstijd, werden gesproken.

In 1927 vond het 4e Intern. Vakverenigings Congres in Parijs plaats, waar inzake de strijd voor de verkorting van de werktijd een resolutie werd aangenomen voor handhaving of herovering van de acht-uren-dag. Het congres eiste van de regeringen onmiddellijke ratificatie van de acht-uren-conventie van Washington.

Deze resolutie was in vele landen het uitgangspunt voor hernieuwde massa-acties voor verovering van de 48-urige werkweek, niet alleen formeel, maar vooral, zoals in de resolutie aangegeven, in alle bedrijven in de praktijk.

De klassenstrijd in eigen land is hiertoe de voorwaarde, zoals Frankrijk leert, waar in 1936 de door taaië strijd veroverde eenheid van vakbeweging de beslissende kracht was tot de vorming van een Volksfront-regering, die op 21 juni van dat jaar de Wet op de 40-urige werkweek afkondigde. Daarmee hadden de Franse arbeiders de kortste werkweek en werkdag ter wereld met twee weken betaalde vacantie.

De Franse kapitalisten namen daar echter geen genoegen mee en gingen in de tegen-aanval en zo werd b.v. op 12 nov. 1938 een decreet van de regering uitgevaardigd dat de 40-urige werkweek in ernstig gevaar bracht.

De door harde strijd veroverde verworvenheden van de Franse arbeidersklasse inspireerden in die jaren opnieuw onze eigen arbeidersklasse tot versterkte strijd voor verkorting van de arbeidsdag. Hiertoe droeg ook de in 1935 door het I.A.B. aangenomen conventie bij, waarin in principe de 40-urige werkweek in alle landen werd vastgelegd.

*

De Tweede Wereldoorlog maakte een voorlopig einde aan de strijd voor een kortere werkdag. De „Deutsche Arbeitszeit Ordnung” werd ingevoerd, waarbij een werktijd van 60 uren per week werd „toegestaan”. Voor volwassenen 12 uur en voor jongeren 10 uur per dag „Arbeitsfreude”.

Na de nederlaag van de Duitse fascistten werd de oude Arbeidswet van 1922 in ere hersteld en ingepast in het in de Duitse bezettingstijd ontworpen Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen.

Sindsdien, tot op de dag van vandaag, geldt deze nu ruim 39 jaar oude wet.

Gebruik makend van de goede wil van de arbeidersklasse om de diepe wonden van de Duitse bezetting te herstellen, en dank zij de politiek van de rechtse PvdA- en NVV-leiders, is sinds 1945 de 48-urige werkweek in de meeste gevallen slechts een formaliteit geweest. De praktijk werd meer en meer, waartoe de lage lonen en de krappe arbeidsmarkt een gunstig klimaat schiepen, dat in vele takken van bedrijf langer gewerkt wordt dan bij de wet is toegestaan. De arbeidsinspectie was wat dat betreft gelijk Sinterklaas, alleen al in het jaar 1959 werden de volgende overwerkvergunningen verleend:

metaalindustrie — 4.374.485 uur

textielindustrie — 215.063 uur²⁾)

om maar niet te spreken over de overuren zonder vergunning.

Zoals gezegd, werd door het IAB (nu IAO genoemd) reeds in 1935 een conventie aangenomen waarin het principe van de 40-urige werkweek was vervat. Deze conventie is door 4 landen ondertekend o.a. de Sowjet-Unie en Tsjechoslowakije. Volgens de bij de IAO bestaande procedure betekent dit dat deze conventie pas 20 jaar later in alle landen van kracht moest zijn, d.w.z. in 1955.

Echter eerst in 1958, d.w.z. 23 jaar later, kon in de IAO begonnen worden met een algemene discussie en in 1960 werd een aanvang gemaakt met een eerste concrete bespreking op basis van een door een voorbereidingscommissie³⁾) opgestelde ontwerp-aanbeveling.

Op de in juni 1960 gehouden zitting kwam dit ontwerp aan de orde. Het noemt de 40-urige werkweek een na te streven sociale standaard en spreekt de wenselijkheid uit dat de regering maatregelen treffen om de wekelijkse werktijd geleidelijk tot 40 uur te verminderen, zonder dat dit loonverlies voor de arbeiders met zich meebrengt.

De ontwerp-aanbeveling werd door een grote meerderheid in de IAO aangenomen, waarbij voor Nederland niet alleen de vakbondsafgevaardigden voorstonden, maar tevens de vertegenwoordiger van de regering, Mag. dr. J. G. Stokman.

Fel was het verzet in die IAO-zitting van de zijde van de ondernemers, niet in de laatste plaats van de Nederlandse monopolisten. Zij stemden niet alleen tegen, maar in „De Onderneming”, het orgaan van het Centraal Sociaal Werkgeversverbond van 15 oktober 1960 lezen we:

„Onze lezers zullen zich herinneren dat wij reeds eerder onze verbazing er over hebben uitgesproken dat de Nederlandse regeringsdelegatie, terugkomende op het oorspronkelijke schriftelijk medegedeelde regeringsstandpunt, stemde vóór een ontwerp waarin het beginsel van de 40-urige werkweek als norm was neergelegd”,

en verder:

„Het komt ons voor, dat wij niet zo altruïstisch behoeven te zijn om de 40-uren week te aanvaarden”.

²⁾ Zie Centraal Verslag Arbeidsinspectie 1959 — pag. 13.

³⁾ In deze voorbereidingscommissie had o.m. zitting drs. H. Umrath, wetenschappelijk medewerker van de ANB (NVV).

Inderdaad, de Nederlandse monopolisten verloochenden ook hier hun ware aard niet. Wij hebben ze trouwens nooit van altruïsme (onbaatzuchtigheid) verdacht!

Ir. Philips verklaarde op 11 april 1959, tijdens een vergadering van de Raad van Bestuur met de kernen van de Philips-bedrijven:

„Op de eerste plaats moeten wij, als echte Nederlanders, natuurlijk even de kat uit de boom kijken”.

Onder het uiten van protesten over de IAO hebben de Nederlandse ondernemers al jaren lang de kat *in* de boom zitten kijken, en terwijl dit lieve diertje er in zat, niet stil gezeten.

*

In de eerste plaats gingen ze in de leer bij hun Westduitse broeders-monopolisten, die reeds in 1956, in het kader van het „Wirtschaftswunder” een aanvang maakten met de invoering van de 5-daagse 45-urenweek.

Uit een rapport daarover eind 1956 door het „Institut für Wirtschaftsforschung” gepubliceerd, blijkt dat de werktijd-verkorting tot 45 uur per week:

„bij 31,7 % der arbeiders een verhoogde prestatie per man uur gaf, 2/3 deel onveranderd bleef en slechts 1,8 % een verminderde prestatie per man uur opleverde”.

De stijging van de productiviteit bleek in de grote bedrijven (boven 1000 arbeiders) het aanzienlijkst te zijn, n.l. 17 %, in de middelgrote bedrijven (200—1000 arb.) 14 % en in de kleinere bedrijven (minder dan 200 arb.) 8 %.

De verkorting van de werkweek legde de Westduitse ondernemers dus geen windeleren en zij was voor de Nederlandse grote ondernemers aanleiding, om al katten-kijkende, daaruit lering te trekken voor eigen zaak.

Intussen duurde het meer dan 7 jaar vóór er nu per 1 januari begonnen is met de invoering van de 5-dagen werkweek. Gebeurtenissen op het parlementaire vlak waren dat in december 1954 de KVP-er Van Vliet en drs. Roemers van de PvdA in de Tweede Kamer voorstelden de SER een advies over de werktijdverkorting te doen uitbrengen.

Dit geschiedde eerst op 11 juli 1958 d.w.z. bijna 4 jaar later, nadat reeds in de IAO de algemene discussies over de 40-urige werkweek begonnen waren!

Dit SER-advies van 11 juli 1958 maakte duidelijk wat de monopolies met de werktijd-verkorting voor hadden. Het gaf de voorkeur aan de invoering van de 5-daagse werkweek van 45 uur, omdat een vijftal „niet kwantificeerbare factoren” daarbij aanwezig zijn die tot stijging van de productie kunnen leiden.

Uit de 5 factoren (a. verbetering van de interne organisatie van de onderneming, b. vergrote bereidheid tot werken, c. meer werken in ploegen, d. minder verzuim, en e. wijziging van het beloningsstelsel ter aansporing tot hogere prestaties) moet een maximaal effect worden verkregen, aldus dit SER-advies. Terwijl NVV-bestuurder Kloos dit SER-advies een „bewijs van gezond realisme” noemde, hoewel het niets anders was dan keiharde ondernemers-mentaliteit, is eerst 2½

jaar later de door de SER (lees grote monopolies) geprefereerde 5-dagen-werkweek van 45 uur ingegaan.

Deze periode is door de grote ondernemers goed benut. Alle factoren, die tot productiviteitsstijging tegen gelijke of verminderde produktie-kosten zouden kunnen leiden, zijn volledig gebruikt.

Onder de leus „eerst de productie verhogen en dan loonsverhoging en/of de 45-urige werkweek” werden ongekende winsten geboekt.

Dit gebeurde terwijl de lonen door de langlopende Roolvink-cao's werden bevroren en de arbeiders slechts door massa-stakingen in bepaalde bedrijfstakken de cao-lonen en secundaire arbeidsvoorwaarden konden verbeteren.

*

Onder de belofte dat de werkweekverkorting zo spoedig mogelijk zou worden ingevoerd (wie zou er nu niet zelf een vrije zaterdag willen verdienen?) werd in de afgelopen periode de uitbuiting van de arbeidersklasse enorm verscherpt. Hierbij hebben de monopolies hun beslissende invloed op de loonpolitiek van de rechtse regering-De Quay ten volle benut om de productie-kosten nog meer te drukken ten bate van hun steeds scherpere concurrentie op de kapitalistische wereldmarkt.

Terwijl leidende figuren als ds. Banning (PvdA) en tal van andere „wetenschapslieden” voor televisie en radio uren vol praatten over de „gevaren” van té veel vrije tijd voor de arbeiders, werd het maken van overuren tot ongekende hoogte opgevoerd onder het inspecterend oog van de Arbeidsinspectie.

De door de rechtse regering gestelde voorwaarde tot invoering van de 5-daagse werkweek, een productieverhoging van minstens 6.7 %, werd dan ook ver overschreden.

Alleen al in 1960 werd een gemiddelde produktieverhoging bereikt van 15 %, d.w.z. in de metaal-industrie minstens 20 tot 25 %.

En zo werd er ongetwijfeld voldoende „ruimte” geschapen voor èn loonsverhoging èn de 5 dagen werkweek.

Inderdaad, het jarenlang traineren van de 5 dagen werkweek van 45 uur heeft het de monopolisten mogelijk gemaakt in korte tijd niet alleen bij de voorbereiding daartoe 'n enorme produktieverhoging tot stand te brengen maar bovendien hun „zaakjes” zo te regelen dat de invoering van de 5 dagen werkweek nog veel grotere profijten gaat opleveren.

De praktijk bij de huidige doorvoering van de 5-dagen werkweek leert dat de kapitalisten allerlei maatregelen nemen tot „vergoeding” van de vrije zaterdag, b.v.:

- het terugbrengen van de vakantie van 15 tot 13 dagen;
- werken van fluit tot fluit; vijf minuten voor het einde van de schaftijd de cantine verlaten;
- onder werktijd geen materiaal meer halen, alles voor aanvang van de werktijd meenemen; eerst werkkleding aan, dan de werkkaart afprikken;
- tot op de seconde eruit halen wat er in zou zitten, de arbeidstijd tot het uiterste benutten in verhoogd werktempo,

waarbij in tal van bedrijven zelfs verder getornd wordt aan de mogelijkheid tot persoonlijke verzorging van de werker.

In het algemeen kan men nog vaststellen dat in de vernieuwde cao's loontabellen opgenomen zijn, waarin de overgang naar de kortere werkweek is verwerkt.

Vast staat echter dat de ondernemers steeds weer trachten bij verminderde arbeidstijd per week ook de lonen aan te tasten en dus blijkt de eis van de arbeiders: *werktijdverkorting zonder loonsverlaging* actueel.

Dat bewijzen reeds in talrijke bedrijven doorgevoerde en veelal afgeslagen aanvallen op de tarieven, die een verlaging van het totale weekloon inhouden, afgezien nog van loonsverlagingen voor bepaalde groepen van arbeiders als gevolg van verscherpte doorvoering van de werkclassificatie.

*

De invoering van de 5-dagen week wordt dus geregeld via de cao's, d.w.z. zonder dat de Arbeidswet in het geding komt.

Wettelijk blijft, tot dusver althans, de arbeidstijd in ons land de langste van Europa (48 uur).

Nemen we de groot-metaal industrie, waar de cao de invoering van de 5-daagse werkweek per 1 januari 1961 bepaalt en daarin de op 48 uur gebaseerde uurlonen zijn gewijzigd en zodanig verhoogd dat het uurloon in 45 uur vrijwel gelijk is aan 48 uur voorheen.

Terwijl de Arbeidswet voorschrijft dat per dag niet langer gewerkt mag worden dan 8½ uur, wordt bij cao-b bepaald dat de arbeidsdag verlengd wordt tot 9 uur (5 x 9 uur = 45 uur).

De cao-b (metaal) biedt de ondernemers verder alle gelegenheid om de werkdag van 9 uur steeds verder te verlengen, waarbij zij hebben bepaald dat de eerste drie overuren in de week niet beloond mogen worden met overwerk-toeslag, zodat de metaalarbeiders eerst enig „loonvoordeel” krijgen wanneer zij de grens van 48 uur per week overschrijden!

In vele aan de 5-dagen werkweek aangepaste cao's is vastgesteld dat de ondernemers het verrichten van overwerk verplicht kunnen stellen, indien de ondernemingsraad daarvan te voren in kennis gesteld is.

Een voorbeeld daarvan is o.a. de nieuwe cao voor de vleeswaren-industrie en de toepassing daarvan bij de Unox in Oss. Werkten de arbeiders daar voorheen 55 uur in 6 dagen, nu zijn ze verplicht deze 55 uur te „maken” in 5 dagen, d.w.z. 11 uur per dag en zo nodig ook nog op zaterdag te werken, indien de Unox-directie dit nodig acht.

Daarbij is bepaald dat de 15 dagen vakantie verminderd worden tot 13 en wordt daardoor de vacanti toeslag (hier niet berekend over het jaarloon) verminderd.

Hieruit blijkt hoe de ondernemers niet alleen proberen de verkorte werkweek te misbruiken om aan een loonsverhoging te ontkomen, maar van deze gelegenheid gebruik maken om de arbeidsdag zo mogelijk tot boven de 9 uur per dag te verlengen. De 5-dagen werkweek wordt door de ondernemers uit puur eigenbelang doorgevoerd, van-

wege de daaraan verbonden verlaging van de productie-kosten en stijgende productie.

Hoe langer daarbij de arbeidsdag hoe hoger de winsten. Immers hoe verder een bedrijf is gemechaniseerd hoe minder aanloop-tijd een machine behoeft, hoe langer zo'n machine op topsnelheid aan één stuk door kan lopen, hoe meer de opbrengst voor de ondernemer.

Vandaar dan ook dat elke seconde benut moet worden, dat de ondernemers als wolven op iedere seconde productie-verlies aanvallen en gelijktijdig trachten de duur van de arbeidsdag tot 10 uur en meer te verlengen.

*

Waarmee de ondernemers in de praktijk bezig zijn wensen ze kennelijk ook enigszins wettelijk verantwoord te zijn.

Een uit de SER samengestelde commissie, waarin de grote monopolies domineren, heeft kort geleden een advies uitgebracht aan staatssecretaris Roolvink.

Deze SER-commissie „adviseert” de regering de huidige maximaal wettelijk toegestane arbeidstijd per dag van 10 uur te brengen op 10½ uur! De 40-jaar oude Arbeidswet staat de Arbeidsinspectie bij een 48-urige werkweek niet meer dan 7 uur overwerk per week toe = 55 uur over langere perioden.

Bij de overgang van 48 uur naar 45 uur per week zou het overwerk dus zeer zeker ook niet meer dan 7 uur per week mogen bedragen, d.w.z. dat het maximaal aantal van 55 uur naar 52 uur per week (over langere perioden) zou moeten dalen.

Dat is echter veel te weinig naar de „altruïstische” opvattingen van de ondernemers en bovendien veel te lastig t.o.v. de bij de Arbeidsinspectie aan te vragen vergunningen e.d. Daarom stelt de SER-commissie voor de maximum werktijd per dag maar te stellen op 10½ uur met de mogelijkheid dit zo nodig nog te kunnen verhogen tot 11 uur per dag en zonodig ook nog de vrije zaterdag te kunnen benutten voor overwerk.

Hieruit blijkt, en de praktijk leert dat het best, dat de christelijk-sociale „Ome Kees Verolme”, „medewerker Otten” en „Paatje van Heek”, die toch zo in hun maag zitten met de vraag hoe nu wel hun arbeiders al die vrije uren zullen moeten benutten, in niets verschillen van hun voorgangers-kapitalisten.

Ook zij willen de uitbuiting van de arbeider tot het uiterste opvoeren en verschillen daarin geen haartje van de kapitalisten van vroeger, alle theorieën van het revisionisme over de „humaniteit” van het monopolisme ten spijt.

De arbeiders ervaren hoe juist nu de ondernemers, met Philips voorop, tot op de seconde de uitbuiting trachten te verscherpen.

De uitbuiters hebben trouwens al berekend wat de 5-daagse werkweek voor hen zal opleveren.

Mr. W. J. Wijnberg van de Algemene Werkgevers-Vereniging heeft dat gedaan aan de hand van een 4-tal loonintensieve bedrijven, die allen in dagdienst werken, d.w.z. dus bedrijven die de meeste invloed (productieverlaging!) zouden ondergaan bij de 5-daagse 45 uren werkweek.

Uit zijn berekening blijkt dat de productiekosten in deze loon-intensieve bedrijven bij de overgang naar de vijfdaagse werkweek zullen stijgen met een tiende procent en de brutowinst zal dalen met eenzelfde percentage, d.w.z. dat zij niets kost, hoewel er meer arbeiders in dienst zouden moeten worden genomen. In werkelijkheid echter levert de overgang nog winst op, aangezien in deze berekening de hierboven genoemde maatregelen tot productiviteits-verhoging niet verwerkt zijn.

*

En zo leren we dat tussen de methoden van de kapitalisten die Karl Marx in „Het Kapitaal” beschrijft en die van de huidige Philipsen c.s. in principe geen enkel verschil bestaat. Zij zijn op zijn hoogst nog erger. Hun enige doel is uit de invoering van de 5-daagse werkweek maximum voordelen voor hun brandkasten te trekken.

Uit alle macht streven zij er naar de meerwaarde te vergroten, waarover Marx ons al leerde dat hun voornaamste middelen daartoe zijn a. verlenging van de arbeidsdag, b. vergrote onderbetaling, c. intensivering van de arbeid door sneller tempo van de machines en speciale loonsystemen.

En daarbij is

„inplaats van de zweep van de slavenhouder het boete-boekje van de opzichter gekomen”

schreef Marx.

De werkelijkheid van vandaag leert dat de monopolisten van heden meer dan ooit bezeten zijn door hun honger naar maximum-winst, de uitbuiting steeds verscherpen en dat hun streven alles met onderdrukking van de arbeidersklasse te maken heeft en niets met „humanisme” waarmee de revisionisten het monopolisme willen tooien.

Geen vrije zaterdag dus?

Men zou, na dit alles, kunnen zeggen: Nou, geef mij maar de werktijd van vóór 1 januari 1961. Wat schiet je er als arbeider mee op?

We moeten echter een andere conclusie trekken.

*

De invoering van de vrije zaterdag, hoe dan ook, is mede een gevolg van de steeds toenemende druk van de arbeidersklasse voor verkorting van de werktijd. Hierbij dient nogmaals gewezen te worden op de grote weerklank die de verkorting van de werktijd met loonsverhoging en belasting-verlaging in de Sowjet-Unie, ook in ons land onder de arbeiders vindt.

Daarbij moeten we verder wijzen op de toenemende acties voor de invoering van de 40-urige werkweek o.a. in Engeland, waar de TUC deze eis zelfs in de statuten heeft opgenomen. De invoering van de vrije zaterdag — de 5-dagen week — is en kan een nieuwe verworvenheid zijn van de arbeidersklasse, *die nimmer meer prijsgegeven mag worden.*

De strijd moet daarom gevoerd worden om de voordelen daarvan ten dienste van de arbeiders te brengen en de bedoelingen van de ondernemers en hun rechtse loondictatuur-regering De Quay te doorkruisen.

Daarom is het noodzakelijk, direct naast de strijd voor loonsverhoging van minstens 8 % in alle bedrijfstakken, naast de strijd tegen de gevolgen van werkclassificatie en andere loonsystemen e.d.:

1. Verkorting van de werkdag tot maximaal 8 uur per dag, in bedrijf en vakorganisatie aan de orde te stellen.

De oude eis van 1890: „Acht uur! Acht uur! Geen langer arbeidsduur”, is weer actueel.

Het organiseren van de acties hiervoor in het bedrijf, door middel van de Ondernemingsraden, de vakbeweging, actiecomité's, is de weg om dit te bereiken en dus te veroveren waarvoor reeds in juni 1960 in de IAO de regeringsafgevaardigde Stokman en o.m. de NVV-bestuurders Van Tilburg en Umrath hun stem gaven.

2. Deze eisen zullen in de eerste plaats door de strijd per bedrijf en bedrijfstak verwerkelijkt moeten worden in de cao's, waaruit alle bepalingen die „ruimte” geven tot middeleeuws lange werkdagen, geschrapt dienen te worden.
3. Daarbij is van de allergrootste betekenis dat de Arbeidswet in ons land, dit verkalkte 40 jaar oude brouwsel, grondig wordt gewijzigd in het belang van de Nederlandse werkers en aangepast wordt aan de sinds 1935 geldende conventie van de IAO, die de 40-urige werkweek voorschrijft.

Een verandering van de Arbeidswet in ons land door verlaging van de werkweek van 48 uur tot 45 uur, met beperking van „ruimte gevende” bepalingen, zou reeds als overgang naar de 40-urige werkweek een enorme stap vooruit zijn.

Is de Nederlandse arbeidersklasse in staat deze doelen te bereiken, dwars tegen het streven van de monopolisten en hun handlangers in? Natuurlijk!

De klassevijand wordt steeds zwakker en kwetsbaarder terwijl de kracht van de arbeidersklasse, mede als gevolg ook van de internationale ontwikkeling, steeds aan kracht toeneemt.

De machtige stakingsbewegingen in ons land van het vorige jaar voor loonsverhoging hebben opnieuw de enorme kracht van de eenheid van actie aangetoond.

De toenemende klassentegenstellingen onder het staats-monopolistische kapitalisme in ons land en de juiste koers hierin van de arbeidersklasse onder aanvoering van onze partij bieden grote mogelijkheden, de eis tot verdere verkorting van de arbeidsdag tot werkelijkheid te maken.

Er is voor de communisten en de met hen strijdende vooruitstrevende arbeiders in het NVV veel werk te verrichten.

Daarbij is het van het allergrootste gewicht dat met kracht de reeds zo succesvolle vakbewegingspolitiek van onze partij wordt doorgezet.

De strijd voor de verkorting van de werkdag is een zeer belangrijk onderdeel van de algemene klassenstrijd voor een nieuwe maatschappij waarin de arbeiders de macht hebben, om de lengte van de werkdag naar behoefte te bepalen.

P. BAKKER.

DE COMMUNISTEN EN DE WERKENDE VROUW

Waarom werkt de getrouwde vrouw in Nederland niet?

Nederland neemt onder de kapitalistische landen ten aanzien van de beroepsarbeid der getrouwde vrouw een uitzonderingspositie in.

Het is van lieverlede traditie geworden, dat een vrouw die trouwt, thuis blijft en met werken ophoudt.

In West-Duitsland wordt een derde deel van de beroepsbevolking gevormd door vrouwen, onder wie een, in vergelijking met Nederland, zeer groot aantal getrouwde vrouwen. Van invloed hierop is ook het feit, dat vele vrouwen in de oorlog haar man verloren hebben. Maar ook voor de oorlog werkten in Duitsland meer vrouwen in de industrie, om maar niet te spreken van de Hitler-tijd, toen de mannen aan het front waren en de vrouwen granaten draaiden.

Ook in Engeland heeft de oorlog de uitwerking gehad, dat de getrouwde vrouwen een blijvende plaats in de industrie vonden.

In Amerika zijn 40 pct van het totaal der beroepsbevolking vrouwen en daarvan zijn 60 pct getrouwde vrouwen.

Ondanks de enorme groei van de industrie sinds 1930, waarin ons land een ontwikkeling van agrarisch naar industrieland doormaakte, is de beroepsarbeid van de vrouw niet toegenomen in de industrie. Gezien de sterke bevolkingstoename is zij zelfs relatief verminderd.

De werkende bevolking groeide sinds 1930 met 1.300.000 mensen, die bijna in hun geheel de arbeidersklasse kwamen versterken. Dit kon door de sterke bevolkingsgroei, maar ook werden de nieuwe arbeiders uit de boerenstand gerecruteerd, die in aantal verminderde en tenslotte ook door de sterke vermindering van het werklozenleger. (In 1939 waren er 300.000 werklozen.)

Het is nodig deze achtergronden te kennen, vooral nu een deel van het bedrijfsleven een campagne lanceert met het doel de getrouwde vrouw als werkkracht aan te trekken.

Het blijkt nu, dat het, als gevolg van de traditie dat de getrouwde vrouw niet werkt, moeilijk is om de weerstanden die, — hoewel alle verschillend van aard — zowel bij de ondernemers, de overheid als de vrouwen zelf bestaan, te overwinnen.

De beroepsarbeid van de getrouwde vrouw is de laatste jaren bovendien een actueel probleem geworden, omdat de behoefte aan vrouwelijk personeel tot nu toe opgevangen kon worden door een vrouwenoverschot, waardoor er een groot aantal ongehuwde vrouwen bleef werken.

Dit vrouwenoverschot is nu aan het inkrimpen.

Een andere factor — kenmerk van de monopolistische economie — is, dat de dienstverlenende en verzorgende beroepen sterk toenemen. Een vele van die beroepen kunnen uitsluitend of beter door vrouwen worden vervuld.

Maar die vrouwen zijn er niet en zullen in de toekomst nog minder aanwezig zijn.

Daardoor beleefden we het unieke verschijnsel, dat de Commissie Arbeidsbemiddeling voor Vrouwen van het Gewestelijk Arbeidsbureau in Amsterdam een conferentie belegde, waaraan niet minder dan 200 mensen deelnamen.

Hieronder bevonden zich vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven, verzorgende instellingen, banken, vakorganisaties, gemeenteraads- en parlementsleden, vertegenwoordigers van regeringsdepartementen en mannen van de pers.

Men wilde daar onderzoeken of er nog verborgen vrouwelijke arbeidsreserves in ons land waren, en welke de bezwaren zijn tegen het werken van de getrouwde vrouwen, verder, of het gewenst was deze weerstanden te verminderen en zo ja, door wie en op welke manier.

Het vraagstuk werd ingeleid door Mevr. H. Verwey—Jonker, lid van de PvdA en van de Sociaal Economische Raad. Daarna verdeelde de conferentie zich in discussiegroepen.

Het verschijnsel dat de getrouwde vrouw in Nederland geen beroepsarbeid verricht, was volgens Mevr. Verwey—Jonker het gevolg van de welvaart.

Wij menen echter uit de zoeven geschetste economische ontwikkeling te moeten afleiden, dat het eenvoudig te verklaren is uit het feit, dat men de getrouwde vrouw tot dusver niet *nodig* had.

Door de veranderde economische structuur van ons land en de bijzonderheid dat het vrouwenoverschot verdwijnt, dat er meer en op vroegere leeftijd getrouwd wordt en de meisjes langer naar school gaan, komt deze kwestie nu op de dagorde.

Men heeft de getrouwde vrouw *nu nodig*.

Toen men de getrouwde vrouw niet nodig had voor beroepsarbeid, werd daarvan een deugd gemaakt.

In de crisisjaren van voor de oorlog diende prof. Romme zelfs een wetsontwerp in, dat alle beroepsarbeid voor de getrouwde vrouw moest verbieden. Maar dat getrouwde vrouwen uit schoonmaken gingen om de lage lonen van haar mannen aan te vullen, daar hebben de reactionairen nog nooit iets tegen gehad. In de crisisjaren had men de getrouwde vrouw dus niet nodig, tenzij als loondrukster. Hoe lang heeft het niet geduurd voordat bereikt werd, dat de getrouwde vrouw als onderwijzeres voor de klas mocht blijven.

Vanzelfsprekend is hiervoor strijd gevoerd, maar de overwinning werd pas behaald, toen het gebrek aan onderwijskrachten nijpend begon te worden.

Dat men nu vrouwen ziet als postbode, conductrice, buschauffeuzer of hulpagente is niet zonder meer een kwestie van het toelaten tot beroepen, die men eigenlijk alleen voor mannen bestemde, maar is een gevolg van het feit, dat men de vrouwen nodig heeft.

Even vanzelfsprekend is het, dat de strijd van de arbeidersklasse veel invloed heeft gehad op de veranderingen die zich de laatste zestig jaar in ons land hebben voltrokken. Maar men moet daarbij ook betrekken, dat de bourgeoisie het zich een tijdlang kon permitteren de arbeidersklasse wat meer toe te werpen dan in andere landen, door

het bezit van de rijke kolonie Nederlands-Indië, waardoor niet alleen grote winsten naar Nederland vloeiden, maar ook de groei van de industrie vertraagd werd.

Maar nu zijn er, zoals reeds is aangetoond, weer nieuwe veranderingen op til.

De concurrentiepositie van Nederland

De export speelt in de Nederlandse economie van oudsher een zeer grote rol. Sinds Nederland lid is van de Gemeenschappelijke Europese Markt, samen met Frankrijk, Italië, de Beneluxlanden en West-Duitsland, zijn de ondernemers om te kunnen concurreren nog meer dan voordien er op bedacht, zo goedkoop mogelijk te produceren en natuurlijk zijn de kapitalisten er ook op bedacht, hun productie uit te breiden. Maar zij stuiten onmiddellijk op een tekort aan arbeidskrachten op vrijwel elk gebied.

Het aantrekken van vrouwelijke arbeidskrachten begint, naast de dienstverlenende en verzorgende beroepen, ook voor bepaalde takken van industrie van belang te worden.

Het komt voor in de textielindustrie, dat werk, dat vroeger algemeen door vrouwen werd gedaan, nu door mannen verricht wordt.

Ook de ongelijke positie binnen de zes landen van de Euromarkt (waar Nederland een onaangesproken reservoir van vrouwelijke arbeidskrachten heeft en waar de vrouwenlonen lager liggen dan in West-Duitsland en Frankrijk) noopt de ondernemers wegen te zoeken om vrouwelijke arbeidskrachten te krijgen.

Zo deed de voorzitter van de textielbeurs indertijd een beroep op de getrouwde vrouwen „nog enige tijd haar krachten te wijden aan de welvaart van ons land.”

Een metaalbedrijf in Gelderland vroeg vrouwelijke arbeidskrachten voor (ongeschoold) werk, maar voor hetzelfde loon als voor mannen wordt betaald.

Ook het Philipsmonopolie tracht meer vrouwen aan te trekken.

Het kapitalisme streeft naar maximale uitbuiting en maximale winst en daarvoor moeten nu de heilige huisjes van Romme, door de jaren heen opgebouwd, sneuvelen.

De Rooms-Katholieke en Christelijke bladen wijden beschouwingen aan het werken van getrouwde vrouwen en stellen zich er welwillender tegenover.

Dit zijn hoogst opmerkelijke verschijnselen die tot de conclusie nopen, dat een nieuwe ontwikkeling op het gebied van de vrouwenarbeid begint, ongeacht of men dat persoonlijk wenst of niet.

De ondernemers proberen door het doen van kleine concessies de vrouw in de fabriek en op het kantoor te krijgen en trachten het tekort aan arbeidskrachten op een voor hen zo voordelig mogelijke manier op te lossen.

De arbeidersklasse moet van haar kant de zaak in ogenschouw nemen, om uit de komende nieuwe ontwikkeling voordeel te halen ter versterking van haar strijd.

De weerstanden

Bij de arbeiders en bij de getrouwde vrouwen zelf is het verrichten van beroepsarbeid in het algemeen niet populair. Wel zijn er vrouwen, die interessante beroepen hebben en deze niet opgeven wanneer zij trouwen.

Toch is het meewerken van de getrouwde vrouwen „om er wat bij te verdienen” sterk toegenomen.

Duizenden vrouwen vertrekken 's morgens vroeg om uit werken te gaan of doen ongeregistreerde arbeid thuis.

Dat moet dan ook wel, want de mannenlonen zijn op het ogenblik te laag om in het onderhoud van het gezin behoorlijk te kunnen voorzien. Van een loon van tachtig gulden in de week, met een paar jonge kinderen, kom je niet ver, om over degenen die minder thuis brengen maar niet te spreken.

De hoge huren, het langere onderwijs voor de kinderen, de noodzaak van aanschaf van duurzame gebruiksartikelen, kleding, enz. dwingen de vrouwen er bij te verdienen.

Men kan dan wel zeggen tegen vrouwenarbeid te zijn, omdat men van mening is dat de man zoveel verdienen moet als nodig is om zijn gezin te onderhouden, de werkelijke toestand ligt anders.

Bovendien heeft er de laatste jaren een sterke behoefteverandering plaats gevonden als gevolg van de technische vooruitgang.

Er zijn televisie-apparaten, een veelheid van stoffen, plastics, moderne woninginterieurs, wasmachines, ijskasten, droogapparaten, die het huishoudelijke werk verlichten en beperken. De arbeiders willen ook profiteren van de vooruitgang en de mooie dingen die er te koop zijn. Tenslotte zijn zij zelf de voortbrengers er van.

Maar de mannenlonen zijn daarop niet ingesteld. Ook om aandeel te hebben in de cultuur is het loon onvoldoende.

Dat het gedurende meer dan een halve eeuw geen gewoonte was dat de getrouwde vrouw beroepsarbeid verrichtte, heeft ook een zekere verburgerlijking in de hand gewerkt. Ook onder arbeiders bestaan daardoor conservatieve opvattingen. Bijvoorbeeld menen sommigen nog, dat het voor een meisje niet zo nodig is een beroep te leren, „want zij trouwt” toch, hetgeen natuurlijk niemand vooruit weet.

Ook kan een vrouw vroeg weduwe worden en dan is het een ramp als zij geen beroep kent.

Verder blijven één op de tien vrouwen kinderloos, voor haar zou het een uitkomst zijn, als zij een beroep konden uitoefenen dat haar voldoening schonk.

Maar de voornaamste weerstand is wel, dat men beangst is, dat het werken van de vrouwen de loonstandaard dusdanig zal beïnvloeden, dat een man het alleen niet meer kan verdienen en de ondernemer in tijden van minder werkgelegenheid de goedkopere vrouwelijke arbeidskracht neemt.

Bij de vrouwen bestaat er weerstand, omdat deze maatschappij geen faciliteiten en bescherming aan de werkende vrouw biedt. Dat zijn alle zeer reële bezwaren.

Maar bij de beoordeling van het geheel moet wel de juiste volgorde gezien worden. De lonen in Nederland zijn te laag, niet doordat de

vrouwen meewerken, maar de vrouwen werken mee, omdat het loon van de mannen ontoereikend is voor de behoeften van het gezin.

Het is niet noodzakelijk om op de ontwikkeling vooruit te lopen, maar het is een feit, dat massa's getrouwde vrouwen ongeregistreerd werken, om aan de hoge belastingen te ontkomen.

Deze vrouwen zouden beter af zijn, wanneer zij in plaats van uit schoonmaken te gaan, enige uren per week beroepsarbeid konden verrichten en daarbij niet extra door de belasting zouden worden geplukt.

Nu men de vrouwelijke arbeidskracht nodig heeft is het de gunstigste tijd om de eisen der werkende vrouw door te zetten en dat is tevens de beste bescherming van de mannenlonen.

De arbeidersklasse moet er voor strijden, dat het inschakelen van de vrouw bij de productie, bij de dienstverlenende en verzorgende beroepen, niet ten koste van haar zelf en haar gezin en het levenspeel in het algemeen gaat.

Gelijk loon voor gelijke arbeid

Aangenomen mag worden, dat steeds meer getrouwde vrouwen zullen gaan werken. Het is daarom noodzakelijk, het werken van de vrouw niet als een tijdelijk verschijnsel en als bijverdienste te zien. Want juist deze opvatting leidt tot de gedachte, dat het er niet zoveel op aan komt, hoe het zit met de betaling en met de belasting.

Het uitgangspunt moet zijn, dat het wettelijk invoeren van gelijk loon voor gelijke arbeid de beste bescherming is ook voor de mannelijke arbeiders.

Het is een domme stellingname de zaak af te doen met: „Is het niet voldoende dat ik uitgebuit word; moet dat nu ook met mijn vrouw gebeuren?”

Een dergelijk argument kan de deelname van de vrouw aan beroepsarbeid niet tegenhouden en speelt slechts in de kaart van de uitbuiters.

Want alléén zij hebben er voordeel van dat de vrouwenlonen een derde lager liggen dan die voor het zelfde werk van de mannen.

In de textielindustrie zijn op het ogenblik wel de tarieven gelijk, maar niet de uurlonen. Het gevolg is, dat de vrouw door harder te werken toch probeert hetzelfde loon te halen.

Ook kan niemand duidelijk maken, waarom een werkende vrouw drie maanden van het jaar voor de fiscus moet werken!

En laten we hierbij verder bedenken, dat er in de toekomst ook ongetrouwden en weduwen zullen blijven die in eigen onderhoud moeten voorzien en die ook de dupe zijn van de loondiscriminatie.

Verbetering van de lonen en arbeidsvoorwaarden

Op de conferentie van het Gewestelijk Arbeidsbureau te Amsterdam kwam men algemeen tot de conclusie, dat de lonen in de verzorgende beroepen te laag zijn. Vooral werd gepleit, en terecht, voor verbetering van de secundaire arbeidsvoorwaarden: méér vrije tijd, betere diensten, méér vacantie, enz.

Over gelijk loon voor gelijke arbeid in de industrie werd niet gesproken, hetgeen bewijst, dat de ondernemers hier niet aan willen, hoewel Mevr. Hilde Verwey—Jonker een „totale klimaatverandering” nodig achtte, om de arbeid voor de getrouwde vrouw aantrekkelijk te maken.

Dit trachten de ondernemers te bereiken door kleine concessies. Hier zijn fabrieken als Bruynzeel, Verkade, Albert Heyn al druk mee bezig. Een enkele fabriek heeft zelfs crèches ingericht.

Werk voor halve dagen wordt aangeboden, vergoeding van reiskosten, werkkleding, passende werktijden, en dergelijke.

Maar over de werkelijke invoering van gelijk loon voor gelijke arbeid willen de ondernemers en de regering niet praten. Hiervoor zal dus nog harde strijd geleverd moeten worden.

Bij de algemene belastingherziening zal voor de werkende getrouwde vrouw de eerste *f* 1000,— belastingvrij zijn, indien zij een geheel jaar gewerkt heeft en drie en een half uur aaneengesloten per dag of achttien uur per week. Het staat echter helemaal nog niet vast, wanneer dit zal ingaan.

Ook daarvan verwachtte Mevr. Verwey—Jonker geen grote toeloop van getrouwde vrouwen naar het bedrijfsleven. Zij deed hetzelfde voorstel — dat de communisten al jaren geleden deden — de getrouwde vrouw slechts loonbelasting te laten betalen volgens de tabel van de ongehuwden, hetgeen voordeliger is. Wel hield dit een veroordeling in van haar partijgenoot Hofstra, die intussen de wijk heeft genomen naar de directie van Verolme en die indertijd een wetsontwerp indiende dat slechts *f* 624,— aftrek inhield.

De zogenaamde „half time jobs” brengen intussen voordeel aan de ondernemers, want zij krijgen twee of drie keer per dag een frisse arbeidskracht, die tezamen meer werk doen dan één volledige kracht.

Een belangrijke zaak bij de arbeid van de vrouw en ook van de meisjes is de bescherming van haar gezondheid en zenuwgestel tegen de opjaagsystemen.

Voor de vrouwen die permanent blijven werken is het van groot belang, dat een lagere pensioengerechtigde leeftijd wordt vastgesteld.

[Er zijn ook strijdsters voor vrouwenemancipatie, die de gelijkheid zover drijven, dat zij de belangen van de arbeidsters vergeten. Zo heeft Mevr. Diemer—Lindeboom als Nederlandse vertegenwoordigster in een commissie van de UNO zich verzet tegen een voorstel van de socialistische landen tot verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd van de werkende vrouw.]

Verder zijn wij communisten van mening, dat er meer beroepsopleidingen voor de meisjes moeten komen; dat de vrouwen dezelfde promotiekansen moeten krijgen als de mannen.

Op het gebied van de beroepsopleiding blijft Nederland ten achter. Ook dat is in tegenspraak met de ontwikkeling en groei van de moderne industrie.

Meestal heerst de gedachte, dat een meisje wanneer het niet geschikt is voor de ULO of HBS, dan maar naar de huishoudschool of industrijschool moet. Maar meisjes kunnen ook opgeleid worden aan de lagere technische school, de ambachtsschool, voor bepaalde technische

beroepen, of b.v. voor het typografische beroep. Maar hiervoor zal ook een klimaat geschapen moeten worden om het conservatisme te kunnen doorbreken. Wat in andere landen gewoon is, is hier nog ongevoel, hoewel een ambachtsschool in Gelderland onlangs één meisjesmonteur heeft afgeleverd.

Er zijn tal van fijnere technische beroepen, die voor meisjes en vrouwen zeer geschikt zijn.

Tot de klimaatverandering behoort ook de noodzaak dat rekening wordt gehouden met de vrouw in het algemeen en de biologische verschillen tussen man en vrouw, die ondanks de gelijke arbeids- en levensvoorwaarden natuurlijk blijven bestaan.

Als een kind ziek is, zal de moeder vrijaf gegeven moeten worden. Er moeten schoolcantines komen voor de grotere schoolgaande kinderen, bedrijfscantines, goedkope restaurants, de verkoop van gedeeltelijk of geheel klaargemaakte maaltijden is gewenst en nog meer faciliteiten om het leven te verlichten. Al deze problemen kwamen op de conferentie van het Gewestelijk Arbeidsbureau ter sprake.

Belangrijk zou ook zijn, als de omscholing zou worden opengesteld voor vrouwen die gedwongen zijn te gaan werken, maar in haar jeugd geen vak hebben geleerd of aan vakbekwaamheid hebben verloren. Zij zouden daar dan ook vergoeding voor moeten krijgen, zoals dat nu voor de omscholing van mannen ook geldt. Voor tal van jonge weduwen zou dit een oplossing kunnen zijn.

Conclusies

Wat moet de houding zijn van de bewuste arbeiders tegenover de beroepsarbeid van de vrouw?

Allereerst moeten zij haar niet zien als een concurrent, maar welkom heten als medestrijdster, die de gelederen van de arbeidersklasse komt versterken.

Door op te komen voor de rechten en de bescherming van de arbeiders, moet de arbeidersklasse zoveel mogelijk voordeel zien te halen uit de komende ontwikkeling van grotere deelname van de vrouw aan het productieproces. De negatieve kanten die de bazen op het oog hebben moet zij hardnekkig bestrijden.

De positieve kanten zijn, dat de vrouwen wanneer zij aan de arbeid deelnemen, tot een actieve kracht in de klassenstrijd kunnen worden, waar zij nu een min of meer passieve rol spelen.

De overgang van de proletariërs naar de groot-industrie schiep de voorwaarden om de arbeidersklasse als maatschappelijke kracht aan één te smeden, bij haar collectiviteitszin en solidariteit op te wekken.

Dezelfde factoren gelden bij de inschakeling van de vrouwen in het arbeidsproces.

Het is een volkomen logische ontwikkeling dat de arbeidersklasse haar rijen versterkt uit de kringen van de boeren en de kleine middenstanders die in de industrie worden opgenomen. Ook voor de vrouw schept de deelname aan het productieproces de voorwaarden voor de versterking van haar klassebewustzijn en politieke inzicht.

Het zal het begin van het einde van haar ongelijke positie in de maatschappij zijn.

De grondleggers van het marxisme, Marx en Engels, zagen dit reeds meer dan honderd jaar geleden.

In zijn beroemde boek „De oorsprong van het gezin, van de particuliere eigendom en van de staat”, wijst Engels er op, dat de vrouw op verschillende trappen van de ontwikkeling van de maatschappij in het verleden verschillende posities innam.

Haar ongelijke positie is ontstaan toen de vrouw door de veranderde productieverhoudingen tot het terrein van de huisarbeid werd teruggedrongen. Door veranderde productieverhoudingen kan zij de verloren gelijkheid heroveren.

Engels schreef: „De bevrijding van de vrouw wordt eerst mogelijk, zodra zij op grote maatschappelijke schaal aan de productie kan deelnemen en de huiselijke arbeid haar nog maar in onbetekenende mate in beslag neemt. En dit is eerst mogelijk geworden door de moderne groot-industrie, die niet alleen vrouwenarbeid op grote schaal toelaat, maar deze direct eist en meer en meer er naar streeft de particuliere huiselijke arbeid op te doen gaan in een openbaar bedrijf”.

En dit proces is thans sterker dan ooit te voren aan de orde.

A. AVERINK

Mark en macht

In het afgelopen jaar is tweemaal een scherp licht gevallen op de veranderde krachtsverhoudingen tussen de imperialistische mogendheden en de belangentegenstellingen die daaruit voortspruiten: november vorig jaar toen de Amerikaanse ministers Anderson en Dillon voor het oog van de wereld naar de Westduitse hoofdstad reisden om hulp te verlangen voor de financiële moeilijkheden van de Verenigde Staten en met een afwijzende beschikking huiswaarts werden gestuurd en begin maart dit jaar toen de Westduitse mark werd gerevalueerd.

Het is duidelijk waarom de Amerikanen hulp nodig hebben. De economie van deze grootste imperialistische mogendheid wordt getroffen door een overproductie met massawerkloosheid, terwijl de dollar èn als internationaal betaalmiddel èn als symbool van Amerikaanse economische en politieke kracht ernstig is verzwakt. De snelle vermindering van de goudvoorraden van de Verenigde Staten weerspiegelt de ingrijpende verandering in de positie van dit bolwerk van het kapitalisme: het Amerikaanse imperialisme is niet meer in staat de koude oorlog zo te financieren zoals het die zelf heeft opgezet. Het tegenhouden van de opmars van het socialisme en de bevrijdingsstrijd van de koloniale volkeren gaat de kracht van de heersende klasse van de Verenigde Staten, een land dat bekend stond om zijn schier onbegrensde mogelijkheden, te boven.

Het is eveneens duidelijk waarom de Amerikaanse regering zich in de eerste plaats richtte tot Bonn. Want in West-Duitsland bevinden zich de rijkste bondgenoten van de Amerikaanse monopolies en de meest betrouwbare bondgenoten als het er om gaat de koude oorlog in stand te houden en de bewapeningswedloop voort te zetten.

Maar de Westduitse imperialisten en hun staatsmannen zeiden ‚Nein’ en lieten de vertegenwoordigers van Wall Streets machtigen onverrichterzake terugkeren naar Washington.

Deze enorme klap voor het Amerikaanse prestige — om hulp moeten bedelen bij de verslagen vijand uit de wereldoorlog en dan nog publiekelijk de kous op de kop krijgen ook — is het resultaat van de door de Amerikaanse imperialisten ten opzichte van Duitsland gevoerde politiek. Het is van de personen die bij de onderhandelingen in Bonn november 1960 een hoofdrol speelden af te lezen.

Anderson en Dillon — invloedrijke bankiers in Wall Street die als directe vertegenwoordigers voor het Amerikaanse financierskapitaal optreden en de grote lijnen van de Amerikaanse politiek tegenover het na-oorlogse Duitsland standvastig hebben gesteund — kregen in Bonn te maken met twee directe vertegenwoordigers van het Duitse grootkapitaal als Von Scherpenberg en Westrick. Deze beide topadviseurs van kanselier Adenauer en zijn ministers waren ook de-

genen, die na het vertrek van de beide Amerikanen het standpunt van de Westduitse regering voor de pers uiteen zetten.

Hilger von Scherpenberg heeft een ruim dertigjarige ervaring in de buitenlandse dienst van de Duitse staat en is gespecialiseerd in economische en handelspolitieke vraagstukken. Hij is bekend om zijn enorme kennis van de grote industriële concerns en hun uiteenlopende belangen en onderhoudt verbindingen met bijna alle leidende figuren van de Westduitse trusts. Hij is gehuwd met een dochter van de beruchte nazi-bankier Hjalmar Schacht die onder Hitler minister van financiën was. Zoals meer vertegenwoordigers van de grote monopolies, doet Von Scherpenberg zich politiek graag „links” voor. In de twintiger jaren sloot hij zich met zijn vrouw dan ook aan bij de Sociaal-democratische Partij van Duitsland. Tijdens het Weimar-bewind werd hij naar de ambassade in Londen gestuurd, waar hij met buitengewoon succes voor de diplomatieke dienst werkte. Als schoonzoon van bankier Schacht stonden er de deuren van de City voor hem open en als sociaal-democraat kon hij nauwe betrekkingen met de Labour Party aanknopen. Wegens zijn waardevolle brede verbindingen hebben de nazi's hem dan ook geruime tijd op deze post gehandhaafd nadat zij in 1933 aan de macht waren gekomen. Hij werd uit Londen teruggeroepen om als specialist voor internationale economische vraagstukken in het departement van Von Ribbentrop te werken. In 1944 werd hij evenals zijn schoonvader door de nazi's uitgerangeerd wegens „defaitistische uitlatingen” en dat gebruikten beiden na de vernietiging van het Hitler-regiem om als verzetshelden te paraderen. Von Scherpenberg werd onder Adenauer staatssecretaris van buitenlandse zaken.

Ludger von Westrick, staatssecretaris van economische zaken, werd door Hitler indertijd tot Wehrwirtschaftsführer benoemd en was een der belangrijkste medewerkers van Goering als leider van de vliegtuigindustrie van nazi-Duitsland. Zijn broer Gerhard behoorde tot de intieme vriendenkring van de SS-Reichsführer Himmler en beheerde het SS-fonds voor de concentratiekampen. Beiden werden in 1945 als oorlogsmisdadigers in hechtenis genomen, maar als goede vrienden van vele hoog geplaatste Amerikaanse bankiers en concredirecteuren (onder wie de gebroeders Dulles) vrijgelaten en in staat gesteld de nieuwe wegen voor de opmars van het Duitse imperialisme te bewandelen.

*

Het optreden van Adenauer en Erhard, Von Scherpenberg en Westrick c.s., steunt op wat publiekelijk bekend staat als het Wirtschaftswunder, een gunstige conjunctuur en snelle groei van de productie in West-Duitsland die afsteekt bij die van andere grote kapitalistische landen.

Het aandeel van de afzonderlijke imperialistische mogendheden aan de *industriële productie* van de kapitalistische wereld, uitgedrukt in percentages van de totale kapitalistische industrieproductie, vertoont het volgende beeld (ontleend aan het Instituut voor Wereldeconomie en Internationale Betrekkingen te Moskou, gepubliceerd in de Izwestia van 29 januari 1961):

	1948	1953	1960
Verenigde Staten	56,4	53,3	46,9
West-Duitsland	4,3	7,8	10,4
Verenigd Koninkrijk	11,7	8,3	7,7

West-Duitslands industrieproductie overtrof reeds in 1950 het peil van voor de oorlog en is thans zelfs meer dan 2,5 maal zoveel als in 1936. Het groeitempo van de industrieproductie van West-Duitsland lag in de jaren na 1953 op gemiddeld acht procent — vergeleken bij een Amerikaans groeipercentage van ca. anderhalf procent zeker bijzonder hoog te noemen. West-Duitsland is de tweede industriële mogendheid geworden in de kapitalistische wereld, met in het bijzonder een voorsprong op Groot-Brittannië en Frankrijk op het gebied van de zware (w.o. de chemische) industrie. De Westduitse staalproductie is ruim een derde groter dan de Britse en tweemaal zo groot als de Franse.

Nog sterker spreekt de ongelijkmatige ontwikkeling in de kapitalistische wereld uit de cijfers betreffende het aandeel van de afzonderlijke landen in de totale export van de kapitalistische wereld, eveneens in procenten van de totale kapitalistische export aangegeven en eveneens aan de Izwestia van 29-1-'61 ontleend:

	1947	1953	1960
Verenigde Staten	32,5	21,4	18,4
West-Duitsland	0,5	6,0	10,2
Verenigd Koninkrijk	9,8	9,7	9,0

Kort gezegd komt het er op neer, dat West-Duitsland zijn tweede plaats achter de Verenigde Staten van kort voor de Tweede Wereldoorlog, heroverd heeft en in het algemeen zelfs een gunstiger positie inneemt tegenover zijn Amerikaanse en Britse concurrenten dan in 1938.

De ontwikkeling van de exportverhoudingen in de periode 1953-1959 (die in 1960 in dezelfde richting verder is gegaan voor zover er gegevens over bekend zijn) ziet men in de volgende cijfers:

naar expansie- gebied btl. handel	Export in miljoenen dollars in 1953 en 1959 van		
	Ver. Staten	Gr. Britt.	West-Duitsland
West-Europa	2652	2151	2728
	4187	2791	5758
Nabije en M. Oosten	398	455	250
	719	587	531
Verre Oosten	1719	958	262
	2267	1176	595
Afrika	351	645	119
	374	630	249
Latijns-Amerika	3003	325	433
	3550	460	720

De betekenis van de Westduitse opmars op de wereldmarkt voor de Amerikaanse en Britse concurrenten treedt nog duidelijker in het licht als men bedenkt dat tweederde van de Westduitse uitvoer bestaat uit machines en andere producten van de metaalindustrie, transportmiddelen (geen schepen), chemische en electrotechnische producten. Men ziet dan ook vooral in de uitvoer van gereede industrieproducten dat de Amerikanen en Britten door de West Duitsers verdrongen worden. Het aandeel van de drie genoemde landen in de totale export van gereede industriefabriek van de kapitalistische wereld steeg in de periode '53-'60 voor West-Duitsland van 13,3 naar 18,6 pCt, daalde voor de Amerikanen van 25,9 naar 22,0 pCt en daalde voor de Britten van 21,3 naar 16,7 pCt.

*

Voor in West-Europa neemt het Westduitse grootkapitaal weer een machtige positie in. De industrieproductie van de Bondsrepubliek is even groot als die van de vijf overige EEG-landen (Frankrijk, Italië en de Benelux) samen. Wat de buitenlandse handel betreft is het meest kenmerkende feit, dat de EEG-landen in de afgelopen jaren alle het beeld vertonen van toenemende afhankelijkheid van de handel met hun EEG-partners en in het bijzonder met West-Duitsland, terwijl West-Duitsland zelf zijn zelfstandige positie op de internationale markt behield. Tegenover een halvering van het aandeel van de Frans-Britse handel in de totale Franse buitenlandse handel in de periode 1951-1959 staat bijvoorbeeld een verdubbeling van de Westduitse handel met Groot-Brittannië.

De auto-export is een concreet voorbeeld van Westduits overwicht. In 1960 werden uit de Bondsrepubliek 983.000 eenheden uitgevoerd, d.i. 13 pCt meer dan een jaar tevoren, Groot-Brittannië voerde 710.000 eenheden uit, d.w.z. 2 pCt meer dan in '59, Frankrijk 550.000 eenheden, een *daling* van 1 pCt en Italië 205.000, een *daling* van 7 pCt.

Wat de vergrote kwetsbaarheid van de EEG-landen in hun handel met West-Duitsland betreft, vergelijk men de uitvoerstructuur van de Bondsrepubliek en Nederland. Het aandeel van de Euromarkt in onze uitvoer is veel groter dan dat bij West-Duitsland het geval is en wordt steeds groter onder invloed van de EEG-bepalingen. In 1958 ging 41,5 pCt van onze export naar de Euromarkt en in 1960 45,9 pCt, dit tegenover een export naar Engeland en de andere landen van de Europese Vrijhandels Associatie van 25,2 pCt in 1958 en 23,7 pCt in 1960 — een *stijgend overwicht* der EEG-landen dus en een *verminderend* aandeel van de EVA-landen. Maar West-Duitsland exporteerde in 1958 naar de EEG-landen 27,3 pCt van zijn export en in 1960 29,5 pCt, terwijl in 1958 27,5 pCt naar de EVA-landen ging en in 1960 28 pCt — een *gelijke verdeling* dus en *bij beide enige stijging*.

De Westduitse monopolies genieten dus wel de voordelen van de Europese Economische Gemeenschap door een groter overwicht op de gemeenschapspartners, maar zij zorgen ervoor zichzelf niet te eenzijdig te oriënteren op die EEG-partners, en blijven op twee West-europese benen staan.

De ontplooiing van de Wunderwirtschaft baart velen in West-Europa zorg en dit temeer omdat het *economisch* opdringen van het Duitse imperialisme weer als vanouds gepaard gaat met een *militaire* opmars. Toen de NAVO-landen, grotendeels onder Amerikaanse druk, na de oorlog overgingen tot een politiek van herbewapening van West-Duitsland, maakten de Duitse imperialisten van deze politiek gebruik als van een stijgbeugel die hen in staat stelde weer hoog op het agressieve militaristische paard te komen.

Van begin af aan hebben Adenauer c.s. voor de Duitse militaristen, ongeacht hun nazi-verleden, gelijke rechten verlangd ten opzichte van de andere NAVO-landen. De militaristenkliek van Bonn verlangde zelfs het herstel van de „eer” van de nazi-generaals. En NAVO-opperbevelhebber Eisenhower verklaarde in 1951 in het openbaar en officieel tegenover Adenauer: „Ik ben tot de overtuiging gekomen dat tussen de geregelde Duitse soldaten en officieren enerzijds en Hitler en zijn misdadige groep anderzijds inderdaad een verschil bestaat. Wat mij betreft, ik ben niet van opvatting, dat de Duitse soldaat zijn eer heeft ingeboet”.

Thans zijn er meer dan 1100 Westduitse officieren in NAVO-functies werkzaam, 250 van hen werken in de verschillende NAVO-staven, onder wie 18 generaals. Hitler-generaal Speidel is opperbevelhebber van de NAVO-strijdkrachten in Midden-Europa en Hitler-generaal Heusinger is zelfs benoemd tot voorzitter van het Permanente Militaire Comité van de NAVO, dat in Washington zetelt en o.m. de strategische planning van de NAVO uitwerkt.

In 1960 bereikte het aantal Westduitse NAVO-soldaten de 270.000 en daarmee is het Westduitse NAVO-contingent het grootste geworden. Indien de opbouw van de Westduitse strijdkrachten doorgaat zoals Bonn zich dat denkt en door de NAVO is goedgekeurd, zal de Bundeswehr binnenkort 43 pCt van de land-, 30 pct van de lucht- en 80 pCt van de zeestrijdkrachten van de NAVO in Centraal-Europa vormen.

Toen de herbewapening van West-Duitsland in 1951 aan de orde kwam publiceerde de regering-Adenauer een witboek waarin alle veranderingen van de Duitse grenzen na 1937 werden afgewezen. Thans is men zover, dat er vanuit de regering in Bonn campagnes worden gevoerd om in feite dezelfde annexaties door te voeren als de nazi's in 1937 voor ogen hadden.

Vorige zomer werden de uitingen van het Westduitse revanchisme wel zo krachtig en zo brutaal met het generaalsmemorandum en de redevoeringen van de ministers Erhard en Seeböhm en van SPD-leiders als Brandt, Wehner en Jaksch e.a., dat een golf van onrust door de Westeuropese pers ging. Zelfs in officiële kringen in verschillende hoofdsteden sloeg men een andere toon aan; het sprekendste voorbeeld hiervan is het artikel van 18 september 1960 van *Il Messagero*, de spreekhuis van het ministerie van buitenlandse zaken in Rome, waarin onder de kop „Aanval in de rug” o.m. stond: „De enige aannemelijke verklaring moeten we zoeken in het fenomeen van het sluipende nazisme, in de beangstigende terugkeer van de ergste, meest catastrofale vormen van het nazisme: in het weer ontwaken van het kwade roofdier achter de democratische vermomming van

Konrad Adenauer en Willy Brandt". Het blad besloot: „Het is gepast vier feiten in verband met elkaar te zien, die alle typisch nazistisch zijn: Het eerste is het opeisen van atoombewapening van de Bundeswehr. Het tweede bestaat uit het opeisen door Erhard van de aan Polen afgestane gebieden. Het derde is het verlangen van minister Seeböhm naar de terugkeer van Sudetenland [een buit van Hitler]. Het vierde bestaat uit de aanspraken op Zuid-Tirol [Italiaans gebied - G.V.] Het zijn ernstige symptomen, die ons niet laten slapen”.

*

Toch is de positie van het Duitse imperialisme tegenover zijn Amerikaanse tegenspeler niet zo sterk als misschien scheen, toen in november vorig jaar het opzienbarende „Nein” werd uitgesproken.

In *economisch* opzicht vormen de investeringen van de Amerikaanse concerns in West-Europa een geduchte tegenkracht voor de Westduitse monopolies. Bedroegen de Amerikaanse investeringen in Europa in 1929 een 900 miljoen dollar en in 1946 ruim één miljard dollar — thans zijn zij ver boven de 5,3 miljard [1959] dollar gestegen. De Amerikaanse investeringen in West-Duitsland zelf stegen in de periode van het Wirtschaftswunder (1950-1959) van 204 naar 595 miljoen dollar.

In *militair* opzicht wordt de situatie in West-Duitsland gekenmerkt door de aanwezigheid van Amerikaanse (150.000 man) en Britse (55.000 man) bezettingstroepen, beide uitgerust met atoomwapens en in het bezit van honderden raket-lanceer-inrichtingen. Daarbij komen dan nog de eenheden van luchtmacht en marine, die in de Bondsrepubliek gestationeerd zijn. De invloed van West-Duitsland in de hoofdkwartieren van de NAVO verzekert de Westduitse militaristen nog niet de ruimte en vrijheid van handelen die zij wensen en bovenal missen ze de atoomknuppel in hun gretige vuisten.

Politiek is het Duitse imperialisme dus daarom al kwetsbaarder dan ooit. Bovendien vormen de Sowjet-Unie en de socialistische landen in de na-oorlogse wereld een macht, die zo veel groter is in economisch, militair en politiek opzicht dan voor de oorlog, dat slechts het meest verwilderde koortsbrein van een machtsdronken nazi nog kan denken, dat een Westduitse aanval op een socialistisch land enige kans van slagen heeft. De Duitse Democratische Republiek is niet alleen een onverbrekelijk deel van de verdediging van de landen van het Pact van Warschau, maar bovendien een kracht die — samen met de anti-nazistische krachten in West-Europa — in staat is grote afbreuk aan het streven van de agressieve klik in Bonn te doen.

Het voornaamste doel van de Duitse imperialisten is de ontwikkeling van hun militaire kracht te voltooien met atoombewapening van de Bundeswehr. Zij denken daarmee dan de positie te hebben bereikt, die hen in staat zal stellen met behulp van atoomchantage hun wil aan Europa op te leggen. Zij kunnen die atoomwapens vooreerst echter slechts krijgen bij het voortduren van de koude oorlog en in het kader van een bondgenootschap met de Amerikanen. Daarom is de politiek van het Duitse imperialisme in grote lijn dan ook: in de

eerste plaats zorgen dat de spanningen tussen Oost en West blijven en de bewapeningswedloop voortgaat, met de ontwikkeling van de Westduitse bewapening; in de tweede plaats zorgen dat atoomontwapening voorkomen wordt en de atoombewapening van de NAVO-strijdkrachten zich tot de Bundeswehr uitbreidt. Voor deze politiek worden alle beschikbare middelen van politieke en economische druk aangewend.

*

De nederlaag van de Amerikanen in hun koude oorlog en de uitzichtloosheid van een voortzetting van die politiek, tekent zich van maand tot maand duidelijker af. De moeilijkheden van de dollar, waarin zich de crisis van de Amerikaanse politiek het duidelijkst uit, dwingt hen tot een herziening van de uitgaven voor bewapening en steunverlening aan marionettenregimes. Een verlichting van de Amerikaanse lasten ten koste van de NAVO-bondgenoten brengt een zekerder en stabielere verlichting van de positie van de dollar dan een (geslaagd...) exportoffensief en is bovendien duurzamer. Of van de nieuwe Amerikaanse regering een belangrijke wijziging in de tot nu toe voortgezette politiek van het Eisenhower-Dulles-bewind valt te verwachten — daarover is nog weinig te zeggen. Een ongewijzigde voortzetting ervan lijkt in ieder geval onwaarschijnlijk. Voor zover er enige duidelijkheid in de politiek van Washington, op dit moment is, wijst die alleszins in de richting van een verzwaring van de lasten van de andere NAVO-landen en in het bijzonder van West-Duitsland.

Terwijl de Amerikaanse goud- en deviezenvoorraad in 1960 met 1,7 miljard dollar terug liep, nam de Westduitse met 1,4 miljard toe. Het is daarom, dat Anderson en Dillon in de eerste plaats naar Bonn togen. Men verlangde een grotere Westduitse bijdrage in de legeringskosten van de Amerikaanse troepen in de Bondsrepubliek, een bedrag van 2,5 miljard mark. Maar de regering in Bonn weigerde. In de Westduitse pers viel de nadruk in de argumentatie voor dit „Nein” op drie punten, die waard zijn hier te vermelden: 1. de Amerikaanse betalingsmoeilijkheden zouden niet zo groot zijn als Wall Street niet zoveel in het buitenland investeerde... 2. dat het toch niet aan ging om West-Duitsland *bezettingskosten* te laten betalen... 3. dat men het levenspeil van de Westduitse burgers niet in gevaar kon brengen met eventuele nieuwe belastingen, omdat zoiets de propaganda van de DDR te veel in de kaart speelde...

Het „Nein” van november was echter beslist niet het laatste woord. Er is alle reden om te veronderstellen dat Bonn vooral daarom geen accord wilde accepteren, omdat het zeker wilde zijn van de politiek van de nieuwe Amerikaanse regering. Met deze regering-Kennedy, in feite dezelfde minister-bankier Dillon, zijn de besprekingen verder gevoerd. Van Westduitse zijde bood men daarbij aan: hogere bijdragen in de kosten van de NAVO-infrastructuur, voortijdige aflossing van Duitse schulden, enige vergemakkelijking van de Amerikaanse landbouw-export naar Europa, orders aan Amerikaanse bedrijven voor uitrustingen van de Bundeswehr en vooruitbetaling daarvan, Westduitse in plaats van Amerikaanse subsidie aan de NAVO-klieden in Griekenland en Turkije.

Maar tot nog toe zijn de Westduitse tegenvoorstellen door de Amerikanen onaanvaardbaar verklaard, omdat zij aan het grondprobleem voor Washington niets veranderen. Minister Dillon, die de Westduitse tegenvoorstellen van eind januari „volkomen ontoereikend noemde”, zei: „Wij smeken de Duitsers niet om voor de Verenigde Staten te zorgen. De VS kunnen op eigen kracht voor zichzelf zorgen. Amerika verlangt veel meer dat de Bondsrepubliek een bijdrage levert tot het economisch gezond maken van de vrije wereld, door haar permanente overschotten op de betalingsbalans af te breken, die het evenwicht evenzo storen als het Amerikaanse tekort”.

De Amerikanen blijven staan op hun eisen inzake een verdere vergemakkelijking van de Amerikaanse landbouwimport in West-Europa, hogere Westduitse bijdragen aan de bewapening van de NAVO-landen en vooral: hogere Duitse bijdragen aan de legeringskosten van de Amerikaanse troepen in de Bondsrepubliek.

Tegenover de Amerikaanse vraag naar Westduitse marken om de druk op de dollar te verlichten, staat de Westduitse vraag naar Amerikaanse steun voor de verdere militaire opmars van Bonn, de opmars naar militaire bases in het buitenland, hoge commandoposten in de NAVO en het bezit van atoomwapens. De onderhandelingen hierover voltrekken zich nog meer in het geheim — én omdat men vooral dit buiten de publieke aandacht wil houden én omdat de tegenstellingen op dit punt het scherpst tot uitdrukking komen.

*

Van een revaluatie van de mark is — althans voor zover er iets over de besprekingen bekend is gemaakt — in het afgelopen half jaar geen sprake meer geweest. Tot dan toe echter zag het er voor de Amerikanen theoretisch gezien, voordelig uit als de mark gerevalueerd en dus de Westduitse export duurder zou worden.

Nu Bonn onverwacht toch tot revaluatie is overgegaan, blijkt het effect daarvan beslist niet onverdeeld gunstig voor de Amerikaanse dollar. De nadelen, die er voor Westduitse exporteurs aan zijn verbonden, kunnen door de speelruimte in hun prijzen en de staatssteun, die hun ter beschikking staat, vrij gemakkelijk overwonnen worden. Daartegenover staan de voordelen van de roem, die er van de mark uitgaat in een wereld, waarin het een publiek geheim is dat de dollar de helft van zijn waarde heeft verloren.

Tenslotte het politieke effect van de revaluatie: 1. stabielere prijzen in de Bondsrepubliek en veel reclame over de gezondheid van de Westduitse economie — voor Adenauer en Erhard van grote waarde in het jaar van de parlamentsverkiezingen; 2. een versterking van de Westduitse intimidatie-campagne tegenover het buitenland — erop gericht de indruk te wekken dat de opmars van de mark, met Bundeswehrlaerzen aan en al, onvermijdelijk en onstuitbaar is.

De revaluatie van de mark en de daarop ontstane speculatievluicht in deze geldsoort is echter niet te verklaren uit de kracht van de mark, maar vooral uit de zwakte van de dollar en de andere valuta's. Al is de mark dan nu met 5 pct in waarde verhoogd — ook haar koopkracht was voordien gedaald (20p Ct). Voor alles betekent het dat de

wisselkoersen, die men na de oorlog met veel moeite stabiel trachtte te houden, vlot zijn geraakt. Dit schept nieuwe ernstige onzekerheden in de economische betrekkingen tussen de imperialistische mogendheden onderling en vergroot de algemene instabiliteit van de kapitalistische economie.

Het toont „... de toenemende labiliteit van het gehele economische stelsel van de kapitalistische wereld; de toespitsing van de tegenstellingen van het kapitalisme ten gevolge van de ontwikkeling van het staatsmonopolistische kapitalisme en van het toenemende militarisme; de verdieping van de tegenstellingen tussen de monopolies en de belangen van de gehele natie...”, die de Verklaring van de Conferentie van vertegenwoordigers van 81 communistische en arbeiderspartijen in Moskou november 1960 noemt. „...dit alles bewijst dat de ontwikkeling van de algemene crisis van het kapitalisme in een nieuw stadium is gekomen”.

Voor Nederland zijn er in de recente ontwikkeling van de Amerikaans-Westduitse spanningen slechts redenen te meer te vinden om zich van deze gevaarlijke imperialistische coalities los te maken en een zelfstandige positie, uitgaande van het nationale belang, in te nemen. Daarbij is het van bijzonder belang niet alleen de krachten, maar ook de zwakten van het Duitse imperialisme, de meest gevreesde vijand van ons volk, te doorzien. De grootste zwakten van de klik in Bonn liggen in de krachten van het socialistische kamp en in de waakzaamheid en activiteit van de vredeskrachten in de kapitalistische landen van West-Europa.

14 maart 1961

G. VERRIPS

Vier jaar praktijk van de PSP (II)

De inkt van het vorige artikel*) over de praktische politiek van de PSP was maar nauwelijks droog of een aantal nieuwe feiten vragen onze aandacht.

Niet dat deze een nieuw licht werpen op het optreden van de leidende kringen in de PSP.

Zij illustreren alleen nog treffender het verdere verval van PSP-figuren tot verblinde anti-communisten van „goeden huize”.

Zij onderstrepen de conclusie, dat de PSP steeds sneller en vooral ook steeds openlijker, aftakelt tot een anti-communistische stoorzender in de Nederlandse arbeidersbeweging. Het beeld van de PSP wordt completer.

In het tweede Februari-nummer van „Bevrijding” polemiseert Lankhorst met Scheps, die een artikel over de PSP schreef in „Doorbraak”, orgaan van de Prot. Chr. Werkgemeenschap in de PvdA.

Scheps behandelt o.a. in zijn artikel de houding van de PSP-Kamerfractie, inzake de opslag van atoomwapens in ons land.

Het feit dat de PSP-fractie de behandeling in de Tweede Kamer van de communistische motie onmogelijk maakte, waarin de onmiddellijke verwijdering werd geëist van de voorraden kernwapens uit ons land, kan zijn volle waardering wegdragen.

Het staat hem echter niet aan, dat Lankhorst en Van der Veen een eigen motie in de parlementaire ijskast hebben gezet. Zoals bekend vraagt deze motie-Lankhorst noch de stopzetting van de opslag van atoomkoppen, noch de verwijdering van de reeds bestaande voorraden op ons grondgebied.

De motie-Lankhorst is er in het bijzonder op gericht, de openlijke steun aan de officiële NAVO-politiek voor eigen leden en kiezers enigszins te bemantelen.

Doch zelfs dat gaat Scheps al veel te ver.

Hij eist van de PSP dat zij zich openlijk „principeel” en „algeheel” afkeert van de communisten en de Sowjet-Unie. Nu zal iedereen begrijpen, dat „strijd voor ontwapening” een comedie is, als men zich daarbij keert tegen het socialistische kamp, dat de drijfkracht voor ontwapening is. En dit wordt puur bedrog als men de „strijd tegen het communisme” vooropstelt. Deze „strijd tegen het communisme” is immers het voornaamste argument van alle bewapenaars, om ontwapening tegen te gaan en de bewapeningswedloop op te voeren.

Scheps draait tegenover de PSP de zaak om en wil het anti-communisme als voorwaarde beschouwen.

„Opdat niet-ontwapenaars (Scheps!) de propaganda van de PSP voor ontwapening ernstig kunnen nemen”.

Welnu, aan het ultimatum van Scheps wordt onmiddellijk gevolg gegeven door Lankhorst.

*) „Politiek en Cultuur”, maart-nummer 1961.

Hij antwoordt:

„Laten wij hem (Scheps) eerst de verzekering geven dat de PSP er niet aan denkt met de CPN welke actie ook tegen de bewapening te ondernemen.

De heer Scheps zal ook in het verleden geen enkel samengaan van de CPN met de PSP kunnen aanwijzen”.

Hij spreekt aan het eind van zijn artikel de verwachting uit, dat de PvdA-fractie het pacifisme van de PSP inderdaad ernstig zal nemen.

Scheps en alle andere „niet-ontwapenaars” van de NAVO kunnen tevreden zijn. Zij hebben een nieuw bewijs gekregen hoe ernstig de PSP-Kamerfractie en een aantal hoofdbestuurders van de PSP trachten de strijd tegen de atoomwapens onschadelijk te maken. Het antwoord van Lankhorst en de daarop gevolgde woede-uitbarsting van Ds. Van der Veen in de Tweede Kamer: „de vernietiging van de mensenwaarde door het communisme, dat zich van middelen als terreur, bedreiging, leugens en bedrog bedient”, drong door tot in de Bundeskanselarij van Dr. Adenauer.

De benoeming van Ds. Van der Veen als „geweldloze socialist” in een commissie inzake de „Generalbereinigung” bewees, dat Adenauer en de NAVO de PSP-leiding aanvaard hebben als nieuwe telg in de slinkende NAVO-familie.

Er is dan ook tussen het optreden van de PSP-ers Lankhorst en Van der Veen en de uiterst rechtse vleugel in de PvdA met Goedhart en de Kadt, in feite geen splinter verschil.

In het duister van de atoombewapening zijn alle NAVO-katten grauw!

*

Een ander beslissend punt in de praktische politiek van de PSP-leiding is de strijd voor de dagelijkse belangen van de werkende mensen. Ook hier gelden als toetssteen niet de mooie volzinnen en radicale frasen, maar de daden.

Wat is de houding van de PSP-leiding tegenover de acties van de arbeiders? Hoe stelt zij het vakverenigingsvraagstuk en door welke beginselen laat zij zich daarbij leiden?

In de grote staking van bouwvakarbeiders in maart 1960 presteerde de PSP het om drie verschillende standpunten in te nemen, die alle één ding gemeen hadden: tegen de staking.

Het eerste standpunt was dat van Lankhorst. Hij poneerde in het parlement bij de interpellatie-Van Mastrigt de stelling, dat de bouwvakarbeiders voor de belangen van de bouwondernemers staakten.

Dit standpunt werd door allen gedeeld die griezelden van de bouwvakstaking. Op grond daarvan trachtte het OVB als stakingsbreker op te treden en verwierf het zich de schandnaam van onderkruipersbond onder de arbeiders.

De bouwvakarbeiders staakten echter niet voor Dura c.s., maar voor een minimale verhoging van 5 pct op hun contract-uurlonen. Een verhoging, die verkregen moest worden middels de goedkeuring van de Collectieve Arbeids Overeenkomst.

Het standpunt van Lankhorst was er op gericht wankelmoedigheid

te brengen in het eensgezinde stakersfront. Alleen Dura en de grote aannemers werd daarmee een dienst bewezen.

De bouwvakarbeiders hadden echter geen behoefte aan de mening van Lankhorst. Zij hadden steun nodig om hun staking te winnen, waar ze zelf zware — velen zeer zware — offers voor brachten. Lankhorst hield het echter op de bouwpatroons.

Het tweede standpunt was de verklaring van het hoofdbestuur van de PSP van 8 maart 1960.

Hierin werd verklaard, dat loonsverhoging voor de bouwvakarbeiders dringend nodig was op kosten van de aannemerswinsten en dat de regering niet mocht toegeven aan de eisen van de aannemers.

Hierin komt een zekere rechtvaardiging van de staking tot uitdrukking, maar ook in deze verklaring is geen woord te vinden over de noodzaak de staking te winnen of van steun aan de actie. Integendeel. Het hoofdbestuur van de PSP deed een beroep op de regering-De Quay. Niet van de staking, maar van De Quay werd alle heil verwacht.

Het derde standpunt was neergelegd in een manifest van de Haagse afdeling van de PSP.

Dit manifest begon stoer met de woorden „Bouwvakkameraden” maar het was van begin tot eind één aanval op de vakbeweging.

Zelfs de woorden „aannemers”, „bouwpatroons” of „Dura” kwamen er niet in voor.

De Haagse PSP had blijkbaar nog nooit van de klassetegenstanders van de bouwvakarbeiders gehoord. Voor haar althans bestond er maar één vijand, die te vuur en te zwaard bestreden moest worden en dat was de vakbeweging.

Opvallend was dat de eerste bond, die met name genoemd werd in dit manifest, waarvoor de arbeiders in de strijd tegen de vakbeweging een uitzondering moesten maken . . . het OVB van Toon van den Berg, was — scheurmaker, onderkruiper en kaderlid van de PSP.

Het was goed dat de Haagse PSP zich als uitgever van dit manifest bekend maakte. In woord en naar inhoud was het gelijk aan alle OVB-manifesten, die de Haagse arbeiders van tijd tot tijd onder de ogen krijgen. Bovendien leek het als twee druppels modder op het gelijk-tijdig verschenen manifest van het OVB zelf.

Het slot van het Haagse manifest was even bombastisch als onthullend. Hierin werd gezegd:

„De Pacifistisch Socialistische Partij staat onvoorwaardelijk naast de arbeiders, als zij strijden voor eigen lotsverbetering, als zij strijden tegen het kapitalistische systeem”.

De bouwvakarbeiders staakten echter niet voor de vervanging van het kapitalistische stelsel door een pacifistisch-socialistisch stelsel (als er tenminste zo iets zou bestaan). Zij staakten voor 5 pct in de CAO. Daar ging het om. De Haagse afdeling van de PSP vond dat echter maar een waardeloze eis en dus kon maar één conclusie overblijven in de gedachten van de PSP-leiders: de staking was waardeeloos.

Het hoofdbestuur van de PSP, geconfronteerd met de verontwaardigde afwijzing van dit manifest door de Haagse bouwvakarbeiders, distancieerde zich van de inhoud ervan. Het wees er op dat het hier

een provinciaal stuk betref, waarvoor het hoofdbestuur geen verantwoording droeg. Het hield het bij zijn eigen verklaring van 2 maart 1960.

Maar de vraag moet wel beantwoord worden waarom de Haagse PSP wel een dergelijk manifest uitgaf en b.v. de Amsterdamse PSP-afdeling niet?

Waarom dekte het Haagse manifest niet de verklaring van het hoofdbestuur, alhoewel beide het eens waren over de kern: geen steun aan de staking?

De verklaring daarvoor is te vinden in het feit, dat Toon van den Berg met zijn OVB onder de Haagse bouwvakarbeiders nog wat steunpunten heeft, van waaruit regelmatig gepoogd wordt verwarring en tweedracht te zaaien.

Aan zijn arbeidersvijandige politiek werd de Haagse PSP-afdeling dienstbaar gemaakt.

Het anti-communistische gewroet van de PSP-leiding en haar houding tegenover acties van de arbeiders zijn voor zulke scheurmakers-van-professie een rijke voedingsbodem.

*

Waar Toon van den Berg er niet in slaagde enige positie van betekenis op te bouwen met zijn OVB, wordt nu tegen de eenheid van actie van de werkers de PSP ingeschakeld.

Aan de OVB-opvattingen wordt niet alleen objectief voedsel gegeven door het optreden van de PSP-leiding in vraagstukken van arbeidersactie. Ook officieel wordt het OVB gelanceerd door de leidende PSP-kringen.

Ds. Van der Veen zei b.v. in de Tweede Kamer, dat de PSP een partij is zonder een eigen vakbond. Dat is juist. Een vakbond is het OVB niet. Je kunt ook moeilijk tegen de arbeiders zeggen, dat je een eigen scheurmakers-onderkruipersbond bezit en toch zijn dat de feiten.

Nog in het tweede februari-nummer van „Bevrijding” wordt de aandacht van de lezers gevestigd op:

„een cursusvergadering voor leden en belangstellenden van het Onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties (OVV) en het Nederlandse Syndicalistisch Vakverbond (NSV) op zondag 26 februari a.s. om 10.30 v.m. in Gebouw Musica, Delftse laan 2 A — ingang portiek — Den Haag”.

De PSP-leiding is zich er wel van bewust dat „De Nieuwe Strijd”, het blaadje van Toon van den Berg, bij de arbeiders geen aftrek meer heeft.

Vandaar dat het officiële partijorgaan „Bevrijding” wordt ingeschakeld om de meningen van Toon van den Berg over de actie voor de dagelijkse belangen van de arbeiders en de vraagstukken van de vakbondseenheid, onder de mensen te spuien.

Zo schreef een zekere J. Snel een artikel over de 24 uur-staking in de Amsterdamse haven, daarbij in discussie tredende met „Socialistisch perspectief” van het Sociaal-democratische Centrum in de PvdA.

Neemt Snel het op voor de havenarbeiders en richt hij zijn PSP- vuur op de havenbaronnen? Neen.

Hij richt zijn aanval op de arbeiders van de Maatschappij Nederland, die er na taale strijd in slaagden de eenheid van vakbeweging in de NBV, aangesloten bij het NVV, tot stand te brengen.

Het was deze eenheid van de arbeiders bij de „Nederland” in de NBV, die een krachtige impuls gaf aan hun strijd voor loonsverhoging. Zij mobiliseerden hun bond in de loonstrijd en veroverden toen een weekloon van f 96.—.

Het was een goed voorbeeld voor alle havenarbeiders en andere werkers, hoe de eenheid van organisatie de krachten van de arbeiders vele malen vergroot in hun dagelijkse strijd met de ondernemers. Het inspireerde tot de actie in augustus j.l. Tot die conclusie was ook „Socialistisch Perspectief” gekomen, omdat de feiten zo onweerlegbaar waren.

Zij waren het echter niet voor Snel en de PSP.

Hij schreef:

„Maar het in één adem noemen van het succes van de vaste arbeiders bij de „Nederland” met het georganiseerd zijn bij het NVV is louter demagogie”,

en beweerde vervolgens dat het advies om zich te organiseren in het NVV, „een advies tegen beter weten in” is.

Hij trachtte zijn anti-vakbondsopvatting, of beter gezegd zijn verwoede stellingname tegen de groeiende strijd voor vakbondseenheid, te rechtvaardigen met het optreden van een aantal NVV-bestuurders.

Nu behoeven Snel, „Bevrijding” en de PSP de arbeiders beslist niet te vertellen, wat zij met een aantal rechtse NVV-bestuurders voor vlees in de kuip hebben.

De ervaringen die de arbeiders met deze anti-communisten in de vakbeweging hebben opgedaan, zijn overbekend.

Zij hebben kunnen vaststellen, dat het brutale optreden van de monopolies en de aan hun belangen dienstbare regeringen, mogelijk werd door de verdeeldheid in de arbeidersbeweging en steunt op de na de oorlog gevoerde Unie-politiek in de vakbeweging.

Daardoor werd het NVV ondergeschikt gemaakt aan de politiek van de confessionele organisaties en werd het NVV belemmerd om als vakbeweging op te treden, en een zelfstandige rol in het belang van de arbeiders te vervullen.

Het leidde er toe, dat bijna 60 pct van de Nederlandse arbeiders ongeorganiseerd bleef, terwijl het NVV zelf relatief in aantal achterbleef bij de confessionele vakorganisaties.

Dat was het resultaat van het aanvaarden door de rechtse PvdA-leiders in het NVV van de confessionele politiek van samenwerking met de ondernemers.

De arbeiders hebben de uitwerking van deze failliete politiek van klassensamenwerking en anti-communisme kunnen afmeten aan de enorme winsten voor aandeelhouders en commissarissen en het werkelijke tekort in hun eigen loonzakjes.

Daarom binden de arbeiders in deze tijd, voorop de socialisten en de communisten onder hen, de strijd aan voor de opheffing van de zo schadelijke verdeeldheid in de rijen van de arbeidersklasse.

Het gaat hen er om het NVV groot, sterk en gezond te maken en de

politiek van klassensamenwerking te vervangen door de klassepolitiek van de werkers.

Het losmaken van het NVV van de confessionele kluisters en herstel van zijn functie als vakorganisatie is een gebiedende eis.

Immers, de eensgezindheid in de strijd en de vakbondseenheid zijn de strategische wapens, waarover de arbeidersklasse beschikt in haar strijd tegen de dictatuur van de monopolies. Dat de arbeiders daarbij op het meest verwoede verzet stuiten van de zijde van rechtse NVV-bestuurders is duidelijk. Doch de reeks van successen op het terrein van de vakbondseenheid, waaronder die van de arbeiders bij de „Nederland” in de Amsterdamse haven, bewijzen dat deze tegenstand te overwinnen is.

*

Het verwezenlijken van de strijdbare eenheid in de arbeidersklasse is de beslissende opgave voor alle werkende mensen. Het is tevens de test voor de werkelijke waarde van een politieke partij, die zegt het ernstig te nemen met de belangen van de arbeiders.

De PSP echter loopt storm tegen deze strijd voor eenheid van vakbeweging en daarmee is tevens haar „vakverenigingspolitiek” veroordeeld.

Met haar poging de arbeiders af te houden van deelname aan de vakverenigingsstrijd, dient de PSP-leiding de klassensamenwerking van de rechtse vakbondsbestuurders.

En dat alles onder de vlag van het pacifistische socialisme.

In het juli-nummer '60 van „Bevrijding” werd een artikel opgenomen met als kop „Wie staan er achter de erkende vakbonden”, geschreven door J. H. van Dalm.

Ook in dit artikel wordt de aanval gericht op de vakbeweging. Ook hier het doel, de arbeiders en lezers van „Bevrijding” een anti-vakbondsstemming aan te praten.

Daarbij bedient Van Dalm zich van de valse en misleidende argumenten uit de koker van het OVB en de „echte” EVC van Groot-Roessink en Stenacker, als nieuwe PSP-argumenten.

Hij kwam tot de volgende verklaring:

„In 1945 trachtten de vakbonden de min of meer opkomende eenheid van de arbeiders te breken en dit kon mede slagen, doordat de CPN aan dit streven meewerkte, door de EVC te annexeren. Het gelukte zo de EVC te breken”.

Niet de confessionele klassenvredepredikers, noch de uit de ruif van de monopolies mee-etende anti-communisten in PvdA en NVV zijn de schuldigen aan de verdeeldheid in de arbeidersklasse, neen, het feit, dat de arbeidersklasse over vakbonden en over een communistische partij beschikt — dat is volgens Van Dalm het verderfelijkste kwaad in de arbeidersbeweging.

Leggen we deze uitspraak van de PSP-er Van Dalm naast de gebruikelijke rim-ram in de „Nieuwe Strijd” van het OVB of de producten van de Groot-Roessinkclub en het beeld is volledig.

Strijd tegen de vakverenigingseenheid, het zaaien van verdeeldheid en anti-communistische hetze, dat zijn de „beginzelen” waarop de

vakverenigingspolitiek van het PSP-bestuur stoelt, met als regisseur Toon van het OVB.

*

Nemen we tenslotte de houding van de PSP in de metaalstakingen.

Het hoofdbestuur van de PSP gaf tijdens de grote stakingsgolf van december 1960 een verklaring uit, waarin het zegt „dat zij (de PSP) zich onvoorwaardelijk stelt achter acties, die deze onrechtvaardigheid (de vergroting van de achterstand van de arbeiders in de verdeling van de gestegen welvaart) trachten op te heffen”. Maar dan komt punt 6 van de verklaring, waaruit blijkt dat de PSP eigenlijk weer niet achter de stakingsbeweging staat, omdat het doel van de stakende metaalbewerkers, n.l. openbreking van de CAO voor loonsverhoging, de PSP-leiding weer „niet ver” genoeg gaat.

Werden de Haagse arbeiders bij de bouwstaking opgeroepen om te strijden tegen het kapitalisme, nu moeten de metaalbewerkers strijden voor de „socialisatie” van de bedrijven.

„Dan *alleen* wordt de invloed van de arbeiders op de loonvorming, arbeidsvoorwaarden en een productiebeleid, gericht op de gemeenschap, gewaarborgd”

zo zegt de verklaring.

De Amsterdamse PSP verspreidde dit manifest o.a. bij de Amsterdamse Droogdok Maatschappij.

Wat is echter de zaak?

De grote monopolies als AKU, Unilever, Shell en Philips oefenen de politieke en economische dictatuur uit en pogen de democratische rechten van de arbeiders en het gehele volk overboord te gooien.

Tegenover deze feitelijke ontwikkeling stellen de communisten in hun ontwerp-program voor uitbreiding van de democratie, dat het nodig is een grootscheeps offensief te ontplooien voor herstel van de democratische rechten als eerste stap op weg naar de uitbreiding en vernieuwing van de democratie, op politiek zowel als op economisch terrein.

Maar wie zijn daarbij de *hoofdvijanden*? Zijn dat de ondernemers in de scheepsbouwindustrie, waar de PSP meende de arbeiders te moeten oproepen voor „socialisatie” van het bedrijf?

Neen, het zijn de reuzenpoliepen welker bijna onbegrensde macht aan banden gelegd dient te worden en er is weinig verbeeldingskracht voor nodig om te beseffen dat dit geen gemakkelijke taak is.

Die strijd vraagt de vereniging van alle niet-monopolistische krachten rondom de eensgezind optredende arbeidersklasse. Daartoe spannen de communisten zich in.

Daartoe bestrijden ze ook de quasi-radicalen en misleidende frases, die door de PSP in een loonbeweging van de arbeiders worden gebracht. Het staat natuurlijk reusachtig revolutionair, om in een stakingsactie „socialisatie” te vragen! De metaalarbeiders streden echter niet voor de „socialisatie” van hun bedrijf, maar voor het uitvoeren van een gesloten loonovereenkomst.

En als de arbeiders zich bezighouden met het vraagstuk van her-

stel en uitbreiding van de democratie dan richten zij hun strijd o.a. tegen Philips, die de PSP bewust buiten schot laat.

In alle belangrijke strijdvragen waar de werkende mensen in het bijzonder de sociaal-democratische massa's mee te maken hebben, zowel voor de vrede als voor hun politieke en economische belangen, is de PSP-politiek slechts een hinderpaal.

*

De PSP-leiding pleit voor „socialistische vernieuwing”. De in deze twee artikelen genoemde feiten tonen aan, dat de daden van de PSP niets vernieuwen en evenmin iets met socialisme uitstaande hebben.

Toch is het streven naar een nieuwe koers in Nederland en het daardoor dichterbij brengen van het socialisme in ons land, de diepe wens van de grote meerderheid van PSP-leden en aanhangers. Daarvoor de politiek van de NAVO-militaristen.

Het verlangen naar een socialistische politiek manifesteert zich ook in de PvdA en in de zich ontwikkelende beweging van de arbeiders in het NVV.

Socialistische vernieuwing vereist het gemeenschappelijk optreden van alle democratische en socialistische krachten in het land.

Wat wil men echter vernieuwen, door de trom van het anti-communisme te roeren?

Socialistische vernieuwing vraagt de definitieve breuk met het blinde anti-communisme. Dit immers is de slagboom op de weg naar gezamenlijke strijd tegen de grote kapitaalsmachten in Nederland.

Om dat te bereiken dienen de anti-communisten in de arbeidersbeweging geïsoleerd te worden.

Vier jaar praktische politiek van de PSP leert ons, dat de leidende krachten de PSP slechts als opvangcentrum hebben beschouwd, ten einde te verhinderen dat de linkse socialisten de weg zouden vinden naar de Communistische Partij.

Het hijsen van de vlag van het anti-communisme heeft verder de PSP als een reële mogelijkheid voor de linkse socialisten, een bijdrage te leveren tot de verandering van de politieke koers in ons land, uitgeschakeld.

Zolang de PSP-leiders hun leden en aanhangers nog in het duister lieten omtrent de verhouding tot de communisten en hun partij, zolang ook de mogelijkheid nog aanwezig was voor een bepaalde samenwerking tegen de atoombewapening, was zij een bepaald gevaar voor de politiek van de NAVO-militaristen.

Nu de PSP-leiding gelijkgeschakeld is met alle NAVO-politici is dit gevaar voor de bewapeningspolitiek van de grote kapitaalsmachten geweken.

Daaruit is dan ook te verklaren, dat de heersende kringen in ons land, daarbij gesteund door de militaire strategen in de PvdA-Kamerfractie, de PSP-afgevaardigden duidelijk te verstaan hebben gegeven, dat ook op het parlementaire niveau een toontje lager gezongen moet worden.

De gebeurtenissen in de Tweede Kamer op 7 maart j.l. waarbij een

handjevol PvdA-militaristen, onder wie duikbootkapitein Schouwenaar op cynische wijze van leer trok tegen de PSP-spreker Lankhorst, bewijzen welke plaats naar hun mening de PSP in de Kamer voortaan dient in te nemen.

Die plaats wordt bepaald door de feitelijke stand van zaken, dat de PSP „kaltgestellt” is, haar plicht tegenover de bourgeoisie gedaan heeft en tot nu haar leiders elke dag opnieuw zullen moeten bewijzen te behoren tot de meest trouwe vazallen van de NAVO.

Dat is de onvermijdelijke weg die de bourgeoisie voor de PSP openlaat. Dat is de consequentie van haar anti-communisme.

Zolang de PSP nuttig is voor haar politiek, zal de bourgeoisie daar gebruik van maken, maar meer ook niet en zelfs de toon voor het optreden van de PSP-vertegenwoordigers wordt daarbij niet bepaald door de leden en aanhangers van de PSP, maar door de heersende klasse in Nederland.

Al het gecoquetteer met de strijd tegen de atoombewapening zal zover worden toegelaten als men dat nodig acht voor de misleiding van de linkse socialisten.

Het ziet er naar uit, dat de bourgeoisie in het bijzonder met het oog op de komende verkiezingen op deze manier met de PSP zal omgaan.

Tot in het stof van de onderworpenheid in het kamp van de „niet-ontwapenaars” (om met Scheps te spreken) en naar buiten onder de massa grove demagogie, omkleed met de zeven sluiers van het pacifistische socialisme van het merk Lankhorst en Van der Veen.

Daarbij dringt zich de vergelijking op met de huidige rol en taak van de PSP en die van de OSP in de dertiger jaren. De OSP stond in die dagen meer links van de toenmalige SDAP in die zin, dat ze het linkse deel was van het kapitalistische front. De bourgeoisie beschikte over een filiaal van de rechtse SDAP-leiders, de OSP. Dat was toen haar „opvangcentrum” voor teleurgestelde socialisten, die op weg waren naar de CPN. Het gevolg is altijd geweest, dat deze mensen opnieuw teleurgesteld werden en dat strijdbare mensen tenslotte tot passiviteit vervielen.

In onze huidige verhoudingen stond deze positie de PSP-leiding ook voor ogen. De linkse socialisten, die overgingen naar de PSP zagen hun partij degraderen van strijder voor socialistische vernieuwing en tegen de atoombom tot een anti-communistische storingsgroep.

Zij zien de PSP-leiders dezelfde weg opgaan als de voormannen van de toenmalige OSP. Het zichtbare overblijfsel van de vooroorlogse storingsgroep kunnen Lankhorst en Van der Veen nog in de banken van de PvdA-fractie in de Tweede Kamer zien: Jacq. de Kadt.

Van „linkse” OSP-er heeft hij zich ontwikkeld tot de meest rechtse PvdA-atoombewapenaar, die de dienstbaarheid van de knecht tegenover de heersende klieken in ons land elke dag opnieuw moet bewijzen.

Deze weg, alle schijnradicale leuzen en frases ten spijt, is de weg die afgebakend is voor de PSP-leiders, nu de officiële NAVO-lijn van anti-communisme is aanvaard.

P. J. Schmidt van de OSP had in zijn dagen het devies: „In ons isolement ligt onze kracht”.

Dat is het beste advies dat de linkse krachten in de sociaal-democratie aan figuren als Lankhorst en Van der Veen kunnen geven, want het is niet aan te nemen, dat de socialistische massa's bereid zullen zijn de PSP-leiding naar het moeras van het anti-communisme te volgen.

De strijdbereidheid van de linkse socialisten, gegroepeerd nu in en rondom de PSP, kan slechts tot gelding komen, indien zij de weg vinden naar de Communistische Partij. Een duidelijk inzicht in de praktische politiek van de PSP-leiding is daarvoor nodig. Des te sneller zal ook dit obstakel van de bourgeoisie in de arbeidersbeweging verwijderd kunnen worden.

R. HAKS

CRITISCHE NOTITIES

Morele bluf

De dagbladen in binnen- en buitenland hebben er een goede adverteerder bij gekregen: met de regelmaat van een klok verschijnen in duizenden kranten over de gehele wereld kolossale advertenties van Morele Herbewapening, waarin staatshoofden en bankiers uitkrijten hoe ze eindelijk „de idee” hebben gevonden om de wereld te verlossen van den boze, dat wil zeggen, van het goddeloze communisme.

Deze groots opgezette propaganda-veldtocht kost miljoenen dollars en het is dan ook geen wonder, dat men zich afvraagt, wie dit alles wel financieren.

Als men de moeite neemt het kantoor van de M.H. in Den Haag te bellen, krijgt men te horen dat er geen organisatie bestaat, dat er geen leden zijn, dat er geen contributie wordt geheven, dat er in feite niets anders is dan „de idee”. Toch zijn er overal kantoren van de beweging, worden wekelijks blaadjes aan Jan en alleman rondgestuurd, krijgt iedereen gratis, voor niets en niemandal kostbare brochures en tijdschriften aan huis bezorgd en bestaat er in de Amerikaanse staat Michigan zelfs een TV- en filmstudio.

Gissingen over de herkomst van de brochures en advertenties en over de geldbronnen zijn er natuurlijk wel en niet alleen van communistische zijde. Zo uitte de bekende journalist B. Harris verleden jaar

in het Engelse blad „Sunday Express” het vermoeden, dat de vervaardigers van de hooggestemde, zij het wat eentonige leesstof de financiële ondersteuning genieten van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken, terwijl het Lagerhuislid Tom Driberg in de sociaal-democratische „New Statesman” schreef, dat de FBI en de Amerikaanse spionagedienst van Allan Dulles er wel meer van zullen weten daar zij immers over onuitputtelijke middelen beschikken voor anti-communistische propaganda.

Vanwaar deze kostbare liefde voor de Morele Herbewapenaars?

De Morele Herbewapening is kort voor de oorlog ontstaan uit de z.g. Oxfordgroep, die zich bij zijn oprichting in 1921 „practisch Christendom” ten doel stelde. In 1938 werd de groep omgedoopt in de huidige beweging van de „Morele Herbewapening” met Frank Buchman als leider. Daarmee kreeg de beweging meteen duidelijk zijn anti-communistisch stempel, gezien bijvoorbeeld de verklaring van Buchman: „Ik dank de hemel voor een man als Adolf Hitler, die een verdedigingsfront tegen de anti-christ van het communisme heeft opgebouwd”.*)

*) Verklaring van Buchman in een interview met William A. H. Birnie, gepubliceerd in de *New York World Telegram* van 26 augustus 1936.

In nieuw gewaad

Met het uitbreken van de tweede wereldoorlog verdween de M.H., — gecommitteerd als zij was — een tijdlang van het toneel om kort na de oorlog weer op te duiken „in een universeler gewaad in een wereld, opgejaagd door de theorieën van Marx en Engels”, zoals Frits Philips van de gloeilampen het in januari 1951 uitdrukte.

De Telegraaf ontdekte de Buchmanisten in dat jaar weer in New-York, waar een Nederlandse delegatie onder leiding van Philips de „Assemblee van de Morele Herbewapening” bijwoonde.

De Telegraaf schreef toen (13 jan. 1951) onder de kop „Nieuwe mensen, Nieuwe Naties”:

„De Amerikanen hebben deze week gelegenheid gehad zich een nieuwe indruk te vormen over Frank N. D. Buchman, die voor het uitbreken van wereldoorlog II door velen als een nazi werd aangezien” . . .

De kennismaking viel blijkbaar gunstig uit want het centrum van de beweging verplaatste zich weldra naar de States, met vertakkingen in de gehele kapitalistische wereld.

In werkelijkheid waren Buchman en zijn beweging de Amerikanen bijzonder welkom, want zij zaten als het ware te springen om een „ideologie”, waarachter zij hun agressieve politiek van na de oorlog zouden kunnen voortzetten en versterken.

In de twintiger jaren vonden de agressieve kapitalistische kringen, in het bijzonder in Duitsland en Japan, een „ideologie” in het fascisme, met zijn bloed- en bodemtheorieën. Na de oorlog, toen het fascisme verslagen was, waren deze theorieën niet meer bruikbaar en moesten nieuwe worden gevonden die aanvaardbaar zouden zijn voor de volkeren.

Deze meent men gevonden te hebben in de denkbeelden van Morele Herbewapening. Op het eerste gezicht lijken de ideeën van de M.H. alleszins aanvaardbaar.

Prediken de Buchmanisten immers geen liefde voor de medemens, vastgelegd in de vier grondprincipes van de M.H., te weten: absolute eerlijkheid, absolute reinheid, absolute zelfopoffering en absolute liefde?

Graaft men echter wat dieper in de modderbrij van de brochures en tijdschriften van de M.H., dan stuit men op gedachten, die op de door Hitler en Mussolini gepropageerde ideeën lijken als twee druppels water.

En om nu ook eens een citaat te gebruiken, zoals de Morele Herbewapenaars zo veelvuldig doen (maar dan letterlijk en met nauwkeurige bronvermelding!):

„Het feit, dat er een grote scheppende nieuwe idee ontbreekt, betekent te allen tijde een beperking van de strijdbaarheid. De overtuiging dat men het recht heeft om ook de meest meedogenloze wapens te gebruiken, spruit steeds voort uit het bestaan van een fanatiek geloof aan de noodzaak van de overwinning van de nieuwe ordening, welke volkomen een omwenteling te weeg zal brengen in de omstandigheden op aarde. Een beweging, die niet voor dergelijke allerhoogste doeleinden en idealen strijdt, zal daarom nooit de moed bezitten om ook van de scherpste wapens gebruik te maken”.

Deze zinnen kan men vrijwel letterlijk in de geschriften van M.H. terugvinden als zij het er over heeft, dat „aanschaffing van atoomwapens te bepleiten en vreedzame co-existentie te propageren onze ondergang zou betekenen”. Het citaat is echter ontleend aan . . . Hitler's „Mein Kampf”! (Nederl. uitgave, blz. 657).

Een bekend stokpaardje van de Morele Herbewapenaars (en de monopolisten, die achter hen staan) is tegenwoordig ook de „klasseloze” maatschappij, waarin kapitalisten en arbeiders broederlijk samenwerken voor het algemeen welzijn. Ze voeren daarbij vakbewegingsleiders ten tonele, die alleen maar hun schuld tegenover de ondernemers behoeven te belijden (en omgekeerd) om tot verrassende resultaten „voor allen” te komen.

Ook deze gedachte is beslist niet nieuw.

In „Mein Kampf” (de lezer vergeve ons, dat we Hitler telkens ten tonele voeren) lezen we op blz. 739:

„De nationaal socialistische vakvereniging is geen instrument van de klassenstrijd, maar integendeel een orgaan der beroepsvertegenwoordiging. De nationaal-socialistische staat kent geen „klassen”, maar in politiek opzicht enkel burgers met volko-

men gelijke rechten en daarom ook gelijke algemene plichten".

En verder: „De klassenstrijd behoort niet bij de vakvereniging, doch het Marxisme heeft een instrument voor zijn klassenstrijd van haar gemaakt. Dat Marxisme schiep het economische wapen, waarvan het internationale Jodendom zich nu bedient om de vrije onafhankelijke staten hun economische grondslag te ontnemen, om hun nationale industrie en handel lam te leggen en om daardoor vrije volkeren onder het slavenjuk (wat een bekende woorden!) van het internationale Joodse grootkapitalisme te dwingen". Vervang het woord Jood voor communist (Buchman rechtvaardigde het anti-semitisme van het fascisme voor de oorlog door te verklaren, dat „Hitler in elke Jood een Karl Marx ziet") dan is de gedachte pasklaar voor een M.H.-brochure...

Soms gaan de Morele Herbewapenaars in hun ijver tot prediking van een klassenloze (kapitalistische) maatschappij wel eens te ver. Zo herinneren we bijvoorbeeld aan een vergadering van de M.H., die op 31 maart 1952 plaats had in Rotterdam voor havenarbeiders. Daar verklaarde de Franse industrieel Derijkere (we citeren het Handelsblad van 1 april 1952 nauwkeurig en letterlijk!) dat „er in zijn fabriek, waar 1500 mensen werken een nieuwe geest is geboren en dat de productiekosten zijn gedaald en de winsten verdrievoudigd omdat de gedachte van de Morele Herbewapening er is doorgedrongen".

M.H. schreef in de beruchte brochure „Ideologie en coëxistentie": „De kracht hiervan (bedoeld is hier het communisme, G.H.) kan alleen gebroken worden door mannen en vrouwen gewapend met de strategie, de eensgezindheid en de volkomen toewijding van de betere ideologie". Wat voor verschil is er met Hitler's woorden: „Wanneer te eniger tijd de ene partij uitgerust is met alle wapenen welke een wereldbeschouwing kan verlenen en storm loopt tegen de bestaande orde, dan kan de andere zijde zich alleen maar verzetten, wanneer ze voor haar overtuiging een nieuwe vorm vindt en van een slappe en laffe verdediging tot een felle, moedige en krachtdadige aanval overgaat". („Mijn Kamp," blz. 461).

Hitler gaf hier in feite de bedoelingen bloot van degenen, die achter hem stonden: verdediging van de bestaande orde.

Precies hetzelfde doel beogen de huidige machthebbers in de kapitalistische wereld. Ze bouwen voor dat doel fata morgana's op van de „volkswelvaart", het „volkskapitalisme", „volksaandelen" en de ... volkswagen...

Men hoeft dan ook niet meer te gissen naar de bronnen, waaruit de M.H. haar geldmiddelen put.

Illuster gezelschap

Verhelderend is ook het illustere gezelschap, waarin „leider" Buchman zich bevindt en voorheen bevond.

Adenauer richt zich herhaaldelijk met (hol) klinkende oproepen tot de M.H. en de wereld. Maar zo zwak staat de bondskanselier met zijn „betere" ideologie, dat hij de Westduitse Communistische Partij toch maar liever verbood en ook daarmee in het voetspoor van Hitler trad.

Kisji, de door het Japanse volk verjaagde Japanse premier, die voor en tijdens de oorlog minister was in het kabinet van de wegens oorlogsmisdaden opgehangen Tojo en als Morele Herbewapenaar zorgde voor de munitie waarmee de aanval op Pearl Harbour begon.

Syngman Rhee, de eveneens weggejaagde en met behulp van de Amerikanen gevluichte Zuidkoreaanse premier.

Tsjang Kai-sjek, de ook al verjaagde beul van het Chinese volk.

Oberländer, de — het wordt eentonig — verjaagde Westduitse minister, die o.a. in Lemberg de verheven idealen van M.H. in de praktijk bracht.

Ileo, de moordenaar van Loemoemba, nog niet weggejaagd.

Truman, die op 8 juni 1939, toen nog als Senator in het Amerikaanse Congres sprak over de Morele Herbewapening en als president na de oorlog verklaarde: „Ik heb geen moment gearzeld om het gebruik van de atoombom te bevelen en ik heb daarna nog geen minuutje slaap daarover verloren".

En om dit zeer onvolledige lijstje te be-sluiten met iemand, die ook wij van zeer nabij kennen: *Himmler*, die, zoals het Labour-parlements-lid Mr. John Dugdale (West-Bromwich) op 9 maart van dit jaar in het Lagerhuis onthulde, ook al een van Buchmans medewerkers is geweest.

En wie zijn de Nederlandse begunstigers van de Morele Herbewapening? Voor de oorlog treffen we al enkele bekende namen aan. Op de reeds genoemde bijeenkomst van het Amerikaanse Congres op 8 juni 1939 werd een boodschap van het Nederlandse kabinet voorgelezen. Deze boodschap was ondertekend door Patijn (Unilever) en Welter (van het koloniale kapitaal). Adhaesiebetuigingen aan de M.H. waren er in die tijd van o.a. de heren H. Loudon (Shell), P. J. Oud (de burgemeester van Rotterdam, die enkele jaren later met Seys Inquart NSB-kindertjes naar de Ostmark zou sturen), baron van Voorst tot Voorst (A'damse Bank) en mevr. Colijn (echtgenote van Shell-premier Colijn).

Er verscheen in die tijd ook een oproep tot de Nederlandse jeugd, ondertekend o.a. door Elzie Patijn, Lotty van Beuningen, Mies Duymaer van Twist, Annelou Teixeira de Mattos en Renira v. Heeckeren-van Hall, namen, waarin men ook gemakkelijk de afkomst kan herkennen.

Bruggebouwers

Na de oorlog vinden we in de reeds genoemde delegatie naast leider Frits Philips, mevrouw van Beuningen, bankier Hintzen (van Mees & Co) en Victoria-beschuit-Charles Redelé. Enkele andere, onze lezers bekende namen zijn Carlos Pronk (van de inmiddels overleden Soc. Unie) en de renegaat G. Roorda, een soort lieden, dat we nu hetzij in de PSP hetzij in de Bruggroep kunnen weervinden.

Bruggebouwers waren de Morele Herbewapenaars trouwens al vóór de oorlog, toen zij in 1938 een boek uitgaven onder die titel („Bridge Builders”), een boek, waarin o.m. de foto's voorkomen van de volgende „vooraanstaande” personen: De verrader van het Nederlandse volk, Overbeek, destijds redacteur van „Het Volk”, Tsjang Kai-sjek en ... Himmler!

Welke betekenis moeten we nu hechten aan de literaire (en tegenwoordig ook filmsche) producten van het ondergeschoven kind, dat uit het concubinaat van een religieuze secte, van de Gestapo en de Amerikaanse spionagedienst is ontsproten?

Het lieve kind heeft van elk van zijn werkkers de bijzondere eigenschappen meegekregen: van de Buchmanisten de hui-

chelachtige, zalvende en aanmatigende orakeltaal, van Gestapo en FBI de pathologische angst voor de communisten en van de spionagecentrale de zucht tot provoceren, de gave er op los te liegen en de feiten te verdraaien.

Er wordt met kwistige hand met vervalste of geheel uit de duim gezogen citaten gewerkt van Chroestsjow of Lenin op een manier, die Goebbels niet verbeterd zou hebben, waarbij men zich slechts één doel stelt: de idee van vreedzaam naast elkaar bestaan in een kwade reuk te brengen en te „bewijzen”, dat samenwerking tussen de beide sociale systemen, het kapitalistische en socialistische, onmogelijk en ongewenst is.

De oorlog is er al

De morele herbewapenaars gaan als wilden te keer tegen de uitbreiding van de handel tussen Oost en West, tegen culturele uitwisselingen en vriendschapsbezoeken, ja zelfs tegen persoonlijke ontmoetingen tussen staatslieden.

Het gaat er hun vóór alles om tot elke prijs — de prijs van miljoenen dollars — de indruk te wekken, dat de strijd voor ontwapening in de wereld een illusie is, die de Westelijke wereld in gevaar brengt en dat de internationale spanning onvermijdelijk is. Letterlijk schrijven zij, dat „de derde wereldoorlog begonnen is” en dat de strijd wellicht nog tientallen jaren zal duren.

Dergelijke ideeën zijn voor de massa der bevolking moeilijk te verteren en de Friese Koerier b.v. zag zich dan ook gedwongen naar aanleiding van de verspreiding van de brochure „Ideologie en coëxistentie” te schrijven: „Kennelijk worden deze dingen nu op zo grote schaal verspreid teneinde de sfeer voor de komende topconferentie zoveel mogelijk te vertroebelen” en Van Randwijk en Kassies noemden de propaganda op 16 juni 1960 in een televisie-uitzending gewoon „Boerenbedrog”.

Het gevaar van de Morele Herbewapening voor de naar vrede snakkende mensheid schuilt dan ook niet in de „betere ideologie”, waarvan dominee Buskes in dezelfde TV-uitzending verklaarde, dat „de ideologische en geestelijke bagage van de Morele Herbewapening even karig is als die van het fascisme”.

Deze woorden vonden vorige maand nog

eens hun bevestiging bij de vertoning van de film „Bekroning” in het Amsterdamse theater „Du Midi”. De met zoveel bluf en ophef aangekondigde vertoning kreeg in de Volkskrant van 11 maart o.a. het volgende vernietigende commentaar:

„Enorme betaalde reclamecampagne ... propaganda, propagandistisch lachen, propagandistisch huilen ... uitermate bederfelijk voor elke artistieke of zelfs maar algemeen menselijke oprechtheid ... naïef musicalverhaal, dat van de ene onnozelheid naar de volgende holle frase springt ... de kleurenopnamen zijn het bekijken waard, maar wegen niet op tegen het onbehagen dat men voelt voor de geestdrijvende anti-denksfeer, die deze film omhult ...”

De Telegraaf zweeg maar liever helemaal om de goede adverteerder niet al te zeer te kijk te zetten!

De propaganda-veldtocht kenmerkt zich dan ook door een enorme bluf waarin steeds maar weer dezelfde holle frases door mensen met klinkende namen worden herhaald. Men ontziet zich daarbij niet de namen te gebruiken van mensen, die niets met de M.H. van doen willen hebben, terwijl de

Engelse pater Lavin de Morele Herbewapenaars zelfs uit de St. Mary Church moest gooien, die zij onder het mom van hulp aan spastische kinderen ter beschikking hadden gekregen, maar van waaruit zij in werkelijkheid hun „boodschappen” de wereld inzonden.

Het gevaar van de M.H. schuilt in de machten, die er achter staan en met wier hulp de Buchmanisten het systeem van de „steeds maar weer herhaalde grote leugen” volgens Hitlers recept toepassen.

Maar zij hanteren een tweesnijdend zwaard. De leugen wordt er te dik opgelegd, de opschepperij is een tikkeltje té snoeverig.

Het feit dat de monopolisten zich openlijk met deze herbewapenaars identificeren tekent hun verval en verwording.

Er zit overigens niets uitzonderlijks in dit bondgenootschap. Want spreekt het niet vanzelf dat Philips cs. die het maken van wapens als een heilige, reine zaak beschouwen en het profiteren van wapenorders als een nog heiligere zaak — er ook behoefte aan hebben, de oorlog te verheerlijken en te verheffen tot een kwestie van de „hoogste moraal”?

G.H.

BOEKBESPREKING

Bruno Apitz: Naakt onder wolven

Wanneer dit nummer onder de ogen van onze lezers komt, dan is het nieuwe boek van Pegasus, de roman „Naakt onder wolven” van Bruno Apitz, naar wij hopen reeds wijd en zijd bekend geworden. Het is een roman, waarover onder elkaar gesproken wordt, én om zijn verschrikkelijke en schone inhoud tegelijk, én om de formidabele wijze, waarop het geschreven werd.

„Naakt onder wolven” speelt zich af in het concentratiekamp Buchenwald, in de laatste weken voor de bevrijding, die zich voltrekt door de gewapende opstand van de gevangenen zelf als de Amerikaanse legers diep in Thüringen zijn doorgedrongen.

*

Het is voorjaar 1945. Het einde van de oorlog nadert. De Russen zijn niet zo heel ver meer van Auschwitz en de SS stelt hals over de kop transporten samen, waar-

van er een naar Buchenwald gaat. Een Pool, Zacharias Jankowski, sleept een koffer mee. In die koffer bevindt zich een Pools-joods jongetje van drie jaar. Het was drie maanden oud toen het met zijn ouders uit het ghetto van Warschau in Auschwitz kwam. Het kind werd een wees, want anders dan die ontelbare andere kinderen, werd het niet vergast, maar — bijna onvoorstelbare uitzondering — door gevangenen gered en jarenlang in Auschwitz schuil gehouden.

Eind maart 1945 komt het transport, met de kleine in de oude koffer, in Buchenwald aan. Gevangenen, die in de bagagekamer werken, ontdekken het kind. Het is of met dit ondervoede en vervuilde wezentje, een bloem van buiten is gekomen. Als vanzelfsprekend besluiten de gevangenen het kind bij zich te houden, ondanks de ontzaglijke gevaren, die daaraan verbonden zijn. Ontdekking van het kind zou niet alleen zijn eigen dood tengevolge hebben, maar ook die van zijn beschermers. De aanwezigheid van het kind betekent echter meer dan doodsgevaar voor enkelen. Ontdekking zou werken als een steen, die de helling afrolt. Het kind is een gevaar voor de gevangenen-kapo van de bagagekamer, André Höfel, die de militaire instructeur is van de illegale verzetsgroepen in het kamp. En van hem loopt de dunne, illegale draad naar het Internationale Kampcomité, naar de illegale organisatie, die in een jarenlange moeizame arbeid werd opgebouwd. Eerst door Duitse communisten, later, na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, wanneer de nazi's uit zeven Europese landen anti-fascisten naar Buchenwald slepen, geholpen door de communisten onder hen. Het kind tenslotte kan door zijn ontdekking het plan om zich op het juiste moment met wapengeweld van de SS te bevrijden teneinde het leven van tienduizenden gevangenen te redden, doen mislukken.

De laatste weken van de oorlog zijn aangebroken. De Amerikaanse troepen zijn de Rijn overgestoken, de fronten in oost en west komen naderbij en daarmee het moment van de evacuatie van de gevangenen, de dodentransporten, waartoe Himmler opdracht had gegeven. Er is maar één ding, dat helpen kan: de illegale organisatie van de communisten en de door hen geleide verzetsgroepen in alle barakken en afdelingen. Maar de te nemen beslissingen zijn uiterst moeilijk. Het blijken altijd in de omstandigheden van deze SS-barakkenstad met zijn 50.000 ter dood veroordeelden, beslissingen tussen twee plichten te zijn. Wat is de lagere, wat de hogere plicht? Er ontstaat voor iedere leidende communist het conflict tussen het hart en het verstand, omdat elke beslissing leven of dood kan betekenen. Pippig, de kleine, vrolijke typograaf uit Dresden, betaalt de komst van het kind met zijn leven. Höfel, de militaire instructeur, die zich alleen door zijn gevoel liet leiden en de discipline van de illegaliteit brak, redt met zijn zwijgen, ondanks onvoorstelbare martelingen in de bunker, het kind en de illegale organisatie. Het kind wordt toch ontdekt, maar dan gaat het in het duizendkoppige kamp van hand tot hand, het wordt in de laatste dagen het symbool van een ontembare geestelijke kracht en solidariteit, het symbool van menselijkheid en haar uiteindelijke zege over de verdierlijkte fascistische onderdrukkers.

Het kind in de roman „Naakt onder wolven” is de figuur, die het contrast zichtbaar maakt tussen de onmenselijkheid van de fascist en de menselijkheid van de communisten, een menselijkheid, die zich ging uitstrekken tot allen, die met het kind te maken kregen in het verloop van de gebeurtenissen. In verschrikkelijke scènes, maar ook in machtige beelden, meeslepend door de klare en eenvoudige taal, stelt Bruno Apitz de twee werkelijkheden tegenover elkaar: de fascist in Buchenwald, oppermachtig en even vanzelfsprekend moordend als een ander de lucht inademt, en de gevangenen, vervuild, verhongerd, ziek, geslagen en — naar normale maatstaven gerekend — weerloos ook.

Voor zover er boeken, kronieken, autobiografieën of documentaires over concentratiekampen tot dusver werden geschreven, — bijna altijd waren het schrikbewind van de SS en het lijden van de gevangenen de voornaamste reden voor het schrijven. Het enorme, ja principiële verschil van de roman van Apitz met soortgelijke literatuur is, dat niet het opgestapelde vuil en het lijden de hoofdzaken zijn, maar de strijd, het verzet en de geest van het verzet. Men stelle zich voor: een massa

van weerlozen, zonder rechten overgeleverd aan de dierlijkheid van de fascistten, in hun ogen een gelijkvormige massa zonder gezicht en zonder naam, wordt iedere morgen tezamen gedreven op de appèlplaats van de Ettersberg, maar de auteur laat die massa voor ons leven in de afzonderlijke persoonlijkheden, wier lotgevallen hij beschrijft. In elk van hen wordt het gemeenschappelijke lot zichtbaar en tegelijkertijd het eigene, dat hem van de ander onderscheidt, levensechte mensen, wie de barbaren alles konden afnemen, maar niet hun vertrouwen, hun moed en wil tot verzet, hun menselijkheid.

*

Bruno Apitz heeft zelf tot het einde in Buchenwald gezeten. Zijn verhaal over de uitzonderlijke lotgevallen van het kind en van de laatste weken van voorbereiding tot de gewapende opstand zijn historisch. Maar in welk een prachtige taal en stijl, wars van alle pathos, heeft hij de dramatische gebeurtenissen herverteld. Literair-gesproken is de roman ook een hoogtepunt in de hedendaagse vertelkunst geworden. Geboeid en geschokt kan de lezer het boek niet meer uit handen leggen, want in een direct aansprekende vertelkunst wordt hij temidden van de tienduizenden vogelvrij verklaarden geplaatst. Hij raakt met hen in een koorts van verwachting, hij wordt heen en weer gesmeten door de wildste geruchten, die variëren van een vreedzame overgave van het kamp door de nazi's tot de dood voor allen door middel van de zo gevreesde evacuatie. Met deze roman heeft Bruno Apitz bewezen zulk een groot schrijver en kunstenaar te zijn, dat alle mensen hem verstaan. De nazi's waren zó, in hun protserigheid, wreedheid en lafheid toen zij het einde zagen naderen, en de vernederde massa der gevangenen was zó, in haar vertwijfeling dikwijls en in haar edelste momenten.

„Naakt onder wolven” is de eerste Duitse roman over het concentratiekamp Buchenwald, maar het is tevens de eerste roman over de communisten in het concentratiekamp, over de communistische partij als de enige en natuurlijke leidster van de politieke gevangenen. Zij kon daar door de internationale samenstelling der mensenverzameling niet de Duitse, de Russische of de Nederlandse zijn, zij kon slechts bestaan in de vorm van een internationale organisatie, maar die toch dé partij was.

In een fel dispuut tussen André Höfel en Walter Krämer, de communistische kampoude over de bestemming van het kind, zegt de laatste:

„Je had het kind aan zijn verzorger moeten teruggeven, dat was de aanwijzing. Die aanwijzing heb je niet opgevolgd. Dat is inbreuk tegen de discipline”.

„Als we hier levend uitkomen, zal ik het voor de Partij verantwoorden, reken daar maar op”, verzekerde Höfel.

Krämer keek hem recht en hard in zijn ogen: „De Partij is hier!”

De geschiedenis dreef communisten uit vele landen op één helse plek tezamen en soms konden ze elkaar niet verstaan en toch, ze vormden dé partij. Zij ontstond uit de diepste oorzaak, waarom overal communistische partijen in de loop der moderne geschiedenis zijn ontstaan: de onderdrukten in strijd te brengen tegen hun onderdrukkers. Het Poolse joodse kindje van 3 jaar, Stefan Cyliak, zoon van een vergaste advocaat uit Warschau, zou niet leven en studeren aan de Moskou universiteit, zonder de communistische organisatie in Buchenwald. Een organisatie, die werken moest in het allerdiepste geheim, waarvan de leden wisten, dat haar bestaan niettemin bij de nazi's en SS bekend was. Zij wisten ook, dat de fascistten de kleine Stefan zochten om de illegale kampleiding te kunnen vinden. Er was een situatie ontstaan, waarbij alles op het spel stond, maar toch — of beter: juist toch — zij haalden het kind er door en wonnen daardoor het verschrikkelijk zware gevecht.

De communisten waren ondanks alles sterker en daardoor ook de gevangenen.

Nog op het allerlaatste moment ontdekt de SS-Hauptscharführer Kluttig het kind in de ziekenbarak, maar wanneer hij het kind wil neerschieten, scharen de

gevangenen, de een na de ander, zich stom tussen hem en het kind en het wordt niet neergeschoten. Gevangenen, met wie de SS jaren had kunnen doen wat ze wilde, gevangenen, die het uitgehouden hadden op een plaats waar uitsluitend de dood geregeerd had en die de bevrijding al op de poort van het kamp hoorden kloppen, deze gevangenen, naamlozen, nummers, vergaten hún heetbegeerd leven om het leven van dit ene, armzalige hoopje mens te verdedigen.

De solidariteit, de deugd waarover alleen de onderdrukten beschikken, had gezegevierd. De communistische geest van het verzet had getriomfeerd, terwijl 6000 SS-ers de geweren op de barakken hadden gericht en dit uitsluitend, omdat er communisten waren, die ook daar hun organisatie hadden opgebouwd. Dit was het beslissende feit, waardoor aan de tienduizenden gevangenen leiding gegeven kon worden en hun handelingen worden beïnvloed. Dit is wat Bruno Apitz, zelf zijn leven lang georganiseerd communist, in een ongemeen boeiende roman duidelijk maakt. En met ere kunnen ook de Nederlandse communisten en daarmee hun partij terugzien op hun activiteit in Buchenwald. Ook bij hen waren er — en we denken aan onze overleden kameraad en partijbestuurder Jan Haken — die onder voortdurend doodsgevaar melk en voedsel voor Stefan „organiseerden”, zoals zij hielpen met het „verzamelen” van wapens en hun aandeel hadden in de gewapende opstand, toen het illegale Internationale Kampcomité daartoe het lang verbeide sein gaf.

*

In de roman speelt voortdurend de martelende vraag voor iedere communist afzonderlijk: wat was beter geweest? Het kind onmiddellijk weer meegeven op een dodentransport en zo verhinderen, dat de aandacht van de SS op de illegale organisatie wordt gevestigd, of in het kamp houden en redden. Zij zijn het lange tijd niet met elkaar eens, zoals het Russische lid van het illegale kamp-comité tegen het Duitse lid Bochow zeide, die anders dan André Höfel, het kind had willen wegsturen:

„Jij hebt een fout gemaakt met het hoofd, Höfel met het hart. Die waren alleen, niet bij elkaar, het hoofd van Bochow en het hart van Höfel. En dat is niet goed”.

Zo volgt de schrijver keer op keer de mens in zijn verste geestelijke schuilhoeken, wat in ieder bijzonderlijk omgaat, wat de een bewoog een smartelijk ja te zeggen tegen een sterven van het kind om tienduizenden het leven te redden, en de ander de discipline deed breken om het kind in het kamp te kunnen houden.

Dit zo dramatische vraagstuk van de twee plichten krijgt een bijna niet te verwerken spanning, wanneer de illegale leiding moet beslissen of de dodentransporten alleen maar getraineed dan wel of reeds meteen de gewapende opstand er tegenover gesteld moet worden. Het juiste antwoord gaf de strijd zelf, waartegen de communisten niet ingingen, maar handelden in overeenstemming met zijn ontwikkeling. Zij bevorderden in die laatste tragische en wilde dagen de chaos in het kamp om de verwarring in de SS-leiding te vergroten, zij pasten zowel de verdragingsstaktiek bij de bevolen evacuatie toe, rekkend naar het steeds veelvuldiger luchtalarm dat de SS hun schuilplaatsen injoeg, als dat zij tenslotte overgingen tot de gewapende opstand, een georganiseerde explosie van 21.000 overgebleven gevangenen, die van de Duitsers gevangen namen wat niet gevlucht was en neermaiden, wat zich niet wilde overgeven.

En in die explosie wordt het kind, omstuwed door de communisten en gevangenen uit zeven landen, jubelend naar de poort gedragen... „Als een notedop schommelde het kind boven de golvende hoofden. In de opstuwing draaide het door de nauwte van de poort, toen sleurde de stroom het mee op zijn bevrijde golven, die niet meer te stuiten waren”.

In een voorwoord bij de Zweedse uitgave schreef Bruno Apitz, dat zijn boek veel meer wil vertellen dan de geschiedenis van de redding van het kind. Het wil de geschiedenis zijn van de schoonheid van de mens, de geschiedenis van de ver-

dediging van het menselijke en de geschiedenis van het mens zijn. Het wil vertellen van een kameraadschap van mensen van vele Europese nationaliteiten achter het electrisch geladen prikkeldraad van het kamp, en het wil tenslotte de triomf van de mens verkondigen over het fascistische ondiep.

Welnu, die triomf van de mens is de triomf van het communisme. De leuteraars over westers humanisme en communistische immoraliteit doen niet anders dan het woord „menselijke waardigheid” prostitueren. In Buchenwald, op de plaats van de gruwelijkste menselijke ontarding, bleken de werkelijke humanisten de communisten te zijn. Het waren strijdende humanisten, onverzettelijk in hun verzet. Zij namen op een plaats waar ieder ander het bijltje erbij neergelegd zou hebben, de strijdbijl juist op en organiseerden het verzet van allen. Daardoor hieven zij allen op boven hun diepste ellende en vernedering uit.

Bruno Apitz heeft zijn roman niet geschreven om het schrijven zelf noch om het verleden alleen. Hij is communist en beschouwt zijn roman, hoe geweldig ook als literair werk, als een werktuig voor verdere ontplooiing van de strijd. Hij schreef er zelf van: ... „Het zaad van de broederschap, dat toen met het sterven van duizenden uit alle nationaliteiten in de bloedgedrenkte aarde van Buchenwald werd uitgestrooid, bloeit vandaag op in de strijd der volkeren tegen de vijanden en verdersers van de mensheid”.

Woorden ter maning als de galmende waarschuwingsklank van de bronzen klok in de toren van het schone monument in Buchenwald. Want het gaat om vandaag en morgen, om steeds meer mensen in het gevecht om de overwinning van het menselijke te betrekken, een gevecht, dat zich weer moet richten tegen de nieuwe, aansluitende gevaren uit West-Duitsland. De herinnering en het weten omzetten in een verhoogde strijd van nu, is de voornaamste boodschap van de roman „Naakt onder wolven”. Moge daarom deze roman een ruime verspreiding vinden.

Met lof zij nog vermeld de uitstekende en sfeervolle vertaling van Henk Nijman.

FRED SCHOONENBERG

Oproep Dagelijks Bestuur CPN voor Internationale Vrouwendag

Op 8 maart is de Internationale Vrouwendag. Sinds meer dan vijftig jaar staat deze dag in het teken van de strijd voor de vrede en voor de rechten van de vrouw.

Nu de veiligheid van ons land in gevaar wordt gebracht door het opslaan van atoomwapens, is het van bijzondere betekenis om op deze dag uiting te geven aan de wil om de vrede te handhaven.

De vrouwen zullen, tezamen met de mannen, ter gelegenheid van deze 8e maart opkomen voor verwijdering van de atoomkoppen uit ons land, voor vermindering van de bewapeningsuitgaven en voor verkorting van de dienstdtijd.

De gevolgen van de bewapeningspolitiek drukken zwaar op de gezinnen van de werkers. De prijzen blijven stijgen en regering en ondernemers verzetten zich tegen loonsverhogingen. De werkende vrouw wordt door de betaling van lage lonen aan een extra-uitbuiting onderworpen.

Mannen en vrouwen dienen daarom gemeenschappelijk op te treden voor loonsverhoging en voor de invoering van gelijk loon voor gelijke arbeid.

Op de demonstraties en bijeenkomsten, die ter gelegenheid van de Internationale Vrouwendag worden gehouden, zal voor deze eisen worden betoogd.

Het Dagelijks Bestuur van de Communistische Partij van Nederland richt zich tot alle werkers, tot de leden en aanhangers van onze partij, tot mannen en vrouwen, met de oproep hieraan deel te nemen en de strijd te versterken voor de vrede en voor de rechten van de vrouw.

(Waarheid, 6 maart '61).

Verklaring van het Dagelijks Bestuur der CPN over het proces-Eichmann

Op 11 april zal in Israël de nazi-beul Adolf Eichmann terechtstaan.

Het monsterachtige fascistische plan om alle Joden in de door Hitler bezette landen uit te roeien, was aan hem ter uitvoering gegeven.

Hij is direct verantwoordelijk voor het vergassen, fusillieren, uithongeren en doodranselen van zes miljoen mannen, vrouwen en kinderen. Onder hen waren meer dan honderdduizend Nederlanders.

Sedert de gevangenneming van Eichmann, in mei 1960, wordt door bepaalde machten alles in het werk gesteld om het proces snel en zonder veel gerucht af te doen.

Vooraf van de zijde van de Westduitse machthebbers en het Vaticaan wordt hiervoor — met steun van Amerika — geijverd.

Het Vaticaan vreest de onthullingen over Eichmanns ontvluchting uit Europa, waarin het de hand heeft gehad.

De Westduitse machthebbers vrezen, dat het proces-Eichmann een proces wordt tegen het Westduitse militarisme en nazidom van verleden en heden.

Eichmann was de uitvoerder van de Hitleriaanse rassenwetten, die door Adenauers rechterhand Globke geschreven werden.

Eichmann was de slavendrijver in de gebieden, die door de NAVO-generaals Speidel, Heusinger en Foertsch voor Hitler werden veroverd.

Eichmann gaf de opdrachten, die door de moordenaars Lages, Kotalla, Aus der Fünten en Fischer werden uitgevoerd — de vier oorlogsmisdadigers, welke De Quays minister van justitie, Beerman, wil vrijlaten.

Eichmann was het verdierlijkte werktuig van de Duitse imperialisten, die thans opnieuw streven naar de oppermacht in West-Europa en die schreeuwen om atoomwapens voor een nieuwe oorlog tegen de landen, waar zij vijftien jaar geleden zulk een diep en onuitwisbaar spoor van bloed en dood achterlieten.

In alle landen vraagt thans de beschaafde openbare opinie, dat in het proces-Eichmann recht zal worden gedaan.

Recht — dat wil zeggen dat voor deze massamoordenaar slechts de doodstraf kan gelden.

Recht — dat wil tevens zeggen, dat onbarmhartig de ware feiten aan het licht moeten worden gebracht, dat zonder beperking de opdrachtgevers zowel als de helpers van Eichmann genoemd en geoordeeld worden.

Het Dagelijks Bestuur van de CPN sluit zich bij deze eis met grote kracht aan.

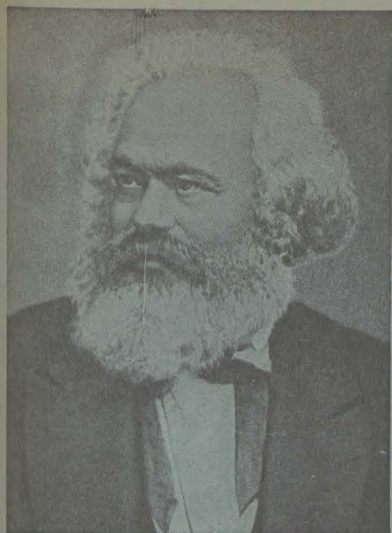
Het roept de partij en alle anti-fascistische landgenoten op, om voor, tijdens en na het proces de daden van Eichmann en de achtergronden daarvan op brede schaal bekend te maken en zijn medeplichtigen in het huidige West-Duitsland overal aan te klagen en te brandmerken.

De herdenking van de Februari-staking heeft nogmaals bewezen, hoe diep de anti-fascistische gezindheid in ons volk geworteld is. -

Het versterken van deze gezindheid is thans ons aller plicht.

{De Waarheid, 24 maart '61.}

DE GRONDSLAGEN VAN HET MARXISME- LENINISME

binnenkort verschijnt:

DEEL 4:

**De Communisten
en hun vaderland,
de democratie
en de vrede.**

68 bladz., ing. f 1.10

Reeds eerder verschenen in deze reeks:

1. De Communisten en hun partij **74 bladz., ing. f 1.25**
2. De Communisten en de anderen **63 bladz., ing. f 1.-**
3. Het einde van het koloniale stelsel **64 bladz., ing. f 1.-**

PEGASUS - Amsterdam

EEN EEUW GEVAAR UIT HET OOSTEN

door Jan Snellen

geïll., 88 bladz., ing. f 1.90

Zestien jaar na onze bevrijding is het Duitse imperialisme opnieuw de sterkste macht geworden in West-Europa.

Dit boek verhaalt de bewogen geschiedenis van een eeuw dreiging van het Duitse imperialisme dat Nederland steeds heeft belaagd en onthult wat ons land te verwachten heeft van deze buurman.

Het West-Duitsland van Adenauer is in aard en wezen hetzelfde Duitsland als dat van Hitler, Wilhelm II en Bismarck.

Het uithangbord is overgeschilderd, maar gebleven zijn Krupp en I.G. Farben, gebleven zijn de generaals en het Duitse imperialisme.

PEGASUS - AMSTERDAM

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Paspoort naar de hemel

**Nederland in het nieuwe stadium
van de algemene crisis van het
kapitalisme**

Problemen der werkclassificatie

Het Noorden opnieuw bezien

MEI 1961

Paspoort naar de hemel	<i>Redactie</i>	193
Nederland in het nieuwe stadium van de algemene crisis van het kapitalisme	<i>F. Baruch</i>	196
Naar het rijk der vrijheid	<i>J. de Boo</i>	205
Problemen der werkclassificatie	<i>C. Mulder</i>	213
Het Noorden opnieuw gezien	<i>W. Kremer</i>	221
Strijdbare neutraliteit	<i>J. S.</i>	229
CRITISCHE NOTITIES:		
Beleefd aanbevolen . . .!	<i>M. B.</i>	236

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C. tel. 62565.

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Paspoort naar de hemel...

De legende verhaalt, dat Icarus, zoon van Dedalus, zich met vleugels van veren en bijenwas ten hemel verhief. Toen hij in de buurt van de zon kwam, smolten zijn vleugels, hij stortte in zee, — de zee van Icarus — en zijn naam kwam in het boek der wereldgeschiedenis.

Archimedes, de grootste natuurkundige van de Griekse oudheid, moet gezegd hebben: Geef mij een punt in het heelal en ik zal de aarde uit haar hengsels lichten.

Beide verhalen symboliseren een gedachte, die de mensheid vanaf de oermaatschappij tot diep in de moderne tijden heeft beheerst: Voor onze eigen bevrijding moeten wij de hemel veroveren.

De Sowjet-wetenschap en techniek heeft Joeri Gagarin het paspoort verschaft, waarmee hij de eerste reis in die legendarische hemel heeft gemaakt. Ook hij komt in het boek der wereldgeschiedenis. Maar Gagarin is geen held van onze fantasie, hij is een mens van onze tijd en is het niet symbolisch dat een overtuigde aanhanger van het socialisme, een toegewijde zoon van het Sowjetland de eerste reis in de hemel volbracht heeft?

De bourgeoisie van Nederland staat er bekend voor, dat zij met de consequente, verbeterde logica van een Nurks alle hoogtepunten der geschiedenis heeft gemist. Zij begreep niets van de Franse revolutie, zij bleef haar trekschuit trouw, toen andere landen zich reeds lang met de ijzeren spoorweg vertrouwd hadden gemaakt; bijna honderd jaar lang bekeek zij de industriëlen van onze buurlanden met minachting. De October-revolutie kreeg drie regels in de kranten onder de historische kop „De onlusten in Petrograd“, de betekenis van de vlucht van Tsjiang Kai-sjek werd haar pas jaren later duidelijk. Waarom zou zij niet ook het grootse moment in de geschiedenis van wetenschap en techniek, van moed en vertrouwen in de onbegrensde mogelijkheden van onze tijd missen? „Practisch“ betekende de reis niet veel“, murmelde onze Nurks van de N.R.C., ja „zelfs de wijsgerige waarde van zijn reis is twijfelachtig“.

Wij spreken over hemelbestormers en bedoelen daarmee grote geesten en moedige idealisten, die iets groots willen verrichten voor hun volk of de mensheid. Nu leeft onder ons een mens, die de hemel heeft bestormd en zij die het nut van oliebronnen, van koffie en walvistraan zo nauwkeurig weten te schatten, vragen zich af of deze hemelbestorming wel praktisch nut heeft en wijsgerig van betekenis is.

Gagarin heeft volbracht waarvan de mensheid gedroomd heeft, sinds zij begon te stamelen. Hij heeft gezien, wat nog nooit een mens zag, hij is geweest waar nog nooit een mens is geweest en onze Droogstoppels betwijfelen het praktische nut!

Wat was het praktische nut van de verovering van de Mount Everest? Wat was het nut van Amundsens tocht naar de Noordpool en Shackletons reis door de barre ijswoestijn van de Antarctica? Alleen Droogstoppel heeft er naar gevraagd. Hij kende trouwens slechts één nuttige tocht: die naar de beurs. Maar als hij dan weten wil wat het praktische nut van Gagarins daad is geweest, laat hij dan bij Archimedes te rade gaan.

De hemel is ineengestort, de hemel van de Droogstoppels dan. En zij twijfelen aan de wijsgerige waarde van de reis in het heelal.

Natuurlijk, afgezien ervan dat de strategen van de koude oorlog — zo niet hier, dan toch in Washington — de praktische betekenis zeer nauwkeurig onderkend hebben, is het voor ons en iedereen nog moeilijk te zeggen, welke gevolgen de eerste ruimtereis voor de ontwikkeling van wetenschap en techniek op aarde, voor de ontwikkeling van de verhouding van mens tot natuur zal hebben. Maar wie, behalve Droogstoppel, durft te zeggen dat Archimedes zich vergist heeft?

Er zijn Droogstoppels in dit land van Droogstoppels, die zich tot moeizame hoon opwerkten, toen zij hoorden dat Gagarin als belangrijkste gebeurtenis in zijn leven, vóór de dag van de twaalfde april negentienhonderd een en zestig, zijn toelating tot de Communistische Partij van de Sowjet-Unie beschouwt. Daar hebben zij geen kaas van gegeten. Voor hen is een partij een nuttig instrument tot het bereiken van zeer aardse doeleinden. Een partij tot verovering van de hemel heeft dan ook nog nooit iemand bedacht. Voor hen spreekt het vanzelf, dat Hofstra van de Partij van de Arbeid naar de Partij van Verolme-Shell verhuist. Men is lid van een partij omdat het praktische nut ervan vaststaat en als het niet meer vaststaat, dan gaat men eruit, loopt over naar een andere of richt een nieuwe op.

Zij die zich over de verklaring van Gagarin zo cynisch verbaasd hebben, zijn verder dezelfde, die zich erover beklagen dat „het Westen” geen ideologie heeft en in de oerwouden van New York, Londen, Parijs en Wassenaar zijn moedige ontdekkingsreizigers sinds jaar en dag op zoek naar zulk een nieuwe, bevrijdende ideologie! Maar zij beseffen niet, dat men geen ideologie kan maken noch dat zij er een hebben of zij doen alsof zij het niet weten. Daar hebben zij gelijk aan. Want wie kan het omhelzen van de ideologie van de winst en het egoïsme als een grootse gebeurtenis beschouwen?

Hoe zouden de aanbidders van deze ideologie kunnen begrijpen, dat Gagarin meende wat hij zei? Zeker, de ruimtevaarders in-spé, die op Cape Canaveral worden opgeleid, mogen in bepaald opzicht idealistisch gestemd zijn. Maar hebben zij in hun onderbewustzijn niet het gevoel, dat zij in wezen super-publication-officers (nauwkeurig vertaald: super-reclame-agenten) voor de Ameri-

kaanse monopolies zijn, die zo fijn miljarden verdienen aan al die raketten-met-fantasienamen? De ideologie die daar aan te pas komt, mag geen naam hebben!

Anders is het echter met de ideologie die door Gagarin en zijn miljoenen medeleden van de CPSU en de hele familie van communistische partijen in de gehele wereld wordt vertegenwoordigd. Of het onze Droogstoppels nu bevalt of niet: zijn reis was een triomf voor deze ideologie en wel in elk opzicht. Immers, zij heeft de industrie geschapen, die de technici der eerste ruimtevaart voor het volbrengen ervan nodig hadden. Zij heeft de geleerden en uitvinders beziel en aangemoedigd om te berekenen en uit te vinden wat nodig was voor de wereldhistorische onderneming. En als Gagarin op de dag na zijn daad terugblijkt op zijn jonge leven — heeft hij dan niet nòg meer reden om het lidmaatschap van de partij die hem geholpen heeft met één slag roem en eer in de hele wereld te verwerven, als een heilige zaak te beschouwen?

In alle bescheidenheid voegen wij er aan toe: de communisten zijn er trots op dat het één van hen is geweest, die volbracht heeft wat de oude Grieken hun Icarus wilden laten doen.

En zij zullen de wereld uit haar verroeste hengsels halen om de hemel op aarde te bouwen.

REDACTIE

Nederland in het nieuwe stadium van de algemene crisis van het kapitalisme

Vaak hoort men realistisch denkende mensen bij de beoordeling van deze of gene regeringsmaatregel opmerken: hoe kunnen ze zo blind zijn om niet op te merken, dat deze stap hun eigen positie ondermijnt? De na-oorlogse jaren hebben hiervan talloze voorbeelden opgeleverd en men moet er aan toevoegen, dat vooral de laatste jaren gekenmerkt worden door regeringsdaden, die de vraag uitlokten: kon het echt niet dommer?

De vraag is echter — om met een „klein” voorbeeld te beginnen — of het alleen maar domheid was, dat Nederland zich met een handjevol andere koloniale mogendheden van stemming onthield, toen de Algemene Vergadering van de UNO met zo goed als algemene stemmen tot een onderzoek naar de koloniale onderdrukking in Portugees-Angola besloot?

Of: hoe is het te verklaren dat de Nederlandse bourgeoisie zich in de „Euromarkt” heeft laten manoeuvreren, hoewel dit in strijd is met de historisch gegroeide structuur van haar buitenlandse economische betrekkingen en hoewel de hele geschiedenis van de Nederlands-Duitse betrekkingen er een is van bittere ervaringen en groeiende druk naar mate de afhankelijkheid van het Duitse kapitaal toenam?

Of: kon zelfs een Luns niet voorzien, dat de beruchte reis van de „Karel Doorman” de gehele Aziatisch-Afrikaanse wereld zou verenigen in haar steun aan de eisen van Indonesië inzake West-Irian en wist hij niet dat de Amerikaanse „steun” inzake Nederlands aanspraken op dat eiland evenveel waard is als de strik voor de gehangene?

Natuurlijk speelt blindheid in de politiek van de regerende kringen een grote rol . . . Maar men zal vergeefs roepen om een „élite”, die de zaken van de bourgeoisie op intelligente wijze behartigt, om de eenvoudige reden dat de doeleinden van de reactie in strijd zijn met de stroomrichting der geschiedenis van onze tijd. Dit grondleggende feit verklaart waarom er steeds weer dingen gebeuren, die de buitenstaander als „blunders” ziet, die in werkelijkheid echter voortkomen uit de logica van het verzet tegen de objectieve wetten van ons tijdperk.

Het gaat hier om een verschijnsel, dat voor de politiek van alle imperialistische landen geldt. Het verklaart de hardnekkige steun van Washington aan een stel corrupte dictatoren in Azië en Zuid-Amerika evengoed als de sadistische wreedheden van het Franse koloniale leger in een oorlog, die in elk geval verloren is.

Het is een uitdrukking en kenmerk van de algemene crisis van het kapitalisme.

De algemene crisis van het kapitalisme is met de eerste wereldoorlog en de overwinning van de October-revolutie begonnen.

„Zij onderscheidt zich van de cyclische (economische) crises daardoor”, zo wordt in „Grondslagen van het Marxisme-Leninisme” gezegd, „dat zij een al-omvattende crisis van het kapitalisme als maatschappelijk stelsel is. Het gaat hierbij om een permanente toestand van dit stelsel, die gekenmerkt wordt door voortschrijdende vermolming van het kapitalisme en de verzwakking van al zijn innerlijke krachten.” (blz. 302, Duitse editie).

Zij onderscheidt zich verder van de cyclische, economische crisis niet alleen door haar permanent karakter, maar ook door de blijvende tendens tot verdieping en verscherping.

De tweede wereldoorlog, die op zichzelf een consequentie hiervan was, heeft met zijn gevolgen het karakter van de crisis diepgaand beïnvloed.

Het ontstaan van een socialistisch wereldstelsel en de ineenstorting van het koloniale stelsel zijn hiervan de meest sprekende getuigen.

De gehele na-oorlogse ontwikkeling maakte echter een nieuwe analyse van de algemene toestand, waarin het imperialistische stelsel zich bevindt, noodzakelijk. Immers, de 15 jaar die sinds het einde van de tweede wereldoorlog zijn verlopen, waren zo rijk aan gebeurtenissen dat het voor de hand lag te veronderstellen dat er ook een kwalitatieve verandering in de positie van het imperialistische wereldstelsel had plaatsgevonden. De werkzaamheden van de 81 communistische- en arbeiderspartijen van november 1960 hebben inderdaad tot de conclusie geleid, dat de algemene crisis van het kapitalisme in een nieuw stadium is gekomen.

*

Van bijzondere betekenis voor het begrip van de algemene ontwikkeling is de vaststelling der 81 partijen:

„Het bijzondere van dit stadium is daarin gelegen, dat het niet is ontstaan in verband met een wereldoorlog, doch onder de voorwaarden van de wedijver en van de strijd der beide stelsels, van een steeds grotere verandering van de krachtsverhouding ten gunste van het socialisme, van de scherpe toespitsing van alle tegenstellingen van het imperialisme — onder voorwaarden, waarbij de succesvolle strijd van de vredelievende krachten voor het doorzetten en versterken van de vreedzame coëxistentie de imperialisten niet heeft toegestaan, de wereldvrede door hun agressieve handelingen te verstoren — onder voorwaarden van de krachtige opleving van de strijd der volksmassa's voor democratie, nationale bevrijding en socialisme.”

Laten we enkele aspecten van deze verklaring nader bekijken.

Bepaalde kringen in de arbeidersbeweging hebben lange tijd aan de gedachte vastgehouden — en doen dat nog — dat ingrijpende veranderingen in de verhouding tussen de socialistische en kapitalistische krachten slechts als gevolg van oorlogen en gewapende botsingen optreden. Deze theorie is in feite slechts een herhaling van de bewering dat het socialisme uiteraard agressief is, dat revoluties export-artikelen zijn, kort en goed — van de hele serie bedenksels, die aan de koude-oorlog-propaganda ten grondslag liggen. Juist daarom is de

vaststelling van uitermate groot belang, dat de ingrijpende verandering in de internationale krachtsverhoudingen tot stand is gekomen in de verhoudingen van vreedzame wedijver tussen de twee stelsels.

*

Zij wordt geïllustreerd door de volgende gegevens:

De totale omvang van de industriële productie van de socialistische landen overtrof in 1960 het vooroorlogse peil met het zeven-voudige. De industriële productie der landen van het kapitalisme was in dezelfde periode met het 2½-voudige gegroeid. Het gemiddelde groeitempo bedroeg in de jaren 1958/60 15,5% en in 1960 alleen 12%. Hoewel enkele landen van het kapitalistische stelsel vooral in het afgelopen jaar een uitzonderlijk hoog groeitempo toonden (West-Duitsland, Italië, Frankrijk, Nederland en Japan) bleef het gemiddelde groeitempo van het stelsel als gevolg van de vertraagde ontwikkeling in landen als Engeland, Canada, Noorwegen en de stagnatie in Amerika, ver bij dat van de socialistische landen ten achter.

Het aandeel van het socialistische kamp in de totale industriële wereldproductie, dat in 1939 ongeveer 10 % bedroeg, was in 1959 gestegen tot 30% en zal over vier jaar, in 1965, meer dan 50% bedragen. Dit op voorwaarde dat in de heersende ontwikkelingstendenzen in het kapitalistische en socialistische stelsel geen ingrijpende veranderingen plaatsvinden. Er is evenwel geen enkele aanwijzing die hierop duidt.

Het tegendeel is waar: het groeitempo der socialistische landen handhaaft zich — niettegenstaande tegenslagen als de natuurrampen in China — op het hoge peil der afgelopen jaren, terwijl zich anderszijds in die landen van het kapitalisme, die de afgelopen twee, drie jaar een hoog groeitempo toonden, een ingrijpende verlangzaming aftekent (in West-Duitsland houdt men rekening met halvering, in ons land met een daling van 13 op 4,5%, prognose Centraal Planbureau). Deze vertraging houdt o.m. verband met het feit, dat de vernieuwing van het productie-apparaat, die na de oorlog een machtige impuls van de economische activiteit was, thans voltooid is.

De grondleggende verandering in de internationale krachtsverhoudingen en het begin van een nieuw stadium van de algemene crisis van het kapitalisme werden echter niet alleen bepaald door het gunstige resultaat van de vreedzame wedijver tussen de twee stelsels.

De voortschrijdende ineenstorting van het koloniale wereldstelsel heeft er toe geleid, dat een derde der wereldbevolking thans in anti-imperialistische, eertijds koloniale landen leeft en nog slechts een derde in de overige kapitalistische landen. Terwijl de strijd in de koloniale gebieden om de verovering van de politieke onafhankelijkheid in versterkt tempo voortgaat, krijgen ook de krachten in de reeds politiek onafhankelijke landen, die naar beëindiging van de economische afhankelijkheid en van de uitbuiting van hun nationale rijkdommen door de imperialisten streven, meer en meer de overhand.

Van overweldigende betekenis is hierbij de solidariteit der socialistische landen, die de betrokken staten krachtige hulp verlenen bij de ontwikkeling van eigen industrieën op de grondslag van de in deze landen aanwezige grondstoffen-voorraden.

Burgerlijke economen als Zimmerman en Baade erkennen¹⁾ rondit, dat het verschil tussen de armoede der onderontwikkelde landen en de (betrekkelijke) rijkdom der kapitalistische landen in de na-oorlogse jaren groter is geworden dan ooit. M.a.w., dat het parasitaire karakter van het imperialisme is versterkt en de koloniale uitbuiting is toegenomen. Het is duidelijk, dat deze landen, waar tezamen 70% van de bevolking der kapitalistische wereld woont, thans minder dan ooit bereid zijn, deze toestand langer te dulden. Maar het verklaart ook, waarom de imperialisten onder leiding van Amerika zich versterkte inspanningen getroosten, om delen der nationale bourgeoisie van deze landen om te kopen, steeds opnieuw tot het middel van de directe interventie grijpen (Kongo, Laos) en naar nieuwe methodes blijven zoeken om de ontplooiing van een eigen industrie tegen te gaan. (Voorbeeld: Bolivia — het Zuid-Amerikaanse tin-land, waar Amerika nog kortgeleden er in slaagde een overeenkomst met de Sowjet-Unie voor de levering van een volledige installatie voor de verwerking van tin-erts te dwarsbomen.)

*

Terwijl de ineenstorting van het koloniale stelsel met rasse schreden voortgaat, gaat ook het proces van bederf en innerlijk verval van het monopolistische kapitalisme voort. Dit wordt gekenmerkt door de groeiende ongelijkmatigheid van de ontwikkeling der imperialistische landen;

door de verscherping van de innerlijke tegenstellingen, die het directe gevolg van deze ongelijkmatige ontwikkeling zijn;

door de toenemende labiliteit van de economie;

door de snelle stijging van de organische samenstelling van het kapitaal en de daarmee verbonden relatieve achteruitgang van de werkgelegenheid;

door een voortdurend relatief overschot van kapitaal en daarmee verbonden drang naar vergroting van de kapitaal-export.

Deze verschijnselen zullen hier voornamelijk aan de hand van de ontwikkeling in ons eigen land worden toegelicht.

1. Het relatieve overschot aan kapitaal — een typisch verschijnsel van het verrottende kapitalisme en de verscherping van de innerlijke tegenstrijdigheid van het stelsel — is het directe gevolg van de voortschrijdende monopolisering van de economie en de ontwikkeling van het staatsmonopolistische kapitalisme. Het onthult de hutchelachtigheid van de „hulp-programma's" aan de onderontwikkelde landen. Het is de directe weerspiegeling van de groeiende armoede dezer landen en hun gebrek aan kapitaal, maar ook van de toenemende uitbuiting van het eigen volk.

In Nederland was het verschijnsel gedurende de eerste na-oorlogse jaren versluierd als gevolg van de grote eisen, die de wederopbouw en de vernieuwing van de kapitaalgoederen-voorraad stelde.

De graad van uitbuiting der arbeidersklasse en de omvang van de

---

¹⁾ Men zie Zimmerman „Arme en rijke landen" en Baade: „Das Jahr 2000".

winsten wordt echter op treffende wijze geïllustreerd door de enorme groei juist van deze kapitaalgoederen-voorraad.

De totale omvang van de netto-investeringen in de jaren 1951/59 bedroeg bijna 28 miljard gulden terwijl de totale waarde van de kapitaalgoederen-voorraad in de jaren 48/58 van 58,8 op 116,6 miljard gulden steeg.

Het overschot aan kapitaal trad in het bijzonder sinds de jaren 1957/58 in het licht en bereikte in 1960, begin van dit jaar een ongekende omvang. De voortdurende stijging van de koersen der aandelen — gestimuleerd door het inflatie-proces — moet o.m. verklaard worden door wat men in beurskringen „gebrek aan beleggingsmateriaal” noemt, een proces dat bovendien voortdurend gestimuleerd werd door de speciale vorm van kapitaal-export die de aankoop van Nederlandse aandelen (Kon. Shell, Philips, Unilever, enz.) door Amerikaanse en Westduitse beleggers in wezen is.

De verrotting van het stelsel, die met het overschot aan kapitaal gepaard gaat, wordt treffend geïllustreerd door de uitgifte van staatsleningen, waarvan de enige bedoeling was, de kapitaalbezitters aan „beleggingsmateriaal” te helpen en de rentevoet hoog te houden. De geweldige overvloed daarbij telkens tevoorschijn in de ongekende overtekening van de staatsleningen. Zo werd bij de lening van eind januari j.l., die 350 miljoen gulden groot was, voor een bedrag van 7.000 miljoen gulden ingeschreven. De kapitaalovervloed is ontstaan, hoewel de beleggingen in de Nederlandse industrie (1960: zonder overheidsbeleggingen 6,5 miljard gulden) zo goed als geheel uit de eigen winsten zijn gefinancierd. Niettegenstaande deze grote eisen aan de binnenlandse kapitaal-voorziening, steeg het bedrag aan kortlopende leningen der banken aan het buitenland van één miljard in 1957 op 3,1 miljard eind 1960; hun bezit aan waardepapieren steeg van 524 op 850 miljoen en hun voorschotten aan het Rijk van 2,1 op 2,7 miljard gulden. Al deze bedragen komen voort uit de bedrijfs-winsten der ondernemingen, die door de banken beheerd worden. Zoals reeds eerder in dit tijdschrift uiteengezet werd (men zie: „Visite aan Welvaartsland”, P. en C., jan. 1961) zijn het groeiende kapitaaloverschot en de toenemende moeilijkheden, die de bezitters bij het beleggen van hun kapitaal ondervinden, het gevolg van de onafgebroken stijging der winsten. In 1939 werd de gemiddelde winst op het „zuiver vermogen” der ondernemingen op 7,6% berekend, in 1948 op 8,1 en in 1957 op 17,7%. Hoewel geen latere gegevens bekend zijn, moet uit de enorme stijging van de opgegeven winsten in de daarop volgende jaren opgemaakt worden, dat het percentage daarna weer een grote sprong naar boven heeft gemaakt.

2. De stijging van de organische samenstelling van het kapitaal en de relatieve achteruitgang van de werkgelegenheid.

Zoals bekend heeft deze ontwikkeling in Amerika tot het ontstaan van een nieuwe permanent werklozenleger geleid. Het Algemeen Handelsblad van 25 maart jl. wees er op, dat het werkloosheidspercentage sinds 1957 niet onder de 5% is gedaald. Amerikaanse deskundigen verklaarden volgens het blad dat dit het gevolg is van „structurele wijzigingen op lange ter-

mijn" en „voorts wegens de toenemende automatisering en de efficiency van de productie". Met andere woorden: „de werkloosheid in de Verenigde Staten is een probleem geworden, waarvan men niet weet hoe dit moet worden opgelost".

Wanneer burgerlijke economen tegenover deze ontwikkeling op het gebrek aan arbeidskrachten in Nederland wijzen, dan gaan zij aan de onder de oppervlakte werkzame krachten voorbij. De kwestie immers, dat dezelfde krachten die in Amerika tot herstel van het vooroorlogse permanente werklozenleger hebben geleid, ook in ons land aanwezig zijn.

Zij komen aan de ene kant tot uiting in de snel gestegen productiviteit per arbeider (die op haar beurt weer, samen met het laaghouden der lonen, de snelle stijging van de winsten en de kapitaal-overvloed verklaart). In de afgelopen vijf jaar 1956/60) is de productiviteit telkens ten opzichte van het voorgaande jaar gestegen met resp. 2.7, 0.9, 2.6, 7.6 en 10%.

De krachten die tot ontwikkeling van structurele werkloosheid leiden, komen verder tot uiting in het achterblijven van de groei der werkgelegenheid bij de groei der investeringen.

Het Centraal Plan Bureau heeft hierover de volgende berekeningen gemaakt:

In de periode van 1950/56 steeg de voorraad productiemiddelen in de chemische industrie met 11,2 en de werkgelegenheid met 4,7%. In dezelfde industrietak steeg de voorraad productiemiddelen in 1954/60 met 11% en de werkgelegenheid met 3,4%. Hetzelfde verschijnsel — stijgende investeringen, relatieve daling van de werkgelegenheid — doet zich in alle industrietakken voor. In de textielindustrie echter heeft het reeds het critieke punt bereikt en is een absolute daling van de werkgelegenheid opgetreden. De cijfers luiden als volgt: toename voorraad productiemiddelen in 1950/56 — 5,5%, daling werkgelegenheid: 0,5%; toename voorraad productiemiddelen in 1954/60 — 4,9%, daling werkgelegenheid 0,3%. Dat deze critieke ontwikkeling ongemerkt heeft plaatsgevonden, is uitsluitend het gevolg van de tijdelijk krappe arbeidsmarkt, die het mogelijk maakte, dat het extra-aanbod van werkkrachten door andere bedrijfstakken werd opgenomen. Daarom verliest zij echter niet aan betekenis, hetgeen blijkt uit het feit, dat dezelfde krachten van potentiële schepping van een nieuw permanent werklozenleger ook in de overige bedrijfstakken werkzaam zijn.

3. *De toenemende labiliteit van de kapitalistische economie komt in ons land door een reeks omstandigheden tot uitdrukking. Zij hebben o.m. betrekking op de richting van de kapitaal-uitvoer, die voornamelijk op de overige industrieel-hoogontwikkelde landen is gericht, evenals op de kapitaalvoer uit soortgelijke landen (Amerika, West-Duitsland).*

Voorts gaat het om de oriëntatie van de buitenlandse handel, die verhoudingsgewijs voor Nederland van grotere betekenis is dan voor alle overige kapitalistische landen. Hierbij dient de nadruk te vallen op de toenemende afhankelijkheid van West-Duitsland.

Van de totale export, die toen overigens van mindere betekenis was

dan tegenwoordig, ging in 1938 67,2% naar de huidige landen van de EEG, de EFTA (Vrijhandelszone) en de Verenigde Staten. Voor het afgelopen jaar was het overeenkomstige cijfer 74,5%. Dit houdt in, dat driekwart van de Nederlandse export gericht is op de industrieel hoog ontwikkelde landen. In feite is het nog iets meer, aangezien hiertoe ook de export naar landen als Canada, Zuid-Afrika en Australië gerekend dient te worden. De gehele na-oorlogse periode werd gekenmerkt door een versterking van deze eenzijdigheid en overeenkomstige relatieve vermindering van de export naar de onderontwikkelde landen, terwijl de uitvoer naar het socialistische werelddeel wel een tendens tot uitbreiding toont, toch in zeer onvoldoende mate. Het behoeft geen verder bewijs, dat deze ontwikkeling de kwetsbaarheid van de Nederlandse economie verhoogt, temeer waar ca. 35% van de uitvoer uit de export van „zwakke” landbouwproducten bestaat, die in haar geheel naar de industrie-landen gaat.

*

Deze labiliteit wordt echter ook van de andere kant, de import-zijde versterkt. Hier is dezelfde ontwikkeling te constateren als bij de uitvoer. Dit houdt in, dat bij crisis-verschijnselen in de landen van deze handelspartners enerzijds de uitvoer sneller neiging tot inkrimping zal vertonen, terwijl de druk van dezelfde landen op de binnenlandse markt, of beter gezegd op de binnenlandse concurrenten zal toenemen. Met andere woorden: een crisis zal in ons land sneller „geïmporteerd” worden, dan vóór de oorlog het geval was.

Dit wordt onderstreept door de toenemende afhankelijkheid van West-Duitsland.

De in- en uitvoer naar West-Duitsland heeft zich als volgt ontwikkeld

	(in procenten van het totaal):			
	1938	1950	1958	1960
Invoer	21,3	12,0	19,5	21,6
Uitvoer	14,6	20,9	19,0	22,6

De gevaren van deze ontwikkeling worden duidelijk, als men weet dat de helft van de Nederlandse uitvoer naar West-Duitsland uit producten van de landbouw bestaat. Van de totale landbouw-export gaat 31% naar dat land. Het behoeft geen betoog, welke ingrijpende gevolgen een vermindering van deze export, bv. als gevolg van de revaluatie van de gulden, voor de Nederlandse landbouw zal hebben. Nieuwe markten in West-Europa zijn er niet, integendeel: dezelfde maatregel houdt tevens het gevaar van inkrimping van de landbouw-export naar zulke traditionele markten als Engeland in.

Wat de invoer uit West-Duitsland betreft, kunnen de volgende opmerkingen gemaakt worden:

a) West-Duitsland is de grootste leverancier van steenkool, van staalproducten, van kali, kalk en cement alsmede van chemische basis-producten, die voor de betr. industrieën onontbeerlijk zijn.

b) een kwart van de totale invoer van industriële producten is afkomstig uit West-Duitsland. Voor een reeks machines heeft het een feitelijk invoermonopolie. De doorvoerhandel van Nederland is in overwegende mate op West-Duitsland gericht. De helft van de bedrij-

vigheid van de Rotterdamse haven hangt hiervan af en bij de Rijnvaart is dit percentage nog groter.

Hierbij komt de toenemende vervlechting van Nederlands met Duits kapitaal. Zowel de AKU en de daarmee verbonden beleggingsonderneming Unitas als de Hoogovens hebben grote belangen in dat land, hetzelfde geldt voor Philips en de Kon. Olie. Een toenemend aantal Nederlandse bedrijven treden als toeleveringsbedrijven voor Westduitse ondernemingen op.

Omgekeerd heeft sinds 1957/58 ook een grote activiteit van Westduits kapitaal in Nederland plaatsgevonden. In 1959 kochten de Duitsers voor een half miljard aandelen in Nederland. De cijfers voor 1960 zijn nog niet bekend, maar er waren verschillende perioden dat de aankopen van effecten voor Westduitse rekening groter waren dan die voor Amerikaanse rekening.

Dit alles geeft een indruk van de toenemende afhankelijkheid van de Nederlandse economie van West-Duitsland, hetgeen haar kwetsbaarheid verhoogt en de labiliteit versterkt, om over de politieke gevolgen niet te spreken.

Daarbij komt de vervlechting van het militaire apparaat op het gebied van de wapenproductie (Starfighters, raketprojecten, project-Kistemaker voor een „goedkope” A-bom) en de integratie van de Nederlandse strijdkrachten in de Westduitse wehrmacht.

4. De verscherping van de ongelijkmatige ontwikkeling en de innerlijke tegenstellingen.

De algemene feiten ten aanzien van de ongelijkmatige ontwikkeling der kapitalistische economie zijn in dit tijdschrift reeds besproken. Opgemerkt dient te worden, dat de oprichting van de Euromarkt en van de Vrijhandelszone de werking van deze wet in West-Europa verdiept hebben. Zowel de productie als de buitenlandse handel van de Euromarkt-landen zijn belangrijk sneller gestegen dan die van de Vrijhandelszone onder leiding van Engeland.

Op economisch gebied heeft dit tot een verscherpte concurrentiestrijd tussen de twee blokken geleid. Een typisch voorbeeld hiervoor is de slag die op het ogenblik plaatsvindt tussen de Westduitse chemie-concerns en de Britse „Imperial Chemical Industries”. Reeds heeft de Westduitse chemische productie die van Engeland overvleugeld. Een van de gevolgen van de strijd is het plan van de Britse chemie-trust om in het industriegebied van Rotterdam een miljardenfabriek te bouwen. Dit betekent, dat de strijd tussen de twee reuzen voor een belangrijk deel op Nederlandse bodem zal worden uitgevochten.

*

De positie van Nederland, o.m. gekenmerkt door de voornamelijk Engels-Amerikaanse monopolies Kon. Shell en Unilever, leidt er automatisch toe, dat het een stormcentrum van de strijd tussen de twee economische blokken EEG en EFTA (Vrijhandelszone) wordt. Dit wordt nog onderstreept door de blinde volgzzaamheid van de officiële buitenlandse politiek jegens Amerika. Het is derhalve in het geheel niet verwonderlijk, dat de uiterlijke aanleiding tot de jongste crisis in de Euromarkt de houding van min. Luns was, die zich (zoals bekend) tegen de Franse politieke plannen verzette met het argument

dat deze plannen „tot een ongewenste blokvorming binnen de NAVO tegenover Amerika en Engeland” zullen leiden. Hetgeen P. de Groot bij de discussie in de Tweede Kamer tot de verklaring bracht, dat het klein-Europese „broederschap” in een heksenketels is veranderd. Een ander staaltje van deze „broederschap” was de revaluatie van de gulden (en de Mark), waartoe eenzijdig en zonder overleg met de overige Euromarkt-bondgenoten werd besloten.

Deze gebeurtenissen bewijzen de juistheid van de stelling, dat de vorming van internationale monopolistische organisaties (zoals de Euromarkt) de concurrentie niet opheffen, maar de machtsstrijd op een hoger plan verheffen en dientengevolge de tegenstellingen van de imperialisten onderling verder verdiepen. Daar helpt geen bezweringsformule van „Westerse eenheid”. Onveranderlijk blijft de grondslag van de betrekkingen der imperialisten onderling, zoals Lenin reeds gezegd heeft, de macht.

Het is echter ook waar, dat de tegenstellingen zich verdiepen, naar mate de innerlijke verzwakking van het stelsel voortgang vindt, en de invloed van de toenemende macht van het socialistische kamp alsmede van de krachten van de onafhankelijkheids-strijd op de internationale verhoudingen sterker wordt.

Anderzijds neemt ook de neiging toe, om de spanning in de wereld in stand te houden en tot agressieve daden over te gaan. Hieruit volgt dat de rol van de arbeidersklasse in de vestingen van het imperialisme in de nieuwe fase van de algemene crisis van het kapitalisme belangrijker wordt dan ooit te voren.

„Het nieuwe stadium in de ontwikkeling van de algemene crisis van het kapitalisme”, aldus schrijft P. Ponomarew in de Prawda van 10 februari. „plaatst de arbeidersklasse van de kapitalistische landen voor moeilijke en eervolle taken. De verzwakking van het kapitalisme en de verdieping van zijn tegenstellingen leiden onvermijdelijk tot pogingen de last op de schouders der arbeidersklasse verder te verzwaren”. En verder wijst hij er op, dat de verzwakking van het stelsel en zijn grotere kwetsbaarheid alsmede de verdieping van de interne tegenstellingen „vooruitzichten opent voor de succesvolle strijd van de arbeidersklasse tegen de kapitalistische monopolies, tegen het imperialisme. De arbeidersklasse is geroepen de organisator en leider te worden van een brede anti-monopolistische coalitie, die alle vitale krachten van de natie verenigt, welke de misdadige politiek van de financiële oligarchie bestrijden”.

De eerste voorwaarde hiertoe is het inzicht, dat het stelsel waarin wij leven — alle uiterlijke vertoon van macht en stabiliteit ten spijt — van binnen rot en rijp voor het verdwijnen is.

Steunend op dit inzicht kunnen wij de eervolle taken vervullen, die de geschiedenis ons heeft toebedeeld, nl. aanvoerders te zijn in de strijd voor het behoud van de vrede, voor vreedzame coëxistentie, ontwapening en sociale vooruitgang. De hoofdvijand in eigen land is het staatsmonopolistische kapitalisme. De eerste stap tot vervulling van de historische taak der Nederlandse arbeidersklasse is derhalve de strijd voor de anti-monopolistische coalitie, waarvoor het democratisch program van de CPN de weg heeft aangewezen.

F. BARUCH.

Naar het rijk der vrijheid

Nadat John Kennedy tot president van de Verenigde Staten was verkozen, en ter gelegenheid daarvan zijn eerste radiospeech hield, zei hij „dat hij zich volledig voor de zaak van de vrijheid in de gehele wereld zou inzetten” . . .

Zijn toehoorders zullen beslist niet verrast zijn geweest. Want hadden zijn voorgangers Eisenhower, Dulles en al die andere vrijheidsapostelen, het woord vrijheid ook niet dagelijks in hun toespraken gehanteerd?

In feite gaat het echter alleen om een poging zich het vrijheidsbegrip voor doeleinden toe te eigenen die er heel weinig mee te maken hebben.

Voor al in de verkiezingstijd keert het woord op alle manifesten en borden terug; de VVD heeft het zelfs in de naam van de partij opgenomen en presenteert zich als zodanig: Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Alsof ze ook maar in de verste verte iets uitstaande heeft met de vrijheid!

Ja, „er is geen woord, geen begrip, dat zó verdraaid, zo misbruikt, op zo'n tegenstrijdige manier geïnterpreteerd wordt als het woord, het begrip „vrijheid” — schrijft Maurice Thorez in het voorwoord bij een boek van Roger Garaudy, dat handelt over de vrijheid.

Wanneer men echter naar een modern document zoekt dat een diepgaande richtlijn voor de strijd om de vrijheid geeft, dan zal men in de eerste plaats de Verklaring der 81 partijen van Moskou een manifest der vrijheid kunnen noemen, zoals wij straks zullen zien.

*

Vrijheid is geen abstract begrip, dat te pas en te onpas, in verheven bewoordingen, als iets dat boven de mensen zweeft, gezien kan worden. De vrijheid is een zeer concreet begrip. Het is nauw verbonden met alles wat er zich in de wereld waarin we leven, afspeelt.

Wanneer we de vroegste tijden van de mensheid in ogeschouw nemen, dan zien we hoe de mensen van toen het eerste beetje vrijheid wisten te veroveren op de hen omgevende vijandige natuur. In het allereerste begin stonden de mensen, die op een zeer primitieve wijze leefden, door hun onwetendheid vreemd tegenover de natuur. Onweer, vuur, aardbevingen en alle mogelijke andere natuurverschijnselen kwamen hen als iets bovennatuurlijks voor. Zij wisten de herkomst van deze verschijnselen niet, en schreven ze toe aan hogere machten. Hierin ligt dan ook de oorsprong van het geloof in bovenaardse wezens, in goden, welk geloof later de bron is geweest van de monotheïstische godsdiensten.

Het werd anders toen de mensen in de oer-gemeenschap — waar geen uitbuiting bestond en waar de mensen gemeenschappelijk (in een collectief) leefden en gezamenlijk in hun levensonderhoud voorzagen — een steeds grotere kennis van de natuur verkregen. Het feit dat men door wrijving vuur kon doen ontstaan, betekende een eerste,

ingrijpende verandering van het primitieve levensniveau. . . . „het vuur door wrijving gaf de mens voor het eerst de heerschappij over een natuurkracht en scheidde hem daarmee voorgoed van het dierenrijk”, zegt Engels in zijn Anti-Dühring. Hij zegt daar verder:

„Niet in de gedroomde onafhankelijkheid van de natuurwetten ligt de vrijheid, maar in de kennis van deze wetten en in de daarmee gegeven mogelijkheid hun werkzaamheid stelselmatig voor bepaalde doeleinden te benutten. Dit geldt met betrekking zowel tot de uitwendige natuur, als tot die welke het lichamenlijk en geestelijk bestaan van de mensen zelf regelen — twee klassen van wetten, die wij hoogstens in de voorstelling maar niet in de werkelijkheid van elkaar kunnen scheiden. Vrijheid van de wil betekent derhalve niets anders dan het vermogen om met kennis van zaken te kunnen beslissen. Hoe VRIJER dus het oordeel van een mens met betrekking tot een bepaald vraagstuk is, met des te groter NOODZAKELIJKHEID zal de inhoud van dit oordeel bepaald zijn; . . . Vrijheid bestaat dus in de noodzakelijk op kennis van de natuur berustende heerschappij over onszelf en over de uitwendige natuur; zij is daardoor noodzakelijkerwijs een product van de historische ontwikkeling”. En Engels voegt hier aan toe, concluderend, dat „iedere stap voorwaarts in de cultuur een stap naar de vrijheid was”.

Het is onmogelijk de natuurwetten op te heffen, maar men kan op de natuurkrachten inwerken, ze toepassen en in het belang van de mensen benutten. Dat bewijst de geschiedenis van de mensheid vanaf het verre verleden tot aan de huidige tijd. Door de tijden heen is er een aaneenschakeling van ontdekkingen op het gebied van de chemie, de natuurkunde, de biologie, astronomie e.d., welke ons dit duidelijk tonen. De kennis van de atoomenergie is de jongste stap in deze lange ontwikkeling.

Op talrijke gebieden door de tijden heen, hebben de mensen met kennis van zaken leren beslissen en wat hen eerst onbekend was, doorvorst, om het ten nutte van zichzelf te gaan beheersen.

Elke stap was een stap naar grotere vrijheid van de mensheid ten opzichte van de natuur.

Wat op de objectief heersende natuurwetten van toepassing is, geldt ook voor de maatschappelijke ontwikkelingswetten. Ook deze wetten werken onafhankelijk van de mensen. Het bestaan van deze wetten en de kennis ervan is de voorwaarde voor een bewuste activiteit van de mensen. Mensen, volkeren, klassen die de ontwikkelingswetten van de maatschappij niet kenden, hebben zich als blinden gevoeld die tastend een weg moesten zoeken. Revoluties die vroeger plaatsvonden waren vaak tot mislukking gedoemd en leidden niet tot de verwachte resultaten.

Marx en Engels, de grondleggers van de communistische wereldbeschouwing, hebben de historische wetmatigheid in de ontwikkeling van de maatschappij blootgelegd. Zij wezen de grote sociale kracht — die van het proletariaat — aan als de belangrijkste factor, als de stuwende motor in de ontwikkeling. Het proletariaat, dat een historische

taak te vervullen heeft: de liquidatie van de uitbuiting in de wereld, het veroveren van een klassenloze maatschappij.

En wat we zien is, dat sinds het moment dat de mensheid begon, de hele ontwikkelingsgang in deze richting ging.

We kennen het ontstaan van de klassen: dát moment in de geschiedenis, waarop de mensen door de groei van de productiekrachten (d.w.z. de mensen zelf en de arbeidsinstrumenten) meer konden produceren, dan zij voor zichzelf nodig hadden.

Toen ontstond het klassenverschil: zij die zich deze meerproductie toe-eigenden en zij die dit voortbrachten. Het „werken en laten werken” liet tegelijkertijd het verschil tussen de vrijheid en de onvrijheid in volle klaarheid aan de dag treden.

Dit speelde zich af bij het einde van de oergemeenschap, en was het kenmerk van de slavenhoudersmaatschappij. Zo was het ook onder het feodalisme: aan de ene kant stond een kleine groep van uitbuiters, aan de andere kant de grote meerderheid van uitgebuiten, de onderdrukten, diegenen, voor wie de vrijheid alleen maar als woord bestond en meer niet.

Maar sinds het ontstaan van het kapitalisme heet men dan vrij te zijn. Vrij in die zin, dat de grote meerderheid van het volk gedwongen was haar arbeidskracht te verkopen aan de klasse van de kapitalisten!

Want onder het kapitalistische stelsel bestaat in grote scherppte de tegenstelling tussen bourgeoisie en proletariaat, tussen hen die de productiemiddelen in privaatbezit hebben en zij, die gedwongen zijn (om te kunnen leven) hun arbeidskracht te verkopen. Deze tegenstelling, die van uitbuiters en uitgebuitenen, bepaalt het karakter van de vrijheid in het kapitalistische stelsel.

Daar waar klassen tegenover elkaar staan, kan geen sprake zijn van werkelijke vrijheid van allen. De heersende klasse is erop uit de vrijheid volledig uit te hollen en tot een formeel begrip te maken. Marx zei in 1847 in Brussel, toen hij over het vraagstuk van de vrijhandel sprak:

„Mijne Heren, laat u niet imponeren door het abstracte woord vrijheid. Vrijheid van wat? Het is niet de vrijheid van een individu zonder meer tegenover een ander individu. Het is de vrijheid die het kapitaal heeft om de arbeider te verpletteren”.

En in deze korte uitspraak, heeft Marx in alle scherppte aangegeven hoe het met de vrijheid onder het kapitalisme gesteld is. Zeker, de verovering van de burgerlijke democratie — waarin rechten en vrijheden in de grondwet en andere wetten liggen verankerd — betekende een grote stap voorwaarts in verhouding tot het feodalisme. Dat is ontegenzeggelijk waar. In de periode toen het kapitalisme ontstond, en in de tijd dat het kapitalisme tot zijn volle wasdom kwam was dit een progressieve ontwikkeling.

Het kapitalisme kwam echter op een nieuwe trap van haar ontwikkeling. In het laatste gedeelte van de vorige eeuw voltrok zich het proces van overgang naar het imperialisme, dát stadium van het ka-

pitalisme, waarin de monopolies hun heerschappij uitoefenen en het gehele economische leven beheersen.

Het betekende de ommekeer naar de politieke reactie, want de monopolies wilden hun heerschappij ook op politiek gebied op alle fronten doorzetten en het volledig beheersen. Die ommekeer naar de politieke reactie, laat in alle kapitalistische landen de vrijheid in haar werkelijke gedaante zien.

De heersende kapitaalsgroeperingen in alle kapitalistische landen, die de overgrote meerderheid van de bevolkingen op meedogenloze wijze uitbuiten, hebben alles wat met vrijheid te maken heeft, tot een holle frase gemaakt. Zij hebben de vrijheden onder de verhoudingen van de burgerlijke democratie vertrapt, tot een aanfluiting gemaakt en zijn erop uit om deze vrijheden tot dode letters in de wetboeken terug te brengen.

De macht van het kapitaal regeert en het tracht om haar posities te handhaven, met alle mogelijke middelen tegen de arbeidersklasse op te treden.

*

Als we alleen al de politieke vrijheden onder de loupe nemen, ontdekt men dat ze intheorie weliswaar bestaan, maar in de praktijk valt er wel iets op af te dingen. Ja, er bestaat persvrijheid. Iedere vrije staatsburger mag een krant gaan uitgeven, maar de werkelijkheid in ons land (de grote monopolies die alle burgerlijke kranten in feite in hun bezit hebben) laat een geheel andere situatie zien.

Voor de arbeiders is het geen eenvoudige zaak een krant uit te geven, dat toont de geschiedenis van de Tribune en van De Waarheid. Daarvoor zijn reusachtige geldbedragen nodig, die met grote opofferingen bijeen worden gebracht. Om nog niet eens te spreken over de terreur- en vervolgingsmaatregelen die de reactionaire bourgeoisie en het door haar beheerste staatsapparaat uitoefenen.

Achter de burgerlijke pers, gesubsidieerd door middel van grote advertenties van een aantal reuzenondernemingen, staan de heersende klieken in ons land, die tegelijkertijd daarmee de inhoud ervan bepalen.

België, ons nabuurland, met massale stakingen tegen Eyskens, toonde het gezicht van de grote kapitalisten in alle duidelijkheid. De „heilige” Hermandad kwam er massaal aan te pas, om te proberen het verzet te breken, met bruto geweld, tot aan het doodschieten van stakende arbeiders toe.

Zo is het in ieder kapitalistisch land: alle machtsmiddelen staan ten dienste van de brandkastbezitters en hun marionetten. Ze worden in het geweer gebracht, zodra de winsten bedreigd worden, zodra de arbeidersklasse in verzet komt.

Dit zijn slechts een paar aspecten van de vrijheden, die door de politieke reactie onder de z.g. burgerlijke democratische verhoudingen zijn en worden uitgehold. Talrijk zijn de voorbeelden die er aan toe te voegen zijn; alle daden van de politieke reactie, zowel in ons land als in de andere kapitalistische landen worden vaak gepresenteerd met het woord vrijheid, — in werkelijkheid dient er onderdrukking op geplakt te worden.

De mate echter, waarin de heersende machten van het onderdrukingsapparaat gebruik kunnen maken en omgekeerd de mate van vrijheid der arbeidersklasse, worden bepaald door de graad van eensgezindheid en de kracht van de arbeidersklasse.

Werkelijke vrijheid kan er in de kapitalistische maatschappij niet bestaan. Daar wordt de overgrote meerderheid van het volk uitgebuit en wil de heersende klasse haar in een dwangbuis gevangen houden. Daarom ook is de strijd voor de democratische vrijheden en rechten van zo'n grote betekenis, — de strijd tegen aantasting van bestaande vrijheden, voor uitbreiding van de vrijheden en rechten van de meerderheid van het volk.

Het program van onze partij — voor beperking van de macht van de grote monopolies en voor uitbreiding van de democratie — richt deze strijd zeer concreet en geeft de wegen aan om dit — door eensgezind optreden van alle democratische krachten — te bereiken.

Wanneer de heerschappij van de uitbuiters gebroken wordt, wanneer de productie-middelen overgaan in de handen, in het bezit van het volk, wanneer de uitgebuite meerderheid van het volk de macht in handen neemt, dan pas krijgt de vrijheid haar werkelijke inhoud en betekenis.

Het socialisme — dat is de enige maatschappijvorm, waar de democratische rechten en vrijheden van de werkers tot volle ontplooiing komen. Het recht op werk (onder het kapitalisme met zijn werkloosheid een fictie!), het recht op ontspanning, op onderwijs, al deze rechten zijn in het socialistische stelsel voor een ieder gewaarborgd.

Doordat de arbeiders, in hechte bondgenootschap met de boeren, hun eigen dictatuur instelden, hebben zij de werkelijke vrijheid weten te veroveren: om te kunnen leven, te werken, te studeren. Om al die vrijheden, die voorheen alleen het privilege was van een minderheid (die van de bezitters en hun lakeien) ten volle zelf te bezitten.

Zo is het gesteld met het grote, fundamentele onderscheid tussen de „vrijheid” en de vrijheid. De „vrijheid” in het kapitalistische stelsel, (waar de productiemiddelen in privaatbezit zijn) en de vrijheid in het socialisme (waar de productiemiddelen in handen van het volk zijn).

Aan de strijd voor de verovering van de vrijheid, nemen steeds grotere massa's deel. In de hele wereld voltrekt zich het proces van het verval van het koloniale stelsel.

Talrijke volkeren hebben hun nationale onafhankelijkheid weten te veroveren, zich ontrukkt aan de overheersing van de kolonialisten. Zij hebben de ketenen in een krachtige strijd met de imperialisten van zich afgeworpen.

De conferentie van de 81 communistische- en arbeiderspartijen, welke vorig jaar in Moskou plaatsvond, heeft dit proces van actieve strijd voor de verovering van de vrijheid van deze volkeren geanalyseerd en stelde vast:

„De volledige ineenstorting van het kolonialisme is onafwendbaar. Het uiteenvallen van het stelsel van de koloniale slavernij onder de stormloop van de nationale bevrijdingsbeweging is, wat zijn historische betekenis betreft, het belangrijkste verschijnsel na het ontstaan van het socialistische wereldstelsel”.

Er vindt een verbitterde strijd plaats, zowel in Afrika, Azië, als in Latijns-Amerika tussen de voor hun vrijheid vechtende volkeren en de imperialisten.

De conferentie verklaart dan ook:

„De koloniale mogendheden geven de volken van de koloniën de vrijheid niet cadeau en denken er niet aan, zich vrijwillig terug te trekken uit de door hen uitgebuite landen.”

En verder: „Het voornaamste bolwerk van het moderne kolonialisme zijn de Verenigde Staten van Amerika. De imperialisten, Amerika voorop, stellen vertwijfelde pogingen in het werk, door nieuwe methoden en in nieuwe vormen de koloniale uitbuiting van de volken in de voormalige koloniën in stand te houden. De monopolies trachten de hefboomen van de economische controle en van de politieke beïnvloeding in de landen van Azië, Afrika en Latijns-Amerika in handen te houden. Zij beijveren zich, hun oude economische posities in de landen, die zich hebben bevrijd, te handhaven en achter het uithangbord van de „economische hulp” zelfs nieuwe posities te veroveren. Zij zijn er op uit, de landen, die hun vrijheid veroverd hebben, in militaire blokken te betrekken, in deze landen militaire dictaturen op te richten en militaire steunpunten aan te leggen. De imperialisten willen de nationale souvereiniteit van de landen, die zich bevrijd hebben, uithollen en ondergraven, de betekenis van de zelfbeschikking der naties verdraaien, onder de vlag van wederzijdse afhankelijkheid nieuwe vormen van koloniale heerschappij opdwingen, in deze landen hun marionetten aan het bewind brengen en een zeker deel van de bourgeoisie corrumperen. Ze bedienen zich van het giftige wapen van de nationale twist om de jonge staten, die nog niet genoeg krachten hebben vergaard, te verzwakken.”

Hoe de imperialisten gewapenderhand de strijd voor de verovering van de nationale onafhankelijkheid willen tegenhouden toont de langdurige koloniale oorlog in Algerije.

We zien het in alle scherppte in Congo gebeuren, waar het Congolese volk, kort nadat het zijn zelfstandigheid had weten te verkrijgen, door de Belgische kolonialisten en hun handlangers werd bestormd. De Amerikanen kwamen erbij — onder de dekmantel van de UNO — om Congo in handen te houden.

*

Van het allergrootste gewicht is de beoordeling van de rol der arbeidersklasse in de vestingen van het imperialisme. De spectaculaire ontwikkeling van de vrijheidsstrijd der koloniale volkeren mag ons immers niet doen vergeten, dat de verantwoordelijkheid van de arbeidersklasse en de betekenis van haar strijd in Amerika en vooral in het centrum van de Europese imperialistische landen, toeneemt, naar mate het verval van het stelsel zich verder openbaart.

De 81 partijen verklaren:

„De triomf van het socialisme in een grote groep van landen van Europa en Azië, die een derde deel van de mensheid omvat, de machtige groei van de krachten, die voor het socialisme in de gehele wereld strijden, en de gestadige verzwakking van de posities van het imperialisme in de economische wedijver met het socialisme, de nieuwe

geweldige vlucht, die de nationale bevrijdingsbeweging heeft genomen, en het steeds sneller uiteenvallen van het koloniale stelsel; de toenemende labiliteit van het gehele economische stelsel van de kapitalistische wereld; de toespitsing van de tegenstellingen van het kapitalisme ten gevolge van de ontwikkeling van het staatsmonopolistische kapitalisme en van het toenemende militarisme; de verdieping van de tegenstellingen tussen de monopolies en de belangen van de gehele natie, de tendens tot autocratische en fascistische regeringsmethoden; de diepe crisis van de burgerlijke politiek en ideologie — dit alles bewijst, dat de *ontwikkeling van de algemene crisis van het kapitalisme in een nieuw stadium is gekomen*".

Deze ontwikkeling onderstreept in alle duidelijkheid de rol van de arbeidersbeweging in de centra van het imperialisme. Want zij is het juist, die de meest directe strijd moet voeren tegen de politiek der agressieve krachten in de wereld, die er op uit zijn de vrede te verstoren en door oorlogs-avonturen het bestaan van hun stelsel te verlengen. Gezien de mogelijke gevolgen van dergelijke avonturen is juist de kracht van de arbeidersklasse in de worsteling om het behoud van de wereldvrede van grotere betekenis dan ooit geworden en neemt ook de betekenis van het optreden der communistische partijen in de „kleinere” imperialistische landen toe.

Het is niet toevallig dat de strijd voor de democratie in de aangehaalde passage voorop wordt gesteld. Immers hij is in het huidige tijdperk de sleutel tot het beteugelen van het streven der monopolisten en ten nauwste verbonden met de actie der arbeidersklasse „in het hol van de leeuw” voor het behoud van de vrede.

Aan de andere kant laat de beoordeling van het nieuwe stadium der algemene crisis door de 81 partijen met grote nadruk de steeds grotere mogelijkheden zien, die de arbeidersklasse in de strijd om de vrijheid verkrijgt.

De beoordeling van de situatie, zoals die door de Moskouse conferentie gegeven is, bevestigt derhalve het anti-monopolistische program van onze partij, dat zich duidelijk richt tegen de macht van de grote monopolies — de voornaamste oorlogskrachten — en voor uitbreiding van de democratie. Het is een program, dat de aaneensluiting voor de verwezenlijking van deze dringende eisen van alle nationale krachten op de voorgrond stelt en beantwoordt aan de eisen, die het huidige tijdperk in de strijd voor de vrijheid aan de communistische partij stelt.

Steunende op de verklaring van Moskou en op onze eigen ervaringen in de strijd van de CPN tegen de Nederlandse monopolies, kunnen wij het misbruik dat dagelijks wordt gemaakt van het woord „vrijheid” op zijn juiste waarde beoordelen en schatten.

Er is geen burgerlijke partij, of het nu de KVP of de VVD is, die er niet mee leurt. Zij hebben echter allemaal de belangen van de monopolisten als hun belangrijkste doelstelling, maar monopolisme en vrijheid zijn twee met elkaar onverzoenlijke zaken. De rechtse leiders van de Partij van de Arbeid houden in feite gelijke tred met deze partijen. Zij hebben alle socialistische beginselen overboord geworpen en

doen braaf mee aan de vervalsing van het begrip vrijheid. De strijd tegen de ergste vijanden van ons volk — de grote monopolisten, hebben zij vervangen door „ordering in het bedrijfsleven”, „medezeggenschap”, „samenwerking tussen werkgevers en werknemers”. De staat beschouwen zij als een boven de partijen staand instrument en zij spreken over een „veranderde” maatschappij, die de vrijheid van de burger zou beschermen. Daarmee scharen zij zich achter de monopolies en het door hen steeds meer beheerste staatsapparaat. Hiervan uitgaand kunnen we hun gepraat over „persoonlijke vrijheid” en „vrijheid en gerechtigheid”, ook het beste beoordelen. Het ligt op hetzelfde vlak: aanpassing aan de belangen van de reactionaire bourgeoisie.

De sociaal democratische arbeiders het verraad van hun leiders duidelijk maken, ze verenigen in een hecht front van doelgerichte strijd, is de taak van de communisten, waar ze ook werken.

Hoe gaat de strijd voor werkelijke vrijheid in de wereld? De mensheid gaat, onder leiding van de communistische wereldbeweging onstuitbaar naar het rijk der vrijheid. Zij gaat naar een wereld waarin een steeds groter wordende kennis van de natuur, het leven van de mensen op aarde tot een gelukkig leven zal maken.

Het rad der geschiedenis staat niet stil. Het draait — steeds sneller, naar het ware rijk der vrijheid, hoe hardnekkig en verbeten de broeders der oude orde zich er ook tegen mogen verzetten.

JAN DE BOO.

PROBLEMEN DER WERKCLASSIFICATIE

Meer en meer wordt bij de loonbepaling in de Metaalindustrie de vaklijst van beroepen vervangen door de op een systeem van werkclassificatie gebaseerde functielijst. De ondernemers beweren deze verandering nodig te hebben om loon naar werken te kunnen betalen.

De loontechniek zou bij de technische ontwikkeling ten achter zijn gebleven. Normalisatie van de verschillende soorten arbeid is geboden, wil men tot rechtvaardiger loonverhoudingen geraken. Afgaande op de uitgaven, die de ondernemers zich sinds 1947 getroost hebben voor het ontwerpen en de invoering van een systeem van werkclassificatie, moet hun gevoel voor rechtvaardigheid wel heel diep geworteld zijn. Met heel wat minder moeite en kosten hadden zij deze nobele gevoelens kunnen bevredigen. De opheffing van de achterstelling van de werkende vrouw en de jeugd, alsmede van de gemeente classificatie bieden daarvoor een uitgezochte gelegenheid. Als zij er dan zo van overtuigd zijn, dat verschillende soorten arbeid verschillend beloond moeten worden, is het tegengestelde immers ook waar.

Tot dusver zijn de ondernemers echter hardnekkige tegenstanders van het beginsel „Gelijk loon voor gelijke arbeid”.

Het valt derhalve moeilijk ze op hun woord te geloven als zij beweren met werkclassificatie het beginsel „Loon naar werken” na te streven. Gemeten aan de vaak ver uiteenlopende argumenten, die zij aanslepen ter ondersteuning van het hoofdmotief, slaan zij het geloof in hun eerlijke bedoelingen niet bijster hoog aan. Niettemin vragen zij voortdurend onze aandacht.

Allereerst het grote doel „Loon naar werken”. In velerlei variaties wordt getracht het devies aan de man te brengen. We noemen er slechts: „Niet de man, maar het werk moet betaald worden” en „Arbeid is geld waard, maar niet alle arbeid is dezelfde of evenveel geld waard”.

Mogelijk wordt het laatste ingegeven door de gedachte, dat regelmatige herhaling de leugen tot waarheid verheft. Intussen blijft het een feit: De arbeider verkoopt zijn arbeidskracht, niet zijn arbeid.

Gegeven de reuze-winsten mogen we veilig aannemen, dat de ondernemers terdege weten wat zij met hun gezegd „arbeid is geld waard” bedoelen. Volledigheidshalve willen we er aan toevoegen: ... en heel wat meer dan de ondernemers aan de arbeiders betalen voor het gebruik van hun arbeidskracht.

In de loontechniek heeft de werkclassificatie dan ook alleen betekenis met betrekking tot de prijs van de arbeidskracht. Twee factoren,

die invloed uitoefenen op de prijs van de arbeidskracht, moeten daarbij wel zeer scherp in het oog worden gehouden.

Aan de ene kant zijn de ondernemers voortdurend er op uit het loon tot zijn laagste grens neer te drukken, aan de andere kant zijn er de arbeiders die zich hiertegen met hand en tand verzetten. Door de nadruk op de onderlinge loonverhoudingen te leggen, hopen de ondernemers de aandacht van zichzelf af te leiden, teneinde ongehinderd het tegendeel te bereiken van hetgeen zij beweren te beogen.

Wat graag zouden zij de arbeiders afstand zien doen van de strijd om het loon. Waarlijk niet alleen vanwege de rechtstreekse resultaten die het de arbeiders vaak in klinkende munt oplevert.

Immers, de overtuiging, dat de loonvraagstukken uiteindelijk en definitief opgelost moeten worden door aan de uitbuiting een einde te maken, wordt juist in de strijd tot ontwikkeling gebracht.

Tezamen met het voorbeeld dat de socialistische wereld geeft, een voorbeeld waarvan met zekerheid gezegd kan worden dat het steeds meer invloed zal gaan uitoefenen op het denken van de arbeiders in de kapitalistische wereld, is dit een zaak die onze ondernemers beslist niet licht rekenen.

Bovendien gaan bij de kapitalistische wens, om strijd van de arbeiders te voorkomen, ook economische motieven steeds zwaarder wegen.

De reusachtige kapitalen die in de ondernemingen gestoken worden, moeten er uit komen. En zo snel mogelijk, om de wille van de winst en de concurrentiepositie. In de werkclassificatie mag meer een middel gezien worden de ontwikkeling van het klassebewustzijn tegen te houden dan de technische ontwikkeling bij te houden.

Ligt in de pogingen de uitbuiting te camoufleren een gegronde reden voor het toepassen van steeds ingewikkelder loontechnieken, het is niet de enige reden. Tegelijkertijd heeft de loontechniek tot doel de uitbuiting te verscherpen. Werkclassificatie maakt daarop geen uitzondering.

Veelal zoeken de ondernemers de uitbuiting te verscherpen door opvoering van de productiviteit. Zouden zij daarbij tevens nog kans zien het loonpeil te verlagen, dan snijdt het mes aan beide kanten.

Werkclassificatie is een middel om meer productie uit de arbeiders te halen en draagt daarbij het gevaar in zich tot verlaging van het loonpeil te leiden. De onderlinge loonverschillen en de klasse-indeling hebben tot doel de arbeiders tegen elkaar op te jagen.

De hoger geklasseerde wordt gedwongen zijn positie en zijn loon te handhaven, de lager geklasseerde wordt aangemoedigd hoger op te komen door beter te werken en natuurlijk harder dan zijn collega.

De juistheid van deze opvatting omtrent de werkclassificatie wordt door de ervaring bevestigd. Het gevaar van verlaging van het loonpeil is nog niet zo direct zichtbaar als de invloed op de productiviteit.

Loonsverlaging als gevolg van de invoering van de werkclassificatie wordt zelfs meestal voorkomen door het toekennen van een toeslag op het functieloon. Enigerlei garantie voor het loonpeil geeft dit echter niet. Hoogstens geeft het een aanwijzing voor de positie van de onder-

nemers, die een verlaging van de nominale geldlonen voor hen op dit moment tot een uiterst riskante zaak maakt.

Een der meest gebruikte argumenten voor de werkclassificatie is het mogelijk maken van een hogere beloning voor sommige arbeiders, die aan zeer hoge eisen van vakbekwaamheid moeten voldoen en veel verantwoording dragen. Deze kant van de technische ontwikkeling wordt veelvuldig in de reclame voor verandering in de loontechniek op de voorgrond gesteld.

Aan de andere kant van de zaak wordt heel wat minder aandacht besteed. Dit is de voortgaande arbeidsdeling, die in toenemende specialisatie tot uitdrukking komt, terwijl de standaardisatie en de seriebouw een steeds groter rol gaan spelen.

Verder worden geschoolde arbeiders door geoefende en hulparbeiders vervangen. Er wordt om- en herscholing toegepast, waarbij slechts één of een beperkt aantal onderdelen van het vak onderwezen wordt. Er is een duidelijk streven naar het verminderen van de geschoolde arbeid.

Bij dit laatste speelt een tekort aan vakarbeiders vaak mede een rol en het maakt de positie van de arbeiders in de strijd tegen de werkclassificatie ongetwijfeld gunstiger.

Het tekort aan arbeidskrachten in het algemeen in de meeste metaalbedrijven, verschaft gunstige kansen de daling van het loonpeil tegen te gaan.

Maar het houdt de voortgaande arbeidsdeling niet tegen en met verschuiving van geschoolde naar geoefende arbeid moet ernstig rekening worden gehouden. Nu wil dit allerminst zeggen, dat het mogelijk zou zijn, zoals b.v. sommige kopstukken in de scheepsbouw beweren dat zij met krantenjongens schepen kunnen bouwen. Maar het verraadt wel iets omtrent hun bedoelingen: Schepen laten bouwen voor het loon van een krantenjongen.

*

Daarom willen zij nu reeds vakarbeiders aan de gedachte wennen het werk van krantenjongens te verrichten en krijgen zij het stempel van geoefende of zo men wil minder geschoolde arbeider opgedrukt. De praktijk van de werkclassificatie wijst ten minste sterk in die richting.

Veel geschoolde arbeiders die voorheen op het hoogste loon stonden of op enkele centen na, zijn nu in werkklasse 4 geplaatst. Hier begint zich een vermenging af te tekenen met geoefende arbeiders. Weliswaar nog met loonverschillen, maar de tendens is aanwezig, zelfs in aanmerking genomen dat het merendeel de geoefenden in werkklasse 3 geplaatst wordt.

Misschien zou dit nog als winst voor een deel van de geoefende arbeiders, die in werkklasse 4 terecht komen, beschouwd kunnen worden, maar dit is een te rooskleurige voorstelling van zaken.

De geschoolde arbeider die voorheen het hoogste loon kon verdienen en daar nu 20 tot 25 cent onder ligt, terwijl hij nog 5 tot 10 cent meer verdient dan de geoefende arbeider, staat onmiskenbaar dichterbij de laatste. Hij is nu immers twee volle loonklassen van de top ver-

wijderd, terwijl hij tegen de loonklas van de geoefenden aanleunt en zich hier en daar reeds mee vermengt.

Het komt ook tot uitdrukking in bepaalde afdelingen van een bedrijf. Komt van het totaal aantal arbeiders in het hele bedrijf ongeveer 2 pct in de hoogste loonklasse, dan ligt deze verhouding per afdeling totaal anders. Zo zijn er afdelingen waar vrijwel niemand in de hoogste loonklasse komt, terwijl in weer andere afdelingen de gemiddelde 2 pct overschreden wordt. Juist in die afdelingen waar nu t.o.v. het gemiddelde meer arbeiders in de hoogste loonklasse geplaatst worden, gaat dit duidelijk aanwijsbaar ten koste van de overigen.

Als regel ziet men de meeste geschoolde arbeiders in werkklassse 4 en zelfs 3 terecht komen. Veelal krijgen deze arbeiders het advies de oude verhoudingen te vergeten en daar vooral geen vergelijkingen mee te maken. Het verandert echter niets aan het feit, dat deze arbeiders een gevaarlijke stap naar de positie van geoefend arbeider gedaan hebben. Het gevaar dat de ondernemers deze verschuiving zullen gebruiken in hun pogingen het loonpeil te verlagen mag blijkbaar niet uit het oog worden verloren. Vooral niet nu de grote loonspreiding de ondernemers belangrijk meer ruimte geeft tot manoeuvreren en ingrijpende loonsverlagingen tot de mogelijkheden zijn gaan behoren, binnen de nu wel zeer wijde grenzen die in de CAO gesteld zijn.

De regelmatige herclassificatie en niet te vergeten de herwaardering der functies neemt iedere zekerheid, ook voor de hoogst geclasseerde weg. Functieverandering maar ook herwaardering van de functie kan loonsverlaging voor de betrokken arbeiders meebrengen. Lang niet altijd zullen verandering van de eisen die aan een bepaalde functie verbonden zijn, aanleiding vormen tot herwaardering. Veeleer zullen gewijzigde omstandigheden hiertoe de reden zijn. Om maar eens een voorbeeld te geven:

De arbeiders werkzaam in de gieterijen zijn overwegend tamelijk hoog geclasseerd. Iedereen die enigszins met de aard van dit werk bekend is, zal direct beamen dat de omstandigheden waaronder de gieterij-arbeiders hun dagtaak verrichten zeer hoog gewaardeerd dienen te worden. Diezelfde omstandigheden echter hebben geleid tot een schreeuwend tekort aan geschoolde arbeiders, zoals kernmakers en vormers, in deze tak van bedrijf.

Het aantal jongeren, dat een vakopleiding voor deze beroepen volgt is tamelijk gering. Sommige bedrijven beschikken vrijwel niet over geschoolde gieterij-arbeiders beneden de 50 jaar. Een hogere beloning moet het beroep dus aantrekkelijker maken. Naarmate dit gelukt en het aanbod van geschoolde gieterij-arbeiders toeneemt, zal voor de ondernemers het gestegen aanbod aanleiding geven de functies in deze tak van bedrijf opnieuw te gaan waarderen.

De betrekkelijke zekerheid die de beroepenindeling verschafte bij de aanspraken op een vastgesteld loon wordt met de functioneelst drastisch verminderd.

De in de CAO vastgelegde loonverplichtingen worden met de werkclassificatie voor de ondernemers zo rekbaar als een stuk elastiek.

Hoe dit uitgelegd kan worden als een stimulans, door „beter werk”

vooruit te komen doet nogal onbegrijpelijk aan. Afgezien daarvan, dat het niet de gewoonte is knoeiwerk te leveren, verandert de wijze waarop de functie uitgeoefend wordt niets aan de functie zelf. De mogelijkheid door grotere vakbekwaamheid een hogere functie te verwerven is niets meer dan een paskwil.

De praktijk van de werkclassificatie geeft daarvan voorbeelden bij de vleet. Arbeiders die dezelfde graad van vakbekwaamheid bezitten en regelmatig elkaars werk overnemen zijn in verschillende klassen ingedeeld. Vakarbeiders met 25 en meer jaren ervaring, bekend staande als eerste klas vaklui, staan in een lagere loonklas dan collega's die pas in het vak zijn en regelmatig om raad bij de oudere arbeiders moeten aankloppen.

Bovendien, als het werk soms eens minder afgeleverd wordt is dit de schuld van de arbeiders? Bij klachten over te lage tarieven is het eerste wat zij van de bedrijfsleiding te horen krijgen: „Maak je het niet te mooi of doe je er niet te veel werk aan”. „Het kan wel minder en toch nog goed” is schering en inslag in zulke gevallen.

Inplaats van beter werk op te leveren heeft bij velen (vooral oudere arbeiders) de vaktrots een gevoelige knauw gekregen.

Een oude werkbaas in een machinefabriek, een erkende autoriteit in zijn beroep, gaf als zijn mening over het resultaat van de ingevoerde werkclassificatie te verstaan, dat in het bijzonder de oudere arbeiders moreel een schop hadden gekregen.

De vooropstelling dat het neerhalen van geschoolde arbeiders een stimulans voor „beter” werk zou zijn, is één van de vele leugens die de werkclassificatie vergezellen.

„Loon naar werken” door werkclassificatie zou ook bijdragen tot een „verantwoord kostenpeil”. Dit is bepalend voor de vraag of de onderneming zich in de felle concurrentiestrijd staande kan houden. Zonder een nauwkeurig uitgebalanceerd loonbeleid binnen de onderneming geen verantwoord kostenpeil, — aldus wordt de arbeiders dan als een bloedeigen belang voorggehouden.

Opmerkelijk is juist hierbij het buiten beschouwing laten van de technische ontwikkeling. Mogelijk houdt dit verband met de hoge organische samenstelling van het kapitaal, waardoor de loonkosten steeds minder invloed uitoefenen op de kostprijzen. Op de geweldige kapitalen die ingezet worden, zouden de ingewikkelde berekeningen om tot een paar centen loonverschil te komen wel eens belachelijk aan kunnen doen.

Laten we eens een voorbeeld nemen uit de vele die de invoering van de werkclassificatie heeft opgeleverd: Twee draaiers staan aan vrijwel dezelfde bank. Het verschil in uurloon is 2 cent. Bij protest van de lager betaalde krijgt hij het volgende antwoord: „Jouw bank is iets minder ingewikkeld.” Een handeltje minder zus en een knopje minder zo. Aan de bediening zitten minder facetten en de bank heeft ook iets minder mogelijkheden en dat scheelt in het aantal punten.

Bij de kostprijzenberekening wordt bijvoorbeeld f 50.— per machineuur gerekend. Wat die 2 centen daarop uitmaken, moet wel heel ver

gezocht worden. Het betreft hier echter betrekkelijk goedkope machine-uren. Het dubbele tot drievoudige is lang geen uitzondering meer. Daar komt dan nog bij de waarde die meestal reeds in de te bewerken onderdelen (zoals smeed- en gietstukken) aanwezig is en vaak duizenden tot tienduizenden gulden vertegenwoordigt.

En op die geweldige bedragen moeten een paar gulden meer of minder in de week voor deze of gene arbeider de onderneming van de ondergang in de concurrentiestrijd redden? Het klinkt bijna net zo fantastisch als de ondernemerswinsten.

Toegegeven, niet alle werk wordt met behulp van kostbare machines uitgevoerd. De scheepsbouwondernemers beroepen zich b.v. op het sterk arbeidsintensieve karakter van hun bedrijfstak. Mede onder invloed van de machinebouw die meestal met de scheepsbouw gecombineerd is, loopt het met hun loonkosten in verhouding tot de omzet nogal los.

Het ligt van bedrijf tot bedrijf verschillend, maar de loonkosten komen overwegend niet boven 1/5 deel, in minder gunstige gevallen 1/4 deel van de omzet uit.

Op een jaaromzet die de 100 miljoen meestal ver overschrijdt vormen de guldentjes van het nauwkeurig uitgebalanceerd loonbeleid de bekende druppels op de gloeiende plaat. Zeggen de geweldige kapitalen die omgezet worden en het reusachtige productievermogen niet alles over de meerwaarde die uit de arbeidskracht geperst wordt, — de vorstelijke tantièmes aan directeuren en commissarissen en de juichende aandeelhoudersvergaderingen zijn voldoende om het ontbrekende aan te vullen.

Toch betekent het geringe aandeel van de lonen in het totaal der productiekosten geenszins dat zij nu ook voor de ondernemers van ondergeschikt belang zijn. De lonen vormen immers dat deel van het kapitaal dat bestemd is de meerwaarde voort te brengen, zonder welke de ondernemer niet kan bestaan.

De ondernemer die kans ziet de meeste meerwaarde uit de arbeiders te persen, verschaft zich ook de gunstigste concurrentiepositie. Door te streven naar maximale winst, waarvoor maximale uitbuiting nodig is, tracht hij zijn concurrenten voor te blijven.

Hoe groter de winst, hoe beter de investeringsmogelijkheden voor verbetering en vernieuwing van het productie-apparaat. Maar de concurrent kan hierbij niet ten achter blijven met als gevolg dat iedere verscherping van de uitbuiting nog scherpere uitbuiting oproept. Afgezien van tijdelijke voordelen i.v.m. grondstoffenvoorziening, productiemethoden e.d. kunnen de ondernemers hun onderlinge concurrentiestrijd niet anders dan op de ruggen van „hun” arbeiders uitvechten.

Daarom vecht de ondernemer voor iedere cent van het loon en voert hij van zijn kant genadeloos de klassenstrijd. Het enige antwoord dat de arbeiders hierop kunnen geven is de klassenstrijd van hun kant, willen zij tenminste niet voortdurend op de rand van geestelijke en lichamelijke uitputting leven.

De grootste kracht waarover de arbeiders beschikken is hun aantal; verenigd in de strijd voor hun gemeenschappelijke belangen zijn zij

in staat de ondernemers in hun streven naar maximale winsten te weerstaan. Deze vereniging te verhinderen is voorwaarde voor de ondernemers om het succes in de klassenstrijd aan hun kant te houden.

Vandaar het zoeken naar middelen die de classesolidariteit, voort-spruitend uit de gemeenschappelijke klassebelangen, kunnen verstoren. In de werkclassificatie hopen de ondernemers zo'n middel gevonden te hebben waarmee ze de classesolidariteit kapot kunnen krijgen en de arbeiders tegen elkaar op kunnen zetten. Het zou dan heel wat gemakkelijker vallen de arbeiders aan de scherpste uitbuiting te onderwerpen.

Maar hier treedt ook duidelijk de tot zijn uiterste grens toenemende tegenstelling tussen arbeid en kapitaal aan het licht. Daarom klinkt het ook werkelijk fantastisch, dat de paar gulden meer of minder loon op de geweldige bedragen die met de productie gemoeid zijn de onderneming van de ondergang kunnen redden.

De kapitalistische ondernemer is een sta-in-de-weg geworden voor een doelmatig gebruik van de productiekracht die in de moderne maatschappij aanwezig is. Zijn concurrentiepositie is niet het minst in het belang van „zijn” arbeiders, want dit zou betekenen dat de arbeiders die met het laagste loon genoegen nemen, hun belangen het beste behartigen.

Het zou vooral betekenen dat de arbeiders zich neerleggen bij het bestendigen van de productieverhoudingen die in regelrechte tegenstelling staan tot de materiële stand der productiekrachten.

Hoe we de werkclassificatie ook bekijken we stuiten steeds weer op de klassebelangen van de ondernemers, die door hun eigen maatschappelijk systeem zich weliswaar voor steeds grotere moeilijkheden geplaatst zien, maar er niet aan denken de voor hen zo lucratieve loonarbeid een andere prijs te geven.

*

En nog is hiermee niet alles over de werkclassificatie gezegd.

In de toepassing maken de arbeiders kennis met willekeur en praktijken die een regelrechte aanfluiting zijn van ieder begrip van menselijkheid. Van het oude kapitalistische kunstje door middel van de loontechniek de uitbuiting weg te moffelen en tegelijkertijd te verscherpen mag ook niet anders verwacht worden. Evenmin mag verwacht worden dat de ondernemers in een systeem van werkclassificatie het middel gevonden hebben waarmee ze de arbeiders van de loonstrijd af kunnen houden.

Hoe geraffineerd de zaak ook in elkaar gezet wordt de arbeiders kunnen het antwoord niet schuldig blijven. Steeds weer zullen zij wegen en middelen moeten vinden waarmee zij het streven van de ondernemers kunnen doorkruisen. Mag de werkclassificatie het niet altijd gemakkelijker maken, het geeft niettemin voldoende aanknopingspunten, met succes de strijd tegen het systeem zelf en voor loonsverhoging te voeren.

De invoering van de werkclassificatie heeft de noodzaak van een wettelijk gegarandeerd minimumloon weer eens heel duidelijk aan de orde gesteld. De vele laag geklasseerde arbeiders geven blijk drommels goed te weten wat het sprookje „Loon naar werken” waard is.

Met loonverschillen kunnen zij accoord gaan, zolang deze niet te groot zijn. Maar zij gaan er terecht van uit, of een arbeider nu in de laagste of hoogste loonklasse staat, hij betaalt evenveel voor een brood, een liter melk en zit voor dezelfde hoge huur. Allemaal dingen waar hij niet buiten kan om te kunnen werken.

In theorie kent de metaal-CAO een minimumloon, nl. het persoonlijk minimum in de laagste loonklas. Voor de gemeente-groep A-7 is dit grondloon 135 cent per uur bij 45-urige werkweek. Na aftrek van de sociale lasten geeft dit een netto-loon van pl.m. f 50.—.

Zonder ons kopzorg te maken over de cijfers van het C.B.S. of de angst van Roolvink voor overbestedingen, kan zonder er ver naast te zitten aangenomen worden, dat het maximumloon in loongroep 3 nabij de grens van het bestaansminimum ligt. Na correctie van de huidige loontabellen aan de hand van de in de vakraad gemaakte loonovereenkomst is een minimum van f 80.— netto alleszins redelijk te noemen. Als grote knelpunt in de werkclassificatie wordt overwegend werkklasse 4 gezien.

De terecht meest voorkomende opvatting is, dat geschoolde arbeiders tenminste in werkklasse 5 thuis horen. Het is evenzeer de opvatting van de in 4 geplaatste vakarbeiders als die van hen die in 5 geklasseerd werden. Hierbij speelt de waardering voor de vakopleiding ongeacht het beroep, een rol. Het is gemakkelijk te constateren, dat het onjuist is arbeiders in hetzelfde beroep met vaststaande gelijke graad van vakbekwaamheid, verschillend te klasseren.

Er is geen twijfel omtrent de bedoeling van het feit, dat geschoolde arbeiders over 3 loonklassen verdeeld worden. Het optrekken van alle geschoolden naar loonklasse 5 zou een flinke streep door die bedoelingen halen.

Het opent tevens de mogelijkheid tot ruimere doorstroming naar een hogere loonklas voor geoeffenden en ongeschoolden. In de praktijk zou dit werkklasse 2 overbodig maken, zoals klasse 1 nu reeds in vele bedrijven haast niet voorkomt. Een eerste stap in deze richting is per loonklasse de eis voor het maximum.

Vanzelfsprekend lopen de ondernemers niet warm voor een dergelijke correctie op hun kunstig uitgedachte loonsysteem. Niettemin hebben zij in verschillende gevallen reeds toe moeten geven aan eisen, die in deze richting gaan. De plannen en systemen die de ondernemers door hun „loondeskundigen” laten opzetten, moeten tenslotte in de bedrijven uitgevoerd worden. En daar is niet het laatste woord aan de „sub- en andere kenmerken” of „afweeg-coëfficiënten”.

In de bedrijven beslissen de machtsverhoudingen. In hoeverre de ondernemers in hun opzet met de werkclassificatie zullen slagen, hangt in de eerste plaats af van de wijze waarop de arbeiders dit loonsysteem bestrijden en in overeenstemming met hun eigen belangen weten te ontcrachten.

Naar mate het klassebewustzijn groter is, zal het de ondernemer moeilijker vallen, de werkclassificatie aan zijn doel van breekijzer der classesolidariteit te doen beantwoorden. Daarom kan alleen in de praktische loonstrijd de beslissing over de toepassing van de werkclassificatie vallen.

C. MULDER.

Het Noorden opnieuw bezien

Laten wij het voorzichtig uitdrukken: er schijnt enige verandering te komen in het achtergebleven gebied, omvattende de provincies Groningen, Friesland en Drente, dat in de algemene wandeling het Noorden wordt genoemd. Het is waarlijk nog te vroeg om van industrialisatie op grote schaal te kunnen spreken.

In de periode 1945 tot 1950 was er van industrialisatie praktisch geen sprake, alleen hier en daar vonden enkele uitbreidingen plaats. Na 1950 zien wij tot 1959 een min of meer gelijkmatige ontwikkeling. Kwamen er in die periode in totaal 16.000 nieuwe arbeidsplaatsen in de industrie bij, in de provincie Groningen alleen vond gedurende 1959-1960 een toename plaats van 4000 personeelsleden.

Vanaf 1945 tot 1 januari 1959 kwamen er in het Noorden 298 nieuwe industriële bedrijven bij met een totale personeelsbezetting van 17.280. Het niet onbelangrijke aandeel voor Drente bedroeg 120 nieuwe bedrijven met totaal 7.640 werknemers, aldus blijkt uit een speciaal nummer voor het Noorden van Economisch Statistische Berichten.

Blijkens het verslag van de Kamer van Koophandel voor Drente, vestigden zich in 1960 hier 50 nieuwe bedrijven, hetgeen zo'n veertig procent is vergeleken met de gehele na-oorlogse periode!

Het aantal arbeiders dat in Drente in 1960 méér te werk gesteld kon worden, vermeerderd met diegenen die straks in één van genoemde 50 bedrijven zullen kunnen werken, wordt geraamd op 4600 mannen en 900 vrouwen.

Naast Delfzijl, Stadskanaal en Drachten, staat ook vooral Emmen bekend om zijn industriële ontwikkeling. Tot 1956 beliep de jaarlijkse stijging tussen de 300 en 600 arbeidsplaatsen. In 1957, het eerste jaar na de bestedingsbeperking gingen er weer 150 mannen en vrouwen de straat op! Doch dan zien wij in 1959 een sprong van bijna 900 en in 1960 een tweede met ruim 1100 nieuwe arbeidsplaatsen in de industrie voor mannen en vrouwen. Nogal een groot verschil met voorgaande jaren!

Uit de zevende industrialisatienota blijkt dat de regering ook een grotere toename verwacht. Hoewel men zich beter met de praktijk kan bezig houden — er zijn al vaker nota's verschenen met onjuiste voorspellingen — is het toch nuttig enige aandacht aan deze zaak te besteden. Aan deze nota zijn dan de volgende gegevens ontleend betreffende de nieuwe premiereregeling „Bevordering industrialisatie ontwikkelingskernen” — stand per 1 augustus 1960: van de 160 premietoezeggingen voor het vestigen van nieuwe bedrijven in alle ontwikkelingsgebieden van het land verkreeg het Noorden er 92; van de 10.403 nieuwe arbeidsplaatsen, die hierdoor ontstonden zijn er 4862 voor het Noorden.

Dit in verhouding niet ongunstige beeld, komt er nog beter uit te zien wanneer bij de premietoezeggingen ook nog de premie-aanvragen worden opgeteld. We zien dan niet alleen een verdere stijging van

het aantal bedrijven, maar vooral ook van het aantal arbeidsplaatsen. Bedroeg het aantal nieuwe arbeidsplaatsen van de totale premietoezeggingen voor het Noorden reeds 47 procent, bij de nog in behandeling zijnde aanvragen loopt het op tot 55 procent!

Dit is een vooruitgang en bovendien valt niet te ontkennen, dat wanneer bijna de helft van de nieuwe arbeidsplaatsen van alle ontwikkelingskernen voor rekening van het Noorden komt, dit toch iets moet zeggen! Het hangt er nu vooral van af, of de nieuwe bedrijven en uitbreidingen ook snel tot stand komen.

De zevende industrialisatienota geeft ook nog andere cijfers, waaruit blijkt dat de nieuwe arbeidsplaatsen er nog zo maar niet zijn! In april 1959 ging de huidige nieuwe premiereregeling in. Daar waar zij van toepassing was, blijkt dat er tot juni 1960 voor het Noorden 1481 arbeidsplaatsen bijkwamen. Over de komende twee jaar wordt een stijging van 4724 verwacht. Dit betekent dat er tegen juni 1962 nog maar 6205 nieuwe arbeidsplaatsen ontstaan zullen zijn, hetgeen 2000 minder is, berekend naar de toegezegde en aangevraagde premiën!

Eigenlijk is dat nog niet zo verwonderlijk, want voorbereidingen en bouw van de fabrieken vragen de nodige tijd, terwijl bovendien een nieuw bedrijf niet steeds direct op volle capaciteit zal draaien, al moeten we vaststellen dat in verhouding het verschil groot is!

Momenteel lijkt het er op dat de uitkomsten voor het Noorden gunstiger zijn dan de regering zich had voorgesteld.

Uit het ontwikkelingsplan „De toekomst van het Noorden des Lands” blijkt ook het versnelde tempo van de industrialisatie.

De groei van de personeelsbezettingen in de industrie over de jaren 1950 tot en met 1958 was gemiddeld 1800. In 1959 was er een aanwas van ruim 5300 arbeidsplaatsen, al wordt later in het plan van het Noorden, zonder enige motivering een iets lager cijfer genoemd. Maar toch valt direct de sterke groei op.

In het ontwikkelingsplan is berekend, dat het huidige aantal industriële arbeidsplaatsen — 80.000 — in 1980 moet zijn verdubbeld, hetgeen dus neerkomt op gemiddeld 4000 per jaar.

Op het eerste gezicht heeft 1959 het dus gehaald. Over 1960 zijn nog geen totaalcijfers gepubliceerd. Het Drentse college van Gedeputeerde Staten deelde mede dat in 1960 er in deze provincie door vestiging van nieuwe bedrijven en uitbreidingen 1700 arbeidsplaatsen voor mannen bijkwamen. Met de reeds eerder genoemde 2300 van de provincie Groningen, zien wij dat zelfs zonder Friesland ook in 1960 de gestelde taak werd bereikt. Voor 1961 wordt een soortgelijke ontwikkeling verwacht.

Nu zeggen al deze cijfers op landelijk niveau nog niet veel. Het aandeel dat het Noorden in de totale personeelssterkte in de industrie heeft, was in 1959 nog maar 7,5 procent tegen 6,9 in 1950. Doch het is niet dicht bevolkt vanwege de grote vertrekoverschotten. In Groningen, Friesland en Drente woont zo'n elf procent van de Nederlandse bevolking. Noord-Brabant alleen heeft 200.000 inwoners meer dan het Noorden en ruim 13 pct van de totale bevolking. Het Brabantse aandeel in de industriële werkgelegenheid bedraagt evenwel 18,3 procent en dat bewijst dat het Noorden stukken achter is gebleven.

Als men de jongste ontwikkeling beziet dan is deze tegengesteld aan die in voorgaande jaren. De vraag rijst, wat daarvan de oorzaak kan zijn. Is het de nieuwe premie- en prijsreductieregeling „Bevordering Industrialisatie Ontwikkelingskernen”, die pas in april 1959 werd ingevoerd? Dat de ondernemers er gebruik van gaan maken is begrijpelijk. Toch voor het jaar 1959 kon het nog geen effect opleveren, voor 1960 slechts gedeeltelijk!

Is het de hoogconjunctuur? Voor bestaande industrieën kon dat een rol spelen bij uitbreidingsplannen. Om geheel nieuwe bedrijven te stichten moet er echter een vastere basis zijn dan een — tijdelijke — hoogconjunctuur! Er moeten bepaald andere oorzaken zijn die de ondernemers hebben bewogen de IJsselbrug over te trekken.

Vermoedelijk is de zuigkracht van het Westen te gering gebleken om steeds maar weer nieuwe gezinnen te doen verhuizen.

Sommige ondernemers kunnen ook tot de conclusie zijn gekomen dat het beter is een goed bezet bedrijf in het Noorden te hebben dan een half bezet bedrijf in het Westen. Maar er kunnen ook politieke beweegredenen zijn!

In het Noordelijke ontwikkelingsplan wordt inleidend opgemerkt dat de excentrische ligging de historische achtergrond vormt, dat het Noorden in de vorige eeuw economisch niet tot ontplooiing is kunnen komen. Dat uitgangspunt is zeer aanvechtbaar, want het Noorden is tot een achtergebleven gebied gemaakt, omdat dit in het kapitalistische raam paste! Nu wordt de ligging in het ontwikkelingsplan minder bezwaarlijk genoemd.

We lezen in dit plan: „Overigens ligt het Noorden in de route van Scandinavië en Noord-West Duitsland naar West-Europa, uit welke ligging profijt kan worden getrokken”.

Maar het Noorden heeft daar altijd al gelegen, zoals op school geleerd wordt.

Moet wellicht niet eerder gedacht worden dat bepaalde ondernemers zich meer gaan richten op de Scandinavische landen, maar vooral op West-Duitsland! In dit geval ligt het Noorden inderdaad niet slecht! Is er misschien een nieuwe premiereregeling gekomen, omdat bepaalde ondernemers wat in het Noorden zagen? Is daarom meer dan de helft van de premieverzoeken voor dit deel van het land aangevraagd? Dat alles is op dit moment nog moeilijk te beoordelen. Maar een feit is dat zowel AKU als Philips wat van het Noorden verwachten!

De AKU stichtte in 1947 haar eerste afdeling in Emmer-Compascuum (Drente), volkomen afhankelijk van het hoofdbedrijf.

In 1951 kwam er een geheel zelfstandig bedrijf in Emmen. Toen werd er 70 tot 80 h.a. grond aangekocht. In beide bedrijven werken momenteel 3200 mannen en vrouwen. De AKU in Emmen breidde zich in 1960 met 500 mannen uit. Voor 1961 wordt een zelfde stijging verwacht.

De AKU investeerde in 1960 circa vijftig miljoen gulden, bijna het dubbele van 1959. Een groot deel kwam daarvan in Emmen terecht. De volgende nederzetting van de AKU komt in Hoogezand-Sappemeer. Gestart zal worden met 200 werknemers met een toekomstige uitbreiding tot 700. Doch er zullen bepaald nog wel grotere plannen bestaan, want de terrein-oppervlakte zal 30 tot 40 h.a. beslaan!

Philips heeft zich reeds in Drachten, Stadskanaal en Hoogeveen gevestigd. In 1960 streek het concern in de stad Groningen neer door zijn intrek te nemen in een oude kweekschool. Doch inmiddels zijn er voor de stad Groningen nieuwe plannen ontworpen en zal Philips er een geheel nieuw complex gaan stichten. In 1959 werkten in het bedrijf te Drachten al 2200, nu loopt het aantal werknemers tegen de 3000.

In Stadskanaal, waar Philips twee aparte bedrijven heeft gesticht, werken in totaal rond 2000. In Hoogeveen vond in 1960 een uitbreiding plaats met 150 mannen en 50 vrouwen, zodat er nu al 500 personen werken. Nieuwe uitbreidingen staan er op stapel en het aantrekken van andere industrieën hangt van de ontwikkeling van dit bedrijf af, aldus de burgemeester van Hoogeveen in zijn Nieuwjaarsrede tot de raadsleden. Naast bovengenoemde monopolies zit dan nog de Koninklijke Zout-Industrie met haar Soda-project in Delfzijl.

De Unilever schijnt zich ook voor het Noorden te interesseren. Niet door vestiging, maar door opkoping van de conserven-industrie „Aardenburg” te Hoogeveen heeft zij meteen een sleutelpositie ingenomen. De uitbreiding is snel aangepakt! Een der grootste diepvrieshuizen van Europa is er in aanbouw. In 1960 vond er al een uitbreiding plaats van 300 man. Ook nu wordt verder gebouwd. Vanaf 1949 vestigden zich in het Noorden 300 nieuwe industrieën, maar 10 daarvan namen veertig procent van de geplaatste arbeidskrachten voor hun rekening! Men kan met grote zekerheid de conclusie trekken dat het enkele grote concerns zijn, die in het Noorden de toon aangeven.

Bekijkt men nu het wegenplan, zoals dat in het ontwikkelingsplan is ontworpen, dan blijkt dat er goede aansluitingen zijn gedacht naar Noord-West-Duitsland en dat momenteel langs deze wegen de industrialisatie zich het meest ontwikkelt.

Nog eens terugkomende op de zevende industrialisatienota, dan valt het op dat slechts in een paar plaatsen — industriekernen genoemd — de uitbreidingen van de komende twee jaar worden verwacht. Het Noorden heeft in totaal 26 (door de regering aangewezen) industriekernen, inclusief de subkernen. De uitbreidingen in al deze kernen worden in de nota op 4235 arbeidsplaatsen gesteld. Het betreft hier alleen mannen. Vier plaatsen: Drachten, Stadskanaal, Emmen en Hoogeveen, nemen hiervan 2501. Groningen, Hoogezand, Veendam, Leeuwarden en Coevorden verkrijgen 983 volgens deze berekening. Dan blijven er voor de 17 overige kernen nog precies 751 nieuwe arbeidsplaatsen over.

In de eerst genoemde vier plaatsen zitten de grote monopolies, terwijl zij zich willen vestigen in Groningen en Hoogezand. Nogmaals: een duidelijke aanwijzing dat de grote concerns gaan overheersen. Deze concentratie van de industrie zal beslist niet overal met vreugde worden begroet. Bovendien geldt de huidige kernaanwijzing slechts voor vijf jaar, het is dus een soort proef. Mocht blijken dat in sommige plaatsen geen noemenswaardige industrialisatie heeft plaats gevonden, dan zullen deze plaatsen geschrapt worden, want het is een streven van de regering om het aantal kernen te verminderen!

Er is nog een aanwijzing dat de industrialisatie wat vastere vormen krijgt. De Nieuwe Rotterdamse Courant maakte zich in december van het vorige jaar in een tweetal artikelen ongerust over de industriële ontwikkeling van het Noorden, hoewel zij Emmen alleen met name noemde. Aangezien Emmen nog steeds mede de grootste werkloosheid kent — volgens het Gewestelijk Arbeidsbureau stonden in het rayon Emmen op 31 januari jl. 3308 mannen als werkloos ingeschreven, hetgeen ruim 16 procent van de afhankelijke mannelijke beroepsbevolking betekent — dan mogen we aannemen dat hier een proefballonnetje werd opgelaten.

De N.R.C. pleitte voor „voorzichtigheid”, meende dat „de grens is bereikt” en was voor een bepaalde „afronding”, want de huidige werkloosheid is volgens het blad geen echte werkloosheid meer! Het blad kwam zelfs tot deze conclusie: „Logisch vloeit hieruit voort de vraag, of voor Emmen nog verdere faciliteiten nodig zijn”. Als er op het gebied van de industriële ontwikkeling niets was gebeurd, zou een dergelijk artikel een farce zijn! Zo tussen de regels door kan men ook nog aanvoelen, wie het dus zijn geweest, die de industriële ontwikkeling van het Noorden tegen wilden gaan.

Het bericht in de N.R.C. kan om twee motieven zijn gelanceerd:

a. omdat sommige industriëlen van het Noorden menen, dat zij niet langer te kust en te keur kunnen gaan bij het uitkiezen van arbeiders;

b. omdat verschillende ondernemers, wier belangen in het Westen des lands liggen, in het onderhavige geval het Rotterdamse handels- en havenkapitaal, één hunner gewillige „arbeids-reservoirs” zien verloren gaan!

Philips riep onlangs zelfs de gemigreerde Friezen door middel van een advertentie op om weer naar Heitelan' terug te keren, onder aanbidding van een nieuwe woning. Dit laatste was menigmaal een doorslaggevende factor die maakte dat vooral jonge gezinnen wegtrokken.

*

In Rotterdam schijnt volgens het Gewestelijk Arbeidsbureau aldaar de vraag naar arbeiders bijzonder groot te zijn, nl. 9400. Nu het niet gelukt is een complete volksverhuizing tot stand te brengen, zoals b.v. in de twintiger jaren toen de gemeente Emmen van haar 40.000 inwoners in enkele jaren er bijna 9000 verloor, nu er steeds meer acties ontplooid worden in allerlei kringen, proberen bepaalde kapitaalsgroepen het Noorden opnieuw een spaak in het wiel te steken!

Om alle twijfel weg te nemen, kan het in dit verband geen kwaad om nog eens enkele cijfers over de werkloosheid en de vertrekoverschotten te geven. Om nog eens te laten zien welke gevolgen de bestedingsbeperking direct voor het Noorden had, volgen hier de cijfers vanaf 1954 over de werkloosheid van de drie provincies:

1954	: 18.758	1958	: 23.370
1955	: 17.647	1959	: 21.340
1956	: 15.375	1960	: 15.246
1957	: 16.870		

Wij zien dat de gemiddelde werkloosheid in 1960 met 6000 personen daalde. Ongetwijfeld is dit een verheugend verschijnsel. Doch het was niet alleen de industrialisatie die dit bewerkstelligde. Opmerkelijk is dat het vertrekoverschot over 1960 weer is gestegen.

Jaar	Vertrekoverschotten!			
	Groningen	Friesland	Drente	Het Noorden
1956	4505	6564	2712	13.781
1957	3381	5288	2136	10.805
1958	1594	3366	827	5.787
1959	2080	2689	1407	6.176
1960*)	1998	4608	1469	8.075

Opvallend is de verhoging in Friesland. In Groningen zien we daarentegen een daling. Drente heeft een geringe verhoging, terwijl in Emmen waar de Drentse industrie het snelst groeit, het vertrekoverschot over 1960 met bijna 400 steeg!

Zowel de werkloosheidscijfers, die nog altijd 4 à 5 procent boven het landelijk gemiddelde liggen, als de grote vertrekoverschotten — ver boven het uitgangspunt van het Noordelijk ontwikkelingsplan — eisen dat de industrialisatie met kracht wordt voortgezet.

*

Nu heeft de Nieuwe Rotterdamse Courant de werklozen in vakjes verdeeld, zowel naar soort als naar leeftijd, zoals dat vroeger op de slavenmarkten de gewoonte was. Met dit onsociale gedoe willen wij ons niet ophouden!

In het Sociaal Maandblad Arbeid — november 1960 — wijdt Drs. W. van der Mast, hoofdinspecteur-directeur van de arbeidsvoorziening in de provincie Groningen, uit over de vraag hoeveel mannelijke arbeidskrachten het Noorden de eerstkomende jaren voor verdere industrialisatie beschikbaar heeft:

Uit dat artikel blijkt dat men maatregelen neemt om te voorkomen, dat door nieuwe vestigingen, bestaande bedrijven bij het aantrekken van arbeiders worden bedreigd.

Ook lezen wij dat de bestaande bedrijven door de vestiging van nieuwe een betere order-portefeuille verkregen! Derhalve is er nog geen vrees voor concurrentie!

De heer van der Mast deelt de werklozen ook in. Maar zijn conclusie is dan, rekening houdende met de arbeiders die voor het seizoenwerk in de landbouw nodig zijn, dat er dan nog altijd 10.000 structuurwerklozen in het Noorden beschikbaar zijn voor de industrialisatie! Vervolgens houdt hij rekening met de bevolkingsgroei, zoals die in het ontwikkelingsplan is berekend en die tot 1980 op 235.000 personen wordt geraamd.

Geconstateerd wordt dat er ook nog een „verborgen werkloosheid” bestaat in de vorm van overbezetting bij de kleine agrarische bedrijven en die niet in de normale werkloosheidscijfers tot uitdrukking komt.

1) Schatting op basis van de eerste 10 maanden over 1960.

Het aantal beschikbare mannen dat in feite naar de mening van Drs. van der Mast over zou zijn, schatte hij over 1960 voor Groningen op 650, Friesland op 1700 en Drente op 700, een totaal dus van 3050 mannen.

We mogen aannemen dat de N.R.C. de deskundigheid van de heer van de Mast op zijn terrein niet in twijfel trekt! Er blijkt in elk geval uit, dat er de eerste jaren voldoende „ruimte” is om de industrialisatie met kracht te blijven stimuleren, ja dat het nodig is op andere terreinen, waarover in deze beschouwing niet werd gesproken, meer financiële steun door de overheid wordt geboden!

*

We kunnen dus de conclusie trekken, dat de industriële ontwikkeling vanaf eind 1959 grotere vormen heeft aangenomen. Het zijn vooral de grote concerns, die zich op enkele plaatsen concentreren, waardoor een zeer onevenwichtige ontwikkeling plaats vindt en vele dorpen en streken met hun maatschappelijke en sociale problemen blijven zitten. Ook plaatsen die wel als industriekern zijn aangewezen, trekken daaruit geen enkel voordeel.

Zo nam de werkgelegenheid in de periode van april 1959 tot en met juni 1960 volgens de zevende industrialisatienota in onderstaande kernen als volgt toe:

Ter-Apel	niets
Harlingen	8 mannen en 2 vrouwen
Lemmer	7 mannen en 1 vrouw
Wolvega	niets
Meppel	niets

Het vooruitzicht in de komende twee jaar wordt volgens de nota weinig rooskleuriger geacht. Gebleken is dat de werkloosheid mede is gedaald door het grote vertrekoverschot. Hoe zwak het Noorden er nog voor staat, blijkt uit het feit, dat na de bestedingsbeperking er vier jaar nodig waren om weer op het werkloosheidspeil van 1956 te komen en dat was toen nog altijd ruim 15.000.

Grote aantallen arbeiders werken de gehele week buiten de provincies en zelfs over de grens in West-Duitsland en hebben dus geen deel aan het productieproces in het Noorden!

Neen, het Noorden is er nog lang niet, al heerst in sommige burgerlijke kringen de opvatting, dat het nu wel los zal lopen. Daar is geen sprake van. Er komen wel steeds meer mogelijkheden, zoals b.v. door de ontdekking van de enorme voorraden gas in de bodem van de provincie Groningen. Maar ook hier zijn tegenkrachten aan het werk, wier (olie)belangen ook dicht bij Rotterdam liggen, al wordt er dan olie uit de Drentse bodem gewonnen.

We kunnen nog wel meer aanvallen verwachten als die van de Nieuwe Rotterdamse Courant. Dat gevaar wordt niet algemeen onderkend, want pas nadat de C.P.N.-raadsfractie in Emmen de aanvallen op de gemeente Emmen aan de orde stelde, kwamen de pennen in beweging en werd een tipje van de sluier opgelicht.

Laten we nuchter blijven en nog eens de passage lezen van het antwoord dat Gedeputeerde Staten van Drente op het verslag van de commissie van rapporteurs over de provinciale begroting 1961 gaven:

„Ondanks de thans snel op gang komende industrie zal er gedurende vele jaren in Drenthe nog een vrij hoge werkloosheid blijven bestaan”.

En staat er in het ontwikkelingsplan voor het Noorden ook niet, dat er in 1980 nog gerekend wordt op 10.000 werklozen?

De communisten beschouwen het plan dan ook als een minimumplan, dat voor meer dan honderd procent uitgevoerd moet worden! Nu er een eerste kentering in de ontwikkeling is gekomen, mag de strijd allerminst verslappen!

De industrialisatie werpt nieuwe vraagstukken en problemen op. Deze worden nog actueler, nu de industrialisatie slechts op enkele plaatsen wordt geconcentreerd. In deze plaatsen moeten snelle voorzieningen op maatschappelijk, sociaal en cultureel terrein getroffen worden. Maar dan zijn we er nog niet, want industrialisatie is niet alleen zaligmakend. Wat zal er gebeuren in de plaatsen, die niet tot de kernen behoren? Zullen zij ook profijt kunnen trekken of zal de bevolking gedwongen worden zich in de industriekernen te gaan vestigen! Voor de kleine dorpsgemeenschappen is het belangrijk, dat zij niet nog meer ontvolkt worden! Een eerste stap in de goede richting zou zijn, wanneer de dorpen buiten de industriekernen meer woningen konden gaan bouwen! Alleen aandacht besteden aan de industriekernen kan zeer funeste gevolgen voor het Noorden hebben.

Golden de noordelijke provincies voorheen als agrarische gebieden, ook in de toekomst zullen ze een belangrijke plaats in de agrarische productie blijven innemen! Daarom dienen er eveneens krachtige maatregelen ten behoeve van de landbouw te worden genomen.

Zo dient o.a. de Lauwerszee om minstens drie redenen snel afgesloten te worden: voor de veiligheid, de afwatering en om de aanwinst van nieuwe cultuurgronden, die o.a. beschikbaar zouden moeten komen aan de vele boeren, die hun grond moeten missen voor industrieterreinen en woningbouw.

De waterbeheersing vraagt drastische verbeteringen in alle drie provincies. De urgentie dringt zich steeds meer op, zoals onlangs bij de overstromingen rondom Meppel opnieuw is gebleken. Er zullen honderden kilometers verharde landbouw-wegen moeten worden aangelegd.

Meer dan 25.000 krotten en andere slechte woningen moeten in het Noorden in het kader van de verbetering van de agrarische structuur worden vervangen. Thans staat de agrarische beroepsbevolking in aantal nog een-derde deel boven die van de industrie. Dat zal volgens het ontwikkelingsplan in 1980 radicaal zijn veranderd, maar toch zullen er dan nog 88.000 werkers hun boterham op het land moeten verdienen.

Niet alleen voor het Noorden zelf, doch voor het gehele land is een goede agrarische ontwikkeling van groot belang en verdient meer steun, dan thans door de regering wordt verleend.

Het gaat er ten slotte om van het gehele Noorden een bewoonbaar gebied te maken met een redelijke bestaanszekerheid voor iedereen. Vooral nu de industrialisatie plaats vindt onder invloed der grote monopolies, moet er nog meer aandacht aan de hiergenoemde andere vraagstukken worden geschonken!

W. KREMER.

Strijdbare neutraliteit

Neutraliteit is geen doel, maar een middel tot een doel. Zij is in het verleden voor Nederland het middel geweest om buiten een oorlog tussen de groten te blijven, de integriteit van zijn grondgebied te verzekeren, de onafhankelijkheid te bewaren en de economische relaties te behouden en zelfs uit te breiden.

De lotgevallen van de Nederlandse neutraliteitspolitiek tonen hoe groot de tegenstelling is geworden tussen het landsbelang en de politiek van de monopolies, welke door de achtereenvolgende voor- en na-oorlogse regeringen is uitgevoerd. Het partijbestuur van de CPN heeft er in zijn resolutie van januari j.l. op gewezen, dat de neutraliteit van de Nederlandse staat tussen de twee wereldoorlogen door de leidende kringen van de bourgeoisie is verraden. Vijandigheid tegenover de Sowjet-Unie en angst voor de eigen arbeidersklasse werden na 1917 de drijfveren van een politiek van geheime en openlijke begunstiging van (Hitler)-Duitsland; een politiek, die feitelijk een breuk met de traditionele neutraliteitspolitiek was. Engeland en Frankrijk hebben in die periode dezelfde politiek van nationale zelfmoord gevolgd, op grond van dezelfde overwegingen. Zij waren er de leiders van. Het heeft weinig zin er achteraf over te redetwisten welke regering der monopolies het ijverigst Duitslands agressievoorberedingen heeft gesteund. Maar dat die van Colijn en De Geer zich wat dit aangaat trots op de trouweloze borst kunen slaan, daaraan laten de militaire gebeurtenissen van de meidagen 1940 niet de minste twijfel. Zij gingen in hun begunstiging van Hitler zò ver, dat ze voor diens troepen in het Zuiden van ons land de weg vrij maakten en zodoende Engeland zijn Duinkerken bezorgden en Frankrijk een vroegtijdiger en nadeliger capitulatie dan Duitslands vrienden in Parijs hadden bedoeld.

De vraag is of het in het belang van Nederlands veiligheid zou zijn geweest, indien tussen de twee wereldoorlogen wèl de traditionele neutraliteitspolitiek zou zijn gevoerd. Dus een politiek, waarbij alle mogelijkheden de gelijke behandeling genieten en met geen van hen verdragen worden aangegaan, die het land in geval van oorlog automatisch in de strijd betrekken. (Zie Marcus Bakker in Maartnummer van P. en C.).

Het was de periode waarin het Duitse imperialisme zich klaar maakte voor de verovering van de macht in de wereld, waartoe het sedert zijn geboorte al twee maal het zwaard had gehanteerd. Wij wisten wat Duitsland in het kader hiervan met Nederland voor had. Het schreeuwde het al een mensenleeftijd lang van de daken: Nederland behoort tot het Duitse Rijk en inlijving in de een of andere vorm is een onontkoombare noodzaak. In de eerste wereldoorlog had Duitsland na lang en herhaald aarzelen ons land tenslotte met rust gelaten. Niet uit eerbied voor onze neutraliteit, maar omdat een neutraal

Nederland om economische en militaire redenen voor de Duitse oorlogvoering voordeliger was dan een bezet Nederland.

Deze economische en militaire overwegingen golden echter niet meer aan de vooravond van de tweede wereldoorlog. Met 100 pct zekerheid kon na 1933 worden voorspeld, dat Duitsland ook Nederland zou overweldigen, indien zijn voorbereiding tot de agressie niet tijdig zou worden doorkruist; indien het niet met vereende krachten aan banden zou worden gelegd. De traditionele neutraliteitspolitiek zou dus in de periode 1933—1940 voor de onafhankelijkheid van ons land nauwelijks minder gevaarlijk zijn geweest dan de politiek van toegeven, die de regeringen van de monopolies t.o.v. Duitsland voerden. De enige politiek, die het land had kunnen beveiligen was een politiek van actief-afwerend tegemoet treden van het Duitse agressiegevaar, een politiek gericht op het scheppen van bondgenootschappen hier-tegen; de door de Sowjet-Unie voorgestelde politiek van collectieve veiligheid.

Nederland had zich werkelijk niet het hoofd behoeven te pijnigen over de vraag waar het zijn bondgenoten daarvoor moest zoeken. De natuurlijke bondgenoot van ons nationale bestaan had zich al in 1917 levensgroot gepresenteerd. Het was het socialisme, zich vestigend in de Sowjet-Unie, dat 't het Duitse imperialisme onmogelijk had gemaakt de oorlog te winnen en zijn wereldveroveringsplannen, inclusief de inlijving van Nederland, te verwezenlijken.

Nu kan men over het socialisme als maatschappelijk stelsel verschillend denken. Grote boeren, deftige regenten, kleine spitsburgers en edele havenbaronnen staan er uiteraard enigszins anders tegenover dan arbeiders. Maar beoordelen wij het niet als leden van deze of gene klasse maar als Nederlanders, die Nederlanders willen blijven met al hun deugden (en ondeugden) en die de Duitse Verwalter buiten het 30.000 vierkante kilometer grote erf der vadersen willen houden, waarop zij samen leven en onderling zelfstandig willen bepalen hoe zij er verder zullen leven.

Bekijken wij het zo, dan moeten we het sedert oktober 1917 elkaar op één punt toegeven: Het socialisme, de Sowjet-Unie, is de principiële doodsvijand van het Duitse imperialisme. Het verhoudt zich tegenover de grootduitse wereldveroveringspolitiek als water tegenover vuur. Het is als zodanig de meest duurzame en betrouwbare bondgenoot van Nederlands nationale bestaan!

*

Het is duidelijk hoezeer de door de monopolies bepaalde vooroorlogse regeringspolitiek in strijd was met de belangen van de natie. De geschiedenis heeft het trouwens maar al te pijnlijk laten voelen.

Het is ook duidelijk, dat de traditionele neutraliteitspolitiek onder de omstandigheden van die periode niets anders dan een struisvogelpolitiek zou zijn geweest.

Hoe is de situatie nu?

Het Duitse imperialisme is opnieuw op de been gebracht. West-Duitsland is de sterkste economische macht in dit deel van Europa en het zal spoedig ook weer de sterkste militaire macht zijn. Zijn kansen om een oorlog te winnen zijn onder de huidige krachtsverhoudingen in de wereld kleiner dan ooit, namelijk nihil. Zijn mogelijkheden echter om hem verrassend „blitzartig”, te provoceren en over een groot deel van de wereld uit te breiden zijn gezien de moderne militaire technieken (atoomwapens en raketten) en de politieke verhoudingen zeker niet minder groot dan in 1939.

Dat dit Duitsland bereid is een oorlog te beginnen, wanneer het daartoe een gunstig ogenblik zou zien, lijdt geen twijfel. De namen van de bandieten, die daar de economische, politieke en militaire macht in handen hebben, staan er borg voor. Zijn hele revanchistische politiek is er trouwens op gericht. En bereikt deze het uiterste doel niet, dan scheidt zij in ieder geval voor het Duitse imperialisme gunstige omstandigheden langs de „vreedzame” weg van beïnvloeding, binnendringing en bedreiging zijn macht althans naar het Westen uit te breiden.

Tegenover dit Duitsland voeren de door de monopolies beheerste regeringen van Nederland sedert 1947 opnieuw een politiek van toegeven. In nog sterkere mate dan vóór 1940 draagt dit toegeven het karakter van opzettelijk, doelbewust medewerken. De achtereenvolgende Nederlandse regeringen waren en zijn de ijverigste voorvechters van Duitslands herbewapening en van integratie met Duitsland, wat slechts een nieuw woord is voor inlijving bij Duitsland en vergroting van zijn Lebensraum.

De drijfveren van deze politiek der monopolies zijn dezelfde als vóór 1940. Zij maken Duitsland sterk om er het socialistische kamp mee onder druk te houden, zijn vooruitgang te remmen en het, as-'t-effe-kan, te vernietigen. In de koude oorlog, die ze met deze politiek hebben ontketend, verrijken ze zich in ongekende mate aan de welvaartsoffers, die de volkeren op het altaar van Mars moeten brengen.

De tweede reden waarom ze Duitsland sterk willen zien en Nederland ermee geïntegreerd is, dat Duitsland van oudsher in Europa het sterkste bastion en het grootste reservoir van reactie is. Het is het land van de mislukte revoluties. De anti-feodale boerenrevolutie van 1525 is er mislukt en de burgerlijk democratische revolutie van 1848 eveneens. De reactie van eeuwen zit in dikke lagen op dit land, als korsten vuil op het lichaam van een struikrover, die zich in geen jaren gewassen heeft.

Hier, op ons strand, maken we grappen over de Duitse spitsburger en de cultuur, die hem door een vijftal generaties van Pruisisch kazerneleven, eigen is geworden. Zijn serviele correctheid en rassenwaan, zijn „Schneidigkeit” en gemoedelijkheid — het werkt evenals zijn dikke buik en zijn houten been op de lachspieren van de Nederlander, die hem pleegt te vragen wanneer hij de gestolen fiets nu eens eindelijk terug geeft . . .

Maar er is geen reden om te lachen als men zich realiseert, dat er in West-Duitsland ettelijke miljoenen van dit slag zijn, verenigd in soldatenbonden en organisaties van „verdrevenen”, pralend met Hit-

lers ijzeren kruisen bij de pompeuze gedenktekens uit de oorlogen van Bismarck en Wilhelm, toegesproken door de IG Farbendirecteur die het gas voor Auschwitz leverde, door de generaal, die steden liet platgooien en dorpen platbranden en door de rechter, die van de Noordzee tot aan de Wolga jongeren van tientallen volkeren liet onthoofden, ophangen en neerknallen.

Dit Duitsland, deze vergaarbak van de liederlijkste reactie, zit als een kankergezwell in het hart van Europa. Het is geen wonder, dat het monopoliekapitaal, de internationale reactie, het als zijn sterkste steunpilaar beschouwt. Door er ons land aan te binden, het ermee te integreren, willen de monopolies ons volk de mogelijkheid ontnemen zich van hun heerschappij te bevrijden. Zij steunen dan immers niet alleen meer op de krachten in het land waar zij hun zetels hebben, maar ook op de veel grotere reactionaire krachten van Duitsland; niet alleen op hun eigen staatsapparaat, maar ook op dat van Krupp, IG Farben enz.

Ze willen een toestand, waarin het Duitse spitsburgerdom mede be-
slist over de binnenlandse ontwikkeling in Nederland en waarin in
noodgevallen Duitse troepen legaal kunnen worden binnengehaald om
hier de orde van hun vrije wereld te handhaven. De munitiedepots
hebben ze alvast voor hun Wehrmacht ingericht...

*

De politiek van de monopolies heeft Nederland met handen en voeten gebonden aan het Duitse imperialisme. Het behoeft na de leerzame ervaringen van het recente verleden geen betoog, dat deze politiek in flagrante tegenstelling staat tot de belangen van de natie. Zij ondermijnt de onafhankelijkheid, zij beperkt steeds meer de mogelijkheid van het Nederlandse volk om over zijn economie en zijn buitenlandse en binnenlandse politiek te beslissen en zij houdt het gevaar in, dat het land ongewild in oorlogsavonturen wordt betrokken.

Door het feit, dat zij de positie van het monopoliekapitaal zelf versterkt is deze politiek in strijd met de belangen van alle andere klassen; de arbeiders zowel als de boeren, de middenstanders, de kleine en een deel van de grote bourgeoisie.

De versjacheraars van de nationale waarden en belangen proberen ons diets te maken, dat deze niets dan oude rommel zijn. Bijzonder welbespraakt zijn de makelaars, die de monopolies in de leiding van de PvdA aan het werk hebben. Nationale zelfstandigheid? Beslissen over eigen lot? Eigen meester niemands knecht? De verworvenheden van de strijd en het werk van vele geslachten? ... Allemaal verouderde begrippen! Reactionaire begrippen! Integreren met Adenauer, Krupp en Speidel — dat is vooruitstrevend!

De ontwikkeling in West-Duitsland heeft echter de laatste tijd in breder wordende kringen snel het besef doen groeien, dat hun belangen en die van het land door de politiek van de monopolies gevaarlijk in de knel komen. Onder de oppervlakte wast de stroming, die streeft naar het losmaken van de meest knellende banden, waarmee ons land aan West-Duitsland en zijn beschermheer Amerika is gebonden.

„Het partijbestuur der CPN,” aldus de resolutie van januari, „stelt zich tot taak een stroming voor neutraliteit onder de Nederlandse bevolking te bevorderen, welke uitgaat van de volstreckte onschendbaarheid van het Nederlandse grondgebied en vrijheid van politieke en economische ontwikkeling, zonder buitenlandse inmenging in welke vorm ook. Terwijl de strijd voor afschaffing van atoomwapens, algemene ontwapening en liquidatie van alle militaire blokken wordt voortgezet, zal de weg naar praktische verwezenlijking van een neutraliteitspolitiek kunnen worden gevonden, ook zonder dat hieraan een formeel uittreden uit de Navo vooraf gaat.”

Deze neutraliteitspolitiek kan uiteraard niet de oude van vóór 1917 zijn. Een neutraliteit, die zich binnen de eigen grenzen terugtrekt en plechtig verklaart zich niet te willen mengen in de zaken die daar buiten gebeuren, is in deze tijd voor geen enkel land meer mogelijk. Zij is voor Nederland ook praktisch onmogelijk, omdat ons land in een Gordiaanse knoop van verdragen zit, waarvan de Navo er een is. Met het voeren van een nieuwe neutraliteitspolitiek behoeft echter niet te worden gewacht tot deze knoop is losgemaakt — wat lang kan duren — of is doorgehakt — waartoe de krachten nog ontbreken. Verdragen en praktische politiek zijn trouwens twee verschillende dingen. Onze eigen geschiedenis levert daarvan voldoende voorbeelden.

De formele, plechtig uitgeroepen neutraliteit verhinderde Nederland vóór 1940 niet de pro-Duitse en anti-Sowjetkoers van de monopolies te varen. Het ontbreken van een vredesverdrag met Duitsland blijkt thans geen beletsel te zijn om de verslagen vijand als de beste vriend te behandelen. (Zoals men weet worden misdrijven van militairen door de krijgsraden nog steeds beoordeeld als zijnde gepleegd „in tijd van oorlog”. Met Duitsland . . .)

Er is dus geen reden om er van uit te gaan, dat het formele lidmaatschap van een agressief bondgenoot als de Navo is, Nederland zou verhinderen zich te bevrijden van het risico om te worden vernietigd in een oorlog, die geen van zijn bewoners heeft gewild.

Dit risico is er nu in de vorm van Westduitse en Amerikaanse (atoom-)munitiebases op ons grondgebied. Het houdt in, dat ons land automatisch kan worden meegesleept in een oorlog, waarin de eigenaars van de bases zich kunnen storten zonder ook maar één Nederlander om advies te vragen. Zelfs Luns niet.

Dit risico op te heffen door de bases op te heffen zou overigens evenmin in strijd zijn met de verplichtingen van het Navoverdrag als de weigering van bijvoorbeeld Noorwegen om ze te accepteren.

Het liquideren van de vreemde bases zou een eerste belangrijke stap zijn naar een werkelijke neutraliteitspolitiek, die immers altijd allereerst ten doel heeft te voorkomen, dat het land buiten zijn wil in een oorlog verwickeld raakt. Het zou een ernstige verzwakking zijn van de imperialistische krachten in Duitsland, als gevolg van wier drijven dit land al honderd jaar een bedreiging vormt voor Nederlands nationale bestaan.

Deze eerste stap naar de neutraliteit geeft dus tevens het karakter

daarvan aan en de richting waarin zij verder zal moeten gaan om een steeds doeltreffender middel te worden ter waarborging van de onafhankelijkheid van het land en de onschendbaarheid van zijn grondgebied.

De nieuwe neutraliteit houdt in, dat zij zich ook verder *actief* optredend keert tegen het revanchisme in West-Duitsland en dat zij initiatieven neemt en ondersteunt, die leiden tot de uiteindelijke opheffing van dit van Duitsland uitgaande gevaar. Het Poolse plan tot instelling van een atoomvrije zone in Europa was zo'n initiatief. De Sowjet-politiek, die streeft naar afschaffing van de atoomwapens en totale en algemene ontwapening, houdt voor Nederland de grootst mogelijke garantie in tegen het gevaar van een nieuwe Duitse overweldiging.

Kortom: een nieuwe neutraliteit betekent ook verder een politiek, die zich teweer stelt tegen het streven van het Duitse imperialisme en die aansluiting zoekt bij elk streven, dat daartegen gericht is, uit welke hoek dit ook komt.

Nadat zij haar meest dringende taak heeft vervuld en door het liquideren van de vreemde bases een einde heeft gemaakt aan de ongelijke behandeling der mogendheden door Nederland, kan zij niet blijven bestaan op de grondslag van een gelijke behandeling der mogendheden. Zij moet consequent verder gaan als zij een doeltreffende garantie wil zijn voor de vrede en voor de vrijheid van ons land. Zij zal steeds krachtiger de huidige ontwikkeling in West-Duitsland moeten bestrijden, evenals de politiek van de mogendheden die deze ondersteunen. Zij zal een vredelievende ontwikkeling in West-Duitsland moeten bevorderen en de betrekkingen moeten normaliseren met het socialistische kamp, dat de natuurlijke bondgenoot is, waaraan het Nederlandse nationale bestaan al twee maal zijn redding te danken heeft gehad en dat trouwens de enige bondgenoot is, van wie in geval van nood hulp te verwachten valt.

Evenals de vooroorloge politiek van collectieve veiligheid, die niet verwezenlijkt werd, zou een nieuwe neutraliteitspolitiek naar de vorm weinig gemeen hebben met de oude traditionele. De oude was een zich passief op de achtergrond houden, zorgvuldig vermijdend een der partijen in het conflict te ontstemmen, met zwakke pogingen tot bemiddeling. De nieuwe kan niet anders zijn dan een actieve, strijdbare vredes- en ontwapeningspolitiek.

Men werpt ons tegen, dat het niet reëel is een dergelijk perspectief te stellen nu het land al zo vast in de greep van zijn ervvijand zit en de krachten die het daaruit zouden kunnen losmaken nog maar zo vaag zichtbaar zijn.

We hebben een wijs spreekwoord, dat zegt: moed verloren, al verloren. En we hebben de voorbeelden uit onze geschiedenis, die tonen hoe een schijnbaar verloren zaak door de moed van het volk overwon.

We behoeven daarvoor niets eens terug te gaan tot het verre jaar 1672, het rampjaar.

Het was in februari pas 20 jaar geleden, dat de Nederlandse natie zich door de kracht van het volk ten strijde verhief, enkele maanden nadat zij haar diepste val had gemaakt.

Dezelfde communistische partij, die toen deze kracht mobiliseerde en leidde, is het die thans het perspectief van een nieuwe neutraliteits-politiek stelt. Dit alleen al is waarborg genoeg voor de realiteit van het perspectief!

Het is reëler dan dat van de Moffenknechten. Een natie, die uit de strijd is voortgekomen en zich 300 jaar lang staande heeft kunnen houden, bezwijkt niet in enkele decennia onder de last van een stel olie-, margarine- en gloeilampenkoninkingen, die zich op haar rug hebben gevestigd. Zij mag diep door de knieën zijn gegaan, maar ze bezit tal van gezonde krachten. Zie maar eens hoe de parasieten op haar rug bij de geringste beweging beven, en hoe ze te keer gaan tegen die kleine CPN, het hart van de beweging.

En bij alles wat de Nederlandse natie thans neerdrukt — de krachtsverhoudingen in de wereld werken steeds krachtiger mee aan haar opheffing tot nieuwe zelfstandigheid. Die verhoudingen zijn thans zó, dat een voormalige half-kolonie als Cuba het zich kan veroorloven onder de neus van Uncle Sam zelf een eigen onafhankelijke politiek te voeren, en dat het er daarbij in elk opzicht op vooruit gaat.

Dit kunnen we daar in ieder geval van leren; dat het waarachtig wel zal gaan!

J. S.

CRITISCHE NOTITIES

Beleefd aanbevolen...!

Zo stil als de binnenwateren van onze vaderlandse politiek in de regel ook mogen zijn, eb en vloed van het wereldtij veroorzaken er altijd nog wel éne rimpeling. Ook in het parlement kan men, zij het met een vertraging die zowel de censuur als het weinig imponeerende geestelijke niveau van dit milieu nu eenmaal onvermijdelijk maakt, soms merken dat er op deze aarde nog andere dingen gebeuren dan het installeren van de Nieuw-Guineeraad of het aannemen van de grenswijziging tussen Meppel en Staphorst.

Zo is dan ook, drie maanden na dato, door het PvdA-Kamerlid Goedhart opgemerkt, dat er in november een conferentie was geweest van 81 communistische partijen in Moskou; en de heer Goedhart heeft daar een brokje van zijn vermaarde welsprekendheid aan gewijd.

We willen hier op zijn betoog nader ingaan. Niet, omdat de heer Goedhart zelf nu zo een verschrikkelijk belangrijk mens is. Maar hij is een luidspreker van de imperialistische propagandadiensten en uit wat hij zegt kan men vrij secuur de hoofdlijnen halen van wat de imperialisten tegen de conferentie van Moskou hebben aan te voeren.

Om op de Verklaring der 81 partijen terecht te komen, had Goedhart de volgende redenering uitgedacht:

Het zowel in het socialistische als het kapitalistische kamp bestaande besef van het dodelijke gevaar van een atoomoorlog is de waarborg dat die niet uit zal breken. Maar de politieke strijd tussen „communisme en vrijheid” gaat voort. „Om dit vast te stellen heeft men slechts een blik te slaan in het manifest van de 81 communistische partijen...”

De „vrede door vrees”-theorie, die Goedhart hier dus eerst ontwikkelt, is een door en door vals uitvindsel van de

laatste jaren. Ze is vals, omdat ze twee ongelijke krachten gelijkstelt.

Toen de Amerikanen alléén de atoombom hadden, praatte niemand hier over „vrede door vrees”, alleen over „vrede door kracht”. Van die „kracht” hebben we het klassieke voorbeeld gehad in 1945, toen de Yankees geen ogenblik geaarzeld hebben om met atoombommen te gaan gooien, zodra ze er een paar klaar hadden. Toen de eerste niet het gewenste politieke effect had — maar de vernietigende werking werd door Hiroshima wel bekend — gooide men er een paar dagen later een tweede achteraan, die van Nagasaki.

Pas toen na jaren van Amerikaanse „kracht”-politiek de Sowjet-Unie zowel waterstofbommen als effectief raketten-transport daarvoor bleek te bezitten, begon men te praten over „wederzijdse vrees”.

In werkelijkheid gaat het hier dus om de vrees van hen die reeds één keer met atoomwapens hebben gegooid, dat zij een volgende keer afdoend beantwoord zullen worden.

De nieuwe situatie is niet die van wederzijds gebonden handen, maar van het verhoudingsgewijs zwakker worden van de Amerikanen, die als enigen bezwezen hebben tegen het gebruik van atoomwapens *niet* op te zien.

En vandaar dat de Amerikaanse politiek niet gericht is op het *uitbannen* van deze wapens, maar op het *versnellen* van de *productie* daarvan — in de ijdele hoop dat men de achterstand in een nieuwe voorsprong zou kunnen omzetten.

Waarbij de tocht van de eerste ruimtemens wel heeft aangetoond, *hoe* ijdel die hoop is.

De politieke strijd gaat dus, zoals Goedhart constateert, inderdaad door, ook op dit gebied. Maar zij gaat door in de vorm van een weigering der impe-

rialisten om tot een overeenkomst tot uitbanning van het atoomwapen te komen, ook nadat hun kracht-politiek mislukt is. En wat de 81 communistische partijen onder meer hebben gedaan in hun manifest is, een antwoord te geven op *die* uitdaging.

Betekent dit, zoals de heer Goedhart opmerkt, dat „het Kremlin de Sowjet-partijen overal ter wereld weer actiever gaat betrekken bij het uitvoeren van zijn politiek”?

De situatie is lichtelijk anders.

De Amerikaanse en Westduitse imperialisten hebben, gedreven door paniek, de laatste jaren hun agenten in de arbeidersbeweging de klaarblijkelijke opdracht gegeven, niet alleen het anti-communisme te verscherpen maar bovendien de klassentegenstellingen verder te verdoezelen. Verwoede advocaten van het grootkapitaal, van Willy Brandt in Berlijn en Gaitskell in Londen, tot Banning en Suurhoff in Nederland, hebben uit de programs der socialistische partijen de laatste restjes klassepolitiek en vredesactie trachten weg te werken, om te helpen het imperialistische eenheidsfront recht te trekken.

In alle landen zijn de communisten, als verst denken binnen de arbeidersklasse en van hun volk, zich van het gevaarlijke van deze imperialistische frontvorming bewust geweest. In Moskou hebben zij, eerst in 1957 en in 1960 andermaal, de gezamenlijke meningen en ervaring bijeengebracht tegenover dit Ardennen-offensief der reactie. Zij hebben gezamenlijk een politiek uitgangspunt geformuleerd, waarin aller meningen verwerkt zijn.

Dat is nogal een verschil met de rechtse sociaal-democratische leiders! Want die voeren alleen maar uit wat Eisenhower, Kennedy en Adenauer decreteren.

O, wonderlijke wereld!

PvdA-leiders, die als slaven een politiek uitvoeren welke in Washington en op de kantoren der grote trusts wordt uitgedacht, zonder dat zij daarbij ook maar een splinter medezeggenschap hebben, noemen zich „vrij”. En „onvrij” noemen deze vrijen hen, die naar beginselen en eigen inzicht hun politiek

bepalen, als zij in gelijkaardig overleg van geestverwanten een analyse opstellen van de grote wereldproblemen.

Dezelfde begripsverdraaiing vindt men bij de heer Goedhart als hij, na te hebben geconstateerd dat de communisten oorlog niet onvermijdelijk achten, de „vreedzame coëxistentie” bespreekt. Goedhart praat in dit verband over „peaceful co-existence”, maar wij hoeven hier niet te bewijzen dat we een mondje over de grens kunnen praten.

Als wij westerlingen, zo redeneert Goedhart, over vreedzame coëxistentie praten, dan bedoelen we zoiets als de verhouding tussen Nederland en België. Maar niet de communisten! Die bedoelen heel iets anders. „Men leze slechts”, zegt Goedhart, en hij citeert dan: „Coëxistentie tussen staten met verschillende systemen is een vorm van klassenstrijd tussen socialisme en kapitalisme ... het betekent geen verzoening tussen socialistische en burgerlijke ideologieën ... het sluit een verheving van de strijd in...” Met andere woorden — coëxistentie, dat is volgens de communisten: bakkeleien.

Het is bekend, dat de heer Goedhart niet aan zijn eerste schaamtegevoelens bezwaken is; hij heeft zich op dat punt zelfs een zekere reputatie verworven.

Bovengenoemd citaat, dat dient om de communistische opvatting over vreedzaam samengaan van landen met verschillende maatschappelijke systemen te karakteriseren, toont hoe verdiend die reputatie is.

Wat zegt namelijk het manifest der partijen, waaruit Goedhart citeert, *zelf* over vreedzame coëxistentie? Men leze (en dan niet „slechts”, zoals Goedhart het wil, maar *geheel*): „De communisten, die opkomen voor de beginselen van de vreedzame coëxistentie, streven naar het volledig staken van de koude oorlog, naar het ontbinden van de militaire blokken, naar het afschaffen van de militaire steunpunten, naar algemene en volledige ontwapening onder internationale controle, naar het afdoen van internationale geschillen langs de weg van onderhandelingen, naar het eerbiedigen van gelijke rechten van de staten alsmede van hun territoriale onschend-

baarheid, onafhankelijkheid en souvereiniteit, naar niet-inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van andere staten, naar een alzijdige uitbreiding van culturele, wetenschappelijke en handelsbetrekkingen tussen de volken. De politiek van vreedzame coëxistentie is in het fundamentele belang van alle volken, van alle mensen die geen nieuwe bloedige oorlog wensen en voor een duurzame vrede strijden”.

Men ziet, dat is nog wel wat anders dan wat de eerste omroeper van Radio Vrij Europa er van maakt.

Alleen, de communisten zijn van mening dat de heren van Philips, General Motors en de I. G. Farben niet van zodanige makelij zijn, dat zij deze ontwikkeling zullen omhelzen. De ervaring is op dat punt een harde leermeester. En daarom roepen zij de volksmassa's op, voor vreedzame coëxistentie te *strijden* en zeggen zij, dat de strijd voor vreedzame coëxistentie een vorm van klassenstrijd is, namelijk de strijd van de volksmassa's tegen de monopolistische oorlogskrachten.

Men moet zelf al een loopjongen der monopolies zijn, om hieruit te kunnen construeren dat vreedzame coëxistentie zelf een soort van oorlogje is...

Trouwens, deze woordverdraaiing van Goedhart is niet zijn laatste. We horen hem zijn onthutste parlementaire vrienden bezweren: „Het manifest zegt dan verder o.a. nog, dat de communisten in het Westen 'heilige woede' tegen de democratische regeringen moeten ontwikkelen. Wij weten uit een lange ervaring — aldus nog steeds Goedhart — dat communisten een onuitputtelijke voorraad van deze heilige gevoelens ter beschikking hebben en slechts op de knop hoeven te drukken om ze te spuien”.

Gealarmeerd hebben wij naar de verklaring der 81 partijen gegrepen. Had den wij iets gemist? Had Moskou gezegd dat we woedend op De Quay moesten zijn, — dat we op knoppen moesten drukken — en hadden wij daar overheen gelezen?

In het hele stuk bleek ook bij zorgvuldige lezing De Quay niet voor te komen, erger nog, er stond niets over

het drukken op knoppen tegen democratische regeringen.

Uiteindelijk zijn we echter wel op een passage gestoten, die waarschijnlijk door Goedhart bedoeld is. We lezen in de verklaring:

„Vandaag voor de vrede strijden wil zeggen, de grootste waakzaamheid aan de dag leggen, onvermoeibaar de politiek van het imperialisme ontmaskeren, de intriges en machinaties van de oorlogshitsers scherp in het oog houden, de heilige toorn van de volken opwekken (en nu komt het!) tegen diegenen, wier koers op oorlog is gericht”.

Ziedaar de communistische zonde. Zij willen dat de volkeren diegenen wier koers op oorlog is gericht, scherp in het oog houden en daarover in woede ontsteken.

Onvergeeflijke misdaad! Zouden die volken niet veel liever de atoommaniakken om de hals moeten vallen en hun toeroepen: Gooi maar met die bommen, alsjeblijft, vernietig ons maar, richt maar een orgie van Hirosjima's aan in deze wereld! Dat is blijkbaar Goedharts ideaal — en eerlijk gezegd, hij is een van de weinigen die wij ertoe in staat achten, het nog openlijk te zeggen ook.

Dat hij deze oorlogsmaniakken, dodelijke vijanden van heel de mensheid, maar meteen de „democratische regeringen” noemt — het zou een punt zijn om bij stil te staan. Wij willen dat niet doen. Het lijkt ons een leuk onderwerp voor De Quay en Goedhart, om samen eens op een cocktailparty uit te praten. Misschien horen we dan ook nog iets over de uitkomst van het gesprek.

En wat verder die knop betreft waarop gedrukt moet worden — helaas is het zo, dat de atoomkrankzinnigen zelf bij voortdurend op de knop zitten te drukken, die de woede der volkeren doet opblazen.

Het bescheiden doel der communisten is slechts, hen bij deze knop vandaan te halen.

Het woord vrede”, aldus Goedhart „wordt door Moskou altijd gebruikt in de zin van 'pax sovietica' (vrede volgens Sowjet-aanwijzingen). De massa's in het Westen moeten dus opgehitst

worden tegen ieder, die het niet met de Sowjet-heerschappij eens is".

Hier hebben we weer zo'n juweeltje van redenering in McCarthy-stijl. McCarthy had de volgende betoogtrant: Ik ben anti-communist en zal overal op het communisme jagen. Wie het niet met mijn methode eens is, is dus zelf een communist.

Goedhart zegt: De Amerikaans-Duitse atoom- en revanchepolitici zijn tegen de Sowjet-Unie. Als de communisten oproepen tot strijd tegen hen, dan is dat ophitsertij tegen ieder, die het niet met de Sowjet-heerschappij eens is. Zoals een onlangs op hardhandige wijze omgekomen heerschap het voor de oorlog noemde: Mussert of Moskou.

De leugen ligt voor de hand.

De communisten willen niet de onnatuurlijke scheidingslijn tussen communisten en alle overigen, zoals die wordt getrokken door de NAVO-maniakken, maar de *natuurlijke* scheidingslijn tussen de massa der vredelievende mensen, communisten en niet-communisten, aan de ene kant, en de oorlogsdrijvers ter andere zijde.

Niet een „pax sovietica” is het doel, maar vreedzame coëxistentie van landen met verschillende maatschappelijke systemen, gericht tegen een kleine groep oorlogsdolle imperialisten.

In dit verband tracht Goedhart ook het streven tot samenbundeling van sociaal-democratische en communistische krachten belachelijk te maken.

Maar staat hij daarin zo sterk? In Engeland hebben wij een prachtig voorbeeld van dit samengaan, door de uitspraken van TUC en Labour tegen de atoombom. Op straat heeft deze eenheid in de Aldermaston-mars gestalte gekregen, waarin men naast en achter elkaar socialistische, communistische, anti-militaristische of Quaker-vaandels ziet meedragen.

Is de grootse Belgische stakingsbeweging niet een proeve geweest van zulk samengaan van sociaal-politieke eisen? En zou het in werkelijkheid niet zo zijn, dat achter Goedharts hoonlach de vrees voor deze ontwikkeling schuilgaat?

Immers, zelfs op het, zo zorgvuldig geselecteerde, PvdA-congres heeft men niet kunnen voorkomen dat een aan-

zienlijk aantal gedelegeerden zich niet heeft willen aansluiten bij Goedharts atoombompolitiek...

Ook de ruimte van „Politiek en Cultuur” is beperkt en daarom moeten wij ons grenzen stellen bij het grasduinen in 'sheren Goedharts glimwormerijen. Nog één citaatje dus:

„Het manifest beveelt voor de koloniale landen de gewapende opstand aan, zowel als het gebruik van niet-militaire methodes. De keuze van de strijdmiddelen moet overgelaten worden aan de 'concrete situatie in elk land'. Wat dit in de praktijk betekent kan men dadelijks zien in landen als Indonesië, Laos en Kongo”.

Nu beveelt het manifest niets aan. Het constateert dat de koloniale volken voor de vrijheid strijden en dat de imperialisten die vrijheid niet cadeau geven. Al naar de omstandigheden wordt de vrijheidsstrijd die niet door de communisten bedacht, maar wel door hen gesteund wordt, daardoor in het ene land bevochten met de wapens in de hand, in het andere zonder militaire strijd. En inderdaad bieden de door Goedhart genoemde voorbeelden hiervoor prachtig illustratiemateriaal.

In Indonesië was de strijd gewapend, aangezien de regering-Drees daar twee koloniale oorlogen heeft gevoerd. Niet Sukarno heeft schepen met Javanen naar Amsterdam gevoerd, maar Drees stuurde schepen met Nederlanders naar Djakarta. Drees' kanonnen lieten geen andere keus dan de gewapende en gerechtvaardigde militaire verdediging.

In wezen was het in Laos niet anders. De neutrale en nationale regering werd daar door Amerikaanse huurlingen vervangen, die de militaire onderdrukking van het volk ter hand namen. Daartegen kwam het volk, geleid door communisten en andere democraten, in (eveneens gewapend) verzet. Ook hier was geen andere weg.

In Congo voltrok zich aanvankelijk de overgang naar de vrije republiek op vreedzame wijze, totdat de Belgen en hun handlangers er een burgeroorlog van maakten. Niemand kan voorspellen hoe hier de zaken verder precies zullen verlopen. Maar ieder weet nu reeds dat

de Belgen, hun marionetten van het slag Tsjombe en hun beschermheren van de UNO het wapengeweld niet geschuwd hebben. En moet het volk dan de tegenmaatregelen wel schuwen? Wie, die het denken kan!

„Al naar de concrete omstandigheden in elk land afzonderlijk” — dat is inderdaad de kern van de kwestie. Die omstandigheden toch worden niet door het naar vrijheid strevende volk, maar door zijn heersers geschapen. De ervaring heeft daarbij geleerd: Hoe zwaarder zij op het volk drukken, des te harder vallen zij ook...

Vanwege dit alles is het, dat Goedhart in een ware hysterie uitbarst als hij de betekenis van de oproep der communistische partijen samenvat. „Brutaal”, „onbeschaamd”, „oorlogsverklaring” zijn enkele van de hiertoe gebezigde zachtzinnigheden en zelfs Hitlers „Mein Kampf” komt er bij te pas.

Wie zijn wij, om deze woorden te willen wegen?

De heer Goedhart heeft een, zo niet roemrijke, dan toch wel schilderachtige loopbaan achter de rug. Uit de CPN verwijderd, boezemvriend van de politieke politie, dito van de Gestapo-spion Meyer Schwencke, deskundige in spionagezaken, Europeaan en beambte van Radio Vrij Europa; de woorden die hij aan de Verklaring der communistische partijen wijdt moeten, voor allen die niet zijn als hij, waarachtig een aanbeveling en stimulans tot lezen vormen. De lezer zal dan ook zelf merken, wat de woede van Goedhart heeft opgewekt.

Want het manifest is een document van zelfbewustzijn, een getuigenis van de onstuitbare groei der socialistische krachten, die doende zijn de vrede af te dwingen en een wereld van recht te vestigen.

Dat we Goedhart citeerden om dit nog verder toe te lichten is, omdat we niet alle dagen zo'n bruikbare aanbeveling meekrijgen.

M. B

ALS LEZER VAN „POLITIEK EN CULTUUR”

weet U zelf maar al te goed welke bijzondere betekenis het theoretische maandblad van de C.P.N. heeft.

Politiek en Cultuur

geeft doorlopende voorlichting over de theoretische grondslagen van de politiek van de communisten

verschafft een inzicht in de achtergronden van de maatschappelijke, sociale en culturele ontwikkeling van ons land

brengt alle documenten van het Partijbestuur van de C.P.N.

In de komende maanden

brengt „Politiek en Cultuur” artikelen over de geschiedenis en de rol van de Nederlandse buitenlandse politiek, de vreedzame co-existentie, de rol van de massa in de maatschappelijke ontwikkeling, arbeidstijdverkorting en productiviteit, het ontstaan van het leven op aarde en nieuwe culturele verschijnselen in Nederland.

U als lezer

van „Politiek en Cultuur” kunt meehelpen dit maandblad een grotere verspreiding te geven:
door een lezer te winnen!

Iedereen die zich nu abonneert, krijgt evenals alle lezers gratis het boekje van 48 pagina's met politieke karikaturen van vooraanstaande tekenaars uit de socialistische landen en enkele Westelijke landen over actuele problemen van het afgelopen jaar: „Zwart op Wit”.

PEGASUS - AMSTERDAM

DE ERFVIJAND

**Nog altijd dat houderige pedante
volk, die lopende winkelhaken
De laatdunkendheid en de eigenwaan
bevroren op hun kaken.**

Heinrich Heine

EEN EEUW GEVAAR UIT HET OOSTEN

door Jan Snellen

geïll., 88 bladz., ing. f 1.90

Zestien jaar na onze bevrijding is West-Duitsland weer de sterkste macht in West-Europa, met kanonnen-slavenkoning Krupp als eerste burger... met ministers die op Stahlhelm- en andere revanchistische bijeenkomsten hun eisen stellen... met Hitlers generaals aan het hoofd van een nieuwe, ultra-moderne Wehrmacht, Luftwaffe en Kriegsmarine.

Wie had 16 jaar geleden durven voorspellen dat de regeringsfuncties in de nieuwe Westduitse staat voor 80% door Hitlers rovers en beulen zou worden bezet?

„De Erfvijand” verhaalt de bewogen geschiedenis van een eeuw dreiging van het Duitse imperialisme, dat Nederland steeds heeft belaagd.

PEGASUS

AMSTERDAM

juni 1961

Politiek en Cultuur

en de inhoud:

Structuurverandering in de mijnstreek

België na de storm

Vonnis in een ziekenzaal

21ste jaargang, nr **6**

40 cent

JUNI 1961

Verandering van de structuur in de mijnstreek	<i>F. Dragstra</i>	241
België na de storm	<i>L. Geyt</i>	251
Vonnis in een ziekenzaal door Fidel Castro		259
De hersenen van de mens	<i>D. Orłowa</i>	268
De geschiedenis van het denken	<i>F. Baruch</i>	275
CRITISCHE NOTITIES:		
Documenten over een conferentie		279
Dertig jaar twijfel van een twijfelachtige figuur		281
BOEKBESPREKINGEN:		
Het „bovengronds verzet” van Hirschfeld	<i>W.K.</i>	283
Romeo, Julia en de duisternis	<i>M.B.</i>	287
PARTIJDOCUMENTEN:		
Leuzen voor 1 mei		288
Gelukwens van Partijbestuur der CPN		288
Verklaring van het Dagelijks Bestuur der CPN		288

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C. tel. 62565.

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Verandering van de structuur in de mijnstreek

Wanneer we het hebben over de Mijnbedrijven in Zuid-Limburg, denkt de lezer in den lande aan grote steenberggen en schachtbokken, die de meest in het oog lopende karakteristieke eigenschappen zijn voor deze industrietak. Minder bekend zijn de grote veranderingen, die vooral na de tweede wereldoorlog in de mijnindustrie hebben plaats gevonden op chemisch gebied.

De Staatsmijnen hebben sinds 1950 een grote vlucht genomen in de chemische sector en zij beschikken over een der grootste research-instituten van ons land. Zuid-Limburg, mooi aan natuurschoon en rijk aan bodemschatten, is een sprekend voorbeeld hoe de mens steeds verder de natuurkrachten aan zich ondergeschikt maakt. Naast steenkool vindt men er ook de zogenaamde oppervlaktedelfstoffen als: zilverzand, mergel, kalksteen, bruinkool, klei en grote hoeveelheden zand en grint.

In dit artikel willen we op de structuurverandering in de mijnindustrie dieper ingaan en de uitwerking ervan op de bevolking belichten.

GESCHIEDENIS LIMBURGSE MIJNEN

Door het late ontstaan van het industriële kapitalisme in ons land is pas rond 1900 de grote stoot gegeven tot het op ruime schaal ontwikkelen van de kolenmijnen in Zuid-Limburg.

De energiebron steenkool was nodig voor het op gang brengen van de fabrieken en voor het vervoer van hun producten.

Het gebruik van steenkool is al zeer oud. Het is bijvoorbeeld bekend dat 3000 jaar vóór onze jaartelling de Chinezen al steenkool dolven ter verhitting van de porseleinovens. Ook ten tijde van het Romeinse Rijk werd de steenkool gebruikt als warmtebron voor de toenmalige rijken.

Bij opgravingen uit deze tijd te Luik (België) werden resten gevon-

den van villa's die door steenkool werden verwarmd. De delving van steenkool in ons land dateert uit de twaalfde eeuw en wel omstreeks 1113 bij Kerkrade.

In 1741 waren het de monniken van de abdij van Rolduc, die de kolenwinning het eerst — voor die tijd op grote schaal — ter hand namen. Dit bedrijf bereikte in 1775 een productie van 150.000 ton per jaar met een bezetting van 800 arbeiders.

Ten tijde van de Franse bezetting werd het bedrijf ernstig verwaarloosd, nadat het door de Franse staat in beslag was genomen. Rond 1800 kwam een einde aan de ontginning door het verval van de mijn.

In 1828 werd het als Staatsbedrijf weer op gang gebracht. Deze mijn, de „Dominiale” werd in 1846 overgedaan aan particulieren en bestaat thans nog. Daarnaast kende Limburg nog een particuliere mijn, de „Neurpik” die, in 1904, werd gesloten omdat verdere exploitatie onrendabel was.

De kapitalisten gingen steeds meer de waarde van het zwarte goud leren kennen en er werden heel wat proefboringen verricht om op grond daarvan de mogelijkheden tot exploitatie vast te stellen. In 1890 ontstaan vier particuliere concessies met name de Willem Sophia, de Laura, de Vereniging en de Carl. Kort hierop ontstonden de Oranje Nassau-mijnen. Het gehele kapitaal van deze bedrijven lag practisch in buitenlandse handen. De Nederlandse kapitalisten keken eerst de kat uit de boom. Het aanleggen van mijnen is immers een kostbare geschiedenis en daarbij is de risico-factor zeer groot.

Om niet geheel afhankelijk te zijn van het buitenland — en om de geïnteresseerde kapitalisten het risico te besparen — werd door de regering een „commissie benoemd voor de mijnen”. Deze commissie diende een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid of verdere ontginning van kolenmijnen geen staatsexploitatie diende te zijn. Op 23 augustus 1900 werd verslag uitgebracht. Het gevolg hiervan was dat in juni 1901 een wetsontwerp tot stand kwam en in 1902 de Staatsmijnen van Limburg werden opgericht. Verder dienden op verzoek van de commissie deze Staatsmijnen beheerd te worden als particuliere bedrijven, wat ook gebeurde.

In 1903 ontstond de Staatsmijn Wilhelmina bij Terwinselen. De exploitatie van dit bedrijf bestaat evenals die van andere particuliere bedrijven in hoofdzaak uit de zogenaamde magere kolen, d.w.z. de huisbrandkolen. De andere drie Staatsmijnen, de Emma, ontstaan in 1913, de Hendrik (1916) en de Maurits (1923) begonnen met de exploitatie van de zogenaamde vetkolen. Deze vetkool is onontbeerlijk voor de metaalnijverheid en kan omgezet worden in metallurgische cokes.

Het grote voordeel van de beperkte kolenvoorraden in Zuid-Limburg is, dat zij alle soorten steenkool oplevert. Naast de huisbrand (antraciet), zijn er gasrijke kolen en de hierboven genoemde vetkool.

De Staatsmijnen hadden een hard gevecht te voeren om zich een plaats op de Nederlandse kolenmarkt te veroveren. Deze was practisch geheel in handen van het buitenland. Vóór de eerste wereldoorlog was Duitsland de grote concurrent. Tijdens deze eerste wereldoorlog kregen de Limburgse mijnen echter de gelegenheid de Nederlandse markt te veroveren.

Na de eerste wereldoorlog nam de concurrentiestrijd weer grote

vormen aan en waren het naast Duitsland, ook Frankrijk, Amerika, Engeland en Polen die tegen dumpingprijzen kolen op de Nederlandse markt brachten. Dit kon omdat onze markt zogenaamd vrij was. In 1929 kwam een Nederlands-Duitse samenwerking tot stand, waarna we te maken kregen met de crisis van de dertiger jaren.

Doch niet alleen de overproductie-crisis had grote moeilijkheden voor de Nederlandse mijnbedrijven tot gevolg. We kregen ook te maken met de in de jaren tussen de eerste en de tweede wereldoorlog ontstane structurele crisis, door het op de markt komen van olie en aardgas. En het zijn deze nieuwe energiebronnen die vooral na de tweede wereldoorlog de structurele crisis in de mijnindustrie verder hebben verscherpt. Olie en aardgas drongen verder op. In West-Duitsland en België werden tientallen mijnen gesloten.

In de landen van de E.G.K.S. bedroeg de vermindering van het aantal ondergrondse mijnwerkers in de afgelopen drie jaar 100.000 man.

ONTSTAAN CHEMISCHE INDUSTRIE

Het is deze structurele crisis die de Staatsmijnen hebben genoodzaakt andere wegen in te slaan. Deze hebben zij gevonden door in 1914 de grondslag te leggen voor de chemische industrie, door de bouw van een cokesfabriek bij de Staatsmijn Emma te Treebeek. De eerste Nederlandse cokesfabriek werd in 1929 gevolgd door een tweede kolenveredelingsbedrijf bij de Staatsmijn Maurits te Geleen. Deze cokesfabriek groeide in de dertiger jaren uit tot de grootste van Europa.

Uit een ton fijnvetkool verkrijgt men 750 kg cokes en 300 kubieke meter gas. Uit het gas haalt men 20 kg teer, 8 kg benzolkoolwaterstoffen en 10 kg ammoniak, die als kunstmest dienst doet.

Het was deze ontleding van het gas die, ook in 1929, het Stikstof-Bindings-Bedrijf van de Maurits te Geleen deed ontstaan, voor de productie van kunstmest.

De Engelse geleerde Sir William Crookes had in 1897 voorspeld dat de groeiende mensheid tot de hongerdood gedoemd zou zijn, indien er als meststof voor het land niet méér stikstof ter beschikking zou komen. Maar de stikstof kwam er!

Het zal de lezer opgevallen zijn dat de chemische ontwikkeling van de Staatsmijnen begon ten tijde van de grote crisis der dertiger jaren. De concurrentieslag die in die jaren woedde vond zijn weerslag in onmenselijke uitbuiting van de mijnwerkers. Het Stikstof-Bindings-Bedrijf (SBB) had goedkope kolen nodig. De vervroegde dood van vele mijnwerkers was er het gevolg van. Dit gold vooral de ondergronders, die door de gevreesde longziekte, silicose, werden geteisterd.

Het Amerikaanse tijdschrift „Fortune” schreef over het nieuwe bedrijf in 1932 het volgende: „Het is een hele toer om op de kunstmestmarkt het hoofd boven water te houden en de Hollanders hebben het nog moeilijker gemaakt. Want hoe vreemd het ook schijnen mag, de Hollanders kwamen in de stikstofmarkt na 1929. Dit was klaarblijkelijke waanzin, maar het was Hollandse waanzin. Zij bouwden hun fabrieken, nadat andere technische fouten hadden gemaakt, die zij nu konden vermijden. Zij bouwden goedkoop, omdat de hoge constructiekosten van de hoogconjunctuurtijd voorbij waren. Omdat de Hollanders niet aan prijsbescherming doen in hun eigen land, kan de

Amerikaanse anti-dumpingwet hen niet beletten kunstmest naar de V.S. te verscheppen; wat ze dan ook in feite doen en wel tegen prijzen lager dan de onze."

Beter dan met deze woorden is de kapitalistische anarchie in de productie niet aan te tonen.

De dagproductie van het SBB bestond in het begin uit 60 ton stikstof als kunstmestgrondstof. In 1960 was de jaarproductie 955.000 ton en het aantal soorten is uitgebreid tot vijf. Deze worden praktisch over de gehele wereld uitgevoerd.

De grote opvoering van de productie was mede mogelijk nadat in 1954 besloten werd om bij Beek een geheel nieuwe moderne cokesfabriek te bouwen in de plaats van de verouderde cokesfabriek van de Staatsmijn Emma. De verwerkingscapaciteit van de cokesfabrieken van de Emma en de Maurits bedroeg in 1958 ca. 11.000 ton. De kunstmestindustrie der Staatsmijnen behoort tot de tien grootste in de wereld.

Verder levert het Gasdistributiebedrijf (GDB) van de Staatsmijnen het gas voor industrieel en huishoudelijk verbruik in de provincies Limburg en Brabant en de plaatsen Tholen (Zeeland) en Nijmegen (Gelderland).

In 1939 bedroeg de verkoop aan derden 80 miljoen kubieke meter. In 1960 was dat al 420 miljoen kubieke meter. Tot de grootste afnemers van het gas der Staatsmijnen behoort o.a. Philips.

De totale productie van het door de cokesfabrieken geproduceerde gas bedraagt 1,2 miljard kubieke meter, waarvan dus een groot deel gaat naar het Stikstof-Bindings-Bedrijf, om daar verder verwerkt te worden.

Vlak voor de tweede wereldoorlog werden de chemische bedrijven uitgebreid met de productie van alcohol, ether en nitrobenzeen, welke stoffen eveneens gehaald worden uit de veredeling van steenkool.

Als gevolg, zoals reeds eerder gezegd, van de verscherping van de structurele crisis, vindt rond 1950 de tweede grote stoot plaats van de uitbreiding van de chemische industrie. Dit geschiedde toen de mijnbedrijven de gevolgen van de oorlog te boven waren.

Naast het maken van diverse gemengde kunstmeststoffen, worden er nog ruim twintig andere chemische producten bereid. We noemden al reeds alcohol, ether en nitrobenzeen. Verder maakt men: cyclohexanon (een goed oplosmiddel voor lakken en vernissen) en caprolactam: de grondstof voor de Nederlandse nylonindustrie (AKU, Emmen). Daarnaast past men caprolactam toe als grondstof voor plastic, o.m. voor het maken van veldkabels en staaldraadkabels. Ftaalzuur-anhydride wordt gebruikt voor lakken en vernissen. Ook is deze stof geschikt voor de fabricage van grondstoffen voor de vervaardiging van plastic.

De Staatsmijnen beschikken verder over hun eigen elektrische centrales. Sinds 1934 hebben zij een eigen overslaghaven te Stein en een eigen spoorweg en expeditiebedrijf, waarmee de haven en de bedrijven zijn verbonden. Dochterondernemingen zijn het havenbedrijf „De Rietlanden” te Amsterdam voor de export van haar artikelen en een binnenscheepvaartbedrijf „Van Driels”-transportondernemingen te Rotterdam.

De Staatsmijnen beschikken ook nog over een eigen steenfabriek

Maurits. Deze behoort tot de grootste van ons land. De productie van porisostenen (een speciaal soort metselsteen met specifieke eigenschappen) zal alleen al opgevoerd worden tot 36 miljoen per jaar.

De verhouding tussen de kolenwinning en de briketfabriek aan de ene kant en de nevenbedrijven aan de andere kant (nevenbedrijven: cokesfabrieken, gasdistributiebedrijf, chemische en overige bedrijven) komt zeer duidelijk tot uitdrukking op de begroting van 1961. De opbrengst van de kolenwinning en de briketfabriek wordt geraamd op ruim 423 miljoen gulden en die van de nevenbedrijven op meer dan 567 miljoen gulden. De nevenbedrijven brengen alleen al 144 miljoen gulden meer op dan het oorspronkelijk hoofdbedrijf, de kolenwinning.

RESEARCHWERK DER STAATSMIJNEN

De grote vlucht die de Staatsmijnen hebben weten te maken op chemisch gebied en de gunstige positie die zij hebben weten te veroveren op de wereldmarkt, zijn o.m. het gevolg van het wetenschappelijk onderzoek. Hierbij moeten we twee takken onderscheiden en wel het Centraal Laboratorium, dat zich bezig houdt met alle activiteiten op chemisch gebied, en het Centraal Proefstation wiens werkgebied ligt op mijnbouwkundige- en wasserij-technische vraagstukken.

Het Centraal Laboratorium werd in 1940 tot stand gebracht en na een bescheiden begin is het (vooral na de tweede wereldoorlog) uitgegroeid tot een afdeling waar 700 personen werk vinden. Hier wordt naarstig naar alle mogelijke nieuwe vindingen gezocht. Indien de directie van dit laboratorium in een bepaalde vinding brood ziet, vindt de verdere ontwikkeling plaats in proeffabrieken. Hier wordt het product rijp gemaakt voor de markt. Dan gaan de plannen voor de bouw van een nieuwe fabriek naar het chemisch constructiebureau. Deze verzorgt de gehele nieuwbouw van de Staatsmijnen in de chemische sector en treedt daarnaast zelfs op als ingenieursbureau voor derden. (Voorbeeld: de ureumfabrieken, die Werkspoor voor de USSR bouwte.) Het productieproces kan nu gaan beginnen en het Verkoopbureau van de Staatsmijnen zorgt voor de afzet en de... winsten. Het genoemde laboratorium ligt te Geleen.

Het Centraal Proefstation werd gesticht in 1929 en er werken momenteel een 270 man personeel. Het ligt te Treebeek bij de Staatsmijn Emma.

Uit het voorgaande wordt duidelijk dat de steenkool voor de nevenbedrijven van buitengewoon grote betekenis is. Hoe goedkoper de delving van dit product, hoe beter de concurrentiepositie op de markt is. Het is daarom niet verwonderlijk dat de directie der Staatsmijnen een grote campagne op touw heeft gezet om door middel van rationeel werken, gebaseerd op de mechanisatie, te komen tot kostprijsverlaging van de kolenwinning.

Gelijktijdig met de uitbouw van de chemische bedrijven sinds 1950, wordt ook aan deze kant van de zaak zeer veel aandacht besteed. Hierbij moeten nog een paar opmerkingen worden gemaakt over de steeds grotere moeilijkheden bij het winnen van de steenkool in Zuid-Limburg. De gemiddelde schachtdiepte b.v. is in ons land met

ongeveer 11 meter per jaar toegenomen. Voor het Roergebied (West-Duitsland) is dit 6 meter per jaar. De gemiddelde netto-dikte van de ontgonnen lagen bij de Staatsmijnen daalde in de periode 1951—1955 van 115 cm. tot 99 cm. De verhouding netto — ten opzichte van bruto-product (kolen plus steen) liep terug van 71 pct in 1951 tot 62,5 pct in 1955.

Ondanks deze grote moeilijkheden is de directie er in geslaagd om de productie per mandienst tegen het einde van 1960 te verhogen tot meer dan 1900 kg. en het ligt in de bedoeling om deze in 1961 te brengen tot 2100 kg. Dit betekent dan in twee jaar tijds een productiestijging met 300 kg. per arbeider en dienst.

Hierbij willen we de afspraak in herinnering brengen tussen directie en werknemers na de oorlog, dat als redelijke productie 80 pct van de productie van 1938 zou worden beschouwd. Dit kwam neer op een productie van 1890 kg. per mandienst. Deze afspraak was het gevolg van het groeiend bewustzijn der mijnwerkers die garantie wensten tegen terugkeer van het onmenselijke jaag- en drijfsysteem uit de dertiger jaren.

Maar de hierboven genoemde feiten tonen aan wat afspraken betekenen voor kapitalisten. De verscherpte en grotere uitbuiting van de mijnwerkers is mogelijk, omdat we in de mijnindustrie te maken hebben met het Publiekrechtelijk Bedrijfsorgaan de M.I.R. (Mijn Industrie Raad) die de eerste PBO-proef was in ons land. Op deze wijze zijn de mijndirecties er in geslaagd met behulp van hun steunpunt in de arbeidersklasse, de Ned. Kath. Mijnwerkers Bond, de invloed van de werknemers, werkzaam in de mijnindustrie, terug te dringen. Ook de grote verdeeldheid heeft hier het nodige toe bijgedragen. We hebben in de mijnen immers te maken met vier vakbonden.

Het doel van de Staatsmijndirectie is, zoals zij dat via haar personeelsorgaan bekend heeft gemaakt, om met minder mijnwerkers meer kolen te delven.

In twee en een half jaar tijd is de totale bezetting van de Staatsmijnen teruggelopen met 4000 man. Op 1 januari '59 waren er werkzaam 44.411 arbeiders en geraamd wordt voor 1961 een bezetting van 40.500 arbeiders. Doch hier staat tegenover dat de productie over 1960 vergeleken met 1959 is toegenomen met 253.555 ton en 7.759.651 ton bedroeg. In hetzelfde tijdvak van twee en een half jaar zijn de lonen der mijnwerkers op geen enkele wijze verhoogd, integendeel, door de mechanisatie hebben de bovengronders nu te maken met de werkclassificatie en deze werd door de MIR ingevoerd tegen de wil van de overgrote meerderheid der kompels. Er wordt ook gewerkt aan de invoering van een nieuw loonstelsel voor de ondergronders.

De theorie is, dat mechanisatie het zware lichamelijke werk vermindert. De praktijk echter is verhoging van de arbeidsintensiteit onder moeilijke werkomstandigheden en vermindering van het aantal arbeiders.

De vermindering van de loonkosten en sociale lasten door de uitsparing van 4000 arbeiders levert tientallen miljoenen guldens op, die worden gebruikt voor de technische ontwikkeling.

Een voorbeeld ter illustratie: De laatste nieuwe vinding op mijnbouwkundig gebied is de „mechanische pijler met wandel-bouwwerk” (Een pijler is een ondergrondse gang waar kolen worden gedolven.)

Dit wil zeggen dat de kolenwinning zowel als het plaatsen van stijlen, mechanisch gebeurt. Tot nu toe was het zo dat het bouwwerk (het ondersteunen van het pijlerdak met ijzeren kappen en stijlen) met de hand moest gebeuren. Dit geschiedt in de moderne pijlers door hydraulisch wandelbouwwerk, zodat hierbij handenarbeid niet meer nodig is.

De kolenwinning op deze wijze levert in een pijler van 150 meter per etmaal 900 tot 1000 wagens kolen op en het werk geschiedt door 35 tot 40 mijnwerkers. Voor een dergelijke prestatie in een zogenaamde handpijler (dat is een pijler, waar de mechanisatie niet kan worden of nog niet is toegepast) is een bezetting van een honderd kompels nodig. De opbrengst bedraagt dan in het gunstigste geval 600 tot 700 wagens.

In 1950 was slechts 7 pct van de kolenwinning der Staatsmijnen mechanisch. Dit was in 1960 al 50 pct. Opgemerkt dient te worden dat niet alle kolenlagen mechanisch ontkoold kunnen worden door de ligging of de dikte of door andere omstandigheden.

Het Centraal Proefstation houdt zich verder bezig met ontwikkeling van nieuwe vindingen op het gebied van het transport van kolen (ondergronds en bovengronds), het bestrijden, door afzuigen, van het mijngas en werkzaamheden die met de voorbereiding van de kolenontginning te maken hebben. In het kort samengevat wordt het gehele productieproces onder- en bovengronds gemechaniseerd, bekeken vanuit de winstmogelijkheden voor het bedrijf.

Stamicarbon ten slotte (een dochteronderneming van de Staatsmijnen) verzorgt de verkoop van de kennis en ervaring opgedaan door het research-werk. Deze dochteronderneming beschikt over duizenden octrooien in zeven en zeventig landen. Volgens het Staatsmijn-systeem werkten in 1958 44 kolenwasserijen in het buitenland en waren er 32 in aanbouw. In de erts-mijnbouw werkten in 1958 15 waterijen volgens het Stamicarbon-systeem.

Daarnaast worden wasserij-technische systemen in het buitenland gebruikt in de aardappelmeel-, rijst-, tarwe-, maïsstijfjel- en tapioca-industrie in 16 landen en 40 fabrieken. Een dertigtal fabrieken, vooral in Congo, gebruikt de kennis en ervaring in het scheiden van de pitten en de schalen van gebroken palmmnoten. Ook worden technische vindingen van de Staatsmijnen toegepast in de levensmiddelen-, papier-, cement- en in de chemische industrie en in zandveredelingsbedrijven. Verder worden er blauwdrukken van kunstmestfabrieken en cokesfabrieken aan derden ter beschikking gesteld door Stamicarbon.

Een zeer winstgevend bedrijf zo te zien. Hoeveel winst en geld heeft de Staatsmijndirectie weten te maken uit de ideeën van de kompels?

TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING WERKGELEGENHEID

Limburg is een der hoogst geïndustrialiseerde gebieden van Nederland geworden. Wij hebben immers niet alleen te maken met een grote ontplooiing van de chemische industrie op grondslag van de steenkool. Er hebben zich ook tal van andere industrieën in deze provincie gevestigd. Philips b.v. heeft in acht plaatsen, verspreid over heel Limburg, fabrieken gebouwd. Daarbij komt het feit, dat Limburgse arbeiders in toenemende mate over de grens gaan werken. Dit pendel-

verkeer heeft overigens een groot tekort aan arbeiders tot gevolg. Het wordt veroorzaakt door de anti-nationale houding van de ondernemers, vooral van de mijndirecties, die zich — niettegenstaande de snelle stijging van de productiviteit der arbeiders — hardnekkig tegen loonsverhoging blijven verzetten. Ter illustratie van de diepgaande veranderingen, die Limburg de laatste tientallen jaren heeft ondergaan, noemen wij de volgende cijfers: Het aandeel van de landbouw in de beroepsbevolking daalde van 47,1 procent in 1889 tot 15,3 procent in 1959. In de eigenlijke mijnstreek is de landbouw van nog geringere betekenis geworden. Hier werkt nog slechts 6 pct van de beroepsbevolking in de land- en tuinbouw.

In 1957 waren er in de Limburgse industrie 117.000 mensen werkzaam, waarvan ongeveer de helft in de mijnbouw. Deze verhouding, die in de jaren 1950/58 ongeveer stabiel bleef, is thans aan het veranderen. Na 1958 verminderde het aantal arbeiders in de Staatsmijnen met 4.000 en er is berekend, dat de daling tot 1972 in alle mijnen tezamen ca. 12.000 zal bedragen.

In dit verband halen wij verder de verwachtingen aan, die in een rapport van het Economisch-Technologisch Instituut voor Limburg aangaande de toekomstige werkgelegenheid wordt uitgesproken. Volgens de berekeningen van dit instituut zal de totale beroepsbevolking in de provincie tussen 1957 en 1972 met 77.540 personen toenemen en dan 317.400 bedragen. Alleen in de mijnstreek zal de groei 44.140 bedragen.

Nu ontstaat er echter een nieuw probleem. De gemiddelde bevolkingsdichtheid in Nederland bedraagt 361,6 personen per vierkante kilometer. In Noord-Limburg bedraagt de bevolkingsdichtheid 206 personen, in Midden-Limburg 225 en in Zuid-Limburg 730. Het dichtst bevolkt is de Oostelijke Mijnstreek, waar een kleine 1200 mensen per vierkante kilometer wonen. Volgens de heersende opvattingen kan hier van een grootse verdere industrialisatie praktisch geen sprake zijn. Daarbij komt dat de hellingen en de verzakkingen in de bodem de industrialisatie hier niet bevorderen. Er zullen dus elders in de provincie maatregelen moeten worden genomen om de groei der industriële beroepsbevolking te kunnen opvangen.

Hierbij stoten wij op een vraagstuk, dat voor ons van uitermate groot belang is: Hoe is het met de uitwerking van structuurveranderingen in de provincie op de geest van de mensen gesteld?

Staatssecretaris Schmelzer wees er op een kadervergadering van de KVP te Sittard op 20 nov. 1960 op dat de snelle industriële ontwikkeling in Noord-Limburg niet zonder invloed zal blijven op het geestelijke leven en het politieke denken van de mensen. Dit is volgens hem ook de oorzaak van de achteruitgang der KVP in dit gebied. Zijn verklaring weerspiegelt de groeiende bewustwording van de werkende bevolking in Limburg, die het gevolg is van de verdieping der klassentegenstellingen.

De verdergaande industrialisatie heeft onvermijdelijk tot gevolg, dat steeds meer werkers in deze klassentegenstellingen betrokken raken en het is dit proces, dat de katholieke Limburgers aanleiding geeft, de reactionaire KVP-politiek de rug toe te keren. Het is ook een treffende illustratie van de tegenstrijdigheid der ontwikkeling. Zeer bewust heeft de katholieke reactie een politiek gevoerd tot versnelde

Industrialisatie in de volgens haar opvatting politiek betrouwbare zuidelijke gebieden van het land. Zij hoopte daardoor de betekenis van de strijd bare arbeidersbevolking in Holland, die over een grote ervaring in de klassenstrijd beschikt, te verminderen. Maar het enige gevolg is tenslotte de desintegratie van het katholieke monopolie, de verzwakking van de greep der geestelijkheid op de arbeidende bevolking en een groeiend klassenbewustzijn onder de katholieke arbeiders. Dit is de betekenis van Schmelzers uitlatingen. Het spreekt vanzelf, dat deze hele ontwikkeling de communisten in Limburg geheel nieuwe en grotere verantwoordelijkheden oplegt, een vraagstuk waarmee zij zich steeds intensiever bezig moeten houden. Voor alles vereist de gang van zaken dat de uitbreiding van hun verantwoordelijkheid en van hun werkzaamheid gesteund wordt door een overeenkomstige uitbreiding van hun ledental en actieve werkers in het hele gebied.

NATIONALISATIE PARTICULIERE MIJNEN

Tenslotte willen wij hier nog het vraagstuk van de nationalisatie der particuliere mijnen aansnijden. Het is bekend dat in de kringen der regeringspartijen de laatste jaren steeds meer stemmen opgaan tot denationalisatie van de Staatsmijnen. Het volk moest zich met zijn belastingcenten garant stellen voor de opbouw van deze industrie en er grote offers voor brengen. Nu het bedrijf door modernisering en overschakeling naar de chemie een bron van winsten is geworden, wensden de kapitalisten het aan het nationale bezit te onttrekken.

Wij staan op het standpunt, dat dit nimmer mag gebeuren. Integendeel, de nog bestaande particuliere mijnen dienen eveneens staatsbezit te worden, temeer waar zij in hoofdzaak eigendom van buitenlandse financiers zijn. Hoe sterker de druk tot nationalisatie van deze mijnen wordt, hoe zwakker zullen zij komen te staan, die met begerlijke ogen naar de Staatsmijnen kijken.

FRITS DRAGSTRA

Noot van de redactie:

Nadat het bovenstaande artikel geschreven was, verscheen het jaarverslag van de Staatsmijnen over 1960.

Hieruit blijkt, dat het Staatsbedrijf der mijnen een buitengewoon winstgevende onderneming is geworden. In de elf jaar van 1950 tot 1960 werd voor een totaalbedrag van bijna 1100 miljoen gulden in het bedrijf geïnvesteerd. Hiervan was voor de bovengrondse ondernemingen 820 miljoen gulden bestemd. Het gehele bedrag werd uit eigen winsten verkregen. De Staatsmijnen waren dus tot volledige zelf-financiering van hun uitbreidingen in staat en zij overtreffen daarmee de meeste particuliere bedrijven, die althans een gedeelte van hun na-oorlogse uitbreidingen uit leningen en verhoging van het aandelenkapitaal moesten financieren. (De verdeling van de investeringen tussen het onder- en bovengronds bedrijf onderstreept overigens de snel toegenomen betekenis van de chemische fabrieken, die op basis van de „kolenveredeling” zijn ontstaan.)

Hoe juist de waarschuwing van de schrijver is tegen pogin-

gen om dit uiterst waardevolle staatsbezit in particuliere handen over te brengen, wordt door het verslag nog eens onderstreept. Want de hoofddirectie van de Staatsmijnen beweert dat „voor een goede ontplooiing van de activiteiten vooral ook in de chemische sector” een omzetting van het bedrijf in een naamloze vennootschap gewenst zou zijn. Dit wordt gelogenstraft door het feit, dat de geweldige uitbreiding van de chemische sector geheel uit de winsten gefinancierd kon worden.

Weliswaar zegt de directie, dat bij een omzetting van de onderneming in een N.V. „niet noodzakelijk aan aandelen-emissie” gedacht behoeft te worden, maar de bedoeling is wel duidelijk: indien dit plan door zou gaan, zou de deur opengezet worden voor zulke aandelen-emissies en dus voor verkwanseling van het bedrijf aan de particuliere financiers, die zich de winsten van de Staatsmijnen wensen toe te eigenen. De grootste waakzaamheid tegen dit plan is geboden.

Red. P.en C.

Congresdocumenten

In verband met de sluitingsdatum van het maandblad kunnen de documenten betreffende het 20ste Congres van de CPN helaas pas in het volgende nummer worden opgenomen.

BELGIË NA DE STORM

Door LOUIS VAN GEYT
Lid van het Politiek Bureau
van de Communistische Partij van België

Het vormen van de regering Lefèvre-Spaak heeft een voorlopig einde gesteld aan de Belgische politieke crisis.

Voor de eerste maal sedert twaalf jaar zetelen de vertegenwoordigers van de twee grootste Belgische partijen — de Christelijke (lees: Katholieke) Volkspartij (CVP) en van de Belgische Socialistische Partij (BSP) — samen in éénzelfde coalitie. Zulks op basis van een programma, dat weliswaar een paar beloften inhoudt wat betreft het inwilligen van enkele dringende sociale eisen der arbeidersbeweging — maar dat in al zijn voornaamste trekken de rechtstreekse voortzetting aankondigt van de „soberheidspolitiek” van de (CVP-liberale) regering-Eyskens.

Trouwens, luidde de nieuwe regering haar beleid niet in met *nog vóór de vertrouwensstemming in de Kamer*, een koninklijk besluit te nemen, waarbij de verhoging met 20% van de overdrachtstaks (welke ongeveer overeenstemt met de Nederlandse omzetbelasting), één van de meest gewraakte maatregelen voorzien door de beruchte „eenheidswet” van haar voorgangster, onmiddellijk werd in voege gebracht?

De Nederlandse lezer zou misschien geneigd kunnen zijn, om hieruit het besluit te trekken dat al de gebeurtenissen van de laatste maanden in België — de grote staking van december-januari tegen de „eenheidswet”, de vroegtijdige ontbinding van het Parlement, de verkiezingsnederlaag van de CVP en de vooruitgang van het gemeenschappelijk stemmen- en zetelaantal van de beide arbeiderspartijen, doch in het bijzonder van de Communistische Partij — tot niets anders zouden geleid hebben dan tot de opvolging van één katholieke Eerste Minister door een andere, en tot de vervanging van een stelletje liberale ministers door evenveel socialistische „Excellenties”.

In werkelijkheid liggen de zaken wel enigszins anders, zoals we zullen trachten aan te tonen doorheen de hiernavolgende beschouwingen.

Belgisch monopolistisch kapitalisme op keerpunt

De snelle ontwikkeling sedert enkele jaren van de nieuwe fase van de algemene crisis van het kapitalistische wereldsysteem¹⁾ heeft in het Belgische monopolistische kapitalisme een bijzonder kwetsbaar „slachtoffer” gevonden.

Inderdaad, het naoorlogs beleid van het Belgische grootkapitaal werd gekenmerkt, door een systematisch „immobilisme” op het ge-

(1) Zie „Verklaring van de Conferentie van Moskou van de 81 Communistische en Arbeiderspartijen — November 1960”.

bied van de uitbreiding en modernisering van het nationale productie-apparaat — op enkele zeldzame uitzonderingen na, en wel bijna uitsluitend in de sector van de halfafgewerkte massagoederen (ijzer en staal, cement, glas).

Terend op een gedurende lange jaren uiterst gunstige goud- en dollarbalans — die hoofdzakelijk was te wijten aan de goede staat van de nijverheids- en transportinstallaties bij het einde van de oorlog... en aan de uitbating van de Kongolese rijkdommen — gaven de Belgische holdings er de voorkeur aan om hun winsten te investeren buiten 's lands grenzen, en wel bijzonder in Kongo, in Noord-Amerika, en in de andere landen van de huidige Euromarkt.

Zo komt het, dat alléén gedurende de afgelopen vijf jaar, dan wanneer tientallen kolenmijnen en fabrieken (in de mechanische constructie, de textielsector, de leernijverheid, enz.) werden gesloten, *en wel hoofdzakelijk wegens het gebrek aan voldoende en behoorlijk geöriënteerde investeringen, daarentegen de uitvoer van kapitalen een bedrag bereikte, dat minstens op 35 en veel meer waarschijnlijk op 50 miljard frank dient geschat.*

Hier nauw bij aansluitend, bestond het financieel beleid van de achtereenvolgende regeringen er voornamelijk in, om het voortdurend stijgende tekort van de Staatsbegroting — gevolg van de enorme last der bewapeningsuitgaven en van de velerlei fiscale en andere voordelen toegekend aan het grootkapitaal — te dekken door middel van massale leningen bij de Belgische en buitenlandse banken: kortgeleden overschreed de Staatsschuld voor de eerste maal het bedrag van *400 miljard frank!*

Het is dan ook niet moeilijk te begrijpen, dat enerzijds het „verlies” van Kongo, en anderzijds het geleidelijke inschakelen van de relatief steeds zwakkere Belgische economie in de *Euromarkt*, de leidende kringen van de grootfinancierie in de *onmogelijkheid* brachten, om zonder meer langs de oude weg verder te gaan.

Arbeidersklasse niet bereid gelag te befallen

Toen de mislukking van haar neo-koloniale politiek, na de gebeurtenissen van juni-juli 1960 in Kongo, de ernst van de toestand in het volle daglicht bracht²⁾, zag de regering-Eyskens zich dan ook verplicht, om in de eerste plaats naar de middelen uit te kijken ten einde het tekort van de Staatsbegroting op drastische wijze te verminderen.

En, zoals het een regering in dienst van het grootkapitaal in dergelijke omstandigheden past, vond zij natuurlijk geen beter middel dan dit nijpende vraagstuk op te lossen... op kosten van het werkende volk. Van vermindering der militaire uitgaven of van enige heffing op de grote kapitalistische winsten, zoals voorgesteld door de Communistische Partij en door bepaalde linkse groepen van BSP en ABVV

(2) Met onder meer als gevolg, dat het „buitenlands crediet” van de Belgische Staat gevoelig daalde, en dat het daardoor heel wat moeilijker (en duurder!) werd, om verder geld te lenen bij de Amerikaanse, West-Duitse en andere banken.

kon natuurlijk geen sprake zijn³). Aldus ontstond de „eenheidswet”, die kort samengevat inhield: 10 miljard nieuwe belastingen, te betalen door de massa van de bevolking; 10 miljard „bezuinigingen” op de uitgaven voor sociale voorzorg, voor openbaar onderwijs, voor gemeentelijke werken, enz.

Tegenover deze brutale aanslag op de levens- en arbeidsvoorwaarden van arbeiders, bedienden, middenstanders en landbouwers vonden de rechtse leiders van de toenmalige BSP-oppositie, en hun aanhangers in de hogere leiding van het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV), geen ander antwoord... dan het inrichten van een „platonische” protest-campagne, onder de naam van de „Operatie Waarheid”. Hun enig oogmerk hierbij was — zoals destijds o.m. openlijk werd verklaard door oud-Eerste Minister Achiel Van Acker, door oud-Minister van Landsverdediging Antoon Spinoy, enz. — om het verzet tegen de „eenheidswet” te beperken tot het parlementair terrein... en om aldus een overwinning voor te bereiden van de BSP bij de volgende verkiezingen, welke normalerwijze moesten plaatsgrijpen in 1962.

Doch zoals men weet, dachten de overgrote meerderheid van de socialistische, communistische en partijloze werkers, die het gros van de leden en van het militantenkorps van het ABVV samenstellen, hier heel anders over.

De campagne gevoerd door de Communistische Partij, voor het ontketenen van de algemene staking op de dag, wanneer de Kamer van Volksvertegenwoordigers de bespreking van de „ongelukswet” zou aanvatten, vond een zodanig geweldige weerklank, dat zelfs de weigerachtige houding van een kleine meerderheid van het Nationaal Comité van het ABVV, bijeengekomen amper vier dagen vóór de voorgestelde datum⁴), de ontploffing van de volkswoede niet kon tegenhouden.

Doorheen haar machtige, hardnekkige staking die in sommige sectoren niet minder dan vijf weken zou duren — en zulks alle repressie-maatregelen van regeringswege en alle tegenkanting niet alleen van de zijde der katholieke vakbondsleiders, doch tevens van de rechtse meerderheid van de ABVV-leiding ten spijt —, gaf de arbeidersklasse haar vastberaden weigering te kennen, om de kosten te betalen van het rampspoedige beleid der geldmachten, en om een tijdperk tegemoet te gaan van sociale en politieke achteruitgang over heel de lijn.

(3) Reeds in oktober 1959 had de K.P.B. de eis gesteld tot vermindering van de militaire uitgaven met 10 miljard, hetgeen deze laatste terug op het peil zou hebben gebracht van vóór de „koude-oorlogsjaren”. Deze eis vond snel weerklank bij de Socialistische Jonge Wacht, in een reeks van syndicale middens, enz.

(4) Tijdens deze vergadering werd een voorstel tot algemene actie van Renard verworpen met 495.000 mandaten tegen 475.000. Dit voorstel zelf strekte er nochtans alleen maar toe, om een 24-urenstaking te ontketenen... in januari 1961!

Hetgeen bewijst dat ook de linkse socialistische minderheid „aan de top” van het A.B.V.V. de strijdwil van de werkers zeer ernstig onderschat heeft.

„Ultra's" voorlopig onbruikbaar

De staking, de grootste in de Belgische geschiedenis en alvast ook één van de voornaamste in gans het na-oorlogse kapitalistische Europa, kon weliswaar niet verhinderen dat de „eenheidswet" in beide Kamers werd goedgekeurd.

Doch zij leidde tot een zulkdanige breuk tussen regering en parlementaire meerderheid enerzijds, de overgrote meerderheid van de arbeidersklasse en de breedste lagen van het werkende volk anderzijds, dat elk herstel van de voor het grootkapitaal zo kostbare „sociale vrede" in de gegeven omstandigheden uitgesloten bleek. Te meer, daar de CVP-liberale coalitie het voor zichzelf onmogelijk had gemaakt, om aan de „eenheidswet" zelfs ook maar de kleinste wijziging te brengen, of om bij haar toepassing de minste „soepelheid" aan de dag te leggen.

Vandaar dat de leidende middens van het financiekapitaal besloten, om aan Eyskens en zijn meerderheid hun „vooropzeg" te geven, en hen tevens te „verzoeken" om de Kamers te ontbinden.

Meteen deden deze middens beroep op Paul Henri Spaak, die het bij de NATO stilstaan beu was geworden⁵⁾, ten einde de greep van de rechtervleugel op de BSP opnieuw te verstevigen, en aldus het terrein voor te bereiden voor de „verzoening tussen de twee grote partijen" op basis van „een meer soepele soberheidspolitiek".

Vanzelfsprekend stuitte deze koers op hevig verzet vanwege de „ultra"-vleugel van het grootkapitaal, en van diens vertegenwoordigers in beide uittredende regeringspartijen. Vandaar de uitzonderlijk heftige campagne, gevoerd door de Liberale Partij in haar geheel en door de rechtervleugel van de CVP, tegen de vakbonden en de arbeidersbeweging in 't algemeen en tegen elke deelname van de BSP aan de nieuwe regering in 't bijzonder.

Daartegenover spanden enerzijds de groep rondom partij-voorzitter Theo Lefèvre in de CVP-leiding, en anderzijds de rechtse BSP-leiders met Spaak aan het hoofd zich zo veel mogelijk in, om de voorgenomen coalitie geen onoverkomelijke hinderpalen in de weg te leggen. Waarbij dient gevoegd dat de voornaamste linkse groepen in de BSP, met inbegrip van deze welke tijdens de staking een zeer positieve rol hadden gespeeld, gedurende de verkiezingscampagne bijna volledig ophielden met de officiële partijpolitiek te critiseren; dezelfde groepen voerden bovendien systematisch campagne tegen de Communistische Partij, onder voorwendsel dat deze door haar zelfstandig optreden „het arbeidersblok dreigde te verzwakken".

Nochtans was de CPB de enige die in haar verkiezingsprogramma op concrete wijze de *middelen* aantoonde, om de politiek van de „eenheidswet" voorgoed de rug toe te keren, en om het land de richting te doen inslaan van sociale, economische en politieke vooruitgang:

— 10 miljard vermindering van de militaire uitgaven;

---

(5) Des te meer daar alles er op wijst dat o.m. ook Kennedy de boezemvriend van Foster Dulles en Adenauer liever zag verdwijnen van het secretariaat-generaal van het Westelijke militaire bondgenootschap...

- 20 miljard heffingen op de winsten van het grootkapitaal;
- 50 miljard geleide investeringen, op vier jaar tijds, dankzij een verplichte lening bij de financiële maatschappijen, voor het schep-
pen van 100.000 nieuwe betrekkingen in de economisch geteisterde gewesten;
- nationalisatie van de energie-sector, enz.

Dan wanneer het programma van de BSP weliswaar een zeer grote plaats toekende aan de z.g. economische en financiële structuurher-
vormingen, zonder hier echter de minste welomlijnde democratische, anti-monopolistische inhoud aan te geven. Evenzeer als het wel sprak over „vermindering van de militaire uitgaven”, echter zonder dat hier ook maar de minste precieze aanwijzing werd aan toegevoegd over het „hoe” en het „hoeveel” . . .

Rechtse socialisten ter hulp van monopolies

Dit alles kon nochtans niet verhinderen, dat de verkiezingen van 26 maart een nieuwe bevestiging brachten van de wil van het werkende volk, om gedaan te maken met de „soberheidspolitiek” van de geldmachten.

Inderdaad: niet alleen verloor de CVP bijna 6% van het totaal aantal stemmen (het zij meer dan 10% van haar eigen stemmenaantal) en de absolute meerderheid van de zetels in de Senaat; bovendien won de Communistische Partij meer dan 60.000 stemmen en drie nieuwe Kamerzetels — hetgeen voor gevolg had dat beide arbeiderspartijen samen, ondanks bepaalde teruggang van het stemmenaantal van de BSP (ongeveer 35.000 stemmen) met 25.000 stemmen en drie Kamerzetels vooruitgingen.

Het bleek dus zeer duidelijk, dat het kiezerscorps de partijen die kost wat kost de „eenheidswet” hadden willen stemmen een ernstige nederlaag had toegediend, en dat de partijen die — voor wat de BSP betreft althans „officieel” — aan de zijde van de stakers hadden gestaan, gezamenlijk winst boekten, ondanks de geweldige hetze-campagne die door al wat rechts stond tegen het „straatoproer” was gevoerd.

In drie omstandigheden werd het moeilijker dan ooit voor de ver-
tegenwoordiging van de geldmachten, om verder openlijk te regeren *tegen* de arbeidersbeweging. De BSP-leiding kreeg, daarmee een enige kans, om te eisen dat een regering zou gevormd worden, waarvan het programma in zeer ruime mate tegemoet zou komen aan de verzuchtingen der werkers — en wel in de eerste plaats aan hun wil, om de rug toe te keren aan de „eenheidswet” en aan de politiek, die ertoe geleid had.

Doch in werkelijkheid bleek al zeer spoedig, dat de rechtse socia-
listische voormannen, gedreven door Spaak, het er op aanstuurden om „kost wat kost” een regering te vormen met de CVP ten einde de politiek van de NATO, van de Euromarkt en van het z.g. „sociale kapitalisme” voort te zetten — mits de nodige aanpassing aan de nieuwe toestand van het Belgische monopolie-kapitaal.

Vandaar dat in weerwil van haar meest plechtige verkiezingsbelof-
ten, de BSP ervan afzag, om de afschaffing te eisen van de „eenheids-

wet" en de opheffing van alle straffen en veroordelingen wegens stakingsfeiten. Zij vergenoegde zich met de verklaring, dat enkele van de meest reactionaire bepalingen van de „eenheidswet", gericht tegen de werkers in Openbare Dienst, zouden worden herzien, en met een overeenkomst, volgens welke de straffen en veroordelingen wegens stakingsfeiten slechts *individueel* zouden worden herzien.

Vandaar ook, dat zij volledig haar eisen opgaf, tot vermindering van de militaire uitgaven en tot afschaffing van alle West-Duitse militaire steunpunten op het Belgisch grondgebied. En dat zij, in ruil voor de verklaring volgens welke het belastingstelsel binnen één jaar grondig zou hervormd worden, haar toezegging gaf voor de *onmiddellijke* verhoging van de „overdrachtstaks", die hoofdzakelijk ten laste valt van de massa der verbruikers.

Vandaar tenslotte, dat de BSP zich op het gebied van de economische en financiële „structuurhervormingen" tevreden stelde, met de aankondiging van enkele hervormingen van technische en bestuurlijke aard, die tot enig doel hebben om de Staat een meer actieve rol in de economie te laten spelen, in dienst van de monopolies — en aldus het Belgisch kapitalisme ietwat beter te wapenen om het hoofd te kunnen bieden aan zijn meer „dirigistische" burens en concurrenten in de Euromarkt.

De toestand in BSP en ABVV

Dat een dergelijk compromis, waardoor de essentiële belangen van de arbeidersklasse werden prijsgegeven ten voordele van een nieuw bondgenootschap met de vertegenwoordigers der geldmachten, sterke ontevredenheid en heel wat ontgoocheling uitlokte in de rangen van BSP en ABVV, hoeft amper betoog.

Aldus stemden bijna 20% van de afgevaardigden op het buitengewoon Congres van de BSP — en onder hen de meerderheid van drie Waalse gewestelijke federaties en sterke minderheden van verschillende Waalse en Vlaamse federaties — tegen een regeringsdeelname in de gegeven omstandigheden.

De Algemene Centrale der Openbare Diensten (ACOD) van het ABVV sprak openlijk haar verzet uit tegen een ganse reeks van punten in het gesloten accoord.

„Combat", het weekblad van de „Mouvement populaire wallon" (Waalse Volksbeweging), welke door André Renard, afgetreden adjunct-algemeen secretaris van het ABVV, na de staking werd opgericht, drukte op klare wijze zijn wantrouwen uit — terwijl het Brussels linkse socialistische weekblad „La Gauche" zich rechtstreeks tegen het regeringsprogramma kantte.

Zelfs de rechtse meerderheid van het ABVV-Bureau zag zich genoopt om te laten weten dat het zich op generlei wijze door de gesloten politieke overeenkomst gebonden acht, „des te meer daar het ABVV niet eens werd geraadpleegd door de onderhandelaars".

Spijtig genoeg uiten zich deze ontevredenheid en dit verzet totogtoe niet in daden — op uitzondering na van een protestmotie die werd ingediend bij de regeringsformateur door een officiële delegatie van de ACOD.

Aldus was er in de Kamer, tijdens de discussie en de stemming over het vertrouwen aan de nieuwe regering, geen enkele socialist te vinden — zelfs niet onder diegenen, die het dichtst staan bij de linkse groepen in ABVV en BSP — om zijn stem te voegen bij deze van de vijf communisten — welke dan ook de enigen waren om deze ontevredenheid en dit verzet van brede lagen der arbeidersbeweging in het Parlement te vertolken. En zulks, wanneer de „ultra"-oppositie daarentegen — samengesteld niet alleen uit de liberalen, de „Volksunie"⁶⁾ en een tweetal uiterst rechtse „onafhankelijken", doch ook uit een belangrijke minderheid van de CVP-groep, met mannen zoals Eyskens aan het hoofd — zeer openlijk in het strijdperk trad, met het klaarblijkelijk oogmerk om de rechtervleugel in de regering tot maximale „vastberadenheid" aan te sporen.

Het meest bedenkelijke aspect van de huidige toestand in de arbeidersbeweging ligt echter in de steeds diepere verdeeldheid, die na de staking is tot uiting gekomen in de leidende middens van het ABVV, alsook van de „Gemeenschappelijke Actie" (die de BSP, het ABVV, de socialistische mutualiteiten en coöperatieven samenbundelt).

Dan wanneer doorheen de staking duidelijk is gebleken, dat de verschillende linkse stromingen en groepen *samen de meerderheid vertegenwoordigen* van de aangesloten arbeiders en bedienden, stuit men sedertdien op zeer ernstige moeilijkheden, om deze verschillende krachten tot één blok te vormen, ten einde de nieuwe „soberheidspolitiek" van de tandem Lefèvre-Spaak op doeltreffende wijze te bestrijden.

Eén van de grootste hinderpalen in dit opzicht is wel de tendens van André Renard en zijn groep, om de oppositie tegen de politiek van de rechtsen hoofdzakelijk te voeren vanuit een „Waals" standpunt — hetgeen rechtstreeks aansluit met hun poging om, tijdens de staking, het objectief „intrekking van de eenheidswet" in zekere mate te vervangen door het objectief „federalisme". Vandaag evenals toen dreigt een dergelijke oriëntering het *front van alle arbeiders — en antimonopolistische krachten tegen de geldmachten* in zekere mate te verzwakken omdat zij geen beroep doet, wel integendeel, op de steun van deze linkse krachten in Vlaanderen en te Brussel, die evenzeer als de grote meerderheid van de Waalse werkers gekant zijn tegen de voortzetting van de „soberheidspolitiek" en van de plannen tot sluiting van alle „onvoldoende winst afwerpende" mijnen en fabrieken. Indien men daarbij voegt dat in deze vakbonden waar Renard en zijn naaste vrienden rechtstreeks van aan het hoofd staan, de *syndicale democratie* niet altijd even stipt geëerbiedigd wordt als men van zulke verbeterden tegenstrevers van de rechtsen Louis Major en Dore Smets zou mogen verwachten — dan wordt het des te duidelijker dat het *niet* in de eerste plaats de actie van de „Mouvement po-

(6) Het succes van deze Vlaams-nationalistische partij bij de verkiezingen lijkt wel in hoofdzaak te wijten aan twee factoren:

- de ontevredenheid van vele Vlaamse katholieke kleine boeren en middenstanders ten opzichte van de C.V.P.;
- de heropleving van een zekere „Vlaams-nationale" stroming o.m. onder invloed van de ontwikkeling van de federalistische stroming in Wallonië

pulaire wallon" is, die de Belgische arbeidersbeweging uit haar huidige moeilijkheden kan helpen. Deze laatste dienen nochtans spoedig te worden overkomen, opdat een doeltreffende actie zou kunnen worden ingezet tegen de schadelijke politiek van de regering Lefèvre-Spaak.

Eenheid en actie tegen geldmachten, politiek CPB

Vandaar ook het grote belang van de inspanningen van de Communistische Partij, om alle krachten van de arbeidersbeweging te verenigen in de strijd tegen de „nieuwe soberheidspolitiek”, voor eerbiediging van de geest van de staking tegen de „eenheidswet” en van de verkiezingsprogramma's van beide arbeiderspartijen.

Reeds onmiddellijk na de verkiezingen publiceerde de CPB een „minimumprogramma, te verwezenlijken nog vóór de zomervacantie”, met als voornaamste punten, de volledige afschaffing van de „eenheidswet”, algemene amnestie voor alle stakingsfeiten, en een eerste onmiddellijke vermindering van de militaire uitgaven met 2 miljard.

Nu de regering is gevormd, en de verhoging van de „overdrachts-taks” is toegepast, heeft zij hieraan de onmiddellijke compensatie toegevoegd — in de vorm van een aanpassing van lonen, wedden, pensioenen, enz. aan de stijging van de levensduurte — van het aldus door de bevolking te lijden verlies aan koopkracht. Bovendien heeft zij de werkers opgeroepen, zich verder te verzetten tegen elke poging tot bedrijfssluitingen of afdankingen.

Doch in de eerste plaats legt zij de nadruk op de noodzaak, opnieuw over te gaan tot *concrete* vormen van strijd: brieven, petitie's, en delegaties bij de socialistische en ook christen-democratische parlementsleden; *brede syndicale vergaderingen* in de fabrieken en gemeenten; *plaatselijke en nationale betogingen*, enz.

Reeds wijzen de eerste tekens erop, dat haar oproepen tot het voortzetten van de *actie* tegen de „soberheidspolitiek” der geldmachten, zelfs nu deze wordt toegepast „op meer soepele wijze”, snel grond winnen.

Reeds is het duidelijk dat — alle manoeuvres en „handigheden” van de voorstanders van het z.g. „neo-kapitalisme”, met Lefèvre en Spaak aan het hoofd, — ten spijt — de Belgische arbeidersbeweging middel zal vinden, om haar eenheid tegenover de geldmachten te verstevigen, en zodoende nieuwe mijlpalen te plaatsen op de weg naar verdere sociale vooruitgang en vrede, naar uitbreiding en vernieuwing van de democratie — aldus haar trouw betuigend, aan de geest van de staking van december-januari en van de verkiezingen van 26 maart.

L. VAN GEYT.

Vonnis in een ziekenzaal

door Fidel Castro

Bij wijze van commentaar op de vergeefse poging van de Verenigde Staten om Cuba te overweldigen en op de dreiging van een nieuwe invasie publiceren wij hieronder een historisch document.

Het is een uittreksel uit de befaamde verdedigings-rede die Fidel Castro op 16 oktober 1953 tijdens een geheime rechtszitting in een ziekenhuis gehouden heeft. Dit proces was het vervolg op zijn eerste mislukte poging een revolutie te ontketenen door verovering van het fort Moncada in de provincie Oriente.

Bewaakt door honderd soldaten, in tegenwoordigheid van zes journalisten die geen woord over de zitting mochten publiceren, hield hij voor de vuist weg een rede van vijf uur. De Amerikaanse auteurs L. Huberman en P. M. Sweezy aan wier boek „Cuba” het onderstaande is ontleend, getuigden: „Zijn argumenten werden gesteund met citaten uit de wetten, uit de politieke wetenschap, economie, geschiedenis en filosofie. De rede was even geleerd als lang; vurig als slechts een toegewijde man kan zijn, die vervuld is van het vergezicht van de roem van zijn land. Het was een van de grootste redevoeringen in de strijd voor de vrijheid der mensheid”.

Redactie P. en C.

„**E**r is een ongehoorde toestand ontstaan, mijne heren rechters. Hier is een regime dat bang is een beklagde voor de rechtbank te brengen; een regime van bloed en terreur, dat van angst ineenkromp voor de morele veroordeling van mensen die zich niet verdedigen kunnen, — ongewapend, belasterd en geïsoleerd. Nadat zij mij aldus van alles beroofd hadden, ontnamen zij mij ook de rechtszitting waarin ik de hoofdbeklaagde ben.

Vergeet niet, dat dit gebeurd is in een periode van opheffing van de rechten van het individu, terwijl er een wet van de uitzonderings-toestand van kracht is evengoed als censuur van radio en pers. Wat voor vreselijke misdaden moet dit regime begaan hebben, om de stem van een beklagde zo te vrezem! . . .

Als gevolg van een hele reeks duistere en onwettige machinaties, veroorzaakt door de wil van hen die regeren en de zwakheid van hen die recht moeten spreken, ben ik hier in deze kleine kamer van het Burgerlijke Ziekenhuis, waarheen men mij bracht om in het geheim berecht te worden, zodat mijn stem gesmoord moge worden en niemand iets te weten zal komen van de vele dingen die ik thans zal zeggen. Waarom hebben we dan het indrukwekkende Paleis van Justitie nodig, dat de geachte rechters ongetwijfeld veel comfortabeler zullen vinden?

Ik moet U waarschuwen: het is onwijs om recht te spreken in een hospitaalkamer, omgeven door bewakers met geveld bajonet; de burgers zouden kunnen denken, dat het recht ziek is en . . . een gevangene! . . .

Ik zie dat mijn gehoor uitsluitend bestaat uit ongeveer 100 soldaten en officieren. Ik ben dankbaar voor de beleefde en ernstige attentie waarmee zij naar mij luisteren. Ik zou alleen wensen, dat het gehele leger voor me stond! Ik weet, het leger zal eens razend van woede zijn om de verschrikkelijke, vernederende bloedvlekken te verwijderen, die de huidige niets-ontziende kliek op zijn uniformen gemorst heeft in haar zucht naar macht. Wat een val staat hen te wachten, die nu arrogant op de ruggen van onze dappere soldaten zitten! — vooropgesteld natuurlijk dat het volk hen niet reeds lang tevoren naar beneden zal hebben gehaald.

Tenslotte zou ik willen opmerken dat men niet heeft toegestaan, dat ik een enkele verhandeling over het strafrecht in mijn cel mocht ontvangen . . . Men heeft mij ook verboden enig naslagwerk naar deze rechtszitting te brengen. Het maakt geen verschil. Ik draag de lessen van de Maestro¹⁾ in mijn hart en in mijn geest al die verheven ideeën van de mannen, die de vrijheid van de volkeren der wereld hebben verdedigd . . .

Het was nimmer onze bedoeling om tegen de soldaten van het regiment (van het fort Moncada op 26 juli 1953, vert.) te vechten, maar wij wilden het fort bij verrassing onder onze controle krijgen en de wapens nemen, teneinde het volk en de soldaten wakker te schudden.

Wij wilden hen uitnodigen, om de vaan der tyrannie te verlaten en het banier van de vrijheid te omhelzen; om de opperste belangen van de naties te verdedigen en niet de kleinzielige belangen van een kleine groep; om hun geweren om te draaien en op de vijanden van het volk te schieten en niet te schieten op het volk, waaronder hun eigen vaders en zonen zijn; om zich met het volk te verenigen, want zij zijn onze broeders, in plaats van zich tegen het volk te keren zoals de volksvijandige regering van hen gedaan trachtte te krijgen; om zich achter het schone ideaal te scharen, waarvoor het waard is zijn leven te offeren — de grootheid en het geluk van zijn land . . .

De geachte procureur-generaal was zeer benieuwd naar onze kansen van succes. Deze kansen waren gegrondvest op overwegingen van technische, militaire en sociale aard. Er is een poging gedaan de legende ingang te doen vinden dat moderne wapens het volk zouden verhinderen tyrannen omver te werpen. Militaire parades en pompeuze tentoonstellingen van oorlogstuig worden gebruikt om deze mythe in stand te houden en bij het volk het idee van absolute onmacht te kweken. Maar er is geen wapen en geen geweld dat het volk overwinnen kan als het eenmaal besloten heeft zijn rechten te heroveren . . .

Ik heb gezegd dat de tweede overweging waarop wij de kansen van ons succes baseerden van sociale aard was omdat wij van de steun van het volk verzekerd waren. Wanneer wij over het volk spreken dan bedoelen we niet hen die in rijkdom leven, de conservatieve elementen van de natie die elk regime van onderdrukking, van dictatuur

---

1) Bedoeld is „Maestro”, meester Marti, een progressieve geleerde, die door Castro vereerd wordt. Marti wordt verderop in de rede als „Apóstal”, de apostel aangediend.

en despotie begroeten en zich in het stof wentelen voor de heer die aan de macht is.

Wanneer wij over strijd spreken dan bedoelen wij met het volk de grote in verdrukking levende massa aan welke door iedereen beloften worden gedaan en die door iedereen bedrogen wordt; wij bedoelen het volk dat verlangt naar een waardiger en rechtvaardiger natie; dat voortgedreven wordt door de oude aspiraties naar gerechtigheid, want het heeft geleden van onrecht en bedrog, generatie na generatie; het volk dat naar grote en verstandige veranderingen op alle gebieden van zijn leven verlangt. Het volk dat bereid is voor het bereiken van deze veranderingen de laatste adem van zijn leven te geven.

Wanneer men een doel uiteenzet dan is de eerste voorwaarde van ernst en goede bedoeling te doen wat niemand anders doet en dat is te spreken met absolute duidelijkheid en zonder vrees. De demagogen en beroepspolitici die op het platvorm het wonder volbrengen om in alles gelijk te hebben en iedereen een plezier te doen, bedriegen noodzakelijkerwijs alles en iedereen. De revolutionairen moeten hun ideeën moedig uitdragen, hun principes duidelijk maken en hun bedoeling uiteenzetten zodat niemand bedrogen wordt, noch vriend noch vijand.

*

De mensen waarop wij in onze strijd rekenden zijn deze:

700.000 Cubanen zonder werk, die er naar verlangen hun dagelijks brood eerlijk te verdienen zonder te moeten emigreren op zoek naar een bestaan; 500.000 landarbeiders, die in miserabele hutten gehuisvest zijn, 4 maanden in het jaar werken en de rest van het jaar honger lijden, hun ellende delen met hun kinderen; die geen centimeter land hebben om te bewerken en wier bestaan medelijden wekt in elk hart dat niet van steen gemaakt is; 400.000 industrie- en havenarbeiders, wier pensioengelden verduisterd zijn, wier sociale uitkeringen werden gestolen, wier huizen ellendige krotten zijn, wier loon van de baas naar de woekeraar gaat, wier toekomst loonsverlaging en ontslag, wier leven onafgebroken werk en wier enige rust — het graf is.

Honderdduizend kleine boeren die leven en sterven terwijl ze het land bewerken dat niet van hen is; die naar de grond met treurnis in hun hart kijken zoals Mozes naar het beloofde land; die als feodale slaven voor een stukje land moeten betalen door een deel van hun oogst af te geven; die er niet van kunnen houden, het niet kunnen verbeteren of verfraaien; geen citroen — en sinaasappelboom er op kunnen planten omdat zij nooit weten wanneer de sherif met de wacht komt om hen er van af te zetten; 300.000 onderwijzers en leraren, die toegewijd werken aan een betere toekomst van nieuwe generaties en die zo slecht behandeld en betaald worden; 20.000 kleine zakenlieden, die gebukt gaan onder schulden, geruïneerd worden door de crisis en geplaagd door een leger van uitbuiters en gecorrumpeerde ambtenaren; 10.000 jonge wetenschapsmensen, die van een universiteit komen met hun graad, die werken willen en vol hoop zijn al-

leen om te ontdekken dat zij in een doodlopende straat staan waar alle deuren zijn gesloten en waar niemand hun protest en smeekbeden hoort. Dit zijn de mensen die het ongeluk kennen en daarom in staat zijn met onbegrensde moed te strijden.

*

De vraagstukken betreffende het land, de industrialisatie, de huisvesting, de werkloosheid, de opvoeding en de gezondheidszorg voor het volk — dit zijn de zes problemen waarvoor wij direct stappen zouden ondernemen om ze op te lossen, mét het herstel van de volksoorlogen en de politieke democratie.

Misschien lijkt deze uiteenzetting koud en theoretisch wanneer men de verbijsterende en tragische condities van het land ten aanzien van deze zes vraagstukken niet kent, om niet te spreken over de meest vernederende politieke onderdrukking.

85% van de kleine boeren in Cuba betalen pacht en leven onder de bestendige bedreiging van het land beroofd te worden dat zij bewerken. Meer dan de helft van het beste land behoort aan buitenlanders. In Oriente, de grootste provincie, strekken de landerijen van de United Fruit Company en de West Indian Company zich uit van de noord- tot aan de zuidkust. Er zijn 200.000 boerenfamilies die geen hectare land hebben om voedsel te verschaffen voor hun hongerende kinderen. Aan de andere kant zijn er 2,5 miljoen hectare vruchtbaar land, in eigendom van machtige belangen, die niet bewerkt worden.

Cuba is boven alles een landbouwstaat. Zijn bevolking woont grotendeels op het land. De stad is afhankelijk van de landelijke gebieden. De grootheid en de voorspoed van ons land hangen af van een gezonde en krachtige landelijke bevolking, dat van de grond houdt en weet het te bewerken, binnen het raam van de staat dat de boeren beschermt en leidt. Wanneer wij dit alles overwegen, hoe kunnen we de huidige stand van zaken langer dulden.

Met uitzondering van een paar voedsel-, hout- en textielfabrieken blijft Cuba producent van grondstoffen. Wij voeren suiker uit en importeren snoepjes; wij exporteren huiden en voeren schoenen in; wij verscheppen ijzer en kopen ploegen in het buitenland. Iedereen is het er over eens dat de noodzaak tot industrialisering van het land urgent is, dat we een staalindustrie, een papier- en chemische industrie moeten hebben; dat wij ons vee en onze graanproducten moeten verbeteren evenals de techniek en verwerking in onze voedselindustrie ten einde het hoofd te bieden aan de ruineuze concurrentie van de Europeanen en de Amerikanen; dat wij koopvaardijvlootten nodig hebben; dat het toerisme een bron van inkomsten zou moeten zijn. Maar de kapitalisten staan er op dat de arbeiders onder het Claudianse juk blijven; de staat doet niets en de industrialisatie kan wachten tot Sint Juttemis.

Even ernstig of nog ernstiger is het vraagstuk van de huisvesting. Er zijn 200.000 hutten en krotten in Cuba; 400.000 families op het land en in de steden leven in overbevolkte barakken zonder een minimum aan sanitaire inrichtingen.

Twee miljoen tweehonderdduizend van onze stedelijke bevolking

betalen huren, die een vijfde tot een derde van hun inkomen op-eisen; 2,8 miljoen van onze stedelijke en landelijke bevolking heeft geen electriciteit. Wanneer de staat verlaging van de huur voorstelt, dreigen de huiseigenaren met stopzetting van de woningbouw; indien de staat niet ingrijpt, wordt er gebouwd zolang de eigenaren hoge huren krijgen, anders zouden ze geen enkele baksteen leggen, zelfs wanneer de rest van de bevolking in de open lucht zou moeten leven.

Het monopolie van de gas- en electriciteitsbedrijven is niet beter: zij leggen lijnen aan zolang dat winstgevend is en verder is het hen een zorg of de mensen voor de rest van hun leven in het duister le-ven. De staat kruist zijn armen en de mensen hebben electricische stroom noch huizen.

Ons onderwijsstelsel is volkomen in overeenstemming met de rest van onze nationale situatie. Waar de arme boer geen eigenaar van het land is, zijn ook geen landbouwscholen nodig. Waar er geen indus-trie is, wat zou het nut van technische of industriescholen zijn? Ie-dereden is het eens met de absurde logica: er is noch het een noch het ander. In ieder willekeurig klein Europees land zijn er meer dan 200 technische scholen, in Cuba zijn er slechts zes en de jongens doen hun examen zonder gelegenheid te krijgen hun bekwaamheid te ge-bruiken. De kleine landelijke scholen worden slechts door de helft van de kinderen bezocht — barrevoets, half naakt en ondervoed, en vaak moet de onderwijzer de nodige materialen van zijn eigen salaris kopen. Is dit de manier om een natie groot te maken?

Slechts de dood brengt verlossing van de ellende. Bij die vroege dood is de staat echter zeer behulpzaam. Negentig procent van onze kinderen op het platteland worden opgevreten door parasieten, die door hun voetjes het lichaam binnendringen.

De hogere kringen worden tot tranen geroerd als ze horen dat een kind gestolen of vermoord is, maar zij blijven misdadig onverschillig jegens de massale moord op zovele duizenden kinderen die onder vreselijke pijnen jaarlijks sterven omdat er geen medische hulp is!

Hun onschuldige ogen — waar de dood reeds uitstraalt — schijnen in de eeuwigheid te zien alsof zij om vergiffenis vragen voor mense-lijk egoïsme, alsof zij God smeken zijn wraak op te schorten. Wan-neer het hoofd van een familie slechts gedurende vier maanden van het jaar werkt, — waarmee moet hij kleren en medicijn voor zijn kinderen kopen?

Zij zullen met rachitis groot worden en geen tand in hun mond hebben als ze dertig zijn; zij zullen tien miljoen redevoeeringen ge-hoord hebben en tenslotte van ellende en ontgoocheling sterven. Openbare ziekenhuizen, die altijd vol zijn, nemen slechts patiënten aan, die door de een of ander machtige politicus zijn aanbevolen en in ruil daarvoor de stem van de ongelukkigen en hun familie opeisen, zodat Cuba op deze weg zal voortgaan of een nog slechtere . . .

De toekomst van ons land en de oplossing van zijn problemen kun-nen niet afhankelijk blijven van de egoïstische belangen van een dozijn financiers, noch van de koude winst-calculaties, die door tien of twaalf magnaten in hun luchtgekoelde kantoren worden uitgewerkt.

Het land kan niet op z'n knieën blijven liggen voor de wonderen van een gouden kalf, zoals dat uit de bijbel, dat door de furie van de

profeten werd vernietigd. Een gouden kalf kan geen enkel wonder verrichten.

De problemen van onze republiek kunnen slechts opgelost worden wanneer wij ons wijden aan de strijd voor deze republiek met dezelfde energie, oprechtheid en het patriottisme, waarmee onze bevrijders bezielde waren, toen zij haar oprichtten.

Niet door staatslieden als Carlos Saladrigas²⁾ wiens staatsmanskunst bestaat in het handhaven van de bestaande toestand en het formuleren van frases over „garanties voor beleggingskapitaal” en „de wet van vraag en aanbod”, zullen onze problemen opgelost worden. De ministers kunnen vrolijk babbelen in een herenhuis op Fifth Avenue³⁾ totdat zelfs het stof van de beenderen dergenen is verdwenen, wier problemen direct moeten worden opgelost. In de wereld van vandaag worden sociale vraagstukken niet door spontane schepping opgelost.

*

Een revolutionaire regering met de steun van het volk en het respect van de natie zou, onmiddellijk na de zuivering van de diverse instellingen van omkoopbare en corrupte ambtenaren, beginnen met de industrialisering van het land, al het opgepote kapitaal mobiliseren, dat thans op anderhalf miljard dollar wordt geschat en deze reusachtige taak toevertrouwen aan deskundigen, aan mensen met volledige competentie voor onderzoek, leiding, het uitwerken van plannen en hun uitvoering.

Na de honderdduizend kleine boeren het land gegeven te hebben, dat zij voorheen pachtten, zou de revolutionaire regering onmiddellijk beginnen met de oplossing van het vraagstuk van de grond. Allereerst zouden wij in overeenstemming met de Grondwet de maximale omvang van grondbezit voor elk type van landbouwonderneming vaststellen, wij zouden de vrijkomende gronden verwerven door onteigening, door het land terug te nemen dat de staat ontstolen werd, wij zouden moerassen ontginnen, grote kwekerijen aanleggen en grote gebieden voor herbebossing reserveren.

Voorts zouden wij het overschietende land verdelen onder de boeren met voorrang voor de grote families, wij zouden landbouwcoöperaties bevorderen. Wij zouden geldmiddelen, uitrusting, bescherming en nuttige leiding aan de boeren verschaffen.

Een revolutionaire regering zou het woningprobleem oplossen door de huren met de helft te verlagen; door vrijstelling van belasting te geven op huizen die door de eigenaars bewoond worden; door de belasting te verdriedubbelen op huizen, die verhuurd worden; door de krotten neer te halen en hen te vervangen door moderne flatgebouwen; door de huizenbouw op het eiland op een schaal te financieren, zoals totnutoe ongekend is.

Onze maatstaf zou zijn, dat evenals iedere boerenfamilie haar eigen stuk grond bezitten moet, iedere stedelijke familie haar eigen huis of woning hoort te bezitten. Er is voldoende bouw materiaal en er

2) Saladrigas — door Batista in 1944 als „president” naar voren geschoven.

3) Fifth Avenue — Rijke lui's buurt in Havanna.

is meer dan genoeg mankracht op Cuba om voor iedere Cubaan een behoorlijk huis te bouwen. Maar als we voortgaan met te wachten op het wonder van het Gouden Kalf, dan zullen duizend jaren voorbijgaan en het vraagstuk zal onopgelost blijven... Met deze drie plannen en hervormingen zou het vraagstuk van de werkloosheid automatisch verdwijnen...

Degenen die mij een dromer noemen, antwoord ik met de woorden van José Martí: „Een echte man zoekt niet de weg waar het voordeel ligt, maar de weg van de plicht en dit is de enige praktische man, wiens droom van vandaag de wet van morgen zal zijn. Hij die teruggezien heeft en de omwentelingen van de geschiedenis en culturen gedurende eeuwen van bloedige strijd in vlammen heeft zien ondergaan, — hij weet dat het welzijn van de mens zonder uitzondering aan de kant van de plicht ligt”.

Voor mijn dode vrienden vraag ik niet om wraak. Aangezien hun leven zonder prijs is, zouden zelfs hun moordenaars niet met hun leven kunnen betalen. Niet door bloed kunnen wij hen verlossen die stierven voor hun land. Het geluk van hun volk is het enige huldeblijk dat wij hen geven kunnen.

Mijn kameraden zijn noch dood noch vergeten; hun moordenaars zullen met ontzetting de onsterfelijke, zegevierende kracht van hun ideeën gadeslaan. Laat de Apóstal¹⁾ voor mij spreken:

„Er is een grens aan de tranen die wij op het graf van onze doden kunnen vergieten.

Niet om te schreien over hun dood moeten wij erheen gaan, maar om te denken over hun oneindige liefde voor het land en zijn roem — een liefde die nimmer faalt, nimmer hoop verliest, nimmer verzwakt. Want de graven van de martelaars zijn de schoonste altaren van onze tijd.

Wanneer iemand sterft

In de armen van een dankbaar vaderland

Eindigt de dood, gevangensmuren storten ineen —

Met de dood begint het leven...”

✱

Met recht op rebellie tegen tyrannie. miene heren rechtens. is van de vroegste tijden tot vandaag door mensen van elk geloof en overtuiging erkend... Thomas van Aquino verwerpt in zijn Summa Theologica de doctrine van de tyrannenmoord maar houdt vast aan de these, dat tyrannen door het volk verdreven moeten worden.

Martin Luther verklaarde dat wanneer regeringen degenereren tot tyrannen die de wet schenden, hun onderdanen bevrijd zijn van de plicht tot gehoorzaamheid. Zijn leerling Philip Melancton houdt vast aan het recht tot verzet, wanneer een regering tot despotie vervalt en Calvijn, de grootste denker der reformatie, stelt ten aanzien van politieke ideeën, dat het volk gerechtigd is tot de wapens te grijpen, ten einde zich tegen elke overweldiging te verzetten.

1) Zie pag. 260. Bedoeld is dr. Martí.

[Castro haalt vervolgens een Spaanse Jezulet, de Britse filosofen Milton en Locke, Rousseau en anderen aan. Hij citeert uit de Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring en de Franse Verklaring van de Rechten van de Mens om zijn recht tot opstand te verdedigen en vervolgt:)

„Ik geloof dat ik mijn standpunt voldoende gerechtvaardigd heb. Ik heb meer argumenten aangevoerd dan de geachte procureur-generaal aanvoerde voor zijn eis om mij tot 26 jaar gevangenisstraf te veroordelen. Iedereen steunt de mensen die voor de vrijheid en het geluk van de mensen strijden. Niemand steunt hen, die de mensen onderdrukt, hen beledigt en in koelen bloede berooft.

Hoe kunt U rechtvaardigen dat Batista aan de macht blijft, aangezien hij de macht veroverde tegen de wil van het volk en door schending van de wetten der Republiek, door gebruik van verraad en geweld?

Hoe kunt U een bloedig en schandelijk regime wettelijk noemen? Hoe komt U erbij een regime revolutionair te noemen, terwijl het de meest achterlijke mensen, de meest achterlijke ideeën en de meest achterlijke bureaucratie vertegenwoordigt? Hoe wilt U het hoogverraad van een Hof als rechtsgeldig voorstellen, waar het de taak heeft onze Grondwet te verdedigen? Met welk recht sturen de rechtbanken burgers naar de gevangenis, die getracht hebben het land te redden door hun bloed en hun leven te geven?

Mijne heren rechters, ik ben de bescheiden burger die vergeefs gekomen is om de naar macht dorstende lieden te straffen, die de wet geschonden en onze instellingen vernietigd hebben. Nu ben ik aangeklaagd wegens een poging dit onwettige regime omver te werpen en de grondwet te herstellen; ik ben gedurende 76 dagen vastgehouden, men heeft mij het recht ontzegd met wie dan ook te spreken, zelfs niet met mijn zoon; bewaakt door twee zware machinegeweren, leidt men mij door de stad. Ik ben naar dit ziekenhuis overgebracht om in het geheim zwaar gestraft te worden: en de procureur-generaal verlangt plechtig met het wetboek in zijn hand, dat ik tot 26 jaar gevangenisstraf zal worden veroordeeld.

U kunt antwoorden dat het Hof bij een vorige gelegenheid door geweld verhinderd werd, dit te doen. Nu dan, beken: deze keer dwingt het geweld U mij te veroordelen. De eerste keer was U niet in staat de schuldigen te straffen; nu wordt U genoodzaakt de onschuldigen te veroordelen.

Vrouw Justitia is twee keer verkracht!

Ik kom tot het slot van mijn verdediging, maar ik wil niet eindigen zoals advocaten meestal doen — vragen om de beklagde vrij te laten. Ik kan geen vrijheid voor mezelf vragen, terwijl mijn kameraden in de schandelijke gevangenis van Isla de Pinos lijden. Stuur mij erheen, zodat ik hun lot kan delen. Het is begrijpelijk dat eerlijke mensen in deze Republiek dood of gevangen zijn, waar de president een dief en een misdadiger is.

Ik weet dat gevangenschap hard voor mij zal zijn zoals het is voor iedereen — met zijn laffe dreigementen en zijn onmenselijke folteringen. Maar ik vrees de gevangenis evenmin als de woede van de ellendige tyran, die 70 van mijn broeders vermoord heeft.

Veroordeel mij. Het laat me onverschillig. De geschiedenis zal me rechtvaardigen.”

Castro kreeg 15 jaar, zijn broer Raùl 13. Twee jaar later werden ze vrij gelaten...

Enkele maanden nadien vertrok hij naar Mexico. Eind november 1956 keerde hij terug met 82 vrienden. De bevrijding van Cuba begon...

Castro begon ook met de uitvoering van het program dat hij voor de rechtbank van Santiago zo welsprekend ontwikkeld had. En dit is de zonde waarvoor Washington in april 1961 vergeefs getracht heeft hem te laten boeten.

Mededeling aan onze lezers

Zoals gebruikelijk, zullen de nummers van juli en augustus ook dit jaar als één gecombineerd nummer verschijnen. Dit gecombineerde nummer kan tegen 1 juli a.s. tegemoet worden gezien.

De hersenen van de mens

door D. ORLOWA

De hersenen van de mens . . . De meest gecompliceerde, meest perfecte, meest verbazingwekkende van de scheppingen der natuur. Hier, in dit levende, kloppende weefsel worden grote ideeën, stoutmoedige daden, welluidende rijmen en strikt matematische formules geboren. Dit is de bron van waaruit de eerste ideeën van kunstmatige aardsatellieten, electronische machines, kernreactoren en automatische lijnen kwamen. Op bevel van de hersenen, hebben ijverige handen deze ideeën op papier gezet, hen omgezet in hout en metaal, hen gedwongen te vliegen, handelen en de mens te dienen.

De hersenen van de mens . . . Hoeveel ongelofelijke moeilijkheden hebben zij overwonnen in de loop van duizenden jaren van ontwikkeling, hoeveel gecompliceerde raadselen en verborgen mysteries hebben zij opgelost. Het geheimste van alles, dat nog niet volledig is opgelost, is het mysterie van de hersenen zelf.

De eerste padvindders

Als de anatomen uit de Renaissance lijken ontleedden, onderzochten zij vol verbazing het orgaan dat verborgen ligt onder het sterke gewelf van de schedel. Zij maakten tekeningen van zijn gecompliceerde windingen, vervlochten vaten en aan elkaar gevoegde halfronden. Als reizigers die een nieuw ontdekt land onderzoeken gaven zij de verschillende delen fraai klinkende namen zoals pons varolii, turks zadel, zeepaard, sylvische viaduct, akker en vore.

Zij wisten nog niet dat deze voren en windingen door de mens overgeërfd waren van een eindeloze reeks voorouders, dat de hersenschors, die het eerst bij de reptielen voorkwam, op iedere trede van de biologische ladder groeide en gecompliceerder werd, tot zij niet genoeg ruimte meer had in de schedel en in vouwen ging liggen.

Zij vermoedden zelfs niet dat de hersenen het orgaan van de gedachte waren. Men dacht in die tijd nog dat de ziel, het hart het centrum van de geestelijke activiteit waren.

Nog in de achttiende eeuw, toen de Franse geleerde Gall, de knobels van de schedel begon te bestuderen, dacht hij dat deze correspondeerden met de „capaciteiten van de ziel” en zocht hij naar de centra van hooghartigheid, geestigheid, liefde voor kinderen en neiging tot diefstal in het hoofd van een man. De ontdekkingen van Gall werden enthousiast besproken in de deftige salons, maar serieuze geleerden verwierpen ze volledig. Honderd jaar geleden vormden zij in Parijs, onder leiding van de vooraanstaande Franse anatoom en antropoloog, Paul Broca, het Genootschap van Antropologen, waarvan het doel de studie van de menselijke hersenen was.

Waardoor wordt de maat van de geestelijke capaciteiten van de mens bepaald? Dit probleem liet de geleerden over de gehele wereld niet los. Het werk van de Duitse onderzoeker, Wagner, die de hersenen van vijf gestorven geleerden uit Göttingen bestudeerde, was reeds in Parijs bekend. Men veronderstelde dat de hersenen van geleerden verschilden van die van gewone stervelingen. Maar, ondanks zijn vooroordelen, kon Wagner niets bijzonders vinden in zijn preparaten. Dat was een erge teleurstelling.

Zijn tabel van het gewicht van de menselijke hersenen veroorzaakte niet weinig discussie. Het is waar dat de hersenen van de naturalist Cuvier en de dichter Byron onder de eersten van zijn tabel stonden, maar direct na Byron, die de ideeën van een hele generatie had beïnvloed, kwam een oude man die zijn hele leven in een krankzinnigengesticht had doorgebracht en de hersenen van een driejarig kind met een waterhoofd bleken zwaarder te zijn dan die van de grote Cuvier.

Verhitte discussies werden avond na avond gehouden in het genootschap voor antropologie. Broca zelf sprak drie maal, waarbij hij Wagner bestreed en zijn eigen tabel aanpreef. Maar ondanks de overvloed van feiten, bewees deze ook niets. Het gewicht van de hersenen varieerde binnen zeer ruime grenzen en was dikwijls niet in overeenstemming met de geestelijke capaciteiten en het gevolgde onderzoek van hen aan wie ze hadden behoord.

Hoewel ze eerbied hadden voor het werk van hun collega's, konden de geleerden nog helemaal geen conclusies trekken. Het enige wat onmiskenbaar was, was de noodzaak van een voortzetting van het onderzoek en het bijeenbrengen van de grootst mogelijke hoeveelheid gegevens over de hersenen van hen die zich met geestelijke arbeid bezig hielden.

De leden van het genootschap voor antropologie sloten een merkwaardige overeenkomst: zij die het eerste stierven moesten hun hersenen nalaten aan de overgebleven leden voor onderzoek. Voor ieder van hen was dit het laatste wat zij hun geliefde wetenschap konden schenken.

De eerste die stierf was de arts en demograaf, Bertillon. In die tijd was het reeds bekend uit de onderzoekingen van Paul Broca, dat het spraakcentrum in het gebied van de derde frontale wending ligt. Iedereen verwachtte dat deze winding zwakker ontwikkeld zou zijn dan de andere bij Bertillon. Want hun arme vriend was, ondanks al zijn geleerdheid, een slechte spreker. Maar de derde winding leek in tegendeel zeer sterk. Al weer een tegenstrijdigheid!

Volgens hun vaste overeenkomst werden de hersenen van ieder gestorven lid van het genootschap zorgvuldig onderzocht. De dag kwam dat ook Broca's hersenen bestudeerd werden.

Verschillende eigenaardigheden en verschillen in de uiterlijke structuur van de hersenen werden geconstateerd bij de ontleding, maar zij wezen in het geheel niet op bepaalde wetten.

De geleerden moesten de op het eerste gezicht logische hypothese loslaten dat de menselijke geest afhankelijk is van het gewicht en de structuur van de hersenen.

De onjuistheid ervan werd uiteindelijk bewezen door Russische geleerden. In 1887 bracht professor D. Zernov op het tweede congres van Russische artsen een rapport uit over de anatomische bijzonderheden van de hersenen van intellectuele personen.

Na een scherpe aanval op de theorieën van de Duitse geleerde Bischoff, ontkende Zernov het bestaan van deze bijzonderheden. Zijn uitgebreide onderzoek besloeg onder meer de bestudering van de hersenen van generaal S. Iedereen wist dat dit generaal Skobelev was en sommigen waren geschokt toen zij hoorden dat, bij ongeveer een derde van de gevallen die door prof. Zernov bestudeerd waren, de hersenen van gewone soldaten en boeren zwaarder bleken te zijn dan die van de beroemde generaal, hoewel Zernov er de nadruk op legde dat de ontwikkeling en energie van de generaal onbetwistbaar waren en de afwezigheid van iedere bijzonderheid in zijn hersenen alleen maar bewees dat het volume van dit orgaan geen aanwijzing is voor geestelijke intelligentie.

„Geen verstandig mens kan er aan denken de mate van intellectuele ontwikkeling af te meten aan het gewicht van de hersenen”, was zijn besliste conclusie.

Zo leerden de eerste padvindsters dat zij op het verkeerde spoor waren. Maar zelfs dat was al iets.

Ook anderen stelden, naast de geleerden, belang in het probleem van het onderlinge verband tussen de capaciteiten van de mens en de structuur van zijn hersenen. Zoals dikwijls, zo niet altijd, gebeurt, werd een abstract wetenschappelijk probleem een probleem van het leven en de politiek.

Kolonisatoren, eigenaren van koffie- en bananenplantages trachtten het zwiepen van hun zweep te rechtvaardigen door „informaties” over de sterke gelijkensissen tussen de hersenen van Afrikanen en de apen. Hooghartige Amerikaanse senatoren, geestelijke vaders van de Ku-Klux-Klan, beweerden dat de natuur zelve de „zwarten” hersenen gegeven had die niet geschikt waren voor ontwikkeling en staatsmanschap. Fascistische moordenaars eisten als razenden bewijzen voor de superioriteit van de Arische hersenen over die van alle andere naties en volkeren.

En zo begon een zekere Kost een boek te schrijven over de „onvergelijkelijke Arische hersenen,” en een zekere Altschuhl verklaarde, nadat hij twee hoeken van een van de windingen van de hersenen van een neger onderzocht had, dat de negers van „lager ras” waren. Artikelen die vaststelden dat de hersenen van Mongolen van het „aapachtige”, maanvormig gegroefde type waren verschenen in Amerikaanse, Britse en Duitse tijdschriften. Deze verklaringen werden gestaafd met foto's en protocollen, als het ware om te zeggen: durf het eens te ontkennen!

Maar de Russische geleerden ontkenden het. Zij namen de enorme taak op zich om de verschillen na te gaan die er bestaan in de hersenen van verschillende mensen en het onderlinge verband tussen hun structuur, functies, organisatie en activiteit.

Levende waarheid

Het is bekend dat de schors die de hoog ontwikkelde hersenen omgeeft niet homogeen is. Zij heeft verscheidene horizontale lagen en bijzondere gebieden — onderzoekers hebben er tot 200 van geteld — met een andere structuur en celverdeling.

Aan het eind van de vorige eeuw kwam de Russische geleerde Vladimir Bets tot de conclusie dat de hersenen bestudeerd moesten worden naar de bijzondere eigenschappen van die gebieden en niet naar hun windingen.

De uiteinden van analysatoren zijn over deze gebieden verdeeld en analysatoren zijn merkwaardige levende instrumenten die aan ons bewustzijn kleur, geluid, reuk en gevoel doorgeven, die ons helpen de indrukken van de wereld buiten ons te realiseren. Op de gecompliceerde vreemde landkaart van de hersenen zijn gebieden die gaan over de spraak, het schrijven en de fijne coördinatie van bewegingen. Er zijn ook „stomme” gebieden nog niet bestudeerd zijn. Geleerden zijn er kort geleden pas in geslaagd de betekenis van sommige ervan te ontcijferen.

De wetenschap kent geen gemakkelijke wegen. Iedere ontdekking, zelfs als zij toevallig lijkt, is de vrucht van langdurige onderzoeken. Maar er is misschien geen andere tak van wetenschap die zo gecompliceerd is, die zoveel inspanning, arbeid en geduld vereist als de bestudering van de hersenen.

Om de interne structuur van de hersenen te onderzoeken, sneden onderzoekers deze in 20.000-25.000 bijna onzichtbare dunne lagen. Nadat deze met speciale kleurstoffen behandeld zijn en op glasplaatjes geplakt, worden zij opgeborgen in een grote kast. En hoeveel zorgvuldige aandacht moet aan elk van deze glaasjes gewijd worden! De cellen moeten onder de microscoop onderzocht worden, hun aantal moet berekend worden en hun verschillen moeten genoteerd worden. En dat hele enorme werk geeft de onderzoeker maar een klein beetje feitelijke gegevens, want hij heeft slechts één stel hersenen onderzocht.

Weken, maanden en jaren van onderzoek. Stapels schriften met beschrijvingen van iedere afzonderlijke snede van de cortex. En ten slotte is een grote groep Sowjetgeleerden van het Herseninstituut van de Academie van Medische Wetenschappen van de USSR in staat onweerlegbare feiten te brengen die de onwetenschappelijke aard van de rassentheorieën aantonen.

De capaciteiten van een mens, en nog minder van een geheel ras, kunnen niet beoordeeld worden naar een tekening van de hersenen. Net als er in de wereld geen twee gelijke vingerafdrukken zijn, geen twee handpalmen met precies dezelfde lijnen, zijn er geen twee volledig gelijk gevormde hersenen. Geleerden hebben de talloze individuele variaties in de dikke lagen van de hersenschors berekend, de richting en de aard van de windingen en de vorm van de individuele cellen. Ze zijn tot de vaste overtuiging gekomen dat er geen aan sexe of ras gebonden bijzonderheden van de hersenen bestaan.

De hersenen van personen van verschillende nationaliteiten heb-

ben gelijke scheppende mogelijkheden. Het is zelfs niet noodzakelijk naar speciale verhandelingen te verwijzen om dit principe, dat door Sowjet-geleerden is bewezen, te aanvaarden. Met hoeft slechts een stapel kranten door te kijken en de artikelen te vinden over de vorming van onafhankelijke vrije staten in „het Zwarte Afrika”, hun werk te leren kennen en aan de vurige redevoeringen te denken van hun nationale helden. Welk een staatsmanswijsheid, welk een hoogstaande geest en scheppende vooruitzichten zien wij bij hen die burgerlijke kameleons van de wetenschap durfden onderbrengen in de categorie van de „lagere rassen”! Deze mensen zijn nu de internationale arena binnengekomen als gelijken. De wetenschappelijke en levende waarheid hebben elkaar gevonden.

Op de Drempel van het Mysterie

De pogingen van de wetenschap die zwijgende en mysterieuze citadel — de menselijke hersenen — te doorgronden worden reeds eeuwenlang ondernomen. De verschillende stadia van deze strijd worden gekenmerkt door gelukkige ontdekkingen en bittere mislukkingen, ongewilde dwalingen en bewuste verdraaiingen van de waarheid.

Er is een verhaal dat vertelt dat Charles Darwin eens ruzie had met zijn meest geliefde leerling omdat hij durfde veronderstellen dat de sprong van aap naar mens was volbracht met behulp van goddelijke macht.

Als Darwin eens wist dat, honderd jaar later, verklaringen over een „mysterieuze kracht buiten de hersenen,” die de geestelijke activiteit van de mens bestuurt, gehoord zouden worden vanaf de kathedraal van internationale congressen! Want dat waren precies de woorden die kort geleden geuit werden door de vooraanstaande Britse fysioloog Eckles, een leerling van Sherrington, dezelfde Sherrington die Academiëlid Pawlow zo scherp critiseerde wegens zijn idealisme.

De wetenschap van de hersenen wordt gekruist door de progressieve lijn van het materialisme dat vastberaden strijdt tegen het idealisme, van sobere kennis tegen vaag mysticisme, moedig geloof in de kenbaarheid van de wereld tegen laf agnosticisme.¹⁾

„De arbeid en daarmee gepaard de gearticuleerde spraak zijn de twee voornaamste stimulansen geweest onder invloed waarvan de hersenen van de aap geleidelijk aan omgevormd werden tot menselijke hersenen” — deze woorden van Engels, die gehouwen zijn in de muur van het Herseninstituut van de Academie van Medische Wetenschappen van de USSR, dienen de Sowjetgeleerden tot motto en zijn het uitgangspunt van hun onderzoekingen.

De menselijke hersenen hebben niet alleen de rijkdom van de aarde geschapen. In de moeilijke strijd tegen de elementen, bij het overwinnen van moeilijkheden en het kennis nemen van de omgevende wereld hebben zij zichzelf geschapen.

In het ontwikkelingsproces kreeg de zenuwcel — de neuron —

1) Filosofische stroming die het kennen van de wereld voor onmogelijk houdt.

twee eigenschappen die haar in hoogste mate onderscheiden van alle andere levende cellen. In de eerste plaats bezat zij „geheugen”, of de capaciteit om gedurende lange tijd indrukken vast te houden van de prikkelingen die zij onderging, in de tweede plaats is zij in staat aan naastliggende cellen dat over te dragen wat zij „onthouden” heeft.

Zenuwcellen zijn met elkaar verbonden door speciale vezels. Er is een lange — de as-cylinder — en een hoeveelheid kortere vezels die dendrieten genoemd worden, waarop oneindig kleine uitsteekseltjes voorkomen.

Men heeft vastgesteld dat de cel en haar vezels verschillend samengesteld zijn. En zelfs de cellen van de hersenschors zijn wat structuur, vorm en afmeting betreft lang niet gelijk. Misschien hebben zij ook verschillende functies, of verschillende „specialiteiten”. Dit is een vraagstuk wat de geleerden dezer dagen sterk bezig houdt.

De vooraanstaande Sowjetgeleerde prof. S. Sarkisov merkte een groep stervormige cellen op, waarvan hij veronderstelde dat dat nu juist de cellen zijn die een speciale rol spelen in het diepe mechanisme van het menselijke geheugen.

Er zijn weinig van deze cellen bij dieren en vele bij de mens, vooral in de bovenste, nieuwere lagen van de hersenschors. Gedurende het proces van de ontwikkeling in de baarmoeder neemt hun aantal toe en wordt hun structuur fijner en gecompliceerder; in het begin lijken zij op een klein kruisje of vermenigvuldigingsteken, later op een klein sterretje en als zij volledig gevormd zijn doen zij denken aan de fantastische vormen van sneeuwvlokken.

De as-cylinders van andere cellen steken over het algemeen buiten de cortex uit, waarbij zij hun signalen overbrengen naar de delen van de hersenen die daar onder liggen en vandaar naar de spieren, maar de as-cylinders van de stervormige cellen blijven, in de regel, binnen de cortex. Kan dat zijn omdat deze cellen de indrukken die de hersenen ontvangen fixeren of „vasthouden”? Stervormige cellen zijn vooral talrijk in het gebied van de gezichtsanalysator. Dat bevestigt het bekende feit dat gezichtsindrukken de sterkste indrukken zijn en het gemakkelijkst onthouden worden. Er is zelfs een gezegde onder het volk dat het beter is één maal te zien dan honderd maal te horen.

Het onderlinge verband tussen de zenuwcellen is klaarblijkelijk een eindeloos gecompliceerde, maar toch kennelijk materiële, zichtbare basis van het menselijke denken. Het bewustzijn van de mens, de helderheid van zijn gedachte hangt af van de toestand van de cellen zelf, van de fijne chemische processen die erin voorkomen en van de eigenaardigheden van de „synapsen” of contacten tussen de cellen.

Chemische stoffen die in staat zijn de synapsen te beïnvloeden, te versterken of te verzwakken, zijn kort geleden ontdekt. Deze ontdekking die de meest opwindende vooruitzichten biedt, heeft schitterende resultaten geleverd bij de behandeling van geestesziekten en kan in de toekomst nog ruimere toepassing vinden.

Dank zij hun vezels kunnen 14 miljard cellen van de hersenschors ontelbare combinaties vormen. En dit betekent dat er geen grenzen zijn aan de mogelijke kennis van de mens.

Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk experiment is doorgevoerd in het electrofysiologisch laboratorium van het Herseninstituut. De reflex van het indrukken van een knop bij een geluidssignaal wordt bij de mens ontwikkeld en tegelijkertijd worden de bio-stromen in de verschillende delen van zijn hersenen opgetekend. Totdat het verrichten van deze eenvoudige taak gewoonte wordt, worden vele gebieden van de cortex door het geluid geprikkeld. De gehele hersenen schijnen onrustig te worden en te vragen: wat is dat? Wat moet er gebeuren? Maar zodra de reflex ontwikkeld is, worden alleen veranderingen in de bio-stromen geregistreerd in de twee zones die aan het werk deelnemen: de gehoorszone en de bewegingszone.

De ontwikkeling van voorwaardelijke reflexen „maakt de hersenschors vrij” voor nieuwe acties, vergroot zijn capaciteiten. Met andere woorden, hoe groter de handigheid die men verkrijgt bij een gegeven speciale bezigheid, hoe gemakkelijker is het voor de mens om te werken, en hoe meer de mens studeert, hoe gemakkelijker hij leert.

De geest wordt verbeterd door actie, door werk. Deze grote waarheid wordt bevestigd door de gehele geschiedenis van de menselijke hersenen, die nu vrijwel geheel ontcijferd is.

De natuur heeft de onderzoekers een frappante wet gegeven: de ontwikkeling van de mens in de baarmoeder is in zekere mate, een herhaling van de stadia van biologische ontwikkeling van de soort.

In de eerste maanden van het bestaan in de baarmoeder zijn de hersenen nog glad, zoals zij het waren bij dieren waarvan het zenuwstelsel de meest primitieve functies uitoefende. De eerste groeven verschijnen pas in de zesde maand — zoals zij in de ontwikkelingsgeschiedenis van dieren miljoenen jaren geleden verschenen. Dan vermeederen de groeven en windingen zich snel. De oppervlakte van de hersenschors wordt vanaf de vijfde maand van het bestaan in de baarmoeder tot het moment van de geboorte van het kind 30 maal zo groot.

Later, als het kind langzamerhand begint te lopen, te praten en verschillende voorwerpen te gebruiken, ondergaat de hersenschors een verder proces van vervolmaking. Dit is een herhaling van wat plaats vond tijdens de dageraad van de mensheid: werk, kennismaking met de natuur, verlangen naar gezelschap vervolmaakten het zenuwstelsel en maakten het ingewikkelder.

Is dit bijzondere proces voltooid? Neen. Eeuwen na onze tijd zullen geleerden zeggen dat het tijdperk van het communisme — het tijdperk van het meest grootse werk en de grootste resultaten de menselijke hersenen op een nieuw en nog hoger peil gebracht heeft.

Hoewel alles misschien nog niet duidelijk is in de bestudering van de hersenen, is het het belangrijkste dat de wetenschap haar weg gevonden heeft naar de meest geheime uithoeken en op de drempel staat van het ontrafelen van het grootste mysterie van de natuur.

DE GESCHIEDENIS VAN HET DENKEN

De verdediging van de ideologie der communisten en haar verdieping is een zaak die onze nimmer aflatende activiteit en belangstelling opeist. Dit is een noodzaak, in de eerste plaats omdat de vijanden van vooruitgang en socialisme een waar trommelvuur hebben losgelaten, om twijfel te zaaien in de juistheid van de algemene wereldbeschouwing der communisten en de dagelijkse praktijk van hun strijd. De stroom van „populair-wetenschappelijke” literatuur met een anti-communistische strekking houdt niet op. De profeten, die zich vrolijk maken over het begrip „vooruitgang” zelve staan op de markt te schreeuwen.

Daarbij komt de dagelijkse portie vervalsing van het politieke optreden der communisten op het wereldtoneel en van de praktijk van het socialisme door pers, radio en televisie — allemaal erop berekend bestaand wantrouwen te handhaven en twijfel te zaaien bij hen die de weg naar de vooruitgang hebben betreden.

Het is juist daarom zeer verheugend dat vooral in de Sowjet-Unie de laatste jaren een groot aantal werken op theoretisch gebied is verschenen, die voor alle communisten een zeer waardevolle steun bij hun streven naar verdieping van inzicht en verbreding van hun theoretische kennis zijn. Al willen we eraan toevoegen, dat men hier en daar nog wel van die ouderwetse figuren tegenkomt, die de theorie, zo niet openlijk, dan toch wel in de praktijk met een wantrouwende of neerbuigende houding bejegenen.

In het algemeen gaat het hier om werken, die erop berekend zijn een brede kring van lezers te vinden, zonder evenwel te vervallen in de „populair-wetenschappelijke” toon van de burgerlijke literatuur, die wel „populair” maar allerminst wetenschappelijk is.

*

Hier willen we echter aandacht wijden aan een monumentaal wetenschappelijk werk, dat in zijn opzet bestemd is voor de „vakman” maar de geïnteresseerde lezer evenzeer zal boeien. Het is de Geschiedenis der Filosofie, samengesteld door een zeer grote groep Sowjet-geleerden, die daarbij konden steunen op de medewerking van talloze geleerden uit China, de volksdemocratische landen en een reeks kapitalistische landen.

Van de Duitse vertaling¹⁾ zijn inmiddels twee van de vier delen verschenen. Het eerste deel, van dit onder verantwoordelijkheid van het Instituut voor Filosofie bij de Sowjetacademie der Wetenschappen samengestelde werk, bevat de geschiedenis van de filosofische stro-

1) „Geschichte der Philosophie”, VEB-Verlag der Wissenschaften, Berlijn, 1960 deel I, 665 blz., deel II, 614 blz.

mingen tot aan het einde van de 18de en het begin van de 19de eeuw; in het tweede deel worden speciaal de filosofische stromingen sinds de Franse revolutie in Duitsland, Frankrijk en Engeland behandeld, alsmede die in Rusland en de Oosteuropese landen van dezelfde periode tot aan het ontstaan van de Marxistische filosofie. Aangenomen mag worden dat toekomstige edities nog belangrijk aangevuld zullen worden, daar wegens gebrek aan voldoende voorbereidend wetenschappelijk onderzoek een reeks landen niet behandeld konden worden. Dit betreft alleen de formele kant van de zaak.

Het gaat hier om een gebeurtenis van zeer groot belang. Want voor het eerst vindt men hier een waarlijk wetenschappelijke, d.w.z. marxistische poging, om de geschiedenis van het denken op schrift te stellen.

Burgerlijke geleerden hebben zich bij hun werken over de geschiedenis van de wijsbegeerte, afgezien van hun idealistische vooringenomenheid jegens en hun minachting voor de materialistische stromingen, door een min of meer formalistische opvatting laten leiden, die op haar beurt weer uit eigen filosofie voortkwam. Dit leidde ertoe dat men wel een zeer uitgebreide beschrijving van het werk van diverse denkers in dit soort boeken kan vinden, maar weinig of niets over de werkelijke oorsprong van hun ideeën. Een der meest sprekende voorbeelden is de in 1950 verschenen „Geschiedenis der Wijsbegeerte” van dr. D. H. Th. Vollenhoven, hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, die de lezer een eenzijdig en derhalve willekeurige catalogus van filosofen voorzet, zonder zich veel gelegen te laten liggen aan de maatschappelijke verhoudingen in de tijd, waarin ze leefden en werkten.

*

Een van de grote verdiensten van dit nieuwe werk is echter juist, dat het zich tot doel heeft gesteld, „de wetmatige ontwikkeling der filosofie als speciale vorm van het maatschappelijk bewustzijn en de weerspiegeling van het maatschappelijk zijn op te sporen” (deel I, bl.7). Daarbij hoeden de auteurs zich echter voor dogmatische overdrijving door tevens voorop te stellen, dat „de filosofie ook een zekere zelfstandigheid in haar ontwikkeling” toont, met eigen ontwikkelingswetten en een zekere innerlijke logica.

Het werk geeft talloze overtuigende voorbeelden voor het grondleggende feit, dat de filosofie in laatste instantie „afhankelijk is van het maatschappelijk zijn” en dat de geschiedenis van haar rol in het leven der maatschappij onbegrijpelijk zou worden, indien men de klassenstrijd met stilzwijgen voorbij zou gaan.

Van het eerste vindt men een bijzonder duidelijk voorbeeld in de wet van het behoud en de verandering van de energie, die bij de ontwikkeling van het dialectische materialisme zulk een belangrijke rol speelde. De auteurs wijzen er op (deel II, blz. 221 e.v.) dat de drijfveer tot ontwikkeling van de wetenschap, „die tot de ontdekking van het behoud en de verandering van de energie leidde, voor alles de practijk was”. De ontwikkeling van de stoommachine en haar steeds bredere toepassing tegen het einde van de 18de en het begin

van de 19de eeuw, dwong de geleerden zich steeds meer te verdiepen in de wetten die het nuttig effect van de omzetting van warmte in mechanische energie beheersen. Dit vereiste op zijn beurt „de ontdekking van de algemene wetten, volgens welke zich de wederzijdse verandering van de verschillende vormen der beweging en vooral die overgang van warmte naar mechanische beweging voltrekt”.

De theorie van het behoud en de verandering der energie, uitgewerkt door de Duitsers Robert Mayer en Herman Helmholtz, is een prachtige bevestiging van het materialisme, „aangezien men alle verschijnselen der natuur als processen opvatte, die door een — een geheel vormende — materiële beweging veroorzaakt wordt, die evenmin vernietigd noch geschapen kon worden als de materie zelve”. (II, 222).

*

Wat het sociale wezen der filosofie betreft, moet men zijn bewondering tot uitdrukking brengen voor de nauwgezetheid waarmee de auteurs vooral getracht hebben de denkers uit het oude China, India en Egypte te plaatsen in de tijd waarin zij geleefd hebben.

Uit de aard der zaak — als gevolg van de klassenstrijd immers — zijn de documenten der oudheid over de materialistische denkers bijzonder schaars. Zij werden evengoed vervolgd als de middeleeuwse kettters en hun geschriften zijn grotendeels vernietigd en verloren gegaan. Juist daarom is het moeilijke bronnenonderzoek — dat overigens voortgaat — van zo groot belang en de resultaten in dit werk neergelegd, bijzonder indrukwekkend.

De auteurs hebben zich veel moeite getroost om slag te leveren tegen wat men met een wetenschappelijke uitdrukking „Europa-centrisme” noemt: de opvatting dat Europa, en dan vooral West-Europa de wieg van alle werkelijke beschaving is, een vervalsing van de geschiedenis der mensheid, die onder het imperialisme wanstaltige vormen heeft aangenomen. Als we Vollenhoven hier nog eens als voorbeeld ten tonele mogen voeren, dan wijzen wij op zijn verantwoording, waarin hij zegt: „Wie, zelf in de Westerse cultuurkring levend, zich inzake de wijsbegeerte wil oriënteren, zal om het gevaar van Europeïsme te vermijden, ongetwijfeld op prijs stellen, ook iets (!) omtrent” de Perzische, Egyptische, Joodse en andere filosofieën te vernemen. „Toch ligt dit alles voor hen niet op een vlak. De kennis omtrent de concepties welke reeds vroeg op de cultuur van eigen milieu inwerkten, is van meer belang dan die omtrent de wijsbegeerte van volkeren met welke het Westen pas veel later in aanraking kwam.” (blz. 12 van het hierboven aangehaalde werk).

Voor hem dienden deze Egyptische, Joodse, Chinese en andere denkers dus in hoofdzaak als versiering, om het verwijt van Europa-centrisme te ontgaan. Maar daar gaat het juist om: Hun ideeën liggen op „een ander vlak”! Terwijl de historische waarheid is, dat hun ideeën en hun wetenschappelijk werk de vruchtbare bodem is geweest, waarop ons eigen denken en onze eigen cultuur berusten. Terecht leggen de Sowjet-auteurs dan ook grote nadruk op een diepgaand onderzoek naar de ontwikkeling van de wetenschappelijke opvattingen.

gen der oudheid én de geschiedenis van het denken in de Oost-europese landen, die een diepgaande invloed heeft gehad op de verlichte „West-Europeanen”, maar volgens oud gebruik tot op de dag van heden bij ons worden doodgezwegen.

*

De Nederlandse lezer zal met bijzondere belangstelling kennis nemen van de hoofdstukken die over onze eigen „gouden eeuw” handelen. Hugo de Groot, Huygens, Swammerdam en Leeuwenhoek krijgen de plaats die hen toekomt. Maar het spreekt vanzelf, dat bijzondere aandacht wordt geschonken aan onze grote filosoof Spinoza en de invloed die hij heeft uitgeoefend, in het bijzonder op de latere Duitse literatuur.

Op de 14 bladzijden (deel I, 373 e.v.) over Spinoza komt men meer over de betekenis van zijn werk te weten, dan in de meeste Nederlandse boeken die over hem zijn geschreven.

Dr. A. Vloemans bv. verdedigde Spinoza in een voor de oorlog verschenen boekje (De Wijsbegeerte van Spinoza, 1932) tegen de verdenking van „naturalisme”, hetgeen een beschaafde vertaling van het woord „materialisme” moet zijn. Dit soort vervalsingen zijn gewoon. Het is dan maar een troost voor ons, dat volgens dezelfde auteur een toevallige discussie op een trekschuit voor Boerhave aanleiding is geweest om de studie van de theologie vaarwel te zeggen en medicijnen te gaan studeren. Aldus danken wij de grote Boerhave aan Spinoza! Waarmee we maar zeggen willen, dat de lezer in de „Geschiedenis der Filosofie” vergeefs naar dergelijke ongetwijfeld interessante, maar verder onhoudbare anekdotes zal zoeken.

Het is te hopen dat dit werk in al onze wetenschappelijke bibliotheken een plaats vindt om niet te spreken over de boekenkasten van al degenen, die er prijs op stellen een betrouwbare gids door de geschiedenis van het denken te bezitten.

F. BARUCH.

CRITISCHE NOTITIES:

Documenten over een conferentie

In het voorjaar heeft in het Instituut voor wereldeconomie te Kiel een conferentie van economen uit Oost en West plaatsgevonden, waar men de economische gevolgen van vermindering der bewapening en ontwapening heeft besproken.

Hoewel er in elk geval een belangrijke Nederlandse geleerde was (prof. J. Tinbergen) en de gebeurtenis op zichzelf alle aandacht verdiende, hebben de Nederlandse bladen zich tot een korte vermelding beperkt, waarvan dan de hoofdinhoud was, dat de Russen „bekeerd” zouden zijn tot de opvatting dat ontwapening economisch gesproken, mogelijk is. Op deze onzin hoeven we hier niet in te gaan, daar men wel weet dat Sowjet-geleerden sinds vele jaren die opvatting verdedigen en dus niet „bekeerd” hoeven te worden.

Ontwapening blijft het belangrijkste vraagstuk! Daarom achten wij het nuttig de voornaamste conclusies van de conferentie hier vast te leggen. Aan de conferentie, die georganiseerd was door de directeur van het hierboven genoemde instituut, prof. Fritz Baade, namen geleerden uit Amerika, de Sowjet-Unie, Engeland, West-Duitsland, de DDR, Zweden, Tsjechoslowakije en Polen deel, terwijl de Franse geleerde verhinderd was, maar wel zijn lezing instuurde.

De deelnemers werden het **erover eens**,

1. dat een belangrijke vermindering van militaire uitgaven door beide partijen zeer belangrijke voordelen zou opleveren voor alle landen zowel voor hun eigen economische groeitempo als voor de economische vooruitgang van de onderontwikkelde landen;
2. dat er overgangsproblemen zouden optreden bij het opnieuw verdelen van de hulpbronnen, waarvan de moeilijkheden echter niet overdreven moeten worden en die belangrijk verminderd zouden kunnen worden door voorafgaande planning;
3. dat bewapeningsuitgaven noch een

noodzakelijk, noch zelfs een werkzaam middel zijn voor het verzekeren van de volledige benutting van de hulpbronnen, waarbij de opvatting verworpen wordt dat hoge bewapeningsuitgaven beschouwd kunnen worden als middel tegen massale werkloosheid;

3. dat de werkelijke maatschappelijke kosten van het huidige peil van militaire uitgaven niet voldoende uitgedrukt kan worden in globale cijfers, aangezien een veel te groot deel van de beste wetenschappelijke denkkracht weggegooid wordt voor geheim militair werk.

Verder publiceerden zij het volgende document:

„Economen van vijf westelijke en vijf socialistische landen kwamen bijeen op een conferentie die georganiseerd werd door het Instituut für Weltwirtschaft in Kiel van 5 tot 9 maart. Zij kwamen in Kiel samen *bezield door de overtuiging dat de tegenwoordige bewapeningswedloop een grote bedreiging vormt voor de wereldvrede, en dat er door het ontbreken van een internationale overeenkomst gevaar bestaat dat de militaire uitgaven een nog grotere last en nog grotere gevaren meebrengen voor de verschillende landen in de wereld.*

De deelnemers waren er zich volledig van bewust dat de voornaamste hinderpalen voor ontwapening van politieke aard zijn, zij kwamen overeen dat zij zich als economen op een conferentie van specialisten, *in hun discussie zouden bepalen tot de economische gevolgen van ontwapening voor de verschillende landen.*

Alle deelnemers waren het er over eens dat, mits gepaste maatregelen worden genomen om een hoog peil van economische activiteit te verzekeren, een belangrijke verlag van de militaire uitgaven *zeer grote economische voordelen zou inhouden voor alle landen zowel voor het consumptiepeil als voor de accumulatie van kapitaal en het economische groeitempo.*

Het zou mogelijk worden om, zonder het opleggen van verhoogde belastingen of andere lasten, meer uit te geven voor onderwijs, gezondheid en voor het maatschappelijk kapitaal in het algemeen, en, leest best, voor de zo dringend noodzakelijke verhoging van de hulp voor onderontwikkelde landen. De voordelen van een gezamenlijk opgesteld plan voor ontwapening zullen natuurlijk groter worden naar mate de verlaging van de bewapeningsuitgaven, waartoe besloten is, groter wordt.

Prof. Wassilij Leontief van de Harvard University legde gedetailleerde berekeningen voor . . . over het gevolg van een gegeven reductie van militaire uitgaven voor de verdeling van productie en werkgelegenheid in de Verenigde Staten, op verschillende alternatieve hypothesen over de aard van de herverdeling van de uiteindelijke vraag.

*Prof. Helmut Koziol*ek van de Duitse Academie van Wetenschappen te Berlijn legde statistische berekeningen voor over de gevolgen van ontwapening voor het economische groeitempo van de Duitse Democratische Republiek.

Men was het er algemeen over eens dat een wetenschappelijke beschouwing van het herverdelingsprobleem sterk vergemakkelijkt zou worden als gedetailleerde berekeningen over de netto-gevolgen van de ontwapening op de distributie van productie en mankracht over de industrietakken overgelegd konden worden voor alle landen met een grote oorlogsbegroting.

Zowel de westerse economen als de economen van de socialistische landen waren het er over eens dat bewapeningsuitgaven nòch een noodzakelijk, nòch een werkzaam middel zijn voor het verzekeren van volledige benutting van alle hulpbronnen in de kapitalistische landen of in de socialistische. Statistisch bewijsmateriaal werd de conferentie voorgelegd door *prof. Jürgen Kuczynski*, waarin aangetoond werd dat in sommige westelijke landen met de sterkste stijging van militaire uitgaven tegelijkertijd een stijgende werkloosheid voorkwam; terwijl andere westelijke landen die slechts zeer kleine bewapeningsuitgaven hebben een voortdurend dalende werkloosheid toonden.

Men was het er over eens dat de gewone opvatting, dat hoge militaire uitgaven noodzakelijk zijn voor uitbanning van massale werkloosheid en dat lage militaire uitgaven een oorzaak van massale werkloosheid zijn, fout is.

De economen in de westelijke landen spraken eensgezind de hoop uit dat, hoewel de technisch eenvoudigste methode voor het verzekeren van de herverdeling van de vrij gekomen hulpbronnen verlaging van de belastingen is, de westelijke regeringen deze gelegenheid om maatschappelijk productieve openbare uitgaven te verhogen niet zullen laten voorbijgaan, zowel ten behoeve van hun eigen volkeren als ten behoeve van de gebieden met lage inkomsten in de wereld. Zij waren het er ook over eens dat wat betreft de beste benutting van de hulpbronnen die vrijkomen door ontwapening de volgorde van prioriteit voor verschillende westelijke landen zal verschillen met de urgentie van hun eigen interne behoeften.

De economen van de socialistische landen waren het er over eens dat de productieve hulpbronnen die niet meer voor militaire doeleinden gebruikt worden, gebruikt kunnen en moeten worden voor een snellere verhoging van de levensstandaard van de brede massa van de bevolking.

Alle deelnemers waren het er over eens dat het te hopen is dat, hoewel vele landen de gelegenheid die geboden wordt door ontwapening, aan zullen grijpen voor verhoging van hun economische groeitempo door grotere binnenlandse investeringen, alle ver ontwikkelde landen daardoor gebracht zullen worden om in veel hogere mate deel te nemen aan de hulp voor onderontwikkelde landen.

De nadruk werd ook gelegd op de veel te hoge last die de tegenwoordige bewapeningswedloop legt op de voorraad wetenschappelijke mankracht die beschikbaar is voor productieve doeleinden.

Alle deelnemers waren het er over eens dat een zeer groot deel van de beste wetenschapsmensen nu bezig zijn met het uitvinden en verbeteren van militaire wapens; het gevolg hiervan voor de vertraging van de wetenschappelijke uitvindingen in industrie en

landbouw wordt niet goed weergegeven in de statistieken die het deel van de totale hulpbronnen dat gebruikt wordt voor oorlogsproductie aangeven. Het feit dat zovelen van de beste wetenschappelijke werkers zich met geheim militair werk bezig houden, betekent onvermijdelijk dat een groot deel van het normale proces van wederzijdse bevruchting en samenwerking die zo gunstig zijn voor de vooruitgang van de wetenschap, geen doorgang vindt.

Tegelijkertijd waren de deelnemers zich volledig bewust van het gevaar dat bij gebrek aan een vroegtijdige internationale overeenkomst over ontwapening *het peil van de militaire uitgaven nog verder verhoogd zal worden, met alle rampzalige gevolgen van dien, zowel op economisch als op politiek gebied.*

De deelnemers aan deze conferentie waren zich ervan bewust dat zij sommi-

ge van de ter discussie staande problemen slechts in hun algemeenheid hadden kunnen behandelen. Zij waren van mening dat het wenselijk zou zijn dat er verdere internationale bijeenkomsten gehouden worden waarop het onderwerp grondiger onderzocht kan worden, en dat het goed zou zijn een meer blijvende samenwerking tot stand te brengen, die een uitwisseling van meningen en feiten in zou houden. Hoewel zij zich ervan bewust waren dat er reeds verscheidene nationale en internationale organisaties zijn die op dit gebied waardevol werk verrichten, waren zij toch van mening dat het wenselijk zou zijn dat een grotere groep economen uit de verschillende landen bij dit werk betrokken zou worden."

Aldus het communiqué. Wij nemen ons voor, op de betekenis van de conclusies bij een passende gelegenheid terug te komen.

Dertig jaar twijfel van een twijfelachtige figuur

In een tweetal artikelen, gepubliceerd in *De Waarheid*, onder de titel „Een kater aan het kattedag”, is destijds uitvoerig gesproken over de Larsenisten in Denemarken. (Zie *De Waarheid* 30 maart en 1 april 1961). Hierin werd een beeld gegeven van het bedrog van de Deense revisionisten en de hulp die ze hebben gehad bij hun optreden in de verkiezingen van de monopolisten en de gehele burgerlijke pers.

Duidelijk werd aangetoond, hoe zij met gebruikmaking van grenzeloze demagogie en radicaal klinkende leuzen er in geslaagd waren tijdelijk de kiezers te misleiden.

Tegelijkertijd werd in deze artikelen gewezen op het feit, dat hoewel Wageenaar en Gortzak jubelen over het succes van de revisionisten in Denemarken, er voor hen geen enkele hoop kan bestaan om het resultaat van Larsen te kopiëren, omdat de CPN in de strijd tegen de revisionisten de verbinding met de massa heeft versterkt, terwijl de

SWP zich in ons land steeds verder van de mensen isoleerde.

Eveneens werd in *De Waarheid* de aandacht gevestigd op de ondersteuning die de revisionisten ontvingen van de Westduitse pers.

Inmiddels zijn we in het bezit gekomen van een exemplaar van het Westduitse geïllustreerde blad „Weltbild” dd. 9 december 1960. Daarin is een groots opgemaakt interview gepubliceerd van een journalist van dit tijdschrift met Larsen.

Een onthullender document over de revisionist Larsen is nauwelijks denkbaar. Alles wat Larsen in dit interview beweert, beweegt zich op het niveau van het meest platvloerse anti-communisme dat men zich denken kan. Natuurlijk ontbreken ook hier radicale frasen niet. Hij zegt „voor eenzijdige Deense ontwapening op te komen” en tegelijkertijd spuit hij een vloed van laster tegen de communisten.

De leden van de Deense Communisti-

sche Partij noemt hij „ongeneeslijke functionarissen van Moskou”.

Men ziet nog eens hoe de revisionisten gebruik maken van de „argumenten” die de imperialisten gebruikten in het heetst van de koude oorlog tegen de communistische partijen. De wijze waarop deze renegaten zich lenen om als een soort „kroongetuige” voor het kapitalisme tegen de communisten op te treden, toont de rechtvaardigheid van de verachting die de arbeidersklasse en alle fatsoenlijke lieden deze mensen toedragen.

Het interview, verschenen onder de kop „Opstand van het geweten”, openbaart dat Larsen reeds lang van de communistische wereldbeweging was vervreemd.

Larsen zegt: „De bij mij sinds de dertiger jaren gerezen twijfel aan de juistheid van de politiek van het Centraal Comité van de Sowjet-Unie heb ik jarenlang onderdrukt.”

Afgezien er van dat hij hiermee zijn eigen jarenlange bedrog illustreert, is dit wel zeer onthullend. Het slaat namelijk op de periode van de vervulling van de eerste Vijfjarenplannen, waarbij de grondslag werd gelegd voor de opbouw van het socialisme, waarop de hele progressieve mensheid haar hoop had gevestigd, toen nog in één land van de wereld.

De twijfel beheerste Larsen blijkbaar ook toen de Sowjet-Unie en met haar de hele communistische wereldbeweging waarschuwde voor het fascistische gevaar en zich klaar maakte om het te weerstaan! Ogenschijnlijk neemt hij hier stelling tegen het Centraal Comité van de Communistische Partij van Sowjet-Unie, maar in feite neemt hij stelling tegen de verwezenlijking van het socialisme in een deel van onze aarde en tegen de wereldomvattende strijd tegen het Duitse fascisme.

Er is nog een uitspraak in het door de Westduitse pers zo genadig toegestane interview, die de aandacht verdient.

Al eerder vermeldden we hoe Larsen

met radicaalklinkende leuzen stemmen tot zich getrokken had. Hij maakte daarbij grof misbruik van de steeds groeiende vredeswil onder de bevolking. Hoe is nu het standpunt van Larsen inzake de beëindiging van de koude oorlog en de bewapeningswedloop?

Zie hier wat Larsen daarover zegt:

„Wanneer men mij duidelijk kan maken dat er voor Denemarken een kans is om zich in geval van een oorlog met succes te verdedigen, dan zou ik direct voor een verdubbeling van de bewapeningsuitgaven pleiten.”

Men moet wel zeer diep gezonken zijn om iets dergelijks te formuleren. De Deense kiezers, die Larsen hun stem hebben toevertrouwd, weten dus nog niet waar ze aan toe zijn. Want wie weet, zullen Allan Dulles of Adenauer straks Larsen niet van het nut van de Deense bewapening overtuigen!

De imperialisten zijn er immers al volledig in geslaagd Larsen in hun anti-communistische apparaat te betrekken. Er is daarom geen reden om aan te nemen, dat hij zich op een gegeven ogenblik, dat door de monopolies wordt bepaald, niet zal uitspreken voor verdubbeling van de bewapening. Voor alle zekerheid bereidt hij hier, ná de verkiezingen, de mensen reeds voor op zijn openlijke omzwaai.

Het hierboven vermeide citaat toont overigens aan, dat Larsen geenszins principieel tegen de bewapeningswedloop is. Voor Denemarken lijkt het hem voorlopig zinloos, want het is zo'n klein land. Voor Amerika en West-Duitsland is dat wel iets heel anders, nietwaar . . .

Er zal zelden of nooit een schijnheiliger verdediging van de door Kennedy en Adenauer voortgezette bewapeningswedloop te berde zijn gebracht.

Nogmaals werden we met de ware aard van de revisionisten, trouwe schildknepen van de monopolies, geconfronteerd.

Het „bovengronds verzet” van Hirschfeld

Voor de tweede maal amper binnen een jaar, is dr. Hans Max Hirschfeld op de Nederlandse boekenmarkt verschenen met zijn *Herinneringen**. Ditmaal bestrijken zij de bezettingstijd 1940-1945**).

Ook deze herinneringen werden, blijkens het voorwoord, kort na „Dolle Dinsdag”, in het najaar van 1944 geschreven en zijn, behoudens enkele bespiegelingen over de laatste oorlogsmaanden en de na-oorlogse periode, ongewijzigd gepubliceerd.

De heer Hirschfeld, de gehele oorlog door zowel secretaris-generaal van Handel, Nijverheid en Scheepvaart als van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, acht de huidige periode van gelegaliseerd pacteren met de Duitse militaristen via NAVO, Parijse Accoorden en Euromarkt, blijkbaar een zeer geschikte tijd om zijn rechtvaardiging van de bezettingscollaboratie het licht te doen zien.

Toch is de berekening van de heer Hirschfeld ook nu fout. Evenmin als hij in de oorlogstijd iets begrepen heeft van wat ons volk bezielde en wat Nederlander zijn wilde zeggen, vat hij het thans. Dat bewijst de brutaliteit waarmee hij over zaken en gebeurtenissen schrijft, die ook nu nog het heiligst goed van ons volk vormen. Hij kan er zijn reputatie dan ook niet mee redden.

*

Wij willen hier meteen een zeer sprekend voorbeeld geven: de passages over de Februari-staking van 1941. Hirschfeld beschrijft om te beginnen in koude, ambtelijke zinnen het „werven” van vakarbeiders voor Duitsland uit de Amsterdamse metaalindustrie. Hij doet daarbij alsof hij in dit eerste gevecht om Nederlandse dwangarbeiders nog de passieve rol van de toeschouwer speelde, nadat hij met Seyss-Inquart hierover had geconfereneerd en toen meende, dat „*dit hoogst onaangename incident hiermede van de baan leek*” (p. 64). Het „incident” leidde echter tot „een spontane staking”, zo zegt hij, geheel in de na-oorlogse pas van de heren De Jong, Stijes en andere geschiedschrijvers, en:

„Daarbij kwam, dat in Amsterdam voor het eerst ook grote onrust was ontstaan over het joden-vraagstuk(!). Het „ghetto-plan” was aan de orde gesteld(!). Ook werden blijkbaar jonge joden gearresteerd(!). Hoe het ook zij — de concrete explosiehaarden kent men later niet meer precies — er was onrust ontstaan in Amsterdam en in enkele andere plaatsen in Noord-Holland.” (p. 64).

En wat deed nu deze „blijkbaar” verbaasde heer Hirschfeld:

„Ik heb toen de gelegenheid aangegrepen een bezoek aan Amsterdam te brengen en daar o.a. burgemeester De Vlugt en wethouder Rustige bezocht. Bij dit bezoek bleek mij, dat de wanordelijkheden(!) toe te schrijven vielen aan een grote ontevredenheid onder de bevolking. . . . Het was dus een uitbarsting van ontevredenheid, welke wellicht opzettelijk aangewakkerd was, zonder dat volgens mijn inlichtingen gesproken kon worden van een georganiseerd verzet. Van Duitse zijde begreep men evenwel nimmer, dat dergelijke manifestaties een spontaan karakter droegen.”

Nee, de Duitsers waren beter „ingelicht” dan hun Nederlandse knechtje.

Hij zet zijn proces-verbaal over de Februari-staking tijdens zijn bezoek aan de stad voort:

„Hier en daar ontstonden samenscholingen; de Duitse politie waarschuwde, dat met handgranaten zou worden geworpen. Het gebruik van vuurwapenen bij samenscholingen kon gemakkelijk aanleiding geven tot ongelukken(!); zo werd er b.v.

*) Zie P. en C., april 1960.

**) Dr. H. M. Hirschfeld — Herinneringen uit de bezettingstijd — Amsterdam, Elsevier, MCMLX. —

ook geschoten, toen de directeur van de gemeentereinigingsdienst een toespraak hield tot ca 800 man personeel (om ze weer tot werken te krijgen — W.K.).”

Hirschfeld concludeert:

*„Het geheel was van zorgwekkende aard, ook al omdat het de eerste uitbarsting was van die aard. Wethouder Rustige, die ik het eerst bezocht, maakte een be-
heerste indruk. Hij achtte het gewenst, dat ik de burgemeester moed insprak. Bur-
gemeester De Vlugt, die mij onmiddellijk ontving, maakte de indruk van een ge-
broken man. Hij was oud geworden en miste blijkbaar de kracht kordaat op te
treden(!) . . . Overigens was na de instelling van het militair gezag de rust, uiteraard
nadat er reeds slachtoffers waren gevallen, spoedig hersteld.”*

*

Men wordt alleen reeds bij het lezen van deze enkele regels onpasselijk, wanneer men de werkelijke inhoud ervan even doordenkt:

Hirschfeld, economisch dictator bij de gratie van de nazi's en het Nederlandse monopolie-kapitaal, ging na overleg met de nazi's naar de hoofdstad om te proberen de staking te breken en wijlen burgemeester de Vlugt tot de scherpst denkbare maatregelen over te halen; zoals Hirschfelds vroegere regeringen Colijn o.a. in de Jordaan en bij de grote visserij-staking dat hadden gepresteerd. Het klasse-karakter van Hirschfelds collaboratie kan dan ook niet duidelijker worden aange-
toond dan in het licht van deze nationale verzetsdaad.

Maar daarmee is tevens aangegeven, waartoe de Duitsers — Seyss, Fisch-
böck, Wohltat, Rauter, Schmidt en de hele misdadigers-santekraam —
de Hirschfelds en Frederiksen aan het bewind hielden: als „Nederlanders”
moesten zij gedaan zien te krijgen, wat de nazi's alleen nooit zou lukken. In het
belang van hun oorlogsvoering en -economie.

Hirschfeld stelt het uiteraard anders voor: bij herhaling merkt hij op, dat *„het op-
zettelijk uitlokken van de chaos m.i. een zodanige terreur betekent en het leed van
het Nederlandse volk dermate vergroot zou hebben, dat het herstel van een zekere
orde onder leiding uitsluitend van handlangers der bezetting het gevolg zou zijn ge-
weest. . . . Degenen, die de hongertrek in de vorstmaand januari 1945 hebben gezien,
weten, dat zij goed gedaan hebben de chaos te bestrijden. Zij hebben geleerd, dat
het nodig was zelfs bij de meest meedogenloze bezetter te trachten een sprankje
menschelijkheid te doen herleven.”* (p. 62)

Geen „chaos”, dat wou dus zeggen: geen anti-fascistisch verzet, geen stakingen,
maar normaal functioneren van de bedrijven, uiteraard ten dienste van de Duitsers.

Zonder blikken of blozen verdedigt hij dan ook op pag. 144/145 zijn oproep uit
oktober 1941 met Frederiks, Rost von Tonningen, Schriek c.s., geen sabotage
tegen de nazi's te plegen. Hij zegt — en dat past geheel in de strategie der colla-
boratie van die periode, met Colijn, de Unie, bepaalde NVV-leiders enz.:

*„In 1941 was de tijd nog niet gekomen om sabotage te plegen en op dat ogenblik
tot daden over te gaan, welke van de zijde van de bezetter tot zeer ernstige maat-
regelen zouden hebben geleid, die het gehele Nederlandse volk zouden hebben ge-
troffen . . . Men bedenke, dat de proclamatie werd uitgevaardigd in het stadium,
waarin men meende dat men over bepaalde zaken met de Duitsers kon praten” . . .*

Men bedenke vooral, dat Hirschfeld zijn oproep deed, toen de Duitsers de slag
om Moskou streden. Wat hij uiteraard niet vermeldt!

In dit kader past natuurlijk ook de trots van pag. 110 en 124/125, waar de schrij-
ver uitrekent dat dank zij de Limburgse mijnen, o.a. de spoorwegen, de binnen-
scheepvaart, de gasfabrieken, elektrische centrales, industriële voedselbedrijven
volop konden functioneren. Hirschfeld noemt deze categorieën, om „een duidelijk
Nederlands belang bij de kolenvoorziening” te kunnen suggereren.

Op blz. 110 beschrijft hij, hoe hij na overleg met Rauter c.s. in diens opdracht
en naam de mijndirecties opbelde om van hen te eisen, dat zij de lijsten der stakers
tijdens de april-mei-dagen van 1943 zouden overhandigen. Zie hier zijn heldenrol:

„Een van degenen die ik opbelde, aarzelde: hij kon geen bevel van Rauter opvolgen. Ik wees hem er op, dat onder het standrecht slechts één man had te bevelen, nl. Rauter. Toen mij bleek, dat dit niet werd aanvaard, doch dat men misschien een Nederlandse instructie zou opvolgen, heb ik de instructie gegeven de lijst voor te bereiden.”

Inmiddels waren reeds stakers terecht gesteld, en nu probeert Hirschfeld het zo voor te stellen, alsof hij door zijn lafhartige manoeuvre verdere doden voorkwam:

„Nadat ik dit riskante beleid had gevoerd, spande ik alle krachten in om verdere executies te voorkomen. Mijn opzet was geweest te vermijden, dat er te veel (!) slachtoffers zouden vallen in een staking, welke toch tot mislukking was gedoemd.” (p. 110).

En triomfantelijk, geheel getrouw aan zijn klasse-geest en aan het klasse-belang van het Nederlandse grote kapitaal, kraait hij op p. 111 uit:

„Een staking, welke geen enkel vooruitzicht op succes bood, was hiermede ge-liquideerd zonder dat er op de gebieden, waar ik interveniëren kon, veel slachtoffers waren te betreuren en zonder dat er in de leiding der mijnen principiële wijzigingen werden gebracht . . . Degenen, die toen in bezet gebied op verantwoordelijke posten stonden, moesten, toen de staking eenmaal was uitgebroken, trachten deze met zo weinig mogelijk ongelukken (!) te liquideren. Jammer genoeg zijn er in verschillende streken van het land toch nog veel slachtoffers gevallen” . . .

*

Overigens ziet Hirschfeld kans om zich te beroepen op het uitblijven van instructies der regering-*Gerbrandy* in Londen tot een andere houding. Zoals hij in de eerste hoofdstukken van zijn boek met een ontstellend formalisme uitleg geeft aan de inderdaad zeer gebrekkige richtlijnen welke het kabinet-*De Geer* had achtergelaten voor het ambtenarencorps.

Wij kunnen daar in dit verband niet nader op ingaan. Wel willen wij ook hier concluderen, dat de Nederlandse heersende klasse, in bezet gebied en in Londen, haar eigen belang, mede met het oog op de na-oorlogse gang van zaken, volledig liet voorgaan. Op die basis moest, kon en durfde Hirschfeld collaboreren: hij wist zich niet alleen beschermd door de nazi's, maar ook door zijn eigen politieke en economische regeerders in de periode van na de bezetting.

In dit verband is ook onthullend wat Hirschfeld schrijft over zijn besprekingen met *Seyss-Inquart* tegen het einde van de oorlog, toen de nazi's koersten op een afzonderlijke vrede met het Westen en een samengaan tegen de zegevierende Sowjet-Unie:

„Er ontspon zich vervolgens een lange meer algemene gedachtenwisseling over de positie van West-Europa en over de verhouding Duitsland-Rusland . . . Ter sprake kwam nog de vraag in hoeverre een vernieuwing van Europa uit het Westen kon komen, ook voor het Duitse volk . . . Duitsland zou met een Russische bezetting als zodanig geen genoeg kunnen nemen” (p. 196).

Zo vonden de heren elkaar steeds weer in hun gemeenschappelijk anti-communisme. Hirschfeld bepleit op pag. 236 (een rede van 30 juni '44 voor zijn hoofdambtenaren) de corporatieve staat, die hij met zijn vriend en compagnon *Woltersom* in 1940 al op Duitse leest had geschoeid. *De Quay* was toen door hem tot „tijdelijk regeringscommissaris voor de organisatie van de arbeid” benoemd (pag. 38) — (Pikant mag hier wel worden genoemd dat *De Quay* — toen nog „Hoofd Bevoorrading Gezamenlijke Nederlandse Weermacht” — de avond van de 9e mei 1940 met Hirschfeld confereerde — pag. 23).

Op pag. 226 vermeldt Hirschfeld de maandelijkse Nederlandse staatsbijdrage van 50 miljoen mark „als bijdrage voor de campagne aan het oostelijke front.” Dat formeel *Rost van Tonningen* dit bedrag aan de nazi's gaf, verandert uiteraard niets aan de verantwoordelijkheid van alle secretarissen-generaal voor dit verradersgeld.

Opvallend is in dit licht op pag. 76 zijn voorkeur voor het zwijgen over *Stafs „Oostcompagnie”*.

Van de overige punten, waarover veel te zeggen zou zijn, willen we in dit bestek nog een aantal kort vermelden:

— Op pag. 224 leest men, hoe de grote metaalindustrie al op 4 juni 1940 volledig bereid bleek, de nazi's op hun oorlogswenken te bedienen. Dat dit „nooit met genoegen” is gedaan (pag. 46), lijkt een schrale troost.

Op pag. 233 beschrijft hij zijn medewerking bij het sluiten van een aantal kleine bedrijven, „waarvan wij in sommige gevallen toch gedwongen zouden zijn geweest zelf te sluiten”. „Het inschakelen der centrale overheidsinstanties alsmede die van het bedrijfsleven noemt hij „in het belang der betrokkenen”. In werkelijkheid ging het hier echter alleen om de behartiging van de belangen der monopolies.

— Op pag. 164 e.v. wordt de hoogst duistere episode van het geroofde joodse diamantbezit aangesneden, maar niet uit de „Cellastic”-doeken gedaan.

— Op pag. 188 worden de NSB-burgemeesters Voûte en Müller geprezen voor hun beleid.

Het gehele boek door beroemt H. zich op zijn vele en voortreffelijke contacten voor en tijdens de oorlog met top-Duitsers uit de financieel-economische en politieke sectoren. O.a. Funk, Fischböck, Diehn (Kali-Syndicat), Walter.

Onthullend zijn ook zijn opmerkingen over de onderwerping aan Hitler-Duitsland in de periode september 1939 tot mei 1940 door De Geer-van Kleffens, (o.a. pag. 13, 17, 18, 19, 20 en 22). Op pag. 20 vermeldt hij zijn advies aan de Duitse instanties in de herfst van 1939, hun grote olie-voorraden uit Nederland af te voeren. Op pag. 13 spreekt hij over zijn onderhandelingen in dezelfde periode met de nazi-autoriteiten over de vereenvoudiging van aankoop door de Duitsers van vitale grondstoffen als rubber en tin in Ned.-Indië. „Eventueel zou zelfs kunnen worden overwogen vrije deviezen buiten de clearing beschikbaar te stellen”. En deze aanbiedingen werden dus gedaan, toen de agressie-oorlog reeds ontketend was, terwijl uit zijn boek blijkt dat hij nauwkeurig op de hoogte was van de plannen tot bezetting van ons land.

Dit is belangrijk materiaal ter illustratie van de ware aard der toenmalige „neutraliteitspolitiek”, die thans als „argument” moet dienen tegen een werkelijke politiek van neutraliteit in het NAVO tijdperk.

*

Tenslotte kan dit boek worden samengevat onder de noemer van de „Umwertung aller Werte”, het volstrekt op zijn kop zetten van alles wat recht en krom was tijdens de bezetting.

Op pag. 54/55 blijken Hirschfeld en de Unie „de weerstand tegen het nationaal-socialisme” te hebben georganiseerd.

Op pag. 205 voert hij dan ook zelf de term „bovengronds verzet” in, waarvoor hij dezer dagen van de meelfabrikanten hun zilveren broodmand kreeg.

Haarfijn toont de heer Hirschfeld op pag. 204 aan, waarom hij geen contact kon opnemen met het „ondergronds verzet”. Hij was blij met de aanvallen op hem in de illegale pers. Zoals hij zich angstig de „gevaren” van zijn „verzet” realiseerde, toen in de zomer van 1940 Radio Bremen zijn naam een keer met critiek uitsprak (p. 40)...

Op pag. 199 hebben Hirschfeld en Woltersom zowaar de capitulatie van de Duitsers in mei '45 bewerkstelligd.

De hongerwinter is één van zijn grote successen, want zonder hem was het allemaal nog veel erger geweest...

Op pag. 74 lezen we, dat hij eerst nog van alles heeft gedaan, om de Winterhulp „vrij van de NSB te houden”..., wat ongetwijfeld een der knapste staaltjes verzet moet worden genoemd bij deze 100 pct nazi-uitvinding.

Voor „een gezellig samenzijn” is hij nooit bij Seyss geweest (p. 44); hij kwam dus alleen ambtelijk collaboreren; maar in Berlijn is hij „voor ambtelijke besprekingen nooit meer geweest” (p. 45); alleen dus blijkbaar gezellig...

Men begrijpt dan ook zijn diepe ontgoocheling, toen na mei '45 de critiek tegen

hem losbrandde. Maar goddank, „spoedig daarna brak voor mij weer een tijd van voldoening aan.” (p. 208).

Inderdaad, toen begon de Marshall-NAVO-EEG-Philips-Unilever-periode, inclusief de Indonesische opdrachten, en zo heeft de collaboratie dus de as-Ruhr-Hirschfeld niet doen breken.

Vandaar dan ook dit monsterachtige boek, nu, 15 jaar na de bevrijding. Het is waard, veel en goed gelezen te worden!

W. K.

Romeo, Julia en de duisternis

door de Tsjechische schrijver Jan Otcenášek

Wij hebben onze doden herdacht op 4 Mei.

Wij hebben onze bevrijding gevierd op 5 Mei.

Wij lezen de huiveringwekkende getuigenissen in het proces Eichmann in de krant. Wij mogen deze tijd nooit vergeten en wij die dat hebben meegemaakt kunnen dat ook niet.

Maar de jongeren? Voor hen is het geschiedenis, verleden!

Laten zij het lezen, die verliefden van vandaag, het boek „Romeo, Julia en de duisternis”, en zij zullen in de belevenissen van Paul en Esther hun eigen romantiek terug vinden... maar onder de dreiging van een bezet Tsjechoslowakije. En het zal hen zeker tot het begrip brengen: de misdadige wereldbeschouwing die de opbloeiende liefde tussen Paul en Esther wreed verstoort, die moet voor altijd uitgeroeid worden.

Maar niet alleen voor jonge, verliefde mensen is dit aangrijpende verhaal geschreven. De beroemde Franse dichter Aragon schreef over dit boek:

„Begin dit boek te lezen en als u het dan gesloten hebt, zult u in uzelf de drang tot het verrichten van grote dingen terugvinden, hetgeen feitelijk alles is wat wij van mensen die schrijven verwachten: dat zij die drang bij ons doen ontstaan.

Een boek is goed, als wij ermee blijven rondlopen en als onze gedachten ernaar terug keren.”

Nadat ik dit boek had dichtgeslagen, was het mij alsof ik Paul en Esther zelf gekend had en zij zullen in mijn herinnering blijven leven, zoals zovele goede vrienden, die wij door het fascisme verloren hebben.

M. B.

Uitgave Pegasus f 5.90

PARTIJDOCUMENTEN

LEUZEN VOOR 1 MEI

In de zitting van het dinsdag 4 april bijeengekomen partijbestuur werden de volgende leuzen voor de viering van de Eerste Mei aangenomen:

* Voor een neutraal en atoomvrij Nederland *Nooit weer oorlog * Voor 8 procent loonsverhoging * Voor een 40-urige werkweek * Meer volkswoningen * Eenheid tegen het Duitse militarisme * Troepen terug uit Nieuw-Guinea * Weg met De Quay * Socialisme — de wereld van morgen!

(De Waarheid, 5 april 1961).

GELUKWENS VAN PARTIJBESTUUR CPN

Het partijbestuur van de CPN zond 12 april het volgende gelukwenstelegram aan het partijbestuur van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie:

„Warme gelukwensen met de eerste menselijke ruimtevlucht — stop — beschouwen dit als een overwinning van het communisme en het Marxisme-Leninisme — stop — groeten aan kameraad Gagarin en alle Sowjet-arbeiders, technici en geleerden, die onder leiding van de Communistische Partij dit grote succes bereikt hebben.”

(De Waarheid, 12 april 1961).

VERKLARING VAN HET DAGELIJKS BESTUUR DER CPN

De wereld is opgeschrikt door de lafhartige en verraderlijke overval van de Amerikaanse imperialisten op het kleine, vrijheidlievende Cuba.

De grootste kapitalistische mogendheid is met behulp van zijn vloot, luchtmacht en in Amerika opgeleide huurlingenlegers een aanval begonnen op één van de kleine naties in de wereld. In één ruk hebben de Amerikanen hiermee zichzelf het masker van „kampioen van de vrijheid” afgetrokken, onder welk mom zij ook Nederland aan hun politiek ondergeschikt hebben gemaakt. Zij hebben tevens de leugens ontmaskerd van hun kapitalistische lakeien en van de rechts-socialistische leiders, die de volkeren trachten te bedriegen door het Amerikaanse imperialisme als de beschermer van vrede en vrijheid voor te stellen.

De aanval op Cuba is meer dan een aanslag op het leven van de vrijheid van het Cubaanse volk. Het is een directe provocatie tegen de vrede, zowel daerginds als in de hele wereld. Het conflict draagt het gevaar in zich, dat het uitloopt op een grote oorlog. Daarom is onverwijld en eendrachtig optreden nodig van alle volkeren en alle vredelievende mensen tegen deze agressie. Uit alle landen stromen de berichten over protestacties tegen de Amerikaanse agressie binnen.

Het Dagelijks Bestuur begroet met warme instemming het feit, dat in verschillende plaatsen in ons land, onmiddellijk na het bekend worden van de overval op Cuba, vredelievende en democratische mensen gedemonstreerd en geprotesteerd hebben onder de leuze „Handen af van Cuba”.

Het roept alle mannen, vrouwen en jongeren op om deze actie te verveelvoudigen.

Het roept de arbeiders in de bedrijven op, protestboodschappen te zenden aan de Amerikaanse ambassade te Den Haag en bij de Cubaanse vertegenwoordiging in ons land kennis te geven van de sympathie van het Nederlandse volk met de vrijheidsstrijd van het Cubaanse volk.

Het Dagelijks Bestuur geeft alle communisten in overweging, door grootscheepse colportage met ons dagblad De Waarheid de werkelijke feiten over de Amerikaanse agressie onder ons volk bekend te maken.

Handen af van Cuba!

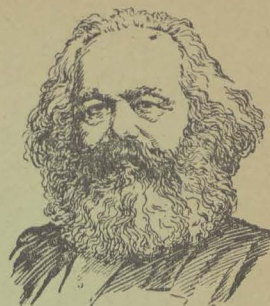
Verdedigt de vrede, die door de Amerikaanse agressors in ernstig gevaar is gebracht!

Het Dagelijks Bestuur van de Communistische Partij van Nederland
Deze verklaring werd woensdag 19 april door het Dagelijks Bestuur opgesteld.

(De Waarheid, 20 april 1961).

DE GRONDSLAGEN VAN HET MARXISME-LENINISME

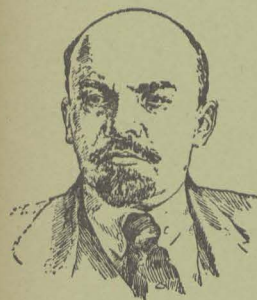
binnenkort verschijnt:

DEEL 5:

De communisten en hun visie op de toekomst.

54 bladz., ing. f0.75

reeds eerder verschenen:

1. De communisten en hun partij

74 bladz., ing. f1.25

2. De communisten en de anderen

63 bladz., ing. f1.

3. Het einde van het koloniale stelsel

64 bladz., ing. f1.

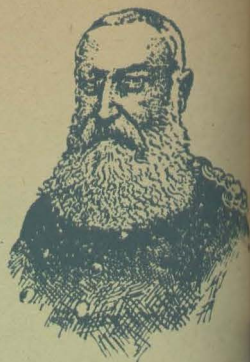
4. De communisten en hun vaderland,
de democratie en de vrede.

68 bladz., ing. f1.10

PEGASUS - AMSTERDAM

KONING LEOPOLD'S ALLEENSPRAAK

door

Mark Twain

BELGIË'S KOLONIALISME

IN DE KONGO

geill, 88 bladz., ing. f 2.50

Meer dan vijftig jaar nadat de bekende Amerikaanse schrijver Mark Twain zijn aanklacht tegen de koloniale praktijken van de Belgische koning Leopold II in de Kongo de wereld inzond, is zijn geschrift actueler dan ooit.

Het is het verhaal van een koninklijke win- en schraapzucht die geen grenzen kende, een gruwelijke bladzijde uit de zwarte koloniale geschiedenis, geschreven met het bloed van miljoenen vermoorde en verminkte Kongolezen.

PEGASUS - AMSTERDAM

juli/augustus 1961

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Nederland, neutraliteit en Duitsland

**Theorie en praktijk der
ondernemingsraden**

Een jubileum in Arnhem

**Astronautica en buitenaardse
beschavingen**

21ste jaargang, nr **7/8**

80 cent

JULI-AUGUSTUS 1961

Ter nagedachtenis van ir. S. J. Rutgers	<i>P. de Groot</i>	289
Nederland, neutraliteit, Duitsland		292
Chroestsjow over Duitsland en Berlijn		300
Theorie en praktijk der ondernemingsraden	<i>J. van Ee</i>	304
De grond opnieuw speculatie-object	<i>K. Stek</i>	310
Een jubileum in Arnhem	<i>F. Baruch</i>	314
De Algerijnse Boeren		318
De les van Alabama	<i>Charles Haroche</i>	322
Astronautica en buitenaardse beschavingen	<i>prof. W. Krasowsky</i>	328
De oude kunst van West-Afrika	<i>dr Burchard Brentjes</i>	333
AANTEKENINGEN:		
Werkclassificatie		338
Huren en afschrijving		341
CRITISCHE NOTITIES:		
Stagnatie en instabiliteit		343
Aan de bron van het Duitse militarisme		346
Demoskopie		349
Nazi-smokkelwaar in Nederland		351
BOEKBESPREKING:		
Koning Leopolds Alleenspraak	<i>F. S.</i>	353
ZELFSTUDIE:		
De communisten en hun vaderland, de democratie en de vrede	<i>C. P.</i>	356
PARTIJDOCUMENTEN:		
Resolutie, aangenomen op het Twintigste congres der CPN		359
Oproep inzake Nieuw-Guinea		361
Het nieuwe Partijbestuur		364
Partijbestuur der CPN bijeen geweest		
Waarheid-festival op 1 oktober in de nieuwe RAI		364
Verklaring van het Dagelijks Bestuur		365
Verklaring van het Dagelijks Bestuur der CPN		
inzake de strijd van het spoorwegpersoneel		366
Nieuwe uitgaven		368

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2,25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C. tel. 62565.

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der o.p.n.

TER NAGEDACHTENIS VAN IR. S. J. RUTGERS

Afscheidswoord van Paul de Groot
op 18 juni 1961 te Westerveld

Ik wil spreken om de nagedachtenis te eren van onze kameraad Sebald Rutgers.

Aan hem is de kringloop voltrokken: geboorte - bestaan - sterven. Hijzelf heeft ongetwijfeld het einde van deze kringloop aanvaard met de gemoedsrust en de optimistische gelatenheid die in zijn en onze levensbeschouwing wortelen.

Wat is het hoogste dat men iemand kan nageven, wanneer hij daar zo ligt als thans onze kameraad Rutgers?

Dat is, dat hij een spoor heeft nagelaten.

Zo velen worden geboren, bestaan en sterven en er blijft niets van hen over.

Hij heeft een spoor nagelaten.

Laat ons een blik slaan op dit leven.

Op de voorgrond stond bij hem de dienst aan de mensheid. Het persoonlijke stond op de achtergrond, ja, werd meestal opgeofferd.

Dit was een leven, dat grotendeels geleefd werd voor anderen en dat hierin de hoogste bevrediging vond.

Het bestaan van kameraad Rutgers was geheel gevuld en vervuld door zijn deelname aan de socialistische arbeidersbeweging.

Hij was niet tot deze arbeidersbeweging gekomen uit materiële nood of door de scherpte van de klassenstrijd.

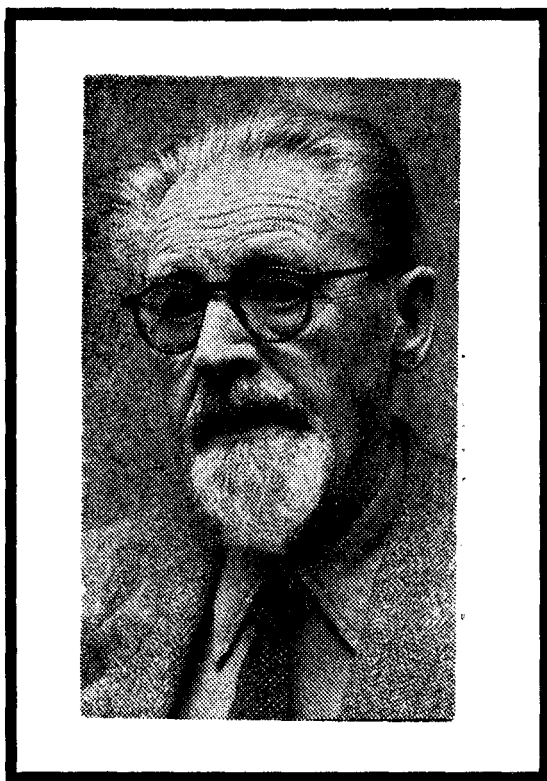
Hem bewoog het altruïsme, de goedheid des harten en het verstandelijke inzicht.

Toen in 1917 de socialistische revolutie in Rusland uitbrak, trok hij alles wat zuiver en eerlijk was machtig aan, niet alleen georganiseerde

delen van de arbeiders, doch ook de grootsten onder de intellectuelen, die over voldoende verbeeldingskracht beschikten om haar betekenis te vatten en over voldoende zedelijke moed om voor hun overtuiging te staan. Rutgers behoorde tot hen.

De socialistische revolutie greep hem aan en hij heeft haar ideeën gediend met geheel zijn geest, zijn lijf en zijn goed.

Rutgers behoorde tot hen, die de Communistische Internationale hebben opgericht onder leiding van Lenin.

S. J. Rutgers,
geboren 28-1-1879 – overleden 14-6-1961

Zijn naam staat onder het oprichtingsbesluit als vertegenwoordiger van Nederlandse en Amerikaanse marxistische partijen.

Hij hielp mee het marxisme-leninisme in de wereld te verbreiden en er de Nederlandse arbeidersbeweging mee te bevruchten.

Hij verleende ook de Sowjet-Unie persoonlijk praktische hulp bij haar economische opbouw.

Dit alles draagt thans rijke vruchten en zal nog rijkere vruchten gaan dragen.

Kameraad Rutgers was er diep van overtuigd, dat wat hij mede hielp zaaien door velen zal geoogst worden.

Hij was er van overtuigd, dat het werk zal slagen om de huidige en komende geslachten voor armoede, oorlog en geesteloosheid te sparen. Een groot deel van zijn leven heeft hij in Nederland nog onder deze omstandigheden geleefd. Doch hij wist met zekerheid, dat het einde ervan in zicht is.

Hij was zich bewust van de grootsheid van het tijdperk van het groeiende socialisme.

Hij heeft geleefd als een mens van dit tijdperk, van ons tijdperk.

Zijn leven laat een spoor na, een diep spoor.

Velen zullen het volgen.

PKI telegrafeert CPN

De Indonesische Communistische Partij (PKI) heeft aan het Partijbestuur van de CPN het volgende telegram gezonden:

„Betuigen onze diepe deelneming met het overlijden van ir Rutgers, trouw zoon van de Nederlandse werkende klasse, groot vriend van het Indonesische werkende volk en onvermoeid strijder voor de volledige onafhankelijkheid van Indonesië.”

w.g. M. H. L u k m a n, 1e vice-voorzitter PKI.

Waarheid, 22 juni 1961.

Nederland, neutraliteit, Duitsland

IN januari van dit jaar heeft het partijbestuur van de C.P.N. als politiek doel gesteld: De neutraliteit van Nederland tussen de grote mogendheden.

Nadien is dit vraagstuk besproken in ledenvergaderingen en toegelicht op openbare bijeenkomsten. Er is over geschreven in *Politiek en Cultuur* en in *De Waarheid*; het is een belangrijk punt geweest in de voorbereiding van en de beraadslaging op het Twintigste Partijcongres der C.P.N.

In zijn rede voor het Partijcongres heeft Paul de Groot het probleem verder uitgewerkt; de stellingen zowel als deze rede zijn door het Congres aanvaard als richtsnoer voor de te voeren partijpolitiek in de komende periode.

Het is natuurlijk van het grootste belang, dat de discussie over de neutraliteitspolitiek hiermee niet stilstaat. Het doel van de partij is, onder het volk deze politiek verder te populariseren en één van de vereisten daarvoor is, dat alle aspecten van de zaak ook verder de aandacht hebben.

Een van deze aspecten, die zich vanzelf opdringen, is de verhouding van ons land tot Duitsland. West-Duitsland, ons buurland, is de voornaamste satelliet van de gevaarlijkste oorlogskracht, de Amerikaanse imperialisten. Het is door hen opgebouwd als de sterkste economische en militaire macht van West-Europa. De Amerikaanse bezetting heeft er een dictatoriaal, militaristisch regiem ontwikkeld, dat gebiedsaanspraken stelt en als zodanig een gevaar vormt, niet alleen voor zijn bureu, maar voor geheel Europa en de hele wereld.

AAN dit vraagstuk heeft in het mei-nummer van *Politiek en Cultuur* J(an) S(nellen) een bijdrage gewijd. Hij noemde zijn stuk „strijdbare neutraliteit”.

In dit artikel nu wordt een groot aantal onjuiste opvattingen naar voren gebracht. Doordat de redactie aanvankelijk deze onjuistheden niet doorzien heeft, is het geplaatst alsof het een redactionele bijdrage was. Mede daarom is het noodzakelijk, op een aantal van Snellens onjuiste opvattingen dieper in te gaan.

Daarbij passen enkele opmerkingen vooraf.

In de eerste plaats heeft de neutraliteitspolitiek die wij verlangen, betrekking op de *staatkundige* positie van Nederland. Onder een politiek van neutraliteit verstaan wij dus een politiek, waarbij ons land niet gebonden is aan militaire verdragen, die het automatisch in een oorlog zouden betrekken en die berust op het op gelijke voet behandelen van de mogendheden. Het gaat hier dus om een internationale staatkundige positie, en om niets anders.

In de tweede plaats moet men zeer voorzichtig zijn een algemene politieke stellingname, die slaat op de verhouding tussen ons land en de *grote* mogendheden, te verengen tot alleen maar onze verhouding tegenover één land, in dit geval dus West-Duitsland.

En ten derde — hetgeen met het voorgaande nauw samenhangt — moet

men er voor waken, dat men die verhouding tot één enkel land niet tot berstens toe gaat opvullen met emotionaliteit. Doet men dat, dan loopt men het wezenlijke gevaar dat men een politieke stellingname, die ten doel heeft een nieuwe positie voor Nederland in de *wereld* na te streven, ombuigt tot een kleinburgerlijke nationalistische kreet.

HET is precies dit laatste gevaar, waaraan Jan Snellen in zijn bijdrage niet heeft weten te ontsnappen en het is dan ook van daaruit, dat wij de onjuistheid van zijn artikel moeten bezien.

Nemen wij een passage uit zijn stuk, die ons onmiddellijk met het hele probleem confronteert. Hij schrijft: (pag. 231)

„Hier, op ons strand, maken we grappen over de Duitse spitsburger en de cultuur, die hem door een vijftal generaties van Pruisisch kazerneleven, eigen is geworden. Zijn serviele correctheid en rassenwaan, zijn „schneidigheid” en gemoedelijkheid — het werkt evenals zijn dikke buik en zijn houten been op de lachspieren van de Nederlander, die hem pleegt te vragen wanneer hij de gestolen fiets nu eens eindelijk teruggeeft.”

Men zou deze formulering natuurlijk als van weinig smaak getuigend naast zich neer kunnen leggen, als ze niet werd voorafgegaan door een andere.

„De reactie van eeuwen zit in dikke lagen op dit land, als korsten vuil op het lichaam van een struikrover, die zich in geen jaren gewassen heeft.”

Jan Snellen heeft het dus niet over een bepaalde *groep* Duitsers, hij heeft het over *heel* Duitsland. Was de korsten eraf en je houdt altijd nog een struikrover over, zo stelt hij.

Maar Duitsland is nog altijd een klassenstaat, en een zeer gecompliceerde bovendien. West-Duitsland heeft naast een kapitalistenklasse een arbeidersklasse. Het heeft, men vergete het niet, een vervolgde, maar moedig strijdende K.P.D.

Het belangrijkste feit, dat Snellen gemakshalve „vergeet” is echter het bestaan van de Duitse Democratische Republiek, de eerste arbeiders- en boerenstaat in dit land, die onder ontzaglijke moeilijkheden het socialisme opbouwt en het vaandel van het proletarisch internationalisme hooghoudt; de D.D.R., voor welker bestaan wij allen hartgrondig dankbaar moeten zijn, omdat ze één van de voornaamste remmen vormt voor de agressiezucht der Westduitse militaristen.

Terloops maakt Jan Snellen in zijn artikel een opmerking over de vele mislukte revoluties in Duitslands geschiedenis.

De vorming van de D.D.R. echter is nu juist *niet* zo een mislukte revolutie, maar een geslaagde, proletarische omwenteling, die de macht in de staat in handen heeft gebracht van de arbeidersklasse en andere, met haar verbonden, werkers.

Natuurlijk zullen de communisten in de D.D.R. de eersten zijn om te onderstrepen, dat er nog veel aan hun werk mankeert. Men hoeft hun pers maar te lezen om dat te zien. Maar ondertussen kan de betekenis van een proletarisch bewind, uitgeoefend door Duitse mensen op Duits grondgebied, dat internationaal muurvast is verankerd, moeilijk overschat worden. Het is juist de politiek van de oorlogszuchtige monopolies in het Westen om deze betekenis in de ogen der mensen stelselmatig te verdraaien en te kleineren. Zelf weten ze wel beter.

Het Duitse probleem zou uitzichtloos zijn, als deze krachten niet zouden

bestaan. Maar ze bestaan *wel*; het zijn juist die krachten, die de garantie inhouden van een toekomstige hechte vriendschap tussen het Nederlandse en het Duitse volk.

Jan Snellen schrijft hier in het geheel niet over. En nu kan men van iemand, wiens mening op bekrompen nationalisme is gegrondvest, verwachten dat hij dit niet zomaar ziet.

Aan een communist echter mag men andere eisen stellen.

Zoals gezegd, deze onjuiste zienswijze op Duitsland als geheel doet ons begrijpen, waar de grondfout in de redenering van Jan Snellen zit, als hij zijn idee ontwikkelt over wat hij noemt „strijdbare neutraliteit”.

Hij kijkt zo gespannen naar de vele slechte dingen die er in West-Duitsland zijn (en het *zijn* er vele!) dat hij ze min of meer als doorslaggevend beschouwt voor de internationale krachtsverhoudingen in hun geheel. En deze grondfout leidt hem dan tot allerlei onjuiste en schadelijke uitlatingen.

JAN SNELLEN begint zijn artikel met de woorden: „Neutraliteit is geen doel, maar een middel tot een doel”.

Is dat juist? Zo absoluut gesteld als hier, nee. Natuurlijk is het een middel tot het doel, buiten een oorlog te blijven. Maar het is tegelijkertijd wel degelijk een doel in zichzelf, een politiek die wij voor lange tijd nastreven.

Als wij een politiek doel stellen, dan is dat niet voor over 100 of 200 jaar, maar in dit geval, voor een periode waarin socialisme en kapitalisme naast elkaar zullen bestaan. En voor deze periode zien wij een neutrale politiek wel degelijk als doel.

Het is gewenst dit onomwonden te zeggen, teneinde aan ons volk klaarheid te verschaffen over wat wij willen.

De politieke tegenstanders van de communisten hebben er een handje van, het zo voor te stellen, alsof wij iets zeggen na te streven wat velen begeerlijk voorkomt, om die velen dan van daaruit in een hoek te drijven, die zij niet begeren.

Met andere woorden: Men stelt het voor, alsof wij voor Nederland een neutrale politiek nastreven, met het doel, het daarna in het Warschau-pact onder te brengen.

En eigenlijk zegt Jan Snellen dit ook zo.

Men leze (P. en C. pag. 234):

„Nadat zij haar meest dringende taak heeft vervuld en door het liquideren van de vreemde bases een einde heeft gemaakt aan de ongelijke behandeling der mogelijkheden door Nederland, kan zij (de neutraliteit) niet blijven bestaan op de grondslag van een gelijke behandeling der mogelijkheden. Zij moet consequent verder gaan als zij een doeltreffende garantie wil zijn voor de vrede en voor de vrijheid van ons land. Zij zal steeds krachtiger de huidige ontwikkeling in West-Duitsland moeten bestrijden evenals de politiek van de mogelijkheden die deze ondersteunen. Zij zal een vredelievende ontwikkeling in West-Duitsland moeten bevorderen en de betrekkingen moeten normaliseren met het socialistische kamp, dat de natuurlijke bondgenoot is, waaraan het Nederlandse nationale bestaan al twee maal zijn redding te danken heeft gehad en dat trouwens de enige bondgenoot is, van wie in geval van nood hulp te verwachten valt”.

Duidelijker kan het niet, lijkt ons.

We beginnen met de neutraliteit, maar gaan „consequent verder”. We blijven zo maar niet doorgaan met het gelijkelijk behandelen van de mogendheden, nee, we vinden tenslotte onze bondgenoot in de Sowjet-Unie.

Van Atlantisch Pact naar Warschau-pact dus.

EN dan?

Jan Snellen wil een „vredelievende ontwikkeling in West-Duitsland bevorderen” en vertelt, dat men het zich niet veroorloven kan zich niet in zaken elders te mengen.

Op dit ogenblik is het zo, dat Nederland door Amerika en onze eigen reactie gemaakt is tot een economisch, politiek en militair filiaal van West-Duitsland.

Het doet mee aan de N.A.V.O.- en Westduitse intriges die inmenging in de zaken van de Duitse Democratische Republiek en van andere Oosteuropese landen beogen. Als medeplichtige van de Duitse atoombewapening en van de voorbereiding van een atoomoorlog pleegt de Nederlandse heersende kliek de grofste inmenging die denkbaar is.

Daartegenover heeft nu de partij, in resoluties van het partijbestuur en besluiten van het Congres, een andere politiek gesteld. Die van beëindiging van deze funeste ontwikkeling.

De communisten zijn voorstanders van vreedzame coëxistentie, berustend op ontwapening en niet-inmenging van het ene land in het andere. Zij hebben in de Moskouse verklaring van november 1960 nog eens onderstreept geen export van de revolutie te willen, maar ook geen export van de contra-revolutie.

Wij zien voor Nederland in dit opzicht als perspectief een politiek van neutraliteit, berustend op de nieuwe machtsverhoudingen tussen de *grote* mogendheden en op bereidheid van de socialistische landen, deze neutraliteit te eerbiedigen en samen met andere landen te garanderen. Wij willen dus de politiek van inmenging beëindigen.

Jan Snellen echter schijnt wars van al zulke niet-inmenging. De politiek die hij bepleit, komt in laatste instantie neer op . . . een interventie-oorlog tegen Adenauer c.s.

Weliswaar heeft de Moskouse conferentie, zoals wij hierboven al zeiden, voor de zoveelste keer onderstreept dat revolutie in elk land een binnenlandse aangelegenheid vormt. Maar Jan Snellen erkent dit principe niet voor West-Duitsland. „Consequent verder gaan” — dat wil zeggen: op naar Bonn!

Hetgeen ons er aan herinnert, dat er eens een Duitser en internationalist was, Karl Liebknecht, die uitriep: „De vijand staat in eigen land!” Hij zei dit tegen de rechtse sociaal-democraten, die de strijd tegen keizer Wilhelm verzwakten onder het motief dat . . . men toch niet onverschillig kon staan tegenover het tsarisme dat in Rusland heerste!

De Nederlandse anti-fascisten en communisten moeten bijdragen tot de strijd tegen het herleeft nazidom door de strijd in *eigen* land, door het bestrijden van onze *eigen* neo-nazi's. Oproepen tot interventie in West-Duitsland zou daar alleen maar van afleiden.

De Duitse revolutie is en blijft een zaak van de Duitsers zelf. Waarbij natuurlijk internationale solidariteit een reusachtige rol speelt.

Maar wat betekent die solidariteit concreet?

Dat de interventie ten gunste van Adenauer door onze eigen nazi's verhin-

derd wordt. Dat een zo sterke neutraliteitsstroming in Nederland wordt geschapen, dat het de reactie onmogelijk gemaakt wordt de revanchisten te helpen in conflicten binnen Duitsland. Dat wij *nu* de strijd voeren voor een gelijke behandeling van de D.D.R., dat wil zeggen voor erkenning van deze arbeiders- en boerenstaat.

DE grote doelstellingen van de communistische wereldbeweging zijn op dit ogenblik: vreedzame coëxistentie en ontwapening.

Tegen de achtergrond van deze doelstelling moet men ook ons streven naar een politiek van neutraliteit zien.

Een neutraal Nederland, los van de Amerikaanse atoompolitiek en de Duitse expansie-zucht, zou *tot* een dergelijke situatie een buitengewoon belangrijke bijdrage kunnen leveren.

Omgekeerd zou een neutraal Nederland *van* vreedzame coëxistentie kostelijke vruchten kunnen plukken.

Ons land, knooppunt van internationale handels- en verkeersverbindingen, zou grote profijtten kunnen trekken van een staatkundig-neutrale positie tussen de grote mogendheden in.

En bovendien kunnen voor dit doel zeer verschillende bevolkingsgroepen zich verenigen, die met de communisten wèl hun verlangens naar veiligheid, maar nog niet dat naar socialisme gemeen hebben.

Er is dus een hemelsbreed verschil tussen het streven naar een neutrale politiek die onze partij voorstaat, en de wijze, waarop Jan Snellen die voorstelt.

Op welke overwegingen berust de stellingname van de communistische partij?

Ook hier is het goed te zien, dat dit andere zijn dan die welke Jan Snellen ontwikkelt.

Jan Snellen toch werkt in het begin van zijn artikel in het kort de horigheid van de vooroorlogse regeringen aan Hitler uit, om dan te vervolgen: „De vraag is of het in het belang van Nederlands veiligheid zou zijn geweest, indien tussen de twee wereldoorlogen wèl de traditionele neutraliteitspolitiek zou zijn gevoerd”. (pag. 229.)

En even verder geeft hij zelf antwoord op die vraag:

„De traditionele neutraliteitspolitiek zou dus in de periode 1933—1940 voor de onafhankelijkheid van ons land nauwelijks minder gevaarlijk zijn geweest, dan de politiek van toegeven, die de regeringen van de monopolies t.o.v. Duitsland voerden”. (pag. 230.)

En: „Het is ook duidelijk, dat de traditionele neutraliteitspolitiek onder de omstandigheden van die periode niets anders dan een struisvogelpolitiek zou zijn geweest”.

Jan Snellen gaat dan verder met uiteen te zetten, dat Nederland op nog ergere wijze dan voor de oorlog aan Duitsland gebonden is en komt vandaar tot de hierboven reeds aangehaalde conclusie: Nederland moet, via de neutraliteit, tot een bondgenootschap met de Sowjet-Unie komen. Zoals het dat voor de oorlog eigenlijk al had moeten doen.

Voor hem gaat het dus om het verbeteren van een eenmaal begane fout.

NU is, naar het ons voorkomt, het beschrijven van de voltooid verleden tijd met commentaar van „als nu eens dit” of „als nu eens dat” een volstrekt zinloze tijdpassering.

Nederland was, als pleisterplaats voor enkele der grootste internationale trusts, vanaf de eerste dag een verwoede vijand van de Sowjet-Unie en heeft aan die vijandschap zijn traditionele neutrale politiek opgeofferd. De vraag stellen, wát gebeurd zou zijn als Nederland „echt” neutraal zou zijn gebleven is eigenlijk de vraag, hoe ons land er uit zou zien als de oliekoningen er niet hun residentie hadden gevestigd en het geen koloniën zou hebben bezeten.

Het beschimpen van een niet-bestaan-hebbende politiek van strikte neutraliteit heeft onder zulke omstandigheden maar één uitwerking, namelijk dat men elke neutraliteitspolitiek *als zodanig* verdacht maakt.

De partij vraagt een hervatting, onder nieuwe omstandigheden, en op een nieuwe grondslag, van een traditionele politiek die Nederland in 1917 in feite verlaten heeft. Jan Snellen maakt die politiek belachelijk, door te vertellen wat zij, *als zij* in 1933 zou hebben bestaan (hetgeen historisch ondenkbaar is), betekend zou hebben.

Het enige dat hij hiermee kan bereiken is, wantrouwen te zaaien waar een krachtige campagne nodig is.

Overigens is er natuurlijk óók nog wel iets te zeggen over zijn gedachte, dat een *echte* neutraliteitspolitiek na 1933 nauwelijks minder schadelijk zou zijn geweest dan de in werkelijkheid gevoerde collaboratiepolitiek.

Trouw zijn aan de traditionele neutraliteitspolitiek zou onder die omstandigheden hebben betekend: Geen enkele concessie te doen aan Duitsland en naast de garantie van Engeland en Frankrijk voor deze neutraliteit, die van de Sowjet-Unie te vragen.

Het voorbeeld van Tsjecho-Slowakije heeft bewezen, dat de Sowjet-Unie ook toen daartoe reeds bereid was. De Sowjet-troepen stonden in 1938 gereed om Tsjecho-Slowakije te helpen, maar Benesj en de groep om hem heen hebben dat toen verhinderd.

De traditionele neutraliteit heeft sterke trekken van verzet tegen Duits machtsstreven. Deze politiek zou toch waarlijk beter voor ons land zijn geweest, dan zijn medeplichtigheid aan de München-politiek van Chamberlain!

WAT is in deze hele historische parallel nu echter de grondfout?

Dat ze ten enen male buiten beschouwing laat hoe de internationale situatie nu, in 1961, is.

In de stellingen voor het partijcongres wordt deze, op grond van de Moskouse verklaring van november 1960, als volgt omschreven:

„De nieuwe etappe van de algemene crisis van het kapitalisme wordt 'gekenmerkt door toenemend verval. Dit is niet het gevolg van oorlogen geweest, doch het gevolg van de vreedzame wedijver in de produktie, van het socialistische tegen het kapitalistische stelsel. Alles wijst erop dat deze ontwikkeling verder gaat. *Het socialistische stelsel is bezig tot de doorslaggevende factor in de ontwikkeling van de menselijke maatschappij te worden.*

Hoe sterker het socialistische wereldstelsel wordt, des te ingrijpender wijzigt zich de internationale toestand ten gunste van de volkeren die strijden voor onafhankelijkheid, democratie en sociale vooruitgang. Het socialistische stelsel oefent zijn invloed op de gang van zaken in de gehele wereld voornamelijk uit door zijn economische opbouw en zijn technische prestaties.”

Elders zeggen de stellingen: „Het oorlogsgevaar is groter geworden, maar de reële mogelijkheid bestaat om de wereldoorlog tegen te houden en vreedzame coëxistentie af te dwingen”.

Dit is dus in het kort de wereld van thans.

En voor iedereen die de betekenis van deze situatie tot zich laat door dringen zal het duidelijk zijn, dat juist op grond daarvan elke vergelijking met een vooroorlogs jaartal een slag in de lucht is.

Thans is het socialisme zo sterk dat het, samen met de strijdende arbeidersklasse in de kapitalistische landen en met de uit het imperialistische oorlogskamp weggevallen landen, de oorlog kan verhinderen.

Het verschil met 1933 is daarbij, dat van dat jaar af de oorlog met de dag dichterbij kwam, terwijl hij nu, door de snellere groei der vredekrachten, met iedere dag die verloopt steeds moeilijker te ontketenen wordt.

Zulks bepaalt ook de positie van het militaristische, agressieve West-Duitsland.

West-Duitsland is een onderdeel van het in verval rakende imperialistische stelsel. Het is niet zo maar een staat op zichzelf, maar zijn voornaamste functie is nog altijd die van Amerikaans steunpunt in Europa.

Jan Snellen zegt over West-Duitsland: „Zijn mogelijkheden. . . om (een oorlog) verrassend, „blitzartig“, te provoceren en over een groot deel van de wereld uit te breiden, zijn gezien de moderne militaire technieken (atoomwapens en raketten) en de politieke verhoudingen, zeker niet minder groot dan in 1939.” (pag. 231.)

Dit is in zijn simpelheid onvolledig en daardoor onjuist. Het leidt bovendien tot paniek, daar waar juist zelfvertrouwen gepast is.

De mogelijkheid om een oorlog te ontketenen hangt, zoals schrijver terecht constateert, af zowel van de militaire middelen als van de politieke verhoudingen.

Wel, die politieke verhoudingen nu zijn juist grondig veranderd sedert 1939.

Niemand kan toch de politieke verhoudingen welke thans in Europa bestaan vergelijken met die van de dertiger jaren, toen Hitler, ongestoord en achtereenvolgens, de Spaanse republiek, Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije, Polen en de overige landen kon overvallen?

Jan Snellen zegt zelf: „(Duitslands) kansen om een oorlog te winnen zijn onder de huidige krachtsverhoudingen in de wereld kleiner dan ooit, namelijk nihil”. Dat is volkomen juist. Vandaar de pogingen van de Duitse militaristen om een Amerikaans-West-Europees front te vormen, dat hen in staat stelt de lont in het kruitvat te steken.

Maar de animo in de landen der bondgenoten voor dergelijke avonturen neemt de laatste jaren bepaald niet toe, nu men weet hoe het antwoord zal zijn.

Vele krachten werken hier door elkaar heen en tegen elkaar in. De paniek en avonturierszucht der imperialisten groeien, maar tegelijkertijd groeit het verzet tegen hun politiek en de beduchtheid voor de gevolgen daarvan.

Dat is de situatie die, vandaag de dag, naast zulke grote gevaren juist zulke grote perspectieven biedt.

En juist daarom is het een verdraaiing van de feiten, om uit dit hele complex van krachten één facet te nemen en daar omheen zijn politieke perspectief op te bouwen.

EN dan tot slot nog een paar woorden over de geest, waarin wij al deze vraagstukken moeten bezien.

Jan Snellen vat die samen met de woorden: „Moed verloren, al verloren”.
Merkwaardige tegenstelling!

Op dezelfde bladzijden waar hij als enig perspectief het bondgenootschap met de Sowjet-Unie stelt, roept hij deze in wezen sombere woorden uit en spreekt hij over een „schijnbaar verloren zaak” als hij de huidige situatie van Nederland beziet. Hij verwijt maar liefst onze natie als geheel dat zij in de oorlogse jaren door de knieën is gegaan en meent dan te moeten spreken over „die kleine C.P.N.”.

Is het ver gezocht als men hieruit afleidt, dat de strekking van Snellens artikel in wezen voortkomt uit een gebrek aan vertrouwen en dus aan politiek perspectief, dat zij tot passiviteit moet leiden inplaats van tot actie?

Wie in deze dagen nauwlettend de harteklop van de geschiedenis beluistert is niet zo somber; hij is bepaald niet in het stadium waarin hem de moed ontzinkt.

Integendeel.

Elke dag bewijst de groeiende macht en overmacht van het socialisme, elke dag ook laat de rotheid en het verval van het kapitalisme zien.

Enorme verschuivingen vinden plaats in het krachtenpatroon op deze aarde en dat wel in de richting die wij zo hartstochtelijk wensen en nastreven.

En wie ogen heeft om te zien, hij kan ook waarnemen hoezeer dat in ons land zijn afspiegeling heeft.

Heeft niet juist de atoombewapening tallozen diep geschokt?

Is niet de Nieuw-Guinea-politiek uitgelopen op een openlijk faillissement van de koloniale?

Heeft niet de sociale strijd grote vormen aangenomen in de afgelopen tijd?

Waaraan is dit te danken als het niet is aan *ons* optreden?

Wat een onzin is het dan om over een „kleine C.P.N.” te spreken, als communisten bij alle grote massabewegingen een leidende rol spelen en als hun mensen in grote bedrijven zeer grote aantallen stemmen krijgen bij diverse verkiezingen.

Wat bepaalt of men klein of groot is?

Het stemmenaantal bij de officiële verkiezingen?

Sedert wanneer is dat voor een communist de maatstaf voor het bepalen van groot en klein in de politiek?

Klein is een partij, die machteloos ter zijde staat bij de grote bewegingen in het volk.

Maar een partij die die bewegingen vooruitziet en er leiding aan geeft is niet klein.

Men moet er alleen wèl naar streven, haar voortdurend groter te maken.

Waar wij dan ook allemaal ons best voor doen.

Chroestsjow over Duitsland en Berlijn

Nu de kwesties Duitsland en West-Berlijn in het middelpunt van de belangstelling staan, menen we er goed aan te doen een uiteenzetting op te nemen zoals deze van gezaghebbende zijde wordt gegeven over de voorstellen, die de Sowjet-Unie inzake deze vraagstukken heeft gedaan.

De lezers kunnen hierbij kennis nemen van de tekst van een gedeelte uit de redevoering, die ministerpresident Chroestsjow op 21 juni in Moskou hield op een vergadering ter herdenking van de Duitse inval op de Sowjet-Unie in 1941.

Redactie P. en C.

SINDS het einde van de oorlog zijn reeds zestien jaren verlopen, maar tot dusverre is er met Duitsland geen vredesverdrag gesloten. Iedere nuchter denkende man of vrouw weet, dat mensen die naar vrede streven, een oorlog beëindigen door ondertekening van een vredesverdrag en alle voorwaarden scheppen voor het zo snel mogelijk beëindigen van de oorlogstoestand. De Westelijke mogendheden wensen de oorlog niet te beëindigen door ondertekening van een vredesverdrag, hetgeen de normale handelwijze zou zijn. Zij streven ernaar, de oorlogstoestand met Duitsland in stand te houden. Om welke reden? Terwille van de vrede? Stellig niet. Wanneer een vreedzame regeling kunstmatig wordt uitgesteld, ja, erger nog, wanneer zij, die een vredesverdrag willen sluiten, met oorlog worden bedreigd, moeten de volken de toestand als ernstig behandelen. Zij moeten de weg blokkeren aan diegenen, die drijven in de richting van het ontketenen van een derde wereldoorlog, waarin niet tientallen, maar wellicht honderden miljoenen mensen zouden omkomen.

Wie heeft belang bij de afwezigheid van een Duits vredesverdrag, welke krachten verhinderen, dat dit wordt gesloten?

Stellig niet het Duitse volk of de volken van Europa, die in de laatste tientallen jaren de verschrikkingen van twee wereldoorlogen hebben ondervonden. Het sluiten van een vredesverdrag wordt tegengegaan door die krachten in West-Duitsland, die revanche-gedachten koesteren en die plannen voor nieuwe militaire avonturen uitbroeden. Maar het is iedereen duidelijk, dat het niet alleen gaat om de militaristen van Bonn en de overlevende Hitlerianen. De plannen van de revanchisten worden aangemoedigd en ondersteund door de heersende kringen van de Westelijke mogendheden.

Toen de volken en de landen van de anti-Hitler-coalitie de oorlog hadden beëindigd, hoopten en geloofden zij, dat Duitsland, dat twee wereldoorlogen was begonnen, nooit meer een broeinest van militarisme en agressie zou worden.

En hoe staan de feiten? West-Duitsland is heden ten dage een invloedrijk lid van het agressieve militaire NAVO-blok. De generaals van Hitler voeren niet slechts het bevel over de Bundeswehr, maar bezetten ook sleutelposities

bij de NAVO-strijdkrachten; zij commanderen Franse en Engelse soldaten, van wie de vaders streden en stierven in de strijd tegen de nazi-invallers. In Frankrijk en Engeland worden met toestemming van de regeringen van die landen Westduitse troepen opgeleid en geoefend voor nieuwe veldtochten. Militaristen van de Duitse Bondsrepubliek hebben reeds de hand gelegd op raketwapens en eisen aanhoudend atoomwapens voor de Bundeswehr.

Onlangs hebben wij in Wenen al deze vraagstukken gedetailleerd besproken met de president van de Verenigde Staten, de heer Kennedy.

Wij hebben hem tot in bijzonderheden uitgelegd, waarom het sluiten van een Duits vredesverdrag niet langer voor onbepaalde tijd kan worden uitgesteld.

Dit verdrag moet de situatie bezegelen, die na de Tweede Wereldoorlog is ontstaan. In wezen is dat alles wat wij wensen. Het standpunt van de Sowjet-regering in dit vraagstuk is de gehele wereld bekend. Het werd uitgebreid omschreven in het memorandum, dat aan de president van de Verenigde Staten werd overhandigd en dat nadien in de pers is gepubliceerd.

In mijn recente redevoering voor radio en televisie ben ik tot in details ingegaan op de Duitse kwestie en ik geloof, dat het niet noodzakelijk is, onze voorstellen opnieuw geheel gedetailleerd uiteen te zetten.

Wat is de Westelijke reactie op ons standpunt?

De voorstellen van de Sowjet-regering trokken in alle landen aandacht en vonden in brede kring instemming. Alle mensen, die belang hebben bij het versterken van de vrede, erkennen de noodzaak van het oplossen van het vraagstuk van een vredesverdrag met Duitsland en beseffen, dat deze kwestie niet alleen rijp, maar zelfs overrijp is. Zij ondersteunen onze voorstellen die gericht zijn op een vreedzame regeling van het Duitse vraagstuk en hiervoor een goede basis vormen.

Tegelijkertijd dient te worden gezegd, dat de heersende kringen van de Westelijke mogendheden zich nog steeds verzetten tegen het sluiten van een Duits vredesverdrag en de Duitse kwestie zouden willen maken tot een toetssteen in een krachtproef.

Vandaag zou ik degenen willen waarschuwen, die, zoals kanselier Adenauer, in antwoord op vredelievende voorstellen van de Sowjet-Unie, ertoe oproepen „standvastig te blijven” of zelfs dreigen „een krachtdadig antwoord te geven”.

Meer dan eens hebben we de leiders van de Duitse Bondrepubliek herinnerd aan het nut van het verstand. Is het mogelijk, heren, dat U de roemloze ervaringen van Uw voorgangers vergeten bent en deze zoudt willen herhalen? U kunt natuurlijk een herhaling proberen. Maar deze zou het begin van Uw einde betekenen. De tijden zijn niet meer gelijk aan die van twintig jaar geleden. Thans zouden niet alleen de Duitse revanchisten, maar allen, die hen in een nieuw tegen ons gericht avontuur willen ondersteunen, het lot van Hitler delen.

Deze woorden dienen niet als een bedreiging te worden opgevat. Zij zijn een beroep op het verstand. Het is hoog tijd, eindelijk te begrijpen, dat de Sowjet-Unie niet meer dezelfde is, dat de wereld anders is en dat de krachtsverhoudingen en de verhoudingen in de bewapening anders liggen.

Probeer daarom niet, meneer de Bondskanselier, ons met Uw „vastberadenheid” vrees aan te jagen. U zegt, dat U, wanneer wij een vredesverdrag met de DDR sluiten, nergens voor terug zult deinzen. Dit vormt alleen maar een aanwijzing voor de zwakheid van Uw standpunt.

Iedereen weet, dat wij geen oorlog willen. Maar als U ons werkelijk met

oorlog bedreigt, zijn wij niet bang voor een dergelijke bedreiging. Wanneer U een oorlog ontketent, zal deze Uw zelfmoord betekenen.

Het is vanzelfsprekend, dat de een of andere onverstandige persoon zelfmoord kan plegen. Zijn verwanten zullen hem bewenen, maar de mensheid zal er niet onder lijden. Maar wanneer staatslieden, aan wie grote bevoegdheden zijn verleend, met vuur spelen en dreigen, hun land in de maalstroom van een oorlog te storten, zetten zij niet alleen hun eigen leven, maar ook het lot van de volken op het spel. Door West-Duitsland in een avontuur te storten, voert U de bevolking van Uw land naar zelfmoord.

Het Sowjet-volk wenst geen oorlog en het is juist om deze reden, dat wij datgene willen verwijderen, wat tot het uitbreken ervan kan leiden. Met dat doel zullen wij, samen met andere vredelievende staten, een vredesverdrag met de Duitse Democratische Republiek sluiten.

Wat de Sowjet-Unie biedt, is geen oorlog, geen bondgenootschap van enkele landen tegen andere met het doel, de krachten voor een oorlog op te bouwen. Wij willen maar één ding — een blijvende vrede. Het is voor het versterken van de vrede, dat het van doorslaggevend belang is, een vredesverdrag te sluiten en zodoende de overblijfselen van de Tweede Wereldoorlog uit te bannen. Dit verkondigen wij openlijk en wij willen, dat allen zonder uitzondering ons begrijpen. De Sowjet-Unie wil samen met onze vroegere bondgenoten een vredesverdrag met Duitsland sluiten.

In tegenstelling tot het luidruchtige getier van hen, die de internationale spanning in stand zouden willen houden, bedreigen wij West-Duitsland in het geheel niet, wanneer wij aandringen op het sluiten van een vredesverdrag. Wij zouden over dit vraagstuk tot overeenstemming willen komen met de landen, met welke wij samen tegen Hitler-Duitsland hebben gestreden en met welke wij verbintenissen zijn aangegaan ten aanzien van Duitsland.

Voor West-Berlijn stellen wij een status van Vrije Stad voor. Wij zijn niet voornemens, het maatschappelijke en politieke stelsel in West-Berlijn te veranderen. Dit is een interne aangelegenheid voor de bevolking zelf. Noch de Sowjet-Unie, noch de Duitse Democratische Republiek wil de verbindingen tussen West-Berlijn en alle landen van de wereld beperken. In overeenstemming met het internationale recht echter dienen de soevereine rechten te worden gerespecteerd van de Duitse Democratische Republiek, over welks grondgebied de verbindingslijnen van West-Berlijn met de buitenwereld lopen.

Ten aanzien van de kwestie-West-Berlijn houden de Verenigde Staten Engeland en Frankrijk vast aan de standpunten van gisteren. Zelfs Westelijke politieke leiders moeten dit erkennen. Mansfield, de leider van de Democratische meerderheid in de Amerikaanse Senaat, verklaarde in zijn redevoering van 14 juni 1961, dat hij niet kon instemmen met het standpunt van de regering-Kennedy, dat geen rekening houdt met de enorme veranderingen, die er sedert de oorlog in beide delen van Duitsland en in Europa hebben plaatsgevonden en het gevaar van een kernoorlog in zich draagt. Hij stelde met nadruk, dat moed niet betekent hardnekkig vasthouden aan onhoudbare standpunten, maar het op zakelijke basis zoeken van overeenstemming met andere betrokken partijen. Dit is een juiste benadering en wij kunnen deze alleen maar verwelkomen.

Senator Mansfield ontkent niet, dat de idee van een Vrije Stad, bij passende internationale garanties, onder de huidige omstandigheden de meest geschikte is. Hij heeft voorgesteld, dat de DBR en de DDR een dergelijk besluit onder-

tekenen en een bijdrage leveren tot verwezenlijking ervan.

Nu is het waar, dat Mansfield daarna zijn zin voor de werkelijkheid verliest: hij eist, dat de status van Vrije Stad niet alleen aan West-Berlijn wordt gegeven, maar ook aan het democratische Berlijn, dat, zoals bekend, een onafscheidelijk deel vormt van de soevereine Duitse Democratische Republiek, de hoofdstad ervan. Waarom moet de normalisering van de situatie in West-Berlijn, die toch al moeilijk genoeg is, nog gecompliceerder worden gemaakt?

De Sowjet-Unie stelt voor, dat bij het zoeken naar een oplossing de thans aanwezige situatie, de facto en de jure, als uitgangspunt wordt genomen. Niemand stelt de eis, dat de bestaande levenswijze van de bevolking van West-Berlijn wordt veranderd.

Niemand is van plan zich in haar aangelegenheden te mengen. Maar men kan van de Sowjet-Unie niet verwachten, dat zij akkoord gaat met een inbreuk op de territoriale onschendbaarheid van de Duitse Democratische Republiek, of op de soevereiniteit van dit land.

Wij stellen voor, dat met Duitsland een dusdanig vredesverdrag zal worden gesloten, dat geen inbreuk doet aan de rechten en belangen van welke van de partijen dan ook. De Sowjet-Unie stelt alleen maar voor, vast te leggen, hetgeen sedert lang vorm heeft aangenomen en in de werkelijkheid bestaat. Wij stellen voor, dat de bestaande grenzen van Duitsland de jure worden bevestigd.

Het is mogelijk, dat de huidige grenzen de Westduitse revanchisten niet bevredigen, maar dan moeten zij de schuld bij zich zelf zoeken. Niet wij waren het, die een oorlog ter herziening van grenzen begonnen. De huidige grenzen van Duitsland ontstonden als gevolg van de nederlaag van nazi-Duitsland, als gevolg van de nederlaag van diegenen, die een roofzuchtige oorlog hadden ontketend. De nieuwe grenzen hebben de historische rechtvaardigheid hersteld, waaraan geweld was aangedaan door de voorouders van de huidige Duitse militaristen.

Ons wordt gezegd, dat het vredesverdrag, dat wij met de Duitse Democratische Republiek gaan afsluiten, een afzonderlijk verdrag zal zijn. In mijn redevoering voor radio- en televisie heb ik al gezegd, dat de Verenigde Staten van Amerika, toen zij een vredesverdrag met Japan sloten, geen rekening hielden met ons, ofschoon wij de bondgenoten van dit land waren geweest in de oorlog tegen Japan. Derhalve toonden zij, dat zij zich gerechtigd beschouwden, een verdrag te sluiten zonder ons, ofschoon onze rechten, als één van de overwinende landen, onweerlegbaar waren.

Thans willen wij op onze beurt in het Duitse vraagstuk dezelfde rechten uitoefenen, die de Verenigde Staten en zijn vrienden in het Japanse vraagstuk uitoefenden. Wij volgen het gegeven voorbeeld, anders niet.

Wat degenen betreft, die ons met oorlog bedreigen, als wij een vredesverdrag met de Duitse Democratische Republiek sluiten, zij zullen de volledige verantwoordelijkheid voor hun handelingen te dragen krijgen.

Ik zou willen herhalen, dat alle nuchter denkende mensen, daargelaten hoe bitter zij jegens het communisme gestemd mogen zijn, moeten begrijpen, dat wij thans in 1961 en niet in 1941 leven. Wij bezitten alle noodzakelijke verdedigingsmiddelen. En wij zullen deze middelen niet gebruiken voor een aanval, maar alleen voor de verdediging van ons vaderland, van het vreedzame leven van het Sowjet-volk, van de volken van alle socialistische landen, die tezamen met ons een vredelievend standpunt innemen en de vrede verdedigen tegen de machinaties van de Westduitse revanchisten en hun beschermheren.

THEORIE EN PRAKTIJK DER ONDERNEMINGSRADEN

IN mei 1950 trad een wet in werking, die vele bedrijfskernen heeft vervangen door Ondernemingsraden.

Grondslag van de wet is de stelling, dat een orgaan van samenwerking in de onderneming slechts aan zijn doel kan beantwoorden, indien deze samenwerking zich afspeelt tussen de ondernemer en zijn personeel, zo ontlenen wij aan de Memorie van Toelichting van deze wet.

Het vraagstuk van de „samenwerking in de onderneming” is voor Nederland geenszins nieuw.

Het is wel haast driekwart eeuw geleden, dat enige werkgevers door het instellen van personeelskernen vorm gaven aan „hun overtuiging”, dat de onderneming niet slechts is een min of meer toevallig samentreffen, waaruit de ondernemer zijn winst en de arbeider zijn levensonderhoud put, maar dat zij een „arbeidsgemeenschap” behoort te zijn die behalve een economisch, ook een sociaal doel heeft en die slechts dan tot volle ontplooiing kan komen, indien zij wordt gedragen door een juist begrip enerzijds voor de betekenis van ieders bijdrage, anderzijds voor de betekenis van deze bijdragen voor het bereiken van het „ondernemers-doel”.

Toen de wet op de ondernemingsraden op bovengenoemde datum dan ook in werking trad, verklaarden niet alleen de reactionaire leiders van de confessionele vakorganisaties, maar ook mensen als Suurhoff, juichend, dat hiermede een lang gekoesterde wens van de arbeiders in vervulling was gegaan.

Volgens hen is het vervangen van de bedrijfskernen door ondernemingsraden een nieuwe stap op de weg naar „medezeggenschap”. Het zou de arbeiders verlossen uit hun toestand van loontrekkende dienaren en hen verheffen tot „volwaardige bedrijfsgenoten”. Reeds schreven enkele bondsorganen van het N.V.V. over het kapitalisme in de verleden tijd.

Zo werd in het *Grafisch Weekblad* een serie artikelen gepubliceerd over de „Verhoudingen in het bedrijf”. Daarin komt de volgende zinsnede voor: „Onder het kapitalisme was het namelijk zo, dat de ondernemers probeerden alleen die maatregelen ingang te doen vinden, welke leidden tot produktieverhoging bij zo laag mogelijke kosten, welke meestal tot gevolg had een zo ruim mogelijke uitbuiting van de arbeiders.”

De geschiedschrijver van deze artikelen wilde zijn lezers dus wijsmaken, dat het kapitalisme heeft afgedaan, dat het zich in vroeger tijden weliswaar bezig hield met een „zo ruim mogelijke uitbuiting van de arbeiders”, maar dat zoiets in onze tijd niet meer gebeurt.

Daarom wordt in dezelfde artikelen de stelling, dat de onderneming er is om het doel te bereiken dat de ondernemer zich heeft gesteld, overboord gooid. Moet men mensen als Baart en Roemers van het N.V.V. geloven, dan

zullen ondernemers en arbeiders voortaan broederlijk samenwerken in de ondernemingsraden, tot heil van „hun bedrijven”. Op die basis proberen de ondernemers de ondernemingsraden te gebruiken als hulp bij de invoering van werkclassificatie en andere verscherpte uitbuitingssystemen met lage lonen, die tot de laagste in Europa behoren.

De belangen van de arbeiders zullen niet langer tegengesteld zijn aan die van de „werkgevers”, beiden staan pal voor het verwezenlijken van hun gemeenschappelijke idealen!

Wat een demagogie!

Laat ons echter tot de werkelijkheid terugkeren. Nog altijd zijn in onze samenleving de produktiemiddelen het eigendom van een klein aantal bezitters. Zij hebben de beschikkingsmacht over fabrieken en grondstoffen.

Bij het voortbrengen van goederen en diensten, die de mensen nodig hebben om te kunnen leven, streven de bezitters van de produktiemiddelen slechts naar het ene doel, het behalen van maximale winsten ten koste van de arbeidende massa. Voor de kapitalist is het loon van de arbeider een uitgave, die terwille van de winst zo laag mogelijk moet worden gehouden.

De arbeider daarentegen probeert zijn arbeidskracht zo duur mogelijk te verkopen. De welstand van zijn gezin wordt immers bepaald door de hoogte van zijn loon!

Aldus verkeren de belangen van de ondernemers en de arbeiders voortdurend in tegenstelling tot elkaar en deze tegenstellingen worden steeds groter. De belangenstrijd tussen de arbeiders en de kapitalisten dooft niet langzaam uit, zoals de revisionisten propageren. Integendeel, de klassenstrijd verscherpt zich doorlopend en de uitbuiting is groter dan ooit.

Sommige N.V.V.-bestuurders en de reactionaire leiders van de K.A.B. en het C.N.V. beweren jaar en dag dat er geen kapitalisme meer zou zijn, dus ook geen klassenstrijd meer.

De ontwikkeling in ons land logenstraft deze mening volkomen. De strijd voor betere loon- en arbeidsvoorwaarden, gepaard aan de strijd voor de vrede, laten dit wel heel duidelijk zien.

Klassensamenwerking kán er niet bestaan en te suggereren dat de belangen van de arbeider en de ondernemer parallel lopen is grove misleiding. De eis van het goed doen functioneren van het bedrijf, de goede verhouding en onderlinge samenwerking tussen allen die aan de onderneming verbonden zijn, kan geen reden zijn voor de arbeiders om zich neer te leggen bij loonsverlagingen, verscherping van de tarieven enz. Volgens de ondernemer functioneert het bedrijf trouwens alleen goed, als het winst oplevert — de rest is versiering en dient het bereiken van dit doel.

*

WANNEER de voorstanders van de ondernemingsraden hun „nieuwe en beslissende stap op de weg naar medezeggenschap” aanprijzen, beroepen zij zich gewoonlijk op de bevoegdheden van de ondernemingsraden zoals die in de wet worden voorgeschreven. Deze bevoegdheden kunnen ongeveer als volgt worden samengevat:

„Het behandelen van wensen, bezwaren en opmerkingen door het personeel geuit; het plegen van overleg inzake vaststelling vakantie-tijden; werkroosters; ploegendiensten en schafttijden; het houden van toezicht op de naleving van de

geldende arbeidsvoorwaarden, op de voorschriften betreffende veiligheid, gezondheid en hygiëne, alsmede op de schaft- en kledinggelegenheden; het deelnemen aan het beheer van instellingen ten behoeve van de werknemers aan de onderneming verbonden — en het doen van voorstellen, die tot verbetering van de technische en economische gang van zaken in de onderneming kunnen bijdragen."

Maar alles dan met adviserende stem, geen beslissende; van medezeggenschap is geen sprake. Zo op het eerste gezicht zijn dit bevoegdheden, die vrijwel overeenstemmen met de grondslagen waarop de bedrijfskernen hun activiteit ontwikkelden. Ook in de kernreglementen is men nooit verder gegaan dan dat de kernen een adviserende stem hadden.

Maar terwijl het doel van de bedrijfskernen was, het behartigen van de belangen van de arbeiders in de ruimste zin van het woord, mag er volgens de wet in de ondernemingsraad over de lonen niet meer gesproken worden; moeten de O.R.-leden hun werk verrichten zonder „last of ruggespraak" met de arbeiders en „naar vermogen bijdragen tot het zo goed mogelijk functioneren van de onderneming".

En daarin schuilt het principiële verschil tussen bedrijfskernen en ondernemingsraden. Wat dit betekent voor de arbeiders, moge blijken uit enige voorbeelden:

Wordt door de ondernemer bij het Gewestelijk Arbeidsbureau vergunning aangevraagd tot het verlenen van een aantal ontslagen, berust de ontslagaanvraag op slapte in het bedrijf, dan zou de O.R. volgens de geest van de wet op grond van „de bedrijfsbelangen" zijn medewerking daaraan dienen te verlenen, hetgeen een goed O.R.-lid natuurlijk niet doet.

Maar dan ben je geen goed O.R.-lid en de directeur, die tevens het vetorecht heeft, kan je dan voordragen voor schorsing en verwijdering uit de ondernemingsraad. Immers door verzet tegen zo'n maatregel spreekt men zich uit tegen de onderneming (lees: tegen de belangen van de ondernemers).

Zo zullen de O.R.-leden zich ook ervan moeten onthouden looneisen op tafel te brengen; dat is weer tegen artikel nummer zoveel waarin staat dat de O.R. zich onthoudt van zaken die tot de competentie van de vakorganisaties behoren.

Toen na de metaalacties van vorig jaar op een bedrijf in Amsterdam, tijdens een O.R.-vergadering de voorzitter op dat artikel terugkwam en zich richtte tot onze partijgenoten, zei hij o.a.: „Zij die het niet eens zijn met dit artikel doen er goed aan, te bedanken als lid van de ondernemingsraad". Deze bedekte bedreiging werd echter op afdoende wijze gepareerd door de communisten. Zij antwoordden de ondernemer, dat dit niet de kwestie is, waar het om gaat en dat zij iedere actie van de arbeiders voor verbetering van hun positie zullen ondersteunen.

Zo werd het dwangreglement opzij geschoven en het recht van de arbeiders op dat bedrijf verdedigd. Het is natuurlijk in lijnrechte tegenspraak met de bedoeling, waarvoor de O.R. dient n.l. de arbeiders rechteloos uit te leveren aan de ondernemers.

Mochten de arbeidersvertegenwoordigers in de O.R. het met elkaar eens worden en een meerderheid vormen, dan nog kunnen de ondernemers bij een afwijzende houding van die meerderheid hun maatregelen doorvoeren, . . . tenzij de arbeiders daar een stokje voor steken. Het recht van de ondernemer om zich niets aan te trekken van een meerderheid in de O.R., berust volgens de

wet op de stelling, dat de O.R. de „zelfstandige functie” van de ondernemer dient te erkennen.

Wat hiermee bedoeld wordt kan men lezen in het boekje „Samenwerking in de onderneming”, een toelichting op de wet op de ondernemingsraden en geschreven door mr W. F. de Gaay Fortman, destijds de rechterhand van W. Drees, toen deze nog minister van Sociale Zaken was en door dr Ormel, destijds secretaris van de S.E.R.

Beiden zijn dus deskundigen die het kunnen weten.

Met het erkennen van de zelfstandige functie van de ondernemer wordt bedoeld dat de ondernemer, dat is de werkgever, uiteindelijk het laatste woord heeft. Ziehier wat er tenslotte overblijft van de zo hoog geroemde „medezeggenschap”.

Trouwens, we hebben wat die „medezeggenschap” betreft, een autoriteit bij de hand, wier gezag wel niet in twijfel zal worden getrokken. Eind maart verklaarde ir Otten tijdens zijn afscheid als president-directeur van Philips (volgens het Financiële Dagblad van 30 maart) het volgende:

„Medezeggenschap is een omstreden punt. Ik wil U wat ons standpunt betreft niet in het ongewisse laten. Wij geloven n.l. niet in medezeggenschap in de zin van medebeslissen en achten deze in strijd met het vrije ondernemerschap. In ons hedendaagse maatschappelijke bestel draagt de leiding de verantwoordelijkheid en welk een verantwoordelijkheid. Deze kan zij onmogelijk delen met hen die van buiten de onderneming daarop invloed zouden willen uitoefenen, noch met hen die dagelijks, in welk vlak dan ook, in de sfeer van de uitvoering denken en werken.”

Geen arbeider, geen ambtenaar heeft volgens Otten het recht, de „zelfstandige functie” van de ondernemer aan te tasten. Medezeggenschap door wie dan ook is volgens hem onzin. De ondernemer is de baas in eigen huis, zo hoort het volgens de grootste ondernemer in ons land.

*

DIT neemt echter niet weg, dat de ondernemers de vertegenwoordigers van het personeel door de schijn van medezeggenschap medeplichtig trachten te maken aan het invoeren van voor de arbeidersbelangen schadelijke maatregelen. Het is duidelijk, dat de ondernemingsraden ingesteld zijn voor het dienen van ondernemersbelangen. En in volkomen overeenstemming hiermee is ook de samenstelling, de verkiezing en de werkwijze ervan.

De bedrijfskern was uitsluitend samengesteld uit arbeidersvertegenwoordigers. De O.R. omvat ook vertegenwoordigers van het leidinggevende personeel. De directeur is „ambtshalve” lid en voorzitter van de O.R. Deze positie bezet hij „wetmatig” en niet als gevolg van enigerlei verkiezing. De overige leden van de O.R. worden zogenaamd uit en door het personeel gekozen. Wij zeggen „zogenaamd”, omdat de wet iedere vorm van democratie om zeep probeert te brengen.

In beginsel mogen alleen kandidaten gesteld worden door de vakverenigingen, daartoe aangewezen door de betrokken bedrijfscommissie. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers en hoofdbestuurders van de vakbonden. Het ligt dus voor de hand, dat gestreefd wordt naar het uitsluiten van progressieve vakbondsmensen en anderen. De wetgevers wen-

sen iedere kans, dat er in de ondernemingsraden consequent wordt opgekomen voor de arbeiders, reeds bij voorbaat uit te schakelen.

Maar talloze leden van het N.V.V. en de confessionele vakorganisaties zijn trouw aan de zaak van de arbeidersklasse en de ondernemers vrezen, dat de aaneensluiting van de socialisten, communisten en de gelovige arbeiders zich zal versnellen, indien zij tot maatregelen zouden overgaan om de O.R.-leden die consequent voor de arbeidersbelangen opkomen, buiten de O.R. te zetten. Daar zijn de ondernemers nu al niet meer toe in staat.

De resultaten van de laatste verkiezingen in diverse bedrijven, in het bijzonder in Amsterdamse, bewijzen zonneklaar dat de arbeiders in de bedrijven in meerderheid de discriminatie van progressieve arbeiders verwerpen, ondanks de lastercampagnes die tegen hen worden gevoerd.

In het Mijnstatuut van 1945 en bij Philips is men overigens nog een stapje verder gegaan dan in de wet op de ondernemingsraden. Hier worden de leden van de O.R. via een systeem van getrapte verkiezingen benoemd.

Dit is een ernstige aantasting van de democratische rechten van de arbeiders. Het betekent een insluipen van de instellingen, de zogenaamde corporaties die wij gezien hebben bij het fascistische regiem van Mussolini, Franco-Spanje en van Salazar-Portugal, waar dit heden ten dage nog het geval is.

Op de Ondernemingsraden volgen de Publiek Rechtelijke Bedrijfsorganisaties (P.B.O.), waarvan het doel is verdere kneveling van de arbeiders en vernietiging van de democratische rechten. Het doel van de P.B.O. is de uitlevering van de arbeidersorganisaties die door jarenlange moeizame arbeid zijn opgebouwd, aan de zeggenschap van de ondernemers.

In de eerste plaats is de hele P.B.O.-opzet bedacht door de monopolies, waarbij Philips en de mijnen vooropgaan.

In de tweede plaats hebben de confessionele leiders, die uiteraard tegenstanders van de klassenstrijd zijn, zich van begin af aan als uitvoerders van deze politiek geleend. Zij krijgen hierbij ook de steun van mensen als Suurhoff, Baart en Van Wingerden.

Dit is een ernstige waarschuwing voor alle arbeiders bij de verdediging van hun vakorganisatie en een reden te meer om de strijd voor de eenheid in de vakbeweging met grote energie te ontwikkelen.

Maar het is ook een waarschuwing voor de communisten, om hun politiek van eenheid in de vakbeweging met des te grotere kracht te ontplooiën.

De P.B.O. wil de arbeiders terugvoeren naar de tijd van 100 jaar geleden, zoals men kan lezen in de brochure „Romme legt zijn kaarten op tafel” waarin P. de Groot de bedoeling van de P.B.O. voor de arbeiders duidelijk uiteenzet.

Tegen deze ontwikkeling in ons land dienen de arbeiders zich aaneen te sluiten in één machtige strijdbare vakorganisatie en wel in het N.V.V. Daarvoor is nodig, dat het N.V.V. terugkeert naar zijn eens ingenomen standpunt en de klassenstrijd weer aanvaardt.

Daarbij is de houding van socialisten en communisten, als de beste vertegenwoordigers van de arbeidersbelangen, van doorslaggevende betekenis. Dit zal ook voor de leden van de ondernemingsraden een belangrijke hulp zijn en de eenheid van vakbeweging in de strijd voor lotsverbetering, tegen de aanvallen van deze regering op de democratische rechten en vrijheden van de arbeidersklasse zal daardoor verwezenlijkt worden.

De communisten hebben ten aanzien van de O.R. altijd een realistisch en voor de arbeiders begrijpelijk standpunt ingenomen. Daar waar de O.R. nog

niet bestaan, komen zij op tegen instelling ervan en treden zij op voor behoud van de arbeiderskernen.

Maar moeten zij terzijde blijven staan, wanneer de ondernemers door welke middelen dan ook er in geslaagd zijn, de invoering van de O.R. door te zetten?

Dit zou isolement betekenen.

Het zou ook betekenen, dat de ondernemers veel gemakkelijker hun doel kunnen bereiken. Maar juist door een politiek te voeren, die erop gericht is de strijdbaarste, bekwaamste arbeiders in de O.R. te kiezen, arbeiders die trouw zijn aan hun klasse en trouw aan het beginsel van de eenheid, wordt het mogelijk de opzet van de wet op de O.R. te ontkrachten.

Als richtsnoer dient hierbij verder te gelden, dat de vertegenwoordigers van de arbeiders in de ondernemingsraden alle problemen, waarover zij met de werkgever in onderhandeling treden of van gedachten wisselen, doorlopend met de arbeiders bespreken en dat geen beslissingen worden genomen zonder dat de arbeiders hierin gekend zijn. Dit zal het gezag van de O.R.-leden van de arbeiders bij de werkgever enorm versterken en een hechte verbinding tussen deze leden en de arbeiders waarborgen.

Deze samenwerking is thans vaak nog te formeel. Stelselmatig zal geijverd moeten worden voor een gemeenschappelijk standpunt inzake alle problemen. Men moet trachten iedere belemmering op de weg naar dat gemeenschappelijke standpunt met een maximum aan geduld en kameraadschap te overwinnen.

Van beslissende betekenis is daarbij de daadwerkelijke ondersteuning van de O.R.-leden door de arbeiders. Deze houding heeft bij de massale stakingen in de metaalindustrieën een belangrijke rol gespeeld.

Naast het feit, dat er nog kaderleden zijn van het N.V.V., die dit nog onvoldoende inzien, stemt het tot grote voldoening, dat de leden van het N.V.V. in groten getale wel inzien dat eenheid van actie, waarbij socialisten en communisten de beslissende rol vervullen en de hefboom zijn voor de eenheid van vakbeweging, successen brengt in de strijd tegen reactie.

J. VAN EE

Statistiek der Ondernemingsraden

Totaal aantal in te stellen (11 nov. 1960)	Aantal voorlopig goedgekeurde reglementen tot 1 jan. 1960	Aantal goedgekeurde definitieve reglementen per einde				Toename in		
		'56	'57	'58	'59	'57	'58	'59
4288	1674	551	762	981	1129	211	220	172

Het percentage van het aantal werkelijk ingestelde ondernemingsraden van het totaal aantal in te stellen bedraagt veertig.

De grond opnieuw speculatie-object

HET plan van de regering-De Quay om per 1 januari 1963 de wet vervreemding landbouwgronden af te schaffen, is, in haar hoedanigheid van zetbaas van de monopolies, een nieuwe poging om de monopolies en andere geldmagnaten te bevoordelen.

Het is tevens een nieuwe aanval op het bestaan van vele boeren en tuinders en het brengt zwaardere lasten voor de werkers met zich mee. Evenals dit het geval is geweest met de aandelen, die de staat had in de Hoogovens en de KLM en die overgedragen zijn aan particulieren en bankinstellingen, bestaat de mogelijkheid om ook het staatsbezit aan landerijen te verkwanselen.

Het betreft hier een niet onbelangrijk gedeelte van de totale oppervlakte cultuurgrond in ons land.

In een nota van minister Zijlstra aan de Tweede Kamer (uit het jaar 1960) over het staatsbezit, worden o.a. de volgende cijfers genoemd over de oppervlakte en hoeveelheid boerderijen die aan de staat toebehoren. De totale oppervlakte bedraagt 197.000 ha waarvan 23.910 ha water. Dit water is trouwens ook zeer kostbaar, omdat het hier om oester- en mosselteeltgebieden gaat.

Het totale bezit aan boerderijen bedraagt 2.585, doorgaans moderne boerderijen in de Wieringermeer en de nieuwe polders. Al deze bezittingen zijn in feite de bezittingen van het Nederlandse volk, want met zijn belastingcenten zijn deze landerijen en boerderijen tot stand gebracht.

Gezien de samenstelling van deze regering is het echter niet verwonderlijk dat maatregelen worden genomen die alleen dienen om de machtspositie van de monopolies te versterken en die tegemoet komen aan hun behoefte naar winstgevende beleggingen.

De hele politiek van de regering is er in feite op gericht, aan deze behoefte van een kleine groep kapitaalbezitters te voldoen.

Dit komt tot uiting in haar politiek van huurverhogingen — een soort tweelingbroer van het plan tot opheffing van de wet vervreemding landbouwgronden; het komt tot uiting in haar plannen tot liquidering van staatsbezit, dat door veranderde omstandigheden grote winstmogelijkheden biedt. (Ook de Staatsmijnen behoren hiertoe, zoals in het juni-nummer van dit blad is aangetoond.)

De bestaande wet is een rem op de verkoop van waardevolle landbouwgronden, die zich in handen van de staat bevinden. Maar nog belangrijker: zij is ook een zekere rem op het voornemen van de financiers, om van de cultuurgronden in Nederland een object van grootscheepse speculatie te maken.

Het gaat hier om een samenspel van ontwikkelingen, die tot het plan van de regering-De Quay hebben geleid. Zoals reeds aangeduid, stijgt met de toenemende overvloed van kapitaal als gevolg van verhoogde uitbuiting der arbeiders, de behoefte aan winstgevende beleggingsobjecten. De algemene landbouwpolitiek die op liquidering van een grote massa kleine boerderijen is gericht, opent het vooruitzicht van groter aanbod van cultuurgronden. Dit komt dus de financiers van pas, maar zoals gezegd — de speculatie en het opdrijven van de prijzen wordt door de bestaande wet enigszins geremd.

Tenslotte is er nog een belangrijke ontwikkeling en wel de toenemende

„urbanisering”, de verstedelijking van landbouwgebieden en de vooruitzichten op bebouwing van landbouwgronden in de nabijheid van de grote steden. Hiermee gaat een geweldige stijging van de grondprijzen gepaard, zelfs van gronden, die gedurende lange tijd als betrekkelijk waardeloos werden beschouwd. (Goede voorbeelden hiervan zijn de gronden in recreatiegebieden, waarvan de prijzen in de na-oorlogse jaren van twee à zes gulden tot 25 à 30 gulden per vierkante meter zijn gestegen, een ontwikkeling die reeds vele speculanten in korte tijd tot miljonairs heeft gemaakt.)

ONDER DE BUIK VAN HET PAARD

DE wet vervreemding landbouwgronden voorziet nu nog, hoewel in onvoldoende mate, in een prijsbeheersing voor de landbouwgronden, boerderijen en tuinderijen. Ook het voorkeursrecht van de pachter bij verkoop van het door hem gepachte land, wordt tot op zekere hoogte beschermd. Veel zou er nog aan deze wet verbeterd kunnen worden in het belang van de boeren en tuinders, terwijl ook een strengere toepassing zeer zeker veel speculaties zou kunnen verhinderen. Momenteel ziet men bijvoorbeeld nog dat stukken land zogenaamd zwart verhandeld worden, hetgeen geschiedt door boven de officiële prijs nog een aanzienlijk bedrag „onder de buik van het paard” te betalen, zoals dat in boerenkringen heet.

Dit is ook een van de argumenten die de regering aanvoert om de wet ongedaan te maken, om daarmee de zgn. zwarte handel in het land uit de wereld te helpen.

In het *Friesch Landbouwblad* van 5 mei 1961 wordt tegen dit argument een rake opmerking gemaakt: „Omdat de verkeerswetgeving veelvuldig wordt overtreden zegt men toch ook niet, dat die wetgeving dan maar afgeschaft moet worden.”

Om deze zwarte handel tegen te gaan is een verscherpte controle op de naleving van deze wet nodig.

De afschaffing van deze wet brengt grote gevaren met zich mee voor de boeren in het algemeen en voor de pachters in het bijzonder. In aantal worden tegenwoordig 1.210.996 ha verpacht, hetgeen 54 pct. van de totale oppervlakte cultuurgrond is. Veelal behoren tot de pachters de kleine en middelboeren en tuinders.

Er is tevens nog een grote wanverhouding tussen de vraag naar en het aanbod van landbouwgronden. De vraag is aanmerkelijk groter dan het aanbod, terwijl nog niet valt te bezien wanneer hierin verandering zal komen.

Wanneer de regering er in zou slagen de wet vervreemding landbouwgronden afgeschaft te krijgen, dan wordt daarmee de prijsbeheersing op de landbouwgronden losgelaten en zal de prijs van deze gronden, gezien de grote vraag, aanzienlijk stijgen. Dit houdt in, dat de grond niet zijn natuurlijke bestemming krijgt, nl. om mens en dier te voeden, doch dat zijn hoofdbestemming zal zijn als speculatie-object te dienen.

De grond zal niet in handen komen van diegenen die hem bewerken, doch zal terecht komen in handen van lieden, buiten de landbouw, met alle gevolgen van dien.

Wie hieraan twijfelt, moet maar eens de statistieken over de eigendomsverhoudingen van de pachtlandderijen bekijken, zoals zij er nú uitzien: een

steeds groter deel van de verpachte boerderijen en losse landbouwgronden is in de loop der tijden in handen van stedelingen, d.w.z. grote financiers geraakt, waarbij Amsterdam en Den Haag een voornamelijk rol spelen en in de na-oorlogse jaren ook de grote monopolies, zoals Philips, die tegenwoordig een der grootste grootgrondbezitters in ons land is.

Prijsstijging van de grond betekent dat de boeren en tuinders niet meer in staat zullen zijn hun bedrijf te vergroten door aankoop van land. De zeer lage bedrijfsuitkomsten maken het voor de kleine en middelboeren bijna onmogelijk land bij te kopen, hetgeen voor velen juist een voorwaarde is om zich te handhaven.

Ze zijn niet in staat de zeer hoge rente en aflossing te betalen. Mochten er toch pachters zijn die land kopen, dan zal hun bedrijf met een dergelijk hoge schuldenlast bezwaard worden dat er van eigen-boer-zijn geen sprake meer is.

Ze zullen dan een speelbal worden in handen van hun geldschietters.

Momenteel heerst er reeds een wilde speculatie in landbouwgronden en worden er gronden, geschikt voor de tuinbouw, voor f 22.500.— per ha verkocht. Het is bekend, dat dit gebeurd is in de omgeving van Amsterdam. Deze prijs verschilt ongeveer f 10.000.— met de gemiddelde prijs voor andere tuinbouwgronden.

PRIJSOPDRIJVING IN HET HELE LAND

DEZE prijsopdriving en speculatie beperken zich echter niet alleen tot de omgeving van Amsterdam, maar strekken zich over het hele land uit. De beleggingsmaatschappijen krijgen overal in het land boerderijen en los land te koop aangeboden. Wanneer men echter niet wil kopen voor de prijs welke de grondkamer als redelijk heeft vastgesteld, dan gaat de koop niet door! Er moet onderhands nog een flink bedrag boven de officiële koopsom worden bijbetaald.

Met de afschaffing van de wet vervreemding landbouwgronden wordt de mogelijkheid geschapen voor de banken en andere speculanten om hun overvloedige kapitaal, waarvoor geen rendabele belegging te vinden is, te beleggen in landbouwgronden. Niet alleen echter wordt dit voor de genoemde instellingen van Nederlandse origine mogelijk, doch ook buitenlandse geldbeleggers zullen er gretig gebruik van maken.

Reeds thans wordt 32.782 ha land gepacht van in het buitenland wonende eigenaars. Dit is de oppervlakte welke volgens de bekendgemaakte gegevens in buitenlandse handen is. Hiernaast is dan nog land bij buitenlanders in eigendom waarvan de oppervlakte niet bekend is en waarvan het beheer in handen is van „familie” of andere gecamoufleerde stromannen.

Gelijk echter met de stijging van de grondprijzen zullen ook de pachten de hoogte ingaan.

Hoewel de positie van de pachtende boer thans al niet rooskleurig is, daar hij aan verschillende knechtende bepalingen van de eigenaar onderhevig is, kan verwacht worden dat zijn positie met het vrijgeven van de grondprijzen nog verder achteruit zal gaan.

Stijging van grondprijs en pachten zullen hun invloed uitoefenen op de prijs van de produkten. Hogere produktiekosten zullen zowel door de producent als de consument betaald moeten worden. Tevens zal een duurdere pro-

duktie de moeilijkheden van de afzet op de buitenlandse markt vergroten.

Stijging van de grondprijs draagt verder het gevaar in zich, dat de kosten van de woningbouw omhoog zullen gaan, hetgeen impliceert dat de huren nog verder zullen stijgen.

Een andere factor bij de afschaffing van deze wet is, dat de clericalisering van het platteland in versneld tempo zal worden doorgezet. Vooral in het noorden van ons land zien we thans reeds dat er praktisch geen stuk land of boerderij meer wordt verkocht of de kerk of het klooster staat achter de koper.

Gezien alle hier genoemde bezwaren is het nodig, dat de plannen van de regering worden vrijdeld en dat de wet vervreemding landbouwgronden gehandhaafd blijft. Dit is mogelijk, wanneer de boeren zich aaneensluiten en eensgezind hiervoor optreden. Ze zullen hun standsorganisaties hierbij moeten gebruiken en van hun besturen eisen, het niet bij artikelen schrijven te laten.

De strijd tegen de regering-De Quay is een zaak van macht.

Daarom moeten de boeren een macht vormen, hetgeen ze kunnen doen door gezamenlijk op te treden.

In het bijzonder de pachtboeren hebben er het meest directe belang bij, dat de plannen der regering vrijdeld worden. Maar het geldt ook voor de eigenaars-boeren. Zij hoeven er alleen maar aan te denken, wat de afschaffing van de wet voor hun volwassen zoons zou betekenen, die zich op een nieuw bedrijf willen vestigen.

De boeren staan echter niet alleen. Want het algemeen belang van de gehele stedelijke bevolking, van de consumenten, is met het vraagstuk gemoeid. Daarom zijn er alle voorwaarden voor aanwezig, om de strijd tegen dit nieuwe regeringsplan met succes te bekronen.

K. STEK

Een jubileum in Arnhem

of

De ondergang van een schrijver

Vijftig jaar is een hele tijd en als de AKU vijftig is, dan wordt het wel tijd om feest te vieren. Wij waren er niet bij in Arnhem, maar het zal wel in orde geweest zijn. Tenslotte is de burgemeester van die stad, Christiaan Matser, hoofdbestuurder van de KVP, niet voor niets een gewaardeerde employé van de AKU geweest, hetgeen meteen de toestand in ons land typeert: ieder monopolie zijn eigen burgemeester!

Het gaat ons trouwens niet om de feesten, het gaat ons om het jubileumboek¹⁾, geschreven door een man die, dankzij zijn geregelde medewerking aan De Groene voor een „linkse” doorgaat en die èëns het verlangen gekoesterd moet hebben, in de voetstappen van de grote literatoren dezer wereld te treden: Max Dendermonde eindigde in elk geval als schrijver van een reclamepamflet, een doorzichtig naïef, slecht geschreven, van byzantinisme druipend pamflet bovendien! Hij hoeft ons niet tegen te werpen: ja, wat had je dan verwacht? Op het moment dat hij zich verbond dit boek ter ere van een stel financiers te schrijven, wist hij dat hij duizend kniebuigingen moest maken.

En wat voor kniebuigingen! Want van alle Nederlandse monopolies is de AKU juist het concern met de meeste zwarte plekken in haar loopbaan en dat komt vooral door haar nauwe verbindingen met het Duitse kapitaal. Daarom verbaast het ons dus niet, dat men in het boek een portret-foto over een hele pagina van dr F. H. Fentener van Vlissingen vindt benevens een Dendermondse lofprijzing op de grote man, maar een opsomming van al zijn buitenlandse onderscheidingen ontbreekt. Terecht, want wat voor verdienste zit nu in het ontvangen van de „Orde van Verdienste” van Hitler?

*

Nu is de toestand bij de AKU zo, dat Dendermonde geen boek had kunnen schrijven, indien hij zich had voorgenomen, alle zwarte plekken met de mantel der reclame-liefde te bedekken. Derhalve kan de goede verstaander nog wel hier en daar een bedorven krent in het jubileum-beslag ontdekken, maar hij moet dan wel goede ogen hebben.

Er zijn in het bijzonder twee perioden in de geschiedenis van dit wereldconcern, die onze bijzondere belangstelling hebben: dat zijn de crisis-tijd na 1929 en de tijd van 1939 tot 1945.

Dendermonde beschrijft de eerste periode als volgt:

1) Max Dendermonde, Nieuwe Tijden Nieuwe Schakels. De eerste vijftig jaren van de AKU. (In opdracht van de AKU gedrukt bij Meijer in Wormerveer.)

„Enige kille cijfers: in 1929 werkten er bij de AKU in Nederland bijna 8 000 arbeiders. Twee jaar later waren dat ruim 4 000 minder . . . Maar nu komt het verrassende: het aantal geproduceerde kilogrammen kunstzijde was in 1939 even groot als in 1929, sterker, het aantal geproduceerde kilometers was groter!”

Hij vertelt nog, dat het aantal meisjes van 5 600 in 1929 tot enkele honderden in 1938 terugliep, terwijl de produktie op peil bleef.

En hoe werd dit wonder van Arnhem volbracht? Met behulp van de heren Bedaux en Taylor. In de crisisjaren vonden niet alleen massa-ontslagen plaats en werd het loon twee keer „zeer tegen onze zin” met 10 pct verlaagd, maar het „allergrootste deel” van de kostenbesparende maatregelen moest uit „de intensivering van de arbeid” komen. Aldus laat hij de latere minister van Schaik vertellen.

Het succes van deze politiek was enorm. Het „wonder van Arnhem” komt in de volgende cijfers tot uitdrukking: in 1936 „waren de loonkosten per kg zijde nog slechts 30 pct van die in 1929, de totale kostprijs was 33 pct van die van 1929”.

Dit werd voor een tiende bereikt door loonsverlaging, terwijl „de overige 90 pct te danken (was) aan vermindering van het personeel als direct gevolg van de rationalisatie”.

En dan volgt er een staaltje AKU-moraal, dat we aan onze lezers beslist niet mogen onthouden:

„Het is niet te ontkennen, achter deze cijfers ligt een afgrond van menselijke ellende”.

Hoe moet je dat rechtvaardigen? Welnu, het was het „uiterste middel tot instandhouding van het bedrijf”!

We zouden zeggen: dit ene zinnetje is alleen al het hele salaris waard, dat Dendermonde voor het boek heeft ontvangen!

Het bedrijf moest in stand worden gehouden, de bron van superwinsten mocht niet opdrogen. Dat was de rechtvaardiging van de „afgrond van ellende” die door Fentener van Vlissingen veroorzaakt werd. En mogen we — misschien onder protest van onze romancier — erbij vertellen, dat Fentener van Vlissingen juist in die jaren als de rijkste man van Nederland beschouwd werd?

Wij zeiden al dat Dendermonde naïef is. Als men zich juist afvraagt, hoe de AKU erin geslaagd is, zich zo'n uitzonderlijke positie in ons land te verwerven, dan antwoordt hij:

„Een bijzondere — een gelukkige — omstandigheid voor de AKU was, dat zijn werknemersmassa geen revolutionaire traditie had, zoals bij voorbeeld de arbeidersbevolking in Twente, in Oostelijk Groningen of in Amsterdam. De werknemers in Ede en Arnhem bezaten als groep een niet erg groot politiek bewustzijn . . .”

En daarmee prikt hij dan meteen het prachtige verhaal door dat hij vertelt over de grondlegger van het bedrijf, — de ongetwijfeld bekwame scheikundige dr J.C. Hartogs, die overigens wegens zijn Joodse afkomst altijd op de achtergrond bleef.

Hartogs had in 1911 de keuze tussen Arnhem en twee andere plaatsen. Het werd Arnhem — omdat zijn vrouw het zo graag wilde! Dendermonde slikt dit verhaal ongezien, om veertig pagina's later te onthullen, dat het

alleen om de lage lonen ging, die in die tijd buiten de centra van de arbeidersbeweging betaald werden, dankzij de „gelukkige omstandigheid” dat de ontwortelde boeren in de streek van Arnhem en Ede „geen revolutionaire traditie” en „een niet erg groot politiek bewustzijn” hadden! De keerzijde van de medaille was de dividendstroom: in 1918 bijna 100 pct.

*

Nog belangwekkender is voor de geïnteresseerde lezer de periode van 1939-1945.

Ergens in het boek beklagt Dendermonde er zich namens de directie en commissarissen nu nóg over, dat de Engelsen in 1939 „discriminerende maatregelen” tegen ondernemingen toepasten, wier belangen in enig opzicht betrokken waren bij het handelsverkeer met Duitsland.

Hoe bescheiden! Ging het alleen maar om dat onschuldige „handelsverkeer”? Om te begrijpen waar het werkelijk om ging, moet men enkele bladzijden verder gaan. Daar vertelt onze dichter, dat de heren bestuurders van de AKU „alle consequenties van een bestuurs scheiding tussen de Nederlandse vennootschap en het Vereingte Glanzstoffconcern „aanvaardden”!

Hoe lijdzaam! In werkelijkheid ging het hier om een grootscheepse manoeuvre om de AKU-bezittingen in Amerika en Engeland te redden! Men kwam overeen, dat Abs, Vits en Blüthgen — de leiders van het Duitse concern — voor de leus uit het bestuur van de AKU verdwenen, terwijl Fentener van Flissingen en zijn overige Nederlandse vrienden uit het bestuur van de Vereingte Glanzstoff verdwenen. De AKU werd „ent-deuscht”, maar na de oorlog bleek, dat Abs rustig op de bijeenkomsten van de AKU-directie, bleef verschijnen en blijkbaar hadden de Engelsen hier toen — in 1939 — al de lucht van en weigerden zij dus grondstoffen te leveren aan de AKU, uit vrees dat die in Hitler-Duitsland terecht zouden komen. Men begripte ons goed: we beschouwen de Engelsen niet als engelen, om in stijl te blijven; maar dat de AKU nu nog protesteert, — dat gaat wel een beetje ver!

Over Abs en Vits gesproken: Dendermonde kan helaas hun namen niet verzwijgen, maar dat is dan ook alles. Derhalve vullen we hem aan: Abs was een oorlogsmisdadiger. Abs was een der grote financiers van Hitler en nu is hij nog steeds een groot man in Adenauer-Duitsland.

Als men al deze details kent, dan begrijpt men wel het soort geschiedschrijving van Dendermonde: „De AKU aanvaardde alle consequenties van de bestuurs scheiding”! Wat een grap!

Ook deze grap mogen we U niet onthouden: Na de bezetting van ons land werd de voor de schijn doorgevoerde scheiding onmiddellijk weer ongedaan gemaakt. „Dezelfde Duitse commissarissen moesten door de dwang der omstandigheden weer benoemd worden”. Nee, Dendermonde, als geschiedschrijver deugt je niet.

Als grappenmaker — wel . . .

Over de verhouding tussen Philips en AKU weten we niets. Maar als U het volgende verhaal leest, zou men bijna op de gedachte komen, dat er een heel oude ruzie tussen AKU enerzijds en Philips-Unilever anderzijds bestaat: het gaat nog steeds over de oorlogsperiode: „Na opheffing en lamlegging van vele vrije organisaties”, zo schrijft Dendermonde op gezag van

Arnhem, „beoogt een aan het Nederlandse bedrijfsleven opgedrongen corporatief stelsel, de zgn. Organisatie Woltersom, de economische activiteit . . . te coördineren. Deze naar Duits patroon uit de grond gestampte „bedrijfsorganisatie” was „in wezen een instrument van de bezetter voor handhaving van zijn economische politiek in oorlogstijd”.

Woltersom is dood, misschien willen Philips en de Unilever — die hij zijn leven lang heeft gediend — hem nu wel verdedigen? Hun enig antwoord zou overigens kunnen zijn: de pot verwijt de ketel dat hij zwart ziet.

En hoe zwart was het AKU-bestuur wel? Dendermonde behoort niet tot de snuggersten: „Dank zij de inschakeling van het VGF-bestuur ontkwam de AKU aan een officieel opgelegde Verwaltung”, bericht hij.

Het bestuur van de Vereenigde Glanzstoff Fabriken was het bestuur van de AKU en het bestuur van de AKU was Abs, de man achter Hitler en Seyss-Inquart! U begrijpt nu wel, hoe innig de samenwerking tussen AKU en Glanzstoff tijdens de oorlog was. En als U dat weet kunt U deze volzin ook naar behoren waarderen: „Het parool was bij de AKU: aan het werk blijven, doorproduceren, volkskracht in stand houden”. Dat was het oorlogsdevies van Fentener van Vlissingen en Dendermonde is er nu nog verrukt over. Mogen we vragen, wat voor „volkskracht” bedoeld was?

Dendermonde hoeft niet te antwoorden. Maar misschien is er nog wel een schrijver in dit land te vinden, die ons het levensverhaal van een AKU-arbeider vertelt. Dat zal dan een verhaal worden over ruwe uitbuiting, over het opzuigen van volkskracht in de reageerbuisen van Arnhem, Ede, Emmen Emmercompasuum, waar ze veranderen in puur goud tot heil van onze financiers.

Ja, zo'n boek moet beslist nog eens geschreven worden.

De helden van Dendermonde zijn niet onze helden. Wij zouden iets meer willen weten over de „afgrond van ellende”, die de AKU in het jaar 1960 in staat heeft gesteld, feest te vieren!

F. BARUCH

De Algerijnse boeren

VRIJHEID en land — dit zijn de twee centrale vraagstukken in de Algerijnse bevrijdingsoorlog. Over het eerste wordt in de dagelijkse berichtgeving veel gesproken. Het vraagstuk van het land, het grote probleem van de voor hun vrijheid vechtende Arabische boeren, is minder in de aandacht gekomen.

De secretaris van de Algerijnse Communistische Partij, Bachir Hadj Ali, heeft in het maandblad „*Algerijnse Realiteit en Marxisme*” een diepgaande beschouwing aan dit vraagstuk gewijd. Het volgende is aan dit artikel ontleend.

„De huidige nationale en democratische revolutie is in wezen een revolutie van de boeren”, schrijft hij. „De boeren vormen de fundamentele massa in de strijd voor onafhankelijkheid. Zij dragen sinds meer dan zes jaar de voorname last van onze ontberingen. Zonder de boeren zou ons volk geen vooruitgang hebben kunnen boeken in zijn strijd voor de nationale doeleinden. De vijand weet dit zeer goed. Hij heeft de boeren te vuur en te zwaard vervolgd. Hij heeft een ontelbaar aantal dorpen en „mechta’s” (nederzettingen) weggevaagd, twee miljoen boeren in de kampen „hergegroepeerd”, de bevolking van hele gebieden vernietigd, de economische blokkade van zeer grote gebieden georganiseerd, zones van de hongersnood geschapen, de uittocht naar Marokko en Tunesië afgedwongen, evenals de evacuatie uit onze steden van honderduizenden personen. Hij heeft ongeveer drie miljoen mensen aan de dood, de ruïnering en de vertwijfeling prijsgegeven”.

De auteur onderzoekt vervolgens de positie van de „colons”, de Franse kolonisten en van de Algerijnse boerenbevolking.

Hij wijst er op, dat Fransen zich in het verloop van honderd jaar bijna drie miljoen ha vruchtbare grond hebben toegeëigend, die thans als volgt verdeeld zijn:

FRANSE BEDRIJVEN

	Aantal	totale oppervlakte (ha)
Minder dan 1 ha	2393	800
Van 1 — 10 ha	5039	21.800
Van 10 — 50 ha	5585	135.300
Van 50 — 100 ha	2635	186.900
Meer dan 100 ha	6385	2.381.900
Totaal	<u>22037</u>	<u>2.726.700</u>

Hieruit blijkt, dat 7400 kleine colons 1 pCt van de totale gekoloniseerde oppervlakte bezitten, 8000 Franse middelboeren bezitten ca. 9 pCt, terwijl 6400 grote colons 2,4 miljoen ha of 87 pCt exploiteren.

Het aantal Franse bedrijven is voortdurend minder geworden, maar de ge-

middelste omvang steeg, b.v. van ca. 90 ha in 1929 tot bijna 124 ha in 1950. In het verloop van honderd jaar zijn 9/10de van de Franse bedrijven met minder dan 10 ha verdwenen en opgeslokt door de grote plantages.

De Europese kolonisten hebben zich de beste gronden toegeëigend. De gemiddelde waarde van deze grond bedraagt het viervoudige van de grond die door de Algerijnen wordt bewerkt. In de jaren 1954—'55 kwam ruim tweederde van de totale groente-opbrengst van de Europese bedrijven. Hun produktie is voornamelijk voor de export bestemd. Er zijn 378.000 ha wijngaarden in Algerije, waarvan 340.000 ha aan Fransen toebehoren.

ONVOORSTELBARE ARMOEDE

TEGENOVER deze gegevens staan de feiten van de verarming van de Algerijnse boeren.

Bachir Hadj Ali geeft allereerst de volgende cijfers (uit het jaar 1951).

ALGERIJNSE BOERENBEDRIJVEN

	Aantal bedrijven	Totale oppervlakte (ha)
Minder dan 1 ha	105.954	37.200
1 tot 10 ha	332.529	1.341.200
10 tot 50 ha	167.170	3.185.800
50 tot 100 ha	16.580	1.096.100
Meer dan 100 ha	8.499	1.688.800
Totaal	<u>630.732</u>	<u>7.349.100</u>

Onder de 8500 eigenaars van meer dan 100 ha vindt men de grote bezitters, al of niet feodalen, die — zij het in mindere mate dan de Europeanen — van de onteigening der fellahs geprofiteerd hebben, uit dank voor de diensten die zij het Franse bestuur hebben bewezen.

Tot de 167.000 boeren met bedrijven tussen de 10 en 50 ha behoort de massa der arme middelboeren, die door eigen bewerking van de grond er ternauwernood in slagen, in hun levensonderhoud te voorzien.

De geweldige meerderheid van de rest, ca. 440.000 fellahs met bedrijven tot 10 ha, leeft in onvoorstelbare armoede, uitgezonderd een aantal groentekwekers, terwijl de meerderheid van de 106.000 boeren met minder dan 1 ha in een situatie leeft die elke beschrijving tart.

Het aantal landarbeiders is van 207.000 in 1911 gestegen tot 563.000 in 1954. In dezelfde periode steeg het landbezit van de Franse kolonisten van 1,8 tot 2,7 miljoen ha. In totaal zijn er één miljoen Algerijnse boeren (en hun families) die, hetzij in het geheel geen land hebben, of onvoldoende om ervan te kunnen leven.

Aldus staat een overvloed van arbeidskrachten tegen onmenselijke lonen ter beschikking van de kolonisten. Van de 563.000 landarbeiders zijn slechts 150.000 in vaste dienst, terwijl anderhalf miljoen mannen en vrouwen, die in de officiële statistieken als „medewerkende familieleden” figureren, in werkelijkheid werkloos zijn.

Het is kenmerkend voor de situatie, dat de produktie van graan — het

voornaamste voedingsmiddel der Algerijnen — sinds 1885 niet is gestegen, hoewel de Algerijnse bevolking sindsdien (van 1885 tot 1957) van 3,3 tot 8 miljoen is toegenomen. Per inwoner was in 1940 de helft van de hoeveelheid graan beschikbaar van die in 1871!

Daarbij komt, dat de schapenteelt van de Algerijnen naar het zuiden van het land teruggedrongen werd, als gevolg van de roof van de beste gronden door de Franse kolonisten. Dit had tot gevolg, dat het aantal schapen van 12 miljoen in 1900 tot 4,3 miljoen in 1953 is teruggelopen.

De massa van de boerenbevolking is dientengevolge permanent ondervoed. Een misoogst als in 1945 en 1951 is een catastrofe.

Bij deze ontwikkeling komt een reeks andere problemen.

PER DAG 120 HA LAND VERNIETIGD

DE Algerijnse fellahs zijn door de ligging van hun land uitgesloten van de voordelen der kunstmatige bevoeding. De grote stuwdammen bevinden zich in dat deel van Algerije, waar de kolonisten het verst zijn doorgedrongen.

De landbouwwerktuigen van de arme fellahs zijn dezelfde, die vóór 1830 gebruikt werden, terwijl zij teruggedrongen zijn tot de dorre en uitgedroogde landerijen. Daarbij komt dat de omvang van de cultuurgrond door een reactionaire waterbouwpolitiek, door het binnendringen van stuifzand, de vernietiging van de bossen en de gevolgen van bodemerosie per dag met 120 ha vermindert, jaarlijks verdwijnt ca 100 miljoen kubieke meter vruchtbare grond, door onvoldoende bescherming langs de rivieren, in zee.

Op grond van al deze gegevens komt de schrijver tot de conclusie dat de Algerijnse boerenbevolking thans in slechtere omstandigheden leeft dan in 1830.

Volgens de meest optimistische schattingen hebben 5 miljoen Algerijnen, voor het merendeel bewoners van het platteland, een jaarlijks inkomen van 20.000 francs (ca. 200 gulden).

Voor de beoordeling van de toestand is het verder van belang te weten dat het aantal Europese boeren door de snelle concentratie ingrijpend is verminderd en verder dat de voornaamste culture — wijn — als gevolg van voorkeursmaatregelen voor de boeren in Frankrijk, zich in een toestand van malaise bevindt.

PROGRAM VAN HERVORMING

REKENING houdende met de klassenverhoudingen op het platteland en de eisen van de bevrijdingsoorlog, heeft de Algerijnse Communistische Partij een hervormingsplan uitgewerkt, waarvan de voornaamste punten zijn:

1. Onteigening zonder vergoeding van de Franse colons, van het feodale grootgrondbezit en van het grootgrondbezit der Algerijnse eigenaars, die de zaak van het volk hebben verraden of zich land hebben toegeëigend door frauduleuze handelingen.

2. Verdeling van de aldus verkregen gronden evenals van de gronden die thans staats- of gemeentebezit zijn onder de landarbeiders, de arme boeren, met voorkeur voor die boeren die in de FLN strijden, en voor de familie van gesneuvelden; verder onder de middelboeren, die onvoldoende land hebben, eveneens met voorkeur voor degenen die in de FLN strijden.

Het is van belang te weten, dat dit hervormingsprogram ook een punt bevat voor de arme Franse colons. Land zal volgens het program worden toegewezen aan Franse boeren, die onvoldoende grond bezitten. Hierbij zal voorkeur worden gegeven aan hen, die de bevrijdingsbeweging hebben geholpen, terwijl allen, die zich aan mishandeling van Algerijnen hebben schuldig gemaakt of als provocateurs zijn opgetreden, daarvan zullen zijn uitgesloten.

AAN DE LEZERS

Door technische omstandigheden verschijnt dit nummer iets later dan in de bedoeling lag.

Een deel van dit nummer is in een kleinere letter gezet dan gewoonlijk. We hopen het volgende nummer weer in het gebruikelijke lettertype te publiceren.

Redactie P. en C.

De les van Alabama

DE rassenscheiding, hinderlijk en wreed, is een kankergezwell dat aan de zuidelijke staten vreet. De beweging voor de emancipatie van de negers is in een nieuwe actief strijdbare fase getreden.

Het oude Zuiden, de „Deep-South”, — dat zijn zes buurstaten van de Mississippi tot aan Virginia die tegen de bergketen van Appalache aanliggen, tegenover de Atlantische Oceaan, Louisiana, Mississippi, Alabama, Zuid- en Noord-Georgia. Hun geschiedenis is verweven met de geschiedenis van de slavernij, van de afscheiding en de reactionaire strijd van de Ku-Klux-Klan tegen de gelijkheid van de burgerrechten voor de negers.

De eerste zwarte slaven, als beesten in Afrika gevangen, werden omstreeks 1670 in Carolina ontscheept en in 1720 bevonden zich in het Zuiden enkele tienduizenden slaven die op de katoen-, tabak- en indigo-plantages werkten.

Toen in 1776 de stichters van de Amerikaanse republiek proclameerden dat alle mensen als gelijken werden geboren, was de slavernij van de neger al zo'n gevestigde instelling, dat de liberale leiders van het Noorden, om de afscheiding te vermijden, niet regelrecht stelling namen tegen de slavernij.

De negentiende eeuw werd gekenmerkt door talloze negeropstanden, vooral in 1822 en 1831, die alle wreed werden onderdrukt.

In 1857 breekt er een landbouwcrisis in Noord-Carolina uit. Deze werd door de zuidelijke schrijver Helper beschreven in zijn werk: „The impeding crisis of South” (De dreigende crisis van het Zuiden):

„De armoede van de kleine blanken, uitgeputte grond, het ontbreken van levensmiddelen-cultures, een hongerende zwarte bevolking. Het Zuiden: maatschappij zonder cultuur noch literatuur.”

De afscheidingsoorlog, uitvloeisel van de economische tegenstellingen tussen het industriële Noorden en het agrarische Zuiden, bevrijdde de neger in beginsel.

Gedurende de bezetting van het Zuiden door de federale troepen had de negerbevolking vertegenwoordigers in de overheidslichamen en in 1877 was er zelfs een zwarte gouverneur in Zuid-Carolina waar de meerderheid van de bevolking uit negers bestond. Toch schiepen de acties van de „waakzaamheidscomitees” en vooral de beestachtige manier van handelen van de Ku-Klux-Klan een klimaat van rassenterreur (in de periode van 1890-1900 werden er duizenden mensen per jaar gelynacht) en zij hadden tot gevolg, dat vanaf 1900 iedere negervertegenwoordiging verdween.

DE ACTIES VAN DE NAACP

Sindsdien is de moedige strijd van de meest bewuste elementen van de negerbevolking in een georganiseerd stadium getreden, dank zij hoofdzakelijk de acties van de NAACP (Nationale Vereniging voor de Vooruitgang van Kleurlingen) en dank zij de baptisten-kerken die door de vooruitstrevende Amerikanen worden gesteund.

De NAACP, in 1910 gesticht en die nu ongeveer 350.000 leden telt, treedt bovenal op gerechtelijk gebied bij federale rechtbanken en het Hooggerechts-hof op, om de burgerrechten die door de grondwet worden gewaarborgd, te doen erkennen. Deze massa-beweging wordt steeds meer door burgerlijke negers geleid, juristen, artsen, dominees. Zij getuigt van haar wil om de Amerikaanse neger te bevrijden van „iedere lichamelijke slavernij, iedere politieke doodverklaring, en iedere sociale plagerij.”

De acties van de NAACP behaalden goede resultaten, vooral de afschaf-fing van de „grootvader-clausule” (een gebruik dat aan sommige blanken een erfelijk stemrecht toebedeelde) en van de „White Primaries” (het recht uitsluitend voor blanken om afgevaardigden te kiezen naar de nationale conventies van de partijen, voor de presidentsverkiezingen).

HET ZUIDEN HOUDT KOPPIG VOL

Maar in het Zuiden werden maatregelen genomen met het welbekende doel de negers te beletten van hun politieke rechten gebruik te maken. Om deze systematische obstructie te begrijpen moet men weten, dat in Amerika het stemrecht een grondwettig recht is, dat niet door de federale (centrale) regering wordt toegekend maar door de staten. Deze kunnen handelen naar eigen goed-dunken op voorwaarde, dat zij niet in strijd raken met de federale grondwet. Deze zegt met name in het 15e Amendement van 30 maart 1870 dat „niemand gedeeltelijk of geheel en al van stemrecht beroofd kan worden uit hoofde van zijn ras, kleur of vroegere slavernij”. Maar in het Zuiden wordt het stem-recht afhankelijk gesteld van het bedrag dat men aan de belastingen afdraagt, terwijl vele zwarte burgers niet genoeg inkomsten hebben om aangeslagen te worden in de belastingen.

In Alabama, Mississippi en Zuid-Carolina moet men een speciale verkie-zingsbelasting betalen, de „poll tax”.

In Noord-Carolina en in Mississippi wordt de inschrijving op verkiezings-lijsten van de inwoners waarvan de voorouders in 1867 niet stemden (groot-vader-clausule) beperkt tot diegenen, die welk artikel dan ook uit de staats-grondwet kunnen lezen en schrijven. Er wordt zelfs geëist, dat de zwarte kiezers een „redelijke” verklaring geven van wat ze lezen.

WAT VERANDERT

Door de industrialisatie van het Zuiden trekken veel negers naar de steden en de laatste grondwet van Georgia, van 1945, neigt er dan ook toe politieke voorkeur te geven aan de landelijke comitees, waarin de invloed van de agrariërs en de bourgeoisie niet meer effectief werkt.

Dit is een nieuwe situatie, die de zeer belangrijke veranderingen verklaart die zich in de samenstelling van de zwarte bevolking voordoen.

Volgens een officieel rapport wonen op het ogenblik drie van de vier negers in steden van 50.000 inwoners en meer en de helft van de 19 miljoen negers over het hele gebied van de Verenigde Staten wonen in steden van meer dan 250.000 inwoners.

In 1940 maakte een volkstelling uit dat 1,5 miljoen negers op boerderijen in het Zuiden werkten. In 1950 was dat aantal nog maar 1 miljoen en in 1960 770.000. In 20 jaar is het aantal huishouders en mannelijk huishoudelijk personeel gedaald van 90.000 tot 9.000.

De deelname van de negers aan de Amerikaanse arbeidersbeweging is derhalve aanzienlijk groter geworden, evenals de steeds sterker wordende banden die hen op alle gebieden binden, economisch, sociaal en politiek.

Daarom werden in de Zuidelijke rassenstaten, naast de wettige middelen die gebruikt worden om de neger te verhinderen zijn burgerrechten uit te oefenen, met name het stemrecht, ook nog — en zeker niet in mindere mate, feitelijke verbodsbepalingen, allerlei soorten van onderdrukking toegepast, door plaatselijke politie en door de nationale garde, die onder toezicht zijn geplaatst van autoriteiten die vóór rassenscheiding zijn en door het scheidsgerecht van de raden van blanke burgers.

VERKIEZINGSBELOFTEN VAN KENNEDY

In het Zuiden overheerst door de traditie de Democratische partij; de rechtse vleugel wordt gevormd door de „dixicraten” (Democratische rassisten). Bij haar oprichting was de Republikeinse partij de partij van de noordelijke handelsbourgeoisie en op haar programma stond de strijd voor de emancipatie van de negers.

De laatste jaren stijgt haar invloed in het Zuiden, maar de zuidelijke gedeeltes hebben ten overstaan van het rassenprobleem dezelfde houding als de „dixicraten”. Om ze van de Republikeinse bluf los te maken had Kennedy M. Lyndon Johnson als kandidaat voor het Amerikaanse vice-presidentschap gekozen. In ieder geval spelen de negers in geen van beide partijen een rol, hoewel de stadsnegers en het overgrote deel van de negerbevolking hun stem met een overweldigende meerderheid aan de Democratische partij hebben gegeven en daarmee het succes van Kennedy hebben verzekerd.

Indertijd is de aandacht op deze bijzonderheid gevestigd, want het rassenprobleem deed zich reeds gedurende de presidentsverkiezingen in al zijn scherpste voor onder de leuze: discriminatie of gelijkheid?

In een rede te Los Angeles (september 1960) had Kennedy de belofte gedaan om zonder verder uitstel aan het Congres een program voor te leggen, dat beoogde de grondwettelijke rechten van iedere Amerikaan te doen eerbiedigen. Hij zei:

„Er is een ingrijpende wetgeving noodzakelijk. We moeten de presidentiële commissie van de burgerrechten behouden en versterken. We moeten de minister van Justitie de noodzakelijke machtigingen geven om alle rechten, die uit de grondwet voortvloeien te doen respecteren en niet alleen het stemrecht. We moeten de verkiezingsbelasting en de geschiktheidstesten van lezen en schrijven opheffen en voor een efficiënte wetgeving stemmen, die het gebruik van bommen en lynchpartijen verbiedt. En we moeten voortdurend het rechtsbestel versterken, waardoor we in staat zullen zijn in de richting van economische en politieke gelijkheid en gelijkheid in het onderwijs te gaan”.

Snel vervolgen woorden te midden van de roes der verkiezingsoverwinning.

De negers wachten nog altijd op die efficiënte wetgeving van de nieuwe president die nu andere zorgen heeft, nu hun stem niet meer nodig is om in het Witte Huis te komen. Sterker nog, zijn regering heeft het bestaan van de Amerikaanse nazi-partij toegestaan. De leden dragen het hakenkruis op een band om de arm en hun „Führer” Lincoln Rockwell heeft, voordat hij werd gearresteerd, de „bus van de haat” kunnen organiseren tot schande van de Verenigde Staten.

HET ZWARTE PROLETARIAAT

Het organiseren, daarentegen, van negers in vakbonden wordt nog steeds verhinderd door wetten (Noord- en Zuid-Carolina) die vorming van gemengde afdelingen verbieden.

Er is al gezegd, dat het zwarte proletariaat van de steden sinds 1940 snel groeit in overeenstemming met de industrialisatie van het Zuiden. In 1900 telde men minder dan 1 pct negerarbeiders in de industrie; in 1910 waren dat er 50.000, nu meer dan 850.000.

Eerst werden zij hoofdzakelijk ingezet als ongeschoolde arbeiders en voor seizoenarbeid; sinds 1940 bracht een zeker aantal negers het tot geschoolde arbeiders (monteur, electriciën, bankwerker etc.).

Het zwarte proletariaat heeft in het Zuiden niet de tijdelijke verbeteringen gekend die de „*New Deal*” van Roosevelt bracht en leeft op een bijzonder laag levenspeil in vergelijking met de gemiddelde Amerikaanse arbeider.

In het algemeen zijn de salarissen in het Zuiden 30 à 35 pct lager dan die in het industriële Noorden en dan kan men in het Zuiden nog rekenen op ongeveer 30 pct verschil tussen de lonen van de zwarte en de blanke arbeiders.

De zuidelijke ondernemers hebben de *Taft-Hartleywet* niet afgewacht om wetten te doen aannemen, die op een buitengewoon strenge wijze de vakverenigingsactiviteiten verbieden of reglementeren en die de loonstaking met sabotage gelijk stellen. Aan de andere kant heeft nog geen enkele zuidelijke staat, ondanks het „*Uitvoeringsbesluit 8802*”, door Roosevelt uitgevaardigd, waarin de rassenscheiding bij het in dienst nemen wordt verboden, een wet uitgevaardigd, waarin strafmaatregelen tegen rassendiscriminatie bij tewerkstelling zijn opgenomen.

Op onderwijsgebied is de vooruitgang geboekt bij integratie, voor een groot deel te danken aan de volhardende strijd van de NAACP en de vooruitstrevende elementen uit de negerkerken. Vers in het geheugen ligt nog de moed van de kinderen uit Little Rock, die vier jaar geleden strijd voerden tegen rassenscheiding bij het openbaar onderwijs. Zeven jaar na de veroordeling door het Hooggerechtshof passen de zuidelijke staten, met Georgia aan het hoofd, deze scheiding nog steeds toe en in de meeste gevallen wordt volstaan met een „symbolische integratie” waarbij men aan enkele negerleeringen toestaat de school voor blanken te bezoeken. In feite komt het neer op een geleidelijke integratie, maar dan ook „geleidelijke”, waarvan de laatste fase alleen op de lagere scholen in het jaar 2000 zou moeten ingaan!

In afwachting daarvan gaat de rassenscheiding in het oude Zuiden gewoon door, en de scheiding in twee schoolgemeenschappen, gaat, zoals in Noord-Carolina, zelfs zover, dat de schoolboeken verschillend gedrukt worden en in afzonderlijke boekwinkels worden verkocht.

RASSENKWEZELARIJ

De rassendiscriminatie wordt op elk gebied in het leven van de neger toegepast. De wet verbiedt een huwelijk tussen een blanke en een neger.

In sommige staten verbiedt ze ook de inzegening van een blank huwelijk door een negerdominee. Kinderen kunnen slechts geadopteerd worden door mensen van het zelfde ras. Er zijn bepalingen die de scheiding van blanken en kleurlingen in ziekenhuizen, inrichtingen en gevangenissen eisen.

De communistische leider Harry Winston is blind geworden in een van die negergevangenissen, waar hij nog zit, omdat hij de hondse en onmenselijke methoden die overal worden toegepast aan de kaak stelde.

Bij de spoorwegen bestaan zelfs aparte wachtkamers en buffetten voor negers.

Een neger, die per trein de „Mason-Dixon line” passeert, — scheidslijn tussen Noord en Zuid — zoals de „vrijheidsrijders” net hebben gedaan toen zij met hun autobus Virginia, Carolina en Georgia doorkwamen om in Alabama te komen, moet de wagon waarin hij samen met blanken zat, verlaten om in een gereserveerde wagon voor negers plaats te nemen.

De scheiding bestaat in autobussen, stadsbussen, inrichtingen van vermaak, (bioscoop, circus, music-hall, dancing) in restaurants en winkels, parken, speelplaatsen, sportvelden (geen gemengde ploegen en geen gemengde ontmoetingen).

Verzekeringsmaatschappijen passen haar toe bij levensverzekeringen en de rassenkwezelarij is zo verachtelijk, dat ze zich zelfs begeeft op het gebied van begrafenistoeten en kerkhoven.

DE ACTIE „SIT IN”

Dit is de bittere werkelijkheid waartegen de negerbevolking zich zo vastberaden verzet. Haar huidige strijd opent in de Verenigde Staten perspectieven voor geweldige massa acties van alle rassen, voor de democratische rechten en daar uit voortvloeiend voor de versterking van de vooruitstrevende en vredelievende organisaties.

Geen bommen en geen traangas, geen brandspuiten, geen arrestaties hebben het heldendom en de voorbeeldige discipline kunnen aantasten van een beweging, die „sit-in” genoemd wordt en die 1 februari 1960 in Noord-Carolina is begonnen.

Negerstudenten van 60 hogescholen en universiteiten hebben besloten om de restaurants die voor blanken gereserveerd waren te dwingen hen toe te laten, daar ze iedere hoop hadden opgegeven dat door de bemoeiingen van de federale autoriteiten in Washington hun rechten gerespecteerd zouden worden. Deze actie, „Sit-in” (neem plaats) ontplooit zich nu met vastberadenheid en waardigheid.

Sindsdien hebben meer dan 300.000 negers uit de zuidelijke staten aan dergelijke acties deelgenomen en een aantal restaurants in 28 verschillende steden hebben hun rassenscheiding moeten opgeven.

De stoot is gegeven en de strijd, die thans begonnen is, zal een verbitterde strijd zijn; de kranten beweren immers, dat deze actie niet grondwettig is (New York Herald Tribune, 25 mei 1961).

DE „VRIJHEIDSRIJDERS“

Om de actie „Sit-in“ voort te zetten is een comité gevormd van „Studenten voor geweldloosheid“ te Raleigh, april 1960, (Noord-Carolina) onder leiding van de „Zuidelijke Conferentie van Christelijk Leiderschap“, waarvan de voorzitter de geestelijke Martin Luther King is.

Het comité gaf blijk van een grote eenheid, zonder evenwel de gehele beweging te omvatten. In het begin hadden verscheidene staten, scholen en organisaties, o.a. de NAACP, zich om verschillende ideologische redenen en om verschil van mening over de te volgen strijdmethode afzijdig gehouden.

Maar de toevloed van nieuwe krachten veegt alle reserves op zij. Dit blijkt uit de gemeenschappelijke actie van de „Vrijheidsrijders“ samen met het „Congres voor rassengelijkheid“ en samen met de NAACP, enz.

Verscheidene Amerikaanse kranten hebben gewezen op de steun die deze acties voor de eisen van de negers bij de blanken in de zuidelijke staten onder vinden. Een blank meisje van 28 jaar, *Genevieve Hughes* uit Chevy Chase (Maryland), zat naast de negerstudenten in de „vrijheidsbus“ die door jeugdige fascistische in Anniston niet ver van Montgomery, de hoofdstad van Alabama, in brand werd gestoken.

DE STRIJD VOOR WAARDIGHEID

Hoe is die plotselinge activiteit van de negerbevolking, die eensgezind voor een grondige verandering in haar toestand strijdt, te verklaren? De prachtige vrijheidsstrijd van de Afrikaanse volken inspireert hen en moedigt hen aan. Ook hebben de rassencincidenten, die zich voordoen bij de UNO-vergaderingen waar de jonge Afrikaanse afgevaardigden in groten getale toestromen, nog meer de huichelarij blootgelegd van de Amerikaanse autoriteiten wanneer deze zinspelen op democratie en vrijheid.

Wanneer de aanvallen van de Commissie van zgn. On-Amerikaanse activiteit geschieden onder het mom van een nieuwe „Heksenjacht“, begint het Amerikaanse volk er een gevoel van te krijgen, dat er iets met de politiek van de Verenigde Staten loos is en dat de uitspraken over de „Vrije Wereld“ en „Gelijkheid“ huichelarij zijn.

De verdediging van de democratie houdt gelijke tred met de verdediging van de vrede: dat is de grote les uit de gebeurtenissen in Alabama.

In Birmingham en in Montgomery, stelt de „*New York Times*“ vast, hebben de Verenigde Staten in het oog van de wereld weer een slag in de koude oorlog verloren. Men kan ook zeggen, dat de binnenlandse en buitenlandse reactie, onder welke vorm zij zich ook aandient en temeer wanneer zij slechts blijft bestaan door schending van de rechten van de mens, een steeds slechtere reputatie geniet.

Des te beter voor de menselijke waardigheid en des te beter voor de broederschap tussen rassen en volken.

CHARLES HAROCHE

Astronautica en buitenaardse beschavingen

door prof. dr. W. Krasowsky

Wat is het doel van het onderzoek van de buiten de aarde gelegen ruimte? Bestaan er leven en hoog ontwikkelde beschavingen op de andere werelden? Kunnen we daarmee in contact komen? Zouden we niet nu reeds enkele begrijpelijke signalen kunnen opvangen?

Vele spannende science-fiction romans ¹⁾ zijn er rondom deze vraagstukken in de laatste tientallen jaren geschreven. Op de dag van vandaag echter, nu de deur naar het heelal reeds geopend is, wil men wetenschappelijk gefundeerde antwoorden hebben, die in overeenstemming zijn met onze opvattingen over de grote macht van de menselijke beschaving, de veelvuldigheid van leven in het heelal en de absurditeit van de heliocentrische ²⁾ theorie.

Helaas is de tijd nog niet rijp voor het geven van een volledig antwoord op al deze vragen of zelfs voor het volledig omlijnen ervan.

Dat al zeer spoedig ruimteschepen — of met nog betere automatische uitrustingen of met astronauten aan boord — de ruimte in het zonnestelsel zullen doorklieven wordt heden ten dage door niemand betwijfeld. Er zullen vele grote en kleine satellieten van de aarde en de zon en wetenschappelijke stations op de maan verschijnen. Dan zullen we natuurlijk veel meer weten.

De beschikbare gegevens over de natuurkundige en chemische toestand van de delen van het zonnestelsel, die we verkregen hebben door middel van observaties vanaf de aarde, wijzen er eerder op, dat er niet alleen geen dierlijk maar zelfs geen plantaardig leven is op deze hemellichamen. Klaarblijkelijk zouden we alleen op de oppervlakte van Mars een primitieve vegetatie, verwant met korstmossen of micro-organismen, kunnen verwachten. Zeer kort geleden gaven bepaalde inlichtingen over Mars — bijvoorbeeld over zijn kanalen — aanleiding om aan te nemen dat er daar wezens zouden kunnen bestaan met een intelligentie die met het moderne peil op aarde overeen komt. Deze planeet heeft nog veel mysteries waarvoor nog geen verklaring gevonden is en die onze hypoteses over een intelligent leven in het verleden rechtvaardigen.

Zou Mars echter, over het algemeen gesproken, in het verleden een hoog ontwikkelde beschaving gehad kunnen hebben? Een paar woorden zijn hierbij nodig over de twee theorieën t.a.v. het ontstaan van de planeten. Volgens

---

¹⁾ Verhalen, romans, die zich met al of niet bestaande wetenschappelijke inzichten en ontdekkingen bezighouden.

²⁾ Theorie die zegt, dat de zon het centrum van het heelal is.

de eerste theorie werden de planeten gevormd door de condensatie van dampen van gesmolten materie. Dit betekent, dat iedere planeet in het begin een zeer hoge temperatuur had. Er kon pas leven ontstaan nadat zijn oppervlakte was afgekoeld tot een temperatuur van enkele twintigtallen graden celsius. Mars is kleiner dan de aarde en zou daardoor sneller afgekoeld moeten zijn. Daarom zou daar het leven eerder moeten zijn ontstaan, miljoenen, ja zelfs miljarden jaren eerder dan op onze eigen planeet. Later echter verdwenen de voorwaarden die voor het leven nodig zijn. Tengevolge van zijn onvoldoende zwaartekracht verloor Mars snel zulke voor het leven onmisbare gassen als zuurstof en waterdamp.

De tweede theorie geeft een volkomen ander beeld. Zijn aanhangers beweren, dat de planeten ontstonden als gevolg van het door botsingen aan elkaar groeien van meteorieten. In dat geval moet de begintemperatuur van de planeten laag geweest zijn — misschien wel beneden nul graden celsius. Geleidelijk aan steeg de temperatuur door radio-actieve processen en de samenpersing van de verschillende meteor-aggregaten onder de invloed van enorme zwaartekrachten. Dientengevolge heeft pas nu — of zeer kort geleden — de temperatuur van Mars de kritische grens bereikt die nodig is voor het ontstaan van de allereerste levende organismen — primitieve planten en eencelligen. Aangezien de aarde eerder warm werd, door haar grotere massa en doordat zij dichter bij de zon staat, ontwikkelde zich daar het leven eerder en sneller.

Er vindt een levendige discussie over de twee theorieën plaats en tot nu toe bestaat er nog geen algemeen aanvaarde opvatting over het ontstaan van de planeten.

Laten we aannemen, dat er op Mars in het verleden voorwaarden hebben bestaan voor de ontwikkeling van intelligente wezens. Wat zou hun lot dan nu kunnen zijn? Laten we ons verder indenken wat er op aarde zou kunnen gebeuren met het leven zoals dat nu bestaat, als we bedreigd werden door een kosmische verandering van geweldige afmetingen, die dreigde onze atmosfeer en het leven zelf te vernietigen.

De moderne mens kan alle bekende natuurrampen en nog veel meer bestrijden. We hebben al het noodzakelijke technische apparaat om enorme luchtdichte onderaardse gangen te bouwen, die voorzien zijn van voorraden samengeperste lucht en water en die nucleaire en thermo-nucleaire energiebronnen bezitten. In deze onderaardse schuilplaatsen zouden we een gunstig kunstmatig klimaat en verlichting kunnen handhaven en de planten laten groeien die noodzakelijk zijn voor de voeding en de regeneratie van zuurstof uit kooldioxide. Het is geen vraag dat de Marsbewoners — aangenomen dat ze ooit bestaan hebben natuurlijk — alleen maar daartoe hun toevlucht genomen zouden hebben als zij aan de oppervlakte van hun planeet met vernietiging bedreigd werden.

Wij worden echter niet door een kosmische ramp bedreigd. Waarom trachten we dan ons van de aarde los te maken? De oppervlakte van Mars is geen geschikte plaats voor menselijk leven. Andere plaatsen in het zonnestelsel zijn in dat opzicht nog erger. Het is een onvergelijkelijk veel moeilijker taak om op Mars voor het leven geschikte voorwaarden te scheppen dan ondergrondse gangen te bouwen. Zelfs de oppervlakte van Mars is niet zo groot, dat hij belangrijk bij kan dragen tot normaal bewoond gebied. Op onze eigen planeet echter hebben we nog een massa ruimte die bevolkt

zou kunnen worden. Daarenboven hebben we op aarde de enorme oceanen die we zo nodig met vloten zouden kunnen bedekken. En het is geen vraag of het gemakkelijker is vloten te maken dan naar Mars te emigreren. Er moet ook op gewezen worden, dat zelfs het winnen van delfstoffen op andere planeten geen winstgevende zaak zou zijn, omdat de uitgaven van het transport per raket er niet uit zouden komen.

Klaarblijkelijk is dus het doel van het ruimteonderzoek voor alles het verwerven van kennis over de ons omringende ruimte en over kosmische civilisaties uit verleden of heden — als ze tenminste bestaan hebben of nu nog bestaan.

Een reis binnen het zonnestelsel met gebruikmaking van de bestaande types raketten zou een paar jaar duren. Een uitstapje met dergelijke ruimtevaartuigen naar het dichtstbijzijnde sterrenstelsel echter zou de levens-tijd van verscheidene generaties duren. Daarvoor is het kernpunt van het reizen buiten het zonnestelsel het verkrijgen van de grootst mogelijke snelheid. Een vrij groot aantal geleerden werken nu aan wat bekend staat als de fotonen-raket. Naar zij geloven zal intensieve lichtstraling de raket een snelheid geven die zeer dicht bij die van het licht ligt — 1.000.000.000.000.000 (= 1 miljoen $\times$ 1 miljard) kilometer per jaar:

Hoewel science-fiction schrijvers het voorstellen of zo'n raket makkelijk te bouwen is, kunnen we nog niet zeggen dat we weten welke bron de energie zal leveren die nodig is voor fotonen-aandrijving. We kunnen ook niet zeggen dat we zo'n bron niet zullen kunnen vinden, want we zijn er nog helemaal niet zeker van of we alles al weten over de fundamentele wetten van de natuur.

Maar terwijl we nog geen fotonen-raket kunnen bouwen, is het niet moeilijk ons voor te stellen, hoe deze door de ruimte zal reizen. Dit is al zeer deskundig in de literatuur beschreven.

Het is heel goed mogelijk, dat er zoveel tijd voorbij gaat tussen de start van een reis naar de verre ruimte en de terugkeer naar de aarde dat de terugkeer iedere zin verliest. Want de beschaving die op onze planeet bestaat kan wel geheel verdwijnen in die miljoenen en zelfs honderden miljoenen jaren.

Vanuit het gezichtspunt van de door de praktijk geteste relativiteitstheorie, zal alleen de bemanning van de fotonen-raket er beter van worden. Het gaat erom, dat aan boord van een ruimteschip dat met een snelheid welke die van het licht benadert, door de ruimte vliegt, de tijd langzamer gaat en het menselijk lichaam langzamer oud wordt naarmate de snelheid groter wordt. Zo is het mogelijk, dat ruimtereizigers het doel van hun reis zien.

Het licht heeft er bijna duizend miljoen jaar voor nodig om de grens van de ons bekende ruimte te bereiken en terug te komen. Daarom moet de mens om daar te komen en terug te keren met enorme snelheden reizen, waarbij de tijd aan boord van zijn ruimteschip honderd miljoen maal langzamer zal gaan. Tien jaar aan boord van het schip zullen gelijk staan met duizend miljoen jaar op aarde. Tegelijkertijd betekent dit, dat inlichtingen die de ruimtevaarder meebrengt over andere werelden onvermijdelijk verouderd zullen zijn — des te meer naar mate de afstand tot deze werelden groter is.

Een vrijwel niet te overwinnen hinderpaal voor de fotonen-raket zullen

interstellair³⁾ gas — en stof „wolken” zijn. Zou de fotonen-raket met volle vaart tegen zo'n wolk opvliegen dan zou de botsingsenergie aanleiding geven tot kernreacties. De ontmoeting van de fotonen-raket met een kleine meteoriet zal gelijk staan aan de ontploffing van een atoom- of waterstofbom.

Is het mogelijk dergelijke botsingen te vermijden?

Er is een mogelijke uitweg. Een krachtige bron zal ioniserende stralen de ruimte inzenden voor de raket uit om alle deeltjes die er aan komen een elektrische lading te geven. Dan zou een magnetisch veld rondom de raket alle geladen deeltjes afstoten. Het zou echter voorbarig zijn om in detail het ontwerp van dergelijke raketten te beschrijven.

Wat we nu wel kunnen zeggen is, dat het met fotonen voortbewogen sterrenschip buitengewoon groot zou moeten zijn om superkrachtige energiebronnen te kunnen meevoeren. Om de bemanning te beschermen tegen dodelijke atoomstralingen zou het schip een zwaar biologisch beschermingsschild moeten hebben van tenminste een meter dikte. In feite zou het meer een door mensen bestuurde planetoïde⁴⁾ moeten zijn dan een ruimteschip.

Hoewel wij in een tijd van grote doorbraken in het ruimteonderzoek leven, is dit maar een begin. Dat is de reden waarom we in onze plannen voor ruimtereizen buiten het zonnestelsel en in onze theorieën over leven buiten de aarde meer steunen op gissingen en verbeelding dan op exacte kennis en technische mogelijkheden. Daarom zou het geen slecht plan zijn om voorlopig te proberen de signalen op te vangen die uitgezonden zouden kunnen worden door de bewoners van verafgelegen werelden.

Men bestudeert reeds het probleem van het vinden van de beste golflengten voor radiocontact met intelligent leven in het heelal. Aardbewoners hebben altijd graag monumenten opgericht en verslagen bijgehouden van hun daden ten behoeve van komende generaties. Het kan best, dat intelligente wezens buiten de aarde dat ook doen. Ongetwijfeld kunnen zij, indien zij voldoende energievoorraden hebben, in staat zijn beelden over te brengen naar andere sterrenstelsels door middel van radiosignalen of televisie.

Dergelijke signalen kunnen gemakkelijk vertaald worden op ongeveer dezelfde wijze als waarop de beelden van de achterzijde van de maan die per televisie door de Sowjet-maanraket uitgezonden werden, ontcijferd zijn.

Wanneer we dergelijke signalen gedurende een jaar of zo op zouden vangen, kunnen beelden van goede kwaliteit verkregen worden, terwijl observaties gedurende vele jaren een ware rijkdom aan inlichtingen over de verafgelegen werelden zouden kunnen opleveren.

Leemten in onze kennis van het heelal worden dikwijls aangevuld met veronderstellingen, terwijl ongeduld vele technische projecten meebrengt. Hoewel vele daarvan twijfelachtig zijn, zijn sommige ervan zo fascinerend, dat we ze niet over het hoofd kunnen zien.

Sommige geleerden geloven, dat de beste manier om de bewoners van andere werelden over ons in te lichten, is een groot aantal raketten de ruimte in te sturen met bandopnamen van de noodzakelijke inlichtingen en een radiozender die gevoed wordt door zonnecellen. Als zij in de buurt van planeten van andere sterrenstelsels vliegen zullen deze communicatie-

³⁾ Zich tussen de hemellichamen bevindende.

⁴⁾ Een zeer kleine planeet.

sonden in staat zijn contact te maken met intelligente wezens als die daar bestaan.

Tot slot van mijn vluchtige overzicht over de problemen die in het begin genoemd zijn, moet ik toegeven, dat onze voorspellingen over het doordringen van de mens in de ruimte steeds vager worden, hoe verder we van de aarde afkomen en dat het gevaar voor ongefundeerde hypothesen daarmede groter wordt. Om dit gevaar te vermijden is het beslist noodzakelijk onze studie misschien nog jarenlang voort te zetten en geduldig op de resultaten te wachten.

Overmatig scepticisme is echter niets beter dan onbeteugeld optimisme. In ieder geval moeten we ieder stukje bewijsmateriaal analyseren dat licht kan werpen op de problemen, die we in dit artikel aangestipt hebben. Dit vereist een synthese van de kennis van vele takken van wetenschap.

Het leidt geen twijfel, dat de successen op het gebied van het ruimte-onderzoek vermenigvuldigd zullen worden.

VERANTWOORDING

Ten behoeve van het Steunfonds van „Politiek en Cultuur” hebben we ontvangen van: Mevr. G. te R. f 10.— en van Mevr. B. B. te L. S. eveneens f 10.—.

De geefsters hartelijk dank.

De oude kunst van West-Afrika

door dr. Burchard Brentjes

De niet meer te stuiten inéénstorting van het koloniale regime en de steeds verder gaande bevrijding van de volkeren van Afrika, werpen een nieuw licht op het zwarte continent. Het koloniale stelsel had zoals in alle andere gevallen van onderdrukking van andere volkeren door het imperialisme — de voorstelling gewekt, als zouden de volkeren van Afrika primitief en barbaars zijn en geen geschiedenis of eigen cultuur van enigerlei betekenis hebben.

Er werd uit leugens en legenden een weezinwekkende sluier gegeven, om de historische en culturele traditie van Afrika van haar glans te beroven en het bloedige kolonialisme goed te praten, ja, te verheerlijken als een daad van civilisatie, een eerste opwekking tot ontwikkeling en beschaving.

Maar is dat waar? Was er voor de Europeanen geen beschaving in Afrika? Algemeen bekend is de oude Egyptische beschaving, die een zo hoge trap van ontwikkeling heeft bereikt. Ook van de Arabieren weet men, in het algemeen, dat zij op een groots cultureel verleden kunnen bogen. Maar de „negers”?

De oudheidkunde is tegenwoordig in staat deze vraag te beantwoorden. In het hartje van de Sahara, in het zuiden van Algerije, ligt een eenzaam verlaten gebergte, de Tassili. Slechts eens in de drie, vier jaar valt er wat regen. Er zijn geen bronnen, geen rivieren, slechts zelden komen er verdwaalde nomaden. Europeanen drongen voor het eerst tussen 1930 en 1940 in de dalen van de Tassili door, eerst soldaten en geologen; later, na de Tweede Wereldoorlog, kwamen er Franse archeologen; ze vonden er één van de grootste schatkamers van Afrikaanse schilderkunst, duizenden, ja, tienduizenden schilderijen op steen.

Rotsschilderingen zijn bekend uit verschillende streken der aarde, ook uit grote gebieden van Afrika, maar vele van die schilderijen uit dit tegenwoordig waterloze gebergte van Zuid-Algerije zijn uniek in hun schoonheid, hun realistische, op aanschouwelijke weergave van de werkelijkheid berustende uitbeelding van de mens.

De afbeeldingen zijn afkomstig uit een tijdperk van dertig eeuwen, ongeveer van de veertigste tot de tiende eeuw voor onze jaartelling. De onbevooroordeelde beschouwer stelt spoedig vast, dat het merendeel van de voorstellingen door zwarte Afrikanen geschilderd is. Dit blijkt niet alleen uit de huidskleur van de afgebeelde mensen of uit hun gelaatsvorm en klederdracht. Het wordt o.a. ook bewezen door de weergave van Afrikaanse, rituele en dansmaskers, waardoor voor het eerst aangetoond wordt, dat de tegenwoordig nog wijd verbreide kunst van het maskersnijden tientallen eeuwen oud is. Eén van de afgebeelde maskervormen is nog heden ten dage bij de Senoeflo, aan de Ivoorkust, in zwang. De klederdrachten en de mensentypen van andere afbeeldingen keren bij de Foelbé-stammen in het tegenwoordige Noord-Kameeroen terug.

Tussen de twintigste en de tiende eeuw voor onze jaartelling verschijnen er nieuwe typen en motieven en schijnen de Afrikanen met donkere huid weggetrokken te zijn. In deze tijd zijn blijkbaar de Berbers, een tak van de Hamieten, in deze streek binnengedrongen en deze namen van hun voorgangers de kunst van het natuurgetrouwe afbeelden van mensen over, maar hun schilderkunst vertoont daarbij gedeeltelijk een zekere idealisering.

De Hamieten waren tussen de veertigste en de dertigste eeuw voor onze jaartelling vanuit Azië, Afrika binnengetrokken en schoven stap voor stap naar Oost- en West-Afrika op. De Hamieten van de Sahara onderhielden steeds contact met hun stamverwanten in het Nijldal, die tot een hoger cultureel peil opgeklommen waren. Zij komen o.a. als Liboe (Lybiërs) in Egyptische teksten voor.

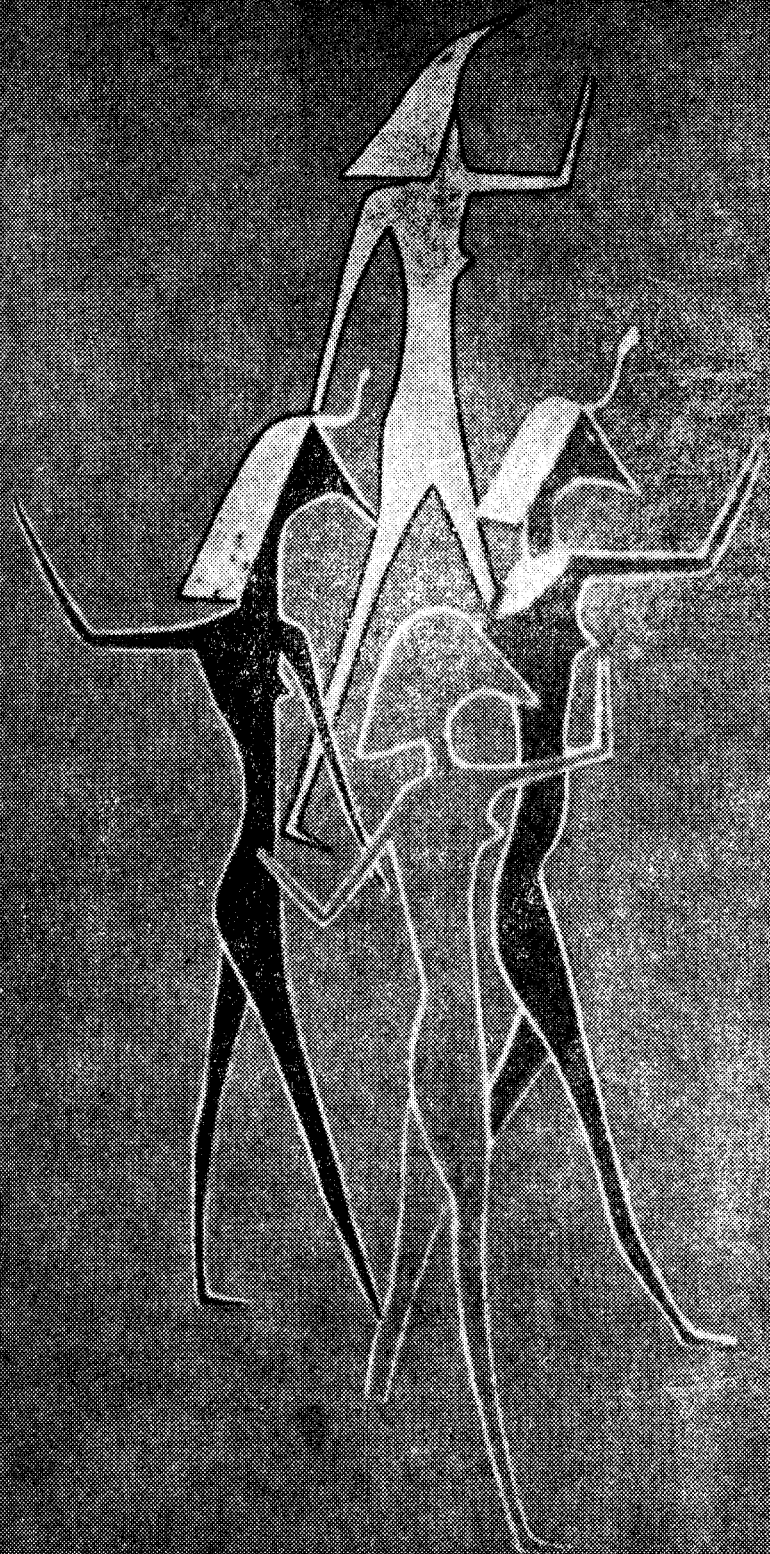
De Egyptische kunst is ook in de westelijke Sahara van invloed geweest. Mogelijk is ook de neiging tot idealisering in de kunst van de Berbers er aan toe te schrijven. In sommige gevallen hebben de Berberse schilders Egyptische motieven direct overgenomen, ze omgevormd in de levendige, vloeiende stijl van hun voorgangers, de oude kunstenaars van de Tassili en ze zo op de rotswand vastgelegd, zoals b.v. de vier Egyptische godinnen uit Jabbaren (Tassili). Zie foto.

De Hamitische stammen uit het Saharagebied probeerden voortdurend in het vruchtbare Nijldal binnen te dringen en zich van de macht meester te maken. Omstreeks tweeduizend voor onze jaartelling bereikte deze strijd voor het eerst een hoogtepunt. De Lybiërs trokken naar Egypte op. Ze werden echter verslagen en naar het westen gedrongen.

In deze tijd verschijnen dan ook op de rotsschilderingen van de Tassili ruiters en strijdagens, die met vier paarden bespannen waren. De paarden op deze afbeeldingen worden in zogenaamde vliegende galop, een manier van draven, die alleen in de kunst voorkomt, afgebeeld. Daar deze „vliegende” galop verder tot Kreta beperkt is gebleven, kan men in het feit, dat hij in de Sahara verschijnt een bewijs zien, dat er betrekkingen tussen Kreta en Afrika bestaan moeten hebben.

De Lybische krijgslieden met de strijdagens zijn omstreeks de tiende eeuw voor onze jaartelling naar het zuiden, naar de Niger vertrokken. Spoedig daarna worden in het dal langs de benedenloop van de Niger sporen aangetroffen van een kunst, die gekenmerkt wordt door natuurgetrouwe uitbeeldingen van mensen, gedeeltelijk met idealiserende inslag. In graven in Noord-Nigeria (b.v. bij de gehuchten Nok en Jema'a) ontdekten archeologen levensgrote terracotta's, die een licht geïdealiseerd, maar toch in hoofdzaak realistisch portret van de dode te zien gaven. Kenmerkend voor hen is een in wezen eendere tendentie als die van de slechts weinig oudere rotsschilderingen van de Lybiërs in Tassili. Bedenkt men bovendien, dat er op de rotstekeningen van de Noord- en Midden-Sahara en van het Nigergebied dezelfde afbeeldingen van strijdagens voorkomen, dan zal men het verband tussen de schilderkunst van de Sahara en de plastic van het Nijgerdal nauwelijks willen bestrijden.

Vooralsnog kennen we geen plasticen uit de Sahara, tot nu toe zijn er geen graven van de oudere bewoners van de Tassili gevonden, die iets dergelijks zouden kunnen bevatten en in de oerwouden van het Nijgerdal zijn geen rotstekeningen bewaard gebleven. Het overeenkomstige beginsel echter, dat aan de wijze van uitbeelden ten grondslag ligt, veroorlooft ons, desondanks, beide

vondsten als uitingen van een oude West-Afrikaanse kunst te beschouwen, die als een samenhangend geheel gezien moet worden.

Wij kennen tegenwoordig de wegen, die de krijgslieden met de strijdswagens van noord naar zuid gegaan zijn. Zij werden in de eerste eeuw voor onze jaartelling door de Romeinen gevolgd. De cultuur van Nok (zoals wij archeologen, de nalatenschap noemen van de mensengroep, aan wie in de eerste tien eeuwen voor onze jaartelling de graven van Nok toebehoord hebben) berustte dus vermoedelijk op een, door zwarte Afrikanen gelegde grondslag van realistische mensenuitbeelding met een Lybisch-Egyptische inslag, waar eventueel ook invloeden van de „toendertijd” in Noord-Afrika woonachtige Phoeniciërs en Grieken bijgekomen kunnen zijn. In het begin van dit tijdperk kan ook de nawerking van Romeinse invloeden een rol hebben gespeeld. Er stonden Romeinse grensvestigingen in Zuid-Algerije en Romeinse expeditiekorpsen drongen al vroeg tot aan de Niger door. Als antwoord op dit opdringen van de Romeinen, zijn de Afrikanen in groten getale naar Italië getrokken en één van hen, Septinus Severus, besteedde zelfs de Romeinse keizerstroon.

De traditie van de Tassili en de cultuur van Nok worden in later tijd in een gebied in Zuid-Nigeria voortgezet, waarvan de stad Ife het middelpunt is. Het onderzoek in de stad Ife en haar omgeving heeft in de laatste twintig jaar meer dan twintig, haast onwerkelijk mooie bronzen beelden opgeleverd en talrijke terracotta's, die met recht klassiek genoemd mogen worden en die voor de beste Griekse beeldhouwwerken niet onderdoen. De metaalplastieken tonen de beeltenis van de god-koningen van de Yoruba's en van de koninginnen van dat land. De metaalgietkunst van de Yoruba's is in het hele kustgebied van de Kongo tot aan Guinea toe van doorslaggevende invloed geweest op de kunst na het jaar duizend, maar de archeoloog moet met schaamte bekennen, over de tijd waarin de bronzen van Ife zijn ontstaan, niets bepaalds te kunnen zeggen, een gevolg van de minachting voor de „negerkunst” in het verleden.

Het oudheidkundig onderzoek in West-Afrika is nog jong en heeft maar weinig steun van het koloniale bewind ontvangen. Met zekerheid kan men slechts zeggen, dat de kunst van Ife vóór het binnendringen van de Europeanen (in de vijftiende eeuw) nog bloeide. Haar duur is onbekend.

Haar rijkste vrucht was de bronskunst van de stad-staat Benin (eveneens in Zuid-Nigeria), die, volgens de mondelinge overlevering van de inwoners van Benin omstreeks 1280 uit Ife daarheen overgebracht is.

De culturele ontwikkeling in de Savannengebieden van Noord-Nigeria tot aan Guinea, is vanaf de elfde eeuw langs andere banen verlopen, waarop we hier niet in kunnen gaan. De stad-staten in het zuidelijk woudengebied van West-Afrika zijn gespaard gebleven voor de politieke strijd en de nomaden-invalen, die het noorden teisterden. Hun noodlotsuur sloeg, toen de Portugezen er in slaagden vanaf de kusten van West-Afrika tot hier door te dringen. In de tweede helft van de vijftiende eeuw verschenen Portugese zeevaarders (wat destijds hetzelfde was als piraten en sjacheraars) in West-Afrika, een gebied waarop zij bij pauselijke oorkonde van 1493 het handelsmonopolie toegezegd kregen.

Wij zijn niet op de hoogte van de strijd en de nederlagen van de Portugezen, daar nog heden ten dage meer dan 15.000 manuscripten en oorkonden uit deze periode in Portugese archieven sluimeren. Wij weten slechts, dat bij het opdringen van de „jongere” koloniserende mogendheden, Engeland, Neder-

land en Frankrijk, de zeevaarders van deze staten aan de West-Afrikaanse kust bloeiende rijken aantreffen, waarin de Portugezen als honden behandeld werden, ofschoon bij de Afrikanen verder alle gasten als heilig werden beschouwd.

Hoeveel wreedheden moeten de Portugese handelaars begaan hebben om zo'n behandeling te verdienen. Maar ook voor de nieuw-aangekomenen was de verovering van het land vooreerst onmogelijk. Zij namen één van de afschuwelijkste soorten van zakendoen, die door de Portugezen was ingevoerd, van hen over: het massale transport van slaven naar Amerika. De Afrikanen werden voor snuisterijen en prullen gekocht. Zo hebben volgens stukken uit het archief van de stad Liverpool tussen 1783 en 1793, Liverpoolse handelaars op 900 zeereizen, 300.000 slaven van Afrika naar Amerika vervoerd. Zij verdienden daaraan twaalf miljoen pond sterling.

Deze invloed van Europa had fatale gevolgen. De mens werd voor de heersende kringen tot een nagenoeg waardelose handelswaar, een morele verwording in de oude staten van West-Afrika greep steeds verder om zich heen en kwam tot uitdrukking in talrijke mensenoffers en eindeloze oorlogen.

Deze slavenhandel op grote schaal leidde op tweërlei wijze tot de vernietiging van de West-Afrikaanse kunst. Haar onderwerp, de mens als ideaal, verloor zijn betekenis en door de goedkope metaalwaren uit de Europese manufacturen, die, als betaling voor de slaven, het land binnen stroomden, werd het oude kunstambacht van de Afrikaanse metaalgieters te gronde gericht. Deze hadden twee à drie jaar aan één bronzen kop gewerkt — de metaalgieterij mocht uitsluitend voor het hof beoefend worden — nu stroomde het metaal het land in massa's binnen. De West-Afrikaanse kunst werd gecorrumpeerd met de moraal van de heersende kringen. Uit de mensenafbeeldingen verdween het idealisme, zij werden grof en het was hun meer en meer aan te zien, dat ze slechts dienden als zielloze praal voor koningen, die in slaven handelden.

Maar nog steeds bestond de kunst van het metaalgieten als hofkunst in de rijken aan de kust, als uitdrukkingsmogelijkheid in de staten van het woudengebied, totdat de Engelsen en Fransen in machinegeweren en snelgeschut „overtuigende argumenten” bezaten voor de hogere ontwikkeling van hun cultuur.

Tegen het einde van de negentiende eeuw viel de ene staat na de andere en kwam onder imperialistische heerschappij.

Het beschieten, plunderen en in de as leggen van Benin (1897) betekende het afsluiten van het laatste bloeitijdperk der oude realistische beeldende kunst van West-Afrika.

Er blijft slechts hoop, dat de zich nu bevrijdende volkeren van West-Afrika de oude traditie weer zullen opvatten en dat zij hun oude, vergeten meesters in nieuwe kunstwerken zullen doen herrijzen.

De Tassili, Nok en Ife leveren het bewijs voor de grote artistieke begaafdheid van de Afrikaanse mens, die tot ontplooiing komt als hij vrij van vreemde overheersing is.

A A N T E K E N I N G E N

Werkclassificatie

Het volgende is ontleend aan een inleiding van R. Haks op een districtsconferentie in Amsterdam, ter voorbereiding van het Pinkstercongres van de C.P.N.

Red. P. en C.

EEN vraagstuk dat in de discussie voor het Congres een belangrijke rol heeft gespeeld, vooral in een aantal bedrijfsgroepen, is de strijd tegen de „wetenschappelijke” loonsystemen en met name tegen de werkclassificatie.

- In de metaal is zij bindend voorgeschreven in de C.A.O.-B.
- Zij is inmiddels ingevoerd bij de N.D.S.M. en bij Werkspoor en staat op de dagorde bij Verschure, A.D.M. en Ducroo.
- Zij is ook neergelegd in de bestaande dwang-C.A.O. voor de Bouwvak en er worden voorbereidingen getroffen voor de invoering bij de Overheid, het bank- en kantoorpersoneel, enz.

Het gaat de heersende klasse erom, door middel van de invoering van de werkclassificatie de uitbuiting te verscherpen, gericht op de verhoging van de arbeidsproduktiviteit, middels het uit elkaar trekken van de lonen. Bovenal is het werken met zogenaamde wetenschappelijke loonsystemen er op gericht, de *klassemobiliteit* van de arbeiders te doorbreken.

Wij moeten de arbeiders, in de eerste plaats de N.V.V.-leden uiteen zetten wat de doeleinden zijn van de invoering van zulke systemen door de ondernemers. Als de invoering van werkclassificatie voor de deur staat worden vooral de N.V.V.-leden overstroomd met kranten, manifesten en ledenbrieven met argumenten als: „je krijgt daardoor loonsverhoging” en „zie maar, de totale loonsom stijgt”. „Je krijgt loon naar werken” en „je wordt eindelijk naar je waarde beoordeeld”.

Hoe juist het is de algemene bestrijding van de werkclassificatie te versterken, wordt onderstreept door het toenemende verzet in vakbondskringen in Metaal, Overheid en Transport van de bij het N.V.V. aangesloten bonden.

Deze voortdurende bestrijding en het weerleggen van alle misleidende argumenten van de ondernemers en van die vakbondsbestuurders, die voorstander zijn van de werkclassificatie, scheidt ook op zichzelf weer betere voorwaarden, om als het systeem toch wordt ingevoerd, alle middelen aan te wenden voor het ontcrachten ervan.

In de discussies is het standpunt van de partijleiding onderstreept dat, indien de werkclassificatie is ingevoerd, we onze strijdmethode moeten richten op twee punten:

Dat is ten eerste het optrekken van de minimum-uurlonen naar de maximum-uurlonen en daarvoor per groep arbeiders de strijd aan te binden; bijvoorbeeld in de metaalindustrie erop te koersen de geschoolden uit de vroegere eerste vakgroep op te trekken naar werkklasse vijf met het maximumloon; de *geofen-*den uit de tweede vakgroep naar werkklasse vier en de ongeschoolden naar

werkklasse drie. Dit is nodig, omdat de meerderheid van de geschoolden meestal in werkklasse vier, de geoefenden in drie en de ongeschoolden in twee zitten, met natuurlijk hun onderlinge verschillen.

Het bijeenbrengen van de arbeiders in de strijd voor het optrekken tot bepaalde werkklassen — dat moet het algemene uitgangspunt zijn bij de ontcrachting van de werkclassificatie.

Verder moeten we de strijd aanbinden per bedrijf voor medezeggenschap van de arbeiders bij de vaststelling van de functies en de functielonen, die nu geheel in handen is van ondernemers, chefs en vakraad.

Bij de N.D.S.M. wordt gestreden voor de instelling van zulke commissies en bij Werkspoor willen de arbeiders de bestaande werkplaatscommissies daarin een rol laten spelen.

*

DE bestrijding van de werkclassificatie vereist, dat we ons de grootst mogelijke souplesse, manoeuvreerbaarheid en een verstandige tactiek eigen maken, zoals dat ten aanzien van alle vraagstukken van de belangenstrijd voor de arbeiders nodig is, en dat we ons steeds meer bevrijden van sectarische opvattingen en standpunten.

Zo kun je niet volstaan met alleen maar stelling te nemen tegen de werkclassificatie en de bestrijding afdoen met algemene leuzen. Wij zijn tenslotte als communisten niet alleen tegen deze „wetenschappelijke” loonsystemen maar tegen elk loonsysteem van het kapitalisme. Al haar systemen zijn gericht op de vergroting van de uitbuiting van de arbeiders en alleen het socialisme maakt daar definitief een einde aan. Doch in het Nederland van vandaag hebben we met deze vraagstukken te maken en dus is van beslissend belang hoe de communisten daarbij concreet optreden voor de arbeidersbelangen!

Goede voorbeelden daarvan geven de N.D.S.M. en A.D.M. te zien, die nog verder verbeterd moeten worden, maar die richtinggevend kunnen zijn voor de arbeiders in alle bedrijfstakken.

Er zijn verschillende partijgenoten die op het standpunt staan, dat als ie tegen het gehate systeem van willekeur en verdeel- en heers bent — de grondslagen voor de werkclassificatie — je dan ook niet op de bedrijven deel moet nemen aan de werkzaamheden van voorbereidingscommissies, die door de directies worden ingesteld.

Bij de A.D.M. echter, hebben onze partijgenoten door hun deelname aan de voorbereidende werkzaamheden, groepsbesprekingen met de arbeiders tot stand weten te brengen, waarin zij juist de gelegenheid kregen aan de arbeiders en vooral aan de vakbondsleden van de A.N.M.B. aan de hand van de feitelijke voorstellen van de directie uiteen te zetten, wat de schadelijke gevolgen zijn voor de arbeiders van de invoering van de werkclassificatie.

Bij de N.D.S.M. was de toestand zo, dat de directie een voorbereidingscommissie uit de Ondernemingsraad wilde instellen. Zij verwachtte daarbij, dat de communisten in de Ondernemingsraad die zich fel zouden verzetten tegen de invoering van het systeem bij de N.D.S.M. *niet* aan de werkzaamheden zouden deelnemen. Zij namen echter wel plaats in de voorbereidingscommissie wat er al onmiddellijk toe leidde, dat de eerste bijeenkomst lange tijd werd uitgesteld.

Daarna werden commissies voor de verschillende groepen van arbeiders

ingesteld. Ook daaraan namen de communisten deel waarbij er van directie-zijde nadrukkelijk op werd gewezen, dat hier alleen gesproken mocht worden over de functie-omschrijving en niet over de lonen.

In deze besprekingen zijn zelfs gevechten geleverd over woorden, punten en komma's en het interessante is juist, dat de arbeiders en zeker de A.N.M.B.-ers deze tactiek als volkomen juist beschouwen, *indien we het maar in volle openbaarheid doen* en altijd *in overleg* met de arbeiders zelf.

Zulk een optreden verbindt ons steeds nauwer met de arbeiders en het is dan ook niet toevallig dat b.v. bij de N.D.S.M. van de 55 stuikclassers er nu 51 zich middels een petitie tot de Ondernemingsraad hebben gewend met de eis tot optrekking van hun uurloon tot het maximum van werkklassse vijf. Het had verder tot gevolg, dat er door de koperslagers in feite tweemaal een uur is gestaakt voor meer loon en dat de bankwerkers hun eisen op tafel hebben gelegd.

Hoe deze strijdwijze de voorstanders van de werkclassificatie in het nauw brengt kan afgeleid worden uit het uitgeven van een extra Metaalkoerier van het bondsbestuur van de A.N.M.B. bij de N.D.S.M. en van een ledenbrief van Bomas aan de A.N.M.B.-ers bij de A.D.M., waarin zij zeggen dat de communisten tegen de werkclassificatie zijn, maar gelijktijdig deelnemen aan de werkzaamheden daarvoor. Zij vinden dat niet fair en proberen dan de arbeiders te bewegen, toch de werkclassificatie te accepteren, want de lonen in de Sowjet-Unie geven toch ook verschillen te zien.

De ontstemming onder de arbeiders en leden van de vakbeweging over deze handelwijze was bijzonder groot!!

*

IN verschillende discussies in de partij is er op gewezen, dat wij ons meer kennis moeten verwerven van de techniek van de werkclassificatie en de merit-rating en dat ook de buurtafdelingen zich met zulke vraagstukken moeten bezighouden om een steun te zijn voor en een bijdrage te leveren aan de opvoeding van onze partijgenoten tot goede vakbondsleden. *Dat is juist en moet beslist gebeuren*, maar tegelijkertijd moeten we ook zorgen, dat we niet verdwalen in de *techniek* van de werkclassificatie. Uiteindelijk beslist de klassenstrijd en de machtsvorming van de arbeiders, inhoeverre die ondernemers er in slagen de techniek te *hanteren* en daarbij moeten we ons goed voor ogen houden, dat deze zogenaamde wetenschappelijke loonsystemen niet eeuwig zijn. Zodra de arbeiders de zaken en de opzet doorzien en hun beslissingen opleggen in de praktische loonstrijd, zullen de ondernemers ook deze systemen terug moeten nemen.

Zo is b.v. de toestand in de bouwvak, waar de gehele dwang-C.A.O. met zijn werkclassificatie van de vijf-groepen-indeling tot een onding is gemaakt en de meeste bouwvakarbeiders als je het met de werkclassificatielonen wil vergelijken in feite in de hoogste werkklassen zijn opgenomen.

Huren en afschrijving

De huurpolitiek van de regering-de Quay verdient weer ons aller belangstelling. Minister Van Aartsen heeft namelijk onlangs zijn plannen ontvouwd met betrekking tot het „huurbeleid op lange termijn”.

Hij stelt zich voor, om de huren in 1962, 1964 en 1966 met een flink bedrag te verhogen. Voor de eerste gemeenteklasse met telkens 10 pct, voor de tweede en derde klasse met 11 pct en voor de vierde en vijfde klasse met 12 pct.

Dit zou neerkomen op een verhoging van de huidige huren in vijf jaar tijds met resp. 33,1 36,8 en 40,5 procent. In de grote steden zouden daarmee de huren komen te liggen op 282 pct van het vooroorlogse peil.

De regering en de regeringsgetrouwe partijen, alsmede rechtse leiders van de P v d A proberen de huurverhoging aan het publiek te verkopen met „wetenschappelijke” nonsens. Naast een vergoeding voor onderhoudskosten en overige directe lasten, een rentebedrag over het geïnvesteerde kapitaal en een ondernemersbeloning, zou het huurpeil ook een „afschrijvingsquotum op basis van de vervangingswaarde” moeten bevatten. Met andere woorden: De huiseigenaars zouden in staat moeten worden gesteld, van de huuropbrengst een bepaald deel te reserveren voor het te zijner tijd financieren van nieuwbouw ter vervanging van hun oude woningen.

Zo gezien zou de huurverhoging dus niet ten doel hebben de brandkasten te spekken van de huiseigenaars. Neen, een belangrijk deel van de huren zou immers worden aangewend in het belang van de volkshuisvesting. En dit nu wagen wij als huurzwendel te brandmerken.

Vrijwel alle voor de oorlog gebouwde woningen zijn particulier bezit. Slechts een gering aantal woningen is vroeger gebouwd voor rekening van de gemeentebesturen en woningbouwverenigingen. De oudste woningvoorraad, die dus het eerst voor vervanging in aanmerking komt, is geheel in particuliere handen. Deze woningvoorraad verwisselt voortdurend van eigenaars. Er vindt doorlopend een ongecontroleerde koop en verkoop plaats.

Vele huurders weten dan ook niet wie de eigenaar van hun woning is. Zij betalen de huurpenningen steeds aan dezelfde makelaar. Maar die makelaar vertegenwoordigt bij wijze van spreken heden deze eigenaar en morgen een andere. De oude woningvoorraad is een object van speculatie en belegging. Voor de speculanten gaat het om de voordelen van koop en verkoop; voor de beleggers om een zo hoog mogelijk rendement van in de woningen gestoken kapitaal en hypotheeken. Nemen we als voorbeeld de NV „Gemeenschappelijk Eigendom”, een bedriegelijke naam voor een particuliere maatschappij tot exploitatie van onroerende goederen. Deze maatschappij zag haar inkomsten aan huur stijgen van 3 056 000 gulden in 1957 tot 4 143 000 gulden 1960 of met ruim 35 procent. De kosten van de exploitatie stegen in dezelfde periode evenwel slechts met rond . . . . 16 procent.

Nu, dat zijn mooie financiële resultaten, nietwaar?

„Gemeenschappelijk Eigendom” kan dus op basis van het huidige huurpeil al belangrijke reserves vormen voor financiering van nieuwbouw ter vervanging van haar oude woningen. Maar dit gebeurt niet. De winst wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders. Ieder aandeel van f 1000,— bracht ver-

leden jaar het zoete dividend op van bijna f 400,—. Ook indien er belangrijke vervangingsreserves worden gevormd is er geen wet, die voorschrijft, dat dergelijke reserves moeten worden aangewend voor nieuwbouw. Vervangingsreserves worden alleen dan voor nieuwbouw aangewend, als deze gelden elders niet voordeliger kunnen worden belegd. Tenslotte leven we in een „vrij land” niet waar?

De huurzwendel met de oude woningen voltrekt zich voornamelijk via „afschrijving op basis van vervangingswaarde”. Amsterdam telt bij voorbeeld vele woningen, die honderd jaar en ouder zijn. De oorspronkelijke eigenaars hebben in de eerste huur óók een post afschrijving opgenomen. Maar later verkochten zij hun bezit tegen de toen geldende prijs en de gevormde vervangingsreserve werd aan de eigenlijke bestemming onttrokken.

De nieuwe eigenaar hield bij het bedingen van de huur geen rekening met de oorspronkelijke stichtingskosten en de daarop reeds afgeschreven bedragen. Neen, zijn uitgangspunt was de prijs, die hij voor de woning had betaald en op die basis verwerkte hij zijn afschrijving in de huur.

Dit proces heeft zich nadien nog vele malen herhaald en in de grote en middelgrote steden stáán de 100-jarige en oudere woningen er nog bij duizenden. Het oudste woningbezit is al vele malen afgeschreven.

Maar ook de woningen, die in de jaren kort na de Eerste Wereldoorlog zijn gebouwd, hebben reeds lang het bedrag dat voor nieuwbouw benodigd zou zijn, opgebracht en de netto-huuropbrengst van thans is zuivere winst voor de speculanten, die deze huizen verworven hebben.

Enorme kapitalen zijn aldus door de huurders bijeengebracht, doch niet aangewend voor nieuwbouw. Die kapitalen zijn uitsluitend ten goede gekomen aan de winsthonger van huisjesmelkers. Er is geen enkele garantie, dat ook maar een halve cent van toekomstige huurverhogingen wordt besteed voor de krotopruijing. De comedie met de „verplichte” stortingen op het „Grootboek Woningverbetering” spreekt ten aanzien hiervan boekdelen.

De communisten hebben gegronde redenen om zich met hand en tand en onvoorwaardelijk te verzetten tegen iedere nieuwe huurverhoging. De winsten van de hypotheekbanken, verzekeringsmaatschappijen en andere grote bezitters van woningen zijn waarlijk al groot genoeg en de lasten van de huurders dulden geen enkele verzwaring.

En de huren van de nieuwbouw dan?

Inplaats van deze huren nog verder te verhogen zouden er méér goedkopere woningwetwoningen gebouwd en de overheidssubsidies daarop niet verlaagd, maar verhoogd dienen te worden. Voorts zou de financiering van de nieuwbouw kunnen geschieden met gedwongen leningen tegen een lagere rente. En tenslotte is het dwaasheid om de nieuwbouw in 50 jaar af te schrijven, terwijl een kind kan voorspellen, dat de thans gebouwde woningen veel langer dienst moeten doen. Om de toestand duidelijk te maken! Als b.v. de nieuwe woningen in 75 jaar zouden worden afgeschreven, zou de huur ervan al met gemiddeld f 10.— per maand verlaagd kunnen worden.

Ook voor de nieuwbouw is er geen reden om de huren verder te verhogen, doch kunnen zelfs maatregelen voor huurverlaging worden uitgewerkt.

CRITISCHE NOTITIES

Stagnatie en instabiliteit

NA de revaluatie van gulden en mark werd door de meest gezaghebbende burgerlijke economen verklaard, dat deze maatregel gezien moest worden als een teken van de innerlijke stabiliteit van de economie in ons land en onze oostelijke nabuur. Op financieel gebied zouden wij zo ongeveer een eiland van hemelse rust en glorie vormen.

Het kon echter voor een ieder duidelijk zijn, dat de maatregel juist omgekeerd een teken van groeiende „onrust” was, die gevolgd zou worden door andere schokkende gebeurtenissen op financieel gebied. Daarbij dient men in het oog te houden, dat de financiën geen zelfstandig leven leiden, maar dat zij in laatste instantie uitdrukking zijn van de algemene economische toestand.

Welnu, in de afgelopen weken heeft Canada een devaluatie van zijn geld-eenheid aangekondigd, Zuid-Afrika heeft ingrijpende financiële beperkingen afgekondigd, die in wezen hetzelfde doel hebben als het Canadese plan: beperking van de invoer, vergroting van de uitvoer. Bovendien doen er hardnekkige geruchten de ronde over het zwakke pond sterling, er wordt gesproken over revaluatie van de Zwitserse franc en de beurs verkeerde wekenlang in een toestand van hoge koorts, waarbij ongekende koersdalingen plaatsvonden.

Tenslotte verscheen er gelijktijdig in het Amerikaanse blad *Fortune*, het Engelse blad *The Times* en het Franse *Le Monde* een artikel van de gezaghebbende Franse econoom Jacques Rueff, waarvan het eerste hoofdstuk de kenmerken de titel droeg: „Naar een nieuw 1929?”

De openingszinnen van de zeer uit-

voerige beschouwing hadden een waarlijk sensationeel karakter. „In alle landen”, zo schrijft hij, „waar de valuta verbonden is met de dollar, wordt de situatie elke dag meer gelijk aan die, welke de recessie van 1929 veranderde in de „grote depressie”. De instabiliteit van de monetaire structuur is zodanig, dat het geringste incident in de internationale betrekkingen op het gebied van economie en financiën voldoende zal zijn voor het uitlokken van een wereld-katastrofe.”

Het feit, dat zulke pessimistische geluiden op zulk een opvallende wijze bekend worden gemaakt, duidt erop, dat men in leidende financiële kringen van West-Europa en Amerika over feiten meent te beschikken, die aan het publiek nog onbekend zijn.

Dit is te opvallender, waar Amerika juist de afgelopen weken tekenen van herstel van zijn vierde na-oorlogse economische recessie toonde.

Wij zullen ons niet in speculaties begeben over de achtergrond van de bespiegelingen van Rueff. Wij constateren slechts, dat de conjunctuur in ons land evenals in West-Duitsland de afgelopen maanden nog verder opliep — zij het in vertraagd tempo, dat Engeland met grote financiële moeilijkheden te kampen heeft en er zich tekenen van verslapping voordoen (vooral in de auto-industrie), dat Canada met een record-werkloosheid te kampen heeft en dat Amerika zich slechts moeizaam van zijn jongste inzinking herstelt. Als illustratie voor de toenemende onevenredige ontwikkeling in de kapitalistische wereld is deze situatie tekenend.

De toestand in Amerika

DE vraag is echter, hoe de verdere gang van zaken zal zijn. Toen Amerika nog midden in zijn laatste inzinking zat, publiceerde de *New York Times* een pessimistische beschouwing over de toekomst van West-Europa, waarin voorspeld werd dat het hier precies zou gaan als in Amerika: toemengde overproductie en snelle opeenvolging van „recessies”. Het blad waarschuwde West-Europa, dat de snelle uitbreiding van het industriële apparaat en het hoge tempo van investeringen wel eens de oorzaak van grote moeilijkheden zouden kunnen worden. Wij laten in het midden of deze voorspelling meer geïnspireerd was door de belangen van de Amerikaanse industrie, maar het is toch de moeite waard de huidige toestand in Amerika nader te bekijken.

Hierover heeft de bekende econoom Hyman Lumer in het juni-nummer van „*Political Affairs*” een belangwekkend artikel geschreven.

Om te beginnen haalt hij een adviseur van Kennedy aan, P. A. Samuelson, die in een rapport vóór de verkiezing van Kennedy als het meest kenmerkende feit naar voren haalde, dat de vierde recessie volgde op een situatie in de laatste jaren, die zich onderscheidde door „traagheid en vermoeidheid”. Hierbij merken wij op, dat de industriële productie in Amerika bij het begin van de zomer ongeveer 8 pCt boven het peil van 1957 was gekomen, hetgeen overeenkomt met een gemiddelde groei van nog geen twee procent per jaar, hoewel alle burgerlijke experts op het gebied van de economische wedijver tussen het kapitalistische en het socialistische stelsel het erover eens schijnen te zijn, dat een gemiddelde groei van 5 tot 6 pCt absoluut noodzakelijk zou zijn, wil men het tempo van de socialistische landen (gemiddeld ruim 10 pCt) bijhouden.

Lumer meent, dat Amerika te kampen heeft met „een voortdurend proces van groeiende instabiliteit en stagnatie”. De meest opvallende uitingen van dit feit „zijn de toenemende opeenhoping van niet-gebruikte produktiekrachten en de gestadige uitbreiding van de werkloosheid”.

Hij berekent, dat in april j.l. 6,8 pCt van de arbeiders werkloos was, terwijl er nog een 3 miljoen gedeeltelijk werkloos waren.

Dit was de situatie midden in de recessie. Maar sinds 1957 daalde het officiële cijfer voor de werkloosheid nimmer beneden de 5 pCt, terwijl bekend is, dat dit officiële cijfer de werkelijkheid zeer gebrekkig weerspiegelt, omdat slechts diegenen als werkloos getoerd worden, die „actief” naar werk zoeken.

Lumer geeft de volgende analyse van de werkloosheid:

1. De langdurige werkloosheid is gestegen. Het aantal arbeiders dat langer dan 15 weken werkloos was, bereikte in april een nieuw record.

2. Het aantal crisis-gebieden stijgt. In april j.l. werden er 101 van de 150 voornaamste industriële gebieden genoteerd met een „belangrijk arbeidsoverschot”, tegen 89 van zulke gebieden in 1958. Bovendien stijgt het aantal gebieden, die zich in een permanente crisistoestand bevinden.

3. Het probleem van de jeugdwerkloosheid wordt ernstiger. Men heeft berekend, dat zij in de komende 10 jaar met 50 pCt zal stijgen.

4. Onder de neger-arbeiders heeft de werkloosheid in vele gebieden de omvang van een grote crisis bereikt. In vele gebieden is de werkloosheid onder negers drie keer zo hoog als onder blanken! In Cleveland zijn 20 pCt van de negers werkloos, in Pittsburgh 24 pCt, in Philadelphia 28 pCt en in Detroit 39 pCt.

Amerika's vooruitzichten

HOE zijn de vooruitzichten?

Lumer wijst erop, dat elke crisis na

Korea een grotere werkloosheid achterliet. Volgens de heersende opvatting

der burgerlijke economen in Amerika zal de totale produktie dit jaar met 2 à 3 pCt stijgen. Zij zijn tevens van opvatting, dat deze economische groei niet zal bijdragen tot een vermindering van de werkloosheid en dat tegen het einde van dit jaar het werkloosheidspercentage 7 pCt zal bedragen.

Volgens de vakbondsleiders (A.F.L.-C.I.O.) zou een stijging van de produktie met 5 pCt per jaar nodig zijn, — alleen om een groei van de werkloosheid tegen te gaan! Om de werkloosheid tot het „minimale peil” van 3,5 pCt te drukken zou een groei-tempo van 10 pCt nodig zijn.

De minister van arbeid, Goldberg, heeft berekend, dat in het komende jaar 7 miljoen nieuwe arbeidsplaatsen geschaapen zouden moeten worden, om de werkloosheid tot 4 pCt terug te brengen. Dat zou zelfs een groei van de nationale produktie met 14 pCt vereisen.

Maar, zoals gezegd, dergelijke vooruitzichten bestaan niet en Lumer meent, dat de zaken er op lange termijn nog slechter voorstaan: in de komende tien jaar zal het aantal arbeiders groeien, terwijl het tempo van het verdwijnen van arbeidsplaatsen door de technische vooruitgang zal toenemen. „Ontslagen als gevolg van automatisering en technische veranderingen zullen toenemen”, concludeerde een Senaatscommissie eind maart. „Een scherpe stijging van de werkloosheid zal plaatsvinden, tenzij particuliere en openbare maatregelen

worden genomen, om de gestegen arbeidskracht te absorberen”.

Kort en goed, een toenemend tempo van de economische groei zou zijn vereist, „terwijl de feitelijke ontwikkeling van het groeitempo benedenwaarts is”, aldus Lumer. Hij berekent, dat over de iets langere periode van 1953 tot nu een jaarlijkse groei van de industriële produktie met minder dan 2,5 pCt heeft plaatsgevonden, terwijl (zoals hierboven reeds werd opgemerkt) de gemiddelde groei sinds 1957 nog geen twee procent bedroeg.

Kennedy heeft zekere verbeteringen doorgezet op het gebied van hulp aan werklozen, zijn adviseurs zijn in hoofdzaak aanhangers van een inflationistische politiek, die de monopolies dient; er heerst grote verdeeldheid over de vraag wat verder gedaan moet worden, behalve op een punt: opvoering van de bewapeningsuitgaven.

Maar, aldus Lumer, „militarisering van de economie is geen oplossing. Zij vernietigt een belangrijk deel van de nationale rijkdom, vermindert de koopkracht van de massa door hogere belastingen en inflatie en deformeert de economie door een onevenredige groei van de sector der industrie die zich met de wapenproduktie bezig houdt. Derhalve leidt zij uiteindelijk tot het remmen van de industriële groei en niet tot versneling. Bovendien zijn de ontslagen tegenwoordig het grootst in de wapenindustrie”.

Eilanden van ongestoorde groei bestaan niet

OM samen te vatten: De Verenigde Staten bieden het beeld van toenemende werkloosheid bij een stagnatie van de economische groei. De snel op-eenvolgende economische inzinkingen eindigen er steevast mee, dat het peil van de werkloosheid in algemene zin hoger wordt. Dit wordt op zijn beurt weer veroorzaakt door de koortsachtige pogingen van de ondernemers zich in de concurrentiestrijd te handhaven door het ontwikkelen van de automatische produktieprocessen en modernere jaagsystemen.

Als geheel gezien bijt de Amerikaanse economie in haar eigen staart; immers: de vervolmaking van de techniek leidt onder de kapitalistische verhoudingen tot meer werkloosheid en uiteindelijk dus tot verminderde koopkracht. Dit verklaart de steeds heviger wordende concurrentiestrijd op de internationale markten en de versterkte strijd om invloedssferen in de „onderontwikkelde” landen. Maar het heft de stagnatie niet op.

Zoals gezegd, zou volgens de New York Times de toestand in Amerika het

voorland voor West-Europa zijn.

Hoe het daarmee ook gesteld moge zijn — vast staat in elk geval, dat een toenemend gebrek aan stabiliteit het kenmerk van de geïndustrialiseerde landen buiten Amerika is. Als de Franse econoom Rueff meent, dat de geringste aanleiding tot een „catastrofe op wereldschaal” kan leiden dan is dit juist een bevestiging van dit feit.

Onder deze omstandigheden is het onzinnig te geloven, dat afzonderlijke landen van de kapitalistische wereld voor zich een ongestoord groeitempo van de economie kunnen reserveren. Juist de toenemende vervlechting van de nationale economie met die van de andere industrielanden van het kapitalisme maakt dit tot een onmogelijkheid.

Het is echter niet zo, dat een land als Nederland geheel hulpeloos tegenover deze algemene ontwikkelingstendenties zou staan.

Als de drie voornaamste middelen tot het tengaan van de invloeden uit

Amerika en de landen die zich reeds in een financiële crisis bevinden, moeten verhoging van de lonen, vermindering van de bewapeningsuitgaven — steunende op een politiek van neutraliteit — en uitbreiding van de handel met de socialistische landen worden aange-merkt.

Vermindering van de bewapeningsuitgaven zou de middelen vrijmaken voor uitgebreide investeringen ten algemene nutte en verhoging van de welvaart, beide maatregelen tot verhoging van de stabiliteit.

Uitbreiding van de handel met de socialistische landen, gepaard aan verbetering van de betrekkingen met zulke landen als Indonesië, zou aan de buitenlandse handel een grotere stabiliteit verlenen en de schokken verminderen, waaraan deze op lange of zelfs korte termijn blootstaat, gezien de wankelende toestand in tal van kapitalistische landen, die tot de belangrijkste afzetmarkten van ons land behoren.

Aan de bron van het Duitse militarisme

ER is geen gebied in de wereld, waar de economische bronnen van een land zo zeer geconcentreerd zijn als de Ruhr van West-Duitsland.

Hier — op 2,8 pCt van het grondgebied van de republiek van Bonn, wordt 25 pCt van de totale Westduitse produktie voortgebracht, 92 pCt van zijn kolen-, 96 pCt van zijn cokes-, 80 pCt van zijn ijzer- en 75 pCt van zijn staalproduktie.

De rol van het Ruhr-kapitaal in de ontkenning van de oorlog van 1870—'71 tegen Frankrijk, in de Eerste en de Tweede Wereldoorlog is zo vaak beschreven, dat het hier overbodig is om er dieper op in te gaan. Wij volstaan met er op te wijzen, dat de Ruhr-industrie na de Eerste Wereldoorlog, voornamelijk met behulp van Amerikaanse

credieten, haar opmars kon voortzetten en dat zij op haar beurt de voornaamste financier van Hitler was. Zij leverde een groot deel van de bewapening voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog, terwijl de overige wapenleveranciers in hoge mate van haar produktie afhankelijk waren.

In een uitvoerige studie in het Sowjet-maandblad „Wereldeconomie en Internationale Politiek” (1961, nr. 3) houden de auteurs Zapolsky, Nikolsky en Sjewsjenko zich met de na-oorlogse ontwikkeling van de Ruhr-monopolies bezig. Zij wijzen er op, dat niettegenstaande het besluit van Potsdam tot instelling van een controle-commissie der vier grote mogendheden (Amerika, Engeland, Frankrijk en de Sowjet-Unie)

Amerika onmiddellijk maatregelen tot herstel van de basis van het Duitse imperialisme nam. Aanvankelijk werd deze taak door de commissie-Harriman uit-

gevoerd. In nov. 1948 werd „besluit no. 75” afgekondigd, op grond waarvan de oude Ruhr-magnaten in hun eigendomsrechten werden hersteld.

De Ruhr bleef gespaard

DE wederopbouw was niet zo'n moeilijke taak, aangezien gedurende de oorlog slechts 14 pCt van de produktiecapaciteit in het Ruhrgebied werd vernield, terwijl sommige voor de oorlog belangrijke installaties als fabrieken voor synthetische benzine en rubber in het geheel geen schade opliepen.

In 1957 nam dit gebied al weer 25,2 pCt van de totale produktie van West-Duitsland voor zijn rekening, terwijl hier vooral de modernste industrieën tot ontwikkeling kwamen.

Reuzen als Thyssen, Krupp, Mannesmann, Klöckner, Hösch en Demag, die de voornaamste steun van het Hitlerrijk waren, produceren thans meer dan voor de oorlog. De Ruhr-monopolies leveren 75 pCt van de Westduitse staalproduktie. Alleen de Thyssen-fabrieken produceren een kwart van de totale ijzer-, staal- en walsstaalproduktie, terwijl hun mijnen 19 pCt van de Westduitse kolenproduktie leveren.

De positie van de Ruhr-monopolies in de K.S.G. wordt gekenmerkt door het feit, dat zij 40,6 pCt van de K.S.G.-kolenproduktie (1958) en 31 pCt van de totale staalproduktie der K.S.G.-landen (1957) voortbrachten.

De auteurs schrijven: „De Ruhr heeft een oorlogs-economisch potentieel, dat veel machtiger is dan van enig ander Europees land” en bovendien: „De Ruhr wordt wederom de wapensmidse van het Duitse imperialisme”.

Zij wijzen er op, dat de Ruhr-monopolies in de naoorlogse jaren intensieve onderzoeken hebben laten verrichten naar de modernste methoden van produktie en de ontwikkeling van de militaire techniek. Daarbij konden zij op de N.A.V.O.-landen steunen. Er is een uitgebreid netwerk van research-instituten opgericht, die direct of indirect met militaire produktie te maken hebben. „Hieruit blijkt, dat de betekenis van het Ruhrgebied tegenwoordig niet meer beperkt is tot zijn rol als machtige basis voor militaire produktie, maar dat het zijn betekenis ook ontleent aan zijn goed ontwikkelde netwerk van instituten die de produktie- en wetenschappelijke ervaringen van andere kapitalistische landen, op het gebied van de vervaardiging van moderne wapens, bestuderen en verder ontwikkelen, terwijl het ook een belangrijk centrum voor oorlogseconomie is geworden.”

Centrum van atoomonderzoek

Zij wijzen er op, dat Bonn zich geconcentreerd heeft op de ontwikkeling van atoom- en raketwapens, straaljagers, tanks en gemotoriseerde infanterie en wapens voor de marine.

„West-Duitsland schenkt buitengewoon grote aandacht aan de ontwikkeling van kernwapens en de Ruhr speelt geen geringe rol bij hun ontwikkeling.” De voornaamste monopolies zijn lid van alle verenigingen die zich hiermee bezig houden.

Niettegenstaande het officiële verbod, werd reeds in 1950 in Dusseldorp een gezelschap voor de bevordering van het atoomonderzoek opgericht, waarvan o.m. lid zijn: Krupp, Ruhrstahl A.G. en de Ruhrgas A.G. In dezelfde stad is de „Physikalische Studiengesellschaft” gevestigd, die zich met dezelfde vraagstukken bezighoudt en waarvan behalve Krupp ook Klöckner, de Gelsenkirchner Bergwerke, de Rheinische Stahlwerke en dergelijke ondernemingen lid zijn.

In april 1956 werd een genootschap ter bevordering van toepassing van kernenergie in de scheepsbouw opgericht. Verder bestaat er een „Werkgemeenschap voor Kerntechniek”.

Een aantal Ruhr-ondernemingen produceert reeds uitrustingen voor de atoomindustrie (Ruhrstahl, Demag, Deutsche Edelstahlwerke, Krupp, Mannesmann en de beruchte Degussa in Frankfurt).

Verscheidene firma's zijn bezig met het ontwerpen van atoomcentrales o.m.

de Gutehoffnungshütte, de Deutsche Babcock en Wilcox Dampfkessel A.G., e.a. Maar „de poging van de heersers in Bonn, om de publieke opinie ervan te overtuigen, dat de Westduitse atoomindustrie op het vreedzame gebruik van atoomenergie gericht is, houdt geen steek”.

De monopolies bouwen types van atoomreactors, die de grootste hoeveelheid van het nevenproduct plutonium opleveren, „een buitengewoon belangrijke substantie voor atoombomben.”

Raketwapens

VERDER halen de auteurs de „Vertrauliche Mitteilungen” aan, die hun abonnees niet zo erg geheim medeelden, dat een belangrijk aantal ondernemingen, waaronder het Demag-concern, bezig zijn met de ontwikkeling van raketwapens... Dit werd bevestigd door *Der Spiegel* van 6 april j.l., waarin met voldoening geconstateerd werd, dat de „controle-commissie” die onder de Parijse Verdragen werd ingesteld, alleen op papier bestaat, dat de voornaamste beperkingen voor de Westduitse wapenproductie ingetrokken zijn en dat Westduitse ondernemingen raketten met Amerikaanse licenties produceren!

Het is overigens bekend, dat Westduitse firma's samen met ondernemingen in Frankrijk, Italië, België en Nederland Amerikaanse Hawk-raketten maken. Philips is de Nederlandse compagnon van deze firma's.

Tenslotte wijzen de auteurs er ook op, dat de Ruhr-monopolies de modernste conventionele wapens produceren en zij publiceren een hele lijst van ondernemingen die zich ermee bezig houden. Het gaat zowel om vliegtuigen als tanks, pantserwagens als kanonnen, infanterie-uitrusting als wapens voor de marine, om moderne explosieven niet te vergeten.

„Hieruit volgt, dat de Ruhr tegenwoordig een industrieel complex is, dat de productie van conventionele en moderne wapens ontwikkelt en dat de

Ruhr-monopolies al met de produktie van deze wapens bezig zijn.

Terwijl men de betekenis van de Ruhr als wapensmidse van de republiek van Bonn moet ondersprepen, mogen we evenwel niet vergeten, dat dit niet het enige Westduitse gebied is, waar wapens gemaakt worden. Tegenwoordig zijn ondernemingen voor de produktie van elektronische uitrustingen, raketwapens en vliegtuigen verspreid over vele andere gebieden van het land. Maar de Ruhr blijft de kolen- en staalbasis van het land en speelt nog steeds een leidende rol in de machine-industrie, de metaalbewerking en de chemische industrie van West-Duitsland. Derhalve blijven de militaire ondernemingen in andere gebieden als vanouds voornamelijk afhankelijk van het „hart” der Westduitse economie”.

Zij besluiten als volgt: „Het militaire en economische potentieel van de Ruhr dient steeds niet alleen de belangen van het Westduitse militarisme, maar ook de militaristen van het agressieve N.A.V.O.-blok. De na-oorlogse ontwikkeling van de Ruhr is slechts een nieuwe bevestiging van het feit, dat „het gevaar voor de vrede en de veiligheid der Europese volken, dat uitgaat van het Westduitse imperialisme, groter wordt” (zoals in de resolutie van de bijeenkomst der communistische en arbeiderspartijen in Moskou werd gezegd).

Wij hebben hieraan niets toe te voegen.

Demoskopie

ER schijnt een nieuwe „wetenschap” vanuit Amerika naar Europa overgewaaid te zijn, de „demoskopie” — hetgeen in fraai Nederlands zoiets moet betekenen als het „marktonderzoek naar de verlangens van het volk”.

Volgens een recent artikel in *Het Algemeen Handelsblad* (27 mei j.l.) wordt de nieuwe wetenschap met ijver beoefend in West-Duitsland en wel door de „verkoopleiders” van Adenauer en Brandt.

Dit is heus geen grapje. Het gaat om de verkiezingscampagne en er zijn een aantal „salespromotors” (verkoopbevorderaars) of in gewoon Nederlands: reclame-agenten, aangesteld, die voor beide partijen (de S.P.D. en de C.D.U.) vaststellen, met welke beloften je de meeste kiezers kan trekken. In een woord: demoskopien!

Uitgaande van de stelling, dat de verkiezingsstrijd in West-Duitsland in feite tussen de S.P.D. en de C.D.U. gaat, heeft het blad wel gelijk als het een vergelijking maakt tussen de Westduitse en Amerikaanse verhoudingen.

Hoe was het tijdens de strijd tussen Kennedy en Nixon?

Zo'n Amerikaanse „demoskoop” heeft toen verzucht: „Wij hebben de verkiezingscampagne van 1960 zo op maat gesneden, dat... de kiezers niet meer in staat zijn Republikeinen van Democraten te onderscheiden”. Waaraan genoemd blad toevoegt: „In Duitsland zullen wij deze zomer voor het eerst zo'n campagne beleven”.

Want „het is op zijn best een misverstand dat vele publicisten Brandts beloften typisch socialistisch noemen.”

Een deel van zijn beloften vindt men ook terug in het program van Adenauer en wat de rest van Brandts program betreft: dat zou ook op Adenauers lijst van beloften hebben gestaan, indien zijn „verkoopleiders” maar op het idee waren gekomen!

In één opzicht lijkt het optreden van

Brandt precies op dat van Adenauer: hij tractit zijn aanstaande kiezers geen principes te verkopen, maar zoveel mogelijk „selling points” te verzamelen

De lezer moet ons verontschuldigen, maar wij hebben al dit Amerikaanse koeterwaals niet bedacht. In elk geval: „selling points” moet zoiets als het winnen van punten in een reclameslag betekenen. En aangezien beide partijleidingen zich van dezelfde verkoopmiddelen bedienen, lijken dus ook de campagnes van Brandt en Adenauer op elkaar als twee druppels water.

Laten wij hier constateren, dat het gezeur over de nieuwe „wetenschap” op zichzelf niets anders dan een handig bedachte reclame-truc is. Door op oude — wellicht wat „verfijnde” — methoden de stempel der wetenschap te drukken, poogt men aanvaardbaar te maken, wat sinds Olem's tijden het kenmerk van burgerlijke verkiezingscampagnes is geweest: van alles en nog wat te beloven met het vaste voornemen, liefst geen enkele belofte in te lossen.

Wanneer het blad dus van een „Amerikaanse verkiezingscampagne” in West-Duitsland spreekt, dan betekent dat alleen maar dat de Westduitse kiezers om zo te zeggen op wetenschappelijke wijze in het ootje genomen worden.

Verder betekent het dat de „geestelijke waarden”, de „zedelijke normen” en de „politieke principes” definitief tot handelswaar gedegradeerd worden en de „democratie” (de strijd om het grootste aantal kiezers) tot een kwestie van boekhoudkunde op de verlies- en winstrekening van de twee concurrerende ondernemingen wordt verheven.

Tenslotte betekent deze „Amerikanisering” van de verkiezingscampagne dat de kiezers de keus wordt gelaten tussen twee figuren, die zij „niet van elkaar onderscheiden” kunnen.

Begrijp goed: dit is de zienswijze van *Het Algemeen Handelsblad*, al zegt het blad het niet zo duidelijk als wij hier doen.

Lieden achter de schermen

Nu is de zaak zo, dat het blad in aanbidding neerknielt voor de beoefenaars van de hogergenoemde wetenschap der „demoskopie”. Hetgeen begrijpelijk is, omdat de V.V.D. reeds lang de wetenschap van het met winst kopen of verkopen beoefent. Voor de V.V.D.-ondernemer (evenmin trouwens als voor de ondernemer van katholieken, christelijk-historischen en P.v.d.A.-huizen) heeft het nog nimmer enig verschil gemaakt, in welk soort zaken hij handelt: of het nu om koffie of zeep, stofzuigers of kanonnen, kranten of stemmen gaat — dat maakt geen verschil. De vraag is alleen, wat hij eran kan verdienen.

Als die „demoskopen” daarbij behulpzaam kunnen zijn — des te beter. Maar de aanbidding gaat toch net iets te ver.

Een tijdlang was het mode, over een nieuwe „klasse” te spreken, de klasse van de managers, die de machtigste mensen in de natie zouden zijn.

Deze theorie blijkt alweer verouderd. Nee, de „demoskopen” zijn in hun plaats gekomen. En wat Duitsland betreft, schijnen de heren Adenauer en Brandt alleen maar figuren in hun spel te zijn. Zij zijn het „die ministers of een burgermeester heen en weer schuiven” en wat hen betreft, spelen Brandt en Adenauer alleen maar de rol van een soort „automerk”. Evengoed als de financiers die het merk lanceren op de achtergrond blijven, zo blijven ook deze „demoskopen”, deze super-reclame-agenten op de achtergrond. Nu, dit laatste zullen we niet tegenspreken. Maar wat moet men over de kern van dit betoog zeggen? Ons dunkt, dat het antwoord eenvoudig is: het gaat hier om de zoveelste poging de aandacht af te leiden van de werkelijke machthebbers in de staat.

Dat Adenauer zich in zijn verkiezingscampagne van mensen bedient, die in staat zijn en of beweren in staat te zijn, zoveel mogelijk stemmen te kopen, is een zaak waar we kennis van kunnen nemen. Als karakterisering van de opvattingen der reactie over de parlementaire

democratie is het feit van groot belang.

Maar het is niet de hoofdzaak. De hoofdzaak is, dat hij evengoed als Brandt zijn positie ontleent aan het feit, dat hij de spreekbuis van machtige kapitaalsgroepen is. Wat Brandt betreft, laat het blad trouwens geen twijfel bestaan: sinds Brandt met zijn adjutant Wehner de kern van de Adenauer-politiek heeft overgenomen is „het verschil tussen regering en oppositie... niet meer veel groter dan dat tussen Republikeinen en Democraten”. „De S.P.D. (heeft) zich ostentatief losgemaakt van haar ideologie en haar klasse”.

De hoofdzaak is, dat deze „demoskopen” een revanchistisch program van atoombewapening en verzet tot het uiterste tegen een vreedzame regeling van de Duitse kwestie en het vraagstuk-Berlijn aan de kiezers moeten verkopen. De voornaamste verkoopleider is en blijft echter Adenauer en Adenauer is echt geen verborgen macht achter de schermen. Verder is dus het kenmerkende in de situatie, dat zijn concurrent Brandt dezelfde waar wil verkopen, al voert hij een ander „automerk”.

Wij zouden zeggen, dat de hele opzet van de verkiezingscampagne van Adenauer én van Brandt niet zo zeer een hulde aan een nieuwe wetenschap is, maar eerder een illustratie van het verval en de verwording van het imperialisme. Het is een illustratie van de voosheid der doeleinden van het West-duitse revanchisme.

In laatste instantie worden zij afgemeten aan het slotcijfer van de winsten-verliesrekening der „demoskopen”. Dit is de hoogste maatstaf. Maar wie denken zij ervoor enthousiast te maken, behalve de kanonnenkoningen, hun generaals en hun verdere aanhang?

Het hele geval bewijst alleen maar, hoe dringend en juist de voorstellen van de Sowjet-regering tot regeling van de Duitse kwestie zijn.

Nazi-smokkelwaar in Nederland

Een dezer dagen kwam ons in handen het boek van Dr. Paul Kirn, professor aan de gemeente-Universiteit van Frankfurt am Main, getiteld „Inleiding in de geschiedwetenschap” (Berlijn 1952). In een hoofdstuk over de zingeving der geschiedenis richt Kirn zich tegen diegenen die hij de oude positivisten noemt en wier doel het was de wetten van het geschiedverloop te vinden en daarna hun handelen te richten. Kirn schaaft zich bij het strijdbare idealisme (in de filosofische betekenis van het woord) omdat deze opvatting rekening houdt met het irrationele en onwezenlijke in de geschiedenis. Ook het naturalisme is volgens Kirn taboe, daar het ideale en ideale grootheden als abstracties uit de ervaring verklaart. Interessanter is het echter om na te gaan hoe Kirn aan zijn opvattingen gekomen is. Hij schrijft dat zijn werk zonder het werk van Rothacker niet mogelijk zou zijn geweest.

Wie is deze Rothacker? In 1934 verscheen van Prof. Erich Rothacker een boek „Geschiedfilosofie”. Dit boek is een belijdenis van de Hitleriaanse en antisemitische rassentheorie. In zijn „rasbeschuwing” schrijft hij o.a. dat er tot voor kort nog geleerden waren die de uiterlijke kenmerken van het „Jodendom” probeerden te verhullen door aan te tonen dat ook Frederik de Grote en Indiaanse stamhoofden gebogen neuzen hadden, zodat de oplossing van dit „probleem” niet slechts belemmerd wordt door onze onkunde, maar ook door de kwade wil der geleerden. In een slotbeschouwing over het derde Rijk (in latere, waarschijnlijk na-oorlogse uitgaven weggelaten) spreekt hij prijzend over de „instinctszekerheid” van de grote staatsman Adolf Hitler, die met zijn theorie over het edelras een belangrijke kwestie heeft behandeld. Een raskundig bevredigende bevolkingsdoorsnede is slechts bereikbaar door het opvoeden van het uiterlijk en innerlijk nog kneedbare jeugdige mensenmateriaal in rassistische geest. De oorlogsmisdadigers

hebben beslist deze theorie goed toegepast!

En zo wil, gaat onze professor voort: „ook de *geschiedfilosofie* (cursief van Red.) haar bijdrage leveren voor een waarlijk volkse levensstijl.” Ook nog in het laatst van de oorlog volhardde Rothacker in zijn nazi-ideologie. In 1944 hield hij een „Kriegsvortrag” over „die Kriegswichtigkeit der Philosophie”. In 1959 genoot hij de twijfelachtige eer opgenomen te worden onder de nazi-ideologen in het boek van Léon Poliakov en Josef Wulf „Het derde Rijk en zijn denkers”. Dat wat Rothacker betreft.

Het is geen toeval dat Kirn de opvattingen van Rothacker overneemt en onderschrijft. In 1935, toen joodse hoogleraren en studenten en allen die zich tegen het fascisme verzetten als beesten in Duitsland werden vervolgd en opgejaagd, werd Kirn hoogleraar aan de Universiteit van Frankfurt am Main. Zijn houding tegenover het nazi-regime laat niet veel reden over tot twifelen. Het boek dat in 1934 van hem verscheen, „Politieke geschiedenis der Duitse grenzen” is een proeve van het meest reactionaire „groszdeutsche” nationalisme.

De eerste wereldoorlog ontstond door de oorlogswil van de Franse en Russische regering, de Duitse oorlogswil blijft geheel buiten beschouwing. De Fransen zijn „onrustig en oorlogszuchtig.” De Duitsers zijn alleen „het dapperste volk der aarde”. Verder klaagt hij dat Bohemen niet meer het land is van een bondgenoot (een bondgenoot die het nationalisme van de Tsjechen honderden jaren wreed onderdruktel), maar een bastion is geworden van een met Frankrijk verbonden staat. Maar, dit moeten we hem toegeven, hij blijft optimistisch. Het door zijn Führer Adolf Hitler eengemaakte Duitsland heeft zich zelf teruggevonden en het derde Rijk heeft aan alle partijstrijd een eind maakt. Anno 1934.

In 1943 verscheen nog van hem „In de

beginperiode van het nationaal gevoel". Kirn spreekt de hoop uit dat dit boek van nut zal zijn voor de vakgenoten, maar voor alles voor de jonge vrienden die voor Duitsland vechten.(!) Bladzijden achtereen schrijft Kirn vol om ons mee te delen hoeveel haat de Engelsen voor de Duitsers, maar vooral de Duitsers voor de Slaven en de Fransen in de Middeleeuwen wel voelden.

Natuurlijk, in dezelfde tijd dat de „jonge vrienden” beestachtig huishielden in Oradour-sur-Glane, moest men wel laten blijken dat er altijd een „onverzoenlijke haat tussen Fransen en Duitsers is geweest”. De termen „Bondenverbundenheit”, „Stammespatriottismus” en „volksfremd” zijn schering en inslag en ook het anti-semitisme is Kirn niet vreemd.

Zijn verlangen de gehele wereld onder nazi-heerschappij te brengen verbergt hij niet, zij het dan in een keurig wetenschappelijke vorm verhuld.

*

Het gevaar van de opvattingen van Rothacker en Kirn bestaat hierin dat

ze nog steeds gepropageerd worden. Rothackers „Geschiedfilosofie” verscheen nog in 1951 in Madrid in Spaanse vertaling en in 1953 kwam in West-Duitsland de 5e druk uit. Nog erger is het, dat op het 11e Internationale Congres van historici in 1960 te Stockholm Rothacker over de sectie methodologie (de belangrijkste der 7 secties) een rapport mocht uitbrengen. De hier vermelde ideeën zijn niet slechts een restant van het fascisme. Integendeel, zij dienen thans als basis voor onderdrukking op grote schaal. De negers in Georgia zijn ook „volksfremd”. Er uit dus met ze, laat ze niet toe op de Universiteiten. Over Zuid-Afrika kunnen we in dit verband wel zwijgen. De geschiedenis beweegt zich echter. En wel in die richting, die de gelijkheid der mensen steeds meer voorop stelt. Ondanks de „Geschichtsphilosophie” van Rothacker en Kirn.

De vraag waar het hierom gaat, is echter deze:

Hoe is het mogelijk dat het boek van Kirn „Inleiding in de geschiedwetenschap” op een van onze Nederlandse universiteiten wordt gebruikt?

Koning Leopolds Alleenspraak

(BELGIË'S KOLONIALISME IN DE CONGO)

door *Mark Twain*

ALTIJD hebben de werkelijk vooruitstrevende schrijvers, voor zover hun werken op zichzelf al niet een j'accuse waren, het pamflet gebruikt om hun aanklacht in het gezicht te slingeren van de dragers van tyrannie, onrecht, onverdraagzaamheid, wreedheid en discriminatie. Als waarachtige humanisten konden noch wilden zij zwijgen, als kunstenaars van het woord gebruikten zij hun talent om het officiële zwijgen te doorbreken en de openbare mening te mobiliseren.

Tot hen behoorde de Amerikaanse schrijver Mark Twain.

Hij is bekend geworden als een Andersen en een Grimm, maar wij kennen hem slechts ten dele, als de auteur van Tom Sawyer en Huckleberry Finn — iedere jongen is er hem nog dankbaar voor — en als de humorist bij uitnemendheid. Maar zijn boeken en korte verhalen konden niet klassiek zijn geworden en in alle talen begrepen, wanneer zijn bevrijdende humor niet zo algemeen menselijk was geweest. Doch deze Mark Twain werd op bijna 70-jarige leeftijd weer pamflettist, toen op hem een beroep werd gedaan zijn grote gaven in dienst te stellen van de om hulp en wraak roepende zaak van het Congolese volk, dat letterlijk uitgemoord werd door de Belgische vorst, koning Leopold II.

Het literaire pamflet, dat Mark Twain schreef, gaf hij de titel mee van „Koning Leopolds Alleenspraak”. Het kwam in 1907 in een zeer kleine oplage uit, doch de Koning van België zag kans nagenoeg alle gedrukte exemplaren te laten verdwijnen, binnen en buiten zijn land. Eén exemplaar bleef een halve eeuw verborgen in een Londense bibliotheek, waar het onlangs bij toeval werd ontdekt. Thans beleeft het een oplage in vele talen, niet in het minst als gevolg van de hernieuwde actualiteit van Congo.

Pegasus¹⁾ komt de verdienste toe het boekje, uitgebreid met een voorwoord en zeer interessante bijlagen, ook voor de Nederlandse lezer toegankelijk te hebben gemaakt.

*

MARK TWAIN'S aanklacht tegen het bloedbewind van Leopold II over de Congo, tachtig maal zo groot als het „moederland” België, is geschreven in de vorm van een alleenspraak van de gekroonde massamoordenaar tegen zijn bestrijders. Al zijn saterieke vermogen putte Twain uit om de koning te geselen, die polemiserend met zijn tegenstanders, in zijn ten top gevoerde huichelachtige zelfverdediging de gruwelen onthulde, waardoor de Congo „het grootste kerkhof op aarde” werd genoemd.

Die gruwelen. . . „Als het bloed van onschuldige schepsels, dat in de Congo door Koning Leopold II is vergoten, in emmers werd gedaan en de emmers naast

¹⁾ *Mark Twain* — Koning Leopolds Alleenspraak — uitg. Pegasus. 88 blz. geill. ingen. f 2.50.

elkander werden gezet, zouden die een rij van 2000 kilometer vormen”....

Die gruwelen... „Een van de zendelingen heeft tachtig handen gezien, die te drogen waren gelegd bij een vuur om daarna te worden opgestuurd naar de door mij uitgekozen bestuurshoofden, als bewijs, dat de politie geen duimen staat te draaien, maar lulakken en treuzelaars straft”....

Die gruwelen — en Mark Twain schreeuwde ze tientallen malen uit in zijn felle aanklacht — werden in persoonlijke opdracht van de koning bedreven voor diens persoonlijke verrijking en voor dat van zijn nageslacht. En hij liet mishandelen en doden als een voorloper van Adolf Eichmann om de negers te dwingen het oerwoud in te gaan ter vergaring van het vloeibare hars, dat wij rubber noemen. Koning Leopold II werd onnoemelijk rijk en verwierf de edele bijnaam van „de koning met de tien miljoen moorden op zijn geweten”.

Mark Twain klaagde in de alleenspraak van de vorst het hele monsterlijke complot aan: de koninklijke tyran en geldwolf; de katholieke kerk en hogere geestelijkheid, die hem over de hele linie dekte; de omgekochte pers, die hem in alle „beschaafde” landen etaleerde als filantroop, weldoener van de kerk, pijler van het Christelijke geloof, beschermer van kunsten en wetenschappen en bringer van beschaving en welvaart in de „Vrije Congo-staat”; de regering van de Verenigde Staten van Amerika, die als eerste mogendheid Leopold's bloedig bewind over de Congo erkende en haar sympathie en goedkeuring uitsprak voor de humane en weldadige doeleinden (van Leopolds' Congo-plan).

*

MARK TWAIN sprak om de openbare meening, vooral in zijn eigen land, wakker te schudden en zovelen kwamen in beroering, dat de Belgische „weldoener en beschaver” met dollars ging gooien om de Amerikaanse „volksvertegenwoordigers” en de pers om te kopen. Hiervoor zijn de bijlagen, verzameld door de Engelsman E. D. Morel buitengewoon verhelderend. Behalve dat de Belgische diplomaten in Washington rechtstreeks van Leopold II opdracht kregen iedere politicus te bewerken, stelde hij een Amerikaanse advocaat, een zekere H. I. Kowalsky, 40.000 dollar beloning in het vooruitzicht voor het bereiken van een ommekeer in de publieke opinie te zijnen gunste. Deze Kowalsky rapporteerde in een van zijn brieven aan zijn koninklijke broodheer:

„Men heeft mij in Washington zelf laten weten, dat wij de tegen ons ontketende aanvallen niet moeten verwaarlozen. Het lijkt mij dwaasheid de vriendschap van talloze leden van Congres en Senaat, wier sympathie voor onze zaak ik met zoveel moeite heb kunnen winnen, niet uit te buiten. U zult begrijpen, hoe waardevol het is om regeringsmannen aan onze kant te hebben...”

De corruptie komt al heel onomwonden in een volgende brief te voorschijn:
... „Ik ging naar Washington en bracht de president de brief van Uwe Majesteit... Ik werd begeleid door de heer X, de beroemdste en machtigste journalist van Amerika en een persoonlijk vriend van president Roosevelt. Voor deze dienst betaalde ik hem een vergoeding van duizend dollar uit. Ik wist, dat alle journalisten van Amerika de heer X het oor zouden lenen en hem zouden volgen. Zo was het ook en zo heb ik met duizend dollar honderdduizend aanhangers voor onze zaak gekocht. Ik werd door de president hartelijk ontvangen...”

Zo moest de waarheid gesmoord worden, maar zo ook is Twain's aanklacht niet alleen uitermate actueel ten aanzien van het kolonialisme, maar ook met betrekking tot de hele voosheid der zogenaamde vrije Westerse wereld met zijn corruptie, lui-

chelarij en morele herbewapeningen. Mark Twain's striemende pamflet is een pamflet tegen het imperialisme, ook toen al tegen het Amerikaanse, dat zich gulzig een brok Congo door Leopold liet toestoppen met „het recht om voor de duur van negentig jaar rubber en andere plantaardige produkten in te zamelen op een gebied van een miljoen hectare”, want zo redeneerde Leopold een Yankee-journalist na: ... „Zo ontstaat er een officieel Amerikaans belang bij de Congo, zodat het gekef van de Engelsen en de Belgische socialisten niets meer beduidt”.

De namen der toenmalige Wallstreet-magnaten, met wie Leopold zijn met bloed bespat verdrag sloot, zijn nog dezelfde van vandaag, als een Morgan, een Ryan en een Rockefeller, terwijl hun belangstelling voor de Congo, nu het niet meer om rubber maar om uranium en andere ertsen gaat, nog heel wat groter is geworden.

Het „gekef” echter, waarvan Leopold II smalend sprak, is inmiddels een anti-koloniale explosie van wereldomvang geworden en Koning Leopolds Alleenspraak de jankende samenspraak van alle imperialisten. Men dient dit zeer goed uitgevoerde boekje beslist in zijn boekenkast te hebben.

F. S.

ZELFSTUDIE

De communisten en hun vaderland, de democratie en de vrede

Het vierde deeltje van de serie „Grondslagen van het Marxisme-Leninisme” bevat drie hoofdstukken over de theorie en tactiek van de internationale communistische beweging.

Het eerste behandelt „De strijd van de volkeren in de kapitalistische landen voor het behoud van hun soevereiniteit”.

Uiteengezet wordt, dat soevereiniteit de volledige onafhankelijkheid van een staat betekent op ieder gebied. „De soevereiniteit is als een vestingmuur, onder bescherming waarvan de volkeren hun staatkundig stelsel opbouwen, hun economie en cultuur ontwikkelen en betrekkingen met andere volkeren kunnen aanknopen, die op gelijkheid en vrijwilligheid berusten”.

De eeuwenlange koloniale uitbuiting van enorme gebieden in Afrika en Azië bewijst, hoe de zogenaamde beschaafde Westelijke koloniale landen, die op papier het beginsel van de soevereiniteit erkennen, in de praktijk dit beginsel steeds hebben geschonden.

Toen er geen zwakke, achtergebleven landen meer waren, die beroofd konden worden van hun soevereiniteit, gingen de imperialistische mogendheden elkaar te lijf. In de Eerste Wereldoorlog wilde Duitsland een herverdeling van de koloniale gebieden, in de Tweede Wereldoorlog wilde het heel Europa in slavernij brengen.

Na de Tweede Wereldoorlog is het Amerika, dat met alle middelen tracht niet alleen andere koloniale mogendheden uit hun koloniën te verdringen en daar de leiding over te nemen, maar tevens om de andere kapitalistische landen volledig aan zich te onderwerpen. De Europese kapitalisten stemmen in met de aantasting van de soevereiniteit van hun landen, omdat zij daardoor kunnen meeprofiteren van de enorme oorlogswinsten die gemaakt worden bij de bewapeningswedloop van het Amerikaanse imperialisme en de daarmee verbonden landen.

Voorts hopen zij door het bondgenootschap met Amerika, dat in feite neerkomt op het aanvaarden van de leiding van Amerika in het imperialistische kamp, op een gewelddadig herstel van het kapitalisme in de volksdemocratische landen van Europa en Azië.

In feite plegen die Europese kapitalisten nationaal verraad door het toestaan van militaire bases in het eigen land, door het erkennen van buitenlandse leiding over leger, luchtmacht en vloot (in de NAVO) en door het overdragen van nationale bevoegdheden aan internationale organen (Euromarkt, enz.)

Maar dit verraad wordt gemaskeerd door fabeltjes over de economische noodzakelijkheid van dergelijke maatregelen, over de noodzakelijkheid zich tegen communistische agressie te verenigen, enz.

Duidelijk wordt uiteengezet, dat dit leugens zijn en dat juist de arbeidersklasse en haar partij de beste verdedigers zijn van de onafhankelijkheid van de naties.

Engels schreef reeds in 1888 dat „om de wereldvrede te verzekeren het nodig is alle nationale twisten uit te bannen, ieder volk moet onafhankelijk zijn en baas in eigen huis”.

In de laatste oorlog bewezen de arbeiders, met de communisten in de voorste rijen, dat zij metterdaad de beste verdedigers van de nationale souvereiniteit zijn. Dit is geenszins in strijd met het proletarische internationalisme, want het internationale monopoliekapitaal, waartegen de arbeiders in alle landen strijden, is de grootste bedreiging voor de nationale souvereiniteit van de naties.

In de strijd voor herstel en behoud van de nationale souvereiniteit kan en moet de arbeidersklasse de motor zijn en daar omheen kan de meerderheid van het volk betrokken worden in die strijd, omdat niet alleen de arbeiders, maar ook de boeren, de kunstenaars en intellectuelen en een deel van de nationale bourgeoisie te lijden hebben onder de buitenlandse overheersing.

In het tweede hoofdstuk „De strijd voor de verdediging van de democratie in de burgerlijke landen” wordt uiteengezet, dat het behoud en de uitbreiding van de democratie van grote betekenis zijn voor de arbeidersklasse in haar strijd voor de vestiging van een werkelijk democratische maatschappij, de socialistische maatschappij.

Ook hier vormen de internationale monopolies de grootste bedreiging, ook hier is de arbeidersklasse de meest consequente en vastberaden verdedigster van de democratie. Ook bij zijn pogingen om de democratie te vernietigen en zijn dictatuur ongeremd te vestigen, maakt het monopoliekapitaal gebruik van het anti-communisme als dekmantel. De strijd voor de democratie is ook daarom nauw verbonden met de strijd voor behoud van de nationale souvereiniteit.

De arbeidersklasse is geroepen om in de strijd voor de democratie, net als in alle andere, algemeen democratische bewegingen, de leidende rol op zich te nemen en alle democratische krachten te verenigen, teneinde de reactionaire aanval op de democratie terug te slaan.

De voornaamste van die algemeen democratische bewegingen is de strijd voor de vrede, waarover het derde hoofdstuk handelt.

Hierin wordt duidelijk geschetst, waarom en hoe de Amerikaanse imperialisten na de Tweede Wereldoorlog de koude oorlog tegen het socialistische kamp hebben voorbereid en gevoerd en hoe zij de volkeren trachten voor te bereiden op een derde, alle vorige overtreffende, wereldoorlog.

Daartegenover wordt gesteld de enorm gegroeide macht van het vredeskamp, bestaande uit de militaire macht van de socialistische landen en de macht van alle vredelievende krachten in de kapitalistische landen. Deze geweldige vredesmacht is door eensgezind en krachtig optreden in staat een oorlog te verhinderen, zoals bleek bij de agressie tegen Egypte in 1956 en zoals nu kort geleden bleek bij de agressie tegen Cuba.

Evenals de drie vorige deeltjes van deze serie geeft dit werkje een beknopte, maar duidelijke uiteenzetting van het standpunt van de communisten tegen-

over enige van de voornaamste vraagstukken van deze tijd. Voor iedere communist zal de bestudering van dit werk een belangrijke hulp zijn om de juiste weg te vinden in de soms moeilijke situaties.

G.P.

LITERATUUR

Artikel van Lenin over de strijd voor de democratie (Deel II Verz. Werken — naoorlogse uitgave).

Artikel van Lenin over „Leuze van de Ver. Staten van Europa” (Marx-Engels-Marxisme).

De politieke achtergrond van de Westeuropese integratie (Artikel van Arzoe-manjan in Vraagstukken van Vrede en Socialisme nr. 10 van 1959).

Verklaring van de 81 communistische partijen op de conferentie in Moskou in november 1960, alsmede de daar aangenomen Vredesoproep aan de Volkeren.

Resolutie, aangenomen op het 20ste Congres der CPN

HET Twintigste Congres van de Communistische Partij van Nederland, gehouden te Amsterdam op 20, 21 en 22 mei 1961, hecht zijn goedkeuring aan de Stellingen voor het Partijcongres. gepubliceerd in De Waarheid van 7 april 1961.

Het congres keurt eveneens het Verslag goed, dat de algemeen secretaris van de partij, Paul de Groot, namens het aftredende partijbestuur op het congres heeft uitgebracht over de politieke toestand en de taken van de partij.

Het congres besluit, dat de Stellingen, zoals die op het congres in definitieve vorm zijn vastgesteld en de redevoering van Paul de Groot de richtlijnen vormen voor het werk van de partij in de komende tijd.

Het congres is van oordeel, dat ook verder de strijd voor loonsverhoging, verkorting van de werktijd, verbetering van de sociale wetgeving en verwerkelijking van de vele, op de bedrijven door de arbeiders gestelde eisen een centrale plaats in de actie van de partij zullen moeten innemen.

Hierbij staat de actie voor 8 % loonsverhoging voorop.

Voor de verwezenlijking van deze eisen is het noodzakelijk dat de communisten steeds meer optreden als de beste verdedigers van de arbeidersbelangen.

De strijd voor de eenheid van actie in de bedrijven en voor de eenheid van vakbeweging in het NVV dient met verdubbelde kracht te worden voortgezet.

Die eenheid is het machtigste wapen tegen de grote geldmachten en hun regering. Het congres onderstreept de grote betekenis, die de bedrijfsgroepen van de partij in de arbeidersactie hebben en het roept de gehele partij op, te werken aan de vorming en versterking van deze bedrijfsgroepen en aan hun uitbreiding met nieuwe leden.

In de strijd voor de sociaal-economische verlangens van het werkende volk, met name ook van de middengroepen, neemt de actie tegen huurverhoging en voor belastingverlaging een belangrijke plaats in.

De regering-De Quay heeft zich tijdens haar bewind doen kennen als de directe verdedigster van de belangen van de Amerikaanse en Westduitse oorlogskrachten en van de daarmee verbonden trusts in ons land.

Nadat zij ons land heeft gemaakt tot een opslagplaats van Amerikaanse atoomwapens en tot een militaire basis der Westduitse militairen en nadat zij de bewapeningsuitgaven reeds het vorige jaar met honderden miljoenen guldens had verhoogd, heeft zij thans het voornemen te kennen gegeven de oorlogslasten opnieuw te verhogen op kosten van de werkende bevolking. Daartoe is o.a. de lang beloofde belastingverlaging uitgesteld en wordt de loonstop verder gehanteerd, terwijl de ondernemers opheffing van de laatste subsidies eisen.

Het is echter mogelijk deze politiek van de ondergang een halt toe te roepen. Het is de plicht van de communisten vooraan te gaan bij de actie van het gehele volk tegen de oorlogspolitiek.

Het Partijcongres onderstreept het grote belang van de gevoerde acties tegen de atoombewapening, die berusten op een samengaan van alle vredeskrachten.

Het begroet met name het jongeren-initiatief dat geleid heeft tot de grote

anti-atoomdemonstratie tijdens de Pinksterdagen.

Het congres besluit, alles in het werk te stellen om de eenheid van alle vredelievende mensen voor de vrede en voor een neutraal atoomvrij Nederland te bewerkstelligen.

Daarbij spelen de bevordering van cultureel en persoonlijk contact met de Sowjet-Unie en andere socialistische landen en versterking van de handel een bijzonder belangrijke rol.

Van grote betekenis voor de strijd tegen de politiek van de regering-De Quay zullen de verkiezingen voor Staten en gemeenteraden zijn, welke in 1962 zullen plaats vinden.

De successen van communistische kandidaten bij bedrijfsverkiezingen tonen aan, welke de vooruitzichten zijn, indien de communistische vertegenwoordigers optreden als de ware vertrouwensmannen van de werkende bevolking.

De beste verkiezingsvoorbereiding is daarom de actieve behartiging van de belangen van het volk in Raden en Staten, in nauwe verbinding van partij met raads- en Statenleden.

Tegelijkertijd moet onmiddellijk een aanvang worden gemaakt met het op grote schaal bekend maken van de door de communisten in de vertegenwoordigende lichamen verrichte werkzaamheden. De propaganda van de partij en de voorlichting in De Waarheid zullen in sterke mate hierop moeten zijn gericht.

De groeiende activiteit van de partij in tal van districten, afdelingen en bedrijven is in niet geringe mate te danken aan het feit, dat tot aan het congres 3100 nieuwe leden zijn gewonnen.

Velen van hen hebben onmiddellijk een werkzaam aandeel in de partij-activiteit genomen.

Zowel voor de komende verkiezingen, als in verband met de noodzaak van versterkte strijd voor loonsverhoging, vakbondseenheid en vrede, is het geboden steeds voort te gaan met nieuwe krachten voor de partij aan te trekken. De resultaten van de ledenwerving in de afgelopen periode tonen aan, dat het mogelijk is nog vóór het einde van dit jaar minstens 1000 nieuwe leden in de partij in te schrijven.

Naarmate radio, televisie en pers steeds meer verworden tot propagandaspreekbuizen van de grote trusts en van de Amerikaans-Duitse militaristen, is verbreiding van de communistische pers steeds noodzakelijker

Het voornaamste is hierbij het dagblad De Waarheid.

In de afgelopen periode zijn met de werving in tal van plaatsen en bedrijven belangrijke successen geboekt, maar als geheel zijn deze nog onvoldoende.

Het is noodzakelijk, onverpoosd voort te gaan met de uitbreiding van het abonentenaantal, met colportage en verspreiding. De districten en afdelingen die hierbij achterblijven dienen in grondige zelfcritische besprekingen te bezien hoe deze tekortkomingen kunnen worden opgeheven.

Het congres roept de gehele partij op, vooral in de komende zomerperiode grote zorg te besteden aan het lezersaantal van onze krant.

Tegelijkertijd verdient ook de verdere uitbreiding van het lezerstal van Politiek en Cultuur, alsmede de verdere verhoging van de oplage der partij-brochures, blijvende aandacht.

Het Twintigste Partijcongres heeft plaats gevonden in een tijd, waarin het communisme grote triomfen beleeft en waarin iedere dag nieuwe bewijzen brengt voor de algemene crisis van het imperialisme.

De eerste ruimtevlucht van de communist Gagarin, een prestatie die een

vrucht van de socialistische wetenschap en techniek is, symboliseert de gigantische ontwikkeling van het socialisme, vooropgegaan door de Sowjet-Unie, welke des te duidelijker spreekt naarmate in het kapitalistische deel der wereld de dictatuur der trusts, uitbuiting, oorlogsdrijfverij en geestelijke duisternis steeds meer gaan heersen.

De verklaring van de 81 communistische partijen, in november 1960 in Moskou opgesteld, geeft de weg aan waarlangs een wereldoorlog kan worden voorkomen en waarlangs alle communisten, in eenheid van optreden, de strijd zullen voeren om het socialisme voor heel de mensheid tot de wereld van morgen te maken.

Het Twintigste Congres onderschrijft volledig deze verklaring en besluit alle krachten van de partij in te zetten om het perspectief van een socialistisch Nederland steeds dichterbij te brengen.

Amsterdam, 22 mei 1961.

Oproep inzake Nieuw-Guinea

Voor directe onderhandelingen met Indonesië

Geen druppel bloed voor koloniale belangen

Nederlanders!

Mannen, vrouwen en jongeren!

WIJ richten ons tot allen die het wel menen met de belangen van ons land en de toekomst van onze jeugd.

Laat het gezonde verstand spreken!

Keert het gevaar dat dreigt!

Een groep koloniale reactionairen, aangevoerd door minister Luns, is bezig ons land in een avontuur te storten, dat geen uitzicht biedt en gedoemd is tot een catastrofe te leiden.

Hoewel de noodlottige Nieuw-Guinea-politiek, die door de regeringen van Drees, Beel en De Quay gevoerd werd, reeds onherroepelijk mislukt en verslagen is, probeert Luns haar alsnog door te drijven.

Sinds 1948 trachten de koloniale scherpslijpers Nieuw-Guinea te handhaven als hun laatste bolwerk, als een uitvalsbasis tegen Indonesië en als een wingewest voor de uranium- en nikkelmaatschappijen.

Terwijl Indonesië zelfstandig werd, bleef de Nederlandse regering Nieuw-Guinea militair bezetten en ging ze er toe over het als Nederlands grondgebied in de grondwet op te nemen.

Dit gebeurde, en kon alleen gebeuren, met de steun van de PvdA-leiding.

De Communistische Partij was de enige partij in ons land, die hiertegen optrad.

Reeds in 1949 sprak onze partij zich uit voor de overdracht van Nieuw-Guinea aan de Indonesische republiek.

Zij deed dat, omdat Nieuw-Guinea als deel van het vroegere „Nederlands-Indië” r e c h t m a t i g tot Indonesië behoort. Alleen deze overdracht zou de weg vrij maken voor normale, vriendschappelijke betrekkingen tussen beide landen.

De loop der geschiedenis heeft bewezen, dat de communisten gelijk hadden.

Het communistische standpunt vertegenwoordigde de ware belangen van ons land.

Vandaag blijkt dat zonneklaar.

In bijna alle partijen, in PvdA, KVP en VVD, gaan thans stemmen op vóór de overdracht aan Indonesië.

Iedereen, die bij machte en ook bereid is de dingen r e a l i s t i s c h te zien, begrijpt dat v e c h t e n voor het Nederlands bezit van Nieuw-Guinea v e c h t e n is, niet alleen voor een slechte, maar ook v o o r e e n v e r l o r e n z a a k.

De regering-De Quay heeft geprobeerd onder haar aanhangers valse illusies te wekken. Zij stelde in geval van een oorlog militaire steun van Australië, Engeland en de Verenigde Staten in het vooruitzicht.

Maar de regeringen van deze landen hebben in de afgelopen weken duidelijk gemaakt, dat er geen sprake zal zijn van zulke steun.

Dat is de ware stand van zaken!

Als de huidige Nieuw-Guinea-politiek tot een militaire explosie leidt, dan staan aan de kant van Indonesië de staten van Zuid-Oost-Azië en Afrika.

Aan de kant van Indonesië staan ook de socialistische staten, die het kolonialisme afwijzen.

Aan de kant van Nederland echter staat niemand!

Een oorlog om Nieuw-Guinea zal slechts schade en schande over ons land brengen!

De vertegenwoordigers van enkele grote concerns, de burgerlijke politici, die thans — nationaal en internationaal — achter de schermen proberen te onderhandelen over Nieuw-Guinea, hebben de hersenschim van „het behoud van Nieuw-Guinea” reeds opgegeven. Zij hebben met hun optreden echter slechts één doel voor ogen; gunstige voorwaarden te bedingen voor het buitenlandse kapitaal in Indonesië. Zij zijn lieden, die wel kunnen pingelen, maar de geest van deze tijd niet verstaan — de tijd, waarin de koloniale volkeren zich vrijmaken en de werkende en uitgebuite massa's in die landen niet meer toestaan, dat zij opnieuw zouden moeten zuchten onder de last van het buitenlandse kapitaal.

Iedere dag van gepingel betekent tijd verliezen en het gevaar dichterbij brengen.

Want er is geen tijd meer te verliezen!

Luns, de ultra van het Nederlandse kolonialisme, heeft ons land aan de rand van een d e r d e k o l o n i a l e o o r l o g gebracht.

Met medewerking van de PvdA-leiders is de zogenaamde Nieuw-Guinea-raad geïnstalleerd, die onder het mom van „zelfbestuur van de Papoea's” slechts ten doel heeft de Nederlandse koloniale macht te handhaven door middel van een marionettenklok.

Met medewerking van de PvdA-leiders en de PSP-leiders is de zogenaamde Mijnwet in de Tweede Kamer aangenomen, waardoor de bodemschatten van Nieuw-Guinea aan Amerikaanse en Nederlandse trusts moeten worden uitgeleverd.

Met medewerking van de PvdA-leiders wordt de troepenmacht in Nieuw-Guinea gehandhaafd en wil de regering in de komende maanden nieuwe aflossingseenheden sturen.

De Amerikaanse imperialisten hinderen de Nederlandse regering niet bij deze openlijke provocaties. Zij spelen een dubbel spel. Zij maken gebruik van Luns' diensten om eigen posities zeker te stellen vóór het scheiden van de markt. Tegelijkertijd zijn zij bereid steun te geven aan die groepen in Indonesië, die als tegenprestatie een vergroting van de Amerikaanse invloed in Indonesië in het vooruitzicht willen stellen.

Voor het Amerikaanse imperialisme geldt slechts één doel: versterking van de eigen positie in de archipel.

En het zijn slechts deze Amerikaanse belangen, die gediend zijn met de eis van de PvdA-leiders tot „internationalisatie van Nieuw-Guinea”.

Het Nederlandse belang stelt andere eisen.

De Nederlandse koloniale bezetting van Nieuw-Guinea kost ons land 1 miljoen gulden per dag. Schrap deze verliespost van 1 miljoen en er zal nog meer „ruimte” zijn voor loonsverhoging en belastingverlaging.

De Nederlandse koloniale bezetting van Nieuw-Guinea zet het leven van Nederlandse en Indonesische jongens op het spel.

Wij zeggen daarom:

Er mag geen druppel bloed vloeien.

Wij spreken ons uit voor:

Een vredelievende oplossing van het conflict rond Nieuw-Guinea.

Een dergelijke oplossing is nu nog mogelijk!

Daartoe moeten in de eerste plaats de troepenverscheppingen naar Nieuw-Guinea stopgezet worden.

Onze jongens terug — geen aflossingseenheden weg!

Daartoe moet verder onmiddellijk onderhandeld worden met Indonesië over de overdracht van Nieuw-Guinea.

Een honderdtal bekende Nederlandse intellectuelen heeft in een verklaring het Nieuw-Guinea-beleid van de regering scherp veroordeeld en gezegd: Laat ons de zaak door de UNO doen beslissen.

Maar welke ervaring hebben de volkeren van de koloniale en vroegere koloniale landen met de UNO?

Zij hebben de uitvoerende organen van de UNO zien optreden als vijanden van de vrijheidsstrijders in Congo, als de beschermers van de moordenaars van Loemoemba.

Zij hebben ervaren, hoe de Amerikanen en andere koloniale machten de UNO misbruikt hebben voor hun eigen doeleinden.

Is er onder deze omstandigheden iets van UNO-bemiddeling te verwachten?

Er moet onderhandeld worden tussen Nederland en Indonesië. Nederland heeft de plicht hiertoe het initiatief te nemen!

Om dit mogelijk te maken, moet Luns verdwijnen. Hij vertegenwoordigt de failliete Nieuw-Guinea-politiek, hij is de „ultra” van het Nederlandse kolonialisme.

Luns moet door de krachten van het volk tot aftreden worden gedwongen!

Wij, communisten, roepen op tot de vorming van één breed front van alle tegenstanders van de huidige Nieuw-Guinea-politiek. Een grote verantwoording ligt hierbij op de schouders van de leden en aanhangers van de PvdA. Zij hebben het in hun macht om hun Amerikaans-gezinde leiders als De Kadt, Goedhart, Scheps c.s. aan de kant te zetten en een andere politiek t.a.v. Nieuw-Guinea af te dwingen. Een grote taak is hier ook weggelegd voor het NVV, dat niet kan en mag dulden, dat de belangen van de Nederlandse arbeidersklasse nog langer op deze manier in gevaar worden gebracht.

Verenigt alle krachten tegen Luns en zijn Nieuw-Guinea-politiek!

Handelt voor het te laat is!

Voorkomt dat het eerste schot valt!

Vrede met Indonesië!

Amsterdam, 22 mei 1961.

(Aangenomen op het 20ste Congres van de CPN.)

Het nieuwe Partijbestuur

Op het Twintigste Congres van de CPN werd het nieuwe partijbestuur gekozen, dat als volgt is samengesteld:

A. Averink, M. Bakker, P. Bakker, F. Baruch, J. de Boer, C. Borst. H. Clerx, F. Dragstra, A. v. Dijk, S. Groenendijk, P. de Groot, R. Haks, W. Hartskeerl, W. Hartog, C. Haringa, J. Hesselman, H. Hoekstra, G. Hoorn, Tj. Jager, W. Kremer, G. Maas, J. Maliepaard, C. Meijer, C. Mulder, G. v. Oosterum, W. v. h. Schip, K. Stek, B. Schmidt, T. Stuivenberg, H. Teeuwen, A. v. Turnhout, H. Verheij, H. de Vos, Th. de Vries, G. Verrips, Jaap Wolff, Joop Wolff.

Als plaatsvervangende partijbestuurders werden gekozen: Fr. Brandse, Fr. Meis, H. Niemeijer, C. IJmker.

Een aantal van hen doet voor het eerst hun intrede in het partijbestuur:

Het zijn:

H. Clerx, lid van de Ondernemingsraad van de NDSM, W. Hartskeerl, havenarbeider in Rotterdam, G. Hoorn, bouwvakarbeider — lid van de gemeenteraad in Velsen, C. Haringa, lid van de Ondernemingsraad van Du Croo en Brauns, H. Niemeijer, metaalbewerker — secretaris van district Groningen, G. van Oosterum, secretaris van het districtsbestuur van Rotterdam, Th. Stuivenberg, textielarbeider — secretaris van district Twente.

Toen voorzitter Harry Verheij deze uitslag bekend maakte, bracht hij een bijzondere hulde aan kameraad Harm Haken, lid van de Eerste Kamer, wethouder van Finsterwolde en lid van de Provinciale Staten van Groningen, die om gezondheidsredenen gevraagd had niet opnieuw kandidaat te worden gesteld. Het congres onderstreepte de wens tot herstel van Harm Hakens gezondheid met hartelijk applaus.

Waarheid, 20 mei 1961

Partijbestuur der CPN bijeen geweest

Waarheid-festival op 1 oktober in de nieuwe RAI

Het op het 20ste congres van de Communistische Partij van Nederland gekozen partijbestuur is op zaterdag 3 juni voor de eerste maal bijeen geweest. Het koos het dagelijks bestuur, het secretariaat en de financiële controlecommissie en wees functionarissen aan voor de verschillende werkgebieden.

De samenstelling van het dagelijks bestuur en het secretariaat is dezelfde gebleven, met dien verstande dat de kameraden S. Groenendijk en W. van het Schip in verband met hun huidige werkzaamheden geen deel meer uitmaken van het dagelijks bestuur. Als voorzitter van de financiële controlecommissie werd W. Kremer aangewezen.

Het Partijbestuur besloot, dat het Waarheid-Festival plaats zal vinden op 1 oktober. Het zal worden gehouden in het nieuwe RAI-gebouw te Amsterdam. Waarheid, 5 juni 1961

Verklaring van het Dagelijks Bestuur der CPN

HET Dagelijks Bestuur van de Communistische Partij van Nederland heeft met verontwaardiging kennis genomen van de barbaarse moord op kameraad Farajallah Helou, algemeen secretaris van de Libanese Communistische Partij, een vooraanstaand leider van de nationale bevrijdingsbeweging van de Arabische volken en dapper strijder tegen het kolonialisme.

Kameraad Helou werd op 25 juni 1959 door de geheime politie van de Verenigde Arabische Republiek ontvoerd en in de gevangenis van Damascus, in het Syrische deel van de VAR, geworpen. Na wrede mishandelingen te hebben ondergaan is hij daar vermoord.

Het Dagelijks Bestuur betuigt namens alle Nederlandse communisten zijn diepe deelneming aan de Libanese Communistische Partij en in het bijzonder aan de vrouw en drie dochtertjes van kameraad Helou.

De tegen kameraad Helou begane misdaad staat niet op zichzelf.

De autoriteiten van de Verenigde Arabische Republiek gaan steeds vaker over tot reactionaire terreurmethoden tegen verdienstelijke anti-imperialistische strijders, tegen vertegenwoordigers van de arbeidersklasse en de volksmassa's. Honderden van hen zijn in gevangenissen en concentratiekampen geworpen en worden met hetzelfde lot bedreigd als kameraad Helou.

Het Dagelijks Bestuur protesteert bij de autoriteiten van de Verenigde Arabische Republiek tegen de moord op kameraad Helou en verlangt, dat de nog gevangen gehouden communisten en andere democraten worden vrijgelaten. Het onderstreept de uitspraak van de Conferentie van de 81 communistische en arbeiderspartijen van november 1960, dat het optreden tegen communisten en andere anti-imperialistische strijders de nationale bevrijdingsbeweging verzwakt, in strijd is met de nationale belangen van de volken en het gevaar oproept dat de reeds veroverde nationale verworvenheden verloren gaan.

Het Dagelijks Bestuur brengt zijn sympathie en solidariteit tot uitdrukking met de arbeiders, boeren en intellectuelen van Egypte en Syrië, die een krachtige strijd voeren tegen het imperialisme, voor de ontwikkeling van hun nationale onafhankelijkheid en voor de waarborging van de democratische vrijheden en rechten.

Waarheid, 13 juni 1961

Verklaring van het Dagelijks Bestuur der CPN inzake de strijd van het spoorwegpersoneel

DE chaotische toestand bij de Nederlandse spoorwegen staat midden in de aandacht van het Nederlandse publiek.

Honderdduizenden mensen ondervinden dagelijks de gevolgen van het beleid van een onbekwame spoorwegdirectie, die, onder verantwoordelijkheid van de VVD-minister Korthals, tracht op kosten van het personeel een onmogelijke en onverantwoorde dienstregeling door te voeren.

Het spoorwegpersoneel, dat reeds jarenlang onderbetaald wordt, heeft op deze poging tot verscherpte uitbuiting geantwoord door het stellen van looneisen en het optreden hiervoor in zijn vakbondsvergaderingen, alsmede door het voeren van de loonstrijd in het bedrijf.

De spoormannen voeren hun actie op passende wijze en geven met de dag duidelijker te verstaan, dat zij vasthouden aan hun eisen en aan inwilliging daarvan met terugwerkende kracht tot 1 juli. Minister Korthals en de NS-directie trachten op allerlei wijzen aan deze eisen te ontkomen. Zij houden vast aan een zgn. secundaire verbetering die per 1 oktober zou worden ingevoerd en zij wijten de chaos in het treinverkeer aan het weer en andere toevallige omstandigheden.

Tegelijkertijd wordt getracht de spoormannen te intimideren, door opnieuw de wet van Abraham Kuyper uit 1903 ter tafel te brengen, waarbij 58 jaar geleden staking voor het spoorwegpersoneel verboden werd. Hieraan wordt ook meegedaan door de voorzitter van de vervoersbond van het NVV (de NBV), Alink.

Deze worgwet van 1903 is echter volledig verouderd.

Zij stamt uit een tijd, toen de arbeidersbeweging in opkomst was en de reactie — tevergeefs — probeerde, haar in de wieg te verstikken.

In onze tijd zou deze wet echter niet kunnen worden toegepast *indien de spoormannen eensgezind zijn!*

Hoezeer de wet uit een voorbije en overleefde periode stamt blijkt onder meer uit het feit, dat in geen enkel van de ons omringende landen een dergelijk verbod meer bestaat. Terecht heeft dan ook het spoorwegpersoneel in de vergadering van de NVV-bond (NBV) zijn stakingsrecht opgeëist.

Het gescherm met de worgwet van 1903 plaatst het spoorwegpersoneel voor een ernstig gewetensconflict.

Het wordt voor de keus gesteld: of zich aan handen en voeten gebonden te onderwerpen aan de willekeur en de onbekwaamheid van de spoorwegdirectie, die in plaats van loonsverhoging intensivering van de diensten, verhoging van de prestatie en steeds slechter wordende arbeidsvoorwaarden biedt — of zijn verantwoordelijkheid voor zichzelf en zijn gezinnen ernstig te nemen. Het bestaan van dit gewetensconflict speelt een belangrijke rol bij de huidige moeilijkheden bij het spoorwegbedrijf.

Het belang van het reizende publiek en dat van het spoorwegpersoneel gaan hier hand in hand.

Veiligheid en stiptheid van het vervoer kunnen alleen bestaan wanneer

aan de gerechtvaardigde eisen van de spoor mannen op het gebied van lonen en arbeidsvoorwaarden wordt tegemoetgekomen en wanneer hun, in de worg-wet vastgelegde, sociale onvolwaardigheid tegenover hun mede-arbeiders wordt teniet gedaan.

Het eerst nodige daartoe is het aftreden van de directie van de Nederlandse spoorwegen en haar vervanging door bekwamere en humane ambtenaren, die bereid zijn het personeel in zijn verlangens tegemoet te komen.

Reeds hebben de spoor mannen een eerste succes bereikt.

In antwoord op een weigering van een aantal machinisten, om op zaterdag 1 juli op het Amsterdamse Centraal Station de treinen door te rijden naar het emplacement, deelde de directie mede dat de betrokkenen n i e t gestraft zouden worden.

Daarmee is reeds bewezen, dat het personeel niet zo machteloos is als bestuurder Alink het wil doen voorkomen.

Na dit succes zullen ook nieuwe resultaten zijn te boeken als het spoorweg-personeel zijn eenheid handhaaft en zijn actie versterkt.

De solidariteit van het reizende publiek, dat bij het slagen van de actie zelf alle belang heeft, is hierbij van de grootste betekenis.

Amsterdam, 5 juli

HET DAGELIJKS BESTUUR VAN DE CPN

NIEUWE UITGAVEN

A Prospect of Peace, door Prof. J. D. Bernal, 79 pag. Prijs f 2,25.

The Cuban Revolution, Verslag van het Achtste Nationale Congres van de Socialistische Volkspartij van Cuba, door Blas Roca, algemeen secretaris. Een marxistische analyse van de theorie en de praktijk van de Cubaanse revolutie. 127 pag. Prijs f 4,25.

Dokumenten zur Aussenpolitik der UdSSR 1958. Dit deel is het eerste van een serie, waarvan de delen jaarlijks zullen verschijnen. Deze documenten vormen een handboek van de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie en van de wereldpolitiek. Dit deel is 772 pag. groot. Prijs f 8,—.

Réalité de la nation algérienne, door Marcel Egretaud. Prijs f 7,15.

Eichman, Chefbuchhalter des Todes, door Siegfried Einstein. 177 pag. Naamlijst, als bijlage 32 foto's en kaarten. Siegfried Einstein houdt zich niet alleen bezig met de verklaring van het „fenomeen” Eichmann, maar laat de achtergronden zien. Uitg. Röderberg Verlag, West-Dld. Prijs f 10,70 (linnen band).

Entscheidung in Afrika, door W. A. Hunton. Bronnen van de huidige conflicten. Uit het Amerikaans. 380 pag. Bijzonder duidelijk wordt aangetoond, hoe de Verenigde Staten van Amerika in Afrika hun macht voortdurend uitbreiden via „hulpprogramms, militaire bases en monopolies, maar ook hoe de Afrikaanse volkeren op de steun van het socialistische kamp en de Bandoengstaten kunnen rekenen op weg naar hun algehele bevrijding. Prijs f 4,80.

Kriegsverbrecher Heusinger, door Joachim Kruger en Joachim Schulz. 245 pag. geïllustreerd, halflijnen band, prijs f 5,20.

Schriften in drei Bänden, door Q. Dietzgen. Deel I: Het wezen van de menselijke denkbaarheid. De religie van de sociaal-democratie. Sociaal-democratische filosofie. 404 pag. Prijs f 10,—.

Glauben oder Wissen, door Herbert Gute. 46 pag. Prijs f 0,40.

Socialism and the individual, door John Lewis. 86 pag. Prijs f 3,15.

Gesammelte Schriften. Bd 3: Karl Marx, Geschichte seines Lebens, door F. Mehring. 620 pag. Prijs f 8,—.

La Commune de 1871, door Jean Bruhat, Jean Dautry en Emile Tersen, met medewerking van Pierre Angrand, Jean Bouvier, Henri Dubief, Jean Gailard en Claude Perrot 435 pag. Prijs ingebonden f 34,—.

„*A l'Assaut du Ciel*”, door Jacques Duclos. 339 pag. geïllustreerd. Prijs f 6,25.

Maximilian Robespierre, 1758—1794, uitgegeven door W. Markow. 608 pag. Prijs f 26,80.

Der zweite Weltkrieg, door G. A. Deborin. Uit het Russisch. 492 pag. Prijs f 10,50

De mens in de Kosmos, een verzameling documenten, verslagen en reportages over de ruimtevaart van Joeri Gagarin. 20 pag. foto's. 167 pag. Prijs f 4,90.

Romeo, Julia en de duisternis, door Jan Otcenásek. 165 pag. Prijs gebonden f 5,90.

„*Koning Leopolds Alleenspraak*”, door Mark Twain, 86 pag. Prijs f 2,50.

**KONING
LEOPOLD'S
ALLEENSPRAAK**

België's kolonialisme in de Kongo

Met authentieke foto-opnamen.

88 bladz., geïll. f 2.50

Mark Twain schetst aan de hand van zendelingenrapporten en persberichten uit die tijd een beeld van het schrikbewind dat er omstreeks de eeuwwisseling in de Kongo heerste.

Ondanks het feit dat dit boek meer dan 50 jaar geleden werd geschreven, is het toch van een brandende actualiteit, getuige de moord op de Kongolese premier Loemoemba.

PEGASUS - AMSTERDAM

MARK TWAIN

DE MENS IN DE KOSMOS

door de vooraanstaande Sow-
jet-ruimtevaart deskundigen:

Leonid Sedow

Norair Sissakian

Alexander I. Oparin

onder redaktie van **H. Nijman**.

Met een unieke gramfoonplaat, waarop
U o.m. de stem van Joeri Gagarin hoort,
de geluiden van de Wostok enz.

Twintig pag. foto's.
148 bladz., ing. f 4.90

Dit boek, met zijn interessante reporta-
ges, verhalen en biografie van Joeri
Gagarin, uitstekend geïllustreerd zal een
blijvende herinnering zijn voor U en Uw
kinderen aan de twaalftde april van dit jaar.

PEGASUS - AMSTERDAM

Spoetnik 1

4 oktober 1957

Laika

3 november 1957

Loenik 1

2 januari 1959

Voltreffer op de maan

12 september 1959

Foto's achterzijde maan

4 oktober 1959

Bjelka en Strelka

19 augustus 1960

1e bemande ruimtevlucht

12 april 1961

september 1961

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

Manifest van vrede en vooruitgang

Documenten over de Duitse kwestie

**Zelfbeschikkingsrecht als
camouflage voor kolonisatie**

21ste jaargang, nr **9**

40 cent

SEPTEMBER 1961

	blz.
Manifest van vrede en vooruitgang	<i>F. Baruch</i> 369
Kernpunten van het Duitse vraagstuk en het probleem West-Berlijn (uit de rede van N.S. Chroestsjow van 7 aug. 1961)	380
Zelfbeschikkingsrecht als camouflage voor kolonisatie	<i>A. Averink</i> 390
Engeland op een tweesprong	<i>G. Verrips</i> 400
CRITISCHE NOTITIES:	
J. B. Charles op het oorlogspad	410
Van Berlijn tot Angola	412
PARTIJDOCUMENTEN:	
Resolutie van het Partijbestuur der CPN over de oorlogsdreiging in Europa	414
Oproep van het Dagelijks Bestuur der CPN	415
Gelukwens CPN	416

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2.25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

MANIFEST VAN VREDE EN VOORUITGANG

Met enige ironie zou men kunnen opmerken dat de traditionele vijanden van vooruitgang, de predikanten van het behoud, in de 120 jaar sinds het verschijnen van het Communistisch Manifest toch wel iets geleerd hebben.

Het heeft tientallen jaren geduurd voordat de omwentelende kracht der ideeën, die Marx en Engels in 1848 voor het eerst hebben geformuleerd, tot de heersende machten doordrong.

Maar op de dag na het verschijnen van het ontwerp voor een nieuw program der CPSU was de wereld het op één punt eens: Men heeft hier „ongetwijfeld (met) een gebeurtenis van historische betekenis” te maken, schreef De Volkskrant op 1 aug. j.l. Het Amerikaanse regeringsblad, de New York Times stemde hiermee in en publiceerde de volgende dag de volledige tekst van het uitgebreide stuk.

Realisten noemden het ontwerp een nieuw „communistisch manifest van vrede en vooruitgang”. Anderen betitelden het als een nieuwe „uitdaging” aan de „vrije wereld”, een „oorlogsmanifest”. Maar deze stereotiepe Elsevier-kreet vond hier te lande toch maar nauwelijks instemming. Uitgaande van de stelling dat het gevaar van oorlog afkomstig is uit de Sowjet-Unie, verklaarde bv. De Volkskrant:

„Als Chroestsjow werkelijk van plan is zijn binnenlands programma waar te maken, dan zijn de kansen op een oorlog bijzonder klein. Dan immers zal de Sowjet-Unie alle inspanning moeten besteden aan de economische ontwikkeling. De vreedzame coëxistentie waarop het partijprogram zwaar de nadruk legt, past volkomen in de lijn”. Met andere woorden: het gaat hier om een manifest van de vrede.

Daar stemde de pers van de PvdA mee in. Neerbuigend merkte Het Vrije Volk op: „Als geheel ademt het nieuwe document zeker geen oorlogszuchtige geest”. Nog beslister was Het Parool in zijn oordeel. Sprekende over het program voor de komende twintig jaar, verklaarde dit blad: „Een volk dat men op deze wijze de toekomst van heerlijke dagen heeft aangekondigd, kan men niet onmiddellijk daarna de angstige spanning van een dreigende kernoorlog aandoen”. Het is, aldus Het Parool, de taak van Chroestsjow „de kernoorlog te verijdelen”. De logica wint het van de propaganda: Het is nu eenmaal

onmogelijk een ontwikkeld volk van tweehonderd miljoen mensen op te voeden in de werken van de vrede en tegelijkertijd een politiek van agressie en oorlogsavonturen te voeren.

Daar stemt ds. Buskes in Tijd en Taak mee in. „Voor Elsevier staat 't nu eenmaal vast, dat de Russen geen vrede willen”, en hij voegt eraan toe: „De Russen mogen en kunnen (volgens Elsevier) geen vrede willen . . . Een politiek, op zo'n fictief beeld opgebouwd, is echter de meest onwezenlijke en meest noodlottige politiek die zich denken laat . . . De Russen verwerpen de oorlog”.

Kort en goed, het program-ontwerp is een manifest van de vrede. Maar voldoening over deze beoordeling mag ons er niet toe verleiden, de eigen inconsequentie van de PvdA-pers over het hoofd te zien.

De opvatting van ds. Buskes over Elsevier kunnen wij noteren. Maar met Elsevier hoeven wij niet te discussiëren. Wij stellen meer belang in de opvattingen van de PvdA-leiding, waartoe ook ds. Buskes behoort. Het schijnt niet tot hem door te dringen dat zijn eigen critiek op het blad van Adenauer, Globke en Oberländer in werkelijkheid terugslaat op de leiding van de PvdA. „De Russen mogen en kunnen geen vrede willen”! Dit is het richtsnoer van de PvdA-leiding.

„De wereldpolitieke situatie blijft gekenmerkt door een voortgezet offensief van de communistische wereld. In die situatie blijft, naar het oordeel van het congres, de NAVO van vitale betekenis voor de vrijheid in de wereld. Het westelijke bondgenootschap moet sterk genoeg zijn om een mogelijke agressor af te schrikken en aldus een oorlog te voorkomen”. Dit staat in de resolutie van het PvdA-congres (maart 1961), die met de stem van ds. Buskes is aanvaard.

Natuurlijk: Het Parool tracht deze positie achteraf te rechtvaardigen. „Met dit program. . . heeft Chroestsjow, om het landelijk uit te drukken, zijn pet over de sloot gegooid naar de vredeskant”, legt het uit en ds. Buskes sluit zich er ijverig bij aan.

Maar is zulk een stelling aanvaardbaar? Is het aannemelijk dat de CPSU van de ene dag op de andere dag bekeerd is van een tientallen jaren volgehouden politiek van agressie en oorlogsvoorbereiding tot een politiek van vrede?

De logica dringt de lezers van de PvdA-bladen de omgekeerde opvatting op: De politiek van de Sowjet-Unie is altijd op behoud en versterking van de vrede gericht geweest en het ontwerp-program is juist de consequentie van die politiek!

Wie erkent dat het program-ontwerp een vredesmanifest is, zal zich daar moeilijk aan kunnen onttrekken en omgekeerd zal dit voor hem aanleiding moeten zijn, om nog eens ernstig na te denken over de grondslag van de buitenlandse politiek der PvdA-leiding, zoals die op het jongste congres is bevestigd.

*

Laten wij deze gedachte verder uitwerken. Het valt moeilijk te ontkennen dat de beoordeling van de zijde der PvdA-pers van het ontwerp-program der CPSU als een manifest van de vrede in feite aan de grondslag van de gehele PvdA-politiek elke reële inhoud ontnemt.

Die grondslag was en is het anti-communisme. En het anti-communisme is hét ideologische wapen van het imperialisme in zijn politiek van oorlogsvoorbereiding, bewapeningswedloop en koude oorlog.

Dit was zo in de periode tussen de twee wereldoorlogen en het is zo in de tegenwoordige tijd onder de ten gunste van de internationale arbeidersbeweging en het socialistische kamp veranderde machtsverhoudingen.

Het is een oude waarheid dat de „zondeval” die de rechtse sociaal-democratische leiders in het kamp van anti-communisme deed belanden een weerspiegeling is van de invloed der ideologie van het kapitalisme op de arbeidersklasse.

„De sociaal-democratie in de arbeidersbeweging en het revisionisme in de communistische beweging weerspiegelen de bourgeois-invloed in de arbeidersklasse”, aldus wordt in het ontwerp-program gezegd.

Wanneer men zich verder afvraagt, hoe dit feit in de ideologische ontwikkeling van de sociaal-democratie tot uiting kwam, dan antwoordt het ontwerp-program:

„De rechtse sociaal-democraten begonnen met sociale hervormingen aan te prijzen in plaats van de sociale revolutie en eindigden er tenslotte mee, dat zij het staats-monopolistische kapitalisme verdedigden. In het verleden prentten zij de geesten van het proletariaat in, dat hun geschillen met het revolutionaire Marxisme niet zo zeer het uiteindelijke doel van de arbeidersbeweging betroffen, maar de wegen om dit te bereiken. Nu verloochenen zij openlijk het socialisme. Vroeger weigerden de rechtse sociaal-democraten de erkenning van de klassenstrijd uit te breiden tot de dictatuur van het proletariaat. Heden ten dage loochenen zij niet alleen de klassenstrijd in de burgerlijke maatschappij, maar zelfs het bestaan van antagonistische klassen”.

Men hoeft alleen nog eens het program 1959 van de PvdA te herlezen om zich er van te overtuigen dat dit volkomen juist is. De theorie en praktijk van de klassenstrijd in de burgerlijke maatschappij is vervangen door de katholieke maatschappij-theorie van het „corporatisme”, dat bij ons de vorm van PBO heeft gekregen (artikel 32 van het PvdA-program); de oude socialistische critiek op het uitbuitersstelsel maakte plaats voor „erkenning van de waarde voor het economische leven van de vrijheid van... bedrijf” (artikel 27) en de strijd voor een socialistische maatschappij werd in artikel 51 definitief begraven:

„De partij weet zich verbonden met en is voortzetting van de bewegingen, die, op grond van democratische en socialistische idealen, het kapitalisme hebben bestreden en zich ten doel stelden de verwerkelijking van vrijheid en sociale rechtvaardigheid, de schepping van een klassenloze samenleving en de opbouw van een internationale rechtsorde”.

Het is nog slechts geoorloofd, de herinnering aan die periode te bewaren, terwijl de leiding zich heeft vastgelegd op door Amerikaanse reactionaire economen ontwikkelde theorieën over de „staat van managers” en de „welvaartstaat”.

Dit alles is zo vaak in deze kolommen besproken, dat wij er niet langer bij hoeven stil te staan. Het is echter van belang, de nadruk erop te leggen, dat de aanvaarding van het anti-communisme als hoeksteen van de politiek der rechtse sociaal-democratie in de loop der geschiedenis met een soort ijzeren logica tot het loslaten van de laatste stellingen der socialistische arbeidersbeweging en het volledig omhelzen van de ideologie der bourgeoisie heeft geleid. Men hoeft slechts vluchtig de geschiedenis sinds de Oktober-revolutie na te gaan, om zich daarvan te overtuigen.

In deze tijd komen daar nog de pogingen bij om aan te tonen, dat er in feite geen verschil bestaat tussen de maatschappijvormen in het Westen en het Oosten (men zie hiervoor de eveneens reeds besproken redevoeringen van Crosland, den Uyl en Van Ameringen op de Wiardy-Beckman-conferentie van 1959) en de bewering, dat in de doelstellingen van de „welvaartstaat” en van de Sowjet-maatschappij geen wezenlijk verschil bestaat. Voor de verdedigers van het staatsmonopolistische kapitalisme is „het verschil tussen het Westen en Sowjet-Rusland niet zo bijzonder groot. Het ideaal is voor beide, dat iedereen een ijskast heeft”, zoals ds. Buskes het in Tijd en Taak uitdrukt.

Het blijft dan natuurlijk de vraag hoe deze ijskast-theorie in overeenstemming valt te brengen met de oude en bij de publicatie van het ontwerp-program der CPSU herhaalde klacht, dat de ideologie van het communisme een „uitdaging” voor het Westen is en met het daarmee in verband staande gejammer over het ontbreken van een „nieuwe ideologie” die deze uitdaging kan beantwoorden.

Als ds. Buskes het verwerven van een ijskast als centraal doel van onze maatschappij beschouwt, dan bevestigt hij daarmee eveneens de stelling in het ontwerp-program, dat de ideologie van de bourgeoisie in een ernstige crisis verkeert. Het valt in elk geval niet in te zien hoe men de massa met de ijskast-theorie kan overhalen het anti-communisme te blijven volgen, vooral als de welvaart in de Sowjet-maatschappij zich in het tempo blijft ontwikkelen, als thans geschiedt.

Misschien zal ds. Buskes daar bezwaar tegen maken. Maar het is bij hem kennelijk nog nooit opgekomen, dat het streven van de socialistische maatschappij naar het hoogste welvaartspeil géén doel op zichzelf is, doch voorwaarde voor het scheppen van de nieuwe mens van het communistische tijdperk. Het is de voorwaarde voor geestelijke vooruitgang en de opbloei van een cultureel en geestelijk leven, zoals de mensheid nog nooit heeft gekend. Dit is het principiële verschil met zijn ijskast-theorie die hij klakkeloos van de Amerikanen heeft overgenomen.

*

De ongerustheid in de kringen der ideologen van het moderne kapitalisme en hun gejammer over de noodzaak van een „nieuwe ideologie” die in staat is, met de ideeën van het marxisme-leninisme te wedijveren, wordt vanzelfsprekend niet alleen verklaard door het karakter van het ontwerp-program als een manifest van de vrede.

Dit wordt tevens verklaard door de vernietigende analyse van het imperialistische stelsel, maar vooral door de grote doeleinden, die

de CPSU het Sowjet-volk in de overgangperiode van het socialisme naar het communisme stelt.

Wat het eerste punt betreft, verklaart Het Vrije Volk „verbijsterd” te zijn over de „botte manier” waarop de wereld wordt beschreven. Het beklagt zich over de „grove manier”, waarmee „de westerse maatschappij” geanalyseerd wordt. Dit is natuurlijk van geen enkel belang, want de vraag waar het om gaat is, of de zienswijze juist is. Andersom kan men natuurlijk vragen, hoe het komt dat de PvdA-leiding zich als vanzelfsprekend met de „westerse wereld”, zoals zij reilt en zeilt, identificeert — met haar Franco en haar Salazar, haar feodale dictatoren in Zuid-Amerika en Zuid-Oost-Azië, haar Amerikaanse rassenhaat en Zuid-Afrikaanse apartheid, haar recente koloniale misdaden in Angola en Tunesië, haar Globke en Seebohm mitsgaders het hele herboren Westduitse militarisme, haar ongekende luxe en haar schrijnende armoede in de onderontwikkelde aanhangsels van de diverse imperialistische staten, Amerika voorop.

Het gaat niet om de vraag of men zwart - wit mag noemen en grijs - grijs, maar om de vraag of de analyse van de moderne ontwikkeling van het imperialisme en zijn ontwikkelingstendenties juist is of niet.

Verder beklagt men zich erover, dat in het ontwerp-program elke analyse van de „zogenaamd socialistische maatschappij” ontbreekt. Dit nu berust op niets. Het hoofdstuk II over de betekenis van de Oktober-revolutie en de overwinning van 't socialisme gaan er over, terwijl voornamelijk het gehele tweede gedeelte over de opbouw van een communistische maatschappij niet alleen gedetailleerd de gebreken en tekortkomingen van de huidige Sowjet-maatschappij op materieel, organisatorisch, cultureel, geestelijk en aesthetisch gebied onderzoekt, maar ook de middelen aangeeft, om ze te overwinnen.

Bijv. meent Het Vrije Volk, dat het werk een verhandeling over de stiljagins (nozems) had moeten bevatten en vindt het de richtlijnen voor de taak van de jeugdbond in de Sowjet-Unie maar niks. Men zou kunnen tegenwerpen, dat het program van de PvdA geen letter over dit vraagstuk bevat. Maar wij zien er van af.

In een land waar miljoenen jongeren lid zijn van een organisatie, die haar best doet de jeugd te bezielen met de hoogstaande idealen van het socialisme en haar opvoedt in een positieve levenshouding, geloof in de vrede en de toekomst der mensheid — daar kan het vraagstuk van de jeugd er niet zo slecht voorstaan. Men kan het verder niet geïsoleerd beschouwen. De richtlijnen voor de opbouw van de communistische maatschappij in hun geheel evenals de ideeën over de ontwikkeling van het opvoedingsstelsel, van wetenschap en cultuur en verder de ethische en morele principes moeten als evenzovele bijdragen tot een alzijdige behandeling van het „jeugdvragestuk” worden beschouwd.

In nauw verband hiermede staat de algemene vraag hoe het met de moraal en het geestelijke leven eigenlijk gesteld is. Zoals bekend zeggen de aanhangers van het „democratisch-socialisme” dat het „principiële” verschil met de communisten is, dat deze laatsten aan de eeuwige morele waarden en de „geest” geen aandacht schenken, ja dat geestelijke vrijheid en morele normen onverenigbaar zijn met de

*

Het zal derhalve voor hen volkomen onbegrijpelijk zijn, wanneer de CPSU zegt dat het „ideologische werk” in de strijd voor de overwinning van het communisme „in toenemende mate een machtige factor” zal worden. Onbegrijpelijk, omdat zij de rol van de ideeën in de communistische wereldbeschouwing altijd verdraaid hebben voorgesteld en nooit konden of wilden begrijpen, dat de vrijheid om een hoofd vol valse en onjuiste ideeën te hebben, slechts een bijzondere vorm van onvrijheid is; dat daarentegen de idee, dat de materiële werkelijkheid juist weerspiegelt een machtige factor zal zijn en machtiger naar mate het zich meester maakt van de geesten der massa.

Dit verklaart, waarom in een maatschappij die zich steeds nauwkeuriger en volmakter laat leiden door wetenschappelijk, d.i. juist inzicht in de ontwikkelingswetten van natuur en samenleving, de idee een steeds overheersender rol zal spelen.

Een dergelijke opvatting van de vrijheid van geest is voor de rechtse PvdA-leiders blijkbaar onverdragelijk. In het ontwerp-programma wordt bijv. gezegd: „Het onderzoek van de problemen der wereldgeschiedenis en de hedendaagse ontwikkeling in de wereld moet het wetmatige proces van de opmars der mensheid naar het communisme, de verandering van de krachtsverhoudingen ten gunste van het socialisme, de verdieping van de algemene crisis van het kapitalisme, het uiteenvallen van het koloniale stelsel van het imperialisme en zijn gevolgen en de opbloei van de nationale bevrijdingsbeweging der volkeren blootleggen”.

„Ja, *moet* staat er letterlijk”, commentarieert Het Vrije Volk, „want deze onvrijheid van denken, deze denkdwang in de gewenste richting. . . is de kern van het programma!”

Een drenkeling kan uit eigen vrije wil gaan denken och, had ik maar leren zwemmen! Maar hij had beter gedaan, van zijn vrijheid om niet te leren zwemmen afstand te doen!

Een scheikundige heeft de vrijheid om naar de steen der wijzen te blijven zoeken, maar dan wordt hij geen professor of als hij het mocht zijn, zal hij spoedig in een inrichting voor geestelijk gestoorden belanden.

De ontwerpers van de Wostok I en II hebben Gagarin en Titow in de ruimte kunnen brengen, omdat zij zich aan de „geestelijke dwang” van de wetten der natuur onderwierpen; omdat zij hun best deden deze beter te doorgronden en toe te passen dan hun onfortuinlijke Amerikaanse collega's, hoewel die toch evenzeer van de „dwang” doordrongen zijn, de wetten van de zwaartekracht, de scheikundige, astronomische, en andere wetten te moeten gehoorzamen, willen zij succes hebben.

Verder maakt het blad zich aan tekstvervalsing schuldig. Het haalt slechts de eerste regel van een lange zin aan; de verwijzing naar het wetmatige proces van de opmars naar het communisme. Maar dat is

slechts één kant van de zaak. De hoofdzaak is de opwekking om de feitelijke ontwikkeling van de verandering der krachtsverhoudingen, van de crisis van het kapitalisme, van het uiteenvallen van het koloniale stelsel en van de nationale bevrijdingsbewegingen, bloot te leggen, diepgaander te bestuderen en de onder de oppervlakte werkzame wetmatige stromingen te onthullen, die aan deze ontwikkelingen ten grondslag liggen. M.a.w. het gaat om verdieping van het maatschappij-onderzoek, om het voornemen om de mensheid een duidelijker inzicht in zijn verleden, heden en toekomst te verschaffen.

Wat nu de noodzaak betreft om het wetmatige proces van de opmars der mensheid naar het communisme te onthullen — de historici, economen en sociologen verkeren in dezelfde positie als hun collega's van de ruimtevaart. Als de PvdA-leiders op hun vrijheid staan te denken dat onze kapitalistische maatschappij het eeuwige leven heeft, kunnen we hen alleen succes toewensen. Tenslotte bezitten zij de volledige vrijheid zich in te zetten voor de vreedzame wedijver tussen de twee stelsels en als zij die blijven weigeren, zullen zij de vrijheid hebben om te denken, dat zij zelf twijfelen aan de juistheid van hun idee.

Anderzijds bevestigt de verontwaardigde schreeuw van Het Vrije Volk „dat moeten ze nu denken” alleen maar het eenvoudige feit, dat Marx voor de zoveelste keer begraven is. Hij immers was de eerste die de wetmatige opmars der mensheid naar het communisme wetenschappelijk heeft aangetoond. De geschiedenis sinds 1848 en vooral de moderne geschiedenis hebben doorlopend nieuw materiaal voor de juistheid van deze zienswijze geleverd.

*

Waarom zouden de Sowjet-geleerden zich dan bezig moeten houden met quasi-wetenschappelijk onderzoek, dat in werkelijkheid niets anders dan aangeklede verheerlijking van een ondergaand stelsel is? Waarom zouden zij moeten trachten aan te tonen, dat het imperialisme geen imperialisme is en de vrijheid moeten bezitten stellingen te blijven verdedigen, die door de geschiedenis reeds duizend keer zijn weerlegd? Welk verschil zou er dan zijn tussen hen en medicijnmannen, gezondbidders en de dwaas die goud uit steen wil maken? De ware vrijheid ligt in het inzicht van de noodzakelijkheid. En de gezonde maatschappij ziet er op toe, dat haar intellect zich niet met schijn-problemen bezig houdt, dat haar geestelijk vermogen niet verspild wordt aan het oplossen van vraagstukken die reeds lang zijn opgelost of aan de poging stellingen te blijven verdedigen die door de ervaring reeds lang weerlegd zijn. En dit is juist een der voornaamste kenmerken van de Westerse vrijheid en wetenschap. Hiermee kunnen we tegelijkertijd afscheid nemen van een der meest hardnekkig herhaalde aanvallen op de communistische moraal die het verwijt van „denkdwang” is.

Hoe staat het verder met die moraal?

Het is onjuist te beweren dat er geen verband bestaat tussen de algemeen geldende normen van moraal van het mensdom en die van

het communisme. „De communistische moraal omvat de fundamentele normen van menselijke moraliteit, die door de volksmassa's in de loop van duizenden jaren en in de strijd tegen ontucht en sociale onderdrukking zijn ontwikkeld”.

Natuurlijk is zij meer en een van de principiële verschillen met de moraal van de imperialistische maatschappij is de omstandigheid, dat juist de morele principes die in de loop van de geschiedenis der mensheid zijn ontstaan bij ons naar de vorm worden erkend, maar in de praktijk dagelijks met voeten worden getreden.

Wie zou egoïsme, onderdrukking, woordbreuk, baantjesjagerij, enz. willen verdedigen? En toch zijn egoïsme en onderdrukking kenmerken van de imperialistische moraal, is woordbreuk een geheiligd principe in een door concurrentie en tegenstellingen verscheurde kapitalistische wereld, wordt succes van een baantjesjager geprezen als teken van vrijheid van het individu.

De PvdA mag in haar beginselprogram de „menselijke solidariteit”, de „eerbiediging van de medemens”, de „gerechtigheid” als kenmerken van het „democratisch-socialisme” aanprijzen, het blijven allemaal lege woorden, zolang zij weigert de grondslagen van een maatschappij te bestrijden, waarin de menselijke solidariteit het verliest van de uitbuiting, de gerechtigheid van de macht der monopolies en de „eerbiediging van de medemens” van de onverbiddelijke wetten der concurrentie en de onderdrukking der onderontwikkelde landen door de jagers op grondstoffen en afzetgebieden.

*

De wenselijkheden voor de morele gedragslijn van de mens dienen te rusten op de grondslag van strijd voor maatschappelijke omstandigheden, die deze wenselijkheden van het rijk der dromen naar het rijk van de reële mogelijkheden brengen.

Op grondslag van het 20-jaren-plan voor de schepping van de voorwaarden van een maatschappij, waarin de leus van Karl Marx: „Een ieder naar zijn vermogen, een ieder naar zijn behoefte” verwerkelijkt zal zijn, heeft de CPSU een morele code van 12 punten uitgewerkt. In het ontwerp-program wordt gezegd:

„De Partij is van mening dat de moraal-code van de bouwers van het communisme de volgende principes moet bevatten:

toewijding aan de zaak van het communisme; liefde voor het socialistische vaderland en voor de andere socialistische landen;

gewetensvolle arbeid voor het welzijn van de maatschappij — wie niet werkt zal niet eten;

zorg van iedereen voor het behoud en de vermeerdering van de maatschappelijke eigendom;

een hoog maatschappelijk plichtsbesef; onverzoenlijkheid jegens handelingen die in strijd zijn met het openbaar belang;

collectiviteit en kameraadschappelijke wederzijdse hulp; één voor allen en allen voor één;

menselijke betrekkingen en wederzijds respect tussen individuen, de mens is de mens een vriend, kameraad en broeder;

oprechtheid en waarheidsliefde, morele zuiverheid, bescheidenheid en onzelfzuchtigheid in het maatschappelijke en particuliere leven; wederzijds respect in de familie en zorg voor de opvoeding van de kinderen;

een onverbidelijke houding jegens onrechtvaardigheid, parasitisme, oneerlijkheid en baantjesjagerij;

vriendschap en broederschap tussen de volkeren der USSR; ondulzaamheid jegens nationale- en rassenhaat;

een onverbidelijke houding jegens de vijanden van het communisme, van de vrede en de vrijheid der naties;

broederlijke solidariteit met de arbeidende mensen van alle landen en alle mensen”.

Het is niet nodig, dat de tegenstanders van de socialistische arbeidersbeweging hun instemming betuigen met de passages, die betrekking hebben op de Sowjet-Unie en de communistische beweging. Maar overigens zou men kunnen vragen of deze morele code niet beantwoordt aan de verlangens van elke socialist — of hij zich nu democratisch-socialist noemt of niet. Waarbij we gaarne een uitzondering maken voor mensen als Suurhoff, de Kadet en Banning die evenveel met het socialisme uitstaande hebben als een monopolist met naastenliefde.

Natuurlijk is de communistische moraal meer, zeiden we hierboven, dan een eenvoudige samenvatting van de morele beginselen die door de volksmassa's in de loop der mensheidsgeschiedenis ontwikkeld zijn. Het voornaamste nieuwe in de morele opvatting van de socialistische maatschappij is het principe: „Arbeid voor het welzijn van de maatschappij is de heilige plicht van iedereen. Elke arbeid voor de maatschappij, lichamenlijk of geestelijk, is eervol en verdient respect”.

De vloek die op de arbeid rustte, sinds zij een voorwerp van uitbuiting werd, verdwijnt. Terwijl de morele code van het Amerikaanse kapitalisme, er juist in geslaagd is, die vorm van arbeid die in vroegere tijden als de enige respectvolle werd beschouwd — de geestelijke — tot de meest verfoeilijke te degraderen.

Met nadruk dient er op gewezen te worden, dat de moraalcode niet een inventarisatie van in de lucht zwevende wenselijkheden is, maar dat hij veeleer een beschrijving van het morele aangezicht van de nieuwe mens is, die in de worsteling om de communistische maatschappij ontstaat. Een worsteling inderdaad, maar hoe groot ook de inspanningen mogen zijn, die de socialistische maatschappij zich zal moeten getroosten om deze ideale mens en deze menselijke verhoudingen te scheppen — zij liggen niettemin in het bereik der zekerheid, omdat de wortels van de moraal der oude, kapitalistische maatschappij wier voornaamste kenmerk het egoïsme en ieder voor zich, God voor ons allen was, reeds zijn afgesneden en de materiële voorwaarden voor de toekomstige menselijke verhoudingen aan het ontstaan zijn.

*

Ds. Buskes zal ongetwijfeld zeggen: „daar heb je het al. Waar berust die zekerheid op?”

Hij is het eens met Het Parool, dat het ontwerp-program beschouwt als een „eschatologie”, een nieuwe leer van de „laatste dingen”, van de Messias en de hemelse glorie, zij het dan een hemelse glorie op aarde.

Het ontwerp-program is dan niets anders dan een nieuwe heilsvoorspelling. Prof. Banning moet als de gangmaker van deze uit Amerika overgewaaid quasi-wetenschappelijke beschouwingwijze gezien worden. Uitvoerig heeft hij deze theorie in, zijn „hernieuwde Marx-studie en Marx-kritiek”*) uiteengezet. Volgens hem is het communisme voor de communisten „een nieuwe godheid”, „een wereldveroverende religie”, „een pseudo-religieuze ideologie”, omdat aan de grondstellingen niet getwijfeld mag worden en argumenteren nutteloos wordt, aangezien de uitkomst van de strijd bij voorbaat vaststaat, zoals de aanhangers van de Joodse godsdienst niet mogen twijfelen aan de komst van de Messias en die van de Christelijke godsdiensten aan Jesus, de verlosser.

M.a.w. het gaat hier om een namaak-godsdienst, een secte wier aanspraken belachelijk zijn, omdat zij na tweeduizend jaar de axioma's, de onbewijsbare en geen bewijs vereisende Goddelijke wetten vervangen wil door een stelsel wetten, die alleen maar door mensen bedacht zijn.

De kern van deze „theorie”, deze poging om de aantrekkingskracht van de ideeën van Marx te „verklaren” is de verdraaiing van de opvatting der marxistische filosofie over het determinisme.

Als alles van te voren vaststaat, als men van het bestaan van objectieve maatschappijwetten uitgaat en de mensen niets anders te doen hebben dan zich aan die wetten te onderwerpen, die nog wel onafhankelijk van de mensen bestaan en zich ook onafhankelijk van hun wil doorzetten, dan hebben we dus met een nieuwe vorm van godsdienst te maken.

Maar het is dan een vreselijk soort godsdienst, die „moordend [is] voor de ontplooiing van de menselijke vrijheid” en „een dogmatiek die haar steunt is een geestelijke tyrannie” (Banning, blz. 24). Waarbij dan nog komt dat „het proletariaat niet kan zondigen” (blz. 20).

„Proletariers” zondigen echter wél en die marxistische maatschappij-theorie geeft er een afdoende verklaring voor. Men zou echter kunnen zeggen dat Banning — wanneer hij de stelling, dat de arbeidersklasse de drijvende kracht in de geschiedenis is, minachtend een „religieuze waardering” van „het proletariaat” noemt — slechts uiting geeft aan zijn diepgewortelde haat jegens de arbeidersklasse.

Het marxistische determinisme heeft met het Verlosser-idee evenveel uitstaande als de astrologische rubriek van het ultra-moderne Parool met wetenschap.

Voor Banning, Buskes en Het Parool zal het wel een eeuwig geheim blijven hoe het vertrouwen van de aanhangers van het marxisme-leninisme in de uiteindelijke overwinning van het socialisme in de gehele wereld, te rijmen valt met de beroemde kreet die Marx reeds meer dan een eeuw geleden heeft aangeheven: „De filosofen hebben

*) In — Hedendaagse Waardering van Karl Marx, Arbeiderspers, 1950.

de wereld slechts verschillend geïnterpreteerd, het komt er echter op aan, haar te veranderen”.

*

Zij hebben nimmer willen begrijpen dat er absoluut geen tegenstelling bestaat tussen het eenvoudige feit, dat de geschiedenis door mensen wordt gemaakt én het bestaan van objectieve maatschappijwetten, die onafhankelijk van de wil der mensen ontstaan. Zij hebben ook nooit willen begrijpen, dat het veranderen van de wereld makkelijker, secuurder en sneller gaat, wanneer het handelen van de mensen op het inzicht in de ontwikkelingswetten van de maatschappij berust. De bewering dat het erkennen van het bestaan van die wetten een nieuwe heilsleer zou zijn, is dan ook even onzinnig als de bewering dat de natuurkundige de „godsdienst van de natuurwetten” aanbidt.

Het is tenslotte maar gelukkig dat Het Parool zich tegen hen keert, die „met geringschatting over een utopisch programma” spreken, wanneer zij het over het ontwerp-program van de CPSU hebben. Wanneer Het Vrije Volk verder zegt dat „het levenspeil van het Russische volk bij ongestoorde ontwikkeling in de komende twintig jaar aanmerkelijk (zal) stijgen”, dan krijgt men toch de indruk dat zij zelf niet erg veel waarde hecht aan het gepraat over een „nieuwe heilstaat” en een „communistische hemel”.

Daar hebben ze gelijk aan. Want de ervaring kan ook hen geleerd hebben, dat communisten het dromen gaarne aan anderen overlaten. Maar de zaak waar het thans juist om gaat, is dat het imperialisme de ongestoorde uitvoering van het 20-jaren-plan tot het inhalen en voorbijstreven van Amerika, tot het scheppen van de voorwaarden voor het nieuwe leven van het communisme als een ware nachtmerrie ervaart. En dit is precies de reden waarom zij de spanningen in de wereld trachten te verhogen, dit is de reden waarom de Amerikaanse regering de leiding heeft genomen in het forceren en verscherpen van de Berlijnse crisis en de nieuwe anti-communistische ophitsing. De leiders van de PvdA doen er aan mee. Het is dus pure huichelarij als zij zich de rol van toeschouwer toebedelen en zeggen dat de Sowjet-Unie haar grote doeleinden zal bereiken indien zij „ongestoord” daaraan kan blijven werken. Immers, zij plaatsen zich gewillig in het voorste front van die anti-communistische ophitsing, in de poging het werk aan dit program te storen.

Het beste wat wij ertegen kunnen doen is de strijd voor de eenheid van de arbeidersbeweging, vooral in de vakbeweging en de strijd voor het behoud van de vrede, voor een neutraal Nederland met alle kracht te versterken.

F. BARUCH

Kernpunten van het Duitse vraagstuk en het probleem West-Berlijn

(Uit de rede van N. S. Chroestsjow van 7 aug. 1961)

Op 7 augustus heeft N. S. Chroestsjow een veelbesproken televisie-toespraak gehouden, voornamelijk gewijd aan de vraagstukken van een vredesverdrag met Duitsland en van West-Berlijn. Hieronder publiceren wij de tekst van het gedeelte der rede, dat over deze problemen gaat.

Zoals bekend, begon Chroestsjow met hulde te brengen aan majoor H. S. Titow, die zojuist zijn historische ruimtereis in Wostok II had volbracht. Na de binnenlandse toestand en de betekenis van het ontwerp van een nieuw program der CPSU besproken te hebben, onderzocht hij de internationale toestand.

N. S. Chroestsjow wees er o.m. op, dat alle pogingen van de Sowjet-Unie om tot een overeenkomst over ontwapening te komen, tot dusver op de weerstand van de kapitalistische landen waren afgestuit, waaruit hij de conclusie trok dat zij de gedachte aan een gewapende strijd tegen het socialisme niet hebben opgegeven en de vreedzame wedstrijd tussen landen met een verschillend maatschappelijk stelsel vrezten.

Hij wees er vervolgens op, dat de directe militaire uitgaven van de Verenigde Staten in de laatste 12 jaar verdrievoudigd zijn, terwijl Kennedy nog onlangs een verhoging van 3,5 miljard dollar heeft verlangd. West-Duitsland heeft in de laatste tien jaar volgens onvolledige gegevens bijna evenveel voor militaire doeleinden uitgegeven als Hitler van 1933 tot aan het begin van de Tweede Wereldoorlog.

Chroestsjow zei verder:

WIJ kunnen niet passief toekijken, hoe de agressieve kringen der Westerse mogendheden met behulp van kanselier Adenauer alle materiële en ideologische krachten van West-Duitsland ter voorbereiding van een derde wereldoorlog mobiliseren. De Bondsrepubliek is niet meer het land dat 16 jaar geleden, toen het voor de overwinnaars boog, de verplichting op zich nam een vreedzame en democratische weg te gaan. Thans hebben de revanchisten van West-Duitsland het hoofd opgestoken, zij beschikken over een massaal leger, dat voor aanvalsoperaties opgeleid en uitgerust wordt. De Bondsrepubliek werd lid van het Noordatlantische militaire blok, dat zich tegen de Sowjet-Unie en de overige socialistische landen richt. De militarisering, de ongeremde revanchistische hartstochten, de cultus van de haat en de vijandschap jegens het communisme en al het nieuwe en vooruitstrevende, de wedergeboorte van de grootduitse tradities en gevoelens — dat is het wat thans het gezicht van de West-duitse staat bepaalt.

Door de wil der Westerse mogendheden is in het centrum van Europa meer brandstof opgehoopt dan in welk ander gebied van de wereld ook. Hier dreigt de vlam van een wereldoorlog op te stijgen.

Vredesverdrag tegen oorlogsgevaar

NADAT de Westerse mogendheden de overeenkomst der Geallieerden over de demilitarisering en democratisering van Duitsland met voeten getreden hebben, kan slechts een vredesverdrag de gevaarlijke ontwikkeling van het Duitse militarisme en revanchisme tegenhouden. Derhalve stellen wij ook voor, dat de Sowjet-Unie, Amerika, Engeland, Frankrijk, Polen, Tsjechoslowakije, Joegoslavië en alle landen die aan de oorlog tegen Hitler-Duitsland hebben deelgenomen enerzijds en de DDR en de Bondsrepubliek als juridische opvolger van het voormalige Duitse Rijk anderzijds een vredesverdrag sluiten, dat aan de gewettigde belangen van alle partijen recht doet. Daarmee zou de mogelijkheid gegeven zijn volledig en met inachtneming van alle rechtsnormen en alle internationale gebruiken de toestand van oorlog te beëindigen en de weg naar vrede en vreedzame coëxistentie in Europa vrij te maken.

De afsluiting van een vredesverdrag met Duitsland zou het mogelijk maken de toestand in West-Berlijn te normaliseren en daarmee een scherpe botsing tussen staten de grondslag te ontnemen. Men mag niet toelaten, dat West-Berlijn een soort Serajewo wordt, de Servische stad, waar de schoten vielen, die het begin van de Eerste Wereldoorlog aankondigden.

De verandering van West-Berlijn in een vrije stad, zoals de Sowjet-Unie voorstelt, zou nòch de belangen, nòch het prestige van welke staat dan ook raken. Wij stellen voor, in het vredesverdrag een clause op te nemen, waarin bepaald wordt dat aan de vrije stad West-Berlijn de vrijheid van verbindingen met de buitenwereld wordt gegeven. Wij zijn bereid met elke doeltreffende garantie voor de onafhankelijke ontwikkeling en veiligheid van de vrije stad West-Berlijn in te stemmen.

Wanneer de Sowjet-Unie op het afsluiten van een vredesverdrag staat, verklaart zij: Wij zijn voor de vrijheid van West-Berlijn, maar niet voor het instandhouden van het regime van militaire bezetting. Het is algemeen bekend, dat een bezetting nooit vrijheid geweest is en dit nooit zijn kan. Het is niet toevallig dat men zegt dat het „ongemakkelijk is, op bajonetten te zitten”.

Alle Oostelijke bureaus van Duitsland zijn van opvatting, dat het nodig is een Duits vredesverdrag te sluiten en West-Berlijn de status van een vrije stad te verlenen. De regering van de DDR, op wier grondgebied West-Berlijn ligt, gaat eveneens met de voorstellen accoord en heeft een overeenkomstige verklaring afgelegd.

De Westerse mogendheden hebben met neen geantwoord, maar op hun beurt geen voorstellen tot vreedzame regeling met Duitsland overgelegd. Zij moesten eens nadenken over de gevaarlijke ontwikkeling van West-Duitsland en in het verleden kijken. Hebben de Westerse mogendheden na de Eerste Wereldoorlog Duitsland niet geholpen

met de herbewapening in de hoop dat het naar het Oosten zou marcheren? Dat heeft Duitsland evenwel niet verhinderd zijn wapens voor alles tegen degenen te richten, die het Duitse militarisme op de been hadden geholpen, om een oorlog voor de wereldheerschappij te ontketenen.

Westelijke mogendheden schonden Yalta en Potsdam

ZOWEL in de declaratie van Yalta als in de overeenkomst van Potsdam is duidelijk vastgelegd, dat de bezetting van Duitsland 't Duitse volk moest helpen, militarisme en nazisme uit te roeien. De Westerse mogendheden hebben alle in Yalta en Potsdam overeengekomen principes voor de bezetting van Duitsland geschonden. De koehandel der Westerse mogendheden eind 1946 over de samensmelting van twee bezettingszones was het begin van de deling van Duitsland en het herstel van de macht der militaristen en revanchisten in West-Duitsland. Met de oprichting van de Westduitse afzonderlijke staat, met de afsluiting van de Parijse Verdragen en de inschakeling van West-Duitsland in de NAVO hebben de Westelijke mogendheden de overeenkomst van Potsdam definitief verscheurd.

Het is niet toevallig, dat in dit verband voor West-Berlijn een speciaal bezettingsstatuut der drie mogendheden ingevoerd werd. Door dit drie-zijdige bezettingsstatuut bevestigden de Westerse mogendheden zelf, dat zij de volkenrechtelijke grondslag van hun bezettingsregime in West-Berlijn vernietigd hebben en dat dit regime uitsluitend op onverhuld militair geweld berust.

Kortgeleden hebben de regeringen van de Verenigde Staten, Engeland en Frankrijk geantwoord op het aan president Kennedy tijdens onze ontmoeting in Wenen overhandigde memorandum over de Duitse kwestie.

De Westerse mogendheden trachten wederom de afsluiting van een vredesverdrag te ontwijken. Zij stellen daartegenover de idee van de zelfbeschikking van Duitsland en zijn hereniging. Het zou nog aanvaardbaar zijn wanneer werkelijke vrienden van de vrijheid en de onafhankelijkheid der volkeren zich bezorgd maakten over de zelfbeschikking van de Duitsers. Het is echter op zijn minst merkwaardig, wanneer men hen om zelfbeschikking hoort roepen, die eeuwenlang de volkeren in slavernij hielden en op iedere poging der volkeren, zich van vreemde heerschappij te bevrijden en het recht op zelfbeschikking uit te oefenen, met kogel en zweep antwoordden. (Chroestsjow gaat hierna op de koloniale oorlogen van de laatste jaren uitvoerig in en vervolgt:)

Thans spreekt kanselier Adenauer voortdurend over zelfbeschikking, maar geeft het woord een zeer bepaalde betekenis: nl. de inlijving van de DDR.

Hoe kan een overeenkomst over hereniging bereikt worden, wanneer de regering van West-Duitsland niets wil weten van onderhandelingen met de regering van de DDR?

De Sowjet-mensen zullen nooit vergeten, hoe de Hitler-troepen tijdens de oorlog achter onze vrouwen en kinderen schuil gingen, die

zij voor zich uit dreven, wanneer zij tot de aanval overgingen. Precies zo willen de Westduitse militaristen thans hun revancheplannen verdoezelen met de edele leus van de zelfbeschikking: „Probeert maar eens tegen het recht op zelfbeschikking op te treden!”

De Sowjet-Unie begrijpt heel goed hoe dierbaar het Duitse volk de eenheid van Duitsland is. Deze eenheid kan het alleen zelf bereiken. De Westerse mogendheden willen de indruk wekken, dat zij voor hereniging zijn. Maar wie voor de hereniging van Duitsland is, zal zich niet het recht voorbehouden zich in de eigen binnenlandse aanlegenheden van het Duitse volk te mengen, zoals de regeringen van de Verenigde Staten, Groot-Brittannië en Frankrijk met de Parijse Verdragen van 1954 gedaan hebben. De regering van de Bondsrepubliek Duitsland offerde toen gewillig de nationale belangen van de Duitsers op en verkreeg daarvoor de deelname aan de NAVO.

Het is kentekend, dat de Bondsregering met grote handnekkigheid een herziening van die bepalingen der Parijse Verdragen nastreeft, die in een zekere beperking van de wapenproductie in West-Duitsland voorzien. Zij heeft echter niet één keer de opheffing van de clausules aan de orde gesteld, die de Westelijke mogendheden het laatste woord bij de hereniging van Duitsland geven en na dit alles doen de regeringen van de Bondsrepubliek en van de Westerse mogendheden alsof zij alleen maar aan de hereniging van Duitsland denken, waarbij zij ook nog de leuze van de zelfbeschikking in het geding brengen.

Wat men in het Westen allemaal bedenkt, om ons standpunt in de kwestie van het vredesverdrag met Duitsland te verwringen!

In een kortgeleden gehouden redevoering sprak de president van Amerika erover, dat de Verenigde Staten voor een uitdaging van de Sowjet-Unie waren geplaatst, dat er een gevaar voor de vrijheid van de bevolking van West-Berlijn zou bestaan en dat de Sowjet-Unie zelf geweld wilde toepassen. Maar hij sprak daarbij met geen woord over het wezen van de zaak zelf; namelijk dat de Sowjet-Unie voorstelt een vredesverdrag met Duitsland te sluiten en er daarbij naar streeft de bepalingen van dit verdrag tezamen uit te werken met alle staten die aan de oorlog tegen Duitsland hebben deelgenomen. Te oordelen naar de rede van zijn president zou het Amerikaanse volk in feite kunnen geloven, dat wij er niet naar streven de resten van de laatste oorlog te verwijderen, maar dat wij een derde wereldoorlog willen beginnen.

Wie bedreigt de vrede?

WELKE bepalingen in het Sowjet-ontwerp voor een vredesverdrag voor Duitsland zijn het eigenlijk, die de president van Amerika aanleiding geven tot de bewering, dat de Sowjet-Unie „dreigt” de vrede te schenden? Misschien de bepalingen waarin vastgelegd wordt, dat Duitsland afstand doet van kernwapens, de juridische verankering van de bestaande Duitse grenzen, de toekenning van volledige soevereiniteit aan beide Duitse staten en toelating tot de UNO?

Wanneer iemand al werkelijk zijn toevlucht neemt tot bedreigingen,

dan is het de president der Verenigde Staten. Hij schrok er niet voor terug, ons in antwoord op ons voorstel voor een vredesverdrag een soort ultimatum te stellen. Om zo te zeggen om zijn dreigementen kracht bij te zetten, maakte de president de verhoging van de strijdkrachten met 217.000 man bekend, terwijl Amerikaanse senatoren begonnen te eisen, dat sommige categorieën van reservisten moesten worden gemobiliseerd.

In Amerika wordt thans tot oorlogshysterie opgezweept. Voorts trachten zekere lieden het Amerikaanse volk aan de gedachte te wenen, dat het heus niet zo erg is, indien een oorlog zou uitbreken. Het zou echter misdadige lichtzinnigheid der Amerikaanse leiders zijn, in ernst er rekening mee te houden, dat — indien een oorlog tegen de socialistische staten ontketend wordt deze binnen bepaalde perken zou kunnen worden gehouden. Wanneer twee reuzen, de Sowjet-Unie, en de Verenigde Staten, die een machtige economie en grote voorraden kernwapens bezitten, op elkaar botsen, zal zich natuurlijk geen der partijen gewonnen geven, zonder alle strijdmiddelen, de meest vernietigende inbegrepen, ingezet te hebben. Heeft het Amerikaanse volk dit soms nodig, wil de Amerikaanse regering dit werkelijk?

Wanneer de Amerikaanse leiders beseffen wat een moderne oorlog met waterstofbommen betekent — waarom verhitten zij dan de atmosfeer tot kookhitte, zoals president Kennedy dit in zijn rede gedaan heeft?

Het is begrijpelijk, dat een derde wereldoorlog, indien hij zou uitbreken niet tot een duel tussen de twee grote mogendheden — Amerika en de Sowjet-Unie — beperkt zou blijven. Er zijn nog enkele dozijnen staten in de netten van de door Amerika opgerichte militaire bondgenootschappen blijven hangen en deze staten zouden natuurlijk meegezogen worden in de oorlogswerveling. Wij houden hiermee rekening en hebben de nodige strijdmiddelen tot onze beschikking, om in geval van ontketening van 'n oorlog door de imperialisten niet alleen een vernietigende slag tegen het gebied van de Verenigde Staten te voeren, maar ook om de bondgenoten van de agressor onschadelijk te maken en de over de hele wereld verspreide Amerikaanse militaire steunpunten te bestrijden.

Iedere staat, die als springplank voor een aanval op het socialistische kamp gebruikt wordt, zal de hele vernietigingskracht van onze machtige slagen ondervinden.....

De oorlog zal ook in het huis van het Amerikaanse volk komen, dat sinds de burgeroorlog tussen de noordelijke en zuidelijke staten gedurende een eeuw voor militaire operaties op zijn grondgebied gespaard bleef. Wij willen niemand bedreigen. Wij willen slechts degenen, van wie de politiek van de NAVO-ledenstaten afhankelijk is, tot verstandige ideeën brengen...

Men moet openhartig zeggen, dat de Westerse mogendheden die de wereld thans naar een gevaarlijk punt toe drijven en dat het ontstaan van het gevaar van een militaire overval der imperialisten op de socialistische staten niet uitgesloten is.

Ik zou u willen verzekeren, dat het Centraal Comité van de CPSU

en de Sowjet-regering alles wat van hen afhangt doen en zullen doen om de ontketening van een oorlog te voorkomen. Doch niet alles hangt van ons af.

Wanneer inderdaad het ogenblik mocht komen, dat het imperialisme tot de waanzinnige stap besluit en een oorlogsavontuur uitlokt, kan voor de gehele wereld een uiterst gevaarlijke toestand ontstaan. Wij moeten op onze hoede zijn. Wij zijn ervan overtuigd dat, wanneer het vraagstuk of er oorlog zal komen of niet, van verstandige mensen afhangt, zij de ontketening van een oorlog niet zullen toestaan. Wanneer echter mensen die door de waanzin van zelfmoord bezeten zijn, de overhand krijgen, dan kan men voor hen niet borg staan.....

Waarom is uitstel ontoelaatbaar?

LATEN wij onderzoeken, waarom de afsluiting van een Duits vredesverdrag voor de vestiging voor de algemene vrede geen uitstel duldt. Wat zou het betekenen wanneer de afsluiting van een Duits vredesverdrag nog enkele jaren verschoven wordt? Dat zou steun betekenen aan de krachten van agressie, toegeven aan hun druk. Zulk een situatie zouden de NAVO en de regering te Bonn nog meer aanmoedigen, steeds nieuwe divisies in West-Duitsland op te stellen en hen met atoom- en waterstofwapens uit te rusten. West-Duitsland zou de hoofdkracht tot ontketening van een nieuwe wereldoorlog worden.

De Sowjet-Unie staat op onverwijlde afsluiting van een Duits vredesverdrag, niet omdat zij voor zichzelf voordelen zoekt. Wij denken er niet aan West-Berlijn te veroveren, wij hebben het niet gemunt op een verandering van de tegenwoordige grenzen van Duitsland en wij tasten West-Duitsland niet aan. Het enige wat wij nastreven, is de vestiging van de vrede en de afsluiting van een Duits vredesverdrag.

Wanneer de Westerse mogendheden hun standpunt nog eens bekijken, wanneer zij gehoor schenken aan de stem van het verstand en zich bereid verklaren met ons samen een Duits vredesverdrag te sluiten, zullen wij slechts blij zijn. Wanneer zij bepaalde opmerkingen of veranderingen in ons ontwerp-vredesverdrag of eigen voorstellen in deze kwestie hebben, zijn wij bereid deze niet slechts aan te horen, maar ook al hun overwegingen zo grondig mogelijk te bespreken. Wij willen aan de rechtmatige belangen van de Westerse mogendheden niet in het minst tekort doen, wij zijn er niet op uit de na de Tweede Wereldoorlog getrokken staatsgrenzen te veranderen. Ik verklaar dit vandaag nog eens uit naam van de Sowjet-regering.

Wanneer de Westerse mogendheden echter volharden en zullen weigeren een Duits vredesverdrag te tekenen, zullen wij genoodzaakt zijn dit vraagstuk zonder hen op te lossen.

[Chroestsjow herinnerde vervolgens aan het besluit der leiders van de Warschaupact-landen, een vredesverdrag met de DDR te sluiten, indien het Westen een vredesverdrag met Duitsland blijft weigeren, en hij vervolgde:]

Het spreekt vanzelf, dat de Duitse Democratische Republiek dan de absolute souvereiniteit zal verkrijgen en dientengevolge zullen de vraagstukken van het gebruik der over zijn territorium lopende

verbindingswegen met West-Berlijn in overeenkomsten met de regering van de DDR geregeld moeten worden. De gedurende de bezettingstijd tussen de USSR en de Westerse mogendheden over de toegang tot West-Berlijn getroffen overeenkomsten treden dan buiten werking. Men zou denken, dat dit alles natuurlijk en volkomen juist is en bij niemand tegenwerpingen of ontevredenheid zou opwekken. Men kan toch niet de verbindingswegen op het gebied van een staat gebruiken en niet met de regering van die staat willen omgaan! Dat zou absoluut abnormaal zijn en in strijd met de elementaire principes van het volkenrecht.

De Amerikaanse staatslieden zeggen echter, dat de Sowjet-Unie door het afsluiten van een vredesverdrag met de DDR, Amerika, Engeland en Frankrijk op de een of andere manier vernederen wil, dat de vertegenwoordigers van Amerika bij de Duitsers niet om verlof kunnen vragen met West-Berlijn verbindingen in stand te kunnen houden, aangezien zij samen met de volkeren van de Sowjet-Unie tegen Hitler-Duitsland oorlog hebben gevoerd. Zij verklaren zelfs, dat de houding van de USSR in deze kwestie in strijd is met de principes van kameeradschap en dat zij immoreel zou zijn.

Twee soorten moraal, twee maatstaven

MAAR dat zijn toch geheel onhoudbare overwegingen.

Ten eerste, wanneer men al over moraal en rechtsgrondslagen spreekt, dan zou ik naar het voorbeeld willen verwijzen, dat de Verenigde Staten en onze overige bondgenoten in de oorlog tegen Japan geleverd hebben, toen zij een afzonderlijke vrede met Japan sloten en ons van alle rechten beroofden, die uit de capitulatie van Japan voortkwamen, waaronder het recht om deel te nemen aan de instellingen tot controle over het inachtnemen van de capitulatievoorwaarden door Japan. Er bestaan dus twee soorten moraal en twee maatstaven: één voor hen, een andere voor ons.

Ten tweede: Met welk recht verklaren de Amerikanen — een van hun staatslieden zei dat openlijk tegen mij — dat zij zich in de kwestie van de toegang tot West-Berlijn niet met de regering van de DDR kunnen inlaten, daar deze regering langs on-democratische weg zou zijn gekozen. Dat is grove laster. Het loont trouwens niet de moeite, met de regerende kringen der Verenigde Staten over de grondslagen van de democratie te strijden. In dit opzicht houden wij er verschillende opvattingen op na. De Verenigde Staten onderhouden bijvoorbeeld een vriendschappelijke bondgenootschappelijke verhouding met de „grote democraten der vrije wereld” zoals de fascisten Franco en Salazar. (Na herinnerd te hebben aan een overeenkomst met Adenauer over een directe spoorwegverbinding Moskou-Parijs, zegt Chroestsjow verder:)

Het beschikkingsrecht over het gebied van de een of andere staat, gaat niet derde landen aan, maar het volk van de betrokken staat en over deze kwestie moet de regering beslissen, die dit volk vertegenwoordigt.

In het geval waar ik het zojuist over had, hadden wij met Adenauer

te maken, ongeveer zoals kameraad Ulbricht de DDR vertegenwoordigt en met hem zal men over de toegang tot West-Berlijn na het afsluiten van een vredesverdrag in contact moeten treden. Dat is een reëel feit, dat voortkomt uit het volkenrecht; met het volkenrecht moet men rekening houden.

Ik herhaal: wanneer wij met de DDR een vredesverdrag sluiten, hebben wij niet de bedoeling, de gewettigde belangen van de Westerse mogendheden aan te tasten. Er is geen sprake van een verbod van toegang tot West-Berlijn en van een blokkade. Dit bestaat slechts in de fantasie van diegenen, die de atmosfeer ter voorbereiding van een oorlog zouden willen verhitten. De volkeren zullen echter begrijpen wiens bemoeiingen op de vestiging van de vrede zijn gericht en wiens inspanningen op de ontketening der hartstochten en de voorbereiding van een derde wereldoorlog.

Waar gaat het om?

WAAR gaat het eigenlijk om? Waarom hebben de Westerse mogendheden met het oog op ons voornemen, na het afsluiten van een vredesverdrag met de DDR de volledige soevereiniteit over de verbindingswegen met West-Berlijn over te dragen, zulk een kabaal gemaakt? Waarom trachten zij ons zelfs te bedreigen, waarom spreken ze over een krachtproef?

Wanneer men nader onderzoekt wat thans gebeurt, moet men tot de gevolgtrekking komen, dat het om veel ernstiger zaken gaat. De imperialisten willen niet zien dat de DDR als soevereine staat het recht heeft, over haar hele gebied controle uit te oefenen. De imperialisten geloven dat de tegenwoordige toestand hen een welkome achterdeur opent om de ontwikkeling van de DDR als socialistische staat te storen.

Zij gebruiken West-Berlijn als steunpunt voor subversieve activiteit tegen de DDR en andere landen van het socialisme, zij smokkelen hun agenten binnen opdat deze voortdurend een atmosfeer van oorlog aanstoken.

De imperialisten proberen slechts, deze achterdeur verder open te zetten, de DDR te ondergraven. Wij zeggen echter: „Hou op, mijne heren, wij weten heel goed wat U wilt, wat Uw doel is; wij zullen het vredesverdrag ondertekenen en jullie achterdeur naar de DDR sluiten.”

Misschien zal men vragen: Is het dan noodzakelijk nu een vredesverdrag met Duitsland te sluiten? Waarom zou men met het sluiten van dit verdrag niet nog twee tot drie jaar of zelfs nog langer wachten? Misschien zou dat de spanningen verminderen en het gevaar van oorlog uitbannen?

Neen, zo mag men niet handelen. Men moet de waarheid onder ogen zien: de Westerse mogendheden weigeren een vredesverdrag op overeengekomen grondslag te sluiten. Tegelijkertijd dreigen zij met oorlog en eisen dat wij met de DDR geen vredesverdrag sluiten. Zij willen niets meer en niets minder dan de landen van het socialisme hun wil opdringen. De kwestie van de toegang tot West-Berlijn en de kwestie van het vredesverdrag als geheel is voor hen slechts een voorwendsel.

Indien wij afstand zouden doen van het sluiten van een vredesverdrag, zouden zij dit als een strategische doorbraak opvatten en hun eisen onmiddellijk opschroeven. Zij zouden de likwidatie van het socialistische stelsel in de DDR verlangen. Indien zij ook dat zouden bereiken, dan zouden zij zich natuurlijk tot doel stellen, de aan Polen en Tsjechoslowakije op grond van de overeenkomst van Potsdam teruggegeven gebieden — Poolse en Tsjechoslowaakse gebieden — af te scheiden. Indien de Westerse mogendheden ook dat zouden bereiken, zouden zij met hun hoofdeis optreden: de likwidatie van de socialistische maatschappij in alle landen van het socialistisch kamp. Zij zouden dat nu reeds willen. Derhalve mag men de oplossing van het vraagstuk van een vredesverdrag niet uitstellen.

De afsluiting van een vredesverdrag met de DDR zal een grote positieve betekenis voor de algehele internationale toestand hebben. Als de wijzer van een kompas zal het vredesverdrag het hele Duitse volk de juiste ontwikkelingsrichting wijzen, die het vrede, vrijheid, onafhankelijkheid en soevereiniteit binnen de familie van de vredelievende volkeren van Europa garandeert.

Wij richten ons tot ons volk en spreken openhartig over de ontstane toestand.

De agressor kalmeren

ZOALS U reeds weet, heeft de Sowjet-regering besloten de uitgaven voor de landsverdediging te verhogen, de vermindering van onze strijdkrachten, die totnutoe eenzijdig heeft plaatsgehad, stop te zetten. In één woord: De nodige maatregelen worden genomen, opdat de verdedigingskracht van de Sowjet-Unie nog sterker en betrouwbaarder wordt. Wij zullen de verdere gang van de gebeurtenissen volgen en zullen handelen in overeenstemming met de ontwikkeling van de gebeurtenissen. Mogelijk zullen wij in de toekomst genoodzaakt zijn de getalsterkte van het leger aan de Westelijke grenzen door divisies uit andere delen van de Sowjet-Unie te verhogen. In dit verband zal het misschien nodig zijn, een deel van de reservisten op te roepen, zodat onze divisies op hun volle sterkte komen en op iedere verrassing voorbereid zijn.

Waarom neemt de Sowjet-regering dergelijke maatregelen in overweging? Het gaat om tegenmaatregelen. De Verenigde Staten nemen in feite maatregelen tot mobilisatie en dreigen met ontketening van een oorlog. De bondgenoten van de Verenigde Staten in de agressieve militaire blokken steunen deze gevaarlijke koers. De Britse regering verklaarde, dat zij aanvullende troepen naar West-Duitsland brengen wil, en Frankrijk haalt troepen uit Algerije naar Europa.

Wanneer zulk een toestand ontstaat, zou het voor ons ontoelaatbaar zijn met de handen in de schoot te gaan zitten. De ervaringen van de geschiedenis leren: als de agressor ziet, dat hij niet terecht wordt gewezen, wordt hij brutaal en omgekeerd: krijgt hij een terechtwijzing dan kalmeert hij. Wij moeten derhalve in overeenstemming met de historische ervaring handelen.

Wij zijn ervan overtuigd, dat het gehele Sowjetvolk de maatregelen van de Sowjet-regering goed zal begrijpen en zich tegenover de ont-

stane toestand met ernst zal gedragen. De Sowjet-mensen hebben in de strijd voor de zaak van het Communisme, in de worsteling voor de onafhankelijkheid, in de moeilijke jaren van de oorlog de grote leninistische eigenschap verworven optimistisch te zijn, te geloven in de overwinning van de marxistisch-leninistische ideeën.

Wij zijn sterk en wij weten dat wij — hoewel moeilijkheden kunnen ontstaan, deze zullen overwinnen en nieuwe overwinningen in de opbouw van het Communisme zullen behalen.

De Sowjet-burger kan belang stellen in de vraag, of niet nog grotere middelen voor de versterking van onze strijdkrachten nodig zijn. Ik kan daarop antwoorden, dat dit volgens de voorlopige mening van het Centraal Comité en de regering niet zal geschieden.

Wij hebben voldoende aan de middelen, die reeds voor de versterking van de verdediging van ons land zijn toegestaan en aan de wapenen die door de industrie zijn gemaakt en nog zullen worden gemaakt.

In het kader van de verdedigingsmaatregelen en tot versterking van de macht van ons socialistische vaderland scheppen wij een complexe raketentechniek: intercontinentale ballistische raketten, raketten met verschillende actieradius, raketten voor strategisch en tactisch gebruik, raketten met atoom-koppen en waterstofbommen. De rakettenbranche is bij ons, zoals men zegt, op dreef en derhalve behoeven wij geen aanvullende middelen toe te staan. Bij ons wordt ook aan de andere takken van de krijgstechniek de nodige opmerkzaamheid geschonken.

In ons socialistisch vaderland zijn de belangen van het volk en de regering een en ondeelbaar. Wij zullen het volk geen onnodige moeilijkheden bezorgen, die voor de zaak niet nodig zijn.

De Sowjet-regering evenals het hele Sowjet-volk wensen natuurlijk niet dat de oorlogspsychose de volkeren der aarde dagen vol spanning bereidt. Wij doen alles wat in onze macht is en zullen dit doen om omstreden internationale vraagstukken op vreedzame wijze in een rustige atmosfeer op te lossen. De Sowjet-Unie wil met niemand oorlog voeren. Wij hebben andermans gebied en rijkdom niet nodig. Zouden wij vreemde schatten kunnen wensen, waar de Sowjet-Unie toch over grote natuurlijke hulpbronnen, over een ontwikkelde industrie en prachtige kaders van geleerden, ingenieurs, technici, arbeiders en werkers in de landbouw beschikt?

Hoe vaak hebben wij tot de Verenigde Staten, haar regering en haar volk in officiële en niet-officiële verklaringen van vertegenwoordigers van de Sowjet-regering en andere openbare kringen gezegd: laat ons handel drijven, laat ons de economische en culturele betrekkingen ontwikkelen. De Verenigde Staten zijn rijk en sterk en wij zijn rijk en sterk. Wanneer de betrekkingen tussen ons in rustige banen verlopen, is dat winst voor de volkeren van alle landen.

Juist daarom wenden wij ons opnieuw tot de regeringen van de Verenigde Staten van Amerika, Groot-Brittannië en Frankrijk: laten we eerlijk aan de ronde onderhandelingstafel gaan zitten. Laten we geen oorlogspsychose scheppen, laten wij de atmosfeer zuiveren. Laten wij steunen op de rede en niet op de kracht van de kernwapens.....

Zelfbeschikkingsrecht als camouflage voor kolonisatie

Met het uitéenvallen van het koloniale stelsel, ontstonden na de Tweede Wereldoorlog een reeks van nieuwe onafhankelijke staten op het grondgebied van de vroegere koloniën der Europese mogendheden.

Het woord „koloniaal” is taboe geworden.

Als een kapitalistisch land nog ergens het bewind voert over een kolonie dan spreekt men tegenwoordig over het beheer van een „nog niet zichzelf besturend gebied”, in overéénstemming met artikel 73 van het Handvest der Verenigde Naties.

De imperialisten wekken daarmee de indruk dat zij deze gebieden gereed maken voor zelfbestuur.

De imperialisten en de burgerlijke politici misbruiken daarbij op demagogische wijze democratische leuzen om hun eigen egoïstische klassebelangen te verhullen.

Dit is ook volkomen van toepassing op Nieuw-Guinea. De regering-De Quay-Luns bedrijft haar koloniale politiek onder de dekmantel van opvoeding tot zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's.

Toen men aan de Ronde-Tafelconferentie Nieuw-Guinea uitzonderde van de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië, gebeurde dit doelbewust om dit gebied als militaire basis tegen Indonesië en als nieuw kolonisatiegebied te gebruiken.

De status van Nieuw-Guinea zou een jaar na de soevereiniteitsoverdracht opnieuw met de Indonesische regering besproken worden. Als motief voor dit uitstel beriepen de Nederlandse imperialisten zich op de bijzondere omstandigheden waarin het eiland Nieuw-Guinea zich bevond, n.l. de lage trap van ontwikkeling der bevolking. Er was niemand om overleg mee te plegen, de meerderheid van de bevolking leefde in een natuurstaat.

De Nederlandse regering maakte handig van deze omstandigheden gebruik. Aan de ene kant was de Republiek Indonesië toen nog niet sterk genoeg om de soevereiniteit over het gehele vroegere Nederlands-Indische grondgebied van Sabang tot Merauke af te dwingen, aan de andere kant stond de Papoea-maatschappij op zo'n lage trap van ontwikkeling, dat er geen sprake kon zijn van een georganiseerde nationale beweging op Nieuw-Guinea om de Nederlandse kolonisten de pas af te snijden, hetgeen niet betekent, dat er geen verzet was tegen de pacificatie.

Het feit dat de Papoea-samenleving op zo'n lage trap van ontwikkeling verkeerde, is op zichzelf al een veroordeling van het koloniale beheer, dat Nederland meer dan 130 jaar over Nieuw-Guinea voerde.*)

*

Het is een bekend feit, dat de koloniale overheersers door het schep-
pen van allerhande in schijn inheemse „vertegenwoordigende”
lichamen, hun koloniaal beheer willen wettigen.

Maar in 1950 kon men zelfs niet komen tot het vormen van een
Nieuw-Guinea-Raad, omdat er geen enkele Papoea te vinden was die
daartoe geschikt werd geacht.

Kolonisatie van Nieuw-Guinea was door de moeilijke natuurlijke
gesteldheid niet zo eenvoudig. Omdat het geld verdienen in de andere
door de natuur rijker bedeelde gebieden van Indonesië veel gemakke-
lijker ging, werd Nieuw-Guinea in het verleden verwaarloosd.

Sinds 1950 werd de kolonisatie echter met kracht aangepakt onder
de vlag van opvoeding tot zelfbeschikking.

Pas toen begon men met de bouw van „basisfaciliteiten”, dat wil
zeggen, met het leggen van de grondslagen waarop een blanke neder-
zetting zich kan handhaven, en de „openlegging” van het gebied kan
beginnen: het aanleggen van wegen, de bouw van huizen, electrici-
teitsstations, ziekenhuizen, scholen, voornamelijk in de kuststroken
en versterking van de militaire basis en de aanleg van talrijke vlieg-
velden, op het ogenblik minstens 40, waaronder ook enkele waar
straalvliegtuigen kunnen landen.

Sindsdien doet men alle pogingen om Nederlands- en buitenlands
kapitaal aan te trekken, hetgeen ook al weer op weerstanden stuit
wegens de onzekerheid van de toekomstige status van Nieuw-Guinea,
dat steeds meer in de wereld als Indonesisch grondgebied erkend
wordt.

Het blijkt nu, dat gedurende de Tweede Wereldoorlog, toen op
Nieuw-Guinea de Amerikaanse basis van Mac Arthur gevestigd was,
de Amerikanen zich reeds bezig hielden met geologisch onderzoek.

De kolonisatie van Nieuw-Guinea gebeurt op de ouderwetse manier
zoals deze vroeger ook op Java, Sumatra en de andere eilanden plaats
vond. Zo is kortgeleden aan een nieuwe N.V., waarin verenigd zijn de
oude koloniale maatschappijen als de Oost-Borneo Maatschappij, de

*) In 1928 vond de eerste daadwerkelijke vestiging op de kusten van Nieuw-Guinea plaats
per „Koninklijke proclamatie” in het Fort Du Bus. Voordien oefende de Oost-Indische-Com-
pagnie indirect gezag uit via de Molukse vorsten.

„De bewindhebbers vonden het beter bij de handel met de Zuidkust over West- en Noord-
kust de Tidorezen als intermediair te gebruiken. Hiertoe werd in 1660 een „Unie en Eeuwig
Verbond” gesloten met de Molukse vorsten, waarbij de „Papoeën of alle eilanden van dien”
verklaard werden tot Tidore te behoren. Door dit verbond werd de Sultan van Tidore het
recht toegekend om onder het mom van belasting-inning plundertochten (Honggitochten) te
organiseren, maar hij werd daardoor tevens verplicht om de Papoeas in toom te houden en
hen zonodig een afstraffing toe te dienen”.

(Brigade Generaal V. J. E. M. van Arcken
in „Ons Leger” maart 1960.)

Nederlandse Handelmaatschappij, H. Müller & Co. N.V. en de Amerikaanse Dulles-United Steeltrust, een concessie verleend van 665 ha grond voor de duur van 75 jaar voor het opsporen en ontginnen van kostbare ertsen als ijzer, nikkel, kobalt, chroom, mangaan, pyriet, platinametalen, goud- en zilverhoudende ertsen of andere mineralen in Nieuw-Guinea.

Onder de vlag van het zelfbeschikkingsrecht vindt kapitaalexport plaats en het zenden van troepen, om de greep van de kolonialisten in dit gebied te versterken.

De bodemschatten worden geroofd en de Papoea's mogen als koelies voor een hongerloon in deze mijnen werken, zoals de Javanen vroeger op Banka, Billiton en Sumatra.

Volgens de nieuwe regelingen kan de Papoea van zijn grond verdreven worden, als de „economische ontwikkeling” dat vereist. Dat wil zeggen als er een maatschappij op komt dagen die de grond wil exploiteren, worden zij van hun grond verdreven.

Wanneer het koloniale karakter van deze „openlegging” van Nieuw-Guinea wordt aangetoond, dan weet staatssecretaris Bot niets anders te zeggen, dan „dat de Papoea ook recht op vooruitgang heeft.”

De vooruitgang die zich echter onder leiding van het Nederlandse koloniale regiem voltrekt, legt de grondslag voor een samenleving waarin het buitenlandse kapitaal heer en meester is en de Papoea knecht. „... Het aanleggen van spoorwegen schijnt een eenvoudige, natuurlijke, democratische, culturele, beschavende onderneming te zijn; dat is het in de ogen van de burgerlijke professoren, die betaald worden om de kapitalistische maatschappij mooi te praten en in de ogen van de kleinburgerlijke filisters. In werkelijkheid hebben de kapitalistische draden, die deze ondernemingen duizendvoudig samenknopen met de particuliere eigendom van de produktiemiddelen in het algemeen, dit aanleggen gemaakt tot een werktuig ter onderdrukking van één miljard mensen (de koloniën en de half-koloniën), d.w.z. van meer dan de helft van de bevolking van de gehele wereld in de afhankelijke landen en van de loonslaven van het kapitalisme in de „beschaafde landen”, schreef Lenin in 1917 in het voorwoord van zijn boek „Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme”.

Dit geldt ook voor Nieuw-Guinea, zoals het ook gold voor het geheel van Nederlands-Indië.

Intussen heeft Nieuw-Guinea nog geen spoorwegen, maar slechts een busonderneming op een zeer beperkt traject in de omgeving van Hollandia. Verder dient men niet te vergeten, dat Indonesië, ondanks de ontwikkeling van enkele moderne centra, onder Nederlands koloniaal beheer een landbouwkolonie is gebleven.

Ondanks de geweldige natuur-rijdommen waarover Indonesië beschikte, is de ontwikkeling in Indonesië door het Nederlandse imperialisme tegengehouden.

Het bouwde slechts fabrieken, voorzover dit nodig was voor het gereedmaken der grondstoffen en tropische produkten voor het vervoer naar de wereldmarkten, hetzij om de kosten van vervoer te beperken, hetzij vanwege de geringe houdbaarheid in onbewerkte toestand. Er werden verder installaties gebouwd, die voor het instand-

houden van de grondstoffenproduktie onmisbaar waren. Maar de verwerking van de grondstoffen in eindprodukten geschiedde in Nederland of in andere landen. De industriële ontwikkeling van het land op de grondslag van zijn eigen grondstoffen werd stelselmatig tegengegaan.

De bijzonderheid in deze algemene situatie was, dat het eiland Nieuw-Guinea tot een der meest achtergebleven gebieden van de wereld bleef behoren. De reden lag voor de hand: de exploitatie van de grondstoffen op Java, Sumatra enz. was zoveel eenvoudiger en relatief gesproken goedkoper, dat dit eiland wel kon wachten!

De produktiemiddelen van het grootste deel van de bevolking bestaan nog uit de stok, de stenen bijl, pijl en boog, terwijl kleding onbekend is.

Ook het pottenbakken en ijzergieten, dat verschillende stammen in Afrika meester waren, komt in Nieuw-Guinea niet voor.

Het enige bezit bestaat uit varkens. Als betaalmiddel worden in de binnenlanden schelpen gebruikt. De bevolking moet nog tot de moderne landbouw gebracht worden.

De enkele schaarse vormen van „westers” bedrijf zoals men dat noemt, zijn in handen van het Gouvernement of van particulieren. Daaronder vallen de scheepswerf en het houtbedrijf in Manokwari, een sagofabriek en sinds 1936 de oliewinning in Sorong. Deze „westerse” industrie heeft het karakter van grondstoffenbewerkend bedrijf voor vervoer naar elders of reparatiebedrijf.

De imperialisten hebben geen belang bij het laten ontstaan van een massaal industrieproletariaat in de koloniën, omdat dit de klasse is onder wier leiding, in bondgenootschap met alle andere onderdrukten, een einde gemaakt zal worden aan elke vorm van koloniale overheersing. Integendeel, de imperialisten remmen de industrialisatie van de koloniale gebieden bewust. Zij laten slechts in zoverre bedrijven toe, als deze in hun koloniale kraam passen.

De koloniale exploratie op Nieuw-Guinea verstoort echter wel de oude Papoea-maatschappij. Uit de binnenlanden worden de nodige werkkrachten gehaald om als arbeiders in het westerse bedrijf te werken, waardoor een arbeidersstand ontstaat.

Op het ogenblik vervullen ruim 7500 Papoea's werkzaamheden in overheidsfuncties, en een even groot aantal werken in de schaarse bedrijven. Maar deze arbeidersklasse is nog jong en nauw verbonden met het platteland, de primitieve samenleving.

Er zijn praktisch geen wettelijke regelingen van arbeidsvoorwaarden. Daardoor is het mogelijk, dat, als een bedrijf de Papoea's niet meer nodig heeft of niet meer wenst, zij zonder meer naar hun dorpen teruggestuurd worden waar het stenen tijdperk nog heerst.

Dit gebeurt nu bij de oliewinning in Sorong, waar de bronnen minder rijkelijk beginnen te vloeien. Papoea's worden werkloos, krijgen geen steun en moeten wanneer zij geen werk in de stad vinden binnen enkele maanden, volgens de verblijfsordonantie verdwijnen.

Ook wordt er discriminatie in de lonen en arbeidsvoorwaarden toegepast wanneer op één bedrijf Javanen, Chinezen, Indo-Europeanen werken.

De Papoea-arbeider heeft de slechtste voorwaarden en blijft altijd de mindere. Dit typeert de hele situatie.

Wanneer de regering-De Quay dan ook in antwoord op een motie aan de Nieuw-Guinea-Raad meedeelt, dat zij „alles zal doen wat binnen haar vermogen ligt om het tijdstip ter reële effectuering van dit zelfbeschikkingsrecht zo snel mogelijk naderbij te brengen en de uitkomst daarvan ook voor de toekomst veilig te stellen”, bedoelt zij niet dat zij op een gegeven moment zal zeggen, nu is het mooi genoeg geweest, wij vertrekken uit Nieuw-Guinea.

De imperialistische apostelen van het zelfbeschikkingsrecht bedoe len niets anders, dan hun positie en kapitaalsinvesteringen te versterken onder de vlag van een Nieuw-Guinea-Raad.

Marxisme-leninisme en het zelfbeschikkingsrecht der naties

HET Marxisme-Leninisme trad vanaf het allereerste begin op als onverzoenlijke tegenstander van nationale onderdrukking in iedere vorm, door consequent te strijden voor nationale gerechtigheid, voor volledige vrijheid en zelfbeschikking van de naties.

De wezenlijke belangen van de arbeidersklasse vereisen de afschafing van de nationale onderdrukking, aangezien deze onderdrukking zich altijd vóór alles keert tegen de werkers, hun geestelijke ontwikkeling remt en de deelname aan de klassenstrijd verhindert.

De arbeiders van alle kapitalistische en koloniale landen zijn elkaars bondgenoten in de strijd tegen nationale onderdrukking en koloniale uitbuiting van de internationale monopolies.

Dit bondgenootschap is gebaseerd op het proletarische internationalisme omdat, zoals Marx en Engels het kernachtig zeiden: „Een volk dat andere volkeren onderdrukt, zelf niet vrij kan zijn”.

Dit geldt in het bijzonder voor de arbeidersklasse van de onderdrukkende landen en de werkers en democraten van de onderdrukte landen, omdat zij beiden tegen dezelfde uitbuiters en onderdrukkers strijden.

De Marxisten-Leninisten zijn altijd voorstanders geweest van het zelfbeschikkingsrecht der naties, tot aan de afscheiding van het onderdrukkende land toe.

Het toepassen van het zelfbeschikkingsrecht heeft geen ander doel, dan de mensheid van nationale en koloniale onderdrukking te bevrijden. Daarom beschouwden zij het zelfbeschikkingsrecht der naties nooit als een abstract vraagstuk, maar gingen altijd uit van de concrete omstandigheden, of zoals Lenin schreef: „De afzonderlijke eisen van de democratie, daaronder ook zelfbeschikking, zijn niet iets absoluuts maar een *deeltje* van de algemeen democratische *wereldbeweging*. Het is mogelijk, dat in enkele gevallen dit deeltje tegenstrijdig is aan het geheel, dan moet het verworpen worden”.

Dat is het principiële uitgangspunt van de communisten bij de toepassing van het zelfbeschikkingsrecht.

Een praktisch voorbeeld hoe waar deze stelling is, levert de wor dingsgeschiedenis van de Republiek Indonesië, in de strijd tegen het

gemanipuleer van de Nederlandse imperialisten, die daarbij indertijd actief gesteund werden door de Amerikaanse.

Onder misbruik van de leuze van het zelfbeschikkingsrecht der naties werd een constitutie voor Indonesië uitgewerkt, voor een Verenigde Republiek Indonesië, waarin het land verdeeld werd in tal van kleine staatjes.

De doorgewinterde koloniale politici hoopten hierbij als kampioenen der zelfbeschikking aan te kunnen pappen met reactionaire, gecorrumpeerde feodale elementen, in de deelstaten Nederlands gezinde „regeringen” in stand te kunnen houden; zij hoopten verschil in ras en belangen uit te kunnen spelen, om zo de jonge staat van binnenuit te verscheuren en hun greep op dit rijke gebied te behouden. Dit was de ene koloniale versie van het „recht op zelfbeschikking”.

Hiermee gepaard ging de andere, — het ontwikkelen van openlijk separatistische bewegingen in Indonesië.

Het meest extreme voorbeeld daarvan is het uitroepen van de Republiek der Zuid-Molukken geweest, welke een fictie is gebleven, maar waarvan de „regering” in Nederland zetelt en de actieve steun geniet van oud-koloniale landsdienaren als het CHU-lid, kamerlid v. d. Wetering.

De Ambonezen trachtte men op te zetten tegen de centrale regering van de Republiek, die hen „onder de voet zou lopen” en onderdrukken. Men speculeerde er op, de Ambonezen die veelal Christenen waren en oud-leden van het KNIL, nog eens actief tegen de Republiek Indonesië te kunnen gebruiken en te stationeren in Nieuw-Guinea.

Als zodanig werd hun emigratie naar Nederland gestimuleerd, waar zij ruim tien jaar geleden met een hart vol haat tegen Indonesië en illusies van een goed leven op voet van gelijkheid, aankwamen, om in kampen ver weg van de grote steden weg te kwijnen. Intussen hebben velen dit valse appèl aan het nationale gevoel doorzien en keren naar Indonesië terug.

Het gebruik maken van het recht op afscheiding door de verschillende volkeren van Indonesië, was voor hen ondoelmatig omdat dit tot verzwakking van de jonge onafhankelijke staat Indonesië zou hebben geleid, juist toen het noodzakelijk was alle krachten te verenigen om aan de koloniale overheersing een definitief einde te maken.

De anti-imperialistische bevrijdingsstrijd van de volkeren van Indonesië kon slechts overwinnen door zich te verenigen in de eenheidsstaat, de Republiek Indonesië.

De praktijk van de anti-koloniale strijd heeft dit volledig bevestigd, de kwestie Nieuw-Guinea is er het overblijfsel van. De terugkeer van Nieuw-Guinea bij de Republiek Indonesië is staatkundig gezien de laatste fase van deze strijd en als zodanig zijn wij voor onmiddellijke en onvoorwaardelijke overdracht van het eiland Nieuw-Guinea aan Indonesië. En dat is nu juist het *enige* wat de Nederlandse regering tot elke prijs wil verhinderen.

Zo verklaarde minister Toxopeus bij de begrotingsbehandeling van Nieuw-Guinea in de Eerste Kamer op 8 november 1960, sprekende over de toekomstmogelijkheden: „Het betekent naar mijn gevoelen op dit ogenblik — en het heeft dat betekend en het zal naar mijn stellige

overtuiging zo blijven — dat overdracht aan de Republiek Indonesië niet één van de mogelijkheden kan zijn.”

Het wapen van de nationale twist

OM haar doeleinden te kunnen verwezenlijken, bedient de bourgeoisie zich van ouds van het wapen van de nationale twist. Ook de Nederlandse bourgeoisie heeft een arsenaal van rassen-„argumenten” opgebouwd, die kant noch wal raken en maar slechts één doel hebben, — de Papoea's van de Republiek Indonesië te vervreemden en te isoleren van de strijd tegen het kolonialisme.

Op 28 juni 1960 had de staatssecretaris voor Nieuw-Guinea, de heer Bot, het volgende staaltje in zijn antwoord aan de Eerste Kamer verwerkt: „Nederlands Nieuw-Guinea werd toen daarvan uitgezonderd (van de soevereiniteitsoverdracht), „opdat de Papoea's — behorend tot een ander, het z.g. Melanoderme hoofdras der mensheid en in geen enkel opzicht nog in staat op dat ogenblik zich over eigen toekomst uit te spreken — te zijner tijd alsnog het zelfbeschikkingsrecht zouden kunnen uitoefenen ,evengoed dus als de verschillende volkeren van Indonesië (die alle praktisch tot eenzelfde, het z.g. mongoloïde hoofdras der mensheid behoren) daartoe op grond van de RTC-overeenkomsten in staat worden gesteld.”

Dit pseudo-wetenschappelijke betoog was zelfs de heer Van Riel van de VVD te erg, die zich niet met de antropologische uitéénzettin-gen van de staatssecretaris verenigen kon. Hij zei: „Ik haak even op dit punt aan, omdat ik de rassenbasis als argument voor de eenheid ener natie noch wetenschappelijk verantwoord, noch als argumentatie altijd even bruikbaar vind.”

Hetgeen niet wegneemt, dat de heer Van Riel eveneens de Nieuw-Guinea-politiek van de regering volkomen steunt.

Het feit, dat de Papoea's van een ander ras afstammen is geen bewijs dat zij niet met de andere volkeren van Indonesië in één staatsverband zouden kunnen leven. De rassenargumenten dienen slechts om de Papoea's voor de verderfelijke Nieuw-Guinea-politiek van de Nederlandse regering te winnen. Zij wekken de indruk dat de Papoea's binnen de Republiek „onder de voet gelopen zouden worden.”

Onder de leuze „voor de Papoeanisering” wordt er op gekoerst alle functies te laten bekleden door Papoea's en de Javaanse en andere bestuursambtenaren en onderwijzers te ontslaan. Om de zelfde redenen moet het Nederlands de voertaal worden, om het Maleis dat van ouds ingevoerd werd door Missie en Zending en óók door de overheid gebruikt werd en in de kuststreken als verbindingstaal wortel geschoten heeft, te laten afsterven.

Zo langzamerhand wordt de gedachte gekweekt, dat Javanen, Chinezen, Keiëzen en andere bewoners van Indonesië, de indringers zijn. Het resultaat van deze imperialistische verdeel- en heerspolitiek wordt dan aangeduid als het ontwakend nationaal besef van de Papoea's. Als bewijs daarvan, vertelt Frits Kirihio, de eerste in Leiden studerende Papoea-student, in het dagblad Trouw van 5 december 1960 over zijn reis door Nieuw-Guinea:

„In Merauke stond op een zonnige morgen plotseling een Papoea dorps­hoofd voor de deur van een vooraanstaande Javaan — reeds voor de Tweede Wereldoorlog woonden tientallen Javanen in Merauke — met een dubbelloops jachtgeweer in de aanslag. Aan de politie ver­klaarde hij, dat hij zulke mensen als deze Javaan niet langer meer duldde op zijn grondgebied, omdat deze door subversieve pogingen de nationale ontwikkeling van Nieuw-Guinea verstoorden”.

Het is natuurlijk niet toevallig dat dit dorps­hoofd met zijn dubbelloops jachtgeweer zich voor het huis van een vooraanstaand Javaan posteerde, inplaats van voor het huis van de Gouverneur-Generaal.

Aan de andere kant verheugt Frits Kirihio zich er op, dat de Papoea's in het gramofonplatenprogramma van Radio Biak, hun uitgekozen platen vergezeld laten gaan van de beste wensen aan mensen „van andere stam”, die vaak op een afstand wonen die gelijk is aan Amsterdam—Parijs, met wie zij misschien voorheen in vijandschap leefden.

Waarom zouden die vriendschapsbanden met andere volken van Indonesië niet tot stand gebracht kunnen worden?

Elk gaan in die richting wordt door het Gouvernement tegengewerkt.

Frits Kirihio moest indertijd in de Nederlandse pers erkennen, dat de voorzitter van zijn pas opgerichte partij, de Parna, „wegens Indo­nesische *gezindheid*” in de gevangenis gezeten had.

Blijkbaar is dat de gangbare wijze om Papoea's van sympathieën met de Republiek Indonesië te genezen, gezien het feit dat er op een inwonertal, kleiner dan dat van Amsterdam, op 23 plaatsen gevange­nissen zijn.

Voor politie en gevangeniswezen wordt meer uitgegeven dan voor de ontwikkeling van de landbouw en veeteelt samen.

Nu de regering steeds meer met haar Nieuw-Guineapolitiek in de knoei komt te zitten, willen haar spreekbuizen soms wel eens een stukje van het bamboegordijn oplichten en komt er een flits van de werkelijke toestand in Nieuw-Guinea naar voren.

Zo schreef de correspondent van „Trouw” uit Hollandia op 29 juli, dat Silas Papare, die in 1949 naar Djakarta vloog, als een „legenda­rische figuur” gezien wordt die men als bevrijder van West-Irian terug verwacht. Verder deelt hij mee, dat aan de verkiezingen voor de Nieuw-Guinea-Raad in het district Japen-Waroppen, waartoe Seroei behoort, 50 pct. van de kiezers de verkiezingen geboycot hebben. Hij noemt hen de „Rood-Witten”. De volgelingen van Papare zijn volgens hem in het noorden, in het zuiden en ook in de Vogelkop te vinden. En dan is er nog de grote groep van ontevreden. „Zij die om welke reden dan ook met het Nederlandse bestuur overhoop liggen, of die teleurgesteld zijn in hun verwachtingen”.

Uit het artikel blijkt ook duidelijk, waarom de Indonesische „Guru's” (onderwijzers) weg moeten of als men het nog niet zonder hen kan stellen, men hen in de stad onder controle moet laten werken. Want weet u: „In zo'n afgelegen dorp zijn zij de enige mensen van ont­wikkeling en hun invloed is daarom soms groot. Als zij pro-Indonesisch zijn dan hebben zij aan de dorpsbewoners een gemakkelijke prooi”.

Verschil van ras is geen hinderpaal om in één staatsverband te

kunnen leven. Ook niet het feit, dat Nieuw-Guinea geologisch met Australisch Nieuw-Guinea overeenkomst vertoont.

Hoe men het draait of keert, de verschillen met Nederland op elk gebied, zijn altijd nog groter dan met de overige eilanden van Indonesië. Bovendien vormen de Papoea's nog geen natie en zelfs geen homogene ethnologische groep. Zij vallen uitéén in tal van stammen met grote onderlinge verschillen en talrijke taalgebieden, waarbij verschillende stammen elkaar totaal niet verstaan.

Verder zou het radicale uitgangspunt bij het vormen van staten in zijn consequentie betekenen, dat alle andere inwoners van Nieuw-Guinea, zoals de Chinezen, Javanen, Keiëzen, Ambonezen, Indo-Europeanen, e.a. het land zouden moeten verlaten, waardoor het nog leger wordt dan het al is. Om ooit iets tot stand te kunnen brengen zou men juist mensen moeten aantrekken.

Het instellen van een Nieuw-Guinees staatsburgerschap, dat door sommige Papoea's opgeworpen wordt, zou dan ook niets anders betekenen dan slechts een naam.

De kernvraag

DE kernvraag die van wezenlijk belang is voor de ontwikkeling van Papoea's is, of hun aansluiting bij de moderne wereld zich zal voltrekken onder leiding van het Nederlandse koloniale bestuur, of binnen het raam van de Republiek Indonesië, in broederlijke samenwerking met de andere volkeren van Indonesië.

De basis van de vriendschap van de bewoners van Nieuw-Guinea met de andere volkeren van Indonesië is hun gemeenschappelijk belang, de strijd voor de liquidatie van het kolonialisme en de verheffing van het volk. Want ook Nieuw-Guinea wordt op ouderwetse wijze gekoloniseerd, al beseffen de Papoea's dat nog niet in hun geheel. De politieke bewustwording van de Papoea's zal zich juist voltrekken op grondslag van de verdediging van hun rechten als arbeider en landbouwer, voor verhoging van het loon en betere arbeidsvoorwaarden, tegen rassendiscriminatie.

Alle staatkundige scheppingen die aan het brein van de imperialisten ontspruiten, zullen slechts tot resultaat hebben, dat Nieuw-Guinea steeds meer het jachtterrein wordt van internationale monopolies en de bevolking steeds meer in knechtschap komt.

Terugkeer binnen de Republiek Indonesië geeft de Papoea aansluiting bij een sterke en politiek bewuste arbeiders- en boerenbeweging, die er borg voor staat, dat Indonesië zich tot een nationaal-democratische staat verder zal ontwikkelen, tot welvaart zal komen en de koloniale erfenis zal overwinnen.

Bovendien beschikt Indonesië over grote natuurrijdommen en mogelijkheden. Het heeft een talrijke bevolking met een rijke cultuur, kundige Javaanse rijstbouwers, verschillende ontwikkelde centra, havens en verbindingswegen, scholen en universiteiten en beslaat dat deel van de wereld, waar ook Nieuw-Guinea ligt.

Behalve de oude politieke bindingen, die Nieuw-Guinea altijd met de andere eilanden van Indonesië in de nabijheid gehad heeft, bestaat

er de gemeenschappelijke band van strijd tegen de gemeenschappelijke koloniale onderdrukkers.

Aansluiting bij Indonesië betekent aansluiting bij een neutrale staat, die bij geen enkel agressief blok aangesloten is.

Bij Nederland zullen de Papoea's ingelijfd worden in het Nederlandse leger, dat een deel is van de NAVO en hoopt het gevaar zich op in een gewapend conflict met de Republiek Indonesië betrokken te worden.

Juist binnen de Republiek Indonesië, zullen de Papoea's over hun eigen lot gaan beschikken, omdat deze nieuwe staat zich gevormd heeft in de strijd tegen het imperialisme en de koloniale overheersing.

Binnen de Republiek bestaan reeds autonome regelingen voor bepaalde gebieden en kan de ontwikkeling van de eigen cultuur tot zijn recht komen.

In 1956 verklaarde de voorzitter van de PKI, D. N. Aidit, reeds: „Het autonome recht betekent het recht zaken te regelen, zoals b.v. het recht om politieke en economische vraagstukken binnen de bevoegdheid van elke nationaliteit te regelen, het recht om naast het Indonesisch de eigen nationale taal te gebruiken en het recht om de eigen cultuur tot ontwikkeling te brengen”.

De Indonesische regering heeft onlangs verklaard, dat bij overdracht van Nieuw-Guinea aan de Republiek, de Papoea's autonomie kunnen krijgen. Er staat dus niets in de weg de meest voor de hand liggende weg te gaan en Nieuw-Guinea onvoorwaardelijk over te dragen aan de Republiek Indonesië.

A. AVERINK

Engeland op een tweesprong

Honderd jaar geleden lag de wereldheerschappij in handen van de Britse bourgeoisie.

De Britse vloot was volgens een der grondbeginselen van de buitenlandse politiek altijd minstens zo sterk als de vloeten van de twee sterkste zeemogendheden na Groot-Brittannië samen. Met deze vloot werd „de vrijheid van de zee” veroverd, die de Britse oorlogsbodems overal de toegang garandeerde om er de Pax Britannica te handhaven.

De militaire oppermacht werd gebruikt om een koloniaal rijk op te bouwen dat qua inwonertal in het derde kwart van de negentiende eeuw *vijf maal* zo groot was als alle andere koloniale rijken bij elkaar. Zij diende verder voor de verovering van de „vrijhandel”, voor de afzet van de producten van de Britse industrie.

De industriële productie van Engeland was in die tijd een veelvoud van die van Amerika, Duitsland en Frankrijk samen; Engeland was „de werkplaats van de wereld”.

De winsten uit de koloniale plundering en de industriële monopolie-positie waren zo enorm, dat de Engelse kapitalisten een eeuw geleden reeds één miljard pond sterling in het buitenland hadden belegd. Met 200 miljoen pond sterling winst, die daaruit volgens bescheiden schattingen jaarlijks terugvloeiden naar de City in Londen, kon men een grote laag van de Britse arbeidersklasse tot arbeidersaristocratie omvormen, en de revolutionaire strijd van het vreselijk uitgebuite proletariaat verlammen.

De situatie is wel zeer grondig veranderd.

De kapitalistische wereldzee, waarin de Britse haaien hun roofzucht zo lange tijd onbelemmerd konden botvieren, is voor een groot deel drooggelegd door het socialisme en de bevrijdingsstrijd van de koloniale volken. In die verkleinde speelruimte voor de uitbuiters zijn de Britse rovers allang de grootste niet meer. Zij hebben plaats moeten maken voor de Amerikaanse imperialisten en zijn met de Duitse in een hard gevecht gewikkeld om de tweede plaats. Hoewel Engeland nog steeds een zeer gewichtige rol kan spelen in de wereldpolitiek en hoewel de helft van de goederen die op de kapitalistische wereldmarkt worden verhandeld, nog steeds in Britse ponden sterling worden verrekend, zijn de huidige posities van de Britse imperialisten nauwelijks nog te vergelijken met die van een eeuw geleden.

De aankondiging van premier Macmillan - eind juli in het Lagerhuis - dat Groot Brittannië zich bij de Europese Economische Gemeenschap wil aansluiten, is daarvan het duidelijkste voorbeeld. Het laat zien, dat de neergang van het Britse imperialisme zich reeds op de schaal van de Westeuropese krachtsverhoudingen begint af te tekenen.

Toen de posities van de Britse imperialisten nog niet zo sterk waren afgetakeld als thans het geval is, nam Engeland - daarin geholpen door zijn aardrijkskundige ligging als eilandenrijk - politiek gesproken een positie in van „splendid isolation” (luisterrijke afzondering).

Parallel met de „twee-vloten-standaard” voor de wereldzee, voerde het de politiek van het bewaren van „het evenwicht der krachten” voor Europa, een politiek die erop was gericht te verhinderen, dat een der continentale machten zou kunnen uitgroeien tot een bedreiging voor de Britse belangen.

Engeland sloot in die tijd vele openlijke en geheime bondgenootschappen, maar verried ze nog gemakkelijker, alles met een en hetzelfde doel: de concurrenten tegen elkaar opjagen, aan oorlogen verdienen en het eigen imperium ten koste van de anderen versterken. In de negentiende eeuw gaven de concurrerende Duitse imperialisten het dan ook de bijnaam „het perfide (doortrapte) Albion”.

De aansluiting van Engeland bij de Euromarkt zal nu zelfs de laatste schijn, die nog van de trotse „splendid isolation” rest, wegnemen.

Tien jaar geleden nog verzette Engeland zich tegen aansluiting bij de Europese organen (KSG), omdat - zoals de Britse minister van Financiën toen verklaarde - „Engeland elke gedachte aan boven-nationale gezagsorganen verwerpt”. De na-oorlogse Britse politiek in Europa was er op gericht „overeenkomsten te bereiken met een maximum voor bepaalde economische doelen *zonder soevereiniteit prijs te geven*”¹⁾

Tijdens het parlementaire debat over de aansluiting bij de Euromarkt, begin augustus, deden de drie woordvoerders van de regering echter al het mogelijke om deze kwestie van het prijsgeven van soevereiniteit aan zogenaamde Europese organen te bagatelliseren. Macmillan zei: „Het vraagstuk van soevereiniteit is wellicht uiteindelijk slechts een graduele kwestie”. Lord Home, minister van Buitenlandse Zaken, verklaarde in het Hogerhuis: „We moeten van de kwestie van de soevereiniteit geen sjibboleth maken.” Minister Heath voor Europese Zaken: „We moeten onze soevereiniteit ‚samenvoegen’ met die van de anderen”.

Een deel van de Tory-vrienden van Macmillan, Home en Heath hadden een verklaring geëist, dat de Britse soevereiniteit niet in het gedrang zou komen. Maar zij kregen deze zelfs niet in één van de vele vaagheden opgediend, waaraan de Britse politiek zo rijk kan zijn.

De conclusie is duidelijk: de Britse regering is bereid essentiële economische en politieke beslissingen uit handen te geven en het boven-nationale gezag van Europese organen te aanvaarden.

Er bestaat ook in Engeland geen twijfel aan, van wie in de Eurozaken het sterkste „boven-nationale” gezag uitgaat: van de Westduitse grootkapitalisten, gesteund door hun bondgenoten in de Verenigde Staten.

---

¹⁾ Britain in Western Europe, Royal Institute for International Affairs, Londen 1956 pag. 6-7.

Britse aansluiting bij de Euromarkt zal ook de schijn wegnemen, dat het Britse Gemenebest nog werkelijk een vanuit Londen bestuurd rijk is.

De Dominions hebben zich tijdens de Eerste Wereldoorlog politiek onafhankelijk gemaakt, terwijl bijna alle koloniën na de Tweede Wereldoorlog zelfstandig werden. In beide gevallen ging dit gepaard met een snelle verdringing van het Britse kapitaal in deze gebieden door het Amerikaanse.

Liepen de totale Britse kapitaalsbeleggingen in het buitenland van de één miljard pond sterling in het midden van de negentiende eeuw nog op tot vier à vijf miljard pond kort voor de Tweede Wereldoorlog, dit kon niet verhinderen dat het grote verschil tussen de in- en uitvoer van Groot-Brittannië op de duur niet meer gedekt kon worden door de kapitaalswinsten uit het buitenland. Sinds 1938 toont de Britse betalingsbalans een tekort van minstens 2 pct van het totale in het buitenland belegde Britse kapitaal²⁾. Daaruit vloeit een aanzienlijke vermindering van die buitenlandse kapitaalsbeleggingen voort, die zich vooral in de Dominions voelbaar heeft gemaakt, in het bijzonder in Canada.

Het ziet er naar uit, dat het Britse besluit toe te treden tot de Euro-markt de laatste overblijfselen van vele Gemenebest-banden teniet zal doen. Macmillan is dan ook al begonnen deze banden in het openbaar ouderwetse sentimentaliteiten te noemen, hetgeen menig conservatief gemoed in Engeland een schok moet hebben gegeven.

De *Sunday Express* zei er dit over: „Op Tory-congressen is het Gemenebest altijd beschreven - met de opwekkende zin die fris en natuurlijk over de Tory-lippen komt - als een machtig en groots schip dat de toekomst tegemoet stevent. Maar wat deed kapitein Macmillan zodra de koers wat onzeker werd? Hij heeft er niet over gepiekerd passagiers of bemanning te raadplegen. Alles wat hij gedaan heeft is zijn drie stewards (de drie ministers die naar de Gemenebest-landen werden gezonden om het verzet tegen Macmillans Euromarktpolitiek te bezweren) het schip rond te sturen met de boodschap: „Doet uw reddingsgordels om en maak u klaar om te springen”. Zelfs al is het een loos alarm, kan iemand verwachten dat de Dominions na deze boodschap nog veel vertrouwen in ons hebben? Zelfs als de regering wordt genoodzaakt haar plannen om toe te treden tot de Euromarkt op te geven, dan zal alleen al het voornemen een ernstig kwetsend effect hebben”.

Van de trotse „splendid isolation” naar het uiteenvallen van het Gemenebest en naar onderwerping aan de traditionele vijand op het Europese vasteland - dat is de richting waarin de Britse heersende klasse zich in de jaren na de Tweede Wereldoorlog heeft begeven. - Macmillans capitulatiepolitiek tegenover de Verenigde Staten en West-Duitsland is er slechts één hoofdstuk van.

---

²⁾ E. Varga: Grundfragen der Ökoncinik und Politik des Imperialismus - Berlijn 1955, pag. 219.

Bij het zoeken naar een verklaring voor de Britse weerstand tegenover de Euromarkt en later voor de ommekeer in deze Britse politiek zijn vele beschouwingen gewijd aan de voor- en nadelen die er voor verschillende Britse kapitaalsgroepen op het terrein van de internationale handel aan een dergelijke stap al dan niet zijn verbonden.

Natuurlijk kan men daarbij twee hoofdgroeperingen onderscheiden. Zij die belang hebben bij de handel met de niet-EEG-landen en vooral met de Gemenebest-landen zien meer nadelen dan voordelen in de aansluiting, omdat deze ongunstiger omstandigheden voor deze handel zal scheppen. Daartegenover staan degenen die hun winsten zoeken op de Europese markten. Zolang Engeland buiten de EEG staat, wordt de concurrentie voor hen in dit gebied steeds moeilijker. De door Engeland geschapen Europese Vrijhandelszone met de Scandinavische landen, Oostenrijk, Zwitserland en Portugal, biedt daar onvoldoende compensatie voor. Zij zien dan ook meer voordelen dan nadelen in aansluiting³).

Maar handels-economische overwegingen alleen kunnen nooit de doorslag hebben gegeven. Zij zijn slechts één van de factoren in het patroon van krachten dat Engeland de Euromarkt opdrijft.

Wat in economisch opzicht van fundamenteel belang is, is dat geen van de EEG-landen - en de grote concurrent West-Duitsland wel het minst! - zulke enorme militaire uitgaven heeft gekend in de na-oorlogse periode als Engeland. Alleen al voor militaire uitgaven over zee meer dan 16 miljard gulden!

Deze hebben voortdurend de positie van het pond sterling in gevaar gebracht.

Sir Olivier Franks, directeur van de Lloyds Bank, wees er kort geleden op, dat de Britse industriële productie vanaf 1952 met 40 pct steeg tegenover die van de Euromarkt met 80 pct en gaf er de volgende achtergrond aan:

Van 1952 tot 1955 steeg de Britse industriële productie met 23 pct tegenover die van de Euromarkt-landen met 24 pct. In de herfst van 1955 voerde de Britse regering credietbeperkende maatregelen in om de wegvloeiing van goud- en deviezenreserves tegen te gaan, drie jaar lang. In deze jaren, 1955-1958, stagneerde de Britse productie, terwijl die van de Euromarkt-landen verder steeg met 22 pct. In de periode van herfst 1958 tot voorjaar 1960, waarin de crediet-restricties verval- len waren, steeg de Britse productie met 15 pct tegenover de Euro- markt-productie met 18 pct. Daarop werd, weer vanwege de goud- en

³) G. Dejnitsjenko wijst er in dit verband in „Nieuwe Tijden” (1961, nr. 32) op, dat het vooral om monopolistische groeperingen gaat, die van opvatting zijn, dat zij binnen de EEG de concurrentie van West-Duitsland hopen te kunnen weerstaan. „Het gaat hierbij in de eerste plaats om monopolies, die de machinebouw, de ijzer- en staalindustrie en de chemische industrie controleren” Hij noemt speciaal de leiders van de „Imperial Chemical Industries” en van de staaltrust, die zich voor aansluiting uitspreken.

Voorts acht hij de mogelijkheid niet uitgesloten dat de leidende monopolies van Engeland en van de EEG het reeds eens zijn geworden over een reusachtig industriekartel, dat de grootste staten van West-Europa, waaronder Engeland, moet omvatten.

In dit verband herinnert hij aan een soortgelijke overeenkomst, die in maart 1939 in Düsseldorf werd gesloten tussen vertegenwoordigers van Hitlers „Reichsgruppe Industrie” en van het Britse Verbond van Industriëlen. Het was een soort „economisch München”.

deviezen-reserves, credietbeperking doorgevoerd met opnieuw stagnatie als gevolg.

De conclusie is duidelijk; de goud- en deviezenreserves van Groot-Brittannië zijn te zwak om de lasten die op deze gelegd worden te dragen. En de grootste lasten zijn de oorlogslasten!

Het Britse pond sterling lijdt aan dezelfde kwaal als de Amerikaanse dollar, maar dan in nog sterkere mate. Het is niet meer opgewassen tegen de koude oorlog.

De aankondiging van de Britse aansluiting bij de Euromarkt viel ongeveer samen met twee andere belangrijke gebeurtenissen in de Britse economische politiek: de afkondiging van een zeer drastische bestedingsbeperking voor de bevolking en het sluiten van een lening bij het Internationale Monetaire Fonds van 700 miljoen pond sterling. Deze recordlening moest worden goedgekeurd door grote Amerikaanse en Westduitse bankiers, die samen het IMF beheersen. Zij verlangden voor deze redding van het pond sterling „de gezondmaking van de Britse economie” — een keurige omschrijving voor de chantage op de Britse regering, die gedwongen werd het inlijvingsproces van Engeland in de EEG in te leiden met haar bereidverklaring in het Lagerhuis.

Zevenhonderd miljoen pond sterling om het pond te redden... maar bestedingsbeperking of niet — 220 miljoen pond sterling per jaar voor militaire uitgaven overzee! Vijftig miljoen pond sterling per jaar alleen al voor het Britse Rijnleger, dat men in Londen al vele jaren graag terug zou willen roepen, wat door Adenauer steeds werd tegen gehouden om de basis voor zijn revanchistische politiek te behouden. De Britse arbeiders moeten heel wat loondruk doorstaan, waarmee de Britse monopolies de export willen verhogen om daarmee dit militaire lek in de afvloeiing van de Britse goud- en deviezenvoorraden te stoppen. En dan lukt het nog nauwelijks enige verbetering van de exportpositie te bereiken!

Het alternatief voor Engeland is duidelijk: doorgaan met de oorlogspolitiek en daardoor steeds meer onderworpen worden aan het Amerikaanse en Westduitse monopoliekapitaal, of breken met deze fatale koers, de militaire uitgaven verlagen en de handel met de socialistische landen uitbreiden. Een tussenweg is onmogelijk gebleken.

Engeland staat op een tweesprong.

Zijn toekomst hangt in beslissende mate af van zijn houding ten opzichte van de Sowjet-Unie. Voortzetting van de anti-Sowjet-politiek zal het land verder in de greep van de Amerikaanse en Westduitse imperialisten drijven. Alleen het loslaten van de oorlogskoers ten opzichte van de Sowjet-Unie, het scheppen van zakelijke en vriendschappelijke betrekkingen met de socialistische landen biedt nog uitkomst.

*

Sinds de Oktoberrevolutie is het anti-communisme een van de grondslagen van de Britse wereldpolitiek geworden. Toen men er niet in slaagde de Sowjetstaat in de wieg te smoren en begreep dat alleen al het bestaan van deze arbeidersstaat een belangrijker ommekeer in

de wereldverhoudingen zou brengen dan welke veldslag tussen imperialistische rovers onderling ook, werd de anti-Sowjet-politiek de dominerende factor in de buitenlandse politiek van Engeland.

Dit gebeurde in een tijd dat Engeland zijn wereldheerschappij al duidelijk en definitief kwijt was. In 1922 had het zelfs officieel de „twee-vloten-standaard” moeten laten varen. De Eerste Wereldoorlog was voor de verschuiving der onderlinge krachtsverhoudingen van beslissende betekenis geweest.

Hoezeer het anti-communisme — geboren uit de diepgewortelde klassehaat die de eens zo oppermachtige, gemeenste en geslepenste bourgeoisie eigen is — steeds meer de grondslag werd van de gehele Britse buitenlandse politiek, dat bewijst de steun die het Britse imperialisme gaf aan de opkomst van het Duitse en Japanse fascisme.

Symbool voor de pro-Hitler-politiek van de Britse regeringen in de jaren '30 blijft het verraad van München in 1938, toen Chamberlain aan Hitler de vrijheid gaf Tsjechoslowakije te bezetten, in de hoop dat hij zich in oostelijke richting zou blijven bewegen, richting Sowjet-Unie.

Typerend voor de houding van de Britse imperialisten is het feit, dat de conservatieve minister voor de vliegtuigindustrie in de regering-Churchill, Moore-Brabazon genaamd, in het moeilijkste jaar van de wereldoorlog, 1941, verklaarde, dat „wat Groot-Brittannië betreft de beste uitkomst van de strijd aan het Sowjet-Duitse front zou zijn, dat beide tegenstanders elkaar afslachten”.

Wat Japan betreft: de Britse minister van Koloniën, Amery, verklaarde in 1935: „Hoewel we geen politiek voeren, gericht op het verscherpen van het conflict tussen de Sowjet-Unie en Japan, zouden we het toch niet ongaarne zien wanneer dit conflict in een oorlog zou uitmonden”.⁴⁾

De geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog is, wat de houding van de Britse imperialisten betreft, één keten van verraad tegenover de volkeren van Groot-Brittannië, de Sowjet-Unie en alle anderen die tegen het fascisme vochten. Het hoogtepunt daarvan was misschien wel het beruchte telegram van premier Churchill aan veldmaarschalk Montgomery, kort voor de volledige ondergang van de Nazi-Wehrmacht. „Nog voor de Tweede Wereldoorlog was geëindigd”, zo verklaarde Winston Churchill tijdens een rede in Woodford enkele jaren geleden, „zond ik een telegram aan Lord Montgomery, waarin ik hem opdracht gaf de Duitse wapens zorgvuldig te verzamelen en aan rotten te zetten, opdat ze gemakkelijk weer konden worden uitgereikt aan de Duitse soldaten, met wie we zouden moeten werken als de Sowjet-opmars zou voortgaan”.

Deze politiek van steun aan het Duitse imperialisme onder de vaan van het anti-communisme heeft Engeland na de Tweede Wereldoorlog voortgezet.

Er zijn ongetwijfeld tegenstrijdigheden in de Britse politiek ten aanzien van het na-oorlogse Duitsland aan te wijzen. Zo was het bij-

⁴⁾ De uitspraken van Moore-Brabazon en Amery zijn ontleend aan *Palme Dutt World Politics 1918-1946* (New York), resp. pag. 307 en 261.

voorbeeld premier Eden, die in de Geneefse ministersconferentie in 1955 met voorstellen op tafel kwam, die in de richting gingen van het scheppen van een zone in Centraal-Europa met inbegrip van Duitsland, waar slechts beperkte bewapening zou zijn toegestaan. Maar het algemene beeld van de Britse politiek is het op de been helpen van de Duitse imperialisten.

Dezelfde Eden had een jaar geleden de hoogste Britse onderscheiding, de Orde van de Kouseband, gekregen, omdat hij de in de Parijse nationale vergadering afgestemde EDG-accorden voor de herbewapening van West-Duitsland redde door het opstellen van de Accorden van Londen en Parijs, die de herbewapening van de nazi-generaals via de (door Engeland beheerste) Westeuropese Unie garanderen. En dergelijke concrete maatregelen hebben meer effect dan goedklinkende voorstellen die, toen het op verwezenlijking aankwam, werden ingetrokken.

Behalve de Amerikaanse druk op Londen voor het opnieuw tot leven brengen van het Duitse militarisme, speelden ook orders voor de Britse bewapeningsindustrie een grote rol. Zo groot, dat Groot-Brittannië nu zover is, dat er behalve Amerikaanse ook Westduitse troepen op de Britse eilanden komen.

*

Ook Britse kapitalisten weten, dat nergens zo grof aan kan worden verdiend als aan bewapeningsorders. Zij willen zich niets laten ontgaan van de winsten, die vooral de herbewapening van het Duitse militarisme oplevert aan degenen die door Adenauer c.s. worden uitverkoren als leveranciers van de Bundeswehr. In Bonn beseft men dit maar al te goed en maakt men er gebruik van.

Toen er sprake was van een nauwere Frans-Westduitse samenwerking op het terrein van de oorlogsproductie, schreef de spreekbuis van de Londense City, de *Economist* (26 januari 1957) dat „nu het moment is gekomen om een initiatief te nemen, nu een zelfstandige Westduitse bewapeningsindustrie nog niet bestaat”.

Er kwam in de NAVO dan ook een Brits plan ter tafel voor de vorming van een Westeuropese „wapenpool”, dat in het voorjaar van 1958 bij de ministers van Oorlog van de NAVO in behandeling kwam. Het Britse plan voorzag in gezamenlijke productie van een grote verscheidenheid van militaire goederen, waaronder tanks, artillerie, duikboten, raketten, radarinstallaties e.d.

Maar het haalde niet veel uit en eind 1958 (15 november) schreef dezelfde *Economist* „dat de Duitsers Britse tanks weigerden, slechts enkele Britse vliegtuigen namen en zich toen tot Frankrijk wendden voor gevechtsvliegtuigen. Er wordt gezegd dat er een politiek vooroordeel tegen Groot-Brittannië bestaat. West-Duitsland geeft er de voorkeur aan zijn orders te plaatsen bij ondernemingen in het gebied van de Gemeenschappelijke Markt, dat het mettertijd verwacht te overheersen.”

Sindsdien zijn de Brits-Westduitse contacten intensiever geworden en niet zonder resultaat. De Britse heersende kringen stemden in met

de eisen van de Duitse militaristen, die een zo niet formele, dan toch in ieder geval feitelijke opheffing verlangen van de beperkingen en controlebepalingen op de herbewapening van hun nieuwe Wehrmacht.

Na een bezoek van Adenauer aan Londen deelde de Britse regering eind 1959 in de ministerraad van de NAVO mee, dat zij op dat ogenblik niet meer zou aandringen op de instelling van een zone in Centraal-Europa met beperkte bewapening — het Britse voorstel op de viermogendhedenconferentie in Genève in 1955 — waarop vooral de Westduitse imperialisten gebeten waren.

Kort daarop bezocht de Britse minister van Oorlog zijn Westduitse collega Strauss; in een gemeenschappelijk communiqué werd de tevredenheid uitgesproken over de overeengekomen „nauwe samenwerking tussen de Britse en Westduitse strijdkrachten”.

Eind 1960 verscherpte zich de onderlinge strijd. *U.S. Newsland World Report* meldde (26 december 1960) uit Bonn, dat „Engeland aan West-Duitsland heeft meegedeeld, dat de Brits-Westduitse samenwerking op de meest ernstige wijze in gevaar komt, als er in de naaste toekomst geen grote bewapeningsorders in Groot-Brittannië worden geplaatst”. De Westduitse militaristen eisten daarentegen niets minder dan Westduitse bases op Brits grondgebied.

En weer slaagde Bonn erin langs de weg van nieuwe wapenorders verder op te rukken.

Na de NAVO-zitting van december 1960 verklaarde minister Watkinson: „Als de Duitsers ons vragen om faciliteiten voor wapenopslag of training, zullen wij hun verzoeken gaarne in overweging nemen”. De maand daarop kwam de Westduitse generaal-oorlogsmisdadiger Heusinger naar Londen voor de eerste gedetailleerde besprekingen over de legering van Westduitse troepen op de Britse eilanden en deelde het Westduitse persbureau DPA mee, dat in Bonn was besloten orders voor de uitrusting van de Luftwaffe, ter waarde van 730 miljoen mark, in Groot-Brittannië te plaatsen. . .

Op 28 februari ging minister Watkinson in het Lagerhuis weer een stap verder en deelde hij mee, dat de Britse regering „haar volle medewerking” aan de West-Duitsers had aangeboden „om contracten voor de uitrusting van schepen en vliegtuigen in Groot-Brittannië te plaatsen”. . . . Deze mededeling diende als tegenwicht voor de verklaring, dat de Britse regering de Bundeswehr militaire depots, marinebases en oefenterreinen voor pantsertroepen aanbood.

In maart van dit jaar toog minister Watkinson weer naar Bonn (de veelbelovende orders van januari waren nog steeds niet geplaatst. . . ; en in mei kwam Strauss daarop naar Londen. Resultaat: Westduitse orders voor tankgeschut voor de Britse monopolies ter waarde van 200 miljoen gulden en Pembrokehire in Wales in september open voor de eerste Westduitse tankeenheden.

Terwijl men van officiële regeringszijde nog bezig was het legeren van de Westduitse pantsertroepen in Wales voor te stellen als een op zichzelf staande zaak — als gold het een soort gelegenheidsbezoek liet de officiële woordvoerder van de Britse regering, de *Times* (11 augustus 1961) reeds weten: „Hoewel van de overeenkomst van dit jaar wordt gezegd dat het een proef is, kan er toch weinig twijfel

over bestaan dat van Groot-Brittannië wordt verwacht, dat het permanent zal bij dragen met trainingsfaciliteiten voor de NAVO en dat Westduitse troepen hier even gewoon zullen worden als Britse soldaten dat zijn in West-Duitsland. De eerste stap zal de pijnlijkste zijn”.

En dan te bedenken dat de Britse soldaten in West-Duitsland gestationeerd zijn als *bezettingstroepen* na de meest uitputtende en de gevaarlijkste oorlog, die de Britse natie ooit heeft meegemaakt. . .

Het kan nauwelijks nog enige verbazing wekken wanneer men verneemt, dat de vorig jaar benoemde nieuwe Britse minister van Buitenlandse Zaken, Lord Home, in 1938 in München was als secretaris van Chamberlain. . .

*

De opkomst van West-Duitsland heeft de positie van de Britse imperialisten als voornaamste tegenspelers van het Amerikaanse monopolie-kapitaal — het bolwerk van het wereldimperialisme — in gevaar gebracht.

Een dieptepunt in de Brits-Amerikaanse betrekkingen was het Suez-avontuur van de regering-Eden in November 1956. De „vriendschap” kon pas weer worden hersteld, nadat Macmillan, die Eden opvolgde, tijdens de ontmoeting met Eisenhower op de Bermuda-eilanden, voorjaar 1957, toezeggingen deed aan de Amerikanen met betrekking tot de vestiging van Amerikaanse raketbases op Brits grondgebied.

Maar in Washington was men meer en meer geneigd Bonn als voornaamste bondgenoot in Europa te kiezen, vooral nu de Westduitse monopolies met hun Europese-integratiesuccesen in Amerikaanse ogen meer geroepen waren als leidende krachten op het Westeuropese toneel op te treden dan de Britten. Bovendien zijn de Britten grote concurrenten in de koloniale en onontwikkelde gebieden

De Westduitse economische, militaire en politieke opmars leidde in Londen in 1959 tot een herwaardering van het geheel van de buitenlandse politiek. Dat was de achtergrond van het verrassende bezoek van premier Macmillan aan de Sowjet-Unie in februari en maart 1959.

De Britse regering zocht een „middenweg”.

Deze bleek tenslotte daarin te bestaan, dat men poogde met de mond vreedzaam naast elkaar bestaan te prediken, maar ondertussen zo ijverig mogelijk deel te nemen aan de vooral uit Amerikaans en Westduits drijven voortkomende bewapeningsrace.

In de maanden voorafgaande aan de topconferentie in Parijs, mei 1960, bereikte deze Britse koers zijn hoogtepunt. Maar toen de Amerikanen en West-Duitsers de topconferentie torpedeerden, ontviel aan Macmillan iedere grondslag voor deze „middenweg”-politiek. In plaats van een onafhankelijke houding in te nemen en zelfstandig de betrekkingen met de Sowjet-Unie te verbeteren, verbond hij zich nog nauwer met de politiek van de agressiefste Amerikaanse kringen en bood hij de Verenigde Staten haastig een basis voor hun atoomduikboten met Polaris-raketten aan bij Holy Loch in Schotland.

Op de desbetreffende bijeenkomst is Macmillan volgens een officieus „lek” zeer ondiplomatiek tekeer gegaan tegen Eisenhower over het opdringen van de Duitse erfvijand in Europa.

Dit jaar kwam de regering-Kennedy aan het bewind in Washington. Alle tekenen wijzen erop, dat deze een grotere onderworpenheid van Groot-Brittannië aan de Amerikaanse politiek eist en dat zij geen prijs stelt op Britse „middenweg” of „bemiddelings”-manoeuvres.

In april bezocht Macmillan de Verenigde Staten om met Kennedy te onderhandelen, vooral over de economische moeilijkheden waarin de Britse regering zich geplaatst zag.

Het bezoek werd een bittere teleurstelling. Macmillan bereikte niets en om zijn nederlaag duidelijk te demonstreren werd de Washingtonse koelheid bij de ontvangst van Macmillan enkele dagen later afgewisseld door opvallende hartelijkheid bij de ontvangst van Adenauer.

De Britse *Sunday Express* schreef openhartig: „De heer Macmillan is uit Washington teruggekomen met het besef dat de rol die hij zocht als bemiddelaar tussen Oost en West niet langer beschikbaar is. . . . En waarom? Hij weet dat Engeland weinig te bieden heeft. Zijn verdediging berust op Amerikaanse raketten. Zijn financiële kracht op Amerikaanse goodwill om zijn internationaal crediet te vergroten. Zelfs zijn politieke invloed telt niet veel meer mee”.

Kennedy stelde in feite de eis, dat Groot-Brittannië afziet van zelfstandig optreden op het wereldtoneel en zich volledig schikt naar Amerikaanse eisen. Daarbij gaat het vooral om twee punten: 1) Engeland moet afzien van eigen atoomwapens en zich aan de Amerikaanse atoomstrategie onderwerpen; en 2) Engeland moet de Euromarkt in.

Het ziet er naar uit, dat de Britse heersende klasse haar land verder aan de politiek van de Amerikaanse en Westduitse imperialisten ondergeschikt maakt. Hoe steviger de greep van de Amerikanen en West-Duitsers op de militaire krachten en de economie van Groot-Brittannië wordt, des te kleiner worden uiteraard de mogelijkheden voor Engeland om een onafhankelijke politiek te voeren.

Maar daar staat tegenover, dat hoe sterker de invloed van het socialistische kamp op de wereldverhoudingen wordt, des te meer ruimte er op internationaal gebied komt voor zelfstandige Britse initiatieven.

De binnenlandse politieke verhoudingen in Engeland zijn sterk in beweging. Belangrijke krachten komen op voor een zelfstandige Britse politiek, gericht op het atoomvrij maken van Groot-Brittannië, verwijdering van alle buitenlandse bases, beteugeling van het Duitse imperialisme, vreedzaam naast elkaar bestaan en ontwapening.

De algemene ontwikkeling in de wereld van vandaag zal deze stroming ongetwijfeld veel wind in de zeilen blazen.

Westduitse pantsertroepen en Amerikaanse duikboten ten spijt, zijn er dan ook in de toekomst nog wel grote verrassingen in de Britse politiek mogelijk.

G. VERRIPS

CRITISCHE NOTITIES

J. B. Charles op het oorlogspad

De voornaamste kenmerken van de Leidse criminoloog, prof. Nagel, beter bekend onder de naam J.B. Charles, zijn:

1. zijn monopolisering van het verzet
2. zijn rotsvast geloof in de komst van de derde wereldoorlog. Bovendien kan hij schrijven.

Van dit laatste zowel als van zijn overige eigenschappen geeft hij in het juli-nummer van *Maatstaf* een proeve, die onze nadere aandacht verdient.

Schitterend is de wijze waarop hij de toestanden in West-Duitsland schetst en vermakelijk de manier, waarop hij de winnaar van de zilveren broodmand -1961, onze grote Hirschfeld, vernietigt.

„Eichmann wordt gehangen, Heusinger met goud behangen. En toch is Heusinger niet een minder groot misdadiger dan Eichmann. De Heusingers hebben de voorwaarden geschapen waaronder de Eichmannen konden werken.”

„Er is maar één Eichmann, maar er is bepaald niet slechts één Globke in West-Duitsland.”

„Op 1 april 1961 neemt oorlogsmisdadiger generaal Heusinger het voorzitterschap over van het permanente NAVO kommando. De oorlogsmisdadiger Foertsch volgt hem op als bevelhebber van de Westduitse Wehrmacht, terwijl de oorlogsmisdadiger Mueller-Hillebrand de plaats van Foertsch weer inneemt.”

Heusinger zit in het complot-1944 tegen Hitler. In voorarrest schrijft hij „een *Denkschrift* voor de *Endsieg* dat hij *seinem Führer* opdraagt, waarna hij wordt vrijgelaten en door de Führer bedankt. Onder deze gladderotjongen mogen uw zonen straks naar Oostland oprukken, lieve lezers, voor de executie van Plan Rood.”

„Foertsch is een nog groter schoelje dan Heusinger.”

„Eichmann kon pas aan het werk gaan in Nederland, Polen, Hongarije en

waar dan ook, toen de generaals hem de weg hadden gebaad.”

Ons commentaar bewaren we tot straks.

TWEE NEDERLANDSE LEEUWEN

Eerst krijgen we nog Hirschfeld en van Doorne.

Goed, Van Doorne werd in mei 1961 benoemd tot ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw. „Maar Van Doorne bood de diensten van zijn bescheiden bedrijf in de oorlog aan de Duitsers aan. Vraag Anton Coolen maar naar de geschiedenis van het dossier van de Van Doornes.” (Ja, vraag Coolen maar! Waarom heeft hij dat interessante dossier nooit gepubliceerd?) „Een feit uit het dossier is onvergetelijk: dat van de overvalwagens. Van Doorne had op zich genomen, de rotmof prima overvalauto's te leveren... Als U het geluk gehad hebt de laatste acht maanden (van de bezetting, red. P.enC.) in het Noorden of het Westen te hebben mogen leven, hebt U ze zien rijden, de overvalauto's van de nijvere Van Doorne. U hebt er misschien wel een ritje in mogen maken. Maar dan is de kans niet groot, dat U deze regels nog kunt lezen. Van Doorne, de noeste organisator, de captain of industry, werd intussen eredoktor en nu is hij tot een echte Nederlandse leeuw benoemd.”

Dan Hirschfeld, held van het „bovengronds verzet”, waar Charles alles van afweet, aangezien hij tijdens de bezetting—zoals hij zich zelf ironisch noemt —„Staatsanwalt für Ernährung und Landwirtschaft” was.

Dit zijn enkele van de zonden van Hirschfeld: hij tekent met Schrieke en Frederiks een stuk, waarin hij de bevolking oproept geen geallieerde vliegers verborgen te houden; hij heeft meegewerkt aan de liquidatie van Joods bezit; hij wekte studenten op om te tekenen; keurde de staking-1943 af; benoemde NSB-er Ruiters tot directeur-ge-

neraal van de landbouw en dwong ondernemers onder bedreiging van het wegvoeren van hun personeel naar Duitsland voor de Nazi's te gaan werken.

Commentaar van Charles:

„Wat mij dus langzamerhand interesseert is, wie die leden van de Raad van State waren, die tot het „vrijspraak“-advies kwamen”. Immers, Hirschfeld werd na de oorlog vrijgesproken van collaboratie en nu is hij de grootste verzamelaar van commissaris-posten in ons land en (weer) een der geestelijke leiders van Philips en Unilever, die op hun beurt geestelijke leiding geven aan De Quay en Luns.

WIE LEIDT CHARLES?

Maar wie geeft leiding aan J.B. Charles?

Hij weet alles van het verzet af—althans naar zijn eigen mededelingen te oordelen —, de communisten echter bestaan voor hem niet. Hun rol in het verzet? Daar praat men niet over, men spreekt over „het” verzet en dat was J.B.Charles. Toch klopt de zaak niet helemaal. Het verschil tussen hem en de communistische verzetslieden was a) dat zij geen schijn van kans hadden tot officier van justitie voor de voedselvoorziening benoemd te worden, b) dat zij het aanvaarden van zulk een post als strijdig met de eisen van het verzet beschouwden, c) dat zij uitsluitend in dienst van de Nederlandse zaak stonden en geen binnen- of buitenlandse bijbaantjes hadden.

Verder: als Charles zegt, dat de Heusingers de voorwaarden hebben geschapen waaronder de Eichmannen konden werken, dan vragen wij: wie heeft eigenlijk de Heusingers geschapen?

Dat is iets, wat Charles met grote omzichtigheid behandelt. Maar het is de voornaamste vraag!

Charles weet het antwoord heel goed: „Al gauw na de Tweede Wereldoorlog was 't streven van enkele (enkele!) der voormalige geallieerden het probleem van het misdadige Duitsland zo snel mogelijk te supprimeren, opdat even snel een Duitsland disponibel zou zijn voor een bondgenootschap in de Derde Wereldoorlog.”

Juist en die „enkele” voormalige geallieerden hebben er verder voor gezorgd, dat „20 generalen en honderden stafofficieren van Hitler... kommandoplaatsen in de NAVO” bekleden, zoals Charles getuigt.

Wie zijn die enkele geallieerden? „Hun Amerikaanse vrienden”, die volgens zijn eigen zeggen een oorlogsplan klaar hebben liggen voor het geval de Sowjet-Unie een vredesverdrag met de DDR sluit.

Wij zeiden: er klopt iets niet bij Charles.

Volgens hem is een oorlog onvermijdelijk—en dat is op zichzelf 'n kwalijke zaak, want welke uitwerking van zijn critiek op het Duitsland van Adenauer en zijn Nederlandse vrienden verwacht hij dan bij zijn lezers, als hij hen suggereert: je mag gerust schelden, het geeft je toch niets want oorlog is onvermijdelijk. Vertwijfeling en passiviteit,—juist nu hoogste activiteit nodig is.

Tegelijkertijd zegt Charles het „ontzettend” te vinden als bv. Cuba „communistisch” zou worden. Hoe ontzettend moet hij het wel vinden dat de DDR „communistisch” is? Maar dit is precies het argument dat het door hem genoemde „schoelje” met zijn Amerikaanse meesters hanteert! Hoe serieus moeten wij dan wel de veldtocht van Charles tegen Hirschfeld en Van Doorne, tegen Heusinger en Foertsch nemen?

Het verbazingwekkende in de hele tegenstrijdige houding is overigens, dat Charles de bedoeling van het anti-communistische argument heel goed kent! Sprekende over Cuba zegt hij: „Hoe meer moeilijkheden Castro (dankzij „de Amerikaanse reactie”) krijgt, hoe communistischer Cuba worden zal; hoe communistischer Cuba worden zal, hoe gerechtaardiger Amerika's reactie is; ziehier de diabolische schroef”.

Met andere woorden: het anti-communisme is in het geval van Cuba het voorwendsel voor de boycot geweest, het geen Cuba aanleiding gaf in de socialistische landen economische hulp te zoeken, hetgeen voor Kennedy weer aanleiding was tot zijn mislukte invasie, enz.

Wij kunnen dus gevoeglijk veronder-

stellen, dat Charles de achtergrond van de anti-communistische ophitsing in verband met de Duitse kwestie heel goed doorziet.

Maar laat nu niemand in Washington, Londen en Den Haag aan zijn goede anti-communistische gezindheid twijfelen!

Bovendien: als er oorlog zou komen, zou het toch alleen maar de schuld van het Oosten zijn, want „waarschijnlijk mogen de Hitler-generaals van de NAVO erop rekenen, dat de

communistiche Duitsers hun zelfbeheersing zullen verliezen”.

Zo is dus alles in beste orde: Charles handhaaft zijn roep als „bestrijder” van het fascistische gespuis en de werkelijke schuldigen aan alle onaangename dingen in deze wereld zijn... de communisten.

En zolang Charles zo redeneert en z'n vervloekingen opsieert met oproepen tot „geloof in de komende oorlog” en passiviteit — zolang zullen wij hem bestrijden, zo goed wij kunnen.

Van Berlijn tot Angola

Een provocatorisch stukje van prof. dr. Geyl over de Berlijnscrisis heeft een heftige discussie uitgelokt in de Nieuwe Rott. Courant, waaraan collega's van de Utrechtse ijdeltuit, ingenieurs en andere academici hebben deelgenomen.

Het grote aantal beredeneerde protesten, dat het blad zich genooddaakt zag op te nemen, is symptomatisch. Het spreekt vanzelf dat er misvattingen in voorkwamen, maar het merendeel der inzendingen getuigde van een realistisch inzicht in de opzet en de bedoeling van de Berlijn-campagne.

Zo vroeg ir. Tonkens uit Arnhem zich af waarom Amerika eigenlijk de „Berlijn-psychose” in het leven heeft geroepen, aangezien de positie van West-Berlijn bij het sluiten van een vredesverdrag met de DDR „op geen enkele wijze zal worden aangetast”.

Dr. W. Geiss uit Eindhoven sneed in een stuk, getiteld „Wapenbroeder Bonn” het argument van de zelfbeschikking aan, dat door Washington en Bonn gehanteerd wordt. Hij schreef:

„Het Westen weet maar al te goed, dat het toverwoord zelfbeschikkingsrecht een boemerang is, wanneer men het toepast. Men weet, welke eisen Duitsland zal stellen. Eerst hereniging en vrije verkiezingen zonder enige concessie. Dan vredesonderhandelingen: soevereiniteit zonder enige discriminatie of gedwongen restricties betreffende zijn grondwettelijke status, zijn militaire

status, zijn bewapening, zijn bewapeningsindustrie, alles op gelijke voet als de Grote Vier. Territoriale eis: als minimum de oostelijke grens van de republiek van Weimar”.

Waarom had de hoop vastknoopt dat de Russen „een grote concessie zullen doen, namelijk status quo tot het jaar 2000 en geen gepraat meer over het Duitse probleem.”

De schrijver zag kennelijk over het hoofd, dat de bedoeling van het vredesverdrag juist de wettelijke vastlegging van de bestaande grenzen is en dat Amerika zich juist daarom tegen zo'n verdrag keert... Maar goed, de opzet van deze campagne over de „vrijheid van Berlijn” en het zelfbeschikkingsrecht van Adenauer wordt doorzien.

*

Toch is het de moeite waard deze kwestie in zijn algemeen verband wat nader te onderzoeken.

Wie zijn de kampioenen van 't Duitse recht op zelfbeschikking? Dat zijn zij, die de slachtpartijen van de Fransen in de Tunesische stad Bizerta als een onaangenaam bedrijfsongeval beschouwen en over artikel zus in verdrag x beginnen te praten, als de Tunesiërs verlangen dat de vreemde bezettingstroepen vertrekken.

Dat zijn zij, die de radio witheet laten worden van het gegalm over de

West-Berlijnse vrijheidsstrijders en de tienduizenden slachtoffers van Salazar in Angola in de rubriek „gemengde berichten” als „gedode terroristen” begraven.

Deze zaak willen wij hier bekijken. In de *New Statesman* [het Engelse Labour-weekblad] van 11 aug. jl. verscheen een uitgebreid verhaal over de jongste geschiedenis van Angola, van de hand van Basil Davidson. Het volgende is eraan ontleend.

Hij haalt een rapport van de ook hier befaamde kapitein Galvao uit het jaar 1947 aan (Galvao was toen nog inspecteur in Angola), waarin gezegd wordt:

„In bepaald opzicht is de toestand (in Angola) erger dan eenvoudige slavernij. Onder de slavernij wordt de inboorling tenslotte als een dier gekocht: zijn bezitter geeft er de voorkeur aan dat hij gezond als een paard of een os blijft. Maar hier wordt de inboorling niet gekocht, men huurt hem van de staat, hoewel men hem een vrij man noemt. En zijn baas kan het niets schelen of hij ziek wordt of sterft, als hij werkt; omdat hij dan eenvoudig een andere vraagt”.

Davidson wijst er op, dat sinds 1947 in dit opzicht niets is veranderd. Hij zegt dat de eerste tekenen van politieke onrust in 1950 waar te nemen vielen. In 1957 werden de eerste politieke partijen gevormd, illegale vanzelfsprekend. Dit is belangrijk, omdat men het doet voorkomen alsof de hele tegenwoordige toestand veroorzaakt is door gestook uit Kongo.

Volgens Davidson hebben er een hele reeks geheime processen plaatsgevonden, maar de arrestatie in 1960 van dr. Agostinho Neto, een Afrikaanse dichter en arts, de „leidende geest in het nieuwe politieke verzet”, bleek volgens hem vooral „noodlottig”. Dit was het sein voor het openlijke en massale verzet. Sinds die tijd is Angola het toneel van een koloniale contra-terreur, zoals de wereld nog zelden heeft meegemaakt.

De schrijver haalt een correspondent van de *Daily Mirror* aan die op 3 mei jl. seinde: „Ik schat dat wij ongeveer 30 000 van deze 'beesten' (de neger-be-

volking) gedood hebben. Er zijn waarschijnlijk nog 100 000 terroristen. Wij hebben het plan hen te doden, wanneer het droge seizoen begint”.

Adenauer is een vrijheidsstrijder en heel West-Berlijn zit er vol van, maar in Angola gaat het om terroristen. De auteur haalt berichten aan waarin gesproken wordt over het „regiem van terreur en lynchpartijen”, „golf na golf Afrikanen werd gearresteerd” en vooral gaat het om geleterdef. „Het bezit van een grammatica, een radiotoestel of zomaar een fiets was genoeg om een man te laten verdwijnen”. Portugal wil Angola „ontdoen van iedere mogelijke Afrikaanse leider”.

Hij wijst erop dat het nationale karakter van de opstand tegen het schrikbewind niet in twijfel kan worden getrokken, maar de slachtoffers heten bij ons in de radio en de dagbladen nog steeds „bandieten” en „terroristen”.

Er is ook geen vise-president Lyndon Johnson op bezoek geweest om de bevolking moed in te spreken en zijn medeleven te betuigen met de tienduizenden slachtoffers van de strijd om de vrijheid en het recht op zelfbeschikking. De leiders van de opstand hebben geen boodschap van Kennedy gekregen, zoals Brandt in zijn rovers- en spionagenest.

Nee, zegt Davidson, „Salazar en zijn regime kwamen in het debat (over de gebeurtenissen in Angola) als overwinnaar te voorschijn” en dan nog iets: „Er kan geen twijfel aan bestaan, dat Portugal NAVO-wapens in Angola gebruikt heeft en gebruikt. Maar wie heeft die wapens geleverd? Amerika! Kennedy, de kampioen van de onbedreigde vrijheid... van West-Berlijn.

Men kan aan dit laatste twijfelen, hoewel wij die twijfel met ir Tonkens ongegrond achten. Maar er is één ding, wat de twijfelaars niet kunnen ontkennen: In Angola zijn tienduizenden mensen onder de meest gruwelijke omstandigheden voor de vrijheid gestorven.

Hoe willen zij nu wel verklaren dat geen enkele van die kampioenen der Duitse „vrijheid” zich druk heeft gemaakt om de slachtoffers en hun moordenaar, Salazar?

Resolutie van het Partijbestuur der CPN

Het Partijbestuur van de CPN nam op zijn zitting van zaterdag 19 augustus j.l. de volgende resolutie aan:

Het Partijbestuur van de CPN is van mening dat de provocaties in van ouds bekende Hitler-stijl, die in de afgelopen weken vanuit het door Amerika c.s. bezette West-Berlijn tegen de Duitse Democratische Republiek ondernomen werden, de vrede in Europa in gevaar hebben gebracht.

Door het vastberaden optreden van de regering van de DDR, de Socialistische Eenheidspartij van Duitsland en de arbeidersklasse is aan die provocaties thans een halt toegeroepen.

De Sowjet-Unie en het gehele socialistische kamp hebben door de ondersteuning van de maatregelen der DDR getuigenis afgelegd van hun vastbeslotenheid om hun veiligheid en socialistische opbouw tegen elke aanslag te beschermen.

Door dit vastbesloten optreden is de innerlijke voosheid van de NAVO duidelijker dan ooit aan het licht getreden.

Maar het zou verkeerd zijn te geloven, dat de Amerikaanse imperialisten en hun Westduitse satelliet thans hun pogingen zouden opgeven om de oorlogsdreiging te verscherpen.

Zij hebben deze dreiging nodig om in een sfeer van voortdurende oorlogshysterie hun volkeren steeds zwaardere lasten voor de bewapening te kunnen opleggen en de Westduitse Wehrmacht op koortsachtige wijze uit te breiden.

Zij zijn tot vertwijfeling gebracht door de grootse perspectieven van het socialisme en communisme, die zijn geschetst in het nieuwe program van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie en waarvan zij weten dat zij verwezenlijkt zullen worden.

Zij zijn in paniek geraakt door de successen van techniek en wetenschap in de Sowjet-Unie, de wereldhistorische vluchten van Gagarin en Titow, die tevens de achterstand van Amerika hebben aangetoond.

De verwarring en de onderlinge twisten welke in het NAVO-kamp zijn uitgebroken, wijzen er echter op dat zij, die op een derde wereldoorlog aansturen, niet zo sterk zijn als zij zich voordoen.

Het is méér dan ooit mogelijk om de oorlog tegen te houden en het gevaar de kop in te drukken.

Het Partijbestuur van de CPN besluit daarom tot grotere activiteit, om de tegenstand tegen de oorlogsdreiging in ons land zo groot en zo sterk mogelijk te maken.

De spanningen rondom West-Berlijn hebben laten zien hoe breed de stroming voor een Nederlandse neutraliteitspolitiek onder onze bevolking reeds is.

De ophitsing tot oorlogshysterie in officiële pers en radio heeft veel geringer uitwerking gehad dan tijdens de Hongaarse gebeurtenissen. De ophitsers doen nu nieuwe pogingen om angst te kweken, door het voor te stellen alsof de controle aan de sectorgrens in Berlijn en de aanstaande afsluiting van een vredesverdrag met de Duitse Democratische Republiek door de Sowjet-Unie en andere landen een „voorspel” zouden zijn tot militaire aanvallen op de Westelijke mogendheden en West-Berlijn.

Deze leugen moet ontmaskerd worden.

De maatregelen van de socialistische staten hebben ten doel, de weg te banen naar vreedzame coëxistentie en anders niet!

Voor vreedzame coëxistentie is echter onontbeerlijk dat de grenzen definitief vast komen te staan, zonder hiaten of betwiste gebieden. Dat kan alleen bereikt worden door bij verdrag de thans bestaande grenzen van de DDR, de Bondsrepubliek en het afzonderlijke gebied van West-Berlijn vast te leggen.

De Amerikaanse imperialisten en de Westduitse revanchisten wensen een derge-

lijke definitieve regeling van de grenzen niet en verzetten zich hiertegen tot het uiterste.

Deze regeling in een vredesverdrag echter, is het enige doel van de Sowjet-Unie en het socialistische kamp en daarom verdient hun politiek begrip en volledige instemming van allen, die de vrede liefhebben.

De regering-De Quay heeft het tot dusver niet gewaagd om maatregelen op militair of handelsgebied te nemen.

Maar deze regering blijft onbetrouwbaar voor de vrede.

Zij is met handen en voeten gebonden aan de Amerikaanse „leiding”. In het bijzonder heeft de minister van Oorlog, Visser, uitspraken gedaan over de „verdediging” van de „status van West-Berlijn”, die voor ons land fatale gevolgen zouden hebben als zij zouden worden uitgevoerd. Uitgaande van de zeer grote tegenzin onder ons volk om terwille van West-Berlijn in een nieuwe wereldoorlog te worden gejaagd, is thans krachtige strijd nodig om Nederland te ontworstelen aan „verplichtingen” die de tegenwoordige of vorige regeringen tegenover het NAVO-opperbevel op zich hebben genomen met betrekking tot een automatisch deelnemen aan een oorlog, samen met de Verenigde Staten en West-Duitsland.

Nederland moet een nieuwe regering krijgen, die de garantie biedt dat zij ons land buiten een oorlog houdt en zijn veiligheid verzekert door neutraliteit, steunende op de nieuwe machtsverhoudingen in de wereld.

Het Partijbestuur der CPN roept alle afdelingen en partijgenoten op om zich tot het uiterste in te spannen om alle vredelievende Nederlanders te verenigen.

De acute dreiging van oorlogsgevaar moet thans aanleiding voor alle Nederlanders zijn om zich over politieke tegenstellingen heen te zetten en alles ondergeschikt te maken aan het parool van dit uur: *alles voor de vrede!*

De tijd dringt tot het geven van nieuwe stimulansen door uitbreiding van de vredesbeweging en voor het tot stand brengen van eenheid van onderop in velerlei vormen, vooral in de rijen van de vakbeweging.

Hand in hand hiermee gaat de strijd voor de democratische rechten van het volk en van de communistische partij.

Met bitterheid moet worden vastgesteld dat de NAVO-fanatiekelingen in de leiding van de PvdA de ergsten zijn bij de pogingen tot het opzweepen van de blinde haat tegen de Sowjet-Unie en het volgen van Westduitse scherp-slijpers als Brandt.

Wij moeten thans met nieuw élan en steunende op de welsprekende feiten van de laatste tijd onze socialistische mede-arbeiders en medeburgers overtuigen van de noodzaak van vreedzame coëxistentie en het aan banden leggen van de Westduitse provocateurs.

Het nieuwe program van de CPSU, waarover een grote voorlichtingscampagne moet worden gevoerd, is daarbij een machtig wapen.

Het partijbestuur der CPN roept de gehele partij op, de massa-actie voor de vrede te verbinden met de loon-eisen der arbeiders en het verzet tegen een nieuwe verhoging van de oorlogsuitgaven met 200 miljoen gulden welke de regering uit belastingverhoging wil bekostigen.

De nederlagen die de oorlogsstokers bij West-Berlijn lijdten, moeten een aansporing zijn tot het veroveren van lotsverbetering en gelijktijdig tot het aaneensmeden van de gehele werkende bevolking in de strijd voor een atoomvrij en neutraal Nederland.

Waarheid, 21 augustus 1961.

Oproep van het Dagelijks Bestuur der CPN

Aan alle communisten, vrienden van de C.P.N. en De Waarheid, tegenstanders van de reactionaire regering-De Quay!

De Nederlandse arbeidersklasse, alle democratische en vredelievende krachten,

staan in het komende jaar voor grote en verantwoordelijke taken.

Het gaat erom, te strijden tegen het deelnemen door Nederland aan een oorlog in Duitsland, terwille van de avonturierspolitiek van Amerika en de nazi's in West-Duitsland; voor overdracht van Nieuw-Guinea aan de Indonesische Republiek; tegen de uitbuiterspolitiek van de monopolies en hun regering-De Quay.

In het voorjaar zal in *twee verkiezingscampagnes* een krachtige actie moeten worden gevoerd om de partijen van de regering-De Quay een nederlaag toe te brengen.

Van beslissende betekenis in deze strijd is de Communistische Partij en haar dagblad De Waarheid.

Onze partij en krant hebben in de loonstrijd en de strijd voor de vrede in de laatste tijd onder het volk veel aan invloed gewonnen. Internationaal is het prestige van het communisme voortdurend stijgende door zijn onvergelykelijke successen op wetenschappelijk, economisch en sociaal terrein.

Het 22ste Congres van de C.P.S.U. zal een nieuw hoogtepunt in deze ontwikkeling worden.

Maar wil de C.P.N. — tegen radio- en televisieboycot en een steeds toenemende stroom van haat en leugen in — haar stem doen horen, dan kan dit slechts gebeuren door een massale offerzin van de werkers. De Waarheid moet op grote schaal verspreid worden.

Tientallen brochures, tezamen in honderdduizenden exemplaren zullen onder het volk moeten worden gebracht.

Bedrijfskranten en manifesten zullen in miljoenen exemplaren onze zienswijze uiteenzetten.

Op honderden en nog eens honderden vergaderingen zullen wij zeggen, wat niet door de luidsprekers mag klinken.

De contributiegelden van de CPN-leden zijn bij lange na niet voldoende voor deze taken.

Reeds vele jaren hebben onze partij en krant een beroep gedaan op de werkers om hen te steunen. En altijd met succes.

Maar voor de campagne, die de CPN nu *wil en moet* voeren, is méér geld nodig dan ooit.

Het is een campagne, waarin *twee* verkiezingsacties vallen.

Wij hebben daarin *minstens 175.000 gulden* nodig!!!

Communisten, vredelievende en democratische landgenoten.

Vele malen vroegen wij uw steun. Thans echter is steun niet voldoende. Thans vragen wij u *een offer*.

Het gaat om zaken van het hoogste gewicht voor ons allen.

Om ons leven en ons levenspeil.

De CPN zal opnieuw onder haar trouwe aanhang een donatie-actie voeren. Maar er moet méér gedaan worden. Het gaat ons ook in het komende jaar om kleine en grote giften, om inzamelingen, tombola's enz. Onze partij is de enige die het vooruitzicht stelt van een beter leven.

Wij vragen u: offert voor haar en voor uw krant, De Waarheid!

Geef met gulle hand!

De Waarheid, 11 augustus 1961

Gelukwens CPN

Het partijbestuur van de CPN zond zondagmorgen, 6 augustus, na het bekend worden van de lancering van het tweede bemande Sowjet-ruimtevaartuig het volgende telegram aan het partijbestuur van de CPSU:

„Hartelijke gelukwensen bij de lancering van Wostok II”.

De Waarheid, 7 augustus 1961.

86 bladz. ing. f 1.35

HET COMMUNISTISCH MANIFEST

Op 1 mei 1890 schreef Friedrich Engels:

„Proletariërs aller landen - verenigt U!” - slechts
weinige stemmen gaven antwoord, toen wij die woorden
de wereld in riepen, nu 42 jaar geleden . . . . .
. . . En het schouwspel van vandaag zal aan de kapi-
talisten en de grondeigenaars de ogen openen voor
het feit, dat vandaag de proletariërs aller landen inder-
daad zijn verenigd.”

PEGASUS

AMSTERDAM

COMMUNISME DE WERELD VAN MORGEN

DE VOLLEDIGE NEDERLANDSE TEKST VAN HET ONTWERP-PROGRAM VAN DE C.P.S.U.

Het waren Karl Marx en Friedrich Engels, die de dromen van een volmaakte samenleving een reële wetenschappelijke basis gaven. Zij maakten het socialisme van utopie tot wetenschap.

113 jaar zijn sinds het verschijnen van „Het Communistisch Manifest” verstreken.

Pas 44 jaar geleden veranderde de grote Socialistische Oktoberrevolutie het gezicht van de wereld, en reeds in de komende 20 jaar zal in het uitgestrekte gebied van Leningrad tot Kamtsjatka en van Kiew tot Nova Zembla het begin van het Communisme werkelijkheid worden.

geb. Prijs f 1.50

PEGASUS

AMSTERDAM

oktober 1961

Politiek en Cultuur

de inhoud:

Alles voor de vrede

Automatisering en automatie

Agrarische vraagstukken

21ste jaargang, nr **10**

40 cent

OKTOBER 1961

Alles voor de vrede	<i>H. Verheij</i>	417
Automatisering en automatie	<i>P. Bakker</i>	426
Agrarische vraagstukken	<i>K. Stek</i>	437
Documenten over de Duitse kwestie		442
Suriname — honderd jaar geleden	<i>J. Snellen</i>	445
De Franse vrienden van de PSP		452
CRITISCHE NOTITIES:		
Het hoofdproduct van Unilever		460
PARTIJDOCUMENTEN:		
De ruimtevaart van Titow		
Brief van het Partijbestuur van de CPN		462
Telegram van de CPN aan Amerikaanse Communisten		463
Congres Koreaanse Werkerspartij		463
CPN feliciteert Belgische Communistische Partij		463

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2.25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

Alles voor de vrede

Het is duidelijk, dat de verscherping van de internationale toestand — tot uitdrukking komend in de kwestie Berlijn — niet plotseling uit de lucht komt vallen, maar wel degelijk een algemeen politieke achtergrond heeft.

De imperialisten doen het voorkomen alsof de voorstellen van de Sowjet-regering tot een vredesverdrag met geheel Duitsland de directe oorzaak voor de spanning is.

Dat is een vreemde zaak.

Want hoe kan een voorstel dat erop gericht is de aanleiding tot spanningen en conflicten weg te nemen, oorzaak zijn van oorlog of spanning?

De vraag stellen is haar beantwoorden.

Het voorstel van de Sowjet-Unie was geen oorzaak van de huidige spanningen, maar het werd wél aanleiding tot verhoogde oorlogsactiviteit van hen, die beseften dat hen daardoor een middel om de oorlogsdreiging in stand te houden, kon worden ontnomen.

Dit vormt tegelijkertijd het bewijs dat de voorstellen van de Sowjet-regering een directe bijdrage leverden tot de vrede.

Zij kwamen tevens in een periode dat een dergelijke vredesdaad onmisbaar was om de oorlogskrachten een halt toe te roepen.

Waarom?

Het Amerikaanse imperialisme heeft in de afgelopen jaren tal van nederlagen geleden en heeft ook talrijke binnenlandse moeilijkheden op economisch gebied. In de laatste periode van de regering-Eisenhower werd dit min of meer openlijk toegegeven, maar toegeschreven aan de persoon van president Eisenhower, die „een vermoeid en oud man” was — niet in staat het Amerikaanse wereldrijk te leiden. Alles zou kunnen veranderen als er een nieuwe, energieke en jonge president kwam.

Dat was dan ook het thema voor de presidentsverkiezingen. De democraat Kennedy en de republikein Nixon werden voorgesteld als jonge, energieke, besluitvaardige en daadkrachtige personen, die alles beter zouden doen dan Eisenhower.

De Amerikaanse imperialistische krachten maakten zich op voor nieuwe, offensieve acties tegen het socialistische kamp. De verande-

ring van president werd hiervoor aangegrepen en er dienstbaar aan gemaakt.

Wie er president werd was van minder belang.

Kennedy won en werd als vredesapostel voorgesteld, een man met een geheel nieuwe aanpak der dingen. Om het onschuldiger te maken werd zijn vrouw erbij geëtaled als een goede moeder en modieus geklede vrouw. Met zó'n echtpaar op het Witte Huis kon de wereld niets meer gebeuren. . . . .

Maar wat is de werkelijkheid?

President Kennedy voerde de bewapeningslasten van de Verenigde Staten op tot een enorme hoogte. Ondanks de financiële moeilijkheden van de Verenigde Staten verhoogde hij de militaire uitgaven voor het fiscale jaar 1962 van 42.900 miljoen dollar — zoals door de regering van Eisenhower was voorgesteld — tot 47.500 miljoen dollar. Dit is de hoogste Amerikaanse militaire begroting in vreedstijd. Tevens dwong de Amerikaanse regering de andere NATO-landen hun militaire uitgaven te verhogen. .

Binnen de eerste 6 maanden van haar bewind voerde de regering Kennedy een overval door op Cuba; zij mengde zich actiever en uitgebreider dan de vorige regering in de binnenlandse aangelegenheden van Laos en zij nam tal van maatregelen om het neo-kolonialisme van de Verenigde Staten ingang te doen vinden in Afrika.

Die maatregelen waren ook gericht tegen de posities der andere koloniale mogendheden. Speciaal in Congo poogde zij listig gebruik te maken van de Verenigde Naties om haar doeleinden te bereiken.

Maar in het bijzonder werden de machtsposities in West-Europa versterkt.

De verhoogde bewapeningslasten der NATO-landen noemden wij reeds.

Daarnaast kreeg het voornaamste steunpunt van het Amerikaanse imperialisme in West-Europa — de Duitse Bondsrepubliek — extra aandacht. De roep om atoomwapens, het vorige jaar door de oud-nazigeneraals in hun „General-Memorandum” gedaan, werd nu onder leiding van Kennedy op zijn praktische uitvoerbaarheid bekeken.

Oorlogsminister Strauss ging naar Washington voor besprekingen en hij was zó enthousiast over zijn ontvangst en het begrip dat hij daar vond bij de regering-Kennedy, dat hij op 25 juli j.l. in Santa Rosa (Ver. St.) zei:

„De Tweede Wereldoorlog is nog niet ten einde.”

Deze uitspraak laat zien dat hij voor de revanchistische opvattingen van de Adenauer-regering „begrip” had gevonden.

Die opvattingen vonden wel hun duidelijkste uitdrukking in de uitspraak van minister Seebohm op een bijeenkomst van Sudetenduitsers in Aschaffenburg, op 9 oktober 1960. Hij verkondigde daar:

„Het gaat om de bevrijding van alle volkeren in Midden- en Oost-Europa en om de uitbreiding van het christelijke avondland over geheel Oost-Europa. Het moet echter spoedig gebeuren.”

De revanchisten, als voornaamste steunpunt van de Amerikaanse imperialisten, kregen uitbreiding van hun bewapening. Generaal Norstad voerde besprekingen met Adenauer over het opheffen van

de beperkende bepalingen van de Parijse Accoorden. Als gevolg daarvan werden afspraken gemaakt over de opvoering van de troepensterkte, de productie van oorlogsmaterialen en het soort van bewapening der Westduitse Wehrmacht.

Tegelijkertijd gingen zij - met instemming en onder leiding van de Amerikaanse reactionairen — over tot actieve en grootscheeps voorbereide provocaties en sabotagedaden tegen de Duitse Democratische Republiek, vooral in Berlijn.

Daardoor werd het oorlogsgevaar aanzienlijk vergroot.

De Sowjet-regering deed wat gedaan moest worden en nam maatregelen, die erop waren gericht deze oorlogshaard uit te schakelen.

Vandaar haar voorstellen tot een vredesverdrag.

Vandaar haar vastbeslotenheid om — indien de kapitalistische regeringen van Amerika, Engeland en Frankrijk dat niet willen — zelf met de DDR een vredesverdrag te sluiten om de toestand te regelen en het oorlogsgevaar te beteugelen.

De regering van de DDR nam als eerste stap ter beveiliging van de vrede en van haar zelfstandigheid, een aantal maatregelen in Berlijn om de infiltratie van saboteurs en provocateurs tegen te gaan.

De imperialisten en hun Westduitse bondgenoten proberen door te gaan; zij nemen tal van militaire maatregelen en verscherpen de toestand tot het uiterste. Daarom zag de Sowjet-regering zich genoodzaakt een aantal maatregelen te nemen die ten doel hadden haar militaire paraatheid op te voeren.

Zij nam o.a. het besluit tot hervatting van de kernproeven.

Haar besluiten zijn evenzovele waarschuwingen aan de imperialisten, om geen dolzinnige avonturen te beginnen.

De Resolutie van het Partijbestuur der CPN van 19 augustus 1961 zegt over het gevaar van de avonturierspolitiek der imperialisten:

„Zij zijn tot vertwijfeling gebracht door de grootse perspectieven van het socialisme en communisme, die zijn geschetst in het nieuwe program van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie en waarvan zij weten dat zij verwezenlijkt zullen worden.

Zij zijn in paniek geraakt door de successen van techniek en wetenschap in de Sowjet-Unie, de wereldhistorische vluchten van Gagarin en Titow, die tevens de achterstand van Amerika hebben aangetoond.”

(Politiek en Cultuur, sept. '61).

*

De reeds eerder aangehaalde „critiek” op generaal Eisenhower was een uitdrukking van de erkenning, dat het Amerikaanse imperialisme vele gevoelige nederlagen had geleden. In hun pogingen het getij te doen keren, gaan zij nu over tot een andere politieke strategie.

Eisenhower en Dulles voerden de politiek van „tot de rand van een oorlog” en het dreigement van „massale vergelding”.

De regering-Kennedy propageert thans de „beperkte oorlog” als een belangrijk middel om haar agressieve politiek door te drijven.

Kennedy heeft openlijk verklaard:

„In de jaren van de kloof (de Amerikaanse achterstand op de Sowjet-Unie inzake de raketbewapening — H.V.) verliest ons dreigement van massale vergelding zijn grootste kracht. In de jaren van de kloof zal de praktijk van onze „tot aan de rand van de oorlog” — diplomatie belangrijk minder succesvol zijn”.

Kennedy heeft daarom de strategie van „tot de rand van een oorlog” vervangen door de strategie van de „beperkte oorlogvoering”.

Hij en zijn medewerkers hebben daarbij verscheidene doelen op het oog.

Zij hopen er mee te bereiken, dat de algemene weerstand tegen de oorlog, die de laatste jaren steeds omvangrijker wordt, teniet wordt gedaan. Het moet als „geruststelling” dienen voor de mensen, die een algemene atoomoorlog vrezen.

Terecht stelt de verklaring van de Sowjet-regering over het besluit tot hervatting van de kernproeven vast, dat deze opvatting van de „beperkte oorlog” een grove leugen is die dient om de massa's te misleiden. Een beperkte oorlog loopt uit op een algemene oorlog met kernwapens, omdat ieder land — zowel de aanvaller als de aangevallene — zal trachten die oorlog te winnen.

Het begrip van de „beperkte oorlog” is uitgevonden om de mensen met de oorlogspolitiek te verzoenen.

De Amerikaanse imperialisten verwachten nóg meer van hun „beperkte oorlogvoering.” Deze opvatting moet de Verenigde Staten in staat stellen „snel en effectief” in de nationale bevrijdingsbeweging „waar dan ook” te interveniëren.

Ten tweede bestendigt die politiek de internationale spanning en zal er daarom toe bijdragen de bevolking te overreden zware defensielasten te dragen.

Verder kan het de „extreme” — lees: vredelievende — stromingen die voortdurend de politiek van de Amerikaanse reactie in de weg staan, beteugelen; zij geeft de economie een injectie en helpt op die manier het herstelprogramma van Kennedy, opgesteld om de crisisverschijnselen in Amerika te bestrijden.

De regering-Kennedy is, terwijl ze actieve voorbereidingen voor een totale atoomoorlog treft, daadwerkelijk bezig de beperkte oorlogvoering in de praktijk om te zetten.

Haar plotselinge overval op Cuba was een eerste experiment van haar nieuwe politieke strategie.

Dát is het verschil met de voorgaande Amerikaanse regering en dat maakt de situatie dreigender.

Eisenhower en Foster Dulles bedreigden eveneens de wereldvrede met hun „tot aan de rand van een oorlog”—politiek en in die periode kwamen er ook plaatselijke oorlogen voor. Maar deze „rand van een oorlog” is nog geen oorlog in werkelijkheid.

De politiek van Kennedy daarentegen — de „beperkte oorlog”-politiek — is dat wel.

James Reston, correspondent van de „*New York Times*” schreef op 17 juli:

„Gedurende de eerste zes maanden van de regering-Kennedy is de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten fundamenteel dezelfde gebleven als onder de regering-Eisenhower, maar ze is buigzamer en gewaagder geworden.”

In deze uitspraak ligt tevens het bewijs opgesloten dat de Kennedy-politiek van het Amerikaanse imperialisme een ernstige bedreiging vormt voor de wereldvrede.

Nu spitst zich de strijd toe in het hart van Europa, in Duitsland.

De gedachte aan een „beperkte oorlog” wordt ook gehanteerd bij de kwestie Berlijn.

Maar de praktijk van de oorlogsvoorbereiding laat al dadelijk het leugenachtige karakter ervan zien. In die oorlogsvoorbereiding zijn een aantal Europese landen ingeschakeld en ondergeschikt gemaakt aan het Westduitse militarisme. In Frankrijk, België en Nederland bevinden zich depots en oefenplaatsen voor de Bundeswehr, ja, ook Engeland is erbij betrokken.

Welke bedoelingen heeft het Westduitse opperbevel met deze inschakeling? Het heeft de bedoeling de wérkelijke omvang en sterkte van de Bundeswehr geheim te houden. Maar de voornaamste reden is, dat de Hitler-generaals zich op een atoomoorlog voorbereiden.

Daarvoor hebben ze een grotere spreiding van hun strijdkrachten nodig, waarbij tevens de mogelijkheid wordt geopend, Duitse militairen op geïsoleerde en geheime steunpunten te instrueren in de bediening van raketten en kernwapens.

In dat kader valt ook de samenwerking van het laboratorium van prof. Kistemaker met de Westduitse militaristen.

Ook de Amerikaanse atoombases in enige Europese landen, waaronder Nederland, zijn een bewijs van de misleidende stelling over een beperkte oorlogvoering. Want die Europese landen zijn ingeschakeld in de oorlogsvoorbereiding en zij hebben hun plaats toebedeeld gekregen in de strategische plannen van de imperialisten.

Dat betekent, dat het lot van Nederland onontkoombaar gekoppeld is aan de oorlogspraktijken van de regering-Kennedy en zijn helpers, de Westduitse revanchisten.

Het betekent ook dat de krachten in ons land, die deze verdragen afsloten en die dus verantwoordelijk zijn voor de aanwezigheid van de Amerikaanse atoombases en de Westduitse munitiedepots, een politiek voerden die voor ons land noodlottige gevolgen kan hebben. Die politiek diende anti-nationale en geen nationale belangen, zoals zo vaak wordt voorgewend.

*

Deze politiek vindt thans in Nederland zijn hoogtepunt in het bevel van de regering-De Quay.

Het Partijbestuur der CPN verklaarde dan ook in zijn reeds eerder genoemde resolutie:

„Maar deze regering blijft onbetrouwbaar voor de vrede. Zij is met handen en voeten gebonden aan de Amerikaanse „leiding”. In het bijzonder heeft de minister van Oorlog, Visser, uit-

spraken gedaan over de „verdediging” van de „status van West-Berlijn”, die voor ons land fatale gevolgen zouden hebben als zij zouden worden uitgevoerd.”

Verder zegt de resolutie:

„Nederland moet een nieuwe regering krijgen, die de garantie biedt dat zij ons land buiten een oorlog houdt en zijn veiligheid verzekert door neutraliteit, steunend op de nieuwe machtsverhoudingen in de wereld.”

Deze korte passages zijn richtinggevend voor de ontwikkeling van de strijd voor vrede en democratie. Zij signaleren het gevaar en geven aan, hoe ertegen te strijden met tegelijk het positieve perspectief dat valt te bereiken.

De regering-De Quay is de uitdrukking van de macht der monopolies en van de Duitsgezinde vleugel van onze kapitalisten.

Reeds op het Congres van de PvdA in november 1959 werd het ondemocratische karakter van deze monopolie-regering uit de doeken gedaan door Mr. Burger en Evert Vermeer. Zij spraken over confessionele machtswil, waarvan dit kabinet een uitdrukking was en over de conservatieve druk op het politieke leven.

Mr. Burger onthulde, dat de grote monopolies de dienst uitmaakten in zijn uitspraak:

„In het kabinet vaardigden zij vier van hun vroegere secretarissen af, want zelf hebben zij geen behoefte aan een ministersfunctie, wel wetende dat onder de huidige omstandigheden de werkelijke macht niet door een minister, maar door de economische machten achter de minister worden uitgeoefend”.

Maar terwijl de Communistische Partij haar stem verhoef en de strijd tegen deze monopolie-regering organiseerde en voerde, steunde de PvdA deze regering op alle essentiële punten van haar beleid.

Alle oppositionele geluiden waren bedoeld om haar aanhang gerust te stellen en kalm te houden; nergens trad de PvdA-leiding resoluut en met kracht op tegen de reactionaire politiek van de regering-De Quay.

Integendeel, in de PvdA waren de reactionaire krachten ook actief.

Zij wisten, met allerlei manipulaties, op hun Congres van '61 Suurhoff tot voorzitter gekozen te krijgen. Suurhoff, die op hun vorige congres niet eens in het partijbestuur was gekozen. . . .

Hier speelde de oorlogsvoorbereiding en — politiek een rol. Daarin paste ook de leiding van de PvdA, die daarvoor „betrouwbaar” was.

En Suurhoff was en is betrouwbaar voor De Quay.

Zij zijn oude kameraden van de Nederlandse Unie, de beweging die ons tijdens de bezetting met de Duitse overheersers trachtte te verzoenen.

Zo lezen we in hun toenmalige blad „De Unie”, No. 9, pag. 1, in een soort verklaring:

„Op buitenlands gebied wil de Nederlandse Unie positief meebouwen aan een nieuwe Europese orde. Zij wil niet langer, dat ons volk een plaats van afzondering inneemt tussen de volke-

ren van Europa, maar zij wil dat ons volk naast Duitsland in het komende Europa zijn plaats en zijn taak zal veroveren en vervullen."

De Quay is doende — zij het in een wat vertraagde uitvoering, deze uitspraak alsnog in de praktijk om te zetten. Voor hem geldt ook het woord van minister Strauss, dat de Tweede Wereldoorlog nog niet ten einde is. Ook hij, De Quay is nog bezig. . . .

*

Hoe was het mogelijk, dat figuren als De Quay in het Nederlandse politieke leven opnieuw een kans hebben gekregen en zelfs minister-president konden worden?

Het antwoord ligt in de oorlogspolitiek en de reactionaire politiek van het anti-communisme. De systematische ondermijning van de democratie schiep het klimaat voor de terugkeer van dergelijke figuren.

De uitkomst van de politiek van oorlogsvoorbereiding en het spelen op de kaart van de Westduitse militaristen tegen de Sowjet-Unie — ook van de PvdA-leiding — effende het pad voor deze krachten.

Die politiek is een last voor het volk; zij dreigt ons volk mee te sleuren in een afschuwelijke oorlog; zij ondermijnt de democratie, zoals wel heel duidelijk is gebleken door het nemen van militaire maatregelen buiten het parlement om en zij legt grote economische offers op de schouders van de werkende mensen.

De regering-De Quay is het politieke steunpunt van de Amerikaans-Westduitse krachten in ons land.

Daarom mocht deze regering, die al ettelijke malen dreigde te vallen door haar onpopulaire beleid, niet verdwijnen. De Amerikaanse imperialisten konden dat in het kader van hun versnelde oorlogsvoorbereiding en forcering van de toestand rondom Berlijn, niet hebben.

In Nederland moesten ook hogere bewapeningslasten worden doorgevoerd ten behoeve van de Amerikaanse miljardairs en de Nederlandse monopolies.

De Quay is hiervoor hun man.

Hij heeft reeds zijn sporen verdiend voor de kapitalisten. Hij begrijpt, hoe lastig de vakbonden kunnen zijn en dat zij in betekenis moeten worden teruggedrukt.

Hij verklaarde reeds in een redevoering tijdens de bezetting:

„Ten aanzien van de sociale opbouw in organisatorische zin zal men dus tot de nieuwbouw moeten komen. Ten aanzien van de sociaal-economische vraagstukken zullen werkgevers, arbeiders, middenstanders en boeren zich in vak-unies moeten samen voegen, waarbij dus op den duur de *afzonderlijke vakbonden zullen verdwijnen*” (cursief door ons H.V.) (Uit „De Unie”, No 2, pag 10).

*

Hier vinden we ten voeten uit het klassestandpunt van De Quay — enerzijds oorlog en uitbuiting en aan de andere kant vernietiging van de vakbeweging. Hij is aan dit standpunt trouw gebleven.

Daarmee hebben we ook de achtergrond van het brutale optreden van de regering-De Quay tegen de vakbeweging en de arbeidersklasse in de laatste jaren.

Die vakbeweging-hoe zwak en zelfs slecht haar leiding ook mag zijn staat het streven van De Quay en de door hem vertegenwoordigde monopolies in de weg. Hieruit moeten we onze conclusies trekken en de arbeidersklasse voorhouden, welk nut en welke betekenis de vakbonden kunnen hebben in de strijd voor hun belangen.

Thans méér dan ooit!

Niet alleen de sociale belangen der arbeiders vereisen een sterke vakbeweging maar ook het behoud van de vrede is ermee gediend.

Daarom is het zaak, de resolutie van het Partijbestuur van 19 aug. j.l. ook op dit punt ter harte te nemen, waar zij zegt:

„De tijd dringt tot het geven van nieuwe stimulansen door uitbreiding van de vredesbeweging en voor het tot stand brengen van eenheid van onderop in velerlei vormen, vooral in de rijen van de vakbeweging”.

In deze passage wordt de beweging voor de vrede tegelijk met de vakbeweging genoemd. Dat is terecht, omdat het streven naar behartiging van de belangen der arbeidersklasse één geheel vormt met de strijd voor de vrede.

Die strijd voor de vrede is geen abstracte, in de lucht hangende activiteit, maar die strijd heeft zijn sociale achtergrond en ook zijn sociale inhoud. De strijd voor de vrede is concreet gericht tegen het imperialisme. De arbeidersklasse is vanuit haar sociale positie de voornaamste anti-imperialistische kracht en daarom de voornaamste kracht in de strijd voor de vrede - zonder daarmee aan de betekenis van andere groeperingen tekort te doen.

De communisten spannen al hun krachten in, de arbeidersklasse te mobiliseren om actief te zijn voor de vrede. De verhoogde activiteit, die thans wordt vereist, kan worden opgebracht omdat de CPN in al de aan de orde zijnde vraagstukken steeds vroegtijdig stelling heeft genomen.

Tegen de monopolie-regering van De Quay stelt zij de strijd voor vernieuwing van de democratie en voor beperking van de macht der monopolies.

Tegen de aanval der reactie op de positie der georganiseerde arbeidersbeweging stelt zij de eenheid van vakbeweging; de eenheid in het NVV.

Tegen de valse opvattingen der pacifisten, of vermeende pacifisten, der PSP die bloedeloos en „objectief” zeggen stelling te nemen tegen alle bewapening, stelt zij de doelbewuste vredesstrijd op anti-imperialistische basis om daarmee het imperialistische oorlogsgevaar te keren.

Tegenover het oorlogsperspectief van de regering-De Quay stelt zij als enige politieke partij in Nederland het alternatief van de

neutraliteit en geeft daarmee het vredesverlangen in ons volk een reële grondslag en inhoud.

Alles voor de vrede, zegt de reeds eerder aangehaalde resolutie. Met de door de feiten bevestigde, krachtige politiek der CPN is dat een uitvoerbaar parool.

Alles voor de vrede, want de vrede is in gevaar!

De Kennedy-politiek werkt door in ons land en vindt zijn voorname steunpunt in de regering-De Quay.

Bestrijding van die politiek en die regering is bestrijding van het imperialistische oorlogsgevaar.

Die strijd heeft grote perspectieven.

De agressiviteit van het Amerikaanse imperialisme spruit niet voort uit zijn kracht, maar uit zijn zwakte. In de afgelopen jaren leed zij vele nederlagen.

Het socialistische kamp daarentegen ontwikkelt zich op stormachtige wijze. Het grootse program van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie bevestigt de schitterende toekomst van het communisme.

De koloniale en afhankelijke volkeren zetten hun opmars naar politieke vrijheid en economische zelfstandigheid voort.

Slag op slag moet het imperialisme incasseren.

Het heeft de laatste jaren zijn innerlijke zwakheid getoond, maar zijn roofdieren aard mogen wij niet onderschatten en daarom blijft waakzaamheid en actief optreden geboden.

Nu méér dan ooit — met de situatie rondom Berlijn!

Alles voor de vrede, luidt de leuze van onze partij.

Het betekent ook: *alles voor onze toekomst*.

De versterkte positie van de reactie in ons land hing en hangt samen met de toestand in West-Duitsland.

Een overwinning der volkeren, die het imperialisme in de kwestie-Berlijn doet terugdeinzen, heeft ook gevolgen voor de reactie in ons land. Ook haar positie wordt door zo'n nederlaag verzwakt en onze strijd bepaald mede, h^oe sterk die verzwakking zal zijn.

Dit onderstreept de waarheid, dat door onze actieve deelname aan de strijd de uitgangstellingen worden geschapen, die ons in staat stellen gebruik te maken van de politieke verzwakking der reactie.

Dan kan de arbeidersklasse een flinke sprong voorwaarts doen naar democratie en sociale vooruitgang.

Daarom: *Alles voor de vrede — alles voor de toekomst!*

H. VERHEIJ

Automatisering en automatie

De redactie van P. en C. wil terecht aandacht gaan besteden aan een steeds belangrijker wordend aspect van het maatschappelijke leven, n.l. de automatisering en de automatie.

Dit eerste artikel over het vraagstuk is niet bedoeld als een uitputtende behandeling van het onderwerp.

Wie zich enigszins in deze materie verdiept, weet welk een omvangrijk terrein hij moet overzien. Men moet verder bedenken, dat we nog maar aan het begin van een gigantische ontwikkeling staan. Het is tevens bekend, dat niet alleen (en uiteraard) over de vooruitzichten grote meningsverschillen bestaan tussen marxisten en de burgerlijke economen, maar ook — hoewel dan op onderdelen — tussen vertegenwoordigers van beide groepen onderling.

Laten we eerst de begrippen goed duidelijk maken.

Wanneer er over de huidige stand van de ontwikkeling van de techniek in de productie wordt gesproken, gebruikt men vaak de benaming automatisering. Bij nader inzicht blijkt dan een bepaalde verandering te bestaan over de vraag, waar de automatisering ophoudt en de automatie begint.

Er is echter een duidelijke grenslijn te trekken.

Waar ligt die grens?

Met de automatie treedt een nieuwe en werkelijk kwalitatieve verandering op, zij is het kenmerk van een nieuwe industriële revolutie, die, — we komen daar nog nader op terug — alleen onder het socialistische stelsel volledig voltooid kan worden.

Wat is het voornaamste kenmerk van de automatie? Welke kwalitatieve verandering heeft plaats gevonden? Deze bestaat daarin, dat de machine niet meer alleen de hand van de mens vervangt, maar eveneens bepaalde functies van zijn hersenen vervult.

Automatie is het stadium, waarin de machine in staat is zichzelf te corrigeren en zonodig bepaalde fabricagefouten op te vangen. Het kenmerk der automatie is zelfregeling. Hier ligt de grens met het voorafgaande mechanisatiestadium, de automatisering.

Wanneer wij spreken over een automaat (automatisering), dan bedoelen we een geperfectioneerd mechanisme als b.v. overbrengingsmachines in een autofabriek, die geheel automatisch aan de lopende band werken. Steeds wanneer een carter er voor komt, treden de boren automatisch in werking en trekken zich vanzelf terug.

Maar dit is evenmin automatie als b.v. een drankenautomaat, die, laten we zeggen bij koud weer, een warme grog aanbiedt, maar bij hogere temperatuur geen flesje limonade.

Waarom niet? Omdat in beide voorbeelden de karakteristiek van de

operaties is, dat ze eens en voor altijd geregeld zijn volgens een nauwkeurig en onbewegelijk mechanisme. Dit mechanisme is niet in staat zich aan een nieuwe situatie aan te passen.

*

De mens handelde in de eerste fase van zijn ontwikkeling met blote handen en daarna met bijna blote handen. Maar zeer snel probeerde hij zijn handen met verstandig gebruik van materiële voorwerpen te verlengen, stenen, stokken, enz. Dit zijn dus gereedschappen, waarvan de ontwikkeling enorm versneld werd, dank zij het gebruik van de eerste metalen.

De karakteristiek van gereedschappen is, dat zij altijd door de hand van de mens gehanteerd worden.

Dat is ook de karakteristiek van de later opkomende machines, die alle mechanismen zijn, die een beweging produceren op bevel van de hand van de mens.

Eerst in de 18de eeuw kwam de mens op het idee om het gereedschap aan te passen aan een motor, die de hand van de mens vervangt. (De belangrijkste data hierbij zijn: 1753 - uitvinding door John Wyatt van de spinmachine en 1782 - de eerste bruikbare stoommachine van James Watt.)

De snelle ontwikkeling van de machines daarna, tot en met de automatisering in deze tijd, heeft ondanks de enorme perfectionering geen verandering gebracht wat betreft het principe van het vervangen van de hand van de mens door de motor.

Of een weefmachine wordt voortbewogen door een stoommachine, een dieselmotor of zelfs door een atoommotor, verandert niets aan het principe dat ten grondslag ligt aan de werktuigmachine, die het tijdperk van de moderne industrie voor de mensheid inluidde.

De ontwikkeling van de moderne industrie ondergaat echter in dit tijdperk een nieuwe revolutie — de tweede industriële — door de overgang van de automatisering naar de automatie.

Deze revolutie is niet alleen gaande in de socialistische landen, (in het bijzonder in de Sowjet-Unie) maar ook in de kapitalistische landen, vooral in Amerika.

Natuurlijk gaat de technische vooruitgang in het kapitalistische stelsel gepaard met verscherping van de innerlijke tegenstellingen. Het zou echter een vergissing zijn te menen, dat in het kapitalisme geen technische vooruitgang meer mogelijk is.

De ontwikkeling in ons eigen land na de Tweede Wereldoorlog b.v. en vooral in de laatste jaren, toont dit aan.

In Amerika heeft de jongste vooruitgang van de electronica (lampen, buizen, halfgeleiders) het sinds enige jaren mogelijk gemaakt inrichtingen voor retro-reactie te produceren. Dit zijn inrichtingen, die bij het optreden van veranderingen in een productieschema zelfstandig „bevelen” uitzenden, die het productieproces aan de gewijzigde omstandigheden aanpassen.

Zo controleert bijvoorbeeld het Amerikaanse electronische apparaat „GEDA” de productie en verdeling van de door negen centrales

geproduceerde elektrische stroom en bedient daarmee een gebied van 9000 vierkante mijl.

Het apparaat controleert de hoeveelheid verbruikte elektrische stroom, de sterkte daarvan met betrekking tot elk van de 35 generatoren en zorgt er tegelijkertijd voor, dat de stroom op de meest effectieve wijze wordt gecoördineerd met betrekking tot de deels oude en deels moderne bedrijfsuitrustingen, en dergelijke, in dat gebied. Gelijktijdig berekent de „GEDA” de kosten van de kolen per fabriek, het calorieëngehalte van de steenkool, de relatieve vochtigheid, de kenmerken van de elektrische lijnen enz.

Bovendien belast de „GEDA” zich met ontelbare berekeningen, o.a. het begroten van de electriciteits-abonnementsprijzen, de voorziening van de toekomstige vraag onder verschillende omstandigheden en de oplossing van nog vele andere problemen.

Soortgelijke „robots” zijn in de Sowjet-Unie ingevoerd.

De Spaarkas van Parijs bezit sinds 3 juli 1959 een electronische ordinator, die de vier miljoen rekeningen van haar 22 centra van Parijs controleert. Deze ordinator is werkelijk een electronisch wonder, dat in staat is alle berekeningen te maken voor het bijhouden van de boekhouding met inbegrip van het berekenen van renten, e.d.

De ordinator is in staat 78.000 rekenkundige operaties per minuut te doen en in dezelfde tijd 20.000 geperforeerde kaarten te „lezen”.

Aan deze installatie is een drukkerijmachine verbonden, die in staat is duidelijk de nieuwe situatie op de diverse rekeningen weer te geven en wel in een tempo van 150 regels per minuut.

Deze voorbeelden zijn misschien voldoende om aan te tonen, dat de automatie, die nog in haar prille beginstadium staat, maar zich bijzonder snel ontwikkelt, een revolutie betekent.

Hierbij dienen wij voortdurend het verschil tussen automatisering en automatie in het oog te houden.

In onze gemoderniseerde textiel fabrieken b.v., waar men op grote schaal „automatische weefgetouwen” heeft ingevoerd, gaat het om automatisering: het zijn machines, die volgens een vast program, dat slechts door ingrijpen van de mens veranderd kan worden, te werk gaan. Is dit program eenmaal vastgesteld, dan werkt de machine het automatisch af en herhaalt het zonder enige verandering. Maar wanneer wij over automatie spreken, dan bedoelen wij electronische ensembles, die in staat zijn functies uit te oefenen, die tot nu toe uitsluitend door de menselijke geest konden worden uitgevoerd.

*

We willen in het bestek van dit artikel niet ingaan op de gevolgen van deze tweede industriële revolutie onder socialistische verhoudingen.

Wat dit betreft kunnen we volstaan met verwijzing naar het 20-jaren plan van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie¹⁾ waarin we lezen:

„Het communisme waarborgt de gestadige ontwikkeling van de

¹⁾ Uitgegeven bij Pegasus onder de titel: „Communisme de wereld van morgen”, Ontwerp-program van de CPSU. Prijs f. 1.50.

maatschappelijke productie en een hoge arbeidsproductiviteit op basis van een snelle wetenschappelijk-technische vooruitgang; het rust de mens toe met de meest perfecte en machtige techniek, het verheft de beheersing van de natuurkrachten door de mensen tot ongekende hoogte en biedt de mogelijkheid op steeds groter schaal en vollediger de elementaire natuurkrachten baas te worden. Er wordt een hogere trap bereikt van planmatige organisatie van de gehele maatschappelijke economie, terwijl het meest doelmatige en verstandige gebruik van de materiële rijkdommen en reserves aan arbeidskracht wordt gegarandeerd, teneinde aan de toenemende behoeften van de leden der maatschappij te kunnen voldoen”.

En verder:

„In de loop van 20 jaar wordt op massale schaal de totale automatisering van de productie ingevoerd, waarbij steeds meer overgegaan zal worden tot automatische afdelingen en ondernemingen. In snel tempo zullen zeer perfecte systemen voor automatische besturing worden ingevoerd. Het is noodzakelijk op grote schaal de toepassing te organiseren van cybernetica, van electronische rekenmachines en besturingsinstallaties in de productie, bij wetenschappelijk onderzoekingswerk en bij constructie- en projectiewerkzaamheden, bij planbecijferingen en bij calculatie, statistiek en beheer”.

Hoe staan de zaken onder het kapitalisme?

Onder de heerschappij van het monopoliekapitaal richt de technische vooruitgang zich tegen de arbeidersklasse en het gehele volk.

Het imperialisme gebruikt de technische vooruitgang bij voorkeur voor oorlogsdoeleinden en richt in wezen de verworvenheden van de menselijke geest tegen de mensheid zelf.

In zijn algemeenheid gezien remt het imperialisme de ontwikkeling van de moderne productiekrachten steeds meer.

Deze ontwikkeling wordt beheerst door de objectieve wetten van het kapitalisme. De productie om de maximumwinst, de private eigendom van de productiemiddelen, de concurrentie tussen de nationale en internationale monopolies, (sprekend tot uitdrukking komend in de ontwikkeling van de raketten-techniek in de Verenigde Staten) — dit zijn de remmende factoren op deze ontwikkeling.

Toch, zoals reeds gezegd, zou het een vergissing zijn te veronderstellen, dat verdere ontwikkeling onder kapitalistische verhoudingen niet meer mogelijk is.

We geven hier nog enige voorbeelden van de situatie in Frankrijk, waar in een later stadium dan in de Verenigde Staten en West-Duitsland, van een snelle ontwikkeling van de moderne productiemiddelen sprake is geweest.

In het algemeen kan men zeggen, dat in Frankrijk de automatie het meest ontwikkeld is in de petroleumindustrie en de petrochemie, de gasindustrie, de atoomenergie, de elektrische energie en de telecommunicatie. Te Parentis is het winnen van petroleum b.v. volledig automatisch.

Met directeur en stenotypiste inbegrepen wordt 1.500.000 ton petroleum per jaar door 87 personen gewonnen. De hoeveelheid brandstof is gelijk aan 2.100.000 ton kolen, waarvoor tot voor kort nog 10.000

mijnwerkers (onder- en bovengronds) nodig waren. Te Lacq wordt aardgas automatisch gewonnen. 800 mensen, arbeiders en kader, zijn voldoende om 2000 miljoen kubieke meter gas per jaar en bijna een miljoen ton zwavel te winnen.

Uiteraard moet de vraag gesteld worden, hoe de stand van zaken in ons eigen land is, waar we na de Tweede Wereldoorlog een enorme industriële ontwikkeling hebben meegemaakt en nog meemaken. Deze ontwikkeling is gepaard gegaan met de toepassing van automatisering en een begin van automatisme, in het bijzonder bij de monopolies van wereldformaat die ons land kent, n.l. Philips, Shell, de Unilever en de AKU, maar ongetwijfeld ook in tot andere bedrijfstakken behorende industrieën.

Voorop gesteld moet worden, dat voldoende officiële gegevens hierover niet voorhanden zijn. Men mag echter aannemen, dat b.v. de nieuwe raffinaderijen in Pernis nog moderner zijn dan de Franse.

Vast staat verder, dat de automatisering in tal van bedrijfstakken zeer ver gevorderd is, maar dat de toepassing van de automatisme hier overigens nog in zijn prilste kinderschoenen staat.

Wat betreft de automatisering werden kortgeleden gegevens bekend gemaakt over de textielindustrie in ons land, waar juist de afgelopen jaren een razend snelle modernisering plaats vond en nog plaats vindt in het kader van de concentratie in deze industrie.

Bij de NV Nijverdalen-Ten Cate, die van de totale 35.000 nog in Nederland zijnde weefgetouwen er 8000 bezit en daarmee 25 pct van de katoenproductie in ons land beheerst, is 74 pct van de productiemiddelen thans geautomatiseerd, waardoor ongeveer 90 pct van de totale productie van dit concern door geautomatiseerde getouwen wordt opgeleverd. Op 16 juni j.l. werd te Almelo de 2500ste Picanol-weefautomaat geplaatst²⁾.

In Nederland nam de automatisering in de textielindustrie in de afgelopen vijf jaar snel toe. Thans zijn 45 pct van het totaal aantal getouwen automatisch.

Andere voorbeelden zijn b.v. de automatisering bij de beveiliging van de Spoorwegen, (overgangen, seinwezen, wissels e.d.) in de machine-industrie, bij de Hoogovens, de DAF-autofabriek, enz.

Afgezien van de petrochemie (Shell-BPM) is een begin van invoering van automatisme gemaakt bij de telecommunicatie (PTT), terwijl bekend is dat Philips zich druk bezig houdt met de ontwikkeling van halfgeleiders ten behoeve van elektrische apparatuur en hele installaties voor automatisme.

Het is evenwel opvallend dat zich vooral op het gebied van de administratie een razend snelle ontwikkeling heeft voltrokken. Zij werd ingeleid door de vestiging van Amerikaanse en Engelse fabrieken, die zich vooral op dit gebied hebben toegelegd. Maar er zijn ook Nederlandse ondernemingen zoals Electrologica (een dochtermaatschappij van de NILLMIJ-verzekeringsonderneming), die zich speciaal toelegt op het ontwikkelen van ultra-snelle elektronische reken- en telinstallaties.

Bekend is b.v. dat de Staatsmijnen hun gehele loonadministratie en

²⁾ Picanol — NV Picanol Weefautomaten Industrie te Ieperen (België).

die van de Domaniale Mijnen door een machtige rekenmachine laten uitvoeren.

Hetzelfde is het geval met de textielondernemers in Twente, die zich ondanks de kapitalistische concurrentie verenigd hebben en samen gebruik maken van een computer (electronische reken- en boekhoudmachine) die in een handomdraai de loonadministratie volbrengt.

Verder is bekend, dat de KLM een computer heeft in Den Haag, die het werk verricht waarvoor anders minstens 500 administratieve krachten nodig waren, hoewel zij de beschikking hadden over de meest moderne automatische kantoormiddelen.

De Giro in Den Haag krijgt binnenkort de beschikking over een computer, die de daar nu werkende 3000 ambtenaren zal vervangen en daarbij nog voldoende „ruimte” over heeft een belangrijke uitbreiding van het giroverkeer te verwerken.

Verder zijn er de afgelopen tijd zogenaamde administratiekantoren opgericht, die het administratiewerk van tientallen middel- en grote ondernemingen tegelijk kunnen verwerken.

Van en door de Amerikaanse IBM vervaardigde computer, de „1401” zijn er 45 voor gebruik in Nederland besteld en gedeeltelijk reeds geleverd. Zo heeft o.a. de Unilever nu een „1401” in bezit, waardoor haar administratie enorm werd versneld.

Deze „1401” bestaat uit drie delen:

Een centrale verwerkingseenheid, die de berekeningen uitvoert (3000 optellingen en aftrekkingen per minuut!), die zelfstandig beslissingen neemt en het geheugen van de „1401” vormt.

Voorts de lees- en ponsseenheid, die 800 kaarten per minuut kan verwerken en tenslotte het afdrukmechanisme, dat per minuut 400 regels met 132 tekens op papier kan zetten.

De capaciteit is 50 gevarieerde nota's per minuut, met tot in details uitgevoerde berekeningen, kortingen e.d.

Met deze schets van de situatie moeten we volstaan. Een nauwkeuriger overzicht echter is ongetwijfeld noodzakelijk om een beter inzicht te krijgen in de technische ontwikkeling in ons land.

*

Uit tal van studies blijkt, en dat is ook logisch, dat de uitrusting van een bedrijf gebaseerd op automatisering en automatie, onvergelijkelijk veel kostbaarder is dan met de klassieke productiemiddelen. Daarvoor zijn enorme investeringen aan vast kapitaal nodig, die onder kapitalistische verhoudingen slechts rendabel zijn op de nadrukkelijke voorwaarde, dat massaproductie, afzet en afschrijving van de installaties in de kortst mogelijke tijd zijn gegarandeerd.

Maar ononderbroken technische vooruitgang maakt in vele gevallen het betreffende materiaal alweer volledig verouderd en vervallen, terwijl het nog in gloednieuwe staat verkeert. (Electronische apparaten blijken al verouderd, voordat de ontwerpen de tekenskamer hebben verlaten!)

Dat is b.v. reeds het geval bij de Giro, waar het vorige jaar een bestelling voor een computer is gedaan, die, wanneer hij het volgende

jaar geplaatst wordt alweer verouderd is, zoals insiders beweren.

De directie van de IBM verklaarde o.m., dat zij talloze „1401”'s aan binnenlandse en buitenlandse firma's hoopt te kunnen afleveren. De ontwikkeling van de electronica gaat echter zo snel, dat ieder ogenblik nieuwe machines worden ontworpen.

Dit is ook één van de redenen, waarom in het kapitalistische stelsel alleen de grootste ondernemingen (of concentraties daarvan) zich kunnen veroorloven hun bedrijven te baseren op automatisering en automatie.

Dat betekent onherroepelijk verdere concentratie en versterking van de macht van de monopolies, dat wil zeggen versnelling van de tegenstellingen in het kapitalisme.

Niet alleen zullen de tegenstellingen tussen monopolies en niet-monopolistische bourgeoisie groeien, ook het probleem van de afzetgebieden zal zich juist met de ontwikkeling van de automatie nog veel scherper doen gelden.

De kapitalistische propagandisten van de automatisering en de automatie beweren dat dit allemaal zal moeten leiden tot een verlaging van de prijzen, vanwege de geweldige hoeveelheid goederen die geproduceerd zullen worden en reeds worden geproduceerd.

In geen enkel kapitalistisch land is dit echter het geval, hoe men ook zoekt. Vooral niet in Amerika, waar de automatie het verst is gevorderd. Ook in Nederland, hoewel ons land in de technische ontwikkeling zeker niet voorop gaat, is dit niet het geval.

De verdere mechanisatie en automatisering in de metaalindustrie, die volgens de laatste cijfers van de Hollandse Bank Unie mede tot gevolg had dat de productie sedert 1953 met bijna 100 pct is gestegen (in 1959 en 1960 met 45 pct!) en waarvoor alleen al in 1960 ruim twee miljard gulden werd geïnvesteerd, grotendeels uit eigen middelen, had nergens tot gevolg dat de prijzen van metaalwaren zijn gedaald.

Evenmin daalden de prijzen van de Philipsproducten, de staalprijs van de Hoogovens, of de prijs van de katoenen stoffen, die als gevolg van de enorm gestegen productiviteit (o.m. in zulke overheersende bedrijven als Nijverdal-Ten Cate) toch zeker hadden moeten volgen — volgens deze propagandisten althans.

Het tegendeel is waar. De oorzaken daarvan zijn bekend. Immers, de productie dient om de maximumwinst voor de kapitalisten, die inderdaad wel ongekend is gestegen, te verzekeren. En de voornaamste bedoeling van monopolievorming is juist het hooghouden van de prijzen.

Sommige propagandisten van de automatisering en de automatie beweren, dat de winsten die uit de enorm stijgende productiviteit voortkomen, belangrijke loonsverhogingen mogelijk maken. De feiten bewijzen wel de mogelijkheid hiertoe, maar het verzet der monopolies tegen loonsverhoging wordt daarom niet minder!

Een gemengde commissie van het Amerikaanse Congres heeft aangetoond, dat van 1889 tot 1953 de productiviteit in de elektrische industrie 17,64 maal is toegenomen, de lonen 2,89 maal.

In de rubberindustrie is de productiviteit 8,78 maal vermenigvuldigd, tegen de lonen 3,71 maal.

In Frankrijk b.v. steeg de productiviteit de laatste tien jaar met meer dan 40 pct, terwijl de koopkracht van de lonen zich op hetzelfde peil beweegt.

In Nederland is de toestand als volgt:

Volgens de officiële regeringscijfers is de gemiddelde productiviteit in de totale industrie over 1960 en de eerste helft van 1961 met ruim 18 pct gestegen.

In de metaalindustrie was dat minstens 25 pct. En hoe staat het b.v. met de metaallonen? Na maandenlange acties en stakingen werd per 1 juli j.l., dus na de periode waarop die 25 pct slaan, met veel pijn een dubbeltje per uur toegestaan, dat wil zeggen gemiddeld amper 5 pct.

Deze voorbeelden bewijzen dus, dat de uitbuiting en de productie van meerwaarde enorm zijn toegenomen.

Inderdaad zijn de ontwikkeling van de techniek, de automatisering en vooral de automatie, wat de productie betreft, een enorme sprong vooruit.

Dit leidde o.a. in ons land vanaf 1945 tot relatieve vermindering van de loonkosten, mede als gevolg van de zogenaamde geleide en daarna vrije of vrijere loonpolitiek.

Loonsverhoging is niet dan na steeds feller en omvangrijker wordende loonacties en stakingen tot stand gekomen en deze blijven desondanks steeds verder achter bij de door de stijgende productiviteit enorm snel stijgende kapitalistische superwinsten.

*

Dan is er het vraagstuk van de werkgelegenheid.

Hoewel dit in ons land in de praktijk direct nog geen rol speelt, — integendeel worden in alle takken van bedrijf, ook in de administratieve sector, op dit moment steeds meer arbeidskrachten gevraagd — dwingt ons de ontwikkeling in het bijzonder in Amerika ons hiermee bezig te houden.

De onheilspellende cijfers omtrent de werkloosheid en gedeeltelijke werkloosheid in Amerika zijn bekend.

Bij de beoordeling van de oorzaken van deze massawerkloosheid in de Verenigde Staten moeten we rekening houden met de conjunctuurontwikkeling.

De Amerikaanse kapitalisten hebben van de jongste economische crisis van 1957—1958 geprofiteerd om massa's arbeiders op straat te werpen, die niet weer of slechts gedeeltelijk, in het verloop van de daarop volgende economische opleving, in het productieproces zijn opgenomen.

Het aantal werklozen is gedurende de nieuwe economische crisis van 1960—1961 weer schrikbarend toegenomen tot een totaal van ruim 5 miljoen geheel en nog eens 4 miljoen gedeeltelijk werklozen.

Hierbij speelt de „technologische werkloosheid” als gevolg van de

technische ontwikkeling die steeds minder arbeiders verlangt, een zeer belangrijke rol.

Een Amerikaanse vakbondsfunctionaris, Harry Bridges, verklaarde hierover in een interview met het weekblad *Nieuwe Tijden-Moskou*:

„In de laatste tien jaar hebben mechanisatie en automatisering en toepassing van de automatie onze groot-industrie volledig veranderd.

En de gevolgen? De werkloosheid neemt toe, meer nog, geen enkele vakbond, geen zakenman of politicus weet een remedie, ook Kennedy niet.

De automatisering en automatie heeft de arbeiders in de staal- en automobieliindustrie het zwaarst getroffen. In de staal-industrie werden daardoor 100.000 arbeidsplaatsen „verslonden” 150.000 staalarbeiders zijn werkloos, 350.000 gedeeltelijk werkloos.

Volgens de berekeningen zullen van de 26 miljoen jonge mensen die in de komende tien jaar werk zoeken, 30 pct hun middelbare opleiding, en 2,5 miljoen zelfs de lagere school niet beëindigen”.

Een paar jaar geleden telden de Amerikaanse spoorwegen in alle rangen nog twee miljoen man personeel. Thans zijn er minder dan 800.000 man in hun dienst.

Nog maar enkele jaren geleden waren er 700.000 mijnwerkers, thans 200.000.

Sinds 1955 is het gebruik van de telefoon in de Verenigde Staten met 29,6 pct toegenomen en het aantal in gebruik zijnde toestellen met 31,4 pct. De werkgelegenheid in de telefoonindustrie daalde met 6,2 pct.

In de loop van dit jaar worden niet minder dan 10.000 computers op de kantoren geïnstalleerd, waardoor naar schatting niet minder dan 350.000 kantoorbetrekkingen worden geëlimineerd.

Dit alles laat zien, dat automatisering en automatie in de Verenigde Staten op het gebied van de werkgelegenheid reeds onuitwisbare sporen hebben achtergelaten.

Er is dan ook geen twijfel mogelijk dat de automatisering en vooral de automatie zal leiden tot het versterken en accentueren van één van de gebreken van het kapitalisme, n.l. chronische werkloosheid.

Maar dat mag, zoals reeds gezegd, niet los gezien worden van de conjunctuurgang. Het is gemakkelijk te begrijpen — we maken het zelf mee — dat de automatisering en de automatie in een periode van opbloei van de economie niet dezelfde gevolgen hebben en niet kunnen hebben als in een periode van economische crisis.

De ervaring in de Franse autofabriek Renault b.v. is, dat ondanks de in deze industrie reeds geschetste ontwikkeling, de vraag naar automobielen zodanig was en nog is, dat zelfs veel meer mensen nodig waren om aan die vraag te kunnen voldoen.

Zo is het in ons land b.v. ten aanzien van het administratieve personeel.

In de nog steeds voortdurende conjuncturele opgang neemt ook de omvang van de onproductieve arbeid nog steeds toe.

Ondanks het feit, dat elektronische rekenmachines nu in één slag duizenden administratieve krachten vervangen, blijft de vraag daarnaar stijgen.

Een soortgelijke toestand ontmoeten we in de chemische industrie, bij Philips en de Hoogovens, waar het aantal arbeiders, ondanks snel toenemende automatisering en als gevolg van de snellere uitbreiding van de vraag naar hun producten, stijgende is.

Maar overal is het kenmerk hetzelfde: de vraag naar arbeidskrachten blijft — relatief gesproken — ten achter bij de omvang der investeringen.

Er zijn echter enkele takken van bedrijf, waar reeds het punt is bereikt, dat het aantal arbeidskrachten ook absoluut achteruit gaat. Dit is het geval bij de Spoorwegen, hoewel hier de verhoudingsgewijs slechte arbeidsvoorwaarden meespreken.

Duidelijker is de situatie in de textiel-industrie, waar het aantal arbeiders ondanks de enorme productiestijging van 1955 tot 1960 terugliep van 121.800 tot 120.300. Maar het duidelijkst tekent de ontwikkeling zich in de mijnindustrie af. Hier liep het aantal ondergrondse arbeiders in de periode 1957—1960 terug van 21.589 tot 18.896 en van de bovengrondse arbeiders van 7.231 tot 6.715 bij een stijgende productie per arbeider. (De blijvende vraag wordt veroorzaakt door de zich snel uitbreidende chemische fabrieken van de Staatsmijnen en haar „overige” bedrijven.)

*

Wat zullen echter de gevolgen zijn voor de werkgelegenheid, wanneer aan de huidige hoogconjunctuur een einde komt? Dit is geen theoretische vraag, aangezien steeds meer burgerlijke economen tot de opvatting neigen, dat zij haar hoogtepunt heeft overschreden en de tekenen van een „verflauwing” van de conjunctuur in West-Europa toenemen.

Een voorproefje hebben wij reeds tijdens de zogenaamde recessie van 1957—1958 gehad, hoewel toen de uitwerking op de Nederlandse economie zelfs betrekkelijk zwak was.

Al deze overwegingen leiden ons tot de overtuiging, dat de strijd van de arbeiders en hun vakbonden in de kapitalistische landen voor verkorting van de werkdag wel in een bijzondere mate urgent wordt.

Meer dan ooit, juist in verband met het verdedigen van de werkgelegenheid, is het zaak deze strijd in versterkte mate voort te zetten en met spoed de reeds voor de Tweede Wereldoorlog aangeheven leus: de 40-urige werkweek (5x8 uur) te verwezenlijken.

De tijd daarvoor is nu rijp. In neergaande conjunctuur, met de onmiddellijke gevolgen van de automatisering en de automatie, is dat veel moeilijker, temeer daar de monopolisten juist bij een overschot aan arbeiders eerder tot verlenging van de arbeidstijd zullen overgaan, hetgeen in Amerika nu reeds het geval is.

In het maandblad „*Vrede en Socialisme*” heeft in de afgelopen

maanden een uitvoerige gedachtenwisseling op internationaal niveau plaats gevonden met betrekking tot de structurele veranderingen in de arbeidersklasse in de kapitalistische landen.

Zonder hierop nader in te gaan is het wellicht interessant de jongste officiële cijfers voor ons eigen land te geven. Deze cijfers, die verstrekt zijn door het CBS, zijn het resultaat van een in 1959 gehouden proeftelling, betrekking hebbende op 10.000 personen.

Hieruit blijkt dat er veranderingen in de samenstelling van de beroepsbevolking plaats vinden, die een gevolg zijn van de industriële ontwikkeling en de ingrijpende technische veranderingen.

Uit deze voorlopige gegevens, die vooruitlopen op de resultaten van de beroepstelling 1960, blijkt het volgende:

Het aandeel van de beroepsbevolking, die in de industrie werkt, is sinds 1947 van 35 op 41 pct gestegen. Het aandeel van handel en verkeer in het totaal der beroepsbevolking steeg van 21 op 24 pct en dat van de overige diensten van 20 op 21 pct.

Deze cijfers weerspiegelen de achteruitgang van de betekenis van de landbouw, die in 1959 nog slechts 11 pct der beroepsbevolking werk gaf tegen 19 pct in 1947.

Maar in het kader van onze beschouwing zijn de meest belangwekkende gegevens de volgende: In 1947 kwamen op elke 100 loon- en salaristrekkers 37 employees en 63 handarbeiders voor. In 1959 waren deze cijfers resp. 42 en 58. Zij wijzen uit, dat de tendentie die men in alle ontwikkelde kapitalistische landen vindt — de snellere uitbreiding van het aantal werkers die niet direct bij de productie zijn betrokken — ook in ons land werkzaam is. Zij bevestigen verder de snelle stijging van de productiviteit per arbeider. Zij onderstrepen de hierboven reeds besproken tendentie, dat het aantal nieuwe arbeidsplaatsen in de industrie bij de investeringen en de stijging van de productie ten achter blijft.

Hiermede willen wij onze voorlopige opmerkingen over het vraagstuk van automatisering en automatie besluiten.

Verdere bestudering van de ontwikkeling van de aan de gang zijnde tweede industriële revolutie onder de verhoudingen van het staatsmonopolistische kapitalisme is zeer noodzakelijk.

Niet alleen, zoals gezegd, omdat deze revolutie de motor is tot verscherping van de tegenstellingen die het kapitalisme eigen zijn. Maar in niet mindere mate, omdat de toepassing van moderne kapitalistische loonsystemen op basis van de in deze ontwikkeling steeds verder voortschrijdende arbeidsdeling en specialisatie, voor de loonstrijd van grote betekenis is.

Willen we verder met toenemend succes de arbeiders en beambten in ons monopolistische land op een juiste wijze de weg wijzen en hen helpen, o.a. ook bij het tot stand brengen van de zo noodzakelijke machtsvorming van de arbeiders in het NVV, dan is het onze plicht ernstig te blijven werken aan de studie van de ontwikkelingstendenties, die zich nu in de kapitalistische productiewijze voordoen.

P. BAKKER

Agrarische vraagstukken

Als men de stamboom van de familie der moderne arbeidersklasse zou nagaan, zou heel gemakkelijk aangetoond kunnen worden, dat zij in hoofdzaak afkomstig is uit de kring der boeren. In het feodale tijdperk vervulden delen van de met handen en voeten aan de grondbezitters gebonden boeren als onvrije handwerkers de rol van de arbeiders. Uit de horigheid gevluchte boeren vonden in de opkomende steden een onderdak en leverden het materiaal voor het stedelijk proletariaat der middeleeuwen. Met de opkomst echter der kapitalistische industrie ontstond uit de van hun grond verdreven boeren de arbeidersklasse.

De geschiedenis laat ons dus zien, dat de arbeidersklasse en de boeren wat hun oorsprong betreft gelijken zijn. Dit wordt tevens bewezen door de plaats, welke de arbeiders en boeren in de maatschappij innemen. De boeren moeten evenals de arbeiders door lang en hard werken hun brood verdienen en worden hierbij zonder pardon op de meest scherpe wijze uitgebuit door de kapitalisten. Wat ze naast hun herkomst en plaats dus ook gemeen hebben is hun vijand, n.l. het kapitaal.

Marx en Engels toonden reeds in hun tijd aan, dat in het wezen van de zaak de uitbuiting van de boeren en arbeiders zich alleen in de vorm waarop het gebeurt onderscheidt, doch dat de uitbuiting dezelfde is.

Ongeacht het optreden van de verdedigers van het kapitalisme, daaronder ook gerekend de rechtse leiders van de PvdA als zou het marxisme verouderd zijn en niet in onze moderne samenleving passen, kunnen we vaststellen dat de leer van het marxisme-leninisme ook in onze tijd zijn volle geldigheid heeft behouden. De door Marx ontdekte wet van de kapitalistische accumulatie werkt ook in de landbouw. Hierdoor vindt een grote differentiatie plaats onder de boeren, waardoor de tegenstelling tussen de rijke boeren en de kleine landbezitters steeds belangrijker wordt. De grote boeren zijn zelf kapitalisten en in sommige gevallen met de monopolies verbonden, terwijl de kleine boeren meer en meer in de rijen van de arbeidersklasse terechtkomen of in steeds grotere afhankelijkheid geraken van de banken, verzekeringsmaatschappijen en andere financiële instellingen.

Wij willen hier enkele vraagstukken aan de orde stellen welke dringend om een oplossing vragen, doch waarbij tevens blijkt dat het streven van de monopolies erop gericht is om de kleine bedrijfjes te laten verdwijnen. Uiteraard dienen deze punten als oriëntering en staan ze voor verdere discussie open.

Ruilverkaveling

Op zichzelf is de ruil - en herverkaveling een zeer belangrijke zaak voor de boeren, daar hierdoor de mogelijkheid kan worden geschaapen voor een economischer en rendabeler bedrijfsvoering. Het land

komt dichterbij de boerderij en de percelen krijgen 'n gunstiger vorm waardoor ze sneller te bereiken en beter met machines te bewerken zijn. De uitvoering zoals die momenteel bij de ruilverkaveling gebeurt, houdt echter grote consequenties in voor een groot deel der boeren, in het bijzonder de kleine boeren. Vooral de financiering is een belangrijke factor. De subsidie welke door de regering gegeven wordt, is veel te laag, waardoor de boeren een te groot deel zelf moeten bekostigen. Daar het streven bij de verkaveling gericht is op vergroting van de bedrijven, houdt dit in dat er grote investeringen gedaan moeten worden. Deze investeringen voor machines, vee, uitbreiding van gebouwen e.d. zijn dusdanig hoog dat dit door de kleine boeren niet uit eigen middelen kan gebeuren.

Ze zijn daarom genoodzaakt zware financiële verplichtingen op zich te nemen en komen hierdoor in een zeer ongunstige positie, welke vooral bij een conjuncturomslag zeer drastische gevolgen zal hebben.

Niet alleen echter brengen de investeringen bij bedrijfsuitbreiding moeilijkheden mee, ook de subsidie voor de verplaatsing van de bedrijfsgebouwen is onvoldoende. Alleen bij verplaatsing van gebouwen in bedrijven boven de 12 ha, wordt subsidie gegeven, hetgeen voor de kleine bedrijven, in het bijzonder in de tuinbouw, grote moeilijkheden met zich mee brengt. Vergroting van de bedrijven betekent tevens dat de vraag naar grond enorm vergroot wordt, terwijl er in de meeste gevallen geen grond beschikbaar is. Door de Stichting Beheer Landbouwgronden tracht men dan de kleine bedrijfjes uit te kopen om zodoende andere kleine bedrijfjes te vergroten of het land bij grote bedrijven te voegen. Hiermee poogt men het streven van de overheid te verwerkelijken, zoals dit in het meerjarenplan van de ruilverkaveling is neergelegd, nl. door van de 125.000 kleine bedrijven in de komende 25 jaar de helft op te doeken, omdat ze zogenaamd geen redelijk bestaan meer bieden of althans het vooruitzicht op een redelijk bestaan nihil is.

Een ander nadeel bij de ruilverkaveling is de ondemocratische manier van stemmen over het al of niet doorgaan van een ruilverkavelingsplan. Hierbij is het zo, dat wanneer de helft van de betrokkenen heeft voorgestemd, de verkaveling is aangenomen. Stemt echter de helft niet voor, maar bezitten de voorstemmers meer dan de helft van het land, dan is toch de verkaveling aangenomen. Dit betekent dus, dat daar, waar de kleine boeren geen belang bij een verkaveling hebben, hetgeen meestal voortvloeit uit de zware verplichtingen, welke ze hierdoor moeten aangaan, de grotere boeren met hun grotere landoppervlakte een verkaveling kunnen doordrukken. Hierbij komt dan nog, dat niet-stemmers geacht worden te hebben voorgestemd.

De gehele manier waarop de ruilverkaveling tot stand wordt gebracht met al haar facetten, zoals financiering, verdeling van de grond, stemmen e.d. is dus gericht op het bevorderen van het grootbedrijf in de landbouw. Hierbij is karakteristiek dat in die gebieden o.a. in de tuinbouw, waar de her-verkaveling het dringendst nodig is, maar zeer veel geld kost, er een politiek van traineren wordt gevolgd, terwijl daar, waar de mogelijkheid bestaat, vele kleine bedrijfjes te

laten verdwijnen, stimulerend wordt opgetreden.

Onze mening is, dat ruilverkaveling absoluut noodzakelijk is, doch dat hierbij als uitgangspunt moet dienen het rendabel maken van de bedrijven, ook van de kleine. Dit zal alleen dan mogelijk zijn, als de regering meer subsidie geeft en de ruilverkavelingsprocedure wordt herzien in het belang van het klein-bedrijf.

Garantieprijsen

De garantieprijsen, die in wezen bedoeld zijn om een lonend bestaan voor de boeren te garanderen, laten veel te wensen over. In het bijzonder is hierbij berekening van de kostprijs van groot belang. Onvoldoende wordt hierbij rekening gehouden met de kleine boeren en wordt uitgegaan van zogenaamd goed geleide, sociaal en economisch verantwoorde bedrijven. Een duidelijke omschrijving wat hieronder wordt verstaan is nergens te vinden. De bedrijven die door het LEI worden geregistreerd en waarnaar de kostprijs wordt berekend, de zogenaamde kostprijsbedrijven, worden door het landbouwschap en de overheid gezamenlijk vastgesteld.

Deze bedrijven zijn volgens de theorie het gemiddelde van een bepaald productiegebied. Doch de werkelijkheid is, dat ze ver boven het gemiddelde uitsteken, zowel wat betreft de bedrijfsgrootte alsook de mechanisatie. Het gevolg is, dat de kostprijs wordt berekend naar gegevens die niet aan de praktijk beantwoorden en waardoor de kleine bedrijven met hun kostprijs steeds boven de door het LEI berekende zitten.

Ook worden niet voor alle basisproducten in de land- en tuinbouw garantieprijsen vastgesteld. Het gevolg is, dat hierdoor bij voorkeur die producten worden verbouwd, waarvoor een garantieprijs wordt verstrekt en dat er geen of onvoldoende rekening wordt gehouden met een overbelasting van de grond, die voorkomen kan worden door geregelde wisselbouw.

In vele gevallen — vooral in de zandgebieden — dwingt de natuur echter tot de teelt van producten waarvoor geen garantieprijs gelden.

Het gehele streven van de regering blijkt ook hier weer de vorming van grote bedrijven ten koste van de kleine te zijn, terwijl er tevens naar gestreefd wordt het gehele subsidiebeleid ten aanzien van de landbouw te herzien en evenals dit met de subsidies op de levensmiddelen is gebeurd, tenslotte geheel te laten verdwijnen.

Noodzakelijk is, dat de garantieprijsen worden herzien en wel in die zin, dat men uitgaat van een grondslag, waarbij ook voor de kleine bedrijven een lonend bestaan wordt gegarandeerd.

De pachten

Ondanks de wet op de vervreemding van de landbouwgronden laten de prijzen een tendentie van stijging zien, met het gevolg, dat ook de pachten om hoog gaan.

Thans heeft de regering het plan opgevat, om deze wet, die tot op

zekere hoogte diende als prijsbeheersing voor de landbouwgronden, op te heffen. Hierdoor zal een ongekende speculatie plaats vinden, aangezien de vraag naar grond voornamelijk voor beleggingsdoeleinden van stedelijke financiers momenteel zeer groot is, met het gevolg dat de prijzen omhoog vliegen en de pachten zullen volgen.

Ongetwijfeld zal deze regeringsmaatregel — indien deze wordt doorgevoerd — er ook toe leiden, dat de eigenaars van de grond de toch al zware verplichtingen die de pachters worden opgedrongen, nog zwaarder zullen maken.

De op stapel staande huurverhoging zal tevens in de pachten worden doorberekend hetgeen weer een zwaardere belasting van de bedrijven zal betekenen.

Het zal bovendien voor de kleine boer en tuinder niet meer mogelijk zijn, om zijn bedrijf door aankoop van een stukje grond te vergroten, daar het geld hiervoor ontbreekt.

Geen verhoging van de pachten en handhaving van de wet op de vervreemding van de landbouwgronden, zijn eisen waarvoor opgetreden moet worden.

De belastingen

De belastingpolitiek is een ware gesel voor de boeren en tuinders. Het streven van de regering is er op gericht om datgene wat door middel van bovengenoemde maatregelen niet gelukt door belastingheffing te volbrengen, namelijk de boeren in een dusdanige positie te manoeuvreren, dat voortzetting van hun bedrijf onmogelijk wordt.

Wij willen hier slechts enkele voorbeelden noemen.

In de eerste plaats de inkomstenbelasting van de boer en tuinder: Zoals bekend, is het jaarinkomen van de boer nogal wisselend. Dit is van vele factoren, zoals het weer en dergelijke, afhankelijk. Door het ongelijke jaarinkomen van de boer en tuinder betaalt hij meer belasting dan degene die elk jaar hetzelfde inkomen verdient. Een boer met één kind b.v. verdient het ene jaar F.12.000 en betaalt hiervan F.2100 aan belasting. Het volgende jaar echter verdient hij F.3000, en betaalt hij ongeveer F.100,- aan belasting. Gemiddeld verdient hij in deze twee jaar dus F.7500,- en betaalt hiervan F.1100,- aan de fiscus. Een willekeurig persoon echter, met een geregeld inkomen van F. 7500,- per jaar, moet F.800,- voor Zijlstra op brengen.

Dit voorbeeld toont aan, dat de belastingheffing op het inkomen van de boer en tuinder zeer onrechtvaardig is en dat deze inkomens extra worden belast.

Daarnaast staat het vraagstuk van de baatbelasting. Bij het aanleggen van wegen en ontwateringskanalen wordt de eis gesteld, dat er baatbelasting betaald wordt door de aanwonenden. In de meeste gevallen wordt de belasting geheven aan de hand van de oppervlakte, waarmee men aan een aan te leggen weg of kanaal grenst. Hier tracht de overheid dus de kosten voor het treffen van voorzieningen te algemenen nutte, af te wentelen op de schouders van boer en tuinder. Terwijl er miljoenen guldens besteed worden voor de aanleg van industrieterreinen, subsidies aan nieuw te vestigen industriebedrijven

worden gegeven, wordt getracht alle nodige voorzieningen in het belang van boer en tuinder door hemzelf via een baatbelasting te laten bekostigen. Dit geldt niet alleen voor wegen en kanalen. Ook de aanleg van electriciteit en waterleiding moeten de boeren en tuinders zelf bekostigen.

Een ander gevaar dat de boeren en tuinders op belastinggebied bedreigt zijn de plannen van de regering om de belasting te gaan heffen op de goederen, die door de coöperaties worden geleverd. Kennelijk zijn deze plannen er op gericht, om het coöperatiewezen dat steeds grotere vormen aanneemt, tegen te gaan, daar dit direct tegen de belangen van de monopolies indruist.

Het is dan ook nodig, dat het gehele belastingbeleid wordt herzien waarbij o.a. de inkomstenbelasting over een periode van drie tot vijf jaar wordt berekend en andere belastingen verminderd en opgeheven worden.

Het gehele beleid van de opeenvolgende regeringen is steeds een bedreiging geweest voor het bestaan van de boeren en tuinders. Doelbewust wordt er naar gestreefd door het nemen van verschillende maatregelen, om hun bestaan te bemoeilijken en de boeren en tuinders in nog grotere afhankelijkheid van de monopolies en financiële instellingen te brengen of hen weg te saneren.

Uit het bovenstaande kunnen we de conclusie trekken, dat de boeren en tuinders er alle belang bij hebben dat er een tegen de monopolies gerichte regering komt, hun belangen vereisen dit en zij kunnen dus daarvoor gemobiliseerd worden.

Het is daarom zeer belangrijk deze groepen te benaderen en in beweging te brengen, omdat ze in de strijd voor de beperking van de macht der monopolies en in de strijd voor de vrede een zeer belangrijke rol kunnen en moeten spelen.

In het bijzonder zijn het de boeren en tuinders, die samen met de arbeidersklasse een kracht van doorslaggevende betekenis moeten vormen voor het behoud van de vrede en een neutraal en atoomvrij Nederland.

Het extra bedrag, dat de regering voornemens is voor de bewapening te besteden, brengt ongetwijfeld ook voor de boeren en tuinders zwaardere lasten met zich. Het is juist de agrarische sector, die met productieoverschotten te kampen heeft en waarvoor alleen dan een oplossing kan worden gevonden, als er in plaats van een politiek van oorlogsvoorbereiding een politiek van strikte neutraliteit wordt gevoerd. Een dergelijke neutraliteitspolitiek zal betekenen, dat met vele landen de handel uitgebreid kan worden, de koopkracht in eigen land verhoogd en een beter subsidie- en garantiebeleid gevoerd kan worden. De miljarden, die thans voor een gevaarlijke en onzinnige bewapening worden besteed, kunnen dan mede worden besteed voor het verhogen van het levenspeil van boer en tuinder.

Er ligt nog een groot belangrijk terrein braak.

Dit terrein te bewerken zal voorwaarden scheppen om de macht van de monopolies te breken. Daarom is versterking van de invloed der communisten op het platteland een dringende zaak.

K. STEK

Documenten over de Duitse kwestie

Uit een interview van C. S. Sulzberger met N. S. Chroestsjow

Begin september heeft N. S. Chroestsjow een medewerker van de New York Times, C. L. Sulzberger, een interview toegestaan.

Het gesprek liep over algemene politieke vraagstukken, maar uiteraard ook over Duitsland en de Berlijnse kwestie.

Hieronder volgt de tekst van enige vragen van de Amerikaanse correspondent en het antwoord daarop door de minister-president van de Sowjet-Unie. De vertaling is gebaseerd op de tekst, zoals die door de New York Times is gepubliceerd.

Red. P. en C.

Vraag: In Uw openbare verklaringen hebt U gesproken over de mogelijkheid een kernbom te maken met een explosieve kracht die gelijk is aan honderd megaton conventionele explosieven. In dit verband zou ik willen vragen: wat voor zin U hecht aan het maken van zo'n superbom. Het lijkt mij dat zo'n bom te groot is voor militaire doeleinden. Zoudt U daar iets over willen zeggen?

Antwoord: Dat is een bom van enorme capaciteit en een geweldige vernietigingskracht. Maar als ons een oorlog opgedrongen wordt en men dreigt met de vernietiging van ons land en ons volk dan moeten we daar nuchter rekening mee houden. En we zullen nergens voor staan als de agressoren ons aanvallen, we zullen alle middelen gebruiken om een tegenslag aan de agressoren toe te brengen. Daarom zullen verscheidene van die super-krachtige bommen, als wij die ter beschikking hebben de defensieve kracht van ons land aanmerkelijk vergroten. Om oorlog te voorkomen stellen we ontwapening voor onder een alomvattende controle. Dat is een redelijke uitweg, waarbij alle naties hetzelfde recht zullen hebben te bestaan en hun land onafhankelijk tot ontwikkeling te brengen op een maatschappelijke basis en onder een politiek stelsel dat de mensen van het betreffende land zelf uitkiezen.

Vraag: Zou de Sowjet-Unie verklaren dat zij nooit de eerste natie zal zijn die in oorlogstijd een kernwapen gebruikt? Het lijkt mij toe dat als er slechts één land een dergelijke verklaring af zou leggen de andere atoommogendheden soortgelijke verklaringen af zouden leggen.

Antwoord: Wij zullen nooit als eersten een oorlog tegen welk land ook beginnen. Wij willen in vrede leven met alle naties en niemand aanvallen. We hebben alles wat nodig is voor de ontwikkeling van onze economie, cultuur en wetenschap, alles wat de mens nodig heeft. Het weinige dat ons ontbreekt door klimatologische omstan-

digheden of anderszins, kopen we van andere landen en we willen handel drijven met de gehele wereld. We zijn geen kolonialisten. We veroordelen de imperialistische doelstellingen en imperialistische oorlogen. We zijn voor vrede op de gehele wereld.

Maar ik moet zeggen, Mr. Sulzberger, dat het op dit moment niet op zijn plaats zou zijn om te zeggen dat er in geval van oorlog geen atoomwapens gebruikt zouden worden. Iedereen die zoiets zou verklaren zou wel eens onwaarachtig blijken te zijn, hoewel hij op het moment dat hij zo'n gelofte aflegde eerlijk zou zijn en niet loog.

Laten wij aannemen dat beide zijden zouden beloven geen kernwapens te gebruiken hoewel zij hun voorraden bewaren. Wat zou er dan gebeuren als de imperialisten een oorlog ontketenen? Indien een van beide kanten in zo'n oorlog het gevoel zou hebben dat hij verloor zou deze dan geen kernwapens gebruiken om aan de nederlaag te ontkomen? Hij zou ongetwijfeld de kernbommen gebruiken.

Ik zou verder op het volgende voorbeeld kunnen wijzen. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog waren de Verenigde Staten belangrijk sterker dan Japan en voerden een succesvol offensief ertegen. En toch lieten de Verenigde Staten atombommen vallen op Japanse steden om de overwinning dichterbij te brengen.

Dit alles wijst erop dat als de atoomwapens bewaard worden en er wordt een oorlog ontketend, dit een thermonucleaire oorlog zal zijn. Daarom moet de wereldvrede niet verzekerd worden door op ons te nemen geen gebruik van kernwapens te zullen maken, maar door de radicale oplossing van het hoofdprobleem. En de beste garantie voor de vrede is de vernietiging van de wapens en afschaffing van de legers, met andere woorden ontwapening. Dat is de meest betrouwbare garantie.

V r a a g: Ik zou U willen vragen of U van mening bent dat Uw plannen op lange termijn die uiteen gezet zijn in het ontwerp-program van de partij in gevaar kunnen komen als gevolg van de toestand die zich ontwikkelt door de westelijke interpretatie van Uw Berlijn-politiek en de kernproeven?

A n t w o o r d: Ik ben van mening, dat de tegenwoordige crisis, zoals U het noemt, de vervulling van ons program niet zal verhinderen. Ik geloof in het gezonde verstand van de westelijke staatslieden. Ik geloof dat zij tot de conclusie zullen komen dat er een vredesverdrag met Duitsland getekend moet worden, dat wil zeggen met de feitelijk bestaande Duitse staten, en dat zij West-Berlijn de status van vrije stad zullen geven.

Het zou onverstandig en zelfs regelrecht dom zijn om een oorlog te beginnen omdat wij een vredesverdrag tekenen. Het zou misdadig zijn een oorlog om Berlijn te beginnen, als West-Berlijn een vrije stad wordt en als de toegang daartoe daardoor niet meer gegarandeerd wordt op basis van het bestaande bezettingsregiem, maar op basis van een overeenkomst met de regering van de Duitse Democratische Republiek. De kern van de zaak blijft immers onveranderd — toegang tot West-Berlijn zal verzekerd zijn voor alle volkeren en alle landen die dat wensen, met als enig verschil dat hij verzekerd zal zijn op vreedzame, normale basis en op een gezonder grondslag

dan het bezettingsregiem, dat vele kiemen voor een conflict inhoudt.

Vrije toegang tot West-Berlijn zal wettig worden door de ondertekening van een vredesverdrag en de instelling van de status van vrije stad. Dit zal vastgelegd worden in dat document en op een of andere wijze bij de Verenigde Naties geregistreerd worden. Dat zal een betrouwbaarder garantie scheppen voor ongehinderd contact tussen de bevolking van West-Berlijn en de wereld daar buiten en tussen de buitenwereld en West-Berlijn dan de garantie van het bezettingsregiem. Des te meer geldt dit omdat wij verklaard hebben en weer verklaren dat wij ons niet zullen bemoeien met het politieke stelsel in West-Berlijn en dat de socialistische landen zich niet in de zaken van West-Berlijn zullen mengen. Dat is het voornaamste.

Daarenboven geloof ik niet dat de westelijke staatslieden hun verstand verloren hebben en bereid zijn oorlog te gaan voeren naar aanleiding van de ondertekening van een vredesverdrag. Zij weten wat het betekent ons aan te vallen op dit moment — het zou vernietiging betekenen. Het is niet toevallig dat zelfs Adenauer en Brandt, die hun volk in doodsangst gebracht hebben met hun oorlogszuchtige verklaringen, nu luider dan iemand anders schreeuwen dat er geen oorlog om Berlijn zal komen en dat er onderhandeld zal worden. Dat is net wat wij willen — wij willen vrede. Daarvoor doen we ons best de resten van de Tweede Wereldoorlog op te ruimen. Ik denk dat noch Frankrijk, noch Engeland of Italië er ooit in zullen toestemmen een oorlog te beginnen om het tekenen van een vredesverdrag. Zelfs als heethoofden in Amerika trachten de President te dwingen tot oorlog om het tekenen van een vredesverdrag ben ik ervan overtuigd dat de staatslieden van die landen genoeg staatsmanschap en politieke verantwoordelijkheid zullen tonen om te verhinderen dat de zaak zo ver komt.

Tenslotte weten zij dat hun landen, als er een oorlog uitbreekt, vernietigd zouden worden omdat zij Amerikaanse bases hebben die wij zouden moeten treffen. En zij moeten wel weten dat het feit dat de Verenigde Staten hun landen in een oorlog zou storten gelijk zou zijn met in een afgrond van dood en vernietiging gegooid te worden. Ik denk dat zij dit inzien en dat zij zich zullen verzetten tegen pogingen een oorlog te ontketenen in antwoord op de ondertekening van een Duits vredesverdrag.

Wij wensen vriendschap met de Verenigde Staten, met Groot-Brittannië, Frankrijk, West-Duitsland, Italië, Japan en met alle andere landen in de wereld. Wij geloven dat het gezonde verstand de overhand zal krijgen en dat er geen oorlog zal zijn en dat wij naast elkaar zullen leven. Iedere natie zal haar eigen economie en cultuur ontwikkelen zoals zij dat verkiest. Wij zullen het Communisme opbouwen, gij zult leven zoals gij dat wenst. Hoewel ik toch wel denk dat U verstandiger zult worden en als U gezien hebt hoe goed het leven is onder het communisme, ons zult volgen, maar wel wat laat — wij zullen U al ver voor zijn.

SURINAME -

honderd jaar geleden

In juni vond in Den Haag een Ronde Tafel Conferentie plaats tussen Nederland, Suriname en de Antillen. De achtergrond van deze conferentie was het groeiende streven in de kringen van de Surinaamse bevolking naar zelfstandigheid.

De conferentie is geëindigd met de publicatie van een communiqué, waarin o.m. gezegd wordt dat een werkgroep „de diverse mogelijkheden en consequenties” zal onderzoeken van de Surinaamse wens naar een zelfstandige behartiging van zijn buitenlandse betrekkingen. Een datum voor hervatting van de besprekingen is niet vastgesteld. Dat de Nederlandse regering zich met hand en tand verzet tegen elk stapje in de richting van de algemene ontwikkelingstendenties van de huidige tijd, behoeft geen verwondering te wekken.

Men zou deze houding met die van haar voorgangers kunnen vergelijken, die tot de laatste regeringen behoorden die de slavernij in de vorige eeuw ophieven. De overwinning in de strijd tegen de slavernij werd in juli 1863 formeel bezegeld. Dit feit werd — zoals elk jaar — ook de afgelopen zomer door de bevolking van Suriname feestelijk herdacht.

Hieronder vindt men een korte beschouwing over dit hoofdstuk uit de geschiedenis van het Nederlandse kolonialisme.

Red. P. en C.

Honderd jaar is niet zo erg lang. Toch is het niet veel langer geleden dat het stukje vaderlandse geschiedenis zich afspeelde, waarnaar men in de geschiedenisboekjes tevergeefs zal zoeken. Merkwaardig, want de hoofdfiguren waren „achtenswaardige ingezetenen der hoofdstad, hoofden van aanzienlijke handelshuizen, mannen met hart en ziel aan vaderland en koning gehecht, wars van alle staatkundige geestdrijverij, nauwkeurige vervullers van hun burgerplichten,” om het met de woorden van het Tweede Kamerlid Van Goltstein in maart 1845 te zeggen.

De klein- en achterkleinzoons van deze hoofdfiguren zijn vandaag als steunpilaren van het „vrije Westen” en de „democratie” soms nog achtenswaardiger dan hun voorvaderen. Daar is de familie Bienfait (ADM, Amstelbrouwerij, Vlisco, Mij. Nederland), verwant met Fentener van Vlissingen en Kaars Sijpesteijn, de familie Kruijmel (Van Gelder papier), Van Vollenhove, verwant met van Lennep, Boissevain, van Rijkevorsel, de familie Bunge, verwant met Krupp. En ook de

families Luden, Van der Vliet, Van Hasselt, Crone, Kerkhoven zijn nog klinkende namen in de Nederlandse bourgeoisie.

117 jaar geleden klonken hun namen de negerbevolking van Suriname als zweepslagen in de oren. Letterlijk als zweepslagen. Hun handtekeningen — 46 handtekeningen van gewicht — stonden op 2 oktober 1844 onder een adres aan de koning. Het was een van de vele adressen uit die jaren, waarin de achtenswaardigen bij Koning en Kamer protesteerden tegen de plannen om het beruchte slavenreglement van 1784 te verzachten.

Zij waren de eigenaars en fondshouders van de Surinaamse koffie-, suiker- en houtplantages, waar de slaven „onbepaald waren onderworpen aan de gruwzaamste willekeur van soms meedogenloze Heeren of bestuurders” (Verslag Kamercommissie 1845). Aantasting van het recht de slaven naar eigen goeddunken te slaan en dood te slaan beschouwden zij als „een inbreuk op hun onbepaalde recht van eigendom”.

Zij ageerden heftig voor het ontslag van gouverneur Elias, die in een nieuw ontworpen reglement het aantal door de eigenaars en administrateurs der plantages op te leggen zweepslagen wilde beperken tot maximaal 50 voor mannen en 30 voor vrouwen. „Zij, schreeuwen”, zo zei minister Baud van Koloniën op 14-3-1845 in de Tweede Kamer, „tegen de autocratie die (door Elias) met de pen wordt uitgeoefend om die, welke de zweep en de Spaanse bok tot werktuigen heeft, onder goedkeuring van U Edelmogenden ongehinderd te kunnen laten bestaan”.

*

Ook minister Baud was niet principieel tegen de slavernij. Maar hij was een minder kortzichtige koloniaal dan de Amsterdamse achtenswaardigen. In het kamerdebat over hun adressen kwam hij met cijfers.

Sedert geen slaven meer uit Afrika mochten worden ingevoerd was hun aantal in Suriname voortdurend gedaald. In 1796 waren er nog 80.000, in 1826 nog 56.529, einde 1843 nog slechts 44.974. „Alzo 11.555 meer gestorven dan geboren”, berekende Baud, „een voortgaande wegsmelting van ongeveer 3 pct 's jaars”. De regering, zei hij, „kent slechts twee middelen om dat versterf te stuiten: een doelmatig slavenreglement en een herziening van het industriële stelsel der kolonie. Het eerste is sedert 15 jaren vruchteloos beproefd”.

Minister Baud vond, dat „een strenge huiselijke tucht nodig” was voor de slaven. „Maar ze moet haar grenzen hebben”. Het Slavenreglement van 1784 noemde hij een stelsel van „uitmergeling en onbeperkt slavenbeheer” — „te streng voor de slaaf, te toegevend voor mishandelingen en ongenoegzaam met opzicht tot de voeding en de verdere materiële verzorging”.

Wat dit laatste betreft: de verstrekking van vis aan de slaven (het enige dierlijke eiwit dat ze kregen) was 58 pct minder dan ze behoorde te zijn, aldus minister Baud. . . .

De minister toonde met voorbeelden aan, hoe de „80 ordinaire ma-

tige zweepslagen op het onderlijf zonder onderscheid van kunne", die de gezagvoerders van de plantages volgens het reglement van 1784 mochten opleggen, in de praktijk 200 en 300 slagen werden. De eigenaars zelf mochten trouwens zwaarder straffen. Bovendien konden hun zaakwaarnemers de slaven voor geseling en marteling naar fort Zeelandia sturen. „Het tarief der ambtenaren stijgt met de slagen", aldus minister Baud.

*

Zijne Excellentie overdreef bepaald niet. Hij drukte zich zelfs zeer sober uit. Dat is hem niet kwalijk te nemen, want geen taal heeft woorden genoeg om de barbaarsheid van de slavernij in Suriname te beschrijven.

„Nergens in West-Indië en Noord-Amerika heb ik de slaven aan zulk een slechte behandeling onderworpen gezien als in Suriname", schreef de predikant Tank aan de plantage-eigenaars. „Waar ziet men elders de negers naakt en door zweepslagen gewond langs de straten gaan?"

De historicus J. Wolbers in zijn standaardwerk „Geschiedenis van Suriname" (1861) wijdt hele pagina's aan de barbaarsheden, die op de plantages van de achtenswaardigen jegens de slaven werden bedreven. Hij haalde de feiten uit de notulen van gouverneur en raden, uit journalen, uit eerder verschenen reisbeschrijvingen van Stedman, Bosman, Hartsinck, Teenstra en anderen, en uit de mededelingen van tijdgenoten. „Maar wij willen er geene meerdere opnoemen," zo verzucht hij na elke opsomming. „We gruwen ervan . . ."

*

Hollands glorie als slavenhouders-en handelaarsland heeft ruim twee-en-een-halve eeuw geduurd. Nog voor het land zelf het Spaanse juk had afgeschud, haalden zijn grote burgers al negerslaven uit Afrika, waar ze dorpen door hun soldaten lieten omsingelen, de zwakken doodden en de gezonden twee aan twee bevestigd met gevorkte stokken naar fort Elmina aan de kust brachten. Onderweg stierf vaak de helft van de ongelukkigen. Die het overleefden en gebrandmerkt in de scheepsruimen werden gestopt, stierven tijdens het transport overzee als vliegen aan scheurbuik, honger, gebrek aan lucht, zweepslagen en zelfmoord. Want velen verkozen de dood door het inslikken van de tong of overboord springen in de muilen der haaien boven de verschrikkingen van Suriname.

De „edele" West-Indische Compagnie, die met de stad Amsterdam en met de familie van Sommelsdijk eigenaar was van deze kolonie, verdienden echter aan de overlevenden nog genoeg. Zij had het monopolie van deze handel in „pièces d'India", in welk bedrijf het stamkapitaal van menige achtenswaardige Hollandse bourgeois-familie is gevormd. Het kapitaal, dat uit alle poriën bloed en vuil zwetend ter wereld is gekomen, zoals Marx zei . . .

Wie de diverse schrijvers over Suriname leest, komt tot de conclu-

sie, dat men ver in de geschiedenis moet zoeken om barbaarser sla-
venhouders te vinden dan de voorvaderen van de achtenswaardige
ingezetenen dezer lage landen.

Wolbers, die zichzelf telkens het zwijgen oplegt, noemt tal van
voorbeelden met naam en toenaam. Ze zijn te gruwelijk om na te
vertellen. De meest voorkomende straf, na de geseling, was de
Spaanse bok, toegediend op fort Zeelandia of op de hoeken van de
straten van Paramaribo. De handen van de ongelukkigen werden
samengebonden, de knieën erdoor gestoken en met een stok door
de knieholten bevestigd en vervolgens werd eerst de ene en daarna
de andere zijde van het onderlijf met zweepslagen ontveld. „Het le-
vend verbranden der slaven was gewoon, aldus Wolbers. Op verzoek
der meesters vond die straf oefening dikwijf op de plantages plaats.”

Wee de slaaf, die na zijn onmenselijk lot te zijn ontvlucht werd
gegrepen! Strafexpedities trokken door de wildernis en wie levend
naar Paramaribo werd gebracht, werd een been afgekapt of de hiele-
pees doorgesneden. Stedman vertelt, dat toen hij in het hospitaal van
Paramaribo lag, de chirurg Greuder bij negen weggelopen slaven een
been amputeerde voor 75 gulden per stuk. Vier stierven tijdens of na
de operatie, één bloedde dood nadat hij zich het verband had afgerukt.

De slaven vreesden de dood zo weinig, dat gouverneur Mauricius
in 1745 voorstelde hun liever de tong af te snijden en te ontmannen
en daarna „dwangarbeid” te laten doen. Vele vluchtelingen, die ge-
pakt werden kwamen trouwens niet levend in Paramaribo aan. Luite-
nant Lemmers bracht van een strafexpeditie de afgekapte hoofden
van twee negerinnen mee en drie levende vrouwen, die in Paramaribo
werden geradbraakt en gevierendeeld. Nog in 1833 werden in Para-
maribo slaven levend verbrand.

De slaven die zichzelf door de vlucht hadden bevrijd — de bosne-
gers — hebben in tal van gevechten hun wrede vijanden zware ne-
derlagen toegebracht. Hun heldhaftige verzet onder leiding van aan-
voerders als Bonni, Baron en Jolicoeur zal eens in de geschiedenis
van een vrij en onafhankelijk Suriname ongetwijfeld de ereplaats
krijgen, die het verdient.

*

Het was bepaald niet te vroeg, toen de Nederlandse regering in de
vijftiger jaren van de vorige eeuw stappen begon te doen om de
ergste excessen van de slavernij in Suriname tegen te gaan. In 1808
— onder het Engelse bestuur — was de invoer van slaven uit Afrika
verboden. We hebben al gezien, dat de negerbevolking van Suriname
sedertdien met rond 60 pct. was verminderd.

Om Suriname van de economische ondergang te redden was het
dringend noodzakelijk de eigenaars te dwingen op te houden met
uitmergelen en doodslaan van hun levende eigendom.

Er was nog een andere reden, die door een Kamercommissie, inge-
steld naar aanleiding van de debatten over de adressen van de Am-
sterdamse plantagebezitters in 1843-1844, als volgt werd geformu-
leerd:

„Of zou men menen dat, waar in de nabijgelegen koloniën der Engels en de negers de volle vrijheid genieten, die van Suriname al de last, welke het reglement van 1784 op hun schoulers legt, voortdurend zouden willen torsen, of dat zij evenals tot hiertoe onbepaald aan de gruwzaamste willekeur van soms meedogenloze heren of bestuurders zullen kunnen onderworpen blijven.”

Maar zover zagen de 46 hoofden van de aanzienlijke Amsterdamse handelshuizen niet. Zij dachten het vrijheidsstreven van de negers wel met wreedheden en strafexpedities te kunnen blijven onderdrukken. Zij hadden in 1834 aan de koning nog 2000 man extra troepen gevraagd. Fanatiek ageerden zij in hun adressen aan Koning en Kamer tegen verzachting van het Slavenreglement en voor het ontslag van gouverneur Elias. Surinaamse koffie, suiker, hout, indigo en melasse brachten hun jaarlijks 10 miljoen in het laadje.

En zelfs al zou een betere behandeling van de slaven hun winsten hebben vergroot, zij duldden geen aantasting van hun eigendomsrecht op de slaven. Het vasthouden aan het recht hun slaven naar willekeur te straffen was voor hen een principiële zaak.

„Inmenging in het beheer der slaven is schending van het recht van eigendom,” aldus een hunner circulaires. „Elke inbreuk op dat recht van eigendom ontaardt in onteigening,” zeiden hun vertegenwoordigers in de commissie, die in 1842 een wijziging van het slavenreglement bestudeerde.

Marx' „Kapitaal” was in die dagen nog niet verschenen. Gelukkig maar voor minister Baud en gouverneur Elias. Want zij zouden ongetwijfeld door de achtenswaardigen voor communisten zijn uitgekreten . . .

In de Kamerdebatten, die door de protesten der Amsterdamse handelshuizen werden ontketend, zag het er aanvankelijk naar uit, dat het standpunt van Baud zou zegevieren. Het ging in deze strijd hard tegen hard. De achtenswaardige slavenhouders verweten de regering, dat ze zelf geen haar beter was.

„Indien zware arbeid en de onevenredigheid van dierlijk voedsel de oorzaken waren van de verminderde negerbevolking,” zo zeiden zij in een adres van 12-4-1845, „en in dit opzicht enig verwijt hetzij de eigenaars hetzij de beheerders der plantages kon treffen, dan moest noodwendig de plantage „Catharina Sophia”, welke onder het ambtelijk bestuur van het gouvernement is geplaatst, zich daarvan gunstig onderscheiden. „Maar zij rekenden minister Baud voor, dat deze plantage, die begin 1838 nog 265 slaven telde, er einde 1841 nog 239 had en einde 1843 nog slechts 204 . . .

Toch konden de Amsterdamse achtenswaardigen niet voorkomen, dat de Kamercommissie in 1845 tot de conclusie kwam, dat er iets moest gebeuren. „Van alle zijden,” zei het lid Van Goltstein, „glinstert de vrijheid de slaaf in de ogen, van de ene zijde uit de Engelse koloniën waar de slavernij is afgeschaft, van de andere zijde uit de Franse kolonie, alwaar de afschaffing der slavernij voorbereid wordt. Alleen in de Nederlandse koloniën is geen enkele stap gedaan tot verandering van de slaventoestand.

Behoef ik U meer te zeggen ten einde U te doen beseffen, dat de Nederlander in Suriname zich op een mijn geplaatst vindt, welker ontploffing weldra plaats zal vinden, indien niet intijds de vonk, die reeds onder de as gloeit, wordt uitgedoofd? Hier moet gehandeld worden en een overeenkomst worden getroffen, welke de aanspraken der mensheid met de rechten der meesters in overeenstemming brengt”.

*

De Kamercommissie stelde dus een compromis voor, waarbij in feite de plantagebezitters aan het langste eind trokken. Want de „aanspraken der mensheid” en de „rechten der meesters” zijn niet te verenigen.

Met zo'n compromis konden de Amsterdamse achtenswaardigen wel tevreden zijn. Hadden zij zich niet reeds in augustus 1843 bereid verklaard mede te werken aan een wijziging van het slavenreglement „teneinde de handhaving van het wettige gezag en de onbetwistbare rechten der eigenaren overeen te brengen met de uitoefening van een rechtmatig en doeltreffend toezicht der regering”?

Toen zij dan ook nog het ontslag van gouverneur Elias gedaan kregen, hadden zij weinig bezwaar meer tegen de wijziging van het slavenreglement, die in 1851 van kracht werd.

Het liet hun het recht hun slaven maximaal 28 dagen in de boeien te leggen, de mannelijke 50 en de vrouwelijke 30 zweepslagen te geven. Hoe vaak dit mocht gebeuren bepaalde het reglement niet.....

De willekeur bleef dus. De eigenaars en hun beheerders op de plantages behoeften de straffen die zij de slaven oplegden niet te motiveren.

In maart 1853 berichtte „Christelijke stemmen”, dat een slavine, „vrucht van overspel des meesters belaagd door dien meester en diens zoon” werd gegeseld, omdat zij had geweigerd . . .

Nog in 1858 kwamen bospatrouilles, die waren uitgestuurd om weggelopen negers te vangen, in Paramaribo terug met hun krijgsbuit van afgekapte en geoosterde handen.

In 1861 concludeerde een Kamercommissie: „De straf op misbruik van macht door de meesters bestaat meer in naam dan in werkelijkheid”.

In hetzelfde jaar moest Wolbers zijn „Geschiedenis van Suriname” beëindigen met deze klacht aan het adres van de achtenswaardige handelshuizen in Nederland: „Nog worden in Nederlands koloniën mensen van gelijke bewegingen als wij gelijk runderen des velds gekocht en verkocht. Nog wordt onder het Nederlands bestuur het eerlijk huwelijk voor duizenden natuurgelovigen onmogelijk gemaakt (slaven mochten niet trouwen — schr.). Nog worden in de Nederlandse koloniën dikwerf de tederste banden des bloeds als niet bestaande geacht. Nog worden aldaar mannen en vrouwen met snerpende geselslagen naar de luim huns meesters gekastijd.”

Dat werd 100 jaar geleden geschreven . . .

Tot het einde toe hebben aanzienlijke Amsterdamse handelshui-

zen hun verzet tegen de daadwerkelijke verzachting en tenslotte afschaffing van de slavernij volgehouden. Zonder enige schaamte verhandeldden zij nog in de tweede helft der vorige eeuw aan de Amsterdamse beurs en in krantenadvertenties plantages „met derzelver negermacht”. Hun protesten tegen de wijziging van het slavenreglement werden gevolgd door adressen aan Kamer en Koning, waarin zij ervoor pleitten, dat de slavernij in geen geval zou worden afgeschaft. Met het bloedgeld uit Suriname vestigden zij bedrijven in Nederland.

In 1863 schafte Nederland als een van de laatste landen de slavernij af. Het verzet van de reactie had de ontwikkeling, die een eis was van de tijd op een klein stukje ongelukkige grond wel kunnen remmen, maar niet tegenhouden.

J. SNEIJLEN

Dit waren de „achtenswaardige ingezetenen der hoofdstad, hoofden van aanzienlijke handelshuizen”, die op 2 oktober 1844 in een adres aan de Koning protesteerden tegen een verzachting van het slavenreglement:

G. C. Bosch Reitz, U. Wilkes, P. C. Gulcher, J. en Th. van Marselis, Broen en Co., J. W. van den Broek, Van Schaak, Kerkhoven en Coutinho, A. C. Bernell Vereul, Bunge en Co., Van Heukelom en Vollenhoven, gebrs. Heemskerk, J. J. Godefroy, gebrs. Wittering, Granpré Molière en Co., C. E. Smit, C. J. van West, Luden en Van Geuns, C. J. Otten, C. P. Slaap, Louis Bienfait en Zoon, H. G. Th. Crone, A. L. van Harpen en Zoon, Gold en Co., Mendes de Leon en Co., P. Portielje Abzn., Thym Rothuys en Co., Paul H. Planteau, baron J. Witsen Straalman, J. A. Jolles, F. E. van Goor, F. H. C. de Wolff van Westenrode, Fraissinet en Van Braak, G. Blanke en Zoon, Jac. D. Thuret, J. J. C. van Hasselt, Moyet en Co., Wed. Vereul en Zoon, L. Huisinga Jr., J. T. Lionard, J. D. Altmann, J. H. Rocquette, J. van Halmael, gebrs. Stiffrij, J. G. Kruimel, P. G. Holthuysen.

De Franse vrienden van de P.S.P.

Zoals bekend beschouwt de PSP de nieuwe Franse partijformatie van Mendès-France, de PSU, als haar tegenhanger en geestverwant. In de Nederlandse burgerlijke pers en vooral die van de PvdA wordt de PSU ook als zodanig beschouwd.

Onlangs verscheen van de hand van de secretaris van deze partij, E. Depreux, een boek onder de titel „Vernieuwing van het socialisme”, waarin hij de doelstellingen van de Franse PSP uiteenzet.

V. Michaut heeft in „France Nouvelle” een beschouwing aan dit geschrift gewijd, waaraan het volgende is ontleend. Men zal zien, dat de voornaamste stellingen van de PSP ook die van de PSU zijn. Het belangwekkende en voor de Nederlandse lezer meest verhelderende feit is de tamelijk onverhulde steun die de Franse vrienden van de PSP aan Dé Gaulle verlenen.

Red. P. en C.

Een vernisje opgediend als vernieuwing

Bij het inleiden van de theoretische grondslagen van zijn huidige politieke program, maakt de schrijver een opmerking, die wij gaarne onderschrijven.

„Ik sta vrij wantrouwend”, zegt Depreux, „tegenover degenen die het socialisme willen herscheppen, want ik ben er lang niet van overtuigd, als ik ze hoor of lees, dat ze het zelfs maar oppervlakkig tot zich hebben laten doordringen”.

Dit slaat buitengewoon goed op hem zelf.

Na zoveel anderen, neemt hij het op zich het marxisme te verjongen door anti-marxistische injecties.

Natuurlijk, Marx verdient dat men z'n petje voor hem afneemt. Men prijst zijn methode, terwijl men al het mogelijke doet deze te misvormen. Van zijn wetenschappelijke karakter en van zijn revolutionaire wezen beroofd, verandert het marxisme van Depreux in een recept voor intellectuele zindelijkheid. Hij ziet er „een methode van onderzoek in, die geheel niet verouderd is”, en gaat er prat op dat „marxisten, anti-marxisten en zelfs a-marxisten er bewust of onbewust door worden geïnspireerd”.

Tot een soort economisch determinisme teruggebracht biedt dit ontzielde marxisme Depreux de gelegenheid om achtereenvolgens de socialistische omwenteling in de onvoldoende geïndustrialiseerde landen te veroordelen en om in de hoogontwikkelde geïndustrialiseerde landen de noodzaak van deze omwenteling te ontkennen...

In de ogen van Depreux is het marxisme tenslotte achterhaald. Aan de moderne techniek wordt een nieuwe gave toegeschreven: Ze vermorzelt het marxisme dat ten hoogste nog opgaat voor „het tijdperk van de stoommachine” en dat in de tijd van de atoomenergie, de electronica en de automatisering verouderd is. Zo doende berijdt Depreux het economische en technocratische stokpaard van zijn vriend Jules Moch, om op zijn beurt de schoonheid van het zogenaamde neo-kapitalistische stelsel op te hemelen.

Eén hoofdstuk heet: „Wordt het socialisme door de voorspoed bedreigd?” (blz. 56—59).

Door het hele boek heen duiken brokstukken van stellingen en beweringen op die niet de verdienste hebben nieuw te zijn: Afnemende verarming van de arbeidersklasse en voortschrijdende verbetering van het levenspeil der massa, geleidelijke democratisering van de openbare instellingen, opheffing van het kolonialisme op grote schaal dank zij de Engelse Labour, het leiden en het organiseren van de economie, het opheffen van de crises, enz.

De ellende en de rede

Dit stelsel heeft, volgens Depreux, „blijk gegeven van een weerstandsvermogen en vernieuwingskracht, groter dan sommige socialistische theoretici voor mogelijk hadden gehouden”.

Onder deze omstandigheden blijkt „zijn heil verwachten van de revolutie alleen” utopisch te zijn en dit betekent dan „de politiek bedrijven van alles of niets”.

De maatschappelijke omvorming wordt een zuiver moreel en opvoedend vraagstuk.

„Hoe minder men aan de 'ellende'-revolutie gelooft, des te meer hoopt men op de 'verstands'-revolutie,” concludeert Depreux, om verder het beruchte humanisme van Blum voor zijn rekening te nemen, dat zich aan een „beschaving” aanpast, waarin miljoenen menselijke wezens worden prijsgegeven aan onderdrukking en ondergang door het kapitaal.

Hoewel hij de inzichten van de „theoreticus” waaraan Guy Mollet de voorkeur geeft (de Duitse econoom J. Schumpeter, die in de monopolie een „vervluchting van het bezit” ziet en een ontwikkeling naar het socialisme), niet tot de zijne durft te maken, ziet Depreux toch dat het „oude klassieke liberalisme” met haar crises, opgevolgd wordt door een kapitalisme dat „de schade heeft weten te beperken, geneesmiddelen en lapmiddeltjes heeft weten voor te schrijven”.

Na het marxisme begiftigd te hebben met fatalistische en spontane trekjes, die er vreemd aan zijn, laat de schrijver het marxisme bij de dood van Marx ophouden, en gaat hij aan Lenin en zijn leerlingen voorbij.

De „*Vernieuwing van het socialisme*” sluit haar ogen voor de voornaamste tegenstellingen van het imperialisme en voor de algemene crisis van het kapitalisme; zij veroorlooft zich zelfs het bestaan en de

bron van het socialistische wereldstelsel, dat door zijn ontwikkeling ons tijdperk zo uitermate karakteriseert, uit haar gezichtsveld te verwijderen. Een dergelijke verblinding leidt tot miskenning van de meest voor de hand liggende maatschappelijke werkelijkheid, niet alleen op internationaal gebied, maar evenzeer in Frankrijk.

Een nieuw Molletisme?

Terwijl hij de crisis van de sociaal-democratie (die hij de crisis van het socialisme noemt) aanhaalt, roert de schrijver één van de sleutel-vraagstukken aan.

Depreux verwerpt de gedachte deze crisis uitsluitend aan de „onwil” of het cynisme van zekere „leiders” toe te schrijven, (men denkt juist aan Guy Mollet en andere leiders van de S.F.I.O.), en vervolgt: „Men zou moeten verklaren waarom dergelijke mensen het heft in handen hebben kunnen nemen en vooral, waarom ze dit zolang hebben kunnen houden, hoewel onder hun leiding de ruïnes zich ophoopten, de morele ontsporing toenam en het 'socialisme' verre van de macht uit te oefenen, er langzaam maar zeker door werd overwonnen”.

Jammer genoeg wordt over dit onderwerp niets nieuws verkondigd en schiet Depreux tekort.

Zijn critiek op de leiding van de S.F.I.O. gaat niet ver en blijft onderworpen en schatplichtig aan de sociaal-democratie. De schrijver somt enkele vermaarde aspecten op die wijzen op de reactionaire kant die de S.F.I.O. opgaat, en daarmee brengt hij de ergernis tot uiting van een zeker aantal socialistische werkers die tegen een dergelijk verraad aan het socialisme in opstand komen: de deelneming van de socialistische partij S.F.I.O. aan de staatsmacht, haar verstandhouding met de ergste reactie, haar cynische ondersteuning van het kolonialisme en haar onmiddellijke verantwoordelijkheid voor de voortzetting van de oorlogen in Indo-China en Algerije, haar onvoorwaardelijke ondersteuning van De Gaulle.

Deze gerechtvaardigde critiek neemt evenwel in het werk van Depreux weinig plaats in; en hij gebruikt het vooral niet als uitgangspunt voor de grondige critiek over de verantwoordelijkheid van de S.F.I.O. Herhaaldelijk bewaart de nationale secretaris van de PSU zijn slagen voor de communisten en de werkende massa. Als hij dan ook beweert, naar aanleiding van de uitslagen van de volkstemming van 1958, dat „het volk, ontmoedigd door het verraad aan de verkiezingsbeloften, bewust van het uitoefenen van zijn souvereiniteit heeft afgezien, gaat het om een terzijde stellen van de democratie ten gunste van de 'opperste redder'.”

Men zou temeer enkele toelichtingen wensen op dat „ter zijde stellen” (niet van de democratie, maar van enkele schijn-democratische leiders), daar Depreux nu nog in een politieke houding volhardt die in een nabij verleden tot de verzwakking van de democratie heeft bijgedragen.

Het volharden in de dwaling

Wat zullen de leden van de PSU denken over het feit, dat hun secretaris er zich op beroemt, als minister van Binnenlandse Zaken, deel te hebben uitgemaakt van dat „homogeen socialistische ministerie” van december 1946, dat het voorspel vormde tot de uitsluiting van de communisten uit de regering van Ramadier, mei 1947? Of dat hij zich op de borst klopt over de rol van voorloper in de herziening van de Grondwet van 1946, toen het om een anti-democratische herziening ging? Depreux doet hier het zwijgen toe over het aandeel dat hij had in de uitwerking van de verkiezingswet die de evenredige vertegenwoordiging torpedeerde, met het vooropgezette doel het aantal communistische parlementsleden te verminderen.

Daarbij weegt het zwaarst dat de schrijver in z'n dwaling volhardt.

Alles wat hij als vernieuwing aan de hand doet is slechts een nauwelijks verhulde herhaling van de oude dwalingen. Zijn nieuwe socialisme neemt de Engelse Labour, het Israëliische 'socialisme' en de Scandinavische sociaal-democratie als voorbeeld.

Wel bedankt!

Wat de toepassing voor Frankrijk betreft, wordt oude stof versmolten met een mengsel van het sociaal-democratisme van Jules Moch (op bijzonder goede voet met dat van Guy Mollet), het burgerlijke liberalisme van Mendès-France en het syndicalistische reformisme van Forestier en de andere leiders van de zelfstandige F.E.N. De 'linkse' garnering voor die slechte keuken wordt gevormd door kleine groepjes trotskisten á la Bourdet-Martinet, en door enkele overlopers, renegaten van de Communistische Partij.

Dit mengsel geeft de indruk van een schreeuwerige verwardheid die niet alleen in woorden tot uitdrukking komt, maar ook in het denken.

Welke garantie kan een dergelijk verlengstuk van de sociaal-democratie geven tegen het verraad van het socialisme? We kunnen er het beste over oordelen aan de hand van de huidige vraagstukken.

Over de aard van de Gaullistische macht

Het minste wat er gezegd kan worden is dat de helderheid ontbreekt, zowel in het hoofd als bij de daden van de schrijver van de 'vernieuwing van het socialisme'. We hebben gezien dat hij snel aan de voorwaarden voor het tot stand komen van de persoonlijke macht en het verraad van Guy Mollet voorbij gaat.

Daarentegen neemt hij de reformistische stellingen over de 'onverschilligheid van de massa' weer op.

Wat de macht van generaal De Gaulle betreft, kan niemand blijkbaar bevestigen waar die uit bestaat.

„Zomin zijn mede- als zijn tegenstanders”, beweert Depreux, „zijn het over de kwalificatie eens: presidentiële macht of persoonlijke macht, monarchie, romeinse dictatuur, overgangsregime (naar wat?), voorlopig redmiddel, politieke uiting van een technocratisch kapita-

lisme dat meer aan het dynamisme van meneer Jeanneney*) verwant is dan aan de onbeweeglijkheidsleer van meneer Pinay*.)?"

De schrijver laat de keus voorzichtigheidshalve aan ons, maar door de opeenhoping van mogelijke waardebepalingen neigt de lezer tot het geloof dat de huidige macht niet te definiëren valt.

En De Gaulle nu, spant zich in om die mythe van een systeem, dat niet te plaatsen valt, dat door de voorzienigheid boven de klassen is gesteld, op te houden.

Depreux gebruikt slechts manke historische vergelijkingen en misplaatst de termen „liberaal Rijk” en „autoritair Rijk” die onder Napoleon III golden. Volgens hem zou trouwens de huidige macht nog met liberalisme bestempeld kunnen worden.

De verwarring bereikt zijn hoogtepunt als Depreux in De Gaulle de vertegenwoordiger van een verlicht en technocratisch despotisme ziet, tegenover het reactionaire despotisme van Pinay en de ultra's. Zo zou de ultra-rechtse reactie niet met, maar tegen De Gaulle zijn; ze zou op het gebied van de politiek voor de „oude vormen van economische organisatie” zijn die naast een nieuwe economische sector bestaan welke dynamisch is en „in opmars” zou zijn en de openbare zaken zou beheersen.

Hier duikt de gedachte op, dat een gehele etappe gekenmerkt zou worden door de strijd tussen deze twee despotismen en dat de socialistische plicht er in de eerste plaats uit bestaat om „met alle middelen de uitschakeling van de reactionaire despoten te verhaasten”.

Een woordenspel

De voornaamste slagen zijn dus niet tegen De Gaulle gericht. In verschillende gedeelten van het boek bespeurt men de neiging deze man te ontzien, die „indrukwekkend wordt geoordeeld door de diensten die hij bewezen heeft” en bovenal vervolgt Depreux „door de duurzaamheid van de natie die hij van 1940 tot 1944 gesymboliseerd heeft”. Een gemakkelijke manier om de geschiedenis van het verzet in te delen en een persoonsverheerlijking te voeden die op die legende gegrondvest is.

Nationaal symbool, tegenstander van het reactionaire despotisme, — wat ontbreekt er nog aan De Gaulle om de democraten gerust te stellen? Bij gemis aan een duidelijke waardering van het klassekarakter van de macht, gebruikt Depreux gaarne eveneens de officiële benaming „Vijfde Republiek”.

De secretaris van de PSU maakt zich bezorgd over een mogelijk terugtrekken van het staatshoofd op Colomby*) en vreest dat het „liberale Rijk” opgevolgd zal worden door een „autoritair Rijk” hetgeen zou betekenen „een inkrimping van al onze vrijheden gedurende een meer of minder lange tijdsduur”. Alsof de inkrimping niet al reeds bestaat en het autoritaire regiem geen feit was!

*) Twee reactionaire figuren in Frankrijk. red. P. en C.

**) Landgoed van De Gaulle, red. P. en C.

Dit in stand houden van twijfel over het karakter van de Gaullistische macht, verzwakt de critiek die tegen zijn politiek geformuleerd wordt. Er vloeit een algemeen afwachende tendentie uit voort. Men houdt zich meer bezig met de wijze van opvolging, dan met de middelen die er toe moeten leiden de persoonlijke macht af te schaffen. Dan te praten over „Zesde Republiek” of „Eerste socialistische Franse Republiek” is slechts een spel met woorden.

Voor het overige hebben we een „revolutionair” plan, dat nog maar een uiteenzetting van een program is. De activiteit en de strijd van de volksmassa is weggelaten.

We zullen hier niet in detail de verschillende punten van het vernieuwingsprogram, zoals Depreux dit voorstelt in acht hoofdstukken van ongelijke betekenis, uiteenrafelen.

Sinds het verschijnen van dit werk hebben de vergaderingen van de PSU een „overgangsprogram” te bespreken gehad, waarvan gedeelten het onderwerp van bespreking van het Centraal Comité van de Communistische Partij van Frankrijk zijn geweest. (Ivry, februari 1961). De uiteenzetting van Maurice Thorez op deze zitting toont duidelijk aan:

- 1e. Hoe sommige voorzieningen in dit program, met name op economisch gebied, op meerdere punten te verenigen zijn met het democratische vernieuwingsprogram zoals dat door onze partij wordt voorgesteld;
- 2e. Dat het program van de PSU zich met de stellingname van de SFIO verenigt, die lijnrecht in tegenstelling is met iedere democratische vernieuwing, evenals zij de gemeenschappelijke actie tegen de monopolies om democratische veranderingen teweeg te brengen verwierpt, de noodzaak van de socialistische revolutie ontkent en de invoering van „planeconomie” als „socialisme” bestempelt.

Het rapport van Waldeck Rochet op het XVIe Congres der C.P.F. heeft de stellingname van de communisten met betrekking hierop in herinnering geroepen en gewaarschuwd tegen reformistische en revisionistische waandenkbeelden.

Deze opmerkingen gelden voor het hele gedeelte van het boek van Depreux, dat over het program handelt. Zelfs de gerechtvaardigde eisen die door de schrijver worden aangeduid (b.v. betreffende de gemeentelijke of landelijke vrijheid), worden op dubbelzinnige wijze voorgesteld, altijd vergezeld van commentaar, zodat hij aan de mogelijkheid van een geleidelijk opgaan van het kapitalisme in het socialisme laat geloven. Een soort opportunistisch gemeentebestuur suggereert, dat de administratieve decentralisatie de geleidelijke oplossing van de staat tot gevolg zal hebben; de landbouw-coöperatie dient als universeel geneesmiddel, terwijl de onteigening van kleine bedrijven wordt toegelaten, de planeconomie komt herhaaldelijk terug zonder dat de geëigende maatregelen om de economie aan de overheersing door kapitalistische monopolies te onttrekken, genoemd worden. . . .

Snel komen we hoe langer hoe verder van de gewenste vernieuwing

af om zonder diepgaande veranderingen in de sleur van een politiek te geraken, die er meer op uit is de vooruitgang van het communisme teniet te doen, dan een program te verwerkelijken dat met de belangen van het volk overeenkomt. Want dat is de tol van het anti-communisme, dat de sociaal-democratische praktijk van klassensamenwerking bedekt.

Het anti-communisme

Het minst 'vernieuwde' hoofdstuk van deze „Vernieuwing” betreft de verhouding tot de communisten.

De gewoonlijke laster en beledigingen worden in nauwelijks andere termen gebezigd: buitenlands nationalisme, totalitarisme, immoraliteit en het tot slaaf maken van de persoon en van het denken. Alles wat Blum, Mollet, Moch en Depreux zelf herhaaldelijk samen met de zwartste reactie hebben beweerd, kan men er in vinden.

De enige zogenaamde nieuwigheid is het voorstel om het behoudende anti-communisme te veranderen door een 'positief' anti-communisme, dat gezegd verlicht en dynamisch moet zijn.

Het doel hiervan is te trachten de ontwikkeling van de communistische invloed af te remmen, de communisten niet als enige consequente tegenstanders van het regiem-De Gaulle te laten optreden, een „sociaal-democratisch alternatief” voor te bereiden, zoals sommige de kat uit de boom-kijkers, die gedurende de bezetting meer kracht inspanden om vooraf klaargemaakte machtsposities op poten te zetten, dan om Vichy en de Hitlerianen te bestrijden.

Vandaar ook de directe noodzaak om de grootste aandacht te besteden aan ondergeschikte manoeuvres om aan de communisten de leiding van de massabeweging te ontnemen. De vleierijen aan het adres van de jeugd, vooral de studerende, de misleiding van de arbeiders, het weer lanceren van het oude reformistische en anti-parlementarische anarcho-syndicalisme (de vakbeweging is voldoende voor alles), de concessies, getuigend van een reactionaire inslag, die gedaan worden aan de „a-politieke houding van de massa”, waarmee tegenwoordig het Franse volk behept zou zijn, de hervatting van het aloude refrein tegen „traditionele partijen” (allen gelijk, allen verdeeld...), dit alles is minder geïnspireerd op een hartstocht voor vernieuwing, dan wel op een vrij oude politiek.

Het gaat er om de actie van de massa op het moment dat deze zich in beweging zet met de arbeidersklasse aan het hoofd, te ondermijnen; het gaat er om de traditionele sociaal-democratie in een nieuwe vorm weer op poten te zetten, daar de S.F.I.O. een steeds slechtere naam krijgt; het gaat er om, in de volksbeweging de kiem te leggen van verdeeldheid, dat het anti-communisme van rechts of van „links” betekent. Zo zelfs, dat Depreux, onder de verwelkte banier van het anti-communisme, de parolen tot de zijne maakt, waarvan Guy Mollet zich in 1958 bediende om de eenheid van de republikeinen de dolkstoot te geven en De Gaulle te hulp te snellen:

„Geen volksfront, noch volksdemocratie!”

Geen bondgenootschap van strijd met de communisten, geen eenheidsfront van actie, maar alleen gelegenheidsovereenkomsten en waar kracht tekort komt, gebruik maken van de „communistische troepen” en dat onder linkse frases van een oprukken naar de „Franse Socialistische Republiek”, die, onder deze omstandigheden, alleen maar een nieuw etiket is, dat geplakt wordt op de politiek van *derde macht*.

Depreux ziet trouwens in zijn „gemoderniseerd socialisme” (dat hij tegenover het communisme en het westelijke neo-kapitalisme stelt), „een derde weg die de voortdurende en snelle productie-toeneming met het volledig tot bloei komen van de menselijke persoonlijkheid, verzoent”. Zijn boek doet eerder aan een verlate sociaal-democratie denken dan aan een vernieuwd socialisme.

CRITISCHE NOTITIES

Het hoofdproduct van Unilever

De Gids heeft het loffelijke idee gehad ons eens te vertellen hoe de wereld er in het jaar 2000 zal uitzien. Een twintig-tal deskundige en minder-deskundige medewerkers werd gemobiliseerd en het resultaat is onder de titel „In de klem van de tijd” nog eens afzonderlijk uitgegeven¹⁾.

Er zijn verstandige en minder verstandige dingen gezegd. Verstandige: prof. B. J. van Eyk zegt dat een toekomst met een waterstofbom geen toekomst meer is. „We moeten van het ding zien af te komen” en dit laatste is een zeer gezonde gedachte.

De onverstandige overheersen helaas, zoals de opvatting van prof. E. de Vries dat de wereldbevolking zich op den duur alleen voldoende zal kunnen voeden, wanneer er een hoger sterftcijfer komt „door voedselgebrek of oorlog” óf door een beperking van het geboortecijfer „vrijwillig of gedwongen door gebrek”!

Het is ons hier echter niet te doen om het afwegen van de hoeveelheid nuttige en onzinnige ideeën over de toekomst. Het gaat ons om de bijdrage van de heer Rijkens, die het heeft over „het grootbedrijf in ontwikkeling”.

Als bekwaam man is hij er in zijn beschouwing in geslaagd alle koortsfantasieën, verdraaiingen en vervalsingen van het karakter onzer maatschappij die zoal in de loop der laatste 15 jaar bedacht zijn, een passend plaatsje te geven.

In het grootbedrijf is „de grens tussen werkgever en werknemer niet meer te trekken”. De „arbeid is geen koopwaar”. De „verzelfstandiging van de bedrijfsvoering ten opzichte van de feitelijke eigenaars” is „onvermijdelijk”. Niet dat Rijkens er één woord van gelooft — maar dat is ook niet belangrijk.

Interessanter is de proeve van doorzichtige bedrijfs-psychologie, die de

grote man ten beste geeft. „De werker zal in vertrouwen genomen moeten worden, bij zorgen betrokken, tot initiatief aangezet, ook wanneer van hem het verlossende woord niet kan worden verwacht, al ware het alleen om hem te tonen dat hij erbij hoort”.

Zodat wij dus nu kunnen verwachten, dat de Unilever-directie bij olie-stoker Jansen (weekloon — pak weg — 80 gulden) komt en zegt: „Zeg Jansen, directeur X. wil onze plantage in de Kongo opdoeken. Denk je, dat we het moeten doen?” Al weet Jansen er geen antwoord op — hij krijgt toch wel het „gevoel” dat hij mede-directeur is!

Verder vernemen we voor de zoveelste keer, dat „het bedrijf” een „dienende functie” „niet alleen jegens de aandeelhouder” maar „ook tegenover de consumenten” heeft. Het is natuurlijk wel jammer, dat sommigen de „indruk” hebben, dat „de consument een willoze prooi is voor de ondernemer” — maar dat is toch heus niet zo. Als we nu met het „Planta-argument” komen aandragen, zal Rijkens waarschijnlijk verveeld zeggen: Bedenk nu eindelijk eens iets nieuws.

Ook moeten we vermelden dat het volgens Rijkens „niet wenselijk” is, dat „de ondernemer — gesteld dat dit bereikbaar voor hem ware — naar een monopoliepositie zou streven”.

Zonder een kik te geven, drukt De Gids dit af. Maar is het nu werkelijk nodig te zeggen, dat de monopoliepositie van de Unilever op het gebied van margarine, zeep en wat niet al zo compleet is als ze maar zijn kan. Moeten we werkelijk zeggen, dat van de Unilever-heren moeilijk verwacht kan worden dat zij zelfmoord plegen? En daar zou het toch op neerkomen, indien zij niet zouden blijven streven naar handhaving en versterking van hun monopolie-positie! Dit alles is dermate stomp

zinnig, dat men werkelijk verbaasd begint te vragen, hoe die Rijkens in dit gezelschap van intellectuelen verzeeld is geraakt. Vooral als hij vervolgens plompverloren bericht dat de „samenleving” zal moeten begrijpen, „dat er winst gemaakt moet worden... om verdere uitbreiding mogelijk te maken”. Nu dan!

Van margarinefabrikant tot tsaar der mensheid.

Maar dit alles was alleen maar voor-spijs. Want slotslotte werpt Rijkens zich op als redder der mensheid: „Van een wereldbedrijf dat zo sterke invloed heeft op de economie van volk of volkeren (als de Unilever, red. P. en C.), zal in de toekomst terecht meer worden verwacht dan goede producten en fraaie resultaten(!), en wel: een visie op de vragen van mens en maatschappij en een besef van een brede verantwoordelijkheid”.

Maar denk nu niet, dat het hier om een toekomstdroom gaat. Rijkens heeft zich reeds zó lang met het ontwerpen van „visies op vragen van mens en maatschappij” beziggehouden, dat het maken van margarine reeds lang geleden een kwestie van zijn managers is geworden.

Nee, de zaak ligt anders: „Het zal ondenkbaar zijn”, zo gaat hij voort, „dat een lichaam met zo'n uitgelezen schare deskundigen en met de opgedane internationale ervaring (als de Unilever, red. P. en C.) zijn taak zal kunnen beperken tot het fabriceren en verhandelen van goederen. Het concern bepaalt immers mede het gezicht van de samenleving?”¹

Wij zouden zeggen dat deze schets van het wezen van het staatskapitalistische monopolisme bijna volledig is. Hoe zou het kunnen dat de „deskundigen” van de Unilever (of wat dat betreft, van Philips en de Kon. Shell) zich niet met het uitstippelen van de binnenlandse politiek van ons land bezig houden, om nu maar niet te spreken over de buitenlandse politiek van de regering-De Quay, gezien de „opgedane ervaring” van de Unilever!

Nee, margarine en zeep maken — dat is niets. Het wordt pas iets, als de makers „bij wijze van spreken niet slechts belangstelling hebben voor de verrichtingen der departementen van Economische Zaken en van Financiën, maar evenzeer voor die van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Maatschappelijk werk”.

Voor deze ene keer willen we Rijkens graag het getuigschrift van bescheidenheid uitreiken.

Waarom alleen „bij wijze van spreken”? En waarom zet hij zijn reeks van departementen niet voort, waarvoor hij alleen maar „belangstelling” heeft? Hoort Oorlog er soms niet bij, en Binnenlandse Zaken met zijn BVD?

Toch laten we toegeven, dat Rijkens gegaan is tot aan de grens van toelaatbare openhartigheid. De intelligente lezer van De Gids begrijpt de rest wel: ministers, staatssecretarissen, directeuren van departementen, ambassadeurs en Commissarissen der Koningin — zij worden allemaal gemaakt op de directiekantoren van de grote monopolies. En Rijkens heeft zich zelf de bescheiden rol van niet-beëdigde, onbezoldigde Rijkskanselier op de achtergrond toebedeeld. Zodoende wordt het maken van margarine pas een verheven zaak, om over de winst niet te spreken.

Het gaat hier echter volgens opdracht van de redactie om het ontwerpen van een toekomstbeeld. Rijkens heeft zich beperkt tot het beschrijven van de toestand zoals die nu is.

Wij kunnen niet in zijn hart kijken. Wij weten dus niet of hij de dag ziet naderen, dat hij alle onzinnige camouflage op zij kan schuiven, de dag waarop hij onbevreesd en moedig kan verklaren: De staat — dat ben ik!

Wij echter zien iets anders: wij voor-spellen, dat in het jaar 2000 van de glorie en de macht der supertrusts niets zal zijn overgebleven! Ongetwijfeld ziet Rijkens dat ook. En dat zal wel de reden zijn geweest, waarom hij zich tot het heden heeft bepaald.

¹) In de klem van de tijd, Beelden van Morgen, Uitgeverij P. N. Van Kampen & Zoon N. V., Amsterdam.

De ruimtevlucht van Titow

Brief van Partijbestuur van de CPN

Het partijbestuur van de CPN, dat op zaterdag 19 augustus j.l. bijeen was, verstuurdte het volgende schrijven:

Aan het Centraal Comité van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie.

In aansluiting op zijn telegram, gestuurd tijdens de ruimtevlucht van majoor Titow op 6 augustus, spreekt het partijbestuur van de CPN — in zitting bijeen op 19 augustus 1961 — zijn geestdrift en bewondering uit voor het volledig slagen van deze vlucht.

Het richt zijn hartelijke gelukwensen hiermee aan de Communistische Partij van de Sowjet-Unie en zijn Centraal Comité, aan kameraad Titow zelf en aan allen die tot de verwerkelijking van deze fenomenale prestatie hebben bijgedragen.

De ruimtevlucht van kameraad Titow, verricht binnen vier jaar na de lancering van Spoetnik I, is een grootse demonstratie van het tempo, waarin wetenschap en techniek zich onder het socialisme ontwikkelen.

Alleen een socialistische maatschappij, zoals die met nooit aflatende moed en ijzeren volharding door het Sowjet-volk en zijn Communistische Partij tot stand is gebracht, kon in staat zijn tot een zo snelle ontwikkeling als die, welke wij in de afgelopen jaren hebben mogen aanschouwen.

Deze technische en wetenschappelijke successen en de grote voorsprong daarbij op het sterkste imperialistische land, Amerika, waren slechts mogelijk doordat het particuliere winstbejag werd opgeheven door de samenwerking van allen, onbelemmerd door klassebarrières, winsthonger en geestelijke taboes.

De ruimtevlucht van Herman Titow, zo kort na die van Joeri Gagarin, helpt de volkeren om de imposante ontwikkeling van de socialistische wereld te zien en begrijpen, ze verscheurt opnieuw het gordijn van leugen en laster waarmee de imperialisten steeds weer de socialistische landen trachten te omgeven, teneinde de volkeren te bedriegen.

Het Partijbestuur van de CPN begroet het nieuwe ruimtevaartsucces van onze kameraden in de Sowjet-Unie vooral als een grote overwinning in de strijd voor de vrede.

Het heeft met voldoening de paniek vastgesteld, welke Titows vlucht heeft veroorzaakt in de kringen van de meest agressieve oorlogsdrijvers.

Ieder nieuw ruimtesucces van de Sowjet-Unie betekent een nieuwe slag tegen deze krachten en hun droom, dat zij in staat zouden zijn het socialisme door militaire agressie ten val te brengen.

Daardoor brengt ieder technisch en wetenschappelijk succes van deze aard, dat door de socialistische mensen wordt behaald, de vrede en de ontwapening een grote stap dichterbij.

Bovendien versterkt het de moed en strijdvaardigheid van de arbeidersklasse in de kapitalistische landen en van de volkeren, die worstelen tegen de imperialistische onderdrukking van hun naties, het inspireert hen om de strijd te versterken en op hun beurt nieuwe nederlagen toe te brengen aan de imperialistische politiek van oorlogsvorbereiding, onderdrukking en uitbuiting.

Zo vormen de technische en wetenschappelijke successen van de Sowjet-Unie, waarvan de vlucht van kameraad Herman Titow het jongste en schitterendste voor-

beeld is, waarlijk internationale overwinningen van alle democratische en vreed-
lievende mensen, welke helpen om de banden van strijdgeest en broederschap over
heel de wereld te versterken.

Het ontwerp-program van de CPSU, dat de perspectieven schetst voor de opbouw
van een communistische maatschappij, opent het vooruitzicht dat deze ontwikkeling
zich in de toekomst in versnelde mate zal voltrekken.

Het Partijbestuur van de CPN wenst de Communistische Partij van de Sowjet-Unie
en alle Sowjet- mensen nieuwe grootse successen toe in hun strijd voor vrede en
geluk der mensheid.

Amsterdam, 19 augustus 1961

Het Partijbestuur van de Communistische Partij
van Nederland.

Waarheid, 22 augustus 1961

Telegram van CPN aan Amerikaanse communisten

Het Partijbestuur van de CPN zond naar aanleiding van het overlijden van William
Foster een telegram naar de Communistische Partij van de Verenigde Staten van
de volgende inhoud:

„Betuigen ons diep leedwezen met het overlijden van kameraad William Foster.
De internationale communistische beweging verliest met hem een vooraanstaand
en onvergetelijk leider.

Zijn standvastigheid en trouw aan de beginselen van het Marxisme-Leninisme zijn
een voorbeeld voor alle communisten in de wereld”.

Waarheid 7 september 1961

Congres Koreaanse Werkers Partij

Op 11 september a.s. begint het vierde congres van de Koreaanse Werkerspartij
in de hoofdstad van het land, Pjongjang.

Een delegatie van het Partijbestuur zal namens de CPN het congres bijwonen en
begroeten.

De delegatie bestaat uit Annie van Ommeren-Averink en Gerard Pothoven, die
inmiddels reeds naar Pjongjang zijn vertrokken.

Waarheid, 7 september 1961

CPN feliciteert Belgische Communistische Partij

Het Partijbestuur van de CPN heeft het Centraal Comité van de Belgische Commu-
nistische Partij het volgende telegram gestuurd:

Waarde kameraden,

Bij de viering van het veertig-jarig bestaan van de Belgische Communistische
Partij hebben wij er behoefte aan, uiting te geven aan onze gevoelens van vriend-
schap en solidariteit met Uw partij en met de gehele werkende bevolking van België.

Gedurende de veertig jaar die Uw partij bestaat, heeft zij een onafgebroken strijd

gevoerd voor de doelstellingen, die ook de onze zijn en tegen dezelfde vijanden waartegen ook onze Nederlandse partij te strijden had: kolonialisme, imperialisme — zowel in eigen land als vanuit het buitenland komend.

In 1940 overviel het Duitse fascisme en militarisme gelijktijdig onze beide volkeren en stonden onze partijen naast elkaar in het verzet.

De heldhaftige strijd van de Belgische patriotten — met de communisten als de meest offervaardigen onder hen — is de gehele wereld bekend. Met U denken wij ter gelegenheid met Uw veertig-jarig partijjubileum met eerbied aan de vele Belgische kameraden, die hun leven voor de vrijheid hebben gegeven.

In de tijd die wij thans beleven hebben de militaristen en fascistten in West-Duitsland opnieuw de kop opgestoken.

Zij werden door het Amerikaanse imperialisme met de medewerking van de imperialistische landen in West-Europa opnieuw bewapend en gesteund.

Thans bedreigen zij opnieuw de vrede.

Maar zij vinden het machtige internationale front van de socialistische staten, van de arbeidersklasse en vredesvrienden uit de westelijke landen en de vredelievende volkeren van Azië en Afrika tegenover zich, waarbij de machtige Sowjet-Unie de voorhoede vormt.

Wij zijn ervan overtuigd dat deze krachten de oorlog kunnen tegenhouden.

Daarvoor willen wij de internationale solidariteit van de communistische wereldbeweging nog verder versterken.

En in het bijzonder maken wij van de gelegenheid van Uw partij-jubileum gebruik om nog eens de eenheid en strijd-kameraadschap tussen onze beide partijen te onderstrepen.

Leve de roemrijke Communistische Partij van België!

Leve de eenheid en de strijd van het Belgische en Nederlandse volk voor de vrede en de veiligheid van onze landen!

Leve het communisme, de toekomst van de mensheid!

Met kam. groeten, voor het Partijbestuur van de
Communistische Partij van Nederland

PAUL DE GROOT, alg. secr.

Waarheid, 9 september 1961

NT reeks

MEER BOEKEN - GOEDKOPERE BOEKEN

De wereld is in beweging. Onweerstaanbaar gaat de nieuwe tijd voorwaarts, een nieuwe wereld, waarin het goed is te leven, ontstaat.

PEGASUS

wil iedereen in de gelegenheid stellen om het vooruitstrevende boek — het boek van de Nieuwe Tijd — te lezen, door vanaf nu meer boeken voor minder geld uit te geven in de

NT reeks

Boeken voor moderne mensen.

Boeken die betaalbaar zijn voor iedereen.

Het eerste boek:

VERVOLG OP EEN LEGENDE

door A. Koeznetsow.

Fris en boeiend wordt verteld over de avonturen van jonge mensen die in de Sowjet-Unie machtige rivieren temmen, met al hun moeilijkheden, verwachtingen en successen.

De schrijver stond zelf als betonstorter op de grote bouwwerken in Siberië en juist daardoor heeft dit verhaal zoveel frisheid en overtuigende kracht.

212 bladz. f. 4.50

Elk boek uit de NT-reeks is gedrukt op mooi papier en stevig gebonden in een in kleuren uigevoerde plastic band.

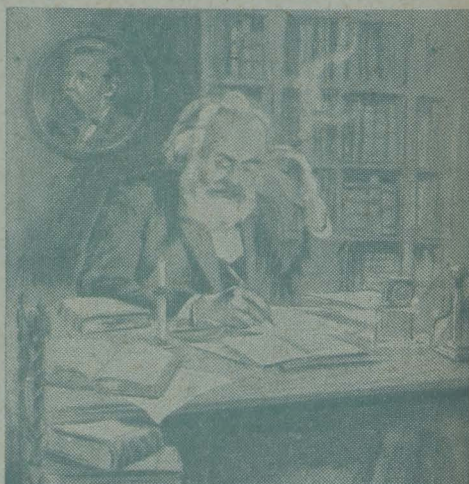
PEGASUS

AMSTERDAM

zojuist verschenen:

Communisme de wereld van morgen

**De volledige Nederlandse tekst van het ontwerp-
program van de C.P.S.U.**

Het waren Karl Marx en Friedrich Engels, die de dromen van een volmaakte samenleving een reële wetenschappelijke basis gaven.

Zij maakten het socialisme van utopie tot wetenschap.

113 jaar zijn sinds het verschijnen van „Het Communistisch Manifest” verstreken. Pas 44 jaar geleden veranderde de grote Socialistische Oktober-revolutie het gezicht van de wereld, en reeds in de komende 20 jaar zal in het uitgestrekte gebied van Leningrad tot Kamtsjatka en van Kiew tot Nova Zembla het begin van het Communisme werkelijkheid worden.

102 bladz., ing. f 1.50

PEGASUS

AMSTERDAM

november 1961

Politiek en Cultuur

NOVEMBER 1961

De Nederlandse arbeidersbeweging en de strijd voor neutraliteit en vrede	<i>H. de Vries</i>	465
De geschiedenis herhaalt zich niet	<i>F. Baruch</i>	477
Van proletarische dictatuur naar socialistische democratie	<i>G. Maas</i>	484
Het beeld van de toekomst	<i>S. Heym</i>	494
Indrukken uit Noord-Korea	<i>A. Averink</i>	500
CRITISCHE NOTITIES:		
Gesprek met Moskou		508
PARTIJDOCUMENTEN:		
Resolutie van het Partijbestuur der CPN		510
Mededeling van het Dag. Bestuur der CPN		512

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2.25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

De Nederlandse arbeidersbeweging en de strijd voor Neutraliteit en vrede

IN de besluiten van het Twintigste Congres van de Communistische Partij van Nederland is de strijd voor het behoud van de vrede als belangrijkste taak gesteld. Het congres aanvaardde met algemene stemmen een resolutie, waarin het besluit werd vastgelegd, om alles in het werk te stellen de eenheid van alle vredelievende mensen voor de vrede en voor een neutraal en atoomvrij Nederland te bewerkstelligen.

Deze politiek heeft in de afgelopen maanden zijn concrete uitdrukking gevonden in de handtekeningenacties en protestdemonstraties van de bevolking tegen de uitzending van Nederlandse troepen naar West-Duitsland, tegen de aanwezigheid van Amerikaanse atoombases in ons land en voor een buitenlandse politiek van neutraliteit tussen de grote mogendheden. De uitwerking van de neutraliteitspolitiek begint steeds concreter vorm aan te nemen en steeds groter delen van ons volk aan te spreken.

Hier en daar doen zich echter bij de communisten nog onjuiste opvattingen voor.

In het artikel „Nederland, neutraliteit en Duitsland” (Politiek en Cultuur juli/augustus 1961) zijn een aantal van deze onjuiste opvattingen aangetoond. Het zijn opvattingen, die — hetzij in openlijke, hetzij in versluierde vorm — hun oorsprong vinden in oude tribunistische opvattingen van de SDP, zoals ze gedurende de Eerste Wereldoorlog door Van Ravesteijn naar voren zijn gebracht. In die jaren bestond er in de SDP geen juist inzicht in het wezen van het imperialisme en liet vooral Van Ravesteijn zich door kleinburgerlijke anti-Duitse stemmingen leiden.

*

NEDERLAND heeft aan de wereldoorlog 1914—1918 niet deelgenomen en tot de neutrale staten behoort. De Nederlandse bourgeoisie met velerlei draden zowel met het Engelse als met het Duitse

imperialisme verbonden, hield zich buiten het conflict. Voor de Nederlandse imperialisten was er het meeste aan gelegen om in deze worsteling, die om een herverdeling van de wereld ging, zijn koloniën te behouden. Het Nederlandse imperialisme had pas „Indië gepacificeerd” en nog maar in 1904 was de bloedige Atjeh-oorlog tot een einde gekomen. De Nederlandse imperialisten waren geen haar beter of slechter dan de imperialisten van andere landen. Gedurende de oorlog is dat meerdere malen gebleken, als de kansen voor de uiteindelijke uitslag werden beoordeeld en stemmen opgingen om zich in de strijd te mengen. Het meest kras werd dit door Colijn in het eerste oorlogsjaar tot uitdrukking gebracht. Hij verklaarde zich voor mobilisatie van Nederlandse troepen, omdat tegen het einde van een oorlog een fris leger — hoe klein ook — van doorslaggevende betekenis kan zijn en Nederland, door zich eventueel bij één der strijdende partijen aan te sluiten, aan de tafel zou komen, waar over vredesvoorwaarden onderhandeld zou worden.

Hoewel Nederland niet in dé oorlog betrokken raakte, had de Nederlandse arbeidersbeweging toch zijn standpunt te bepalen tegenover het *Nederlandse imperialisme* in een wereld, die nog slechts uit imperialistische mogendheden en koloniale volken bestond. Het ging om het bepalen van het *karakter van de oorlog*, om de vraag, hoe Nederland buiten de oorlog zou kunnen blijven en hoe de strijd tegen de oorlog zou moeten worden gevoerd.

In het bijzonder ook aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog heeft de arbeidersklasse op enkele congressen van de Tweede Internationale het probleem van de strijd tegen de oorlog besproken. Hoewel er geen eensgezinde opvatting bestond en er verwarring over dit vraagstuk heerste, kwam men in Bazel (1912) tot een eensgezinde resolutie.

In die periode bestond nog het algemeen begrip sociaal-democratie, Lenin en de bolsjewiki, die aan dit congres deelnamen, werden in die tijd nog als sociaal-democraten aangeduid. Onder invloed van Lenin werd in de resolutie van Bazel de volgende passage opgenomen:

..... „In geval de oorlog toch zou uitbreken, dan is het de plicht, op te komen voor een spoedige beëindiging daarvan en er met alle kracht naar te streven, de door de oorlog teweeggebrachte economische en politieke crisis te gebruiken om het volk in beweging te brengen en daardoor de vernietiging van de kapitalistische klasse-heerschappij te verhaasten”.....

Men moet natuurlijk in het oog houden, dat het imperialisme in die tijd het enige maatschappelijke stelsel was. Daarom hieven toen de beste vertegenwoordigers van de arbeidersklasse de leuze aan van de omzetting van de imperialistische oorlog in een burgeroorlog.

Toen echter in 1914 de wereldoorlog uitbrak, volgde een algehele ineenstorting van de Tweede Internationale. De sociaal-democratie viel uiteen in: sociaal-chauvinisten, centristen, en internationalisten (linksen).

Terwijl de sociaal-democratie op de internationale congressen had beloofd om met alle middelen tegen de oorlog te strijden, liepen de sociaal-chauvinistische leiders van de Westeuropese socialistische

partijen met pak en zak over naar hun „eigen bourgeoisie”. De sociaal-chauvinisten van de Tweede Internationale gingen over, tot de „verdediging van het vaderland”¹⁾ en ondersteunden de imperialistische bourgeoisie bij de ophitsing van de arbeiders tegen elkaar.

De centristen namen een aarzelend, halfslachtig standpunt in. Zij veroordeelden in woorden het uitbreken van de oorlog, in slappere bewoordingen het optreden van de sociaal-chauvinisten en wilden het niet tot een breuk met hen en hun partijen laten komen. Zij waren het niet eens met de opvattingen van de linksen, van wie vooral Lenin een algehele breuk met het opportunisme en chauvinisme bepleitte.

Tot de meest consequente internationalisten behoorden Lenin en de bolsjewiki. Zij stelden onmiddellijk bij het uitbreken van de oorlog de leuze van het omzetten van de imperialistische oorlog in een burgeroorlog, voor de nederlaag van de eigen bourgeoisie.

Lenin stelde gedurende de oorlog alles in het werk om de internationalisten te verenigen en in de kiemvorm ontstond reeds bij deze samenwerking de Derde Internationale.

*

DE splitsing in de internationale sociaal-democratie is eveneens in de Nederlandse arbeidersbeweging tot uitdrukking gekomen. In Nederland bestonden twee sociaal-democratische partijen: de SDAP en de SDP, beide aangesloten bij de Tweede Internationale. In 1909 was de linkervleugel, die zich tegen de revisionistische politiek verzette, uit de SDAP verwijderd. Deze linksen hebben toen de SDP opgericht, die in 1918 haar naam in Communistische Partij van Nederland wijzigde.

Bij het uitbreken van de oorlog stelde de SDAP zich op het standpunt van de vaderlandsverdediging. Haar woordvoerder Troelstra

---

*) Hierbij dient men te bedenken, dat het gaat om de verwerping van de „vaderlandsverdediging” in de *gegeven imperialistische* wereldoorlog 1914-1918. Lenin heeft daar meerdere malen zelf op gewezen. Zo schreef hij in een brief aan Iressa Armand:

..... „In het algemeen gesproken, komt het mij voor, dat U een beetje eenzijdig en formalistisch oordeelt. U heeft één citaat uit het „Communistisch Manifest” genomen. (De arbeiders hebben geen vaderland) en U wilt het zonder meer van toepassing brengen, tot aan de ontkenning van nationale oorlogen toe.

De gehele geest van het marxisme, zijn gehele systeem vereist, dat men iedere situatie slechts beschouwt: a) historisch. b) slechts in verband met het andere, c) slechts in verband met de concrete ervaring uit de historie.

Het vaderland is een historisch begrip. Eén zaak is het vaderland in het tijdperk of nog sterker, op het moment van de strijd van het afwerpen van het nationale juk. Een andere zaak op het moment wanneer de nationale beweging ver achter is. ....

In het „Communistisch Manifest” wordt gezegd, dat de arbeiders geen vaderland hebben. Met recht. Maar dat staat er *niet alleen*. Daar staat ook nog, dat bij de vorming van nationale staten de rol van het proletariaat een enigszins bijzondere is.

Indien we de eerste situatie nemen (De arbeiders hebben geen vaderland) en haar *vergeten te verbinden* met de tweede (de arbeiders constitueren zich als klasse nationaal, echter niet in de zin als de bourgeoisie) dan zou dat absoluut onjuist zijn. Waarin bestaat dit verband? Volgens mij, juist daarin, dat in de *democratische* beweging (op zulk een moment, in zulk een concrete situatie) het proletariaat niet kan weigeren haar te ondersteunen (bijgevolg dan ook niet de verdediging van

verklaarde op de 3 augustus 1914 onder meer in de Tweede Kamer, dat de „nationale gedachte de nationale geschillen moet overheersen.” Gedurende de oorlog is de SDAP op het standpunt van de vaderlandsverdediging blijven staan. Zij pleegde verraad aan de internationale solidariteit en werkte samen met de Nederlandse bourgeoisie tegen de belangen van het Nederlandse werkende volk; zij maakte de proletarische organisatie dienstbaar aan de imperialistische belangen. Zij vergrootte door haar instemming met de mobilisatie, het gevaar, dat Nederland in de oorlog zou worden betrokken.

De SDP is gedurende de oorlog het standpunt van de klassenstrijd trouw gebleven. In de jaren 1914—1918 hebben een reeks figuren in haar rijen een vooraanstaande rol gespeeld: Henriëtte Roland Holst, Wijnkoop, De Visser, Gorter, Pannekoek en Van Ravesteijn, van wie een aantal internationale bekendheid genoten. De meesten van hen vervielen later tot vijanden van het communisme en slechts Wijnkoop en De Visser waren op het moment van hun dood nog lid van de Communistische Partij. Lenin onderhield in die jaren briefwisseling met een aantal Nederlandse linkse sociaal-democraten (Wijnkoop, Gorter, Pannekoek). De Nederlandse socialisten kenden de standpunten van Lenin en in De Tribune werden een aantal artikelen van Lenin overgenomen. De SDP was het echter met deze standpunten niet eens. Hoewel zij zich verzette tegen de vaderlandsverdediging en de godsvrede met de bourgeoisie, betekende dit niet, dat zij een klare en duidelijke politiek bezat. Er bestond slechts schijnbaar eenheid van opvattingen en al spoedig traden meningsverschillen aan de dag.

✱

In zijn boek „De wording van het communisme” (1949) beschrijft de tot het renegatendom vervallen Van Ravesteijn de tegenstellingen, welke binnen de SDP ontstonden. In de SDP overheersten anti-Duitse

---

het vaderland in een nationale oorlog (karl weigeren)” (Lenin deel 35 — Russ. uitgave blz. 200 en 201).

Ook in zijn antwoord op de Junius-brochure (Junius-pseudoniem van Rosa Luxemburg, die in Duitsland illegaal de brochure „De crisis van de sociaal-democratie” publiceerde) hield Lenin zich met dit vraagstuk bezig. Junius ontkerde eens en voor altijd de mogelijkheid van nationale oorlogen en Lenin schreef:

..... „Het zou slechts een fout zijn, wanneer men met overdrijving van deze waarheid (de waarheid, dat er in 1914—1918 geen nationale oorlog werd gevoerd), afwijkend van de marxistische eis concreet te blijven, de beoordeling van de huidige oorlog op alle onder het imperialisme mogelijke oorlogen wilde overdragen en de nationale bewegingen tegen het imperialisme vergeten. Het enige argument ter verdediging van de these: „nationale oorlogen kunnen er niet meer voorkomen” is, dat de wereld onder een klein groepje imperialistische grootmachten is opgedeeld en daarom iedere, hoewel ook in oorsprong nationale oorlog, in een imperialistische verandert, omdat zij de belangen van een van de imperialistische machten of coalities aangaat. De onjuistheid van dit argument valt in het oog. Vanzelfsprekend bestaat de grondslag van de marxistische dialectiek daarin, dat alle grenzen in de natuur en de geschiedenis bepaald en verschuifbaar zijn, dat er geen enkel verschijnsel bestaat, dat niet onder zekere omstandigheden in zijn tegendeel kan omslaan. Een nationale oorlog kan in een imperialistische overgaan en omgekeerd.” .....

Deze analyse van Lenin is aan de vooravond van en gedurende de Tweede Wereldoorlog op schitterende wijze bevestigd.

opvattingen, die gedurende de gehele oorlog door Van Ravesteijn onder woorden zijn gebracht. Van Ravesteijn wenste de nederlaag van het Duitse imperialisme en hv. Gorter verweet de redactie van de Tribune (Wijnkoop en Van Ravesteijn), dat zij pro-Entente-(Frankrijk, Engeland en de Verenigde Staten) gezind was. Van Ravesteijn zocht de schuld van de oorlog bij het Duitse imperialisme. In zijn boek schrijft hij:

..... „De Tribune” toonde verder in een dier vele artikelen die zij, meestal van Van Ravesteijn, aan de oorlog wijdde, dat dit de oorlog van de Habsburgers was en dientengevolge ook van Duitsland dreigde te worden” .....

En verder schrijft hij:

..... „de overtuiging, dat Duitsland de nederlaag zou lijden werd reeds in de loop der eerste maand om zo te zeggen, ja reeds de eerste dagen, door de overweldiging van het neutrale België bij hen versterkt en aangevuld met dezelfde *s e n t i m e n t e n* (gespatieerd van ons opm.), die ook hier te lande zo goed als in de Angelsaksische wereld een groot deel der eenvoudige publieke opinie — eenvoudig d.w.z. niet onder den invloed van commerciële of politieke overwegingen — tegen de Duitse barbaarsheid in 't geweer brachten. De opmars in België, met wreedheden, executies en verwoestingen gepaard — Dinant, Leuven enz. — die hier te lande onmiddellijk bekend werden en diepe verontwaardiging wekten, bracht ook bij de schijnbaar koele jonge marxisten, die het kleine blad leidden, gevoelens teweeg die wonderwel pasten bij hun op de theorie gebaseerde mening omtrent Duitslands schuld aan de oorlog en de noodzakelijkheid van zijn nederlaag” .....

In de eerste maanden van de oorlog ontspoon zich dan ook reeds een discussie in de Tribune over de vraag, welke van de mogendheden een nederlaag zou moeten lijden. Van Ravesteijn schreef op 26 september 1914:

..... „Behaalde nu het Duitse militarisme, onder aanvoering der jonkers, en na de officiële daad der sociaal-democratie, de overwinning, d.w.z. slaagde het erin zijn doel te bereiken: vernedering van Frankrijk, versterking van het Donau-despotisme, vergroting der imperialistische uitbuitingssferen in Klein-Azië en Afrika, dan zou voor afzienbare tijd het Duitse proletariaat afgedankt hebben als revolutionaire factor. Eén der grootste rampen, die de mensheid zou kunnen overkomen. Daarom hebben wij het recht ons erin te verheugen, dat de militaire gebeurtenissen der laatste dagen een keer hebben genomen, die een dergelijke snelle Duitse overwinning minder waarschijnlijk maakt” .....

Anders verzette zich daartegen, maar liet daarbij doorschemeren, dat een overwinning van Duitsland — met geconcentreerd industrie-kapitaal — wenselijk ware. In een verklaring van de Russische Sociaal-democratische Partij (opgesteld door Lenin en reeds gepubliceerd in oktober 1914) werd geschreven:

..... „In de gegeven toestand kan men van het standpunt van

het internationale proletariaat niet bepalen van welke der twee groepen van oorlogvoerende naties de nederlaag het kleinste kwaad voor het socialisme zou zijn" .....

..... „Beide groepen van oorlogvoerende landen doen in niets voor elkaar onder, wat hun roofzucht, hun beestachtigheid en hun eindeloze oorlogsgruwelen betreft; maar om het proletariaat te verdwazen en zijn aandacht af te leiden van de enige werkelijke bevrijdingsoorlog, nl. de burgeroorlog tegen de bourgeoisie, zowel van „hun eigen" als van de „vreemde" landen, — om dit hoge doel te bereiken, tracht de bourgeoisie van elk land door leugenachtige frazen over vaderlandsliefde, de betekenis van „haar" nationale oorlog te verheffen en de overtuiging te wekken, dat zij haar tegenstanders niet poogt te verslaan om hen uit te plunderen en om gebieden te annexeren, maar om alle andere volken te „bevrijden", — behalve dan haar eigen volk" ..... (Lenin, Verz. Werken, Ned. uitgave deel V blz. 143 en 145).

Het omzetten van de imperialistische oorlog in een burgeroorlog was de enig juiste proletarische leuze.

*

DE opvattingen van Lenin over het karakter van de oorlog werden door Gorter en Pannekoek gedeeld. Reeds in het najaar van 1914 verscheen er een brochure van Gorter: Het imperialisme, de wereldoorlog en de sociaal-democratie, uitgegeven door de brochurehandel van de SDP. Gorter, die sinds 1900 een strijd tegen het revisionisme in de SDAP had gevoerd, gedurende 1914—'18 een internationalist was, doch later op een ultra-links standpunt tegenover Lenin kwam te staan, veroordeelde in zijn brochure op scherpe en rake wijze het verraad van de internationale sociaal-democratie. Hij karakteriseerde de wereldoorlog als een *imperialistische oorlog van beide zijden* en schreef onder meer:

..... „De ware oorzaak, de beginner, de teweegbrenger van de oorlog is dus niet één staat — maar alle staten die imperialistische politiek voeren, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Oostenrijk, Rusland, België, Japan, elk voor zich en alle tezamen zijn de oorzaak.

Alle gebazel der burgerlijke en sociaal-democratische partijen en bladen, dat men een afweeroorlog voert, dat men wel mee moet doen, omdat men aangevallen is, is niets dan bedrog, dat dient om aan het eigen meedoen een schoonen schijn te geven.

Duitsland of Rusland, of Engeland de oorzaak van de oorlog te noemen is even dwaas of onwaar, als de spleet die in de vulkaan komt de schuld te geven van de uitbarsting.

Alle Europese staten hebben zich voor dit conflict sinds jaren gewapend. Zij willen allen aan hun roofzucht voldoen. Zij zijn allen even schuldig" .....

Gorter richtte zich vooral ook tegen Kautsky, die zich internationaal met „marxistische frases omkleedt”, en zich op het standpunt van de vaderlandsverdediging plaatste. Hoewel de brochure een aantal onjuistheden bevatte en in het vraagstuk van de zelfbeschikking grote theoretische fouten toonde werd ze door Lenin begroet, die onder meer schreef:

..... „Gelijk en duizend maal gelijk heeft de marxist Gorter, wanneer hij in zijn in Holland verschenen brochure „Het imperialisme, de wereldoorlog en de sociaal-democratie” (blz. 84) „de radicalen van het slag Kautsky met de liberalen van het jaar 1848 vergelijkt, die in woorden dapper, maar in hun daden verraders waren.” (Lenin Verz. Werken blz. 193 XVIII Duitse editie).

De brochure werd in vele buitenlandse talen vertaald en onder meer illegaal in Duitsland verspreid.

De verwerping van de vaderlandsverdediging stelde hoge eisen aan de revolutionaire beweging, aan het politieke bewustzijn van de arbeiders en hun leiders.

De afkeer van het chauvinisme dreef Gorter echter naar het andere uiterste: de ontkenning van elke nationale bijzonderheid en minachting voor de belangen van Nederland. In zijn brochure over de wereldoorlog vindt men geen woord over de concrete taken voor de SDP. Gorter beschouwde Holland als een klein land, dat eigenlijk niet meetelde. Zo schreef hij in 1916:

..... „Men zal ons vergeven, dat wij met ons land zo goed als geen rekening houden. Het imperialisme is een wereldprobleem en Nederland heeft zich te richten naar de grote mogendheden, het Nederlandse proletariaat heeft te doen wat voor het proletariaat der grote landen der wereld nuttig is” .....

Dit was een voortzetting van hetgeen Gorter reeds in 1904 had bevestigd, nl.:

..... „dat heden nog niets aan actualiteit verloren heeft, dat de strijdwijze in grote lijnen gegrondvest moet zijn op de gelijkwording van de naties onder het kapitalisme, niet aangepast aan de eigenaardigheden van elk nationaal milieu” .....

*

ZO was dus de situatie in de SDP: aan de ene zijde Van Ravesteijn met zijn pro-Entente-opvattingen, aan de andere zijde Gorter met zijn juiste opvatting over het karakter van de oorlog, doch met de ontkenning van de Nederlandse belangen.

Van Ravesteijn koos in wezen partij tegen Duitsland met de argumenten, waarmede de Franse en de Engelse bourgeoisie haar arbeidersklasse verdwaasde; met de bewering, dat het ging om de verdediging van de vrijheid en de cultuur tegen het militarisme en despotisme van Duitsland.

Zo schreef hij 18 nov. 1914:

..... „Nemen wij daarentegen nu de andere mogelijkheid. Duitsland wordt overwonnen. Het Duitse kapitalisme verliest

geheel of voor het grootste deel zijn overzeese bezittingen en steunpunten. Dit betekent niet de ondergang van het Duitse industriekapitalisme, maar de ondergang van het heersende politieke stelsel in Duitsland. Het betekent, kan althans met redelijke kans op verwezenlijking betekenen, de noodzakelijkheid van de democratisering van Pruisen-Duitsland" .....²).

Vooraf door toedoen van Van Ravesteijn was het, dat de SDP de gehele oorlog door een anti-Duits standpunt heeft ingenomen en de kant van het Entente-imperialisme koos. Dat ging zelfs zover, dat Van Ravesteijn over de deelname van Amerika aan de oorlog schreef (26 september 1918):

..... „Inderdaad gaat het voor de Verenigde Staten niet op de eerste plaats om directe, om zo te zeggen grijpbare imperialistische belangen. Belangen dus van territoriale, economische of financiële aard" .....

Van Ravesteijn verweet de Nederlandse regering, dat zij een pro-Duitse houding aannam. Dat leidde ertoe, dat de SDP wel heftig protesteerde tegen de Duitse doorvoer van zand en grint naar België (die door de Duitsers gebruikt werden voor bunkers), maar dat zij later met de regering instemde om de haven van Rotterdam ter beschikking te stellen voor de oorlogvoering van de Entente.

In de Tribune had Van Ravesteijn aanvankelijk ook het sluiten van de vrede van Brest-Litowsk als een verraad aan de revolutie bestempeld. Zijn anti-Duitse gezindheid trad zelfs nog aan de dag na de november-revolutie in Duitsland, toen hij in de Tribune schreef:

..... „Dit volk, in zijn grote massa's, is zo eeuwenlang, sinds de Dertigjarigen oorlog, mag men wel zeggen, die Duitslands volkskracht ondermijnende en leegzoog, gewend aan „leiding" van bovenaf. Het is zo weinig tot eigen initiatief, tot spontaneïtet, tot zelfdoen opgekweekt, gelijk bij de grote Westerse volken en de kleinere Westeuropese het geval is geweest. Het heeft zo lang als een klein kind van vroeger dagen aan den leiband gelopen, of is, als een leerling op een ouderwetse kostschool of een recruit gedrild, dat het onmogelijk thans ineens in vrijheid gedresseerd kan blijven" .....

*

---

*) In de SDAP werden door bepaalde leiders in het begin van de oorlog ook zulke anti-Duitse stemmingen gepropageerd. Vliegen, voorzitter van de SDAP, ging zelfs zo ver om deelname van Nederland aan de oorlog te eisen. Hij schreef in Het Vrije Volk:

..... „En bij dit alles komt de benauwende gedachte, dat, wint Duitsland de strijd tegen Frankrijk en België, de onafhankelijkheid van ons land niets is als een stuk glas in handen van een athleet. Ook maar het geringste bij te dragen ons in die positie te brengen, ware misdaad.

En de vraag kan opkomen of een ingrijpen onzerzijds om de Frans-Belgische kansen te versterken uit een oogpunt van zelfbehoud geen wijze politiek is. Er gaat door ons volk een sterk gevoel van solidariteit met het aangerande naburige land, welks bewoners voor het grootste deel zijn van Nederlandse stam, en het ware voor heel het nationale leven van ons land een debacle, als wij niet een positie kiezen die met dat gevoel van solidariteit in overeenstemming is. Vertrouwen wij, dat de regering het oor te luisteren legt, waar het hart van de natie klopt".

DE anti-Duitse opvattingen van de SDP en de onjuiste oriëntering zijn hardnekkig gebleven en men komt ze ook nu tegen. Men vindt ze b.v. terug in het boekje van kameraad J. Snellen: De erfvijand. Het boekje toont met een groot aantal citaten en gebeurtenissen de heilloze rol van het Nederlandse imperialisme in zijn buken voor het Duitse fascisme, zoals het vooral tot uitdrukking is gekomen tijdens de bezetting van 1940—1945.

Het toont eveneens met vele uitspraken de annexatie-drang van oudsher van de Duitse imperialisten ten aanzien van Nederland aan. Het geeft echter als geheel een overtrokken beeld van het ontstaan van de beide wereldoorlogen, omdat het uit een geheel complex van krachten één facet — Duitsland — neemt en daar het gehele politieke perspectief omheen bouwt. Het geeft geen verklaring van de internationale situatie als geheel, zoals ze bij het uitbreken van de oorlogen bestond.

Bij zijn beschrijving van de agressieve aspiraties van het Duitse imperialisme doet de schrijver het voorkomen, alsof in de Eerste Wereldoorlog de dreiging slechts van de zijde van Duitsland kwam, terwijl de Eerste Wereldoorlog een *imperialistische* oorlog van beide zijden is geweest. Wanneer hij schrijft:

..... „*Wat het lot van Nederland zou zijn geweest, indien de Eerste Wereldoorlog met een overwinning van Duitsland zou zijn geëindigd, laat zich gemakkelijk raden*” .....

dan sluit hij zich aan bij de oude tribunistische gedachte over de wenselijkheid van de nederlaag van Duitsland tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Het boek richt zich eenzijdig tegen Duitsland uit gevoelsoverwegingen, wanneer over 1915 wordt geschreven: „..... toen iedere Nederlander met afschuw gadesloeg hoe de Duitsers zich in het kleine buurland (België) aan het vertreden waren” .....

omdat in wezen beide groepen van oorlogvoerende landen in niets voor elkaar onderdeden, wat hun roofzucht, beestachtigheid en eindeloze oorlogsgruwelen betrof. Bovendien was de positie van België in die jaren zeer ingewikkeld. De Duitse imperialisten hadden in 1914 de Belgische neutraliteit geschonden, maar de verdediging van zijn onafhankelijkheid was zeer gecompliceerd. Zo schreef bv. Lenin in de brochure „*Oorlog en Socialisme*”:

..... „*De Duitse imperialisten hebben de neutraliteit van België op onbeschaamde wijze overtreden* ..... *Laten wij aannemen, dat alle staten die belang hebben bij de inachtneming van de internationale verdragen, Duitsland de oorlog verklaard hadden met de eis, België te bevrijden en schadeloos te stellen. In dat geval zou de sympathie van de socialisten natuurlijk aan de zijde van de vijanden van Duitsland geweest zijn. Maar dat is juist de zaak, dat de oorlog door de Entente en de Centralen niet wegens België gevoerd wordt* ..... *Engeland rooft de kolonies van Duitsland en Turkije — Rusland, Galicië en Turkije — Frankrijk is het om Elzas-Lotharingen en zelfs om de linker-oever van de Rijn te doen*” .....

En hoewel het land slachtoffer van de imperialistische reuzen was geworden, was Lenin van mening, dat de schending van de Belgische neutraliteit voor de Belgische socialistten geen aanleiding had mogen zijn om aan de regering deel te nemen.

Verder schrijft Jan Snellen: .....

„De leiders van de burgerlijke politieke partijen, ook de sociaal-democratische, beloofden in de Rijksvergadering de keizer op handslag aan zijn zijde te zullen staan door „dik en dun, in nood en dood”. Zij gaven hem de oorlogscredieten, die hij vroeg” .....

Het verwijt aan Duitsland en de Duitse sociaal-democraten is even gerechtvaardigd aan het adres van Engeland en Frankrijk en de sociaal-chauvinisten van die landen. Ook dáár stemden de sociaal-democraten voor de credieten van de oorlogvoering, welke hun imperialistische regeringen voor de imperialistische oorlog vroegen. Het wás voor de internationale sociaal-democratie een bittere teleurstelling, dat de sterke Duitse sociaal-democratische partij zich bij de eigen imperialisten aansloot. Doch het was ook juist vanuit Duitsland, dat een lichtstraal opschoot, toen Karl Liebknecht (en de groep van de Internationale met o.a. Rosa Luxemburg) zich — ondanks al de overige fouten, die zij toonden — tegen dit chauvinisme verzetten en het karakter van de oorlog als een imperialistische veroveringsoorlog ontmaskerde. Liebknecht stemde in december 1914 tegen de Duitse oorlogscredieten en verklaarde: de vijand staat in eigen land.

Lenin hield meermalen de houding van deze linksen aan de gehele internationale sociaal-democratie voor.

Bij de beschrijving van de voorbereiding en het ontstaan van de Tweede Wereldoorlog laat Jan Snellen zich eveneens leiden door een overbelichting van het Duitse vraagstuk. Het gaat niet om de weerlegging van losse uitspraken, maar in de gehele betoogtrant wordt geen rekenschap gegeven van het complex van tegenstellingen, dat na de Eerste Wereldoorlog ontstond.

Na de Russische revolutie had het wereldbeeld een grondige wijziging ondergaan; het wereldstelsel van het imperialisme was doorbroken. De hoofdtegenstelling in de wereld was die geworden tussen het socialisme en het imperialisme, — waarbij de imperialisten er op alle mogelijke manieren op uit waren om de Sowjet-Unie te vernietigen. Bovendien bestonden er de tegenstellingen tussen de imperialisten onderling, die zich als gevolg van de ongelijkmatige ontwikkeling van het imperialisme verscherpten. Het verdrag van Versailles — „een verdrag van roofdieren en rovers”, zoals Lenin het noemde — legde het systeem van internationale betrekkingen vast. „Wij hebben hier”, zo verklaarde Lenin op het Tweede Congres van de Communistische Internationale — „het eerste geval in de wereld-geschiedenis van een juridische vastlegging van roof, slavernij, afhankelijkheid, bittere armoede en honger met betrekking tot een en een kwart miljoen mensen”.

Het verdrag weerspiegelde de tegenstellingen zoals ze bestonden tussen de overwinnende en overwonnen imperialistische mogend-

heden en tussen de overwinnende imperialisten onderling. Het bevatte alles wat tot een verdere verscherping van die tegenstellingen zou leiden.

Het verdrag handhaafde in Duitsland de heerschappij van de reactionaire imperialistische krachten; het had tot grondslag een eind te maken aan de aanspraken van Duitsland op wereldheerschappij en het vastleggen van het kapitalistische deel van de wereld ten gunste van de overwinnaarsstaten. Het was gericht op de vernietiging van de Sowjet-Unie (na de vrede van Versailles organiseerden de Entente-landen hun interventie tegen Rusland) en tegen de revolutionaire beweging in de gehele wereld.

De ontwikkeling na de Eerste Wereldoorlog tot aan het uitbreken van de tweede is geen gladlopend proces geweest. Na de revolutionaire situatie vlak na de wereldoorlog volgde een stabilisatie van het kapitalisme in 1924. De jaren 1929—1933 werden gekenmerkt door een hevige economische crisis, die gepaard ging met de opkomst van het fascisme in Duitsland en Japan. (In Italië was in 1922 het fascisme onder bijzondere verhoudingen reeds aan de macht gekomen). De krachtsverhoudingen wijzigden zich en ook de tactiek van de communisten heeft in die periode veranderingen ondergaan. Men behoeft er slechts aan te herinneren, dat de Sowjet-Unie aanvankelijk geen lid was van de Volkenbond en later tot deze organisatie toetrad.

Het kenmerk van de Tweede Wereldoorlog is, dat zij begon met een aantal kleinere oorlogen, die door de agressieve fascistische staten werden ontketend. Tegen de toenemende agressiviteit van de fascisten stelde de Sowjet-Unie concrete voorstellen voor collectieve veiligheid, die echter door Frankrijk en Engeland werden verworpen. Zij probeerden de hoofdaanval van het fascistische Duitsland tegen de Sowjet-Unie te richten en de Sowjet-Unie in een geïsoleerde positie te manoeuvreren. Deze houding noodzaakte de Sowjet-Unie een niet-aanvalsverdrag met Duitsland te sluiten, hetgeen haar de mogelijkheid gaf een aantal jaren te winnen.

Het voorspel tot de Tweede Wereldoorlog is zeer ingewikkeld geweest. Wanneer Jan Snellen in zijn boekje schrijft: ..... „Op 1 september vielen Hitlers divisies Polen binnen en de wereldoorlog was een feit” ..... geeft hij geen antwoord op de vraag: wat was het voor een oorlog? Men kan er niet aan voorbijgaan, dat de Tweede Wereldoorlog begonnen is als een oorlog tussen imperialistische mogendheden, als een *imperialistische* oorlog. „Het karakter van een oorlog”, zo zegt Lenin, „hangt niet af van de vraag, wie de aanvaller is en in welk land zich de vijand bevindt”, maar „welke klasse de oorlog voert en van welke politiek zulk een oorlog een voortzetting is” .....

Voor de kleinere landen, die in de loop van de oorlog door Duitsland werden overvallen, kreeg de strijd vanaf het begin een bevrijdingskarakter. Zo ook voor Nederland. Wanneer men echter de bijzondere omstandigheden voor ons land onderzoekt, (zoals door kameraad J. Snellen is gedaan) kan men alleen tot juiste conclusies komen, wanneer rekening wordt gehouden met de internationale si-

tuatie als geheel en met de voornaamste, beslissende tendenties in de ontwikkeling.

Interessant bijvoorbeeld is de weergave van deze periode in de onlangs gepubliceerde „Geschiedenis van de CPSU”. Daar wordt geschreven:

..... „Engeland en Frankrijk verklaarden de oorlog niet aan Duitsland ten bate van Polen en helemaal niet met het doel om het fascisme te vernietigen, maar om hun eigen imperialistische belangen en posities te verzekeren, voor de verzwakking van een gevaarlijke concurrent en voor het behoud van hun eigen positie als grote mogendheden ..... De oorlog tussen Duitsland en Engeland en Frankrijk was aan het begin aan beide zijden een imperialistische oorlog. Het Poolse volk, evenals de volken van andere landen, die slachtoffer werden van de agressie, streden voor hun onafhankelijkheid; maar wat de grote staten betreft, beide zijden, zowel Hitler-Duitsland, als Engeland en Frankrijk, joegen achter imperialistische doeleinden. Het was echter zo, dat tegenover Engeland en Frankrijk de gemeenschappelijke vijand van alle volkeren, die slachtoffer werden van de imperialistische agressie, kwam te staan — het Duitse fascisme. Bovendien begonnen als gevolg van de zware nederlagen die Engeland en Frankrijk in 1940 van de Hitlerianen toegediend kregen, deze beide staten niet zozeer meer te denken hoe zij hun imperialistische plannen zouden verwezenlijken, maar hoe zij hun nationale onafhankelijkheid konden behouden. Tegelijkertijd vergrootte zich in Engeland, Frankrijk, zowel als in de Verenigde Staten, de druk van de volksmassa's, die van hun regeringen eisten een actieve anti-fascistische vrijheidsoorlog te voeren. Onder deze omstandigheden van het actieve optreden van het volk wijzigde de oorlog van Engeland en Frankrijk tegen Hitler-Duitsland in de loop van de tijd zijn karakter. Zij viel praktisch samen met de oorlog van de vrijheidslievende volkeren tegen de fascistische agressie en kreeg een bevrijdingskarakter. Het bevrijdingskarakter van de oorlog werd in het bijzonder versterkt na de deelname van de Sowjet-Unie, toen Engeland, Frankrijk, en vervolgens de Verenigde Staten, zich tezamen met de USSR bevonden in de rijen van een algemene anti-Hitler-coalitie” .....

Het is van belang een juist inzicht te hebben in de gang van zaken aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog. Een onjuist begrip van de situatie toen kan leiden tot een verkeerde oriëntering nu. In een volgend artikel meer over de huidige situatie.

H. DE VRIES

De geschiedenis herhaalt zich niet

DE geschiedenis herhaalt zich niet. Doch sommigen nemen met totale miskennen van veranderde historische omstandigheden en en geheel veranderde krachtsverhoudingen, hun toevlucht tot oude methoden uit een tijdperk dat nimmer terugkeert.

Het is een onmiskenbaar feit, dat de Westelijke Geallieerden uit de Tweede Wereldoorlog zich in wezen van dezelfde middelen jegens Duitsland hebben bediend, die zij reeds na de Eerste Wereldoorlog hebben toegepast. Dit weerspiegelt de ijdelheid van hun hoop, want een der voornaamste lessen uit de Tweede Wereldoorlog was juist, dat Duitsland gefaald heeft in de rol die zij dit land hadden toebedacht: de gendarme van het imperialisme te zijn, die de oude orde op zaken in de Sowjet-Unie diende te herstellen. Het omgekeerde is gebeurd: Niet de Sowjet-Unie werd verslagen, maar Duitsland!

Een historische vergelijking heeft in zoverre zijn nut, dat zij tot verheldering van de huidige toestand kan bijdragen, al was het alleen maar om aan te tonen, dat het imperialisme niet veranderd is en evenzeer om aan te tonen, dat de toepassing van methoden uit een definitief verleden tijd — die reeds één keer hun ondeugdelijkheid hebben bewezen — thans in het geheel geen kans op succes maakt.

*

HET is een bekend feit, dat het snelle herstel van de economische en politieke macht van West-Duitsland mogelijk werd gemaakt door de politiek vooral van Amerika, die erop gericht was en is de Bondsrepubliek als de agressieve voorpost van het Westen tegen de landen van het socialisme te gebruiken.

Merkwaardige tegenstrijdigheid: de Tweede Wereldoorlog is ontstaan als gevolg van de imperialistische tegenstellingen. Het Westen hoopte zich van zijn voornaamste concurrent — Duitsland — te ontdoen, maar nog meer hoopte het, dat de Sowjet-Unie in de strijd tegen Hitler ten onder zou gaan. Na de nederlaag van Duitsland bleef er alleen nog de hoop, dat de Bondsrepubliek een tweede keer als „gendarme” dienst kon doen. Daartoe was het nodig, de gevreesde imperialistische concurrent weer sterk te maken. En dat is het, wat ook na de Eerste Wereldoorlog gebeurde. Elders in dit nummer wordt uiteengezet, welke betekenis het Verdrag van Versailles had. Wij willen derhalve hier een ander verdrag in herinnering brengen, nl. dat van Locarno.

De conferentie van Locarno (1925) was de eerste bijeenkomst van een reeks Westelijke mogendheden na de Eerste Wereldoorlog, waar-

aan Duitsland weer als gelijkberechtigde partner deelnam. Het officiële doel van deze conferentie was „om gemeenschappelijk de middelen tot bescherming der volkeren tegen de gesel van de oorlog te zoeken en de vreedzame regeling van strijdvragen van verschillende aard die mogelijk tussen enkelen van hen (de deelnemers) zouden kunnen ontstaan”.

Maar later gaf de Britse diplomaat Ormsby-Gore (die de regering Macmillan op de Geneefse conferentie voor stopzetting van de kernproeven vertegenwoordigd heeft) een geheel andere uitleg aan het doel van Locarno. Hij verklaarde, dat het verdrag „de solidariteit van Duitsland met de Westerse beschaving” inhield tegen de „duisterste macht die ooit in de geschiedenis van Europa heeft bestaan.” Dit klinkt ons zeer bekend in de oren. We hoeven de tekst van de Parijse Verdragen van 1954 er niet eens op na te slaan om te weten dat dergelijke formuleringen daar ook in voor komen.

Ten tijde van de Parijse Verdragen, die in de re-militarisering van de Bondsrepubliek voorzagen en inmiddels al weer doorbroken beperkingen van de bewapening oplegden, werd gezegd, dat zij juist het middel waren om het Westduitse revanchisme in toom te houden. Want, niet waar: het nieuwe Westduitse leger zou toch een onderdeel van de NAVO-strijdmacht worden, die een ware strijdmacht voor de vrede heette te zijn.

Hoe echter was de situatie dertig jaar geleden, ten tijde van Locarno?

Locarno bezegelde min of meer de verzoening met Duitsland, die gezocht werd omdat men toen een toenadering van dit land tot de Sowjet-Unie vreesde. Men schiep — net als in 1954 — de illusie, dat Europa de weg naar de vrede had betreden, doordat Duitsland weer in het „Europese concert” was ingeschakeld.

De feiten hebben echter bewezen, dat Locarno door de Duitse imperialisten alleen maar als een tijdelijk uitstel van de revanchistische plannen werd beschouwd. Had Duitsland als gevolg van de Eerste Wereldoorlog niet Elzas-Lotharingen, Eupen-Malmedy, de provincie Poznan, de beruchte „corridor” naar Polen, Dantzig, Memel en Litauen „verloren”?

Zo wordt dus verklaard waarom de voormalige bierbrouwer — alweer een vergelijking! — en winnaar van de Nobelprijs voor de vrede, de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken der Weimar-republiek, Stresemann, enkele maanden ná Locarno tegenover een Hamburgse journalist kon verklaren: „U kunt van de Duitse regering en de Duitse diplomatie niet verwachten, dat zij zo naïef is, om de Entente (Engeland en Frankrijk) mee te delen, dat Duitsland van plan is zijn grenzen met geweld te veranderen.”

Locarno was voor hen juist genoeg, om het nevelgordijn voor die plannen te scheppen. Tegelijkertijd wordt echter de legende die door figuren als prof. Geyl is uitgevonden, vernietigd, welke luidt, dat Hitler om zo te zeggen een „eenmalige” misstap van Duitsland is geweest. Integendeel: Hitler was alleen maar het instrument voor de uitvoering van plannen, die reeds in 1926 openlijk door Stresemann werden aangekondigd.

Wij moeten er ook op wijzen, dat de economische methodes die na de Eerste Wereldoorlog werden toegepast, niet zo heel veel verschillen van die na de Tweede Wereldoorlog.

Er was één verschil: toen werden de herstelbetalingen die door het verslagen Duitse imperialisme aan het overwinnende Entente-imperialisme moesten worden betaald, oorspronkelijk vastgesteld op de fantastische som van 118 miljard goudmark. (In tegenwoordige prijzen omgerekend, om maar een schatting te maken, een 500 miljard.)

Na de Tweede Wereldoorlog werd meteen van herstelbetalingen afgezien. Maar in feite heeft Duitsland toen net als nu (de DDR uitgezonderd) geen cent betaald. Het is onmogelijk hier de hele lange geschiedenis van sabotage der herstelbetalingen na te vertellen. In elk geval: in 1924 kwam Amerika te hulp met het „Dawesplan”, in 1929 vervangen door het „Young-plan”, die beide voorzagen in de financiering van de herstelbetalingen door Amerika. Duitsland kreeg, zo lezen wij in de encyclopedie-ENSIE, deel X, blz. 606, tussen 1921 en 1931 „enorme kapitalen van het buitenland, om daarmee een reeds door inflatie schuldenvrij geworden industrie uit te breiden en te vernieuwen”. „Feitelijk” zijn de herstelbetalingen voldaan „met geld van zijn crediteuren”!

Maar dat was slechts de halve waarheid. Prof. J. A. Boltin, een Sowjet-historicus, heeft in een lezing over het ontstaan en het karakter van de Tweede Wereldoorlog (Berlijn, december 1959) op het volgende gewezen: „Alleen in de zes jaren van 1924—'29 ontving Duitsland evenveel leningen als de Verenigde Staten in de veertig jaar voor de Eerste Wereldoorlog heeft ontvangen (dat was een tijd van een grote stroom van buitenlandse beleggingen in Amerika, w.o. vooral ook Nederlandse, schr.). Tot het midden van de dertiger jaren bereikte het in de Duitse economie belegde vreemde kapitaal een bedrag van ongeveer 27 miljard mark, waarbij van de langlopende leningen niet minder dan 70 pct uit Amerika afkomstig waren (zes á zeven miljard mark) ..... Slechts dankzij de buitenlandse credieten en leningen kon Duitsland zijn zware- en oorlogsindustrie in zulk een snel tempo ontwikkelen.”

Wij moeten hieraan toevoegen, dat in 1931 feitelijk reeds een einde kwam aan de herstelbetalingen. Dit geschiedde door het zg. Hoover-moratorium. Onder leiding van de oud-president der Verenigde Staten, Hoover — een der meest verwoede anti-communisten uit die tijd — werd Duitsland toen het recht gegeven elke betaling te staken en in 1932 werd dan definitief een streep onder die periode gezet. Het nettoresultaat was in elk geval, dat het snelle herstel van de Duitse oorlogsindustrie door het buitenland, voornamelijk door Amerika, werd gefinancierd.

Hieraan moeten we verder toevoegen, dat na de Tweede Wereldoorlog hetzelfde gebeurde, alleen nog iets sneller. Trots kon Adenauer reeds op 9 juli 1952 in een redevoering ter verdediging van de Parijse Verdragen mededelen, dat zijn land 12,5 miljard mark „economische hulp” van Amerika had gekregen. Het ging hier niet om leningen, maar om schenkingen. Dat is alweer bijna tien jaar geleden. Maar men kan herhalen, wat hierboven al is gezegd: Slechts dankzij de Ameri-

kaanse credieten was de Bondsrepubliek in staat haar zware en oorlogsindustrie zo snel te ontwikkelen. Hoewel het ook juist is te zeggen, dat deze industrie tijdens de oorlog opzettelijk bij de geallieerde bombardementen gespaard werd. Wie dat niet gelooft moet dan maar kennis nemen van het omvangrijke werk van Webster en Frankland over „The Strategic Air offensief against Germany 1939—45” dat dit jaar op gezag van de Britse regering werd uitgegeven.

Het jaar 1933 luidde een nieuwe periode in de betrekkingen tussen Duitsland en de overige imperialistische landen in.

Engeland eerde de komst van Hitler met de opdracht aan de Londense banken in maart 1933, alle direct opeisbare vorderingen op Duitsland, ten bedrage van niet minder dan vier miljard mark, aan te houden. „Deze overeenkomst vestigde Hitler's economische positie”, commentarieert de Britse historicus A. Rothstein („Die Hintergründe des Münchener Abkommens von 1938, Bln. 1959, blz. 86).

*

HET kenmerk van de nieuwe periode was de voortzetting van de politiek van steun aan het Duitse imperialisme terwille van het hogere belang van het anti-communisme. De zg. München-politiek begon niet in 1938, maar — als men dan een datum wil — reeds in Locarno.

Het anti-communisme was het leit-motiv, de telkens hoogoplaaiende geschillen tussen de grote mogendheden onderling de begeleidende imperialistische muziek.

Neem bv. de houding van Engeland en Frankrijk in die tijd jegens Italië, toen Mussolini bezig was met zijn grootscheepse koloniale rooftocht. Dat ging rechtstreeks tegen hun belangen in. Maar Rothstein wijst er in zijn reeds aangehaalde uiteenzettingen op, dat Chamberlain, Vansittard (de toen leidende Britse staatslieden) en ook Churchill als hun mening te kennen hebben gegeven, dat een nederlaag van Mussolini „door sancties van de Volkenbond” tot „chaos” in Italië zou kunnen leiden, d.w.z. tot omverwerping van het fascistische regime. En dat wilde ook Churchill niet, de man die thans als de grote tegenstander van de Münchenpolitiek te boek staat! Terwille van het anti-communisme werd Ethiopië toen dus aan Mussolini uitgeleverd.

Schrijver dezes heeft reeds in 1958 — 20 jaar ná München — enkele andere feiten in herinnering gebracht. Laten wij ze hier herhalen.

Op 19 november 1937 bracht de toenmalige Britse minister van Buitenlandse Zaken, Lord Halifax, een bezoek aan Hitler. Tijdens een geheim onderhoud verklaarde hij:

„dat hij en de overige leden van de Britse regering” er van doordrongen zijn, dat de Führer niet alleen in Duitsland iets groots heeft gepresteerd, maar dat hij door de vernietiging van het communisme in eigen land, haar de weg naar Westeuropa versperd heeft en dat derhalve Duitsland terecht als bolwerk van het Westen tegen het bolsjewisme beschouwd zou moeten worden.” (Protocol van het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken, afgedrukt in „Documente en Materialen aus der Vorgeschichte des zweiten Weltkrieges, Moskou 1948, deel I, pag. 16.)

Dit was hetzelfde gesprek, waarin Halifax te kennen gaf, dat Engeland geen bezwaar zou maken tegen verandering van de „status quo” inzake Dantzig, Oostenrijk en Tsjecho-Slowakije!

Het lijkt ons derhalve hier verder overbodig, over de kern van de Münchenpolitiek uit te wijden. Tsjecho-Slowakije werd aan Hitler uitgeleverd, niet omdat de Westelijke diplomaten hoopten door „concessies” en „tegemoeetkomsten” de vrede in de wereld te kunnen bewaren, maar om Hitler het nodige opmarsgebied tegen de Sowjet-Unie te verschaffen. München diende de anti-communistische oorlog en niet de vrede.

N. S. Chroestsjow had dus volkomen gelijk toen hij op 7 maart 1959 in Leipzig zei:

„Het internationale imperialisme koesterde zorgvuldig zulk een bloedig beest als het Hitler-fascisme, het zag met voldoening hoe Hitler's moordenaars de haat in het Duitse volk tegen het communisme en de Sowjet-Unie aanwakkerde. De imperialisten hitsten Hitler-Duitsland openlijk tegen ons land op, zij streefden daarmee vèrstrekkende doeleinden na.”

Het ging trouwens niet alleen om de Britse en Franse imperialisten. De Amerikanen waren — op zijn zachtst gezegd — in die tijd al even druk bezig. Botkin haalt bv. in zijn hierboven aangehaalde lezing een geheime Duits-Amerikaanse conferentie op 23 nov. 1937 in San Francisco aan, waar zulke kopstukken van het Amerikaanse monopolisme als de befaamde senator A. Vandenberg, Lamont, Dupont en anderen aan deelnamen. Een van de daar besproken onderwerpen was het herstel van de Duits-Amerikaanse samenwerking in de strijd om de reuzenmarkten Rusland en China” (Congres-Verslag, Appendix 20 van 20 aug. 1942, Washington).

Eerst kwam de economische steun en dan de „samenwerking” tot herovering van de Russische „reuzenmarkt”. De verwisseling van commando in Berlijn (van Stresemann tot Von Ribbentrop en van Hindenburg tot Hitler) speelde slechts in zoverre een rol als de laatste door het internationale imperialisme als het meest geschikte instrument tot voltooiing van het reeds lang voorbereide werk werd beschouwd.

De overeenkomst van München was de bezegeling van deze politiek, zij moest Hitler's agressie definitief en uitsluitend naar het Oosten richten.

Dat deze opzet in 1939 mislukt is, mag men *niet* aan het Westen wijten!

*

WIJ willen er geen overdreven betekenis aan hechten, maar het is in elk geval toch symbolisch, dat een van de voornaamste assistenten van Neville Chamberlain — de man met de paraplu, die als de gangmaker van München wordt beschouwd — de huidige Britse minister van Buitenlandse Zaken, Lord Home was.

Anderzijds is het een grove vervalsing van de geschiedenis, als opgehitste Westduitse studenten Kennedy een paraplu sturen, om hem

te waarschuwen dat hij niet in „herhaling” moet vervallen en geen „concessies” moet doen inzake Berlijn.

Het incident van begin augustus jl. was natuurlijk wel een welkome propagandastunt en daarna is niet alleen door De Telegraaf of Elsevier gefulmineerd tegen herhaling van de „politiek van tegemoetkomingen” die destijds tot München heeft geleid. Ook de regering-De Quay zinspeelde erop in haar Troonrede. Het is het thema dat door de rechtse PvdA-leiding wordt bespeeld. Het is dit argument dat gebruikt wordt, wanneer J. Suurhoff met hel en verdoemenis dreigt tegen al degenen, die „suggereren” dat „er met de Russen best te praten valt” (Het Vrije Volk, 7 okt. 1961), en die iedereen als „communistische meeloper” veroordeelt, die de woorden „concessies” en „tegemoetkoming” in de mond durft te nemen.

De Telegraaf (van 26 sept. jl.) heeft dit standpunt het duidelijkst vertolkt, toen het blad schreef: „Een politiek van concessies heeft echter tegenover Hitler niet het geringste succes geboekt.”

Elke letter van die zin is een leugen. Zij die de München-politiek thans het hardst veroordelen, hebben haar toen hemelhoog geprezen.

De politiek van concessies aan Hitler was er niet op gericht, de vrede te bewaren, maar om de oorlog onvermijdelijk te maken, — de heilige kruistocht tegen het Oosten!

Onder de leuze van het anti-communisme hebben de Westelijke imperialisten zich in 1938 te München verenigd en in naam van hetzelfde anti-communisme wordt thans door de Nederlandse heethoofden, met Suurhoff voorop, elke concessie aan het streven der Sowjet-Unie om de Westduitse revanchisten in te tomen, verworpen, ten einde tenslotte toch nog eens tot de reeds twee keer mislukte kruistocht te komen.

Het is natuurlijk niet onze bedoeling van dit artikel een citatenboek aangaande het Westduitse revanchisme te maken. Dat is volkomen overbodig. Laten we slechts herinneren aan de verklaring, die Adenauer tijdens zijn bezoek aan de Paus in Rome op 22 jan. 1960 aflegde.

„Ik geloof”, zei hij toen, „dat God het Duitse volk in de huidige stormachtige tijden een bijzondere taak heeft gegeven: waker te zijn voor het Westen tegen die machtige invloeden die vanuit het Oosten op ons inwerken.” (Bulletin Bondsregering, 23 jan. 1960).

Hier hebben wij het „uitverkoren ras” commentarieerde toen het Britse blad *Daily Herald*: „Het is de stem van dr. Adenauer — een goede democraat, zoals men beweert — maar de woorden zouden ook door Hitler niet versmaad zijn”!

Hitler heeft niets versmaad. Dat is waar. Hij noemde zich niet alleen het van God gestuurde instrument tot vernietiging van alles wat het „Grootduitse Rijk” in de weg stond. Maar hij zei ook eens (nov. 1938), dat de omstandigheden hem gedurende tientallen jaren gedwongen hadden over vrede te praten, omdat het slechts door de „onderstreping van de vredeswil” mogelijk was, het Duitse volk de bewapening te geven „die altijd nodig is als voorbereiding van de volgende stap”.

Adenauer is blijkbaar nog in de periode, dat hij zich als „waker over de vrede” dient voor te stellen, teneinde het Westduitse volk de nodige wapens te geven die „altijd” nog voorwaarde zijn voor de volgende stap.

Hij kan daarbij steunen op de Nederlandse vervalsers van de München-politiek, die een concessie inzake Berlijn als een bedreiging voor de door Adenauer verdedigde vrede gelieven te beschouwen, terwijl nuchtere mensen zeggen, dat elke tegemoetkoming aan de voorstellen van de Sowjet-Unie inzake een vredesverdrag met Duitsland en regeling van het vraagstuk West-Berlijn een slag voor de revanchisten en een overwinning voor de echte vrede is.

Wij zouden zeggen dat zij die praten als Suurhoff, de geschiedenis op haar kop zetten: elke concessie, elke tegemoetkoming aan het drijven van Bonn moet als een directe voortzetting van München worden beschouwd. Maar het is thans zo als in de resolutie van het partijbestuur der CPN van 7 oktober jl. wordt gezegd:

„Terwijl een deel van de imperialisten de oorlogsprovocaties versterkt, begint een ander deel te berusten, ook al weigeren zij nog steeds een praktische overeenkomst en pogen zij de regeling van de Westberlijnse kwestie te ontlopen. Door de laatste ontwikkeling hebben de volkeren echter de zekerheid gekregen, dat zij een atoomoorlog over Berlijn kunnen afwenden.”

De geschiedenis herhaalt zich niet, al houden Adenauer en zijn profeet Suurhoff krampachtig vast aan „oude vormen en gedachten”. Wanneer wij thans de krachtsverhoudingen in de wereld zouden vergelijken met die in de jaren 1925—’39, dan zou men — indien de zaken niet te ernstig waren — in de verleiding kunnen komen het beroemde woord van Marx aan te halen die eens gezegd heeft dat alle grote wereldhistorische feiten als het ware twee maal optreden, de ene keer als tragedie, de andere keer als klucht.

In elk geval is het een feit dat Adenauer geen tweede Hitler kan worden en ook is het een feit, dat de taal van de regering-De Quay en Suurhoff „steeds meer mensen met verzetsgeest” vult, zoals in dezelfde resolutie wordt gezegd.

Dat is weer het gevolg van het feit, dat er niet alleen *al* te veel mensen in dit land zijn, die de hele tragedie tussen de twee wereldoorlogen hebben beleefd, maar dat ons hele volk de gevolgen van de anti-communistische München-politiek aan den lijve heeft ondervonden. Des te schandelijker is de huidige politiek van Den Haag en zijn secondanten als Burger en Suurhoff.

Wanneer men in deze omstandigheden een les uit de geschiedenis wil trekken, dan is het deze: dat zij een ieder moge aansporen de geest van passief verzet om te zetten in actieve strijd voor de vrede en de neutraliteit van Nederland.

F. BARUCH

Van proletarische dictatuur naar socialistische democratie

IN het tijdsbestek van twintig jaar zal in de Sowjet-Unie een overvloed aan verbruiksgoederen worden voortgebracht; de werkers zullen in hun bedrijfscantines gratis hun middageten nuttigen, gratis van de stedelijke vervoersmiddelen en andere overheidsdiensten gebruik maken, gratis gezondheidszorg genieten, en geen huur betalen voor woonruimte, terwijl de zorg voor de oudedag, voor invaliditeit, enz. in de wereld zijn weerga niet zal vinden. De werkweek zal nog ten hoogste 35 uur bedragen. De Sowjet-Unie zal reeds binnen tien jaar het welvarendste land ter wereld zijn, en de gehele welvaart zal de werkers voor het volle pond ten goede komen.

Houdt het plan dus materiële overvloed voor de bevolking in, ook politiek heeft de etappe van de overgang naar de communistische maatschappij verstrekkende consequenties. Wat dit betreft zullen wij ons in deze beschouwing niet in de eerste plaats bezig houden met de revolutionaire uitwerking van de verstrekkende doeleinden op de kapitalistische wereld, maar zullen wij ons bepalen tot de politieke uitwerking in de Sowjet-Unie zelf.

In het bijzonder op het gebied van de bestuursvormen, welke gelijk met de veranderingen van de economische basis een ingrijpende wijziging zullen ondergaan.

Voor de vestiging en voltooiing van de socialistische maatschappij was de dictatuur van het proletariaat een noodzakelijke voorwaarde. Met de volledige overwinning van het socialisme en de opbouw van het communisme is de dictatuur van het proletariaat voor de interne ontwikkeling van de Sowjet-Unie niet meer noodzakelijk.

De staat, die als staat van de proletarische dictatuur ontstond, is uitgegroeid tot een staat van het gehele volk, n.l. een orgaan, dat de belangen en de wil van het gehele volk tot uitdrukking brengt. De proletarische dictatuur heeft zich ontwikkeld tot de hoogste vorm van democratie welke de mensheid ooit gekend heeft, de socialistische democratie.

De actieve deelname van alle burgers aan het staatsbeheer en aan de leiding van de economische en culturele opbouw enz. leidt tot verdere ontplooiing en verdieping van de socialistische democratie.

Het is duidelijk, dat deze ontwikkeling in de Sowjet-Unie, gelijk met de opbouw van de communistische maatschappij een verpletterende slag is voor het gehele anti-communisme.

En wat te denken van de stellingname van al die critici in de kapitalistische wereld, die nog altijd doorgaan met onwetenschappelijke beschouwingen over onveranderlijkheid van de democratie en die zeggen: democratie is democratie en dictatuur is dictatuur, met het doel de verwarring in het denken van vele mensen in de kapita-

listische wereld over vormen van democratie en dictatuur te bestendigen?

Maar democratie is een historisch begrip, waarvan de inhoud op elk gegeven historisch moment door de speciale klassenverhoudingen wordt bepaald.

De socialistische democratie heeft zich ontwikkeld uit de schoot van de **proletarische democratie** — de dictatuur van het proletariaat — welke laatste op zichzelf reeds een hogere vorm van democratie is.

In de kapitalistische landen is de democratie echter altijd een dekmantel gebleven voor de scherpste vormen van uitbuiting. In de tegenwoordige tijd wordt het woord democratie door de kapitalistische regeringen bovendien misbruikt als de banier voor oorlogsdreiging en agressie.

Voorals de rechtse leiders van het democratisch-socialisme hebben zich opgeworpen als kampioenen van deze zogenaamde democratie in de kapitalistische landen en tot aan de dag van vandaag trachten zij de mensen in verwarring te houden, terwijl zij actief meewerken aan de ondermijning van de echte verworvenheden der burgerlijke democratie.

De strijd voor de democratie is nauw verbonden met de gehele historie van de internationale arbeidersbeweging. Het ging hierbij om het alomvattende vraagstuk van de machtsovername door de arbeidersbeweging.

Marx en Engels leverden over dit vraagstuk slag met de anarchisten en rekenden met dezen af. Zij toonden aan, dat in de overgang van de kapitalistische naar de socialistische maatschappij de dictatuur van het proletariaat als politieke overgangperiode noodzakelijk is.

Lenin werkte deze analyse verder uit in de strijd tegen de Russische opportunisten, tegen Bernsteiniaanse revisionisten en renegaten van het slag Kautsky.

Alle theorieën over de democratie van revisionisten, renegaten, tot aan de huidige democratisch-socialisten en moderne revisionisten, waren slechts hulpdiensten tot het in stand houden van de kapitalistische maatschappij met zijn uitbuiting, onderdrukking en oorlogsdreigingen.

Het klassestandpunt van de marxisten-leninisten over de democratie heeft geleid tot de opbouw van een socialistische maatschappij met de hoogste vorm van democratie.

Dit wezenlijke onderscheid heeft voor de internationale arbeidersbeweging dus zeer vèrstrekkende consequenties gehad. Het heeft in het bijzonder consequenties voor de werkers in de kapitalistische landen, die onder de invloed verkeren van de theorie over de „zuivere” democratie, of haar „onveranderlijke” inhoud.

Democratie is klassenvraagstuk

Tegenover de gezagsdragers in de feodale maatschappij, de kerkhiërarchie en de adel met hun staatsvormen van absolutisme plaatste de opkomende bourgeoisie haar vorm van staatsbestuur: broederschap, vrijheid, gelijkheid, de burgerlijke democratie.

In de burgerlijke maatschappij, de kapitalistische maatschappij, werd de vrijheid, de democratie echter een formele zaak. D.w.z. de democratische vrijheden en rechten zijn voor alle burgers formeel gegarandeerd. En zo op het oog lijkt het ook in deze tijd wat betreft de democratische rechten in ons land in orde. In wezen echter is ook in ons land de democratische staatsvorm het instrument waarmee de heersende klasse zich kan verrijken ten koste van de uitbuiting van de werkers. De medezeggenschap van de werkers is in wezen beperkt tot het recht, om de zoveel jaar te kiezen of verkozen te worden. Van deelname der werkers aan de leiding van de staat en het economische leven is geen sprake.

Lenin karakteriseerde de democratie in de kapitalistische maatschappij als volgt: *„Onder de burgerlijke democratie houden de kapitalisten met duizenderlei kunstgrepen, te kunstiger en doeltreffender, naarmate de „zuivere democratie” meer ontwikkeld is, de massa's verwijderd van het deelnemen aan het bewind.”*

Men kan dus niet spreken van één vorm van democratie, van ondeelbare of zuivere democratie. Democratie houdt voor alles de heerschappij van deze of gene klasse in en is derhalve onverbrekkelijk verbonden met de klassenmaatschappij. Vandaar, dat het juist is in de kapitalistische maatschappij de democratische staatsvorm aan te duiden als een burgerlijke democratie, ter onderscheiding van democratische staatsvormen, die zowel in de oudheid bestonden als in de nieuwe maatschappij, de socialistische, waar de burgerlijke democratie vervangen is door de proletarische democratie, ofwel de heerschappij van de bourgeoisie door de heerschappij van de werkers.

Onder de verhoudingen van het kapitalisme kan het echter de communisten niet onverschillig zijn hoe de burgerlijke democratie werkt. De belangen van de arbeidersklasse in de kapitalistische maatschappij zijn gediend door zo breed mogelijke democratische rechten. De arbeidersklasse streeft van nature ernaar deze rechten zo ver mogelijk uit te breiden. De burgerlijke democratie als vorm van klasseheerschappij van de bourgeoisie biedt met al zijn gebreken de arbeiders gunstiger omstandigheden voor hun belangenstrijd dan onder zulke vormen van de heerschappij van het groot-kapitaal als fascisme of andere vormen van heerschappij van de financiers-oligarchie. Wij komen op dit vraagstuk verderop nog terug. Wij willen thans de Babylonische spraakverwarring over vrijheid, democratie en klassen, opgeworpen door instandhouders van de kapitalistische maatschappij en in het bijzonder door de steunpunten van de kapitalisten in de arbeidersbeweging, de rechtse democratisch-socialistische leiders, uit de weg trachten te ruimen. Als dus democratie in het algemeen verbonden is met de heerschappij van deze of gene klasse, moet men ook duidelijk voor ogen houden, wat onder klassen verstaan wordt.

„Klassen”, stelde Lenin vast, „noemt men grote groepen mensen, die zich van elkaar onderscheiden door hun plaats in een historisch bepaald stelsel van maatschappelijke productie; door hun verhouding tot de productiemiddelen, die grotendeels in wetten is vastgelegd en geregeld; door de rol, die de mensen in de maatschappelijke organisatie van de arbeid spelen en dus ook door de aard en de omvang van het

aandeel in de maatschappelijke rijkdom, waarover ze beschikken. Klassen zijn groepen mensen, waarvan de ene zich de arbeid van een andere kan toeëigenen tengevolge van hun verschillende positie in de eenmaal vastgestelde orde."

Welke klasse dient de democratie, de bezitter van de productiemiddelen of de grote massa van niet-bezitters, de loonarbeiders? Democratie voor welke klasse? Als gesproken wordt over democratie, moet *men dit bezien vanuit het klassestandpunt. Dan kan er geen verwarring bestaan.*

Lenin over de democratie

In zijn boek „De proletarische revolutie en de renegaat Kautsky” heeft Lenin reeds in het jaar 1917 afgerekend met het onwetenschappelijke en huichelachtige gezwets over „zuivere” democratie enz. Echter gaan in onze samenleving anno 1961 de goedpratere van het kapitalistische stelsel nog steeds door met te beweren, dat democratie in onze maatschappij betekent gelijkheid voor alle burgers. De Nederlandse democratisch-socialisten bestaan het daarbij zelfs de Amerikaanse democratie als hoogste vorm van democratie voor te stellen.

Lenin stelde in het jaar 1917 vast: *„De burgerlijke democratie, die een zeer grote historische vooruitgang is in vergelijking met de middeleeuwen, blijft altijd — en kan onder het kapitalisme niet anders blijven dan eng, beperkt, leugenachtig, huichelachtig, een paradijs voor de rijken — een valstrik en een leugen voor de uitgebuiten, voor de armen”.*

En verder: *„Neemt de grondwetten der moderne staten; — neemt hun regeringen; neemt de vrijheid van vergaderen, van pers; — neemt de gelijkheid der burgers voor de wet; — bij iedere stap zult ge de aan iedere eerlijke en bewuste arbeider welbekende huichelarij van de burgerlijke democratie ontmoeten. Er is niet één staat, ook niet de meest democratische, die in zijn grondwet niet één of andere achterdeur of beperkingen heeft, die aan de bourgeoisie de mogelijkheid verzekeren, het leger tegen de arbeiders te mobiliseren, de staat van beleg af te kondigen enz., voor het geval de orde wordt verstoord, d.w.z. voor het geval dat de uitgebuite klasse ook maar de geringste poging waagt om haar slavenoestand te overtreden en niet langer als slaven behandeld te worden.”*

Tegenover deze burgerlijke democratie, die de democratie is voor de bezittende klasse stelde Lenin de proletarische democratie. Dat is de democratische staatsvorm, die de belangen dient van de reusachtige meerderheid van de bevolking, van de werkers en die bij de overgang van de kapitalistische naar de socialistische maatschappij uitgedrukt wordt door de dictatuur van het proletariaat. Eén van de vormen van de proletarische democratie, schrijft Lenin, is de Sowjetmacht.

Hij stelt dan beide vormen, t.w. het burgerlijke parlement en de Sowjet tegenover elkaar in de volgende passage:

„De deelname aan het burgerlijke parlement (dat bovendien in de werkelijk belangrijke vraagstukken onder de burgerlijke democratie

nooit een beslissing heeft te nemen: die beslissing nemen de beurs en de banken) is de arbeidende klasse door duizenderlei hindernissen versperd en de arbeiders weten, gevoelen, zien zeer goed, dat het burgerlijke parlement een aan hun belangen vreemde instelling is, een werktuig ter onderdrukking van de proletariërs door de bourgeoisie, de instelling van een vijandelijke klasse, van een minderheid van uitbuiters.

De Sowjets zijn de directe organisaties van de arbeidende en uitgebuite massa's zelf, die hun de mogelijkheid vergemakkelijken zelf de staat te organiseren en op elke wijze, zover het maar mogelijk is te leiden."

„De proletarische democratie is miljoenen malen meer democratisch dan de meest democratische burgerlijke republiek”.

De ervaringen in de Sowjet-Unie hebben sinds 1917 bewezen, dat de volkeren alleen door de sociale revolutie en de dictatuur van het proletariaat tot het socialisme kunnen komen, hoe uiteenlopend de vormen ervan ook mogen zijn.

De proletarische democratie heeft het de Sowjetburgers mogelijk gemaakt door hun massa-organisaties, als de Sowjets, de vakverenigingen, enz. actief aan het bestuur van de staat deel te nemen. De democratie werd uitgebreid tot sociale rechten, als *recht* op arbeid, ontspanning en onderwijs, op verzorging bij de oudedag, bij ziekte of invaliditeit, enz.

En thans, nu deze proletarische democratie zich verder ontwikkeld heeft en is uitgegroeid tot de socialistische democratie, dat is de democratie voor *alle* burgers, wordt in de kapitalistische landen nog steeds hoog opgegeven over de „enige en zuivere democratie.”

Laten wij beide vormen van democratie nog eens op de praktijk toetsen en nagaan hoe het met de burgerlijke democratie, zowel als met de proletarische democratie is gegaan en welke vorm van democratie de beste is voor de grote massa van werkers.

Het verval van de burgerlijke democratie

Zo als met de opkomst van de kapitalistische maatschappij de bourgeoisie als de bezittende klasse de democratie voor haar klassebelangen hanteerde, zo heeft het monopoliekapitaal met de concentratie en centralisatie van het kapitaal de burgerlijke vrijheden van de democratie voor zichzelf in beslag genomen. Wij leven thans in het tijdperk, waarin het monopoliekapitaal onder de dekmantel van democratie de heerschappij in de staat uitoefent.

De beïnvloeding van de openbare opinie, van het denken der mensen is door middel van het perswezen, van de radio en televisie in handen van de monopolies. Persvrijheid is de vrijheid voor de monopolies alleen in die kranten te adverteren, die de belangen van de monopolies verdedigen en de volksmassa's bedriegen.

Onder het begrip „vrije wereld” wordt het deel van de wereld verstaan, waar de „zuivere” democratie zou heersen. In werkelijkheid is deze staat niets anders dan een dwangbuis en de democratie dient als

façade, om de dictatuur der monopolies te verbergen.

Naar buiten lijkt het met de burgerlijke vrijheden of alles in orde is. Kan men niet kiezen op de partij die men wil? Is men niet vrij in het lezen van de krant die men wil lezen? Kunnen politieke partijen niet demonstreren, vergaderen, enz.? Kunnen de werkers niet staken voor hun belangen? Kortom, zo oppervlakkig bezien zou het Nederlandse volk tevreden kunnen zijn met zijn democratische vrijheden.

In werkelijkheid echter hebben we te maken met een geraffineerd systeem van onderdrukking en verkrachting van de oorspronkelijke inhoud van de burgerlijke democratie.

Een ieder, die even terzake kundig is weet, dat het uitgeven van een dagblad gepaard gaat met enorme kosten, welke in hoofdzaak gedekt moeten worden uit de reusachtige inkomsten aan advertenties. De uitgave van een dagblad als De Waarheid is alleen mogelijk door extra bijdragen van de lezers en vergt grote offers.

Bij verkiezingen ligt de democratische balans al even scheef. Alle deelnemende partijen kunnen spreken tot de kiezers door middel van radio en televisie, behalve de CPN. En welk een geniepige en geraffineerde vervolging is er niet van communistische arbeiders! Achterstelling en zelfs broodroof zijn middelen van het monopoliekapitaal om het denken van de werkers naar hun hand te zetten. Als de Amsterdamse bevolking wil demonstreren voor verbod van atoomwapens, staat het Amsterdamse gemeentebestuur niet toe dat leuzen worden meegedragen, waarin het verdwijnen van Amerikaanse A-wapens uit ons land wordt geëist. Het geval Kistemaker wordt in de Nederlandse „democratische” pers doodgezwegen.

De gehele belangenstrijd van de werkers moet worden „uitgevochten” in het door de regering ingestelde „georganiseerd overleg”, waarin vertegenwoordigers van de monopolies, van de regering en van de vakbonden „samenwerken”. Er mag gestaakt worden, maar als het volgens de wensen van de monopolies gaat, dan alleen wanneer de rechtse vakbondsleiders er achter staan.

Formeel is alles in orde met de democratische vrijheden voor alle burgers. In werkelijkheid is deze democratie bedrog.

Het monopoliekapitalisme vindt zijn verdedigers in de leiding van het democratisch-socialisme en in de revisionisten. Deze steunpunten in de arbeidersbeweging van de bourgeoisie pogen de werkende massa voor te stellen, dat het kapitalisme niet meer bestaat en dat het staatsmonopolistische kapitalisme een vorm is van socialisme. In dit raam van bedrog houden zij de werkers voor, dat de klassen in de kapitalistische maatschappij verdwijnen en dat niet het bezit van de productiemiddelen het belangrijkste vraagstuk is, maar het beheer daarover.

In haar laatste program, dat op het congres in maart 1959 werd aangenomen, heeft de PvdA de laatste resten van het socialisme afgezworen. Niet de kapitalistische productiewijze maar de kapitalistische geest moet bestreden worden, heet het in dit program. Met deze geestdrijverij strijdt de PvdA „voor een sociaal-economische orde, waarin de eigendom der productiemiddelen ondergeschikt is aan het welzijn der gemeenschap.”

De grote monopolies in ons land kunnen dus, wat de PvdA betreft, rustig hun reusachtige winsten uit het werkende volk blijven persen.

Beziez men de resultaten van de opvattingen van de rechtse sociaal-democraten en die van de marxisten-leninisten in de loop van de geschiedenis van de arbeidersbeweging, dan lopen deze inderdaad ver uiteen.

De meningsverschillen over de democratie, over de machtsstrijd van de arbeidersbeweging ontbrandden in alle scherpte rondom de eeuwwisseling, toen het imperialisme de gehele wereld naar zijn hand had gezet.

Aan de ene kant de vleugel in de internationale sociaal-democratie, welke onder invloed van de Duitse sociaal-democraat Bernstein het marxisme „herzag” door daaruit zijn revolutionaire kern te scheuren en tegenover de overgangsvorm van de dictatuur van het proletariaat de verdediging van de burgerlijke democratie te plaatsen; aan de andere kant de leninistische vleugel, welke onder de imperialistische verhoudingen het marxisme verder ontwikkelde en de burgerlijke democratie omzette in de proletarische democratie.

De rechtse sociaal-democratie bleef staan bij de burgerlijke democratie en daarmee bij de instandhouding van het kapitalisme, zoals voldoende blijkt in al die landen waar de rechtse sociaal-democratie over een absolute meerderheid beschikt en aan de macht was of is en waar de kapitalistische bezitsverhoudingen niet of zo goed als niet zijn veranderd. Na een sociaal-democratische regering kon rustig weer een conservatieve regering aan de macht komen, zoals in Duitsland in 1933 gebeurde een fascistische regering, en zoals in Frankrijk na de oorlog het semi-fascistische bewind van De Gaulle, waarbij de burgerlijke democratie aan flarden werd gescheurd.

Hoe anders is de ontwikkeling voor de arbeidersbeweging gelopen waar de marxistische leninistische stellingen over de democratie en de klassenmaatschappij in de praktijk werden gebracht, waar dus de historisch noodzakelijke overgangsvorm van de burgerlijke naar de proletarische democratie werd doorgevoerd. Hier schreed de arbeidersbeweging van overwinning naar overwinning.

In de kapitalistische landen is de democratie het instrument geworden van het monopoliekapitaal, dat naar zijn wezen reactionair en de negatie van democratie is. Het monopoliekapitalisme is de doodsvijand van de democratie, ook van de burgerlijke democratie. De verscherping van de klassenstrijd in alle kapitalistische landen, drukt in toenemende mate de antidemocratische instelling van het monopoliekapitalisme uit. Steeds verbeterer moeten de werkers voor hun democratische rechten het gevecht aangaan. Tegenover deze afbrokkeling van de burgerlijk-democratische vrijheden in de kapitalistische wereld staat de voortdurende ontwikkeling en ontplooiing van de democratie in de socialistische wereld.

Meester over eigen lot

In zijn boek „Staat en revolutie” heeft Lenin tijdens zijn onderduikperiode in de zomer van 1917 een aantal zeer belangrijke opmerkingen gemaakt over de periode, wanneer het socialisme over alle fron-

ten gezegevierd heeft, de socialistische maatschappij gegrondvest is en de verdere ontwikkeling gaat naar de communistische maatschappij.

T.a.v. de opbouw van deze maatschappij schreef Lenin de volgende treffende passage: "Vanuit burgerlijk standpunt is het gemakkelijk om zulk een maatschappij-inrichting voor een „zuivere utopie" te verklaren en te grijnslachen naar aanleiding van het feit, dat de socialisten aan iedereen beloven dat hij het recht zal hebben, zonder enige controle over de arbeid van iedere burger afzonderlijk, een willekeurige hoeveelheid truffels, automobielen, piano's enz. te ontvangen. Tot zulk een grijnslach beperken zich ook nu de meeste burgerlijke „geleerden" die daarmee zowel hun onwetendheid als hun baatzuchtige verdediging van het kapitalisme tonen."

Nadat Lenin vaststelde dat democratie opzichzelf slechts formele gelijkheid is stelde hij de ontwikkelingsweg vast, welke gegaan moet worden wanneer de proletarische over de burgerlijke democratie gezegevierd heeft. Lenin schreef: „En terstond na de verwezenlijking van de gelijkheid van alle leden van de maatschappij ten opzichte van het bezit van de productiemiddelen, d.w.z. van gelijkheid van de arbeid, de gelijkheid van het arbeidsloon, — zal onvermijdelijk voor de mensheid de vraag rijzen, hoe men verder moet gaan van de formele naar de daadwerkelijke gelijkheid, d.w.z. naar de verwezenlijking van de regel: „Ieder naar zijn bekwaamheid, ieder naar zijn behoefte". Langs welke etappes, langs de weg van welke praktische maatregelen de mensheid naar dit hoogste doel zal moeten gaan, — dat weten wij niet en dat kunnen wij niet weten. Maar het is van belang zich zelf duidelijk te maken, hoe volkomen leugenachtig de gewone burgerlijke voorstelling is, dat het socialisme iets doodts, iets verstands, iets eens en voor altijd gegevens is, terwijl in werkelijkheid eerst met het socialisme een snelle, echte werkelijk massale vooruitgang, een vooruitgang onder deelname van de meerderheid der bevolking en daarna de gehele bevolking op alle gebieden van het openbare en private leven begint."

De Sowjet-Unie gaat thans het communisme opbouwen. En dit vereist de inschakeling van miljoenen mensen in het bestuur van het openbare leven.

De kenmerken van de communistische maatschappij zijn het verdwijnen van het sociale, economische en culturele onderscheid tussen geestelijke en lichamelijke arbeid.

De opbouw van het communisme gaat gepaard met een alzijdige ontwikkeling van de democratische grondslagen van het beheer. Naast de centrale leiding van de volkshuishouding worden de economische zelfstandigheid en de rechten van de plaatselijke organen en de bedrijven verder ontwikkeld.

Deze nieuwe democratie heeft als grondslag in het bijzonder de sociale rechten van de mensen zoals *recht* op arbeid, *recht* op verzorging bij ziekte, invaliditeit, ouderdom, *recht* op onderwijs, op deelname aan de cultuur, aan ontspanning enz. enz. De mens in de huidige periode van opbouw van de communistische maatschappij is gegarandeerd, de ontplooiing van zijn persoonlijkheid en de gehele

samenleving is erop gericht de hoogste menselijke kwaliteiten van de moraal tot ontwikkeling te brengen.

Terwijl in de kapitalistische maatschappij in de praktijk van het leven het devies geldt: ieder voor zich en God voor ons allen", geldt in de in opbouw zijnde communistische maatschappij het devies „een voor allen en allen voor één."

In het bijzonder de rechtse sociaal-democratie, het reformisme, heeft de dictatuur van het proletariaat afgeschilderd als een eeuwige dwangbuis, in welk systeem geen persoonlijke vrijheid kan bestaan en eeuwige onderdrukking van de geest het lot van de mensen is. Het reformisme is gekomen tot het goedpraten van de vrijheid van uitbuiting, de vrijheid van de wildernis, waarin de sterken de zwakken verslinden.

Wat echter zal zij moeten zeggen na publicatie van het ontwerp-program der CPSU, waarin wij lezen:

De arbeidersklasse is de enige klasse in de geschiedenis, die zich niet ten doel stelt de macht voor eeuwig te behouden. Nadat de volledige en definitieve overwinning van het socialisme — het eerste stadium van het communisme — en de overgang van de maatschappij naar de volledig ontplooid opbouw van het communisme tot stand is gebracht, heeft de dictatuur van het proletariaat haar historische missie vervuld en is zij uit het oogpunt der taken betreffende de binnenlandse ontwikkeling in de USSR niet meer noodzakelijk. De staat, die is ontstaan als een staat van de dictatuur van het proletariaat, is nu een staat van het gehele volk geworden, een orgaan, dat uitdrukking geeft aan de belangen en de wil van het volk als geheel. Aangezien de arbeidersklasse de meest vooruitstrevende en georganiseerde kracht van de Sowjet-maatschappij is, speelt zij ook in de periode van volledig ontplooid communistische opbouw de leidende rol. De arbeidersklasse zal haar functie als leidster van de maatschappij hebben vervuld, wanneer het communisme opgebouwd is en daarmee de klassen verdwenen zijn."

De dictatuur van het proletariaat, welke moest dienen als staatsvorm om de overgang van kapitalisme naar socialisme mogelijk te maken, kon niet voor eeuwig dienen en moest zich met het verdwijnen van de onderdrukte klasse van uitbuiters ontwikkelen tot een nieuwe staatsvorm, waarbij alle leden van de maatschappij actief betrokken zijn.

Haar oorspronkelijke functie als apparaat tot onderdrukking van een minderheid verdwijnt. Dit gaat gepaard met de opbouw van het communisme en voortdurende vernieuwing van de staatsorganen. De rol van de sowjets zullen toenemen, omdat deze de alomvattende organisaties zijn van het volk. In deze hoedanigheid treden zij op als maatschappelijke organisaties. Kandidaten voor de staatsorganen, zowel als van plaatselijke organen worden in de pers en op vergaderingen grondig besproken. Miljoenen werkers zullen aan het praktische staatsbestuur deelnemen. Bij iedere verkiezing zal minstens een derde deel der leden van de vertegenwoordigende organen vervangen worden, er zal een gestadige vernieuwing van de uitvoerende staatsorganen plaatsvinden.

De maatschappelijke organisaties en verenigingen van werkers

zullen aan de wetgevende arbeid van de sowjets deelnemen, zoals de vakbeweging, de jeugdorganisaties en andere massa-organisaties. Wetsvoorstellen zullen door de werkers worden bediscussieerd, terwijl de belangrijkste wetsvoorstellen aan een volksstemming onderworpen zullen worden.

Dit zijn zo enkele grepen uit het nieuwe program van de CPSU welke getuigen van de diepingrijpende veranderingen die zich in het maatschappelijke leven met de opbouw van het communisme zullen voltrekken. De mens is hier volledig meester geworden over eigen lot.

Strijd om democratie

De ontwikkeling van de democratie in de Sowjet-Unie heeft in alle scherpste de strijd voor de democratie in de kapitalistische landen op de dagorde van de arbeidersbeweging geplaatst. Het onderscheid van deze ontwikkeling springt fel in het oog. Tegenover de machtige ontplooiing van de democratie in de Sowjet-Unie staat het verval en de afbraak van de democratie in de kapitalistische landen. Zonder meer kan thans gezegd worden, dat wat nog overeind staat van de burgerlijke democratie het resultaat is van een verbeterde strijd van de arbeidersbeweging. Het monopoliekapitaal poogt immers bij zijn voorbereidingen voor een derde wereldoorlog elke vorm van democratie te vernietigen. De ontwikkeling van het staatsmonopolistische kapitalisme gaat gepaard met nieuwe offensieven van fascistische en semi-fascistische staatsvormen. Voorbeelden daarvan zijn er te over.

Maar tegenover de dictatuur van de monopolies ontwikkelt zich een machtige anti-monopolistische stroom. De arbeidersklasse heeft tot taak alle door het monopoliekapitaal aan banden gelegde en onderdrukte groeperingen in het volk te verenigen.

Deze alomvattende democratische strijd tegen de monopolies is een voorwaarde voor de vernieuwing der democratie in ons land.

Een andere vraag is onder welke vormen zich de socialistische revolutie zal voltrekken.

In onze tijd is het heel goed mogelijk, zoals reeds uitgewerkt werd in de verklaring van de 81 Communistische Partijen in november 1960, dat socialistische revoluties zich op vreedzame wijze kunnen voltrekken. Dit vreedzame of niet-vreedzame karakter hangt geheel af van de tegenstand welke de thans nog heersende klasse tegen de wetmatige ontwikkeling zal bieden. Wij willen dit thema in dit artikel niet verder uitwerken. Wij willen er echter op wijzen, dat — in welke vorm de socialistische revolutie zich ook zal voltrekken — het principe van zijn overgangsvormen hetzelfde zal zijn. Deze overgang van kapitalisme naar socialisme zal nimmer voltrokken kunnen worden zonder de dictatuur van het proletariaat, welke speciale vormen zij ook moge hebben. De arbeidersbeweging in de wereld zal dit probleem uitwerken, zoals zij dit in Rusland van voor 1917 onder onvergelijklijk veel moeilijker omstandigheden heeft uitgewerkt.

De arbeidersbeweging van ieder land, ook van het onze, zal haar eigen oplossing ervan moeten vinden in overeenstemming met de concrete, nationale omstandigheden en historisch gegroeide vormen en tradities.

G. MAAS

Het beeld van de toekomst

DOOR STEPHAN HEIM

„Ik heb het U met Uwe ogen doen zien .....”

Deuteronomium 34, 4

GEZIEN vanuit Berlijn, een paar honderd meter van de betonnen muur die het Westen van het Oosten scheidt, brengt het ontwerp-program dat aan het Tweeëntwintigste Congres van de CPSU wordt voorgelegd u tot een diep besef van de tegenstellingen van onze tijd. Aan de ene kant een blauwdruk, even stoutmoedig in zijn ontwerp als Lenins beroemde „We zullen nu het socialisme gaan opbouwen” — aan de andere kant een wereld die verscheurd wordt door spanningen zo onmenselijk als de atoombom. Aan de ene kant een vergezicht op een leven zo schoon als de dromen der dichters — aan de andere de stank van mensen die elkaar naar de keel vliegen, hongerig naar winst, tot de tanden gewapend. Aan de ene kant de scheppende mens, die groeit in wijsheid en grootheid terwijl hij alle krachten der natuur dienstbaar maakt aan zijn gebruik — aan de andere kant een atavistisch schepsel, dat zich alleen druk maakt over de business van het blijven leven, in weerwil van de automatisering en de prachtigste omhulsels.

Het is nauwelijks toevallig dat het beeld van een communistische toekomst ontwikkeld wordt in een tijd van groot gevaar voor de mensheid. Het communisme zou niet gepland kunnen worden zonder dat de techniek en de energiebronnen aanwezig zijn voor het scheppen van een super-overvloed; maar diezelfde techniek en energiebronnen vormen ook de nachtmerrie van onze tijd. Evenmin zou het communisme gepland kunnen worden zonder dat door de Sowjet-Unie en het socialistische derde deel van de wereld een bepaald krachtniveau bereikt is; en juist omdat het tijdperk van het communisme binnen ons bereik ligt, maken vrees en twijfel aan zichzelf het kapitalisme zo kwaadaardig. De dreiging en de belofte zijn onderling verbonden, het spel van de dialectiek van de geschiedenis is duidelijk zichtbaar. En toch overheerst een vertrouwen in de overwinning van het leven op de dood, van de vrede op de oorlog, van de toekomst op het verleden. Wat zijn dat voor mensen die, temidden van de crises van 1961, aan tafel gaan zitten om te spreken over het beeld van het jaar 2000? Zijn zij alleen maar optimisten? Fantasten?

Of heeft de geschiedenis niet veeleer meer dan eens bevestigd, dat de filosofie die marxisme-leninisme wordt genoemd, de sleutel van de toekomst in zich draagt? Deze mensen zegevierden en overwonnen toen zij, alleen en geïsoleerd, op een paar duizend vierkante kilometers verhongerd land rond Moskou en Leningrad stonden; deze mensen zegevierden en overwonnen in de gebombardeerde ruïnes van Stalingrad; waarom zouden zij dan niet nu zegevieren en overwinnen,

nu zij schouder aan schouder marcheren met een derde deel van de mensheid?

Het lijkt er dus op, of de dromen van de communisten een eigen realiteit bezitten en dat het niet alleen mogelijk maar ook noodzakelijk is om nu, in deze door strijd verscheurde, moeilijke tijd, de plannen te maken voor het komende tijdperk van de rede. Bovendien wordt de planning zelf tot een bron van kracht.

De boodschap van het ontwerp-program aan een verontruste mensheid is duidelijk: *Wij zullen leven.*

*

EN we zullen anders leven dan vroeger, beter.

Dat slaat niet alleen op materiële zaken: voedsel, kleding, meubels, huizen, auto's — noch op vraagstukken van de arbeid: arbeidstijd, arbeidsnormen, arbeidsvoorwaarden. Het zo opvallende is, dat deze communisten, die zo vaak zijn beschuldigd van grof materialisme, in hun ontwerp-program evenveel aandacht schenken aan geestelijke waarden als aan materiële verbeteringen, aan intellectuele ontwikkeling als aan technische vooruitgang, aan etiek als aan economie. Er komt, nog vaag, maar toch in zijn omtrekken zichtbaar, „een nieuwe mens” naar voren, „die geestelijke rijkdom, morele integriteit en de best mogelijke fysieke conditie harmonieus in zich verenigt.”

Ik denk niet, dat deze nieuwe mens veel gelijkenis zal vertonen met de gedesinfecteerde, glimmende rose wezens die het tweede deel van Majakowsky's „De wandluis” bevolken. Evenmin zal hij een uniforme geest bezitten, noch een kuddedier zijn of een mier temidden van miljoenen die verloren gaan in een mierenhoop, zoals sommige Westelijke schrijvers vrezen. Integendeel, ik geloof, dat de nieuwe energiebronnen en de nieuwe technieken en het nieuwe, communistische karakter van de arbeid zorg zullen dragen voor een zo groot mogelijke schakering van persoonlijkheden; dat de mensen meer, en niet minder interessant zullen worden; en dat het leven stimulerender zal zijn dan ooit. Ik benijd de romanschrijver van die tijd — hij zal te doen hebben met karakters voor wie geldproblemen niet belangrijk zijn, wier maatschappelijke status niet langer bepaald wordt door hun inkomsten of macht, maar door hun bijdrage aan het gemeenschappelijke welzijn, en wier ontwikkelingspeil alle bijgelovigheid, vooroordelen en gedragsnormen van onze tijd uitsluit. De romanschrijver van de toekomst zal in staat zijn geheel nieuwe en andere problemen te onderzoeken en te beschrijven, waarvan wij de diepte en omvang niet eens kunnen vermoeden.

En toch zou het dom zijn het belang van materiële voorwaarden en hun veranderingen te onderschatten. Een grote afstand moet nog worden afgelegd tussen het socialistische principe *aan ieder naar zijn vermogen* en het beginsel van het hoogste stadium van het communisme, *aan ieder naar zijn behoeften* en zij die deze afleggen, zullen, over het geheel genomen, aangemoedigd worden door materiële prikkels, door de materiële goederen die de maatschappij hun geeft in ruil voor hun

materiële bijdrage. Echter juist het verschijnen van het begrip van de „morele prikkel” in het ontwerp-program is een bewijs van zijn ver-reikende vooruitzichten. Het utopia van de grote dromers en PROFE-ten wordt de realiteit van morgen; wij zien voor ons een type mens, die niet langer werkt omdat hij moet eten, maar die werkt, omdat zijn arbeid voor hem betekent een scheppende wijze om zichzelf te doen gelden en gelukkig te zijn.

*

DE stoutmoedigheid van het program ligt niet alleen in het feit, dat het opgesteld en bediscussieerd wordt in een tijd waarin het Nieuwe en het Oude nog in scherpe strijd gewikkeld zijn. Even stoutmoedig is de idee van de opbouw van de dag van morgen met de mensen van vandaag, wier houding in de dag van gisteren wortelt. Welk een vertrouwen in de capaciteit van de mens om zijn oude ik af te schudden! Welk een geloof in de mogelijkheid van de mens de wereld te veranderen, terwijl hij zichzelf verandert! Welk een moed om altijd de eerste te zijn op onbegane wegen, om de weg te effenen voor hen die later komen!

Dit zal ongetwijfeld de mogelijkheid van vergissingen inhouden. Het is gemakkelijk om aan de kant te staan en te kritiseren — dit heb je niet goed gedaan; en kijk eens, hoe onhandig je dat doet; en daar ben je weer gestruikeld en met je neus in de modder gevallen! ..... Deze kritiek is bijzonder stompzinnig, als de critici dezelfde mensen zijn, die niet alleen de baanbrekers nooit de helpende hand reikten, maar die hen daarenboven met stenen en stokken gooiden, en soms met bommen. Ik denk, dat de moeilijke weg die voor ons ligt naar het communisme gemakkelijker zal zijn en dat er minder fouten gemaakt zullen worden, naar mate zich meer mensen aansluiten om de pioniers te steunen. De schuld van de tragische praktijken die de historici „persoonsverheerlijking” gedoopt hebben ligt niet alleen binnen de grenzen van de Sowjet-Unie; de wereld er omheen schiep een groot deel van de druk die ertoe leidde.

Des te interessanter is de uitvoerige behandeling in het ontwerp-program van de vraagstukken van de socialistische democratie, haar theorie, haar vormen en methoden. Het lijkt niet waarschijnlijk, dat deze intensieve behandeling alleen maar het gevolg is van gebeurtenissen uit het verleden. We zijn veeleer getuige van een historische ontwikkeling, van het logische gevolg van iedere revolutie, van iedere machtsovername door een nieuwe klasse. Het verschil ligt in het tempo: terwijl de bourgeoisie honderden jaren nodig had om de vormen van haar eigen, burgerlijke, democratie te scheppen — en deze nog steeds opzij zet voor regelrechte dictatuur zodra zij zich bedreigd voelt — begint de bloei van de socialistische democratie binnen een betrekkelijk korte tijd van proletarische overheersing en ondanks de acute dreiging van kapitalistische tegenmaatregelen.

Ongetwijfeld lagen de kenmerken van deze nieuwe, socialistische democratie reeds opgesloten in de Sowjet-revolutie, vanaf de oktober

dagen van 1917, door de ergste jaren van moeilijkheden en oorlog heen. Nu worden deze kenmerken door het ontwerp-program tot in bijzonderheden uitgewerkt en vastgelegd, daarnaast worden beveiligingen ingevoegd tegen mogelijk machtsmisbruik. De verkiesbaarheid en de plicht om rekening en verantwoording af te leggen door hen die het volk moeten leiden, vooral in lichamen die de politiek vaststellen; geregelde, beperkte ambtsperioden; vermindering van de gesalarieerde staf bij de regering, de massa-organisaties en de partij; de doelstelling, dat het werk in regeringslichamen uiteindelijk zal ophouden een beroep te zijn — dat zijn enige van de gedachten die ons bezielen met het grootst mogelijke vertrouwen op het succes van dit edelste experiment in de geschiedenis van de mensheid.

De socialistische democratie kan niet democratisch genoeg zijn. Hoe groter de controle van het collectief op benoemde ambtenaren en beroepsfunctionarissen is, des te beter is dit voor het welzijn van allen. De grootse toekomst moet opgebouwd worden met mensen die wortelen in een kleinzielig verleden; nog heel wat jaren zal te veel macht, die te lange tijd geconcentreerd blijft in te weinig handen een verzoeking vormen; en zo lang er een functie bestaat, waarin iemand carrière kan maken door de hielen van zijn meerdere te likken of zijn minderen het zwijgen op te leggen, worden de meest volledige ontplooiing van de persoonlijke vrijheid en, tegelijkertijd, de overgang naar het communisme belemmeringen in de weg gelegd.

Een van de voornaamste lessen die we moeten trekken uit het ontwerp-program is, dat de ontwikkeling van de volledigste vorm van democratie en de opbouw van een communistische maatschappij onderling verband houden. Men kan niet de enorme productiviteit van het communisme met zijn verdeling van het maatschappelijke product „aan ieder naar zijn behoeften hebben”, men kan niet de hoog ontwikkelde, geschoolde, intelligente mens van het communistische tijdperk, met zijn nieuwe, diep menselijke etiek hebben — en tegelijkertijd bureaucratistische baasspelerij. Die twee dingen sluiten elkaar uit. Wie de opbouw van het communisme op de agenda zet, de voltooiing van de grote Oktober-revolutie, de opmars van de mensheid naar een nieuwe tijd, moet alles opruimen wat de democratie in de weg staat. Hij moet de socialistische democratie verbreden en verdiepen totdat, zoals het ontwerp-program zegt, „de actieve deelname van alle leden van de maatschappij aan het besturen van maatschappelijke aangelegenheden” bereikt is.

De economische en technische omstandigheden na de opbouw van het communisme zullen de burger van die maatschappij in staat stellen volledig zijn recht uit te oefenen om zichzelf en zijn staat te regeren. Hij zal er de tijd, de belangstelling en het verantwoordelijkheidsgevoel voor hebben. In de gouden tijd van de oudheid werd een man bij zijn ploeg weggeroepen om consul te worden en nadat hij zijn volk gediend had ging hij terug naar zijn ploeg. In het tijdperk waarvan de vorm geschetst wordt door het ontwerp-program, zal het ook zo zijn, maar op een hoger peil. Evenals de verschillen tussen lichamelijke en geestelijke arbeid zullen verdwijnen, zullen ook de verschillen verdwijnen tussen hen die werken en hen die regeren.

Het verlangen naar persoonlijke macht zal evenzeer verouderd zijn als het geld; de mensen zullen hun belangstelling op andere dingen richten.

*

ER zijn fragmenten in dit ontwerp-program, die, hoewel ze in een zeer zakelijk proza geschreven zijn, de lezer de adem benemen door hun enorme verbeeldingskracht.

Een utopie?

Dit ontwerp-program zou een edel document zijn als het alleen maar een utopie, een wensdroom, beschreef, onbereikbaar, maar moreel verheffend en waard om naar te streven. Twee argumenten spreken er echter tegen, dat het, in welk opzicht dan ook, om een utopie gaat.

Het ene betreft de opstellers, de Sowjet-communisten. Te beginnen met een jaar of zestig geleden hebben die bolsjewieken laten zien, dat zij meenden wat zij in hun program's zeiden en dat zij in staat waren ze uit te voeren, hoewel de hele wereld tegen hen was.

Het andere ligt in de ideeën zelf: zij zijn zo logisch en door feiten gestaafd. Wat is er te zeggen tegen de voorspelling van de ongekende wetenschappelijke vooruitgang van de Sowjet-Unie, als, ten tijde van die voorspelling een jonge Sowjet-burger, Titow genaamd, zeven- of tien maal in een ruimteschip om de aarde draait? Wat is er te zeggen tegen de voorspelling, dat zij de productie van de Verenigde Staten zullen overtreffen, als men ziet waarmee deze communisten in 1917, en opnieuw in 1945 begonnen? Wat is er te zeggen tegen de voorspelling van een wijziging in de etiek van de mens, als men de opvattingen in het Sowjet-land van nu vergelijkt met die van de oude Russische moezjik?

Toch bevat het program een voorbehoud. „Complicaties in de internationale situatie en de daaruit voortvloeiende noodzaak tot verhoging van de defensie-uitgaven kunnen de tenuitvoerlegging van de plannen tot verhoging van de levensstandaard van het volk remmen.”

Laten we wat dieper ingaan op deze eenvoudige, sobere verklaring. Misschien is het onopzettelijk — het staat er helemaal niet in dat verband — een pleidooi voor het gezonde verstand en de krachtigste denkbare demonstratie van de vredelievende bedoelingen van de opstellers van het program. Men kan niet „aan ieder naar zijn behoeften” geven als men gedwongen is een enorm deel van de resultaten van zijn arbeid te verkwisten aan de verschrikkelijk dure middelen voor een moderne oorlogvoering en aan miljoenen mannen, die onder de wapenen zijn. Hier ligt de bron en de oorsprong van de politiek van coëxistentie, die steeds weer voorgesteld wordt door woordvoerders van de Sowjet-Unie.

Zij willen vrede omdat zij die nodig hebben — eens en voor altijd.

Evenmin hebben zij oorlog nodig om hun revolutie en haar beginselen te verbreiden. Het ontwerp-program zegt dit openlijk: „Hoewel

de beide door de imperialisten ontketende wereldoorlogen met socialistische revoluties zijn geëindigd, zijn revoluties volstrekt mogelijk zonder oorlog." En, „Het zegevierende proletariaat kan aan een ander volk „het geluk niet opdwingen" zonder daarmee zijn eigen overwinning te ondergraven."

Dit zijn krachtige woorden die geen twijfel laten bestaan, en zij dwingen vertrouwen af. Het program voorziet in een periode, waarin de opbouw van het communisme plaats heeft in een deel van de wereld, terwijl het kapitalisme in een ander deel bestaat. Het program behandelt de taken en vooruitzichten van de communisten; daarom uit het geen veronderstellingen over de rol en de functie van de kapitalistische landen in een wereld waarin de vrede tussen verschillende sociale stelsels verzekerd is door overeenkomsten. Sommige politici en professoren in de kapitalistische landen zouden er misschien goed aan doen bij elkaar te komen om een program op lange termijn op te stellen voor *hun* vooruitzichten en over hoe *zij* hopen de mensheid te dienen en vooruit te brengen; een vergelijking van de twee programs en van de mogelijkheden van hun vervulling zou zeker verhelderend zijn.

Zolang we echter geen alomvattend ontwerp-program van de kapitalisten hebben, kunnen we alleen afgaan op de verzekeringen in het communistische ontwerp-program, dat zegt: „Niet door middel van een oorlog tegen andere landen, maar door het voorbeeld van een perfectere organisatie van de maatschappij, door de volle ontplooiing van de productiekrachten, door het scheppen van alle voor het geluk en het welzijn der mensen noodzakelijke voorwaarden, zullen de ideeën van het communisme de geesten en de harten van de volksmassa's veroveren."

Op de Berg Nebo, in het gezicht van Canaän, zei de Heer tot Mozes: „Dit is het land, dat Ik Abraham, Izak en Jakob gezworen heb, zeggende: Aan Uw zaad zal Ik het geven! Ik heb het U met Uwe ogen doen zien, maar gij zult daarheen niet overgaan."

De tijden zijn voorbij, waarin iemand het beloofde land mocht zien, maar geen hoop had er binnen te gaan. Voor ons, die leven in de tweede helft van de twintigste eeuw geldt de slotzin van het ontwerp-program in al zijn triomfantelijke zelfbewustzijn:

**DE PARTIJ VERKONDIGT PLECHTIG: DE HUIDIGE GENERATIE
VAN SOWJETMENSEN ZAL ONDER HET COMMUNISME LEVEN!**

Indrukken uit Noord-Korea

OP 11 september j.l. werd in de nieuwe schouwburg van Pjongjang, de hoofdstad van de Koreaanse Democratische Volksrepubliek, het vierde congres van de Koreaanse Arbeiderspartij geopend. In een omvangrijk referaat deed de voorzitter van de partij, kameraad Kim Ir Sen, verslag van de resultaten van de opbouw van het socialisme sinds het laatste congres dat in 1956 plaats vond.

De Koreanen hebben de opbouw van hun land twee keer moeten beginnen.

In 1945 erfde het Koreaanse volk de nalatenschap van 35 jaar Japans koloniaal wanbeheer. Een agrarisch land met een slechts matig ontwikkelde industrie die bovendien aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, door de Japanners werd vernietigd.

Vijfendertig jaar diende Korea, evenals Formosa, de Japanners als grondstoffenbron voor hun eigen industrie en oorlogsvoorbereiding.

Noord-Korea telde meer dan 2 miljoen mensen die lezen noch schrijven konden.

Hoger onderwijs was gedurende de Japanse koloniale overheersing voor Koreanen uitgesloten. De eigen taal, gewoonten en nationale cultuur werden onderdrukt.

Honger, ellende en terreur was het lot van het Koreaanse volk.

Rust hebben de Japanners in hun Koreaanse kolonie echter nooit gekend. Talrijk zijn de stakingen en volksoptstanden van het Koreaanse volk in het verzet tegen de koloniale overheersing.

De anti-Japanse strijd van het volk kreeg een nieuw perspectief toen in de winter van 1931 de twintigjarige Kim Ir Sen de arbeiders, boeren, jongeren en studenten opriep om in de provincie Antoe (Oost-Mandsjoerije) de eerste partisanengroepen onder communistische leiding te vormen.

De partisanen veroverden wapens op de Japanners. Zij breidden hun invloed uit door het vormen van anti-imperialistische volksorganisaties en slaagden er in een eigen bevrijd gebied te vormen in Oost-Mandsjoerije.

Toen in 1934 de partisanengroepen in kracht en aantal waren toegenomen, vormde Kim Ir Sen het Koreaanse Volksleger.

Op een gemeenschappelijke conferentie van militaire en politieke functionarissen, die bijeenkwam in Ryoyoeng-koe in de lente van 1935, werd op voorstel van Kim Ir Sen besloten tot het vormen van een anti-Japans, nationaal front, alle strijders aan het front en in het vaderland omvattend, onder leiding van de communisten.

De afdelingen van de „Beweging tot herstel van het Vaderland” hadden binnen korte tijd 200 000 leden in Noordoost China en Korea.

Op 15 augustus 1945 bevrijdden de Sowjetroepen Korea, tezamen met het Koreaanse Volksleger. De Japanners capituleerden.

Na de bevrijding werd toen de Koreaanse Arbeiderspartij opgericht, op de basis van de marxistisch-leninistische beginselen.

Ofschoon tijdens de oorlog de Geallieerden het met elkaar eens

waren dat na de nederlaag van Japan, Korea wederom een zelfstandige, soevereine staat zou worden, landden de Amerikanen op 8 september 1945 in Zuid-Korea. Zij namen het bewind over van de Japanners, stelden een „militair gezag” in en misbruiken tot op de dag van vandaag Zuid-Korea als militaire basis, gericht tegen de Koreaanse Democratische Volksrepubliek, China en de Sowjet-Unie.

De Amerikaanse imperialisten ontbonden de volkscomité's, onderdrukten de democratische krachten en zochten hun steunpilaren onder de reactionaire krachten, een handjevol landheren, Japanse collaborateurs en nationale verraders.

In 1950 begon de Syngman Rhee-kliek, gesteund door de Amerikaanse imperialisten en onder aanmoediging van Foster Dulles persoonlijk, de „Mars naar het Noorden” om de Democratische Volksrepubliek Korea te vernietigen.

De oorlog duurde drie jaar en eindigde met een verpletterende nederlaag voor de agressors.

Aan het einde van deze bloedige oorlog, waren de meeste steden van Noord-Korea met de grond gelijk gemaakt.

Op Pjongjang werden 428.748 bommen van 500 kilo afgegooid. Dat was meer dan één bom per persoon. Zelfs toen er in Pjongjang geen huis meer overeind stond, zetten de Amerikanen de bombardementen voort.

Desondanks ging het leven verder ..... onder de grond. In holen leefden de vrouwen en kinderen van Pjongjang. In ondergrondse fabrieken werd gewerkt voor de bevoorrading van het front.

Veertig meter onder de grond, deden de kunstenaars hun werk om de mensen op te monteren en de verzetsgeest levend te houden .....

Aan het einde van de oorlog stond het Koreaanse volk voor de opgave het socialisme op te bouwen uit de as van hun steden en dorpen, met harten vol van het leed om verlies van man, kinderen, ouders of andere familieleden.

Met de steun van de Sowjet-Unie, China en andere socialistische landen is het gelukt, het land weer op te bouwen. Er is nergens meer een ruïne te zien.

Op het vierde congres van de Koreaanse Arbeiderspartij kon voorzitter Kim Ir Sen de schitterende resultaten van de socialistische opbouw bekend maken en de verdere weg naar een gelukkige toekomst aangeven.

DE SOCIALISTISCHE OMVORMING

NA de Korea-oorlog werd op grote schaal de socialistische omvorming van landbouw, handwerkersbedrijven, kapitalistische handel en industrie, aangepakt en in 1958 voltooid.

„Het belangrijkste van de socialistische omvorming van de maatschappij was” — zo zei Kim Ir Sen op het congres, „de opbouw van de landbouwcoöperaties. Dit was des te belangrijker, omdat de boeren het grootste deel van de bevolking uitmaakten.

Om de onverdeelde heerschappij van de socialistische productieverhoudingen tot stand te brengen, was het noodzakelijk niet alleen in de dorpen de individuele boerenbedrijven tot coöperatieve aaneen-

sluiting te brengen, maar ook in de steden de op huisarbeid berustende economie en de kapitalistische industrie en handel op socialistische grondslag om te vormen.

We hebben in het Noorden van ons land een maatschappij opgebouwd, waarin geen uitbuiting en onderdrukking bestaat, een maatschappij waarvan de werkende mensen van oudsher droomden en waarvoor talrijke Koreaanse communisten streden en hun bloed hebben vergoten. Dat is de grootste overwinning die ons volk onder leiding van de Koreaanse Arbeiderspartij behaald heeft”.

Tijdens het afgelopen vijfjarenplan, dat voortijdig werd vervuld, werd in Korea de grondslag voor het socialisme gelegd door de opbouw van een zware industrie, zonder welke de lichte industrie en de landbouw niet tot ontwikkeling kunnen worden gebracht.

Bijna alle dorpen zijn thans van electriciteit voorzien en 62 pct van alle boerderijen hebben stroom.

Op de velden van Korea werken nu tractoren en andere landbouwmachines. Dat is een nieuw verschijnsel in een land, waar de os en de mankracht eeuwenlang het voornaamste productiemiddel waren. Maar het bijzondere ervan is, dat deze tractoren en landbouwmachines van Koreaans fabrikaat zijn.

Korea heeft thans een eigen machinebouw-industrie, kunstmestfabrieken, hoogovens en staalfabrieken, moderne irrigatiesystemen en electriciteitswerken.

Noord-Korea is zeer rijk aan mineralen. Nagenoeg alle grondstoffen die een land nodig heeft, zijn gevonden en in voldoende mate aanwezig, behalve olie.

Kolen worden direct aan de oppervlakte gevonden. De open mijnen zijn gemechaniseerd. In de Japanse tijd moesten de arbeiders al het werk met de hand doen en de kolen op de nek versjouwen. De hoogovens konden gebouwd worden, waar de nodige grondstoffen gevonden worden. Bijna het gehele land bestaat uit bergen, hetgeen bijzondere problemen met zich meebrengt.

In Hitsjoen zagen wij een grote machinefabriek, gebouwd in de buik van een berg. Tijdens de oorlog heeft men daar tunnels gehakt en granaten gedraaid voor het front. Hieruit is nu een massale machinefabriek gegroeid met enorme werkhallen, waardoor grond uitgespaard wordt en de fabriek meteen beveiligd is voor eventuele nieuwe aanvallen. De luchtverversingsinstallatie is zó goed, dat men niet merkt in een ondergrondse fabriek te zijn.

Door de opbouw van de zware industrie was het ook mogelijk de lichte industrie te moderniseren. Korea heeft enkele zeer moderne textiel fabrieken, een ontwikkelde visindustrie en andere bedrijven voor consumptieartikelen.

De taak van het eerste vijfjarenplan, de bruto industrieproductie met het 2,6voudige te vergroten, werd in twee en een half jaar vervuld.

Om enkele cijfers te noemen: op een bevolking van 10,5 miljoen mensen produceert het land evenveel kolen als bij ons, de helft van de Nederlandse staalproductie, bijna 10 miljard kwu electriciteit en 700 000 ton kunstmest.

LEVENSMIDDELENPROBLEEM OPGELOST

ALS hoofdzaak van de technische revolutie op het land zag de partij de noodzaak van de uitbreiding van bevloeiing, electricificatie en mechanisatie.

De bevloeiide oppervlakte van het landbouwareaal is reeds zeven keer zo groot als voor de bevrijding van het land. De boeren zijn voor het eerst gevrijwaard voor droogte en overstromingen.

Door de coöperatieve aaneensluiting van de boeren en de steun van de staat die aan de boerencoöperaties wordt verleend, zijn de oogsten aanmerkelijk gestegen en daarmee ook de inkomsten van de boeren.

Met 3.800.000 ton rijst in 1960 was de oogst 32 pct hoger dan in 1956.

Daarmee is het voedselprobleem, dat één van de moeilijkste problemen was voor de bergachtige Koreaanse Volksrepubliek — Zuid-Korea is het agrarische gebied van het land — opgelost.

Voor het eerst in de geschiedenis van Korea heeft iedereen voldoende te eten, beschikt over de nodige kleding en heeft een dak boven het hoofd, al is dat dak dan ook vaak nog bescheiden.

Het gaat nu om de vergroting van het landbouwareaal, de verdere verbetering van de landbewerking en uitbreiding en specialisering van de industrie.

In zijn slotrede riep Kim Ir Sen op, als inzet van het nieuwe zeven-jarenplan, om in het komende jaar 5 miljoen ton rijst te produceren, verder: 250 miljoen meter stof, 800 000 ton visproducten, 1,2 miljoen ton staal en 15 miljoen ton kolen, alsmede 200 000 huizen te voltooien.

„EEN VOOR ALLEN, ALLEN VOOR EEN”

NOORD-KOREA is onder leiding van de volksregering en de Koreaanse Arbeiderspartij, een industrieel-agrarisch land geworden.

Meer dan de helft van de beroepsbevolking is werkzaam in de bedrijven en kantoren.

Opvallend is de geestdrift en de ijver waarmee gewerkt wordt. De grote leuze van de socialistische opbouw is: „Een voor allen, allen voor één”. Deze leuze brengt de elementaire solidariteit tot uitdrukking, die noodzakelijk is om gezamenlijk aan een groots gemeenschappelijk doel te werken.

Op de Mansoo-dai heuvel in het hartje van de mooie stad Pjongjang, staat op een reusachtig voetstuk het gevleugelde paard in galop (Chulima) met een arbeider en boerin op de rug.

Dit vliegende paard is het symbool van de socialistische wedijver in de productie in stad en land.

Medische verzorging en ziekenhuisverpleging zijn kosteloos. De gezondheidstoestand van de bevolking is aanmerkelijk verbeterd. De gemiddelde leeftijd van de mensen bedraagt 60 jaar. Huishuur, electriciteit en gas maken een zeer klein bedrag uit van het loon.

Met het werk is direct de studie verbonden. „Werken en studeren”

is de tweede grote leuze. Een land, dat nagenoeg geen eigen technici had en rijk was aan analphabeten, moet vanzelfsprekend grote aandacht besteden aan het leren.

Na werktijd ziet men overal waar men komt, mensen met boekentassen die zich naar de scholingsavonden begeven. Een kwart miljoen van de beroepsbevolking studeert, hetzij overdag of op avond cursussen. Wie een lagere schoolopleiding heeft gevolgd, wordt aangespoord middelbaar onderwijs te volgen. Wie middelbare opleiding heeft wordt aangespoord hoger onderwijs te gaan volgen.

Alle kinderen gaan nu naar school. De dagen zijn gevuld met werken, studeren en ontspanning. De nationale kunsten, zoals zang en dans, staan in groot aanzien. Elk bedrijf of instelling heeft zijn clubs waar eigen ensembles optreden. Op de zevenjarige school stelt men zich ten doel naast het normale leerplan, de kinderen tevens op te voeden in de nationale en revolutionaire tradities. Men streeft er naar elk kind ten minste een nationaal instrument te leren bespelen, zoals de Koreaanse luit.

De Koreaanse kinderen blijken van nature gevoel voor muziek en dans te hebben. De schone kunsten worden dan ook massaal beoefend. Dit begint eigenlijk al op de kleuterschool.

HET ZEVENJARENPLAN

HET tweede punt dat op het congres van de Koreaanse Arbeiderspartij aan de orde kwam, was de toelichting op het zevenjarenplan.

Het doel van het zevenjarenplan is het doorvoeren van de volledige, technische en culturele revolutie en de radicale verhoging van het levenspeil van de bevolking.

„Na de bevrijding”, zo werd gezegd, „heeft ons volk het meest vooruitstrevende sociale systeem, vrij van alle onderdrukking en uitbuiting gevestigd door het voltrekken van de anti-imperialistische en anti-feodale revolutie in het Noordelijke deel van ons land. Maar voor het voltooiën van een socialistische maatschappij is het niet voldoende de productiemiddelen in eigen hand te nemen op socialistische grondslag. Hieraan moet verbonden worden de hoogst mogelijke ontwikkeling van de productiekrachten door socialistische industrialisatie en technische hervorming van de nationale economie”.

De Koreaanse industrie is slechts een verlengstuk geweest van de Japanse industrie om deze van grondstoffen te voorzien. Daardoor werd de industrie gekenmerkt door eenzijdigheid en achterlijkheid.

De centrale taak van het zevenjarenplan is een alzijdig ontwikkelde industrie te scheppen, voorzien van de modernste outillage en steunend op zijn eigen grondstoffen-basis.

Gedurende de planperiode 1961-1967 zal de industriële productie 3,2 keer toenemen. Het landbouwareaal zal met een miljoen hectare vergroot worden. Massale opleiding van ingenieurs en technici zal worden ter hand genomen. Er zullen 600 000 woningen op het land en 600 000 woningen in de steden gebouwd worden. De lonen zullen in

dezelfde periode in overeenstemming met de stijging van het nationale inkomen verhoogd worden en de belasting zal worden afgeschaft.

DE HERENIGING VAN KOREA

TERWIJL in Noord-Korea een stormachtige economische en culturele ontwikkeling plaats vindt, gepaard gaande met de stelselmatige verbetering van de levensomstandigheden van de mensen, is het Zuiden van het land met 20 miljoen inwoners nog steeds Amerikaans bezet gebied, waar het economisch bergafwaarts gaat.

De toestand waarin de landgenoten zich in het zuiden van het land bevinden, werd door talrijke discussianten op het congres besproken.

Terwijl in Noord-Korea een socialistische industrie werd gevestigd en men handen te kort komt, verkeert Zuid-Korea economisch en politiek in een staat van afhankelijkheid en bankroet.

Alles: van bananen tot raketten wordt geïmporteerd. Zuid-Korea is in een Amerikaanse militaire basis veranderd. Massale werkloosheid, armoede en gebrek is het deel van het volk. De volksofstand van het vorige jaar tegen de Amerikaanse marionettenregering van Syngman Rhee, die zelfs in de „Westelijke wereld” geen enkel crediet meer had, was een uiting van wat er onder het volk van Zuid-Korea leeft.

De opstand kon niet zegevieren als gevolg van de druk en de aanwezigheid van de Amerikaanse troepen, die Syngman Rhee door een nieuwe marionet vervingen.

Dit nieuwe bewind oefent een hevige terreur uit tegen elke oppositionele uiting.

De afgelopen maand werden in Seoel zes leiders van de „Hervormingspartij” tot gevangenisstraffen veroordeeld variërend van vijf tot twaalf jaar. Doodstraffen en gevangenisstraffen werden uitgesproken tegen de directeur en de redactieleden van het blad „Minjok Ilbo”, omdat zij opgeroepen hadden voor de vreedzame hereniging van Korea. Negen studenten werden om dezelfde redenen veroordeeld tot gevangenisstraffen van zeven jaar tot levenslang.

Het congres van de Koreaanse Arbeiderspartij nam een verklaring aan „voor de vreedzame hereniging van Korea”. Deze verklaring is tevens een vurige oproep aan de bevolking in het zuiden des lands, in verzet te komen tegen de buitenlandse overheersing.

De opstand van april vorig jaar, die het bewind van Syngman Rhee wegvaagde, wordt als een „hevige slag tegen de agressieve politiek van de Amerikaanse imperialisten” beoordeeld.

„Met een andere marionet op het toneel, trachten de Amerikaanse imperialisten het volk met de ene hand te binden en met de andere hand te onderdrukken”, maar „de idee van de vreedzame hereniging heeft de harten van het volk geraakt en de strijd van de brede massa voor de vreedzame hereniging is krachtiger geworden”, zo zegt de oproep.

Veel aandacht wordt in de oproep besteed aan de toestand in Zuid-Korea, dat door de Amerikanen volgestopt wordt met modern oorlogs-

materieel en waar alle democratische organisaties ontbonden zijn.

Het Koreaanse volk vormt één natie, bewoont één aaneengesloten gebied, spreekt dezelfde taal. Aan dit volk is onafhankelijkheid beloofd na de nederlaag van het Japanse imperialisme. Onder de Amerikaanse militaire bezetting, in samenwerking met hun inheemse marionetten, is Zuid-Korea tot de rand van de afgrond gebracht.

Noord-Korea bezit de industrie en de ervaring om het gehele land er boven op te helpen en het gehele volk van dertig miljoen Koreanen tot een beter leven te brengen.

Op de slotmeeting en demonstratie in Pjongjang ter ondersteuning van de besluiten van het vierde congres van de Koreaanse Arbeiderspartij, demonstreerden 300 000 mensen voor de hereniging van Korea.

In de demonstratie voerden de enthousiaste betogers een hele trein mee vol met goederen waarmee zij hun Zuidelijke landgenoten zouden kunnen voorzien.

De Koreaanse Arbeiderspartij heeft in 1960 zeer reële en genuanceerde voorstellen tot hereniging van Korea gedaan.

Laat ons, zo verklaarde zij, een confederatie vormen door het stellen van een boven beider regeringen staand lichaam, samengesteld uit vertegenwoordigers van beide regeringen, zonder elkaars regeringsbestel aan te tasten.

Zo dit niet aanvaardbaar mocht zijn, laten wij dan een gemeenschappelijke commissie totstand brengen om de economische en culturele problemen, van geheel Korea gezamenlijk op te lossen. En zo dit niet aanvaardbaar mocht zijn, laten we dan eenvoudig een commissie vormen bestaande uit vertegenwoordigers van het bedrijfsleven uit Zuid en Noord, om de handel op gang te brengen.

Geen enkele van deze voorstellen werd in overweging genomen. De oorzaak daarvan is duidelijk. De „tijdelijke” aanwezigheid van de Amerikaanse bezetting, die nu al zestien jaar duurt, doet alles om een dergelijke ontwikkeling te verhinderen.

De allereerste eis die de Koreaanse Arbeiderspartij daarom stelt, is de onvoorwaardelijke terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Zuid-Korea.

„De vreedzame hereniging van het land kan worden bereikt door het verdrijven van de Amerikaanse agressieve bewapende strijdkrachten en de vorming van één regering door vrije algemene verkiezingen in Noord en Zuid, op een democratische grondslag en zonder buitenlandse interventie. Aparte verkiezingen in Zuid-Korea zijn niets anders dan een machinatie van de Amerikaanse imperialisten om de verdeling van Korea te bestendigen en hun koloniale heerschappij te legaliseren. Algemene verkiezingen moeten gehouden worden in een atmosfeer van volledige vrijheid en die de volksmassa's de volledige uitdrukking van haar wil verzekert. Terugtrekking van de Amerikaanse strijdkrachten en afzien van buitenlandse interventie zijn daarvoor de voorwaarden”, aldus de verklaring van het congres der Koreaanse Arbeiderspartij.

DE PARTIJ

OP een bevolking van tien en een half miljoen inwoners, heeft de Koreaanse Arbeiderspartij op het ogenblik 1 300 000 leden. Op elke duizend leden kon één afgevaardigde naar het congres worden gestuurd. Ongeveer veertig afgevaardigden namen aan de discussies deel. Deze discussies getuigden niet alleen van de ervaringen en de bereikte resultaten van de socialistische opbouw op elk gebied, maar brachten ook de eenheid van de partij en de verwarmende solidariteit van het proletarische internationalisme tot uiting. Een voorbeeld daarvan is de zorg om de 600 000 Koreanen die in Japan onder de erbarmelijkste omstandigheden leven. Het merendeel van hen is afkomstig uit Zuid-Korea. Met schepen vol komen zij terug naar de Democratische Koreaanse Volksrepubliek waar hen een volgsagen nieuw en beter leven wacht.

De Koreaanse Arbeiderspartij is een marxistisch-leninistische partij met een uit de strijd geboren en gestaald partijbestuur aan het hoofd onder leiding van Kim Ir Sen.

De Koreaanse Arbeiderspartij is sterk geworden in de strijd tegen de vijanden van het leninisme, tegen de opportunisten die niet verder konden zien dan hun neus lang is en die niet begrijpen wilden, dat de hulp der socialistische landen de kans voor de opbouw van de industrie schiep — betrouwbare grondslag voor de welvaart en onafhankelijkheid — maar die hulp liever geheel wilden besteden aan de invoer van goederen. De partij heeft de sectariërs overwonnen, die geen vertrouwen hadden in de krachten van het volk en twijfelden aan de mogelijkheden om in een bergachtig land een industrie te kunnen opbouwen. Beide richtingen gingen over tot fractionele arbeid en trachtten de eenheid van de partij te ondermijnen en de socialistische opbouw te verstoren.

Tegen dit revisionisme van rechts en van links, tegen deze capitulanten heeft de partij scherp stelling genomen. Zij zijn geïsoleerd en uit de partij verwijderd.

De Koreaanse Arbeiderspartij is thans een partij uit één stuk, verbonden met banden van solidariteit met de zusterpartijen uit de socialistische en kapitalistische landen. Zij houdt het vaandel van het proletarische internationalisme hoog.

Het is deze partij, die het Koreaanse volk naar de hereniging van het land en naar de overwinning van het socialisme zal leiden.

A. AVERINK

CRITISCHE NOTITIES:

Gesprek met Moscou

Het is van zeer groot belang de ontwikkeling van de gedachten in de kringen van tegenstanders voortdurend in het oog te houden. Dit geldt ook voor de katholieken. Het zou zeer dom zijn daar alleen één zwarte massa te willen zien en daarom willen we hier dan ook aandacht schenken aan een beschouwing die de Groningse hoogleraar in de wijsbegeerte, B. Delfgaauw in het augustus-septembernummer van het Vlaams-Nederlandse tijdschrift *De Maand* heeft gepubliceerd.

Deze katholieke geleerde geeft blijk een zeer realistische kijk te hebben op vele zaken, die betrekking hebben op de verhouding tussen Oost en West. Maar er zijn ook zaken, die hij op grond van „horen zeggen” beoordeelt en dus verkeerd beoordeelt. Daar willen we het hier niet over hebben. De hoofdzak is, dat Delfgaauw zich bezig houdt met de door het Westen opgeworpen obstakels, die een „dialog met Moskou” in de weg staan— een dialoog die hij wenselijk en nodig acht.

Delfgaauw is het daarmee eens: De ring, dat het marxisme „te dogmatisch (is) om een gesprek toe te laten”. Nu is dit op zichzelf een onzinnig argument, omdat men wel weet dat er geen dogmatischer leer dan die van het katholicisme bestaat. In elk geval hecht de schrijver geen overdreven betekenis aan dit argument.

Verder wordt gezegd, dat een gesprek en „toenadering” van te voren uitgesloten is, omdat de pers in de communistische landen wordt „gedirigeerd”. Daar antwoordt Delfgaauw op: „Er is bij ons wel geen dirigisme, doch wel een sterke vooringenomenheid.... Is het werkelijk zo, dat communistische bedoelingen altijd onzuiver, de onze altijd zuiver zijn?”

Dat de schrijver het bestaan van

„dirigisme” in de anti-communistische pers ontkent, is in het beste geval te wijten aan de omstandigheid dat hij „niet in het vak” zit. Dus daar praten we verder niet over.

Maar de „vooringenomenheid” werkt op zichzelf al afdoende. Delfgaauw geeft daar zelf zeer goede voorbeelden van en honend merkt hij op: „Als hetzelfde wordt gezegd door een Amerikaans en door een Russisch machthebber, dan kan men er zeker van zijn, dat de Amerikaan wordt geprezen om zijn vredelievendheid, de Rus wordt beschuldigd van verborgen bedoelingen. Voortdurend wordt in onze pers alles wat het Russische communisme doet, negatief beoordeeld.” Waaraan hij nog toevoegt: „Het is ten enenmale onwaar dat Chroestsjow nooit daden gesteld heeft, die gericht waren op ontspanning in de wereld.”

Het derde argument dat dienen moet om elke toenadering bij voorbaat af te wijzen, luidt: „De communistische politiek kent maar één doel: de wereld-overheersing”.

Delfgaauw is het daarmee eens: De communistische politiek streeft „als uiteindelijk doel” na, „dat de wereld communistisch zal worden”. Maar hij zegt verder: „De Russen zijn zozeer overtuigd van de superioriteit van communisme over kapitalisme, dat zij rustig kunnen wachten, geheel in overeenstemming met de leer van Marx, tot het Westen uit zichzelf communistisch wordt”.

Op zijn manier zegt hij dus wat de communisten zeggen: nl. dat de historische ontwikkeling gaat in de richting van de ondergang van het kapitalistische en de overwinning van het socialistische stelsel. Hij geeft te kennen dat het hier niet gaat om een *politiek* van „wereldverovering”, zoals de theorie

van het marxisme-leninisme door de profeten van de koude oorlog wordt uitgelegd. Hij zegt, dat „de Russen...sinds de revolutie een enorm opbouwwerk hebben verricht en dat zij „zeer goed en uit eigen ervaring” weten, „dat een oorlog dit weer grotendeels ongedaan zou maken.” En Delfgaauw concludeert: „Alles tezamen genomen, geloof ik, dat men rustig kan stellen dat de Russen geen oorlog willen en een werkelijke ontspanning zouden toejuichen”.

Maar hoe is dan het „wantrouwen” van de Russen jegens het Westen te verklaren? Daarop antwoordt hij: „Vergeten wij niet, hoe dikwijls Rusland in de loop van zijn geschiedenis vanuit het Westen is aangevallen?”

Ook dat is een juiste opmerking, die dan natuurlijk nog aangevuld zou dienen te worden met een objectieve analyse van de gehele Westelijke politiek na het einde van de Tweede Wereldoorlog. Want het gaat juist om deze kwestie!

Tenslotte houdt Delfgaauw zich bezig met de positie van de gelovigen jegens het marxisme. Hij keert zich tegen vulgare vervalsingen van de marxistische filosofie en tegen wat hij noemt het „vertekende Godsbeeld van vele gelovigen enerzijds en de maatschappelijke steriliteit van de Christelijke geloofsbeleving anderzijds”. Dit laatste zal ongetwijfeld slaan op het bekende feit, dat de katholieke hiërarchie zich verzeelvigt met alles wat reactionair en behoudzuchtig is, zoals zij dat altijd heeft gedaan in haar lange geschiedenis. Als hij dus zegt: „Het is vreemd dat

de Kerk, die op het standpunt staat, dat ieder regime, dat werkelijk de macht in handen heeft, de facto erkend moet worden, van deze gedragslijn afwijkt ten aanzien van de communistische lauden” — dan waarden wij die critiek, maar „vreemd” is ’t zeker niet!

In elk geval, Delfgaauw ziet geen enkele reden waarom Christenen niet met communisten zouden praten. En hij zegt:

„De Christenen zouden er meer begrip voor moeten opbrengen, dat het communisme weliswaar bepaalde groepen onrecht heeft, maar de grote meerderheid eerst de mogelijkheid van een menselijk bestaan heeft gegeven.”

Dit is het kernpunt van zijn betoog. De realiteit heeft het gewonnen van de propaganda. Delfgaauw blijkt het wezen van de dictatuur van het proletariaat bijna begrepen te hebben. De kleine groep der uitbuiters wordt „onrecht” om voor de grote meerderheid der bevolking de „mogelijkheid van een menselijk bestaan” te scheppen. Hij had er nog aan toe kunnen voegen, dat de wezenlijke inhoud van de Westelijke democratie de dictatuur van de kleine minderheid der uitbuiters over die meerderheid is, die dientengevolge onrecht is.

Het is niet nodig, dit vraagstuk hier verder te bekijken. In elk geval biedt het stuk van Delfgaauw voldoende aanknopingspunten voor een gesprek. Nog belangrijker echter is, dat de Groningse geleerde zulk een dialoog noodzakelijk acht. Wat weerhoudt hem?

Resolutie van het Partijbestuur der CPN

Op 19 augustus heeft het Partijbestuur van de CPN in een resolutie gewaarschuwd voor het dreigende oorlogsgevaar in Europa, veroorzaakt door het provocatorische optreden van de door Amerika gesteunde Westduitse militaristen en nazi's.

Om deze dreiging te beantwoorden en de vaststelling der Duitse grenzen door middel van een vredesverdrag door te zetten, hebben de landen van het socialistische kamp een reeks militaire maatregelen genomen, waaronder de hervatting der atoomproeven door de Sowjet-Unie en een versterking der strijdmachten, terwijl de werkers in de bedrijven hun vastbeslotenheid tot uiting brachten om elke aanval te weerstaan.

Deze maatregelen zijn niet zonder uitwerking gebleven.

Terwijl een deel van de imperialisten de oorlogsprovocaties versterkt, begint een ander deel te berusten, ook al weigeren zij nog steeds een praktische overeenkomst over ontwapening te sluiten en pogen zij de regeling van de Westberlijnse kwestie te ontwijken.

Door de laatste ontwikkeling hebben de volkeren echter andermaal de zekerheid verkregen, dat zij een atoomoorlog over Berlijn kunnen afwenden.

Hiervoor is onontbeerlijk, dat de vredeskrachten binnen de imperialistische landen sterker optreden dan tot nu toe.

De strijd tegen de imperialistische oorlogskrachten in eigen land is beslissend voor het tegenhouden van hun oorlogsplannen.

*

In Nederland is een duidelijke ontwikkeling in de openbare mening waar te nemen, gericht tegen steun aan de Duitse nazi's en voor neutraliteit.

Steeds meer stemmen gaan op voor erkenning van de Duitse Democratische Republiek.

Het massale en strijdbare karakter van het Waarheid-Festival heeft dit feit nadrukkelijk onderstreept.

De Duits-revanchistische koers van de regering-De Quay en de uitsloerij van Burger en andere PvdA-leiders om deze politiek nog te overtroeven, vullen steeds meer mensen met verzetgeest.

De bijna algemene afwijzing van de paniek-circulaire inzake z.g. bescherming tegen atoombombardementen is hiervan ook een symptoom.

Het Partijbestuur van de CPN roept alle communisten op om vooraan te gaan in het omzetten van de passieve afwijzing van een oorlog over West-Berlijn in een actieve strijd voor de vrede.

Het begroet de talrijke uitspraken uit bedrijven en gemeenten tegen steun aan Adenauer en Speidel en vóór neutraliteit.

Het Partijbestuur roept in het bijzonder de arbeiders en arbeidsters op, in hun bedrijven en vakorganisaties de strijd voor de vrede nog te versterken. In deze strijd mag niets de vredelievende mensen, hoe ook politiek of godsdienstig gezind, scheiden. Eenheid van actie voor de vrede, voor intrekking van de verlenging der dienstdtijd, voor terugtrekking der troepen en voor neutraliteit is thans het gebod.

*

Tegelijkertijd is ook versterking van de actie voor directe onderhandelingen met Indonesië over overdracht van Nieuw-Guinea noodzakelijk.

Het z.g. voorstel-Luns laat zien, dat de koloniale reactie allerlei draaiwegen zoekt om haar plannen tot oorlog tegen Indonesië door te zetten, onder de vlag van de U.N.O.

Hierdoor wordt in werkelijkheid het gevaar van een militair conflict vergroot. De enige mogelijkheid om dit te voorkomen is, dat zonder uitstel de Nederlandse troepen uit Nieuw-Guinea worden teruggetrokken.

*

De strijd voor de vrede gaat hand in hand met de strijd tegen verlaging van het levenspeil. De verhoging van de oorlogsuitgaven gaat ten koste van belastingverlaging en veroorzaakt zelfs belastingverhoging.

Een nieuwe aanval op het levenspeil is aangekondigd, in de vorm van prijsverhogingen, huurverhoging en loonstop.

Het Partijbestuur roept de arbeidersklasse op, *zelf* het initiatief in handen te nemen en — profiterend van de hoogconjunctuur, met haar ongekeerde winsten en krappe arbeidsmarkt — te vechten voor loonsverhoging, zowel direct in het bedrijf als bij de afsluiting van nieuwe CAO's.

*

Het Partijbestuur van de CPN begroet de verschijning van het ontwerp-program van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie. Dit is in overeenstemming met de ontleding en conclusies van de Verklaring der 81 partijen van november 1960.

Het Partijbestuur heeft vastgesteld dat bij het gesprek tussen communisten en andersdenkenden het nieuwe program van de CPSU een positieve rol speelt. Het program geeft antwoord op vele vragen die onder het volk leven ten aanzien van doel en politiek der communisten, zowel van zakelijke als van morele aard.

De inhoud van het program van de CPSU is daarom niet alleen van belang voor de Sowjet-Unie doch de daarin vervatte algemene inzichten zijn ook in staat om in Nederland nieuwe krachten voor het communisme te winnen.

Het Partijbestuur stelt de partij-organisaties tot taak, van dit program 15.000 exemplaren te verkopen. Het besluit onmiddellijk verdere maatregelen te treffen voor de grootst mogelijke popularisering ervan onder de bevolking en de bestudering ervan in de partij.

Het Partijbestuur is van mening dat het 22e congres van de CPSU van uitzonderlijke betekenis zal zijn.

De CPSU kan terugzien op gunstige resultaten bij de groei van de Sowjet-maatschappij in alle opzichten, op een enorme en vruchtbare krachtsinspanning van de Sowjet-Unie in de strijd tegen het imperialisme en kolonialisme, voor vrede en ontwapening, op in de geschiedenis der mensheid ongekeerde prestaties op het gebied van wetenschap en techniek, waarvan de vluchten van Gagarin en Titow hoogtepunten waren.

Het nieuwe program bevat een uitwerking van de actuele theoretische problemen van het Marxisme-Leninisme op een wijze die moedig creatief vermogen paart aan diepe trouw aan de grondbeginselen van de communistische ideologie.

De CPSU en haar Leninistisch Centraal Comité met kameraad N.S. Chroestsjow aan het hoofd, heeft opnieuw een versterking van het socialistische kamp en de internationale communistische beweging verwezenlijkt, welke de grondslag biedt voor verdere onwankelbare strijd voor de versteviging van de ideologische eenheid en aaneengeslotenheid van alle communisten.

*

Het Partijbestuur stelde de eerste gunstige resultaten vast van het werk met De Waarheid naar aanleiding van de verbeterde zaterdagkrant.

Thans moeten de op het massale Festival gestelde taken stelselmatig worden uitgevoerd, d.w.z. het winnen van 1300 abonnees tot 7 november en het plaatsen en innen van f 175.000 aan donaties.

Het Partijcongres stelde tot taak om tot 1 januari 1962 duizend nieuwe leden te winnen. Tot dusver zijn dat er 381. Daarom moet de werving in de wintermaanden versterkt worden voortgezet.

7 oktober 1961.

Mededeling van het Dag. Bestuur der CPN

Het Dagelijks Bestuur van de C.P.N. heeft besloten *OKTOBER* tot de *MAAND VOOR DE PERS* te maken.

Op het Waarheid-Festival van a.s. zondag zal een campagne beginnen om met versterkte activiteit abonnees te werven voor *DE WAARHEID* en de colportage uit te breiden.

De afgelopen tijd heeft het onschatbare belang bewezen van een waarheidsgetrouwe voorlichting over de agressiezucht der imperialisten en over hun uitbuitingspolitiek tegenover de arbeiders en andere werkers.

De strijd voor de vrede en voor hoger loon vereist op grote schaal informatie en voorlichting aan het Nederlandse volk.

Teneinde deze voorlichting te kunnen uitbreiden, heeft de directie van De Waarheid besloten de zaterdageditie met ingang van 30 september a.s. met twee pagina's te vergroten. Om de colportage te vergemakkelijken, zal deze editie voor het gehele land in de loop van de ochtend verschijnen.

Deze uitbreiding van het aantal pagina's alsook de in de laatste jaren sterk gestegen kosten, maken een verhoging van de abonnementsprijs met 5 cent per week noodzakelijk.

Tevens is het vereist met groot élan de campagne voor het *DONATIEFONDS* ter versterking van partij en krant voort te zetten.

Het Dagelijks Bestuur roept alle leden van de partij en alle sympathiserenden op mee te werken aan de uitbreiding van het lezerstal van De Waarheid, ter versterking van de strijd voor vrede en hoger loon!

25 september 1961

n_treeks

meer boeken — voor minder geld!

De eerste boeken:

Vervolg op een legende

door **A. Koeznetsov**

Op een frisse en boeiende wijze beleven wij de avonturen van de Sowjet-jeugd, die machtige rivieren temt. Jeugd met al hun moeilijkheden, verwachtingen en suksessen.

De schrijver stond zelf als betonstorter op de grote bouwwerken in Siberië en juist daardoor heeft dit verhaal zoveel frisheid en overtuigende kracht.
f. 4.50

Zij vochten voor hun land

door **Michail Sjolochow**

Voorjaar 1942 — de Nazi-Wehrmacht is zijn grote offensief begonnen — dat bij Stalingrad zal doodlopen.

117 man van het Rode leger trekken terug in de richting van de Don — de resten van een bij de laatste gevechten tegen de Nazi's wreed uitgedund regiment.

In de eenvoudige, klare taal van de schrijver van „De stille Don” leeft voor ons één van de moeilijkste periodes in de Tweede Wereldoorlog, leeft in de gesprekken, herinneringen en gevoelens van de soldaten van het Rode-leger. Een bijzondere roman.
f. 4.50

Elk boek uit de **n_treeks** is gedrukt op mooi papier en stevig gebonden in een in kleuren uitgevoerde plastic band.

PEGASUS

AMSTERDAM

DE VOLLEDIGE NEDERLANDSE TEKST VAN HET
ONTWERP-PROGRAM VAN DE C.P.S.U.

nu reeds de derde druk!

COMMUNISME DE WERELD VAN MORGEN

**Het Partijbestuur van de C.P.N. verklaarde
in zijn resolutie van 7 oktober 1961 o.m.:**

„Het Partijbestuur heeft vastgesteld dat bij het
gesprek tussen communisten en andersdenkenden
het nieuwe program van de C.P.S.U. een
positieve rol speelt.

Het program geeft antwoord op vele vragen die onder
het volk leven ten aanzien van doel en politiek
der communisten, zowel
van zakelijke als van morele aard”.

**Het ontwerp-program van de C.P.S.U. is „Het
Communistisch Manifest” van deze eeuw.
102 blz., ing. f 1.50**

PEGASUS

AMSTERDAM

december 1961

Politiek en Cultuur

uit de inhoud:

**De Nederlandse arbeidersbeweging
en de strijd voor neutraliteit en vrede**

**Economische samenwerking
van socialistische staten**

West-Irian

21ste jaargang, nr **12**

40 cent

DECEMBER 1961

De Nederlandse arbeidersbeweging en de strijd voor neutraliteit en vrede II	<i>H. de Vries</i>	513
Economische samenwerking van socialistische West-Irian staten	<i>G. Verrips</i>	522
Een etnografische schets	<i>N. A. Boetinow</i>	531
Picasso tachtig jaar	<i>Ilja Ehrenburg</i>	542
Wat zeggen zij zelf?		546
AANTEKENING:		
Het voorspel van de tiende mei	<i>C. Klaphek</i>	551
CRITISCHE NOTITIES:		
Over de macht en invloed der Sowjet-vakbeweging		554
Onze cijferaaars		556
PARTIJDOCUMENTEN:		
Gemeenschappelijke Verklaring Communistische Partijen van Nederland en Indonesië		558
Communiqué van het Partijbestuur		560

POLITIEK en CULTUUR

verschijnt maandelijks bij uitgeverij Pegasus

Leidsestraat 25, Amsterdam-C., tel. 35957.

De abonnementsprijs is f 4,50 per jaar, f 2.25 per half jaar,
losse nummers 40 cent.

Ons gironummer is 173127, gemeentegiro: P 1527.

Correspondentie over betalingen en verkoop zenden
naar de administratie p/a Pegasus.

Alle correspondentie over de inhoud naar de redactie van P. en C.
Prinsengracht 473, Amsterdam-C., tel. 62565.

Politiek en Cultuur

maandblad gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der c.p.n.

De Nederlandse arbeidersbeweging en de strijd voor neutraliteit en vrede (II)

In onze dagen is de arbeidersklasse, tezamen met alle vredelievende groepen van de bevolking, in een taaie strijd gewikkeld voor het verhinderen van een derde wereldoorlog en voor het behoud van de wereldvrede.

De imperialisten hebben de afgelopen halve eeuw tweemaal een wereldoorlog ontketend: de wereldoorlog van 1914-'18 en die van 1940-'45. Hoe uiteenlopend ook wat betreft karakter en internationale omstandigheden waaronder zij plaats vonden, beide keren werd de oorlog door de imperialisten begonnen voor een herverdeling van de wereld.

Hoewel het imperialisme zijn agressieve karakter heeft behouden, zijn natuurlijk de omstandigheden thans geheel anders dan twintig en vijftig jaar geleden. Er heeft een heel historisch proces plaats gevonden.

De communisten gaan bij het vaststellen van hun politiek uit van de maatschappelijke werkelijkheid; hun wereldbeschouwing stelt hen in staat op wetenschappelijke wijze de verschijnselen in de maatschappij te ontleden en een beoordeling van zijn ontwikkelings-tendenties te geven. De Eerste Wereldoorlog luidde de algemene crisis van het kapitalisme in, die na de Tweede Wereldoorlog nog werd verscherpt. We bevinden ons thans in de derde fase van de algemene crisis van het kapitalisme, *die zonder oorlog tot stand is gekomen*. Het imperialisme wordt voortdurend zwakker en het socialistische kamp wordt sterker.

Het zijn de imperialisten, die deze ontwikkeling en groei van het socialisme tot staan trachten te brengen en daartoe alle voorbereidingen voor een oorlog treffen. Er is de dreiging, dat de imperialisten zulk een oorlog zullen ontketenen en zolang het imperialisme bestaat, zal het gevaar van een oorlog aanwezig blijven.

De imperialisten kunnen echter niet meer optreden zoals het hen goeddunkt. De wereld bestaat niet meer uit uitsluitend imperialistische landen (zoals tijdens de Eerste Wereldoorlog) of uit overwegend imperialistische landen (zoals tijdens de Tweede Wereldoorlog). De internationale omstandigheden hebben zich grondig gewijzigd. Er bestaat thans een socialistisch wereldstelsel met zulk een machtige

economische, politieke en militaire kern als de Sowjet-Unie; de nationale bevrijdingsbeweging is tot een ongekeerde omvang gegroeid en ondermijnt het imperialisme steeds verder en bovendien zijn de kracht en de rijpheid van de communistische wereldbeweging toegenomen.

In de Verklaring van Moskou (1960) stellen de communistische partijen vast:

„Het is het voornaamste kenmerk van ons tijdperk, dat het socialistische wereldstelsel tot de doorslaggevende factor van ontwikkeling der mensenmaatschappij wordt.”

Dank zij deze ontwikkeling bestaat er ook de reële mogelijkheid, dat de gehele vredelievende mensheid en de socialistische landen de imperialisten het ontketenen van een nieuwe wereldoorlog kunnen beletten.

De wereld bestaat uit een kapitalistisch en een socialistisch deel, wier maatschappelijke stelsels tegengesteld zijn aan elkaar. Het gaat erom, dat deze tegenstellingen zich niet in een wereldoorlog zullen ontladen en dat geschillen, die tussen de staten ontstaan, langs vreedzame weg zullen worden opgelost. Het gaat om een vreedzame coëxistentie van staten met verschillende maatschappelijke stelsels en het zijn de imperialisten, die zich hiertegen verzetten. Zij trachten de idee van de vreedzame coëxistentie verdacht te maken door de voorstelling, alsof er zich slinkse gedachten achter verbergen. Zij spreken van een „communistische versie” van de vreedzame coëxistentie. Inderdaad zulk een versie bestaat er. Zij is echter niet de uitdrukking van slinkse gedachten, maar zegt zeer duidelijk waarom het gaat. In de vredesoproep van de 81 Communistische Partijen van Moskou (1960) wordt gezegd:

„Met het gevaar voor ogen van een oorlogscatastrofe, die geweldige offers zou eisen, honderden miljoenen mensen in de ondergang zou storten, de belangrijkste centra van de wereldbeschaving in puin en as zou leggen, maakt de mensheid zich meer dan ooit bezorgd om het behoud van de vrede.

Wij, communisten, strijden voor de vrede, voor algemene veiligheid, voor verhoudingen, waaronder alle mensen en alle volken zullen genieten van de weldaden van de vrede en van een leven in vrijheid.

Het doel van elk afzonderlijk socialistisch land en van de gehele socialistische gemeenschap is daarin gelegen, alle volken een duurzame vrede te verzekeren.

Het socialisme heeft geen oorlog nodig. De historische strijd tussen de oude en de nieuwe maatschappijorde, tussen socialisme en kapitalisme, dient niet door een wereldoorlog te worden beslist, maar in een vreedzame wedijver, in de wedijver van de beide maatschappelijke stelsels met als inzet het hoogste peil van economie, techniek en cultuur, de beste levensomstandigheden voor de volksmassa's.

Wij, communisten, achten het onze heilige plicht, alles te doen wat in ons vermogen is om de mensheid voor de verschrikkingen van een moderne oorlog te behoeden.

Alle socialistische staten hebben, in navolging van de leer van de grote Lenin, aan de buitenlandse politiek het beginsel van de vreedzame coëxistentie van de staten zonder onderscheid van hun maatschappijorde ten grondslag gelegd.

In ons tijdperk hebben de volken en staten slechts de keus tussen vreedzame coëxistentie en wedijver tussen het socialisme en het kapitalisme enerzijds en een moordende kernoorlog anderzijds. Er is geen andere weg."

*

En de grote vraag is: welke weg gaat Nederland?

Gaat het de weg van De Quay en Luns, die ons land aan de Westduitse en Amerikaanse oorlogsmaniakken hebben gebonden en door hun toezeggingen het lot van Nederland in hun handen willen leggen? Of zal Nederland een weg gaan, die in het belang is van *ons* volk en van *andere* volkeren, die alleen maar belang hebben bij vreedzame coëxistentie? Zal Nederland zijn lot in eigen handen houden?

Nederland ligt als kleine mogendheid tussen de grote mogendheden, zoals dat eveneens bij de Eerste en de Tweede Wereldoorlog het geval was.

In de Eerste Wereldoorlog bleef Nederland buiten de strijd en behoorde tot de neutrale staten. Dit was nòch een gevolg van het actief ingrijpen van de arbeidersbeweging, nòch een gevolg van de coulante houding van de imperialisten. Er bestond een geheel complex van tegenstellingen, waarbij schending van de neutraliteit door de grote mogendheden zeker niet tot de onmogelijkheden behoorde en geen enkele der imperialistische staten de neutraliteit werkelijk kon garanderen. Temeer waar het Nederlandse imperialisme — als imperialisme van een kleine staat — met zijn rijke koloniën een niet onbelangrijke koloniale mogendheid was. De arbeidersklasse en de werkende massa's hadden er echter geen enkel belang bij zich in het conflict te laten betrekken. Integendeel. Het was een oorlog tussen twee imperialistische blokken en deelname, aan welke zijde dan ook, zou hebben betekend, dat werd deelgenomen aan het *ene* of aan het *andere* imperialistische blok. Dit zou ook hebben gegolden, wanneer Nederland zou zijn aangevallen door één van de beide oorlogvoerende partijen. Hoewel beide oorlogvoerende groepen om het hardst propageerden, dat zij voor de „kleine staten” in het vuur traden — Engeland bv. deed het voorkomen alsof het „ter verdediging van België's neutraliteit” in de oorlog was gegaan — verborgen zich achter al hun gepraat alleen maar imperialistische doeleinden. De positie van de kleine staten was in die tijd moeilijk en ingewikkeld. Zo schreef Lenin in antwoord op een brochure van Junius „De crisis van de sociaal-democratie” [Junius — pseudoniem van Rosa Luxemburg, die haar brochure in Duitsland illegaal uitgaf]:

„Junius heeft volkomen gelijk, als hij de beslissende betekenis van de „imperialistische situatie” in de gegeven oorlog onderstreept, als hij zegt, dat achter Servië Rusland staat — „achter het Servische nationalisme staat het Russische imperialisme” — en dat de deelneming bijv. van Nederland aan de oorlog ook imperialistisch zou zijn, want ten eerste zou Neder-

land zijn koloniën verdedigen, ten tweede zou het de bondgenoot van één van de imperialistische coalities zijn. Dat is onbetwistbaar — ten aanzien van deze oorlog...”

Lenin wees er echter herhaaldelijk op, dat men nu te doen had met de *gegeven imperialistische oorlog* en dat er later geheel andere voorwaarden zouden kunnen ontstaan. Hij sloot de toekomstige mogelijkheid van nationale oorlogen, alsmede het recht op zelfbeschikking van de naties onder het imperialisme *niet* uit. En hier ontstond één van de belangrijkste meningsverschillen tussen Lenin en de Tribunisten. Nadat Gorter in „Het imperialisme, de wereldoorlog en de sociaal-democratie” reeds het recht op zelfbeschikking had ontkend, herhaalde hij nog eens dat standpunt in zijn brochure „Wereldrevolutie” (1917).

Gorter schreef toen:

„Het zelfbeschikkingsrecht der volkeren. Wanneer slechts iedere nationaliteit onafhankelijk is of zich naar vrije wil bij andere nationaliteiten kan aansluiten, dan zal een hoofdoorzaak van de oorlog zijn weggenomen.

Maar deze oorlog en het imperialisme tonen aan, dat juist het omgekeerde het geval is. Want als de kleine naties onafhankelijk zijn, zoals België, Servië, Montenegro, Griekenland enz., of zelfstandig worden als Polen, Estland, Lijfland, Koerland, Finland, dan worden zij juist tot strijdoobject der grote staten. De Russische revolutionairen hebben wel het zelfbeschikkingsrecht tot een grondslag der revolutie, tot een van haar beginselen, tot haar hefboom gemaakt. Maar zij voerden tegelijkertijd het socialisme in. Want zij konden immers zonder dit middel het zelfbeschikkingsrecht der volkeren, de revolutie, de omverwerping van het tsarisme, de stichting van het socialisme niet verwerkelijken en hadden dus het volste recht het te gebruiken. En op schitterende, op volmaakte wijze hebben zij het zelfbeschikkingsrecht der volken als een hefboom der revolutie gebruikt. Maar nadat zij de revolutie volbracht hadden, bleek het dat dit middel onder het imperialisme niet onderstelling, doch slechts gevolg van het socialisme kon zijn”...

De SDP ontkende dus eens en voor altijd de mogelijkheid van het recht op zelfbeschikking der naties onder het imperialisme, een opvatting die jarenlang tot schade van de partij is blijven voortwoekeren. In uiterste consequentie zouden deze opvattingen in onze tijd leiden tot aanvaarding van een onderwerping van ons land aan het Amerikaanse Westduitse imperialisme en een verlamming van de strijd voor neutraliteit en vrede.

*

De strijd voor het recht op zelfbeschikking is van grote betekenis geweest in de jaren voor en gedurende de Tweede Wereldoorlog. De communisten hebben toen reeds veel gedaan om met de fouten en gebreken uit het verleden te breken en af te rekenen met de oude tribunistische opvattingen over de kleinheid en hulpeloosheid van Nederland, de passiviteit van de massa's, het verwaarlozen van verschillen tussen sociaal-democratische leiders en massa, over de rol

van de vakbeweging, kwasi-revolutionaire leuzen en taal, de beoordeling van de rol van Duitsland.

In de jaren sinds 1930 werd de partij op een gezonde basis geschoeid, zowel wat zijn interne organisatorische principes als wat zijn politiek betreft.

Onder de dreiging van het fascistische gevaar riep de CPN op tot waakzaamheid tegen het Duitse fascisme voor de verdediging van de nationale onafhankelijkheid. De CPN lanceerde de leuze: Nederland, onafhankelijk, welvarend, vrij.

Het waren trozskisten en kwasi-linksers, die zich tegen deze CPN-politiek verzetten en haar „bourgeois-nationalisme” verweten. Daar had het echter niets mee te maken. Het gezonde nationale gevoel der werkende massa's staat immers in onverzoenlijke tegenstelling tot nationale haat en chauvinisme. Het ging om een vooruitstrevende strijd voor nationale zelfbeschikking, die door de arbeidersklasse in de voorste rijen moest worden gevoerd. En de CPN maakte een eind aan de ontkenning en negering van nationale gevoelens der Nederlandse volksmassa's, één van de ergste uitingen van sectarisme in de partij, die op de jarenlange on-leninistische tradities van de „Hollandse Marxistische School” berustte.

De CPN hield het vaandel van de nationale zelfstandigheid hoog, zonder de imperialistische verhoudingen van de maatschappij uit het oog te verliezen. Ze ging uit van een juiste beoordeling van de wereldsituatie. De ligging van Nederland en zijn koloniën en zijn rol in het wereldgebeuren maakten het waarschijnlijk, dat Nederland in een komende oorlog niet neutraal zou zijn. De strategische noodzaak en de veroveringszucht van het Duitse imperialisme, maakten het gevaar van het verlies van de onafhankelijkheid voor Nederland zeer groot.

Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak als een oorlog tussen imperialistische staten, bestond er voor Nederland geen enkele aanleiding zich daarin te laten betrekken. Nederland had belang bij het behoud van zijn staatkundige onafhankelijkheid en dit behoud lag in de strijd om buiten de imperialistische oorlog te blijven. Op het Nederlandse imperialisme kon echter bij deze strijd niet worden vertrouwd. De Nederlandse bourgeoisie liet haar politiek bepalen door haar zucht tot het behoud van de koloniën, waardoor zij zich bond aan de imperialistische politiek van de grote mogendheden. De neutraliteit van Nederland moest echter in het belang van het Nederlandse werkende volk veilig worden gesteld en de onafhankelijkheid zo nodig gewapenderhand tegen de fascistische agressors worden verdedigd.

Na de Duitse overval op ons land toonde de CPN zich de werkelijke verdediger van het nationale belang en bleef een klassepolitiek voeren. Het Nederlandse volk wenste te strijden voor zijn onafhankelijkheid, voor een Nederland, dat noch Duits noch Engels zou zijn. Het Nederlandse volk gaf de strijd het karakter van een bevrijdingsoorlog op een moment, dat het Nederlandse imperialisme zowel bij Nazi-Duitsland als bij Engeland zijn belangen trachtte veilig te stellen.

*

De patriottische rol van de CPN in de oorlogsjaren is genoegzaam bekend en we willen er hier niet verder over uitwijden.

Zoals de communisten in de oorlogsjaren de verdedigers waren van een politiek in het nationale belang van Nederland, zo zijn ze het ook nu. De Nederlandse communisten gaan bij de bepaling van hun tactiek uit van de toestanden in Nederland, van de specifieke verhoudingen in Nederland en houden rekening met de tradities en historisch gegroeide vormen van klassenstrijd en Nederlands internationale positie. Het is daarom ook, dat de Nederlandse communisten de politiek van neutraliteit tussen de grote mogendheden hebben gelanceerd, omdat zij in overeenstemming is met de hoogste belangen van ons volk. Een politiek van neutraliteit slaat aan bij grote groepen van ons volk en de mogelijkheid om haar uit te voeren is groter dan ooit. De rol van de kleine staten is geheel anders geworden en haar betekenis is toegenomen.

Zoals in het Program van de CPSU wordt gezegd,

„Nu het imperialisme zijn hegemonie in de internationale betrekkingen heeft verloren en het socialistische stelsel een steeds grotere rol speelt, nu de invloed van de staten, die hun nationale onafhankelijkheid verworven hebben en die van de volksmassa's uit de kapitalistische landen op de wereldpolitiek sterk gestegen is, bestaat de reële mogelijkheid van een overwinning van de nieuwe, door het socialisme ontwikkelde principes over de principes van de agressieve imperialistische politiek. Voor het eerst in de geschiedenis is een toestand ontstaan, waarbij niet alleen de grote maar ook de kleine staten, de landen die de weg van een zelfstandige ontwikkeling hebben ingeslagen, kortom alle staten die naar de vrede streven, onafhankelijk van hun sterkte, een zelfstandige koers op het gebied van de buitenlandse politiek kunnen varen...”

Natuurlijk hangt de politiek van elk land in de eerste plaats af van de binnenlandse krachtsverhoudingen. Maar de internationale toestand is nu zo in ons land, dat een politiek, gericht op neutraliteit en onafhankelijkheid kan worden gegarandeerd, zonder dat imperialistische staten de gelegenheid krijgen om van buitenaf in te grijpen.

In Europa bestaan enkele kleinere neutrale staten: Zweden, Zwitserland en Oostenrijk. De wijze, waarop deze landen hun neutraliteit tot uitdrukking brengen is verschillend. Voor Oostenrijk en Zwitserland is de neutraliteit in de grondwet opgenomen, voor Zweden niet. Zweden beschouwt zijn neutraliteit vooral als een niet deelnemen aan oorlogsblokken; het is — evenals Oostenrijk — wel lid van de Verenigde Naties. Zwitserland is geen lid van de Verenigde Naties geworden. Al deze neutrale staten hebben gemeen, dat zij geen buitenlandse bases op hun grondgebied toelaten.

Voor Oostenrijk is de neutraliteit bovendien geregeld in een verdrag, dat in 1955 door de grote mogendheden is gesloten. Er zijn dus verschillende wijzen, waarop een staat een neutraliteitspolitiek kan voeren in overeenstemming met zijn historisch gegroeide, traditionele omstandigheden.

*

Er zijn ook meer communistische partijen van kleinere landen, die, zich baserend op de geschiedenis van hun land, zich voor een

neutraliteitspolitiek van hun land gaan uitspreken. Op het congres van de Communistische Partij van Luxemburg (december 1960) verklaarde de algemeen-secretaris D. Urbani bijvoorbeeld in zijn verslag:

„Het is mogelijk hierbij (bij een neutraliteitspolitiek, opm.) de garantie van de grote mogendheden en de UNO te verkrijgen. Zulk een oplossing werd reeds een keer in de geschiedenis van ons land gevonden. In 1867 hebben de toenmalige grote mogendheden Luxemburg tot een neutrale, onafhankelijke en onbewapende staat verklaard en de garantie voor de respectering van deze bepaling op zich genomen. Tot 1940 hebben we onder dit regiem geleefd en we hebben er vele voordelen van gehad, onder andere, dat wij geen militaire lasten te dragen hadden.

De bepaling werd tweemaal door het Duitse imperialisme — onder de keizer en later onder Hitler — met voeten getreden. Zij, die thans aan de andere kant van de Moesel aan de macht zijn, zouden ook nu weer hetzelfde doen. Alleen heeft zich de situatie gewijzigd. Bij de garantie van onze neutraliteit en onafhankelijkheid door de grote mogendheden en de UNO zouden hierbij deze keer zonder twijfel ook de Sowjet-Unie en het socialistische kamp zijn. En wij weten, dat zij het woord, dat zij geven, ook houden en in staat zijn er voor te zorgen, dat het door hen gegeven woord ook door anderen gerespecteerd wordt. Wij behoeven dan geen angst meer voor de militaristen van West-Duitsland te hebben... De neutraliteit van ons land zou zonder twijfel de bedreiging door het Westduitse expansionisme kunnen weerstaan en zou een bijdrage zijn tot de vestiging van de vrede in Europa en de wereld”...

Tijdens de Eerste Wereldoorlog bestond de neutraliteitsgedachte voor alles in het begrip: zich afzijdig houden van elk gewapend conflict. In onze wereld van vandaag heeft de neutraliteitsidee diepere betekenis gekregen. Neutraliteit betekent niet zich afsluiten in een eng hoekje van de wereld en pogen zich verre van alle grote gebeurtenissen te houden en die maar gelaten langs zich heen laten gaan. Natuurlijk gaat het er in de eerste plaats om zich niet in een eventuele oorlog tussen de grote mogendheden te laten betrekken, — maar een staatspolitiek van neutraliteit kan juist ook een bijdrage zijn om zulk een eventuele oorlog tussen de grote mogendheden te voorkomen.

Dr. Bruno Kreisky, de sociaal-democratische minister van Buitenlandse Zaken van Oostenrijk, verklaarde tijdens een lezing over de neutraliteitspolitiek, in Zürich onder meer (mei 1960):

„Wanneer wij ervan uitgaan, dat het doel van de buitenlandse politiek in deze tijd moet zijn een modus-vivendi tussen de beide grote machtsgroepen te vinden, dan zal het nodig zijn, de wrijvingszonen, die er tegenwoordig in een groot aantal op de politieke kaart van onze planeet bestaan, in de eerste plaats tot rust te brengen, het wantrouwen, dat zo groot is, te verminderen. Er moeten een paar aanrakingspunten, ook in geografische zin op deze politieke landkaart zijn en de ervaring leert, dat neutrale staten daarbij hun nuttige diensten kunnen verlenen, ofschoon het slechts om kruiersdiensten in de grote

politiek zal kunnen gaan.

Zo stellen Oostenrijk en Zwitserland graag hun steden voor de vestiging van internationale organen ter beschikking, zoals zij ook hun poorten voor de beraadslagingen van de grote mogendheden wijd open houden. Zij streven daarbij helemaal niet het doel na, hun toerisme te bevorderen, doch zij doen dit alles, omdat zij weten, dat men hun goede diensten bij gelegenheid nodig heeft..."

In onze tijd van strijd voor vreedzame coëxistentie kan de neutraliteitspolitiek tot uitdrukking worden gebracht op cultureel, economisch, politiek en militair gebied.

Nederland geeft een uitgesproken negatief voorbeeld op cultureel terrein, wanneer het de visa voor sportmensen uit de Duitse Democratische Republiek weigert en zo het contact tussen voetballers uit Nederland en de DDR verhindert. Of wanneer het de organisatie van een wereldtoernooi schaken voor vrouwen door eenzelfde visumweigering onmogelijk maakt. Sport is een van de aanrakingsvlakken, waar een beter begrip tussen de mensen wordt gekweekt. En juist een klein land als het onze zou een voorbeeld moeten en kunnen zijn bij het stimuleren van vriendschappelijke betrekkingen tussen sportmensen van de gehele wereld.

Op economisch gebied zou een neutraliteitspolitiek tot uitdrukking kunnen komen in een handel drijven met alle delen van de wereld. Ons land is van oudsher een scheepvaart- en een handelsnatie en het zou een belangrijke rol in de wereldhandel kunnen spelen, wat een uitgesproken voordeel voor ons land zou zijn. Handel is een van de activiteiten, die kunnen bijdragen tot een beter begrip tussen de volkeren.

Op politiek gebied zou Nederland ertoe moeten overgaan alle buitenlandse mogendheden op voet van gelijkheid te behandelen. In het artikel van Marcus Bakker: *Is een Nederlandse neutraliteitspolitiek mogelijk?* (P. en C. maart 1961) is aangetoond, hoe Nederland sinds 1917 zijn traditionele neutraliteitspolitiek heeft verlaten. Het gaat thans om herstel van deze politiek.

Belang bij zulk een politiek heeft de overgrote meerderheid van ons volk: de arbeiders, de boeren, de middenstanders en de kleine industriëlen. Slechts de grote monopolies verzetten zich ertegen: hun vertegenwoordigers De Quay en Luns behoren tot de grote scherp-slijpers van de Amerikaanse en Westduitse oorlogspolitiek. Een sprekende uiting daarvan is de jongste troonrede, waarin voor het eerst na de oorlog zo openlijk en zo grof anti-communistisch is opgetreden. De regering zendt nu Nederlandse jongens naar West-Duitsland en stelt de Amerikaanse imperialisten Nederlands grondgebied als militaire bases ter beschikking. Zij heeft militaire verplichtingen op zich genomen die ver buiten het verband van de NAVO gaan.

Daarom is de strijd voor neutraliteit gericht tegen de politiek van de Nederlandse regering, die ons land aan de grote imperialistische mogendheden heeft gebonden. De arbeidersklasse, met aan het hoofd de CPN, vervult in deze strijd de beslissende rol.

*

Van de communisten wordt grote moed en inzicht gevraagd: de tegenstellingen in ons land spitsen zich toe. De belangrijkste tegenstelling is die tussen de meerderheid van ons volk en de monopolies. De monopolies verscherpen de uitbuiting van de arbeiders, zij slokken de kleinere boeren en industriëlen op. Tegelijkertijd bestaan er ook tegenstellingen binnen de bourgeoisie, die voornamelijk een weerspiegeling zijn van de tegenstellingen tussen de grote imperialistische mogendheden.

Hun gemeenschappelijke vijand is de Sowjet-Unie en het socialis-tische kamp, waartegen zij zich verenigen. Maar er bestaan onderlinge tegenstellingen over markten en grondstoffenbronnen, over de heers-chappij in het kapitalistische deel van de wereld. Binnen de Nederlandse bourgeoisie zijn er delen, die het gevaar van het West-duitse expansionisme beginnen te vrezen, hun kapitaalsbelangen gedogen niet, dat bv. de Westduitse imperialisten in de Euromarkt de scepter zwaaien.

In deze veelheid van tegenstellingen wijst de CPN de weg in het belang van ons volk, daarbij bondgenoten zoekend, langdurige zowel als tijdelijke, betrouwbare zowel als minder betrouwbare. Het doel is de breedst mogelijke lagen van ons volk te verenigen voor een neutra-liteitspolitiek. De mogelijkheid voor zulk een politiek bestaat.

Wij moeten ons er niet blind op staren, dat de grote partijen een agressieve politiek voeren en de grote pers met veel geschreeuw deze politiek ondersteunt. Natuurlijk zijn in de politieke partijen leiders aan het bewind, die ons land in de NAVO hebben geloodst, die zich verzetten tegen de afsluiting van een vredesverdrag met Duits-land, die ons land op een levensgevaarlijke weg drijven op een moment, dat het gevaar voor een wereldoorlog groter is dan ooit.

Maar het is natuurlijk niet zo, dat alle leden en aanhangers van deze partijen tevreden zijn met zulk een koers. Het „vraagstuk Berlijn” heeft velen de ogen geopend voor het gevaar, dat ons land bedreigt en de onrust en het onbehagen zijn bv. tot uitdrukking ge-komen in vele ingezonden stukken in de pers. Er zijn vele mensen, die in hun hart met de haatcampagnes tegen de communisten niet zijn ingenomen; de „Hongarije-rel”, waarop de reactie een soort „DDR-Berlijn-rel” wilde laten volgen, bleek niet voor herhaling vatbaar.

In de rijen van de andere politieke partijen zijn er velen, die niet tot de vertegenwoordigers en de agenten van de monopolies behoren, die wel geïnteresseerd zijn in vrede en vreedzame coëxistentie, die — vanuit verschillende gezichtspunten — voor een goede verstand-houding met alle landen zijn en die de politiek van neutraliteit daartoe als een mogelijkheid leren zien. Van groot belang zal daarbij de ont-wikkeling in de Partij van de Arbeid zijn. De tegenkrachten tegen de regeringspolitiek zijn in potentie aanwezig, zij groeien langzaam, maar zullen op een gegeven ogenblik aan de oppervlakte komen. Naar buiten bestaat er een schijn van eenheid — in werkelijkheid bestaan er tegenstellingen in alle andere politieke partijen.

De leidende rol van onze partij bestaat hieruit, alle vredelievende krachten van ons volk in een brede beweging tegen de regerings-politiek te brengen en een koers voor neutraliteit en vrede af te dwingen.

H. DE VRIES

Economische samenwerking van socialistische staten

Een van de voornaamste kenmerken van de internationale ontwikkeling van de laatste tijd is de snelle toeneming van het gewicht van het socialistische kamp in de wereldeconomie. Hoewel de afgelopen vijf jaren voor het kapitalisme een periode van productieverhoging en betrekkelijke hoogconjunctuur vormden, daalde het kapitalistische aandeel in de industriële wereldproductie aanzienlijk; de socialistische landen die in 1955 rond 27 procent van de totale industrieproductie van de wereld voor hun rekening namen, brachten in 1960 reeds 36 procent daarvan voort en hun aandeel is ook sindsdien weer toegenomen.

Zoals in de Verklaring van vertegenwoordigers van de 81 communistische en arbeiderspartijen in Moskou november 1960 wordt gesteld, gaat het er om de totale industriële en landbouw-productie van het socialistische wereldstelsel binnen de kortst mogelijke termijn groter te maken dan die van het kapitalistische deel van de wereld.

Want de centrale sector aan het front waar de strijd voor de vrede en de algemene totale ontwapening wordt gestreden, is de economische wedijver tussen de socialistische en de imperialistische staten.

Op basis van een geweldige productiestijging in het socialistische kamp zal het mogelijk zijn om daar zowel de welvaart systematisch te verhogen als de defensiekracht voortdurend op het hoogste peil van de moderne wapentechniek te houden.

Snelle ontwikkeling van de socialistische economie maakt het mogelijk de handel met hoogontwikkelde imperialistische staten te vergroten. Dit kan een zeer belangrijke bijdrage vormen voor het toestand brengen van vredelievende betrekkingen met die staten en een degelijke materiële basis aan de vreedzame coëxistentie geven.

De economische kracht van het socialistische kamp is uiteindelijk ook beslissend voor de omvang van de hulp aan jonge, economisch minderontwikkelde landen in Azië, Afrika en Latijns-Amerika. Deze hulp betekent een enorme versterking van het anti-imperialistische front en brengt de dag waarop de wereld van het oorlogsgevaar verlost zal zijn snel naderbij.

Voor het overtreffen van de kapitalistische productie zijn in de socialistische landen grote inspanningen vereist. Alle beschikbare reserves moeten worden aangesproken om de economische ontwikkeling te versnellen. Vandaar dat men in de Sowjet-Unie en een aantal andere landen in het socialistische kamp de laatste jaren dan ook zulke belangwekkende discussies en reorganisaties op industrieel, landbouwkundig en wetenschappelijk gebied kan waarnemen.

Hoogtepunten bij de uitwerking van een nieuwe aanpak van de grote politieke en economische vraagstukken die zich in de huidige ontwikkelingsperiode van het socialisme en de internationale situatie aftekenen, zijn de drie laatste congressen van de Communistische

Partij van de Sowjet-Unie en de gemeenschappelijke verklaringen van de communistische partijen in november 1957 en november 1960.

Het nieuwe Program van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie kan grotendeels beschouwd worden als een afronding van deze beraadslaging, een samenvatting ervan die het meest wezenlijke in de ervaring van de internationale arbeidersbeweging verbindt met de concrete taak van de opbouw van een communistische maatschappij in de Sowjet-Unie.

„De moedige en onbaatzuchtige strijd van de proletariërs van alle landen heeft de mensheid dichter tot het communisme gebracht” zo staat er in de inleiding van het CPSU-program. „De Partij beschouwt de communistische opbouw in de USSR als een grote internationale taak van het Sowjet-volk, een taak die beantwoordt aan de belangen van het gehele socialistische wereldstelsel, aan de belangen van het internationale proletariaat en van de gehele mensheid.”

Zoals het ontstaan van de Sowjet-Unie een grote historische overwinning van de internationale arbeidersbeweging is die de zaak van het socialisme met zevenmijlslaarzen vooruit heeft gebracht, zo zal de verwezenlijking van het program van de communistische opbouw in de USSR eveneens een onschatbare overwinning zijn voor de gehele internationale arbeidersbeweging en een enorme stimulans vormen voor alle volkeren om het kapitalisme af te schaffen en de weg naar het communisme op te gaan.

*

Om het economische overwicht van het socialisme en de communistische opbouw in de historisch kortst mogelijke tijd te verwezenlijken is de uitbreiding van de economische en technisch wetenschappelijke samenwerking tussen de socialistische staten van buitengewoon belang.

Het tot stand brengen van een doelmatige internationale arbeidsdeling is een der belangrijkste reserves voor de versnelling van de economische ontwikkeling.

Sedert enige jaren begint deze internationale arbeidsdeling in het socialistische kamp gestalte te krijgen. De Raad voor Wederzijdse Economische Bijstand, waar de Sowjet-Unie en de Europese volksdemocratische landen bij zijn aangesloten als lid en de socialistische landen in Azië als waarnemer, heeft in de loop van de jaren 1956-1960 coördinatie tot stand weten te brengen tussen de nationale economische plannen van de lidstaten, zodat de ontwikkelingsperspectieven die men in de verscheidene landen voor 1965 ontvouwt meer dan ooit op elkaar zijn afgestemd.

Thans is men bezig economische plannen op lange termijn — tot 1980 — te coördineren.

Een hoofdvraagstuk op dit gebied is het doelmatig gebruik van de in het socialistische kamp aanwezige voorraden grondstoffen en energie.

Vèrstrekkende concrete plannen op dit gebied zijn reeds in uitvoering, zoals het net van pijpleidingen dat Sowjet-petroleum snel en goedkoop van de Oeral en de Wolga-boorplaatsen naar centra van hoogontwikkelde chemische industrie in Polen, de Duitse Democra-

tische Republiek, Tsjechoslowakije en Hongarije zal voeren, evenals de aanbouw van een groot electrisch net voor geheel socialistisch Oost-Europa, het Europese deel van de Sowjet-Unie daarbij inbegrepen.

Ook op andere terreinen komt planmatig een zekere specialisatie tot stand, binnen het kader van gecoördineerde afzonderlijke nationale plannen voor de economische ontwikkeling, bijvoorbeeld in de scheepsbouw, de machinebouw, de chemische en andere industrieën, in het bijzonder tussen de Sowjet-Unie, Polen, de Duitse Democratische Republiek en Tsjechoslowakije.

Welke enorme reserves hier worden aangeboord blijkt bijvoorbeeld uit (in het kader van het geheel betrekkelijk ondergeschikte) onderdelen van de economische samenwerking tussen de Sowjet-Unie en de DDR. Toepassing van Sowjet-ervaringen bij de bouw van stoomketels bracht bij de opbouw van het bruinkoolcombinaat „Schwarze Pumpe” een besparing van 26 miljoen DM. Successen van de chemische industrie in de DDR worden in de Sowjet-Unie verwerkt; bij de productie van chloormethyl en dimethylsulfaat konden Sowjet-bedrijven de productiekosten met een miljoen roebel per jaar omlaag brengen, bij de voortbrenging van ftaalzuuranhydride zelfs 1,8 miljoen roebel en bij de productie van kaliumchloride wist men investeringen ter waarde van vier miljoen roebel te besparen door toepassing van technische vondsten in de DDR.

Zo zijn er vele voorbeelden te geven van miljoenenbesparingen, alleen al door het elkaar deelgenoot maken van wetenschappelijke technische inzichten en productie-ervaringen. Veel groter wordt de winst door coördinatie van het wetenschappelijk-technische onderzoek. Zeven honderd ontwerp- en constructie-bureau's, wetenschappelijke instituten en research-instellingen in de Sowjet-Unie en de volksdemocratische landen werken thans gemeenschappelijk aan ruim 3500 belangrijke concrete wetenschappelijke en technische problemen.

Een bijzonder voorbeeld van samenwerking van socialistische landen op wetenschappelijk gebied is het Verenigd Instituut voor Kernonderzoek in Doebna in de Sowjet-Unie, waar honderden geleerden en technici voor de atoomindustrie in andere socialistische landen worden opgeleid en waar door internationale samenwerking de vreedzame toepassing van atoomenergie verder wordt ontwikkeld.

Bij de concrete coördinatie van economische plannen, om nog maar te zwijgen van specialisatie en coöperatie op internationale schaal, komt men voor buitengewoon ingewikkelde en tot nu toe ongekende vraagstukken te staan. De economische wetenschap beschikt vaak nog niet over de methoden of nog niet over voldoende gegevens om de doelmatigheid van verschillende mogelijkheden voor kapitaalinvesteringen te analyseren, productiekosten in verschillende landen te vergelijken, rekening houdende met verschillen in arbeidsproductiviteit, loonpolitiek, verdeling van het nationale inkomen e.d.

Het is ook nog niet zover, dat een centrale instantie in staat zou zijn economische ontwikkelingsplannen voor het gehele socialistische kamp uit te werken. De objectieve omstandigheden zijn nog zodanig, dat de internationale economische samenwerking moet worden ver-

groot lang de weg van het beter op elkaar afstemmen van de nationale economische plannen in tweezijdige of meerzijdige overeenkomsten tussen socialistische landen, terwijl gezamenlijke bestudering van de mogelijkheden en concrete vooruitzichten van internationale socialistische arbeidsdeling wordt geïntensiveerd. Dit laatste geschiedt voornamelijk binnen het raam van de organen van de Raad voor Wederzijdse Economische Bijstand.

Planmatige evenwichtige ontwikkeling van de nationale economie — een kenmerk van elk socialistisch land — plus de omstandigheid dat alle socialistische landen dezelfde belangen hebben en dezelfde politieke doeleinden nastreven, vormen de objectieve voorwaarden voor het tot stand komen van wat Lenin omschreef als „een unitaire, volgens het algemene plan van het proletariaat van alle naties geregelde wereldeconomie als een geheel, welke tendentie reeds onder het kapitalisme volkomen duidelijk aan de dag is getreden en die onder het socialisme onvoorwaardelijk verder ontwikkeld en voltooid zal worden.”

Het oplossen van de bijzonder gecompliceerde vraagstukken waarvoor de arbeidersbeweging komt te staan op de weg naar volledige, verantwoorde internationale economische eenheid, vereist uiteraard grote eensgezindheid en internationale gedisciplineerdheid van de communistische en arbeiderspartijen. Het vereist een internationalistische gezindheid zoals die met name door de Communistische Partij van de Sowjet-Unie aan de dag werd en wordt gelegd en bijvoorbeeld tot uitdrukking komt in de brief van Lenin aan de Oostenrijkse communisten in 1920 — „Wij zijn er trots op dat wij de grote vraagstukken van de strijd van de arbeiders voor hun bevrijding beslissen, doordat wij ons aan de internationale discipline van het revolutionaire proletariaat onderwerpen, daarbij rekening houdend met het inzicht van de arbeiders van de verschillende landen, met hun kennis en hun wil en op deze wijze metterdaad de eenheid van de klassestrijd der arbeiders voor het communisme in de gehele wereld tot werkelijkheid maken.”

*

Bij het tot stand brengen van doelmatige internationale arbeidsdeling binnen het socialistische kamp moeten grote weerstanden worden overwonnen welke voortspruiten uit conservatisme en overblijfselen van bekrompen nationalisme enerzijds, uit gebrek aan internationalistische gezindheid en revisionisme anderzijds.

De blaasbalgen van de imperialistische propaganda trachten vooral smeulende resten van nationale tegenstellingen en revisionistische opvattingen aan te wakkeren tot conflicten binnen het socialistische kamp, die de snelle versterking van de economische kracht van het socialistische kamp en de opbouw van het communisme in de Sowjet-Unie hinderen.

In het nieuwe Program van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie wordt hiermee rekening gehouden: „Het belangrijkste politieke en ideologische wapen dat de internationale reactie en de overblijfselen van de binnenlandse reactionaire krachten in de strijd tegen de

eenheid van de socialistische landen hanteren is het nationalisme. De uitingen van nationalisme en nationale bekrompenheid verdwijnen niet automatisch zodra het socialistische stelsel is opgericht. De nationalistische vooroordelen en de overblijfselen van vroegere nationale twisten zijn het terrein waarop het verzet tegen de sociale vooruitgang het meest langdurig, hardnekkig, verbitterd en geraffineerd kan zijn."

Onvermogen om zich los te maken van het verleden, nieuwe verhoudingen naar waarde te schatten, nieuwe problemen te onderkennen en tot oplossing te brengen, gaat hier hand in hand met het onderschatten van het imperialisme, dat alles op alles zet om verloren gebied terug te veroveren, zowel op het terrein van raketten en kernwapens, als bij het terugwinnen van zijn invloed in de vroegere koloniale landen, als bij het ongedaan maken van de groeiende eenheid van het socialistische kamp en de internationale arbeidersbeweging.

De revisionisten verzetten zich tegen grotere economische samenwerking met argumenten waarin gesproken wordt over „de noodzaak om rekening te houden met nationale bijzonderheden”, ongelijkheid in het ontwikkelingspeil van de verschillende landen en mogelijkheden dat er op grond daarvan „uitbuitersverhoudingen en onderdrukking” ontstaan tussen de grote socialistische mogendheden en kleine landen.

Het is glashelder dat men daarmee speculeert op herinneringen aan nationale tegenstellingen en onderdrukking in de hoogtijdagen van kolonialisme en kapitalisme.

Natuurlijk moet er rekening gehouden worden met de nationale bijzonderheden van elk land — vandaar dat men zich op de bijeenkomsten van vertegenwoordigers van de communistische en arbeiderspartijen ook niet met de interne vraagstukken van de afzonderlijke partijen en socialistische landen bij de opbouw van het socialisme heeft bezig gehouden!

Maar men kan de betekenis van deze bijzonderheden gemakkelijk overdrijven, handelend volgens de moraal: ieder kookt zijn eigen potje, als mijn eten bederft kom ik wel bij jullie aan tafel.

Waar een dergelijke instelling de overhand heeft vervalt men tot revisionisme en een avonturistische politiek die schade berokkent aan de zaak van de wereldvrede en de opbouw van socialisme en communisme. Vandaar dat het voor de gehele internationale arbeidersbeweging zaak is deze verschijnselen en hun oorzaken onverzoenlijk te bestrijden.

De betekenis van de strijd tegen nationalistische vooroordelen kan men niet gauw te laag aanslaan, de gecompliceerdheid van die strijd evenmin. Lenin verklaarde in 1922 in een interview aan het Britse blad *Observer*: „Onze ervaring schonk ons de vaste overtuiging dat alleen de grootste aandacht voor de belangen van de verscheidene naties de grond voor conflicten, wederzijds wantrouwen, angst voor een of andere intrige wegneemt en het vertrouwen, in het bijzonder van de arbeiders en boeren die verscheidene talen spreken, vestigt, zonder welk vredelievende betrekkingen tussen de volkeren en een noemenswaardige succesvolle ontwikkeling van al datgene wat in de moderne beschaving waardevol is, absoluut onmogelijk zijn.”

De Communistische Partij van de Sowjet-Unie heeft deze politieke

wijsheid ook in het nieuwe partijprogram verwerkt.

Er zijn in het verleden fouten gemaakt, welke de ontwikkeling van progressieve betrekkingen tussen de volkeren van het socialistische kamp schade berokkenden. Maar deze fouten zijn hersteld waar dit mogelijk was. Hoewel de CPSU en de Sowjet-regering tot het uiterste gingen in hun streven onjuiste verhoudingen en verschijnselen in de betrekkingen met Joegoslavië op te ruimen, stuitte dit af op de verraderlijke instelling en revisionistische praktijken van de leiding van de „Bond van Communisten” in dit land die, in dienst van de imperialisten, verdeeldheid poogt te zaaien in het socialistische kamp en de arbeidersklasse in de kapitalistische landen, die tegenstellingen tracht te provoceren tussen de jonge onafhankelijke staten en het socialistische kamp.

Hun revisionistische theorieën klinken door waar men veel nadruk legt op het eerbiedigen van de bijzondere nationale belangen ter rechtvaardiging van het remmen van de versterking van de economische samenwerking binnen het socialistische kamp.

Het Program van de CPSU geeft behartenswaardige aanwijzingen in dit verband: „De ervaringen van het socialistische wereldstelsel hebben voor de landen die uit het kapitalistische stelsel zijn weggevallen de noodzaak bewezen van een *hecht bondgenootschap* en van de vereniging van hun inspanningen bij de opbouw van socialisme en communisme. De koers op een geïsoleerde, van de wereldgemeenschap van socialistische landen losgemaakte opbouw van het socialisme is theoretisch onhoudbaar, daar hij in strijd is met de ontwikkelingswetten van de socialistische maatschappij. Deze koers is economisch schadelijk, daar hij leidt tot verspilling van maatschappelijke arbeid, het groeitempo van de productie remt en het desbetreffende land afhankelijk maakt van de kapitalistische wereld. Hij is reactionair en politiek gevaarlijk, daar hij de volkeren tegenover het verenigde front van de imperialistische machten niet vereent, doch hen van elkaar scheidt en uiteindelijk kan leiden tot het verloren gaan van de socialistische verworvenheden.”

*

Bij de imperialistische en revisionistische pogingen om nationale tegenstellingen tussen socialistische landen tot ontwikkeling te brengen, tamboereert men op twee zijden van eenzelfde trom.

Aan de ene kant waarschuwt men voor het overwicht van de grote, economisch hoogontwikkelde Sowjet-Unie, dat onvermijdelijk zou moeten leiden tot „hegemonie van de Sowjet-Unie” (zoals dat in verpakte revisionistische termen wordt genoemd), tot „Sowjet-imperialisme” (zoals dat onomwonden uit de mond van de werkelijke imperialisten kan worden vernomen).

Aan de andere kant spreekt men in het Westen dan over onvermijdelijke, objectieve „belangentegenstellingen” tussen industrieel hoogontwikkelde socialistische landen als de Sowjet-Unie en Tsjechoslowakije enerzijds en vroeger koloniale of half-koloniale economisch minderontwikkelde landen als China, Viet-Nam, Roemenië e.a.

Eerstgenoemden zouden belang hebben bij een eenzijdige snelle

welvaartsstijging in eigen land, de anderen zouden belang hebben bij delen in de welvaart van de rijke landen en geen interesse hebben voor de opbouw van het communisme in de USSR.

Vooral de burgerlijke pers in de Verenigde Staten, Engeland en andere koloniale mogendheden meet deze gedachtengang gretig breed uit om daarmee de indruk te vestigen: Zie je wel, koloniale tegenstellingen zijn niet op te lossen, zelfs niet onder het socialisme — conflicten met volkeren van ander ras zijn onvermijdelijk... Daarmee trachten zij het verzet tegen hun koloniale onderdrukking te verlammen.

Ook voor de communistische politiek in de hoogontwikkelde kapitalistische landen is het daarom van groot gewicht uiteen te zetten dat de economische samenwerking van socialistische landen niets gemeen heeft met bijvoorbeeld de „integratie” van kapitalistische landen in West-Europa. En verder dat er geen sprake is en kan zijn van enige vorm van koloniale betrekkingen of rassentegenstellingen binnen het socialistische wereldstelsel — integendeel, dat de wanverhoudingen welke door het kolonialisme met zijn rassenonderdrukking zijn te weeg gebracht in snel tempo de wereld uit worden geholpen.

De onderlinge betrekkingen tussen de socialistische staten worden gebaseerd op het socialistische internationalisme, dat wil zeggen op basis van vrijwilligheid, gelijkberechtigtheid, strikte eerbiediging van de nationale souvereiniteit, niet-inmenging in binnenlandse aangelegenheden, wederzijds voordeel en kameraadschappelijke wederzijdse hulp.

Bij de economische samenwerking in het socialistische kamp geen „supranationale organen”, maar twee — en in enkele gevallen meer — zijdige overeenkomsten tussen zelfstandige staten.

„Wij willen het *vrijwillige* verbond van de naties, een verbond dat geen enkele onderwerping van een natie door een andere toelaat, een verbond dat op vol vertrouwen is gegrondvest, op duidelijke erkenning van kameraadschappelijke eenheid, op volledig vrijwillige overeenkomst,” schreef Lenin in dit verband.

Revisionisten trachten de beginselen volgens welke de internationale betrekkingen tussen socialistische staten worden opgebouwd te beperken tot algemene volkenrechterlijke principes die van toepassing zijn op internationale betrekkingen in de burgerlijke maatschappij of tot de beginselen van vreedzame coëxistentie tussen socialistische en kapitalistische staten.

Een onverbrekelijk bestanddeel van de betrekkingen tussen socialistische landen is echter de kameraadschappelijke onderlinge hulp bij de verdediging van elk socialistisch land afzonderlijk tegen de aanvallen en intriges van de imperialisten, bij verzekering van de vrede en een voorspoedige opbouw van socialisme en communisme.

Juist in deze wederzijdse kameraadschappelijke hulp komt het socialistische karakter van de nieuwe internationale betrekkingen in het socialistische wereldstelsel tot uitdrukking.

Het beginsel van socialistische gelijkberechtigtheid in internationale betrekkingen betekent niet alleen de formele gelijkberechtigtheid van de betrokken naties en staten (dat is in het algemeen ook in bur-

gerlijk-democratische verhoudingen bereikbaar), houdt ook niet alleen werkelijke gelijkberechtigtheid in (dat is tussen socialistische en kapitalistische staten ook reeds werkelijkheid), maar betekent ook een zekere *ongelijkheid*, ten bate van de minderontwikkelde landen.

Deze houdt in, dat de in economische ontwikkeling onder het kapitalisme achtergebleven landen geholpen worden om in de kortst mogelijke tijd op het peil van de hoogontwikkelde landen te komen.

Toen de Sowjet-Unie in 1957 bijvoorbeeld Albanië bevrijdde van de verplichting de aan dit land eerder verleende credieten ter waarde van 422 miljoen roebel terug te betalen (hetgeen voor de Sowjet-Unie uiteraard een belangrijk offer was) handelden beide verdragssluitende partijen, om het zo maar eens te zeggen, bepaald niet uitsluitend volgens „de beginselen van vrijwilligheid, gelijkberechtigtheid, onafhankelijkheid, eerbiediging van de nationale souvereiniteit en territoriale onschendbaarheid.”

Er zijn talrijke voorbeelden te geven van Sowjet-hulp bij de ontwikkeling van de nationale economie van de volksdemocratische landen. Dat de economische betrekkingen tussen de Sowjet-Unie en deze staten van geheel andere, tegengestelde aard zijn dan de economische betrekkingen tussen grote en kleine kapitalistische landen, bewijst het algemene beeld van Sowjet-hulp bij de industriële ontwikkeling van landen als Tsjechoslowakije, Polen, Roemenië enz. De Sowjet-Unie neemt zelf in het kader van de internationale arbeidsdeling een belangrijke rol als grondstoffenleverancier op zich. Dat is dus de omgekeerde verhouding welke in de kapitalistische wereld bestaat tussen grote, machtige mogendheden enerzijds en kleine staten en minderontwikkelde landen anderzijds.

In de nieuwe etappe van de economische samenwerking tussen socialistische staten overwegen specialisatie en coöperatie volgens internationale plannen en niet meer, zoals dat in de eerste jaren na de oorlog het geval was, hulp en credieten van de Sowjet-Unie.

*

Van groot belang zijn de verschillen in economisch groeitempo tussen de socialistische landen. Over de jaren 1951-1959 waren deze in doorsnee:

Tsjechoslowakije	10,8 pct.	Polen	13,1 „
DDR	11,6 „	Bulgarije	14,4 „
Sowjet-Unie	11,9 „	Albanië	20,6 „
Roemenië	12,6 „	Korea	22,7 „
Hongarije	10,2 „	China	28,4 „

Het algemene beeld is dus, dat industrieel hoogontwikkelde landen als de drie eerstgenoemde een beduidend lager ontwikkelingsstempo tonen dan die landen die als erfenis van de kapitalistische en koloniale verhoudingen een achterstand hebben opgelopen.

De economische ontwikkeling gaat in de minderontwikkelde landen veel sneller, juist dankzij het bestaan van het socialistische wereldstelsel, dankzij de toepassing van de beginselen van het proletarische internationalisme.

Terwijl in het kapitalistische deel van de wereld de kloof tussen de industriëel ontwikkelde landen en de onderontwikkelde gebieden steeds groter en dieper wordt, omdat de uitbuiting van de koloniale en jonge onafhankelijke landen door het monopoliekapitaal zich tot het uiterste verscherpt, wordt de afstand tussen de hoogontwikkelde en achtergebleven gebieden onder socialistische verhoudingen steeds kleiner.

Niet door verdeling van de rijkdommen waarover men beschikt, maar door in elk socialistisch land een voor kapitalistische verhoudingen ondenkbaar snelle economische ontwikkeling te garanderen, daarbij bijzondere steun verlenend aan de landen die achter liggen.

De opbouw van het communisme in de Sowjet-Unie is dan ook niet in strijd met de belangen van andere socialistische staten, maar een noodzakelijk onderdeel van de snelle verwezenlijking van het communisme in alle landen van het socialistische gemenebest.

Dit punt in het Program van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie verdient dan ook bijzondere aandacht:

„De CPSU beschouwt de opbouw van het communisme in de Sowjet-Unie als een onderdeel van de schepping van de communistische maatschappij door de volkeren van het gehele socialistische wereldstelsel. Het feit dat de socialistische revoluties op verschillende tijdstippen plaats vinden en het economische en culturele peil van de betreffende landen niet gelijk is, is de oorzaak van de niet gelijktijdige voltooiing van de socialistische opbouw in die landen en van hun niet gelijktijdige intrede in de periode van de alzijdige communistische opbouw. Het feit echter dat de socialistische landen zich ontwikkelen in het kader van een socialistisch wereldstelsel en gebruik maken van de wetmatigheden en voordelen van dit stelsel maakt het hen mogelijk *de tijd die nodig is voor de socialistische opbouw te bekorten en biedt hen het vooruitzicht van een min of meer gelijktijdige overgang naar het communisme binnen een en hetzelfde historische tijdperk.*

Het land dat als eerste naar het communisme overgaat, vergemakkelijkt en versnelt de ontwikkeling naar het communisme voor het gehele socialistische wereldstelsel.”

Ook tegen deze achtergrond moet men onderstrepen, dat „de belangen van de opbouw van socialisme en communisme met zich mee brengen, dat ieder socialistisch land zijn activiteit voor de ontwikkeling en versterking van zijn nationale economie afstemt op de inspanningen tot versterking van de economische samenwerking in het kader van de gehele socialistische gemeenschap.”

Want deze samenwerking zal het aanzien van het socialisme en de aantrekkingskracht van de communistische wereldbeweging verder vergroten en verzekert een definitief en beslissend overwicht van de krachten van vrede en vooruitgang in de wereld op die van oorlog en imperialistische reactie.

15 november '61

G. VERRIPS

West-Irian

Een etnografische schets

DOOR N. A. BOETINOW

Hieronder publiceren wij een (enigszins bekort) artikel van prof. dr. N. A. Boetinow, dat oorspronkelijk verschenen is in „Sowjet-Ethnografie”, jaargang 1957, deel 4.

Op een enkele uitzondering na, achten wij het niet nodig deze studie met nieuwe gegevens aan te vullen.

Red. P. en C.

West-Irian (het deel van Nieuw-Guinea dat ten westen ligt van de 141ste lengtegraad) is sinds jaar en dag een onafscheidelijk deel van Indonesië. Op een bepaald moment is echter de band tussen West-Irian en de rest van Indonesië verbroken. Indonesië verloor zich in 1945 van de ketenen der Nederlandse koloniale heerschappij en werd voor het grootste deel onafhankelijk. West-Irian bleef op onrechtmatige wijze nog in handen van Nederland. Het koloniale streven van Nederland werd gesteund door de Verenigde Staten, die West-Irian wilden gebruiken als militaire basis van de SEATO.

West-Irian beslaat ongeveer de helft van Nieuw-Guinea, (380.140 van de 803.000 km²). De volkstelling van 1955 op het gebied van West-Irian omvatte 391.609 inwoners. Een groot deel van de bevolking werd echter nog niet bereikt. (Er wordt geschat, dat de totale bevolking een miljoen bedraagt, red. P. en C.)

De getelde bevolking was als volgt verdeeld over de diverse districten:

Hollandia	43.648
Geelvinkbaai	76.892
Westen	77.219
Fakfak	53.990
Zuiden	66.860
Centrale deel	73.000

De bevolking van West-Irian is ongelijkmatig verdeeld. Het dichtstbevolkt zijn de eilanden van de Geelvinkbaai. Het dunst bevolkt is het zuidwesten van het land (ten zuiden van het Centrale- of Sneeuwgebergte).

Deze ongelijkmatige verdeling van de bevolking is in de eerste plaats een gevolg van aardrijkskundige omstandigheden. Het kustgebied in het zuiden is tamelijk moerassig. Het grote eiland Kolepom (Frederik Hendrik) is een uitgesproken moerasgebied.

Akkerbouw is hier slechts mogelijk op kunstmatige, door de Papoea's aangelegde eilandjes. Ongeveer gelijke omstandigheden vindt men over een brede kuststrook tussen de rivier de Digoel

in het zuiden en de Mimika. Ook verder in het westen blijft dit beeld overheersen, tot het schiereiland Koemawa (de noordelijke grens van Papoea-Kowiai). Mikloecho-Maklai schreef reeds dat dit gebied uiterst dun bevolkt is. „De reiziger verbaast zich over de afwezigheid van mensen in dit schijnbaar zo vruchtbare land” *)

En elders merkt hij op: „Als men alle bewoners van Namatote, Aidoema, Lobo en zelfs de bergbewoners van Mairasi en Woeowsirau bij elkaar telt, dan geloof ik, dat het er niet meer dan honderd zullen blijken te zijn.”

De grote meerderheid van de inwoners van West-Irian (98,5 pct) behoort tot de oorspronkelijke bevolking, de Papoea's. Het woord „Papoea” komt van het Indonesische „papuwa”, wat kroesharig betekent. Een opmerkelijke bijzonderheid van de Papoea, waaraan hij dan ook zijn naam dankt, zijn zijn lange kortgegolfde haren, die een dichte massa vormen. Karakteristiek is ook hun neus met een haakvormige welving in het onderste deel (de zgn. „valse semietische neus”). Dit anthropologische type heeft in de wetenschap de benaming „Papoea-type” gekregen. Naast het Papoea-type hebben de anthropologen in West-Irian ook, evenals in oostelijk Nieuw-Guinea, het Melanesische anthropologische type aangetroffen. Hiervan zijn de bijzondere kenmerken een brede neus met rechte rug en minder kroezig haar dan de Papoea's. Genoemde typen verschillen echter weinig van elkaar en zijn ook niet naar gebieden in te delen. Bijna bij iedere stam treft men vertegenwoordigers van beide typen aan. Vele onderzoekers geven er dan ook de voorkeur aan, niet te spreken van twee typen maar van het „Papoea-Melanesische anthropologische type” in Nieuw-Guinea.

Op de schiereilanden Vogelkop en Bomberai, maar ook aan de kust van Papoea-Kowiai, is het Maleise element onmiskenbaar. „Het aandeel van het vreemde Maleise bloed,” schrijft Mikloecho-Maklai, „is niet terug te voeren op Maleise kolonisten”, „de vermenging heeft op andere wijze plaats gehad. De Kowiaikust wordt jaarlijks, zij het minder druk dan de Onin- en de Notankust, bezocht door prauwen van Makassar en Ceram, die met waren beladen aankomen, enige maanden blijven, om de producten van de inwoners in ontvangst te nemen en dan met de nieuwe lading weer vertrekken.”

De invloed van het Maleise bloed is ook in het gebied van de Mimika en aan de noordelijke kust — in het gebied van de Geelvinkbaai — onmiskenbaar.

In het centrale bergland is vastgesteld dat er dwergstammen voorkomen. Vooral bij de Tapiro-stam treedt het kleine anthropologische Negrito-type sterk op de voorgrond. De Tapiro-mannen zijn gemiddeld 1,45 m. lang. Hun huidskleur is lichtbruin, de haren kroezig, de baard ook kroezig en kort. De neus is recht en breed. Overigens onderscheiden de Negrito's zich niet van de omwonende stammen van het Papoea-type.

Hier moeten wij wel even stil staan bij de moeilijkheid van de termi-

---

*) Deze en volgende aanhalingen uit N. N. Mikloecho-Maklai, Verzamelde Werken, Leningrad-Moscou.

nologie. Gewoonlijk worden alle bewoners van West-Irian en ook van heel Nieuw-Guinea Papoea's genoemd. Maar in anthropologische zin bestaan daarnaast nog de Melanesiërs en de Negrito's. Een andere moeilijkheid is, dat de taalkundigen in West-Irian drie taal-groepen onderscheiden: Papoea's, Melanesisch en Indonesisch. Er is echter geen verband tussen de verbreiding van de Papoea- en Melanesische anthropologische typen enerzijds en de overeenkomstige taalgroepen anderzijds.

Het grote aantal talen is kenmerkend voor West-Irian. Het komt niet zelden voor, dat de bewoners van dorpen, die slechts enige kilometers van elkaar verwijderd zijn, een verschillende taal spreken. De talen van de volkeren van West-Irian zijn nog weinig bestudeerd. Van vele talen kennen wij het bestaan, andere zijn volledig onbekend.

De bekende talen van West-Irian kunnen in drie hoofdgroepen worden ingedeeld: 1. Indonesische talen, die met de talen van het zuiden van het eiland Halmahera verwant zijn, 2. Melanesische talen en 3. Papoea-talen. Laten wij deze drie groepen eens nader bekijken.

1. Indonesische talen.

Deze behoren tot de groep van de Indonesische taalfamilie, die Zuid-Halmahera's-West-Iriaans wordt genoemd, waarbij men de geografische spreiding als criterium neemt. De talen van deze groep worden op West-Irian gesproken door de bevolking van de Noordkust van het Vogelkopschiereiland, van het eiland Noemfoor, het eiland Japen en de Schouten-eilanden, van de hele kuststrook aan de Geelvinkbaai tot de kaap d'Urville, evenals door de bevolking van het schiereiland Koemawa en de smalle kuststrook van de Kamraubaai tot Wanapiri.

De belangrijkste Indonesische talen zijn die van Noemfoor, Wandama en Waropen. De Noemfoor-taal wordt gesproken door de bevolking van de eilanden Biak en Noemfoor, maar ook door de bevolking van het gebied van Manokwari, d.w.z. samen door ongeveer 40.000 mensen. In het jaar 1904 werd een grammatica gepubliceerd van de Noemfoor-taal, in 1906 de folklore en in 1947 een woordenboek. Er bestaat ook missie-lectuur in de Noemfoor-taal. Ongeveer de helft van de bevolking (plus minus 20.000 mensen) leest en schrijft de moedertaal.

Ten zuiden van het Manokwarigebied, waarbij inbegrepen Windehsi (waarnaar vroeger de taal genoemd was), spreekt de kustbevolking de Wandama-taal, evenals de bevolking van het zuidelijke deel van het eiland Japen. Totaal spreken ongeveer 10.000 mensen Wandama, waarvan ongeveer de helft de moedertaal kan lezen en schrijven. Enige religieuze publicaties bestaan in deze taal, evenals schoolboeken en een folkloristisch verzamelwerk.

Aan de oostkant van de Geelvinkbaai is de Waropentaal het meest bekend. In 1942 werden een grammatica en een woordenboek gepubliceerd. Er wordt echter geen onderwijs gegeven in deze taal en het is niet bekend, hoeveel mensen deze taal spreken.

Aan de kust van Papoea-Kowiai, d.w.z. in het kustgebied tussen het schiereiland Koemawa en Kaap Boeroe (Bohia) telde Mikloecho-Maklai zes talen of, zoals hij het noemde, dialecten.

2. *Melanesische talen.*

Deze talen worden gesproken door de bevolking van de kuststrook van Kaap d'Urville tot de grens van het mandaatgebied (Oostelijk Nieuw-Guinea). Er zijn enkele van bekend, doch er werden nog geen bestudeerd. De Tobati-taal wordt door een aantal schrijvers als een Melanesische taal beschouwd, maar door andere als een Papoea-taal. Het aantal mensen, dat deze talen spreekt is onbekend.

3. *Papoea-talen.*

Deze worden blijkbaar door de bevolking van alle andere gebieden van West-Irian gesproken. Twijfel hieromtrent bestaat alleen t.a.v. de gebieden op het schiereiland Vogelkop en het schiereiland Bomberai, waar vermoedelijk Indonesische talen worden gesproken.

Het onderwijs vindt in de scholen van West-Irian bijna altijd plaats in de Indonesische taal. *) Slechts op enkele plaatsen wordt de locale taal voor het onderwijs gebruikt (Noemfoor, Wandama) maar ook dan naast het Indonesisch. Ongeveer de helft van de Noemfoor-sprekende bevolking kan Indonesisch lezen en schrijven.

Van de Wandama-sprekende bevolking, waarvan slechts een kwart eigen taal kan lezen en schrijven, leest en schrijft de helft Indonesisch. In de overige gebieden spreekt de bevolking meestal twee talen: de moedertaal en het Indonesisch; zij schrijven en lezen slechts Indonesisch.

Volgens de officiële gegevens (die zeker te gunstig zijn) betreft dat 25 pct van de betrokkenen. De Indonesische taal kent men overal, zelfs in de centrale bergstreken.

Zo is dus de Indonesische taal (die voor de vestiging van de Republiek Indonesia Maleis werd genoemd) de tweede taal voor iedere bewoner van West-Irian.

*

West-Irian werd in het jaar 1828 een Nederlandse kolonie. Nederland had dus 130 jaar de tijd om de veelvuldig herhaalde belofte, nijverheid en cultuur van de inheemse bevolking te bevorderen, na te komen. In werkelijkheid echter werd in dit opzicht niet het geringste gedaan. In tegendeel, 130 jaar lang is de ontwikkeling van de volkeren van West-Irian afgeremd. Zo is bijvoorbeeld West-Irian een van de weinige gebieden ter wereld, waar de mensen nog in de huidige tijd in het stenen tijdperk leven en de clan-gemeenschappen nog bestaan.

Slechts enige vooruitgang is te constateren op het Vogelkop-schiereiland en aan de noordkust, maar dat danken de Papoea's niet aan de Nederlanders maar aan de Indonesiërs.

De nieuwe status van West-Irian als Nederlandse kolonie leidde tot een aanzienlijke daling van het bevolkingstal. Nadat de regeringszetel in Merauke was gevestigd (1902) verschenen er in het zuiden

---

*) Eind augustus 1961 werd bekend, dat de regering-De Quay van plan was, enkele scholen te stichten waar het Nederlands verplicht zou zijn. In een „later stadium” zou het onderwijs dan uitsluitend in het Nederlands worden gegeven. Eerdere pogingen om het Nederlands als voertaal op de scholen in te voeren zijn mislukt. (Red. P. en C.)

van het land handelaars en paradijsvogeljagers. Zij brachten besmettelijke ziekten met zich mee, in de eerste plaats syphilis. Binnen enkele jaren waren alle kustbewoners besmet. Een koloniale ambtenaar, (assistent-resident) schreef, dat de inboorlingen de ontwikkeling van de kolonie afremden en beter konden uitsterven. In de twintiger jaren was er in dit gebied nog slechts een fractie van de oorspronkelijke bevolking over. Opgaven van de laatste jaren tonen aan, dat de omvang van de bevolking in dit gebied nog steeds in schrikbarende mate afneemt.

In 1908 woonden er aan de zuidkust (van Digoel tot de oostelijke grens) in het dichtstbevolkte kustgebied tussen de Prinses Mariannastraat en het dorp Salirá (ten oosten van Merauke) 12.950 mensen. In 1948 waren het er nog slechts 4.192. Vermoedelijk vindt een dergelijke decimering van de bevolking in het hele zuiden en westen plaats. De bevolking van deze gebieden sterft langzaam uit.

Het aantal immigranten bedraagt in West-Irian ongeveer 5000. Het grootste deel daarvan woont in de bestuurscentra (Merauke, Okaba, Fakfak, Manokwari, Sorong). Het zijn koloniale ambtenaren, aardolie-ondernemers, handelaars, missionarissen en planters.

Op het eiland Biak zijn Nederlandse troepen ingekwartierd.

De koloniale heersers hechten grote militaire waarde aan West-Irian. Bovendien hebben vele machtsgroeperingen hier belangen. Op het Vogelkopschiereiland wordt aardolie gewonnen (door Amerikaanse, Nederlandse, en Australische maatschappijen) — 600.000 ton per jaar. Er wordt ook steenkool gedolven, doch in geringere hoeveelheden. Er wordt gezocht naar uranium-erts. Aardolie en kolen worden uitgevoerd. De bevolking moet de ongekwalificeerde arbeidskrachten leveren. De jongeren worden in arbeidskampen bij elkaar gehaald. De akkerbouw is wat ontwikkelingsstadium betreft nu nog ten achter bij 130 jaar geleden.

De nijverheid der inheemse bevolking dient slechts voor voedselvoorziening en draagt het karakter van de natuurlijke huishouding. (Het primitieve stelsel van autarkie, waarin ruil niet voorkomt, red. P. en C.).

De hoofdvormen van nijverheid zijn vuurontginning met akkerbouw, vruchtboomkwekerij en visvangst. Jacht en het verzamelen van voedsel hebben weinig betekenis.

In het zuiden van het land (ten zuiden van het Sneeuwgebergte) en vooral aan de zuidkust, overweegt de vruchtboomkwekerij.

De naturomstandigheden in het zuiden zijn ongeveer gelijk aan die van Australië — een dergelijke plotselinge afwisseling van regen en droogte, de plantenwereld in het binnenland draagt een savannekarakter en is rijk aan verschillende soorten eucalyptusbomen, de dierenwereld lijkt eveneens op die van Australië (kangoeroes en casuarissen). De kust is gewoonlijk zanderig, en begroeid met kokospalmen. In de nabijheid van de kust, in de moerassige gedeelten, groeien sagopalmen en bananen in tuinen, soms op droge plaatsen ook yams. Verder het binnenland in beginnen de wouden, die echter al spoedig spaarzamer worden en reeds vijf à zes kilometer van de kust overgaan in savannen en steppen. Deze strekken zich uit tot

het Sneeuwgebergte. In de regentijd staat het hele gebied met uitzondering van de kuststrook onder water. Hoger gelegen gedeelten, die echter steeds vrij ver landinwaarts liggen, nemen dan de vorm van eilandjes aan. Daarop bevinden zich de nederzettingen. De inheemse bevolking verplaatst zich dan over de watervlakten met boten.

Zoals dit aan de kust het geval is, zijn de sagopalmen ook dieper landinwaarts de belangrijkste voedselleverancier. Aan de kust zijn er bovendien cocospalmen (in het binnenland treft men deze niet aan), vis, kreeft, mosselen, in het binnenland varkens- en kangoeroevlees, wat aan de kust weer tot de zeldzaamheden behoort.

De primaire arbeid ten behoeve van de sago-winning, d.w.z. het schoonhouden van de bodem rond de stammen, het vellen van de palmen en het verwijderen van de takken en schors aan het boven-eind van de stam wordt door de mannen verricht. Daarna komen de vrouwen in actie — met primitieve bijltjes slaan zij het aardappelmeelachtige merk van de stam er uit, halen de sago massa bij elkaar, bevochtigen ze en slaan ze met een stok. Het bevochtigen en uitslaan geschiedt drie of vier keer. De sago wordt in een mand gelegd en naar het dorp gedragen. Een ijverige vrouw kan het merg van één stam in drie à vier dagen bewerken. Die hoeveelheid is gewoonlijk genoeg om een familie te voeden gedurende enige maanden. Dan wordt een volgende boom geveld.*) Uit sago meel bakken de vrouwen op verhitte stenen in bamboe stammen allerlei gerechten.

Aan de noordkust speelt de visvangst een grote rol, zo niet de hoofdrol. Men vangt de vissen gewoonlijk met netten en fuiken. Op vlakke plaatsen werpt men manden over de vissen en haalt ze dan door speciaal gegraven zij-kanaaltjes uit het water.

De Tobi-stam vist vaak collectief. Dicht bij de oever worden 30 tot 45 boten met elk 2 tot 4 man in een reeks van ongeveer 100 meter geplaatst. Zodra er een school vissen aankomt, varen beide vleugels van de botenreeks naar de dichtstbijzijnde zandbank stroomafwaarts en komen daar samen. Nu vormen de boten een cirkel van 80 tot 100 meter doorsnee. Deze cirkel wordt begrensd door een groot net. Het beslissende ogenblik voor de vangst is gekomen. Sommige vissers varen naar het midden van de kring en drijven de vissen in het net, andere vangen buiten de kring de ontsnappende vissen met eigen netten. Weer andere harpoeneren de vissen, die op de zandbank terecht komen. Dan wordt het net opgetrokken en de boten varen naar de volgende zandbank om daar op dezelfde wijze te werk te gaan.

In de meeste delen van West-Irian is het belangrijkste middel van bestaan toch de akkerbouw. In hun tuinen telen de Papoea's taro, yams, bananen, zoete aardappelen en suikerriet. Enige huishoudingen ontginnen tezamen een uitgekozen plek. De mannen vellen de droge bomen (reeds enige maanden tevoren worden de takken afgehakt, zodat de stammen langzaam maar zeker uitdrogen); vrouwen en kinderen halen de takken, de bladeren en het mos weg. Dan wordt de hele plek afgebrand. In diezelfde tijd wordt een schutting

---

*) Volgens Nederlandse gegevens moet een gezin honderd dagen werken om sago voldoende voor één jaar eigen gebruik te verkrijgen. (Red. P. en C.)

aangebracht. Dat is een zwaar en tijdrovend karwei, want een schutting moet ter bescherming tegen wilde zwijnen heel stevig en meer dan een meter hoog zijn. Aan zo'n schutting werken verscheidene mannen meer dan een maand.

Er was een tijd, dat het hele werk met stenen bijlen werd verricht. Tegenwoordig gebruikt men in het westen en aan de kust ijzeren bijlen. Er zijn al gebieden, waar de bewoners zich het gebruik van stenen bijlen niet meer herinneren. In de centrale bergstreken zijn echter heden ten dage de stenen bijlen nog in zwang.

Na de ontginning en het aanbrengen van de schutting begint de eigenlijke landarbeid. De mannen breken de aarde met eenvoudige, ongeveer anderhalf tot twee meter lange houten stokken, die in een punt eindigen. Dan begint het werk der vrouwen. Met behulp van een puntige kleine hak of een kleine, korte spa (ongeveer 50 cm) maken zij de opgeworpen aardbrokken los, waarna zij bedjes aanleggen. In voren worden taro- en yamstekken gepoot en de aanplanting wordt voor een langere periode taboe, d.w.z. behalve aan de vrouwen, die hier regelmatig komen wieden, is het iedereen verboden, de aanplant te betreden. Al naar de vruchtbaarheid van de bodem levert de aanplant 1 tot 4 oogsten, om daarna gedurende 10 tot 15 jaar braak te liggen.

De akkerbouwcyclus heeft in Nieuw-Guinea evenals overal elders in de tropen, geen vaste grenzen. Iedere familie bewerkt 4 à 6 aanplantingen op verschillende plaatsen. Terwijl men op de ene reeds oogst, vindt op een tweede het rijpingsproces nog plaats, wordt op een derde nog gewied en wordt op een vierde plaats ontgonnen. Het werk is zodanig aan de tijd aangepast, dat iedere familie steeds ergens kan oogsten.

Een karakteristieke bijzonderheid van de akkerbouw bij de Papoea's is, dat nooit alles tegelijk wordt geoogst, maar steeds die hoeveelheid, die men direct nodig heeft. De vrouwen dragen in hun tassen dagelijks zoveel vruchten, noten, enz. naar huis als zij voor dezelfde dag nodig hebben voor ontbijt en avondeten. (Gewoonlijk eten de Papoea's slechts twee keer per dag). Er zijn daarom ook geen voorraadschuren in de nederzettingen van de Papoea's.

Het gereedschap van de Papoea's is zeer primitief. Stenen bijlen, schrapers, bamboemessen, bijltjes voor de sagobewerking, stokken en spaden voor de grondbewerking, pijl en boog, speren. Afgezien van de westelijke gebieden, die verbonden zijn met de Indonesische cultuur, kan men zeggen, dat de Papoea's nog steeds in het stenen tijdperk leven. Zelfs in de westelijke gebieden worden soms nog stenen werktuigen gebruikt.

In de dorpen treft men niemand aan, die voor zijn levensonderhoud op een of ander handwerk gespecialiseerd is. Iedere Papoea-familie vervaardigt zelf al het nodige: het huis, de boot, gereedschap en wapens, huishoudgerei, kleding en sieraden. Natuurlijk komt het vaak voor, dat een familie een bepaald werk niet alleen kan verrichten; in dat geval helpen andere families mee. Gemeenschappelijke arbeid komt vooral voor in de landbouw, bij de visvangst en bij de jacht; bij

huizenbouw en botenbouw wordt steeds van dergelijke hulp gebruik gemaakt.

De arbeidsverdeling tussen de geslachten is scherp omgrensd. Ontginning, jacht, botenbouw en het vervaardigen van gereedschap en wapens is mannenwerk. Planten, wieden, oogsten, voedseltoebereiding, manden en tassen vlechten is vrouwenwerk. De vrouwen werken zelden collectief.

De Papoea's leven in dorpen, waarvan de omvang afhankelijk is van de streek. Aan de kust van Papoea-Kowiai en aan de zuidkust waar het moerassig is, kan men dorpen aantreffen, die slechts uit drie tot vijf huizen bestaan met een bevolking van tien tot vijftien inwoners. In de dalen van de centrale bergstreken en aan de noordkust zijn de dorpen groter. Hier telt een dorp gemiddeld 100 tot 150 inwoners.

De kustbewoners bouwen — gewoonlijk in het water maar in de buurt van de oever, maar ook wel op de begane grond — paalwoningen die ongeveer één tot acht meter hoog zijn. Op de palen rust een vloer waarop de wanden van bamboestammen worden opgericht. Het dak wordt vervaardigd van atapa, gevlochten mat. Er zijn geen ramen, het licht komt door de deur binnen. Er zijn echter ook hutten, die direct op de grond gebouwd zijn. Deze zijn kenmerkend voor de centrale gebieden en het zuiden. Daar komen vooral veel ronde hutten met kegelvormige daken voor. De primitiefste behuizingen bevinden zich aan de kust van Papoea-Kowiai. Zij bestaan uit vier dikke takken, die in de aarde gestoken zijn en met schors bekleed worden. Zij zijn zo laag, dat men er niet eens rechtop in kan zitten.

De hutten zijn karig ingericht. Het huisraad bestaat uit gevlochten matten, houten vaatwerk en hoofdsteuken van hout. In de huizen op het Vogelkopschiereiland bevindt zich wat meer huisraad, evenals aan de noordkust waar de bevolking sinds jaar en dag met Indonesië in contact staat. Hier treft men ook koperen huisraad aan, zilveren sieraden, stalen messen en Maleise sarongs. De bevolking van deze gebieden draagt katoenen kleding, die ze koopt van handelaars uit Ceram en Makassar. In de overige gebieden wordt de kleding uit inheems materiaal vervaardigd. De mannen dragen lendenschorten van tapa, de vrouwen rokken van plantenzels. Fysiek heeft men geen kleding nodig (de temperatuur in West-Irian bedraagt het hele jaar door niet minder dan 20 gr. C.). De inwoners, vooral de mannen, dragen veel sieraden, beschilderen hun lichaam, maken de wonderlijkste kapsels, voorzien zich van felle hoofdbedekking, oorkettingen, neuspinnen, armbanden, borstversiering, bastgordels.

Een groot dorp bestaat uit drie à vijf huizencomplexen, in elk waarvan een zelfstandige gemeenschap woont. De mannen, die de grondslag van de gemeenschap vormen, (zij leiden hun afstamming van een gemeenschappelijke voorvader af, gewoonlijk tot de vijfde of zesde voorgaande generatie) leven gescheiden van de vrouwen. De opgroeiende jeugd verlaat de vrouwenhuizen en gaat in de mannenhuizen wonen, zodra in het bos de inwijdingsplechtigheden achter de rug zijn. De vrouw gaat na de voltrekking van het huwelijk naar het dorp van de man. Zij treedt toe tot diens familie als volwaardig lid, doch is uitgesloten van de specifieke cultus van de clan. De tegen-

stelling tussen familie en clan wordt bij de Papoea's geheel ten gunste van de laatste beslist. Man en vrouw leven gescheiden; zij eten apart en zien elkaar trouwens zelden. Zij bezitten ieder voor zich het eigendom, dat zij voor het huwelijk reeds bezaten.

De afgeslotenheid van de gemeenschappen is zeer streng. De mensen uit de nabijgelegen gemeenschappen behandelt men nog als vrienden, alle anderen worden als vreemdelingen beschouwd.

Kenmerkend voor de Papoea-gemeenschappen is het ontbreken van dorpshoofden of stamhoofden. In iedere gemeenschap is een „groot mens”, die invloed uitoefent op de anderen. Hij dankt deze invloed niet aan vererving of verkiezing, doch uitsluitend aan zijn persoonlijke eigenschappen. De leden van de gemeenschap zijn niet verplicht hem te gehoorzamen en voeren zijn opdrachten alleen uit voor zover zij het daarmee eens zijn. De gemeenschap regelt al haar zaken zelf en bestraft ook zelf diegenen, die gezondigd hebben tegen de normen van het gezamenlijke leven.

Men spreekt vaak van „Papoea-stammen” en het is inderdaad heel moeilijk een geschikt woord te vinden voor de bevolkingsgroepen, die eenzelfde taal spreken. Men mag daarbij echter niet over het hoofd zien, dat er eigenlijk geen stammen in West-Irian bestaan, die in welk opzicht dan ook een eenheid vormen. Zo spreekt bijvoorbeeld de Zwitserse ethnograaf Wirz van de stam der Marind-anim, die een groot gebied bevolkt in het zuiden van het land. Hij verstaat onder „stam” een groep mensen, die eenzelfde taal spreken. Maar de Marind-anim gemeenschappen spreken diverse dialecten. Als men een Papoea zelf vraagt, wat hij onder Marind-anim verstaat, dan blijkt hij daaronder alleen zijn eigen dorp en een aantal buurdorpen samen te vatten. De bewoners van verder gelegen dorpen noemt hij vreemdelingen. Het stambewustzijn ontbreekt volledig. Alleen de eigen gemeenschap wordt als een verankerde sociale eenheid beschouwd.

In het noordwesten van het land (op het Vogelkopschiereiland en de eilanden Noemfoor, Biak en Japen) is de innerlijke kracht van de gemeenschap ondermijnd door de langdurige Indonesische invloed en de loonarbeid op de olievelden. Hier werden grotere groeperingen gevormd. Juist hier treffen wij de grootste en sterkste stam aan van West-Irian, die van Noemfoor (40.000 man). Onder de bevolking blijken daar diverse graden van rijkdom voor te komen en de gemeenschapsverhoudingen maken plaats voor klassenverhoudingen. De mensen van de stam Mejbrat (in het binnenland van het Vogelkopschiereiland) zijn in te delen in vier sociale lagen: Bobot — welvarenden, Gu semä — van Bobot afhankelijken, Ra Keir — armen en tenslotte Awe — slaven. Deze indeling staat in generlei verband met de familieverhoudingen.

De belangrijkste gebeurtenissen in het familieleven van de Papoea's, huwelijk, geboorte, inwijding van de jeugd, dood van de ouders en naaste verwanten, gaan hier de gehele gemeenschap aan, soms zelfs verscheidene gemeenschappen.

Het huwelijk wordt vaak door de ouders reeds gesloten als de toekomstige bruid en bruidegom nog kinderen zijn. Naar de bruiloft

komen verwanten van beide zijden. Een gewichtig moment tijdens de feestelijkheden is de uitwisseling van geschenken tussen de familieleden beider partners. De familieleden van de bruidegom geven meer geschenken dan die van de bruid. Er wordt dus betaald voor de bruid. De bruidsprijs is in het westen heel hoog en de bruidegom moet verscheidene jaren voor de nodige geschenken werken. Bij het huwelijk is hij meestal omstreeks 25 jaar oud. Een deel van de geschenken zijn voor het jonge gezin.

De geboorte van een kind wordt als een zeer belangrijke gebeurtenis beschouwd. Er zijn veel verschillende geloofsformules en riten, die het leven van de jonggeborene moeten beschermen. Waarschijnlijk was de kindersterfte vroeger ook hoog, maar onder de koloniale verhoudingen steeg deze nog verder. Volgens berichten in het „Algemeen Handelsblad” sterven in West-Irian jaarlijks 50 van de 100 zuigelingen aan ondervoeding en ziekten. Zoiets versterkt natuurlijk de Papoea's in hun geloof aan bovennatuurlijke krachten, die een schadelijke invloed op het kind uitoefenen. Om het tegen deze machten te beschermen, brengt de moeder enige maanden na de geboorte van het kind in een speciale geïsoleerde hut door en onthoudt zich van het nuttigen van bepaalde spijsen. De vader verricht in deze periode niet alle werkzaamheden, waaraan hij anders pleegt deel te nemen.

De Papoea's houden erg veel van hun kinderen. Zij geven hun bijna nooit standjes en bestraffen ze praktisch nooit. In het begin van het tiende tot twaalfde levensjaar worden de jongens en meisjes van elkaar gescheiden. De jongens wonen van dat ogenblik af bij de mannen. Zij maken de inwijdingsplechtigheden door, die verscheidene jaren duren en zeer pijnlijk zijn. Daarna gelden de jongens als volwassenen. In de westelijke gebieden is de inwijding niet bedoeld als introductie voor de volwassen wereld, maar voor de toetreding tot geheime genootschappen. Daarom worden alleen uitverkorenen ingewijd. Bovendien kan een welgestelde Papoea ook zonder ceremoniën toetreden, als hij een bepaald bedrag betaalt.

Het belangrijkste element in de religieuze wereld van de Papoea's is het geloof aan het voortbestaan van de ziel na de dood. Volgens hun voorstelling van zaken houdt de ziel na de dood van de mens nog een zeker contact met het lichaam; dan gaat dit contact verloren en treedt de ziel de geestenwereld binnen.

De verschillende stammen plaatsen deze geestenwereld verschillend: onder de grond, in het woud, in de bergen, in het water, in de hemel. De geesten bezoeken af en toe de aarde en beïnvloeden de mensen, meest in schadelijke zin. Zij brengen ziekten, misoogsten en mislukkingen. Men vreest de geesten en doet zijn best hen zacht te stemmen. De beenderen en schedels van de gestorvenen en uit hout gesneden poppetjes gelden als bemiddelaars tussen de levenden en de geesten.

Voor West-Irian zijn korwaren kenmerkend, dat zijn houten beelden, vaak met een schedel in het hoofd geplaatst. Alvorens op jacht te gaan of in geval van ziekte e.d. wordt tabak en betel geofferd aan de korwaar. Het geloof aan tovenarij en het dragen van amuletten e.d. komt heel veel voor.

Religieuze begrippen bestaan echter bij de Papoea's alleen waar zij te doen hebben met verschijnselen, die hun schrik aanjagen en die zij niet kunnen begrijpen. Overigens zijn de Papoea's zeer realistisch. Ook kennen zij de eigenschappen en het leven van de dieren heel goed.

*

Oude historische banden verbinden West-Irian met Indonesië.

In het tijdperk van het koninkrijk Modjopahit (1202 tot 1521), toen Indonesië nog Dwipantara werd genoemd en in een oostelijk en een westelijk deel verdeeld was, werd in de beschrijving van het oostelijke deel gesproken over begrippen en namen die men nu nog in West-Irian aantreft, zoals Wanin (Onin), Serai (Kiwiai). Toen reeds was West-Irian een deel van Indonesië en er zijn indirecte bronnen die aantonen, dat dit zelfs nog eerder het geval was. In de loop van de eeuwen veranderde de naam van Indonesië: Djowodwipa, Dwipantara, Noesantara, Oost-Indië, Nederlands Oost-Indië, Indonesië, maar al deze namen omvatten tevens West-Irian. De oud-Indonesische schrijvers gaven een gezamenlijke naam aan de Molukken en West-Irian (Samoe dranta). De oud-Chinese historicus Tsjoe Ju-gua spreekt over West-Irian als van een deel der Molukken.

Sinds onheuglijke tijden drijven de bewoners van Ceram en Makassar handel met de Papoea's. Aan de westkust van Nieuw-Guinea ontstonden onder invloed van de Maleiers zelfs mohammedaanse nederzettingen.

De Papoea's leerden door de Maleiers het ijzer kennen. Op een van de eilanden in de Geelvinkbaai vonden geleerden een stuk ijzer met de datum 1738. De bewoners van de westelijke gebieden kenden de kunst van het koudsmeden van ijzer. Uit katoenen stoffen, die zij van de Maleiers betrokken, vervaardigden de Papoea's kleding, of zij gebruikten de stoffen als ruilmiddel.

Na het uitroepen van de Nederlandse heerschappij werd West-Irian administratief met Indonesië verbonden. Het administratieve centrum van de noordelijke en westelijke gebieden van West-Irian, die tot de Molukken-provincie behoorden, bevond zich in Ternate, dat van de zuidelijke gebieden in Amboina.

Het onderwijs in West-Irian vond plaats in de Maleise taal.

Zelfs bij wetenschappelijke expedities konden de Nederlanders het niet af zonder de hulp van Maleiers, want deze kenden de binnenlanden en dienden als gids en tolk.

Picasso tachtig jaar

DOOR ILJA EHRENBURG

*„Ik kwam tot het communisme als tot een bron, een fontein.”
(Picasso)*

Het lijkt mij toe, dat de geschiedenis geen enkele schilder kent die zoveel discussies veroorzaakt heeft als Picasso. Niemand spreekt over Picasso, zonder afstand van hem te nemen. Sommigen vervloeken hem, anderen fantaseren. Er zijn honderden boeken in welhaast alle talen aan hem gewijd. Apollinaire en Eluard hebben over hem geschreven, Majakowski en Aragon, Pablo Neruda en Cocteau, Raphael Alberti, Vercors en vele anderen.

Er zijn lange verhandelingen en enthousiaste gedichten aan hem gewijd. Vele schilders, critici en journalisten hebben zich nu gedurende bijna een halve eeuw over hem vrolijk gemaakt.

In de meest belangrijke steden ter wereld, in Parijs en Praag, in Tokio en Rome, in New York en Stockholm, in Mexico en Zürich, in Sao Paulo en Amsterdam, in Moskou en Berlijn werden tentoonstellingen van zijn werk gehouden, gebeurtenissen, waarover niet alleen in kunstkringen, maar ook op straat, in de clubs, de café's en in de metro werd gesproken.

Ruim veertig jaar geleden was ik tegenwoordig bij de première van het ballet „Parade”. Picasso had de decors geschilderd. Toen het gordijn dicht ging, begon een veldslag tussen voor- en tegenstanders van Picasso.

In 1956 ging ik naar Picasso's overzichtstentoonstelling in Parijs. In de straten nabij het museum, waar de tentoonstelling plaats vond, waren de mensen zo heftig aan het discussiëren, dat de politie geroepen moest worden. Het republikeinse Spanje, dat de toegenegenheid van het Spaanse volk voor Picasso tot uiting wilde brengen, benoemde hem tot honorair directeur van het wereldberoemde Prado-Museum. De Volksrepubliek Polen kende hem de hoogste onderscheiding toe. Hitler beval de verwijdering van Picasso's schilderijen uit alle musea. Truman noemde zijn kunst „demoraliserend” en Churchill, die als dilettant zijn ledige ogenblikken met schilderen vult, liet zich afkeurend over de kwaliteit van Picasso's werk uit.

Het paleis Grimaldi op de Antibes-eilanden werd in een Picasso-Museum veranderd, in de musea van bijna alle landen zijn afzonderlijke zalen met collecties van Picasso's schilderijen gevuld.

Men zegt dat zijn werk slechts door weinigen begrepen wordt. Maar zijn naam is bij miljoenen bekend. Hij heeft vele vrienden en vijanden.

Sommigen noemen hem een „verleider der bourgeoisie”, anderen „een formalist” en nog weer anderen „een artistieke bolsjewiek”.

Er zijn schilderijen van Picasso die ik niet begrijp. Anderzijds zijn

er schilderijen die ik begrijp en waarvan ik houd, die door vele andere mensen niet begrepen worden. Hier rijst de kwestie van begrijpelijkheid in de kunst of — wanneer men het hedendaagse jargon wenst te gebruiken — het vraagstuk van de „communicatie”.

Natuurlijk streeft geen artist er opzettelijk naar om onbegrepen te blijven. Tenslotte is poëzie geen kruiswoordraadsel en de schilderkunst geen geometrische stelling. Niettemin is het niet juist te zeggen, dat de kern van een kunstwerk gemakkelijk doordringt tot de lezer, de luisteraar of tot diegene die schilderijen bekijkt.

Vaak kan dit verklaard worden door het feit, dat de artist nog niet de definitieve vorm gevonden heeft om zijn gedachten en gevoelens uit te drukken. Soms is dit ook het gevolg van onvoldoende kunstzinnig begrip bij de lezer of luisteraar.

Majakowski vond de schilderijen van Picasso geheel onbegrijpelijk. Dat was de tijd toen Majakowski zijn gedicht „Ik heb lief” schreef. Tegenwoordig wordt dit gedicht door iedereen begrepen. Maar ik herinner me de tijd toen vele mensen opgewonden raakten over dit gedicht en verklaarden dat het slechts „een hoop woorden” was. Ja, en zelfs vandaag de dag zijn niet al degenen, die zo enthousiast zijn over Majakowski, in staat zijn gedichten te begrijpen.

„Guernica” wordt vaak als Picasso’s meesterwerk beschreven. Ik herinner me hoe dit werk ontstond. In 1937 vernietigden Hitlers bommen het kleine stadje Guernica in Noord-Spanje. Het schilderij werd onmiddellijk daarna gemaakt en het werd in het paviljoen van de Spaanse Republiek op de Parijse tentoonstelling in de zomer van 1937 tentoongesteld.

Na Hiroshima en Nagasaki realiseerden wij ons hoe klein de aanval op Guernica was. Maar Picasso zag daarin het begin van het gruwelijke tijdperk van massale vernietiging van menselijke wezens. Voor hem was 1937 wat 1808 — toen de Fransen de Spaanse revolutie onderdrukten — voor Goya was. Goya heeft herhaaldelijk de verschrikkingen van de oorlog uitgebeeld. Hij schilderde een reeks scènes, waarin hij de realiteit met de vrucht van zijn fantasie aanvulde.

Picasso leeft in andere tijden; hij zag massa-slachting, onzichtbaar en verschrikkelijk. Hij vermijdt deze of gene scène te beschrijven, hij laat de oorlog zien zoals hij denkt dat hij is. Wat zijn de zichtbare elementen van de tragedie? Geen vliegtuigen, geen bommen, geen zware artillerie. Een stervend paard, het zwaard van een soldaat, een vrouw in vlammen die uit een raam springt, een rustige zelfverzekerde stier, een brandende lamp, een huilende moeder die het lichaam van haar kind aan haar borst drukt.

Er wordt nauwelijks kleur gebruikt. Grote geometrische vlakken beelden het mechanische karakter van de hedendaagse slachting uit.

Ik was in Spanje. Ik zag de brandende stad. Na de Tweede Wereldoorlog, in 1946 zag ik „Guernica” nog eens en ik zeg openhartig, voor mij is „Guernica” de meest eerlijke, realistische beschrijving van de moderne oorlog die ik ooit heb gezien. Ik kan naar dit schilderij niet kijken zonder me op te winden, ik denk aan de woorden van Matisse over Picasso: „hij schildert met zijn bloed.”

Zijn duiven vlogen door de hele wereld. Ik zag hen in Chinese dorpen, in Argentinië, in India. Duiven zijn sinds oude tijden het symbool van vrede en het is niet gemakkelijk nieuwe kracht aan een oud symbool te geven. Picasso's duiven zijn zeer bijzonder foutloos en aangrijpend; zij zijn zonder verdediging als kinderen en onoverwinnelijk als het geweten van de volkeren. Om deze duiven te scheppen was meer nodig dan de kennis van duiven. Picasso verwerkte zijn houding ten aanzien van de grote vraagstukken van onze tijd in zijn duiven. Het was niet toevallig, dat hij aan de kant van de Spaanse Republiek stond. Noch was het toevallig, dat hij in 1944 lid van de Communistische Partij van Frankrijk werd.

Hij wist, dat hij door dit te doen de handschoen toewierp aan de maatschappij waarin hij leefde. De politieke positie die hij betrokken werd niet opgedrongen door een voorbijgaand enthousiasme, maar door jaren van ervaring en diep nadenken. De recente jaren waren niet eenvoudig voor de Franse communisten. Picasso stelde zijn grote deugden op de proef, de proef van loyaliteit jegens hemzelf, de mensheid en deze eeuw.

Ik ontmoette hem op verschillende vredescongressen. Hij zat daar met zijn koptelefoon en luisterde aandachtig. Zijn ogen verrieden diepe bevrediging. Hij zag dat vrienden, kameraden om hem waren. In Rome ging ik met hem door een drukke straat naar een vergadering van vredesstrijders. Zij vond plaats in een arbeiderswijk. Iemand herkende de beroemde schilder. De mensen omarmden hem, verzochten hem hun kinderen een momentje vast te houden en drukten zijn hand. Van alle dingen die Picasso geschapen heeft, kenden deze mensen waarschijnlijk alleen zijn duiven, die ook hun huizen binnen-vlogen. Maar zij begrepen, dat hier onder hen een groot man was en zij trachtten hun liefde zo goed uit te drukken als zij konden. Aragon heeft geschreven: „Miljoenen mensen kenden Picasso alleen uit de verguizing in de gehele pers en plotseling verdween het conventionele gelach en werd het vervangen door diep hartelijk vertrouwen.”

Men zegt, dat Picasso verantwoordelijk is voor het succes van de abstracte kunst in het Westen. Maar Picasso ging altijd van de realiteit van het object uit, van de natuur en de mens.

De schilders die zijn stijl na-geaapt hebben, hebben de zaken heel erg in verwarring gebracht.

Het bijzondere van Picasso is, dat hij uniek is en een verschijnsel, dat zich niet herhaalt. Hijzelf verwerpt alles wat zijn leerlingen en volgelingen wordt toegeschreven.

Tussen Picasso en de hedendaagse vertegenwoordigers van de abstracte kunst bestaat niet alleen een formeel verschil. Picasso gaat van objecten uit, de aanhangers van de abstracte kunst echter gaan uit van geometrische en decoratieve vormen. Tussen hen ligt een afgrond van diep innerlijk gevoel. Picasso was en is een humanist en wat hem vooral interesseert is de mens, de geschiedenis en de tragedie van de mensheid.

Zijn scheppingen vormen een eenheid; zij zijn tegelijk niet alleen veelzijdig maar ook tegenstrijdig. Niettegenstaande de innerlijke eenheid van zijn werk herinnert hij aan een museum, dat het werk van

uiteenlopende meesters bevat. Het is zeker, dat deze tegenstellingen voortkomen uit de manier van de schilder en niet uit zijn mentaliteit. Maar het lijkt me toe, dat wanneer men de eerste helft van de twintigste eeuw door een gedegen studie van zijn werk zou ontleden, elke oppervlakkige waarnemer zijn schilderijen als werken zou beschouwen, die uit verschillende tijdperken afkomstig zijn.

Het is moeilijk te zeggen wat het is in het werk van Picasso, dat de hedendaagse generatie vooral aantrekt. Picasso heeft zijn stempel op de verdere ontwikkeling van de kunst gedrukt. Voor mij is hij de levende garantie dat de kunst leeft, onweerstaanbaar is en niet door bommen vernietigd zal worden, noch door robots of Ersatz van menselijke gevoelens.

ILJA EHRENBURG

Betaling abonnementsgeld 1962

Politiek en Cultuur is ook in het komende jaar Uw onmisbare gids. Verzekert U zich daarom nu reeds van een regelmatige toezending door voor 15 januari 1962 Uw abonnementsgeld voor het jaar 1962 (ƒ 4.50 voor het hele jaar, ƒ 2.25 voor het eerste halfjaar) over te maken op onze postgiro 173.127, onze gemeentegiro P 1527, of ons voor dit bedrag een postwissel te sturen.

U bespaart U zelf een bedrag van 35 cent incassokosten en ons veel werk.

Mogen wij op Uw medewerking rekenen?

Boekhandel Pegasus
Leidsestraat 25 — Amsterdam

WAT ZEGGEN ZIJ ZELF?

DR. ADENAUER-REGERING OVER DE DUITSE KWESTIE.

—De hieronder opgenomen verzameling uitspraken van Westduitse ministers spreekt voor zich zelf.

Waar gesproken wordt over „revisie” of „revisionisme” wordt de herziening van de huidige grenzen bedoeld.

Met de „grens van 1937” wordt het voormalige Hitler-rijk bedoeld voor de inval in Tsjechoslowakije en de annexatie van de Tsjechoslowaakse provincie Bohemen („Sudetenland”).

De DDR wordt aangeduid als „Sowjet-zone” of „Midden-Duitsland”.

De bron van de uitspraken is bij elk citaat aangegeven.

Red P. en C.

Bonn is niet revanchistisch

Ik ben geen revanchist, ik ben het nooit geweest. Ook in mijn regering zit geen revanchist. Ik zal nooit een minister dulden, die revanchist is. En wat het Duitse volk betreft — er zal hier en daar een man zijn, die van Hitler en revanche droomt, maar dat zijn heel, heel weinig mensen, zonder invloed.

[Adenauer, Radio Freies Berlin, 31 augustus 1959]

Ik geloof beslist, dat de bevrijding van de door de Sowjets bezette zone, de bevrijding der onder Pools beheer staande gebieden en ook de bevrijding van heel Oost-Europa spoedig zal plaatsvinden.

[Von Merkatz, toen minister van Justitie, thans minister van zaken betr. de Bundesrat, Deutsche Stimmen, Hannover, december 1951].

Wij zullen alles doen en het laatste ondernemen. Ik zeg uitdrukkelijk: alles en het laatste, om de Sowjet-bezettingzone terug te halen.

[Von Brentano, min. v. Buitenlandse Zaken, Bayerisches Volksecho, 8 maart 1952].

Ons doel is de bevrijding van onze 18 miljoen broeders en zusters in de Oostelijke gebieden. Tot nu toe heeft men altijd van de hereniging van Duitsland gesproken. Wij moesten echter beter zeggen: bevrijding.

[Kanselier Adenauer, Die Neue Zeitung, 8 sept. '53]

Helaas hebben wij datgene wat onze voorvaderen geschapen hebben, op het spel gezet. Wij hebben het verloren. Wij moeten terugwinnen wat een Bismarck, wat anderen in de eenheid van ons land hebben geschapen.

[Von Merkatz, Radio Freies Deutschland, 24 febr. '55]

Ik heb zeer duidelijk verklaard en ik herhaal het vandaag: er bestaat geen Duitse Bondsregering, noch vandaag, noch morgen, die de Oder-Neisse-Linie als grens erkennen kan.

(Von Brentano, Bulletin van de Bondsregering, 4 mei 1956).

De Bondsregering houdt er aan vast, dat voor het volkenrecht geldende gebied van het Duitse Rijk de grenzen van 31 december 1937 doorslaggevend zijn en dat het Duitse volk de Oder-Neisse-Linie niet als de tegenwoordige, noch toekomstige grens kan accepteren.

(Von Brentano, Bondsdag, 31 januari 1957)

Terwille van de hereniging mag men geen afstand doen van de Heimat van die Duitsers, die ten oosten van de Oder-Neisse-Linie en buiten(!) de grenzen van 1937 ligt.

(Min. v. Verkeer, Seebohm, Die Welt, 22 mei 1957)

Wij zullen nooit oorlog voeren om de Oder-Neisse-Linie... Ik heb altijd het recht op de Heimat onderstreept, de plek waar men geboren werd... Maar wanneer U er over nadenkt: eens zal dit hele gebied — Opper-Silezië enz. (het Poolse gebied, red. P. en C.) — volgens mijn mening tot de KSG behoren, evenzo tot de Euromarkt en al die politieke grenzen die wij thans hebben, zullen meer en meer hun betekenis verliezen.

(Adenauer, Der Europäische Osten, München 1957 nr. 10).

De Sudetenduitsers zullen geen afstand doen van hun Heimat, totdat zij weer de tuin van God is geworden, waaruit misdadigers ons hebben verdreven.

(Seebohm, Frankfurter Rundschau, 27 mei 1958).

De Grondwet van de Bondrepubliek geldt niet alleen voor West-Duitsland, maar voor geheel Duitsland. Tot geheel Duitsland behoort echter het Duitsland met de grenzen van 1937. De scheppers van de Grondwet hebben dus geen moment eraan gedacht, die gebieden, die van rechtswege tot Duitsland behoren, als doel van expansionistische strevingen te beschouwen. Zij liggen immers *binnen* Duitsland in de betekenis van de Grondwet.

Dr. Nahm, Staatssecretaris, ministerie voor Vluchtelingen, Bulletin Bondsregering, nr. 30, 1959).

Onze taak blijft: de oplossing van ons Sudetenduits probleem te onderkennen als deel van de strijd om het recht op een Heimat op wereldschaal... Lukt het ons de wereld ervan te overtuigen, dat hier de wegen liggen om het door ons zelf opgeroepen lot te keren en vrijheid en gerechtigheid en daarmee de vrede in zijn volle omvang te herstellen, dan zal ook onze Heimat met Gods hulp weer vrij worden.

(Seebohm, Sudetendeutsche Zeitung, München, 16 mei 1959).

Wij zullen nooit en te nimmer afstand doen van onze Heimat. Ons probleem is niet opgehelderd (het „probleem” van de Tsjechoslowaakse provincie Bohemen, red. P. en C.), totdat wij onze Heimatbodem weer in bezit hebben genomen.

(Seebohm, Sudetendeutsche Zeitung, 12 maart 1960).

Voor een nieuwe, goede en rechtvaardige orde kan slechts een revisie van het onrecht een grondslag scheppen.

(President Lübke, Bulletin Bondsregering, nr. 150, 1960).

De christelijke zending . . . tot aan de Oeral

Wij kunnen trachten, jonge boeren die uit het Oosten gekomen zijn, voor de boerenstand te behouden, opdat zij eens weer hun bijdrage kunnen leveren tot kolonisatie van het Oosten. Ik heb het woord „koloniseren” zeer bewust uitgesproken... Nu is God zij dank in internationale kringen de gedachte ontstaan, dat het hier niet alleen om een Duitse taak, maar om een taak voor het gehele Westen gaat.

(Adenauer, Bulletin Bondsregering, 3 febr. 1953).

Op een persconferentie in Washington, in antwoord op de vraag, wat hij onder Europese integratie verstaat: — Europa reikt in oostelijke richting tot de Oeral.

Op de vraag of hij dit bedoelde toen hij het had over een eenwording van Europa: — Ja, dat is het wat wij bedoelen.

(Prof. Hallstein, voormalig staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, voorzitter van de Euromarkt, Neue Zürcher Zeitung, 14 maart 1954).

Wij hebben er nooit aan getwijfeld, dat wij in ons eigen vet gaar zullen smoren, wanneer wij binnen onze grenzen blijven, wanneer het ons niet lukt de deur open te maken. Een land, overvol met mensen, een land met te weinig grondstoffen, een land dat God zij dank nog levenskracht en toekomstverlangen heeft.

(Strauss, Nordwest-Deutsche Radio, Hamburg, 27 maart 1959).

Wij staan in het voorste front als strijders voor het verbreken van het juk van het bolsjewistische kolonialisme in Oost-Europa... Laten we God dankbaar zijn, die ons deze weg heeft gewezen...

(Seebohm, 27 maart 1959 in Bonn).

Wij moeten begrijpen, dat Europa niet aan de Elbe eindigt, dat tot een Verenigd Europa ook Polen, Tsjechoslowakije, Roemenië en Bulgarije behoren.

(Strauss, op het CDU-congres, ADN, 15 juni 1959).

Ik geloof, dat God het Duitse volk in de huidige stormachtige tijdsomstandigheden een speciale taak gegeven heeft: hoeder te zijn voor het Westen tegen die machtige invloeden, die vanuit het Oosten op ons inwerken.

(Adenauer, in audiëntie bij de Paus, 23 jan. 1960, Bulletin Bondsregering).

Tsjechoslowakije, Polen en de Sowjet-Unie moeten niet denken, dat wij het gebied achter Oder en Neisse afgeschreven hebben. Het gaat om de bevrijding van alle volken in Midden- en Oost-Europa, om de expansie van het christelijke avondland over heel Oost-Europa.

(Seebohm, 9 oktober 1960 in Aschaffenburg).

Moge de hand verdorren . . .

Moge de hand van iedereen verdorren die nog eens naar de wapens grijpt.

(Strauss, minister van Oorlog, in 1949; aangehaald door International Affairs, september 1961).

Wij wensen geen atoomwapens, ...wij verwerpen bewust de atoombewapening van de Bundeswehr.

(Adenauer in Kiel, juli 1957, German Democratic Report).

De beste weg om het Duitse Oosten terug te krijgen, is de herbewapening van Duitsland binnen het Europese leger.

(Adenauer, Manchester Guardian 11 februari 1952).

Wij zijn op weg de Sowjetzone terug te halen, wanneer de Westelijke wereld een overeenkomstige kracht heeft bereikt.

(Adenauer, Deutsche Presse Agentur, 16 nov. 1954).

Ja, ik ben voor de atoombom. Ik zeg dat het krankzinnig zou zijn om de bom af te schrijven en terug te keren tot kanonnen en tanks alsof er niets anders bestond.

(Strauss, 31 aug. 1961, German Democratic Report).

Ik verklaar plechtig, dat de Bondskanselier in tijden van crisis het bevel over de Wehrmacht heeft en ik zou nooit Duitse soldaten zonder kernwapens in het veld sturen, om een met kernwapens uitgeruste tegenstander te ontmoeten.

(Adenauer, 31 aug. '61, German Democratic Report).

De Bundeswehr heeft de meest moderne wapens nodig, kernwapens inbegrepen. Ik zou weigeren in een kabinet te werken, dat weigert de Bundeswehr met kernwapens uit te rusten.

(P. Luecke, minister voor Woningbouw, 31 aug 1961, German Democratic Report).

Van „Lebensraum” en anti-communisme

Wij leven in een technisch tijdperk, waarin de verenigde kracht van onze bondgenoten toereikend is om het rijk van de Sowjet-Unie van de landkaart te vegen.

(Minister van Oorlog, Strauss, Nürnberger Nachrichten, 13 nov. 1956).

Europa zal geen toekomst meer hebben wanneer het op de smalle strook van de Aziatische landmassa's wordt teruggedrongen en door de Elbe-linie verdeeld blijft. Daarom kan niet vaak en indringend genoeg onderstreept worden, dat het herstel van een Duitse staat niet slechts een „Duitse kwestie”, maar een kwestie van het bestaan van Europa zonder meer is.

(Von Merkatz, Industriekurier, Düsseldorf, 3 jan. 1957).

De leuzen van het anti-communisme en de herbewapening zijn de juiste leuzen. Mijn partij heeft volledig ingestemd met het lidmaatschap van de Westelijke Gemeenschap, de NAVO inbegrepen.

(Willy Brandt, 1 sept. 1961, German Democratic Report).

Gebonden jaargang 1961

Ook dit jaar stellen wij onze lezers in de gelegenheid de nummers van de jaargang 1961 te laten binden.

- Voor 1 februari 1962 dient daartoe het verschuldigde bedrag ad f 3.50 op onze giro 173.127 te worden overgemaakt.
- Tegelijkertijd gelieve U, met duidelijke vermelding van naam en adres de 12 nummers van 1961 *franco* aan ons op te sturen. Ook vroegere jaargangen kunnen worden gebonden.
- Eventuele ontbrekende nummers kunnen door ons worden bijgevoegd, indien daartoe het verschuldigde bedrag (f 0.40 per nummer) op onze giro is overgemaakt.
- Losse banden zijn eveneens verkrijgbaar wanneer f 2.35 (f 2.— band en f 0.35 verzendkosten) aan ons wordt overgemaakt.

Na 1 februari 1962 zal het ons niet meer mogelijk zijn het binden van de jaargang 1961 van „Politiek en Cultuur” voor U te verzorgen.

Leidsestraat 25 — Amsterdam
Boekhandel Pegasus

AANTEKENING:

Het voorspel van de tiende mei

ER is de laatste tijd iets gepubliceerd over de tijd, die in Frankrijk de „schertsoorlog” wordt genoemd, nl. de periode van 1 september 1939, toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, tot 10 mei 1940, toen de grote Duitse aanval in het westen begon.

Voor Nederland was dit de mobilisatie-periode, toen de regering alle waarschuwingen naast zich neerlegde, — een soort struisvogel-politiek met een knipoogje naar Hitler. Een sterk voorbeeld van deze houding vindt men in een artikel „Die Niederlande und der Alarm im Januar 1940”. Het werd geschreven door Jean Vanwelkenhuyzen, vermoedelijk een Belgisch auteur, gepubliceerd in de te Stuttgart verschijnende *Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte* (nr. 1, 1960) en besproken in het Sowjet-tijdschrift *Woprosi Istorii* (nr. 5, 1961).

Op 10 januari 1940 maakte een Duits militair vliegtuig, op weg van Berlijn naar Keulen, een noodlanding in het Belgische plaatsje Mechelen aan de Maas. De maar halfverbrande papieren, die in Belgische handen vallen, bevatten het komende Duitse aanvalsplan: van de Maas tot de Noordzee, hoofdaanval tegen Maastricht. De papieren bleken echt en de inhoud, zegt de schrijver „zo verbazingwekkend, dat een geheime dienst ze zelfs een vijand niet in handen zou spelen om hem op een dwaalspoor te brengen.”

De militaire adviseur van de koning neemt de vondst dan ook zeer au sérieux en waarschuwt zowel de Britse en Franse militaire attachés als hun Belgische collega in Den Haag. Deze, Pierre Diepenrijckx, kreeg de opdracht, de Nederlandse opperbevelhebber generaal Reynders (en hem alleen) erover in te lichten, dat de Duitse aanval behalve België ook Nederland buiten de vesting Holland zou treffen. Als de generaal op 12 januari de onheilsmare ontvangt, gelooft hij er niets van. „Morgen doe ik alsof er niets aan de hand is”, verklaart hij. Deze houding was voor de generaal niets nieuws: hij had in november ook de waarschuwing van de Nederlandse militaire attaché te Berlijn, majoor Sas, in de wind geslagen. Deze had hem toen meegedeeld, dat de Duitse aanval op 15 januari 1940 was vastgesteld en gaf ook verder tal van verontrustende berichten door. Generaal Reynders echter geloofde niets en deed niets. „Het leek hem zeer lichtvaardig bij een tegenstander onverstandige bedoelingen te veronderstellen .....”, zegt de schrijver. Alle berichten, die Reynders over de beraamde Duitse overval op Nederland kreeg, waren evenwel juist, de data inbegrepen. De 12de, 19de, 22ste november, de 5de, 9de en 11de december 1939 en midden januari 1940, alle door Sas genoemd (en vermeld in de verslagen van de Enquêtecommissie) bleken later inderdaad met de Neurenberger documenten te kloppen. Alleen het slechte weer heeft Hitler ertoe gedreven de overval steeds weer uit te stellen.

Hoe kwam majoor Sas van de Nederlandse inlichtingendienst aan deze juiste en inderdaad geheime informatie? Alleen waar deze te krijgen was: bij de Duitse generale staf en deszelfs „Abwehr”, die onder leiding stond van de veel ten onrechte geprezen Canaris. Een van diens medewerkers, kolonel Hans Oster, was Sas' zegsman. In het artikel in de Westduitse Vierteljahreshefte worden zowel Canaris als de „Kaisertreue” Oster als principiële en standvastige tegenstanders van Hitler en het nazidom voorgesteld. Naar die opvatting zouden Oster c.s. hebben ingezien, dat Duitsland de coalitie, die het zelf in het geweer had gebracht, niet zou kunnen verslaan en zelf op den duur vernietigd zou worden. Een spoedige vrede was daarom te verkiezen, zelfs „als de val van het regime met inwendige woelingen gepaard zou gaan.”

De Sowjet-historicus Gilensen wijst er in zijn bespreking van het „Mechelse incident” echter op, dat de groep van Beck, Gördeler en Hassell, waartoe ook Oster behoorde, in feite de ineenstorting van het Duitse imperialisme vreesde. Daar deze groep het slagen van een aanval toch voor onmogelijk hield, kon het naar hun mening weinig kwaad, de slachtoffers vooraf in te lichten. De nederlaag zou Hitler toegankelijker maken voor onderhandelingen met de westelijke mogendheden.

Generaal Reynders, die hiermee de mening weergaf van de toenmalige Nederlandse regering, noemde alle waarschuwingen misleiding en een onderdeel van de zenuwenoorlog. Het feit, dat Nederland genoemd werd, zelfs in een misleidingsmanoeuvre, had natuurlijk op zichzelf al te denken moeten geven, maar dit, schrijft Vanwelkenhuijzen, „scheen hij niet te begrijpen.”

Sas schreef Reynders op Sinterklaas 1939 of hij belang stelde in zijn mededelingen uit Berlijn. Met Kerstmis antwoordde Reynders: „Ik geloof er geen woord van.” De minister van Defensie, Dijkhoorn, hechte iets meer geloof aan de gegevens van zijn inlichtingendienst en zorgde ervoor, dat Sas in Berlijn kon blijven, tegen de zin van Reynders. Daarop kwam Sas in Den Haag vertellen, dat Hitlers aanval op 15 januari was vastgesteld. Maar wanneer deze inlichtingen op 12 januari bevestigd worden door de Belgische koninklijke militaire adviseur, op grond van de documenten uit het te Mechelen gelande vliegtuig, doet de Nederlandse opperbevelhebber zich nog steeds als de ongelovige Thomas voor. De documenten zouden vals zijn. Hij werd hierin wel gestijfd door de Belgische militaire attaché Diepenrijckx, die ook sceptisch stond tegenover de vondst, vooral omdat zich tijdens de Eerste Wereldoorlog in Palestina iets dergelijks had voorgedaan. Blijkbaar hebben al deze verantwoordelijke lieden zich meer verdiept in hun handboeken dan in de aard van de militaire politiek van Hitler-Duitsland, of wel, zij verdiepten zich daar maar liever niet in.

Dat de berichten uit Berlijn en Brussel elkaar precies aanvullen en bevestigen schokt Reynders' „goed vertrouwen” geenszins. Temeer, daar nóch zijn Belgische, nóch zijn Franse collega in een bedreiging geloven!

De hoogste kringen van België vreesden voor hun eigen land ech-

ter het ergste. Op 11 januari 1940 heeft koning Leopold III volgens zijn militaire adviseur, generaal Van Overstraeten, prinses Juliana opgebeld en gezegd: „Be careful, weather very dangerous” („wees voorzichtig, weer is zeer gevaarlijk”). De schrijver zegt grote moeilijkheden te hebben gehad om de uitwerking van het telefoongesprek na te gaan, daar op 14 mei 1940 het merendeel van de betreffende stukken op bevel van generaal Winkelman is verbrand. De prinses moet haar moeder hebben gewaarschuwd en de koningin moet op 12 januari een beperkte ministerraad hebben bijeengeroepen. Het staat wel vast, dat van Kleffens en Dijkhoorn, de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie een bespreking hebben gehad met generaal Reynders over de uit Brussel ontvangen mededelingen. De opperbevelhebber bleef bij zijn ongelooft. Er was geen bijzondere troepen-activiteit over de Duitse grens, het jaargetijde was slecht en wat betekenden de documenten? Men heeft die documenten ook zelf niet gezien. Die hele noodlanding is volgens hem een schijnmanoeuvre!

Als de nood aan de man komt, zal men wel verder zien, vindt de generaal. Er wordt dan ook geen enkele maatregel genomen.

De generaal vertrouwt de Belgische militaire attaché Diepenrijckx echter wel. Hij onderhoudt contact met hem en heeft zelfs in het geheim de Nederlandse defensie-maatregelen enigszins aan de Belgische aangepast. En in België ziet men de toestand veel ernstiger in dan in Den Haag. Maar ook in Brussel had men de inlichtingen met de grootste geheimhouding behandeld: zelfs de gezant te Den Haag was niet op de hoogte.

De Belgische militaire attaché te Berlijn, Goethals, hoorde door majoor Sas van de noodlanding en dat Hitler zijn offensief nu juist op 14 januari wil doorzetten. Ook Goethals had van Sas dikwijls waarschuwingen gekregen, die voorbarig leken — hoewel zij op waarheid berustten. Hij stuurde een code-telegram naar Brussel, dat daar op 13 januari 's avonds aankwam. Tegen middernacht ontving Spaak, toen, evenals nu, minister van Buitenlandse Zaken van België, de Nederlandse gezant Harinxma en verklaarde, dat België in de vroege ochtend de aanval verwachtte. De alarmtoestand werd voorbereid, de verloven waren al in de loop van de avond ingetrokken.

In Nederland liet men liever Gods water over Gods akker lopen. „In Hollandse ogen werd de Belgische politiek tezeer bepaald door herinneringen aan 1914,” aldus Vanwelkenhuyzen. Zo werden hier alleen — en dat nog pas in de namiddag van de 14de januari — de militaire verloven ingetrokken, maar waren er, zoals de Duitsers naar Berlijn konden telefoneren „geen troepenverplaatsingen in het land voor de avond van de 14de”.

De schrijver ziet de oorzaak van deze „gelatenheid” hierin, dat de „openbare mening geen vooroordelen tegen Duitsland” heeft. De Nederlandse regeerders geloofden volgens hem in januari 1940 niet aan een Duitse aanval en reageerden bovendien nog extra traag om de indruk te vermijden, dat er afspraken met België bestonden. Blijkbaar meende men op deze wijze zijn neutraliteit ten opzichte van nazi-

Duitsland te kunnen doen blijken.

De kortzichtige politiek van de Nederlandse regerende kringen (zoals Gilensen het zachtzinnig uitdrukt) kreeg in de winter van '40 schijnbaar gelijk, dankzij het Nederlandse klimaat, dat voor de Luftwaffe toen te lastig was. Op de stralende Pinksterdagen van dat jaar werd de rekening gepresenteerd.

C. KLAPHEK.

CRITISCHE NOTITIES:

Over de macht en invloed der Sowjet-vakbeweging

Het is bekend, dat sommige leden van de internationale Arbeids Organisatie er niets van willen weten, dat de vakbeweging in de Sowjet-Unie een zelfstandige en vrije organisatie is en nog veel minder dat haar invloed op de maatschappij en de staat nog steeds groeiende is.

Het gevolg van deze propagandaslag aan het front van de koude oorlog is geweest, dat de internationale organisatie een missie naar de Sowjet-Unie heeft gestuurd, wier rapport onlangs in Genève bekend is gemaakt.

Wij noteren dat in de ondernemersorganen hier te lande enige aandacht aan dit rapport is geschonken, maar ook in een enkel blad van de Vakbonden, met name in het kader-orgaan van het CNV, *Evangelie en Maatschappij*" van oktober 1961.

Het is de moeite waard aan het daar gepubliceerde uittreksel van bedoeld rapport enige aandacht te schenken.

Mét het rapport gaat het maandblad ervan uit, dat de situatie der vakbeweging in de Sowjet-Unie slechts begrepen kan worden „als men het verschil tussen de toestanden onder het privaat-kapitalisme en die in de Sowjetstaat in ogenschouw neemt”.

Alle problemen die verband houden „met de rechten van de arbeiders, de wettelijke status van de vakbonden en de uitoefening van de vrijheid van vereniging, moet men zien tegen de achtergrond van dit verschil”.

Dat is inderdaad juist. Onder de voorwaarden van het „privaat-kapitalisme” kunnen de vakbonden niets anders zijn dan organisaties van de klassenstrijd of beter gezegd: zij behoren het te zijn, hetgeen men niet kan zeggen van het CNV en de KAB die echter naar hun historische oorsprong opgezet zijn als organisaties van en voor de ondernemer, al zijn de leiders er nooit in geslaagd de klassenstrijd buiten de deuren van hun organisaties te houden.

Maar afgezien hiervan is het wezenlijke verschil tussen de vakbonden in de maatschappij van het „privaat-kapitalisme” en de socialistische maatschappij, dat de vakbonden in de Sowjetstaat met de ondergang van de uitbuitersklasse ook hun karakter van klassenstrijd-organisaties moesten verliezen, dat zij een der belangrijkste hulpmiddelen van de heersende klasse — der arbeiders — tot verdere ontplooiing van de welvaart, van de economische hulpbronnen en de opbouw van de communistische maatschappij zijn geworden.

In het program van de CPSU wordt gezegd: „De partij zal stimuleren, dat de vakbonden hun activiteiten bij de leiding van de economie vergroten”, dat zij „zorgen voor de verhoging van het communistische bewustzijn van de massa's” en „de werkers helpen ervaring op te doen in het besturen van de staats- en maatschappelijke zaken.”

Het is duidelijk, dat de politiek der heersende groeperingen in ons land juist gericht is op het verminderen van de invloed der arbeiders op het bestuur in de staat en als zij erover spreken dan bedoelen zij het gebruik van een smalle bovenlaag in de vakbonden als werktuig tot het in stand houden van het stelsel van het „privaat-kapitalisme“.

Het principiële verschil in positie is dus niet twijfelachtig. Maar het kan geen kwaad dit nog eens te onderstrepen, zoals dat ook in het rapport van de IAO-missie gebeurt.

De missie stelt als een van haar voornaamste conclusies, „dat de vakverenigingen tot een prominente positie in de Sowjetstaat zijn geraakt.“ Dit behoeft geen commentaar.

Bijzonder geïnteresseerd blijkt het blad van het CNV in de passages van het rapport die zich bezig houden met de „bijzondere omstandigheden“ waaronder de vakbeweging in de Sowjet-Unie is ontstaan. Die bijzondere omstandigheden waren „het vertraagd komen van de industriële revolutie“ en het tsarisme. „In feite werden politieke actie en economische actie (vóór de socialistische revolutie, red. P. en C.) gezien als delen van hetzelfde proces.

De overtuiging was gegroeid, dat voor de economische problemen geen oplossing gevonden zou kunnen worden zonder het verwerpen van het tsaristische systeem... De worsteling om economische verbetering en sociale vooruitgang werd spoedig geïdentificeerd met de worsteling om politieke vrijheid“. En verder: „Eenheid van doelstelling en actie en tot op zekere hoogte ook identiteit van het leiderschap in vakverenigingen en revolutionaire partijen waren mede de hoofdfactoren, welke het mogelijk maakten een hechte band te smeden tussen de Sowjet-vakbeweging en de partij.“

De zaak komt er dus op neer, dat de Sowjet-vakbeweging door de bijzondere historische omstandigheden, waarin zij gegroeid is, in tegenstelling tot de vakbeweging in West-Europa bijvoorbeeld, de economische strijd nooit los heeft gezien van de politieke strijd. Maar dit is een onhoudbare stelling. Zeker, er waren bijzondere historische omstandigheden. Maar die bestonden in de eerste plaats daarin, dat de reformistische theorieën over de rol van de vakbeweging en de economische strijd verslagen werden en dat de op-

vattingen van het marxisme-lenisme het wonnen.

Het is trouwens niet de plaats om verder op dit vraagstuk in te gaan. Het is voldoende erop te wijzen, dat de leuze: de vakbeweging doet niet aan politiek bij ons altijd te voorschijn werd gehaald, als dat nodig leek voor reactionaire doeleinden en dat de leiders van het CNV zich wel aan het hoofd van politieke acties plaatsten, indien dat eveneens nodig werd geacht voor reactionaire doeleinden.

Roemers deed trouwens nooit anders. Men denke slechts aan zijn banvloek over de NVV-leden die zich actief voor de vrede wilden inspannen en zijn plotselinge activiteit inzake de kernproeven in de Sowjet-Unie.

De vraag die in het rapport vervolgens wordt behandeld is die naar de aard der relaties tussen de CPSU en de vakbeweging.

„Evangelie en Maatschappij“ haalt de volgende passages aan.

„Naar Sowjet-opvatting plaatst de aard van de relaties tussen de Communistische Partij en de vakbonden elk vermoeden van een van bovenaf opgelegde subordinatie buiten de orde. De partij oefent haar invloed op de vakbonden uit door middel van leden van deze bonden, die tevens lid van de Partij zijn...“ „Het vervullen van belangrijke functies van een publiek karakter door de vakbeweging“ aldus concluderen de samenstellers van het rapport, „schijnt de onafhankelijkheid van de vakbeweging tegenover de regering en de vrije uitoefening van haar rechten als vakbeweging niet aan te tasten. Het impliceert evenwel constante samenwerking tussen autoriteiten en de vakbonden op elk niveau.“

De kracht van de feiten is dus zodanig, dat de rapporteurs de zelfstandige positie van de Sowjet-vakbeweging niet kunnen ontkennen, noch het feit, dat de leden van de vakbonden geen belemmering ondervinden in de vrije uitoefening van hun rechten.

Deze rechten worden in het rapport opgesomd en er blijkt dat het arbeidsveld van de Sowjet-vakbonden veel groter is dan bij ons.

„De functies van de vakverenigingen lopen uiteen van wettelijk initiatief en deelneming aan de nationale economische ordening tot behandeling van collectieve contracten en de administratie van culturele en recreatieve faciliteiten.“

Wij vestigen vooral de aandacht op het recht der vakbonden tot „wettelijke initiatieven”, tot het recht om wetsontwerpen uit te werken en in te dienen, hetgeen de rapporteurs vervolgens tot de conclusie brengt, dat „gezegd kan worden dat, terwijl de vakverenigingen van de regering gescheiden zijn, zij desondanks een prominent aandeel hebben in de gang van zaken in de staat — speciaal op het gebied van de industriële organisatie en de sociale diensten.”

Verwonderd constateert het CNV-blad derhalve dat de vakverenigingen in de USSR „zijn geroepen niet alleen de traditionele vakbewegingsfuncties uit te oefenen, doch ook functies waarmee in andere landen de staat is belast.

Dit verklaart volgens het rapport „de aanzienlijke macht en invloed waarin de Sowjetvakverenigingen zich verheugen.”

Het voegt eraan toe: „De vakverenigingen blijven organisaties, die de arbeiders representeren en voor hen spreken, doch in nog sterker mate zijn zij instellingen die aan een vlot verloop van de gang van zaken in en aan een versterking van de Sowjetstaat meewerken.” Zij spannen zich in „voor de be-

scherming en het welzijn van de arbeiders” en zij „blijven pilaren van het Sowjet-systeem.”

Het CNV-blad drukt dit zonder verder commentaar af. Wij zelf achten dit ook nauwelijks nodig. Het is echter aan te nemen, dat het blad het één met het ander onverenigbaar acht. Dit kan dan alleen verklaard worden door het feit, dat het onverenigbaar is, een pilaar van De Quay en Roolvink te zijn, zoals het CNV is, én tegelijk voor het welzijn van de arbeiders op te komen. Maar in een staat waar de arbeiders en boeren de heerschappij hebben, liggen de zaken nu eenmaal anders.

Voor het overige mogen we nu wel constateren, dat er geen misverstand meer mogelijk is over de positie van de Sowjetvakbonden. Zij genieten een vrijheid, die bij ons ondenkbaar is en zij spelen in het staatkundige leven een rol, die als een levendige illustratie beschouwd mag worden voor de groei der democratische rechten onder het socialisme. Zij zijn ook illustratie van het feit, dat de taken van de staat steeds meer door de maatschappelijke organisaties worden overgenomen, waarvan de vakbeweging ongetwijfeld een der belangrijkste is.

Onze cijferars

In de economie gaat het tegenwoordig precies als in de showbusiness en aanverwante vakken: daar duiken ook telkens vreemde figuren op, die dan in de mode zijn. Het verschil is alleen dat zij zich een wetenschappelijk Dior-pak aanmeten.

Tot hen behoort ook dr. W.J. v.d. Woestijne. Als een ware troubadour van de monopolies zweeft hij door de kolommen van Het Parool, Paraat en andere propaganda-geschriften. Maar bij de ernstige redactie van *Economisch-Statistische Berichten* is hij ook aanvaardbaar, misschien juist wel daarom!

Zonder zelfs maar een poging tot een kritische beschouwing van de „plancijfers” voor 1962 te doen, waarvan reeds bekend is dat zij uitsluitend tot doel hebben een politiek van loonstop

vooraf te rechtvaardigen, betuigt hij in het nummer van 11 oct. jl. zijn tevredenheid met het vooruitzicht, dat de prijzen in het komende jaar „slechts” met 2 pct zullen stijgen. Wij zouden zeggen: wacht dat maar rustig af!

Van de Woestijne schrijft:

„De stijging van de loonsom per arbeider met 6 pct wordt voor 2 pct gecompenseerd door de toeneming van de productie per werknemer in de bedrijven. Globaal zullen dus de arbeidskosten met 4 pct toenemen. Toch leidt dit niet tot een evenredige stijging van het prijsniveau, want in onze producten zit een belangrijk deel aan buitenlandse grondstoffen. Mede als gevolg hiervan zal, volgens het C.P.B. [Centraal Plan Bureau], een stijging van de arbeidskosten met 4 pct resulteren in een stij-

ging van de consumptieprijis met ... 2 pct."

*

Laten wij deze mededelingen even nader onder de loupe nemen. Om er iets van te begrijpen, moet men eerst een verzuim van de schrijver herstellen.

Hij, die het vanzelsprekend acht, dat de prijzen omhoog gaan als het loonpeil met 4 pct stijgt, vond het niet zo erg vanzelsprekend dat de prijzen daalden, toen de lonen ver ten achter bleven bij de stijging van de productiviteit.

Was dat zo? Ja, inderdaad. Volgens de officiële cijfers van het Centraal Bureau voor Statistiek steeg de arbeidsproductiviteit in de industrie met 19 pct, in de metaalindustrie alleen met 40 pct. Daar staat tegenover, dat de zuivere loonstijging officieel 10,4 pct bedroeg. Er was dus een zeer aanzienlijke ruimte voor prijsverlaging. Maar... de prijzen zijn gestegen! (En die stijging hebben we al in het zojuist genoemde cijfer voor de lonen verwerkt.) Het gaat hier, wel te verstaan, om de binnenlandse prijzen.

De vraag is, of soms de prijzen van onze invoergoederen gestegen zijn? Geenszins, de prijzen voor de grondstoffen en halffabrikaten die hier in onze industrie verder tot eindproducten verwerkt worden zijn sinds begin 1959 met 5 pct gedaald. En dat zou volgens de berekeningen van dr. v.d. Woestijne alleen al voldoende zijn geweest voor een prijsverlaging van ca. 2,5 pct.

De „ruimte” voor prijsverlaging was voor afzonderlijke invoergoederen, zoals brandstoffen, zelfs nog belangrijk groter dan uit dit globale cijfer blijkt.

Maar deze hele voorgeschiedenis wordt door de heer v.d. Woestijne verdonkeremaand. Hij gaat uit van het standpunt der grote ondernemers: wat we hebben dat houden we, het verleden vergeten we en we beginnen nu opnieuw te cijferen.

Of die cijfers deugen doet trouwens minder ter zake. Gaarne zou men bijvoorbeeld vernemen, op grond van welke gegevens het Planbureau tot de voorspelling komt, dat de loonkosten met 4 pct zullen stijgen. Waar berust de voorspelling op, dat de productiviteit per arbeider met slechts 2 pct zal stijgen?

Maar dan de hoofdzaak: „Een stijging van de loonkosten met 4 pct zal resulteren in een stijging van de consumptieprijis met 2 pct”!

Iedereen weet dat dit volslagen onzin is. De onzin wordt nog groter als men zijn hele redenatie onderzoekt. Volgens hem stijgt het consumptieprijspeil als gevolg van de hogere lonen — die dus 4 pct hoger zouden worden — met 2 pct. Dit zou alleen zo zijn, indien de loonkosten van het totale product 50 pct der kosten van het totale product 50 pct der kosten uitmaken. Maar dat is niet zo. In sommige industrieën — zoals de chemische- en de staalindustrie — maken de loonkosten slechts enkele procenten van de totale productiekosten uit. Als men zegt, dat in de hele industrie de loonkosten een kwart van de totale kosten uitmaken, dan is men nog aan de hoge kant. En dit zou dus normaal gesproken — indien er geen andere invloeden optreden — kunnen verklaren dat een stijging van de loonkosten met 4 pct een stijging van de productiekosten met 1 pct veroorzaakt!

Maar zelfs dat is in onze concrete situatie twijfelachtig, want de invoerprijzen vertonen neiging tot verdere daling en de productiviteit zal waarschijnlijk belangrijk meer stijgen dan geraamd is.

Tot zover de formele kant van de zaak. De praktische kant is deze: de winsten van de laatste jaren waren dermate enorm en zijn dit nog, dat er geen enkele reden is tot welke prijsstijging dan ook. Er blijft bovendien „ruimte” te over voor een belangrijke loonsverhoging, al was het alleen maar om goed te maken, wat het afgelopen jaar aan de arbeiders is onthouden.

Gemeenschappelijke verklaring Communistische Partijen van Nederland en Indonesië

De delegatie van de Communistische Partij van Nederland (CPN) onder leiding van de algemeen secretaris van de CPN, kameraad Paul de Groot, en de delegatie van de Communistische Partij van Indonesië (PKI) onder leiding van de voorzitter van de PKI, kameraad D. N. Aidit, hebben tijdens hun aanwezigheid op het 22ste Congres van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie op hartelijke wijze van gedachten gewisseld over zaken die van belang zijn voor de beide partijen en voor de volkeren van Nederland en Indonesië.

Hierbij waren ook aanwezig kameraad Henk Hoekstra, lid van het secretariaat van het Partijbestuur van de CPN, lid van de delegatie van de CPN, en kameraad Anwar Sanusi, lid van het secretariaat van het Partijbestuur van de PKI, lid van de delegatie van de PKI. De delegatie van de PKI heeft bij deze gelegenheid de grootste bewondering uitgesproken voor de Communistische Partij van Nederland die, van een voorbeeldige geest van proletarisch internationalisme vervuld, en trouw aan het grote communistische beginsel „dat geen volk vrij kan zijn dat een ander onderdrukt”, altijd aan de zijde van het Indonesische volk heeft gestaan in zijn strijd voor volledige politieke en economische zelfstandigheid.

In het hart van het Indonesische volk staan voor altijd gegrift de moedige acties door de Nederlandse werkers onder leiding van de CPN in 1945 ter ondersteuning van de pas zelfstandig geworden Republiek van Indonesië gevoerd; de massa-acties en de onvergetelijke algemene werkstaking van de Nederlandse havenarbeiders in 1946 als protest tegen de uitzending van Nederlandse troepen om de jonge Republiek te verpletteren, en de later uitgevoerde acties tegen de twee Nederlandse koloniale oorlogen van 1947 en 1948 en de Nederlandse kolonialistische Ronde Tafel-Overeenkomst van 1949.

De delegatie van de CPN gaf de PKI de verzekering van haar voortdurende en onwankelbare steun aan de strijd voor onafhankelijkheid van het Indonesische volk en sprak grote waardering uit voor de rol die de PKI hierin heeft gespeeld en die zij thans speelt.

De delegatie van de CPN nam met geestdrift kennis van de vooruitgang door de Communisten van Indonesië geboekt bij hun inspanningen om hun partij tot een massapartij te maken die zich over de gehele archipel uitstrekt en stevig geconsolideerd is op politiek, organisatorisch en ideologisch gebied.

*

De kwestie van West-Irian (Nieuw-Guinea) besprekende waren beide delegaties van mening dat de regeling van deze kwestie de betekenis heeft van de liquidatie van de laatste rest van het koloniale bewind van Nederlands Oost-Indië. De tijd is thans gekomen om dit euvel te liquideren nadat meer dan tien jaar lang de Nederlandse reactie zich hiertegen hardnekkig heeft verzet, en dit ondanks de verlangens van de Aziatisch-Afrikaanse volkeren en de resolutie van de Verenigde Naties over de volledige liquidatie van het kolonialisme.

De delegatie van de PKI stelde met voldoening vast dat, dank zij de onvermoeide inspanningen en de consequente opklarings-campagnes die door de CPN zijn gevoerd, steeds bredere kringen van de Nederlandse bevolking zijn gaan eisen dat rechtstreekse onderhandelingen geopend worden tussen de verantwoordelijke autoriteiten van Nederland en Indonesië met het doel een overdracht van West-Irian (Nieuw-Guinea) aan Indonesië te bereiken.

Terwijl zij aan de ene kant het initiatief van Nederlandse intellectuelen en zakenkringen waarderen die van de Nederlandse regering herziening van haar fanatiek-afwijzende houding en ernstige overweging van zulke onderhandelingen eisen, verwerpen beide partijen met kracht de onbeschaamde politiek die aan het voorstel van de Nederlandse Minister van

Buitenlandse Zaken Luns ten grondslag ligt, waarbij zogenaamde „zelfbeschikking” aan het volk van West-Irian (Nieuw-Guinea) zou worden toegekend door bemiddeling van de Verenigde Naties. Dit is een slecht gecamoufleerde poging om de Verenigde Naties te gebruiken als dekking voor gezamenlijke Amerikaans-Nederlandse kolonisatie van West-Irian (Nieuw-Guinea). Beide delegaties wensen hiertegenover hun overtuiging nogmaals, en met nog meer kracht uit te spreken, dat de enige wijze van oplossen van de kwestie West-Irian (Nieuw-Guinea) bestaat in de onmiddellijke en onvoorwaardelijke overdracht van dat gebied aan de Republiek Indonesië.

*

De delegaties legden er verder de nadruk op dat onderhandelingen als boven genoemd, slechts nuttig kunnen zijn als terzelfdertijd de werkers en de volkeren van Nederland en Indonesië actie voeren om de imperialisten een vredelievende oplossing af te dwingen.

Beide delegaties waren het volledig met elkaar eens dat overdracht van het bestuur over West-Irian (Nieuw-Guinea) aan de Republiek Indonesië niet langer kan worden uitgesteld. Indien de Nederlandse reactie ermee doorgaat deze overdracht te weigeren dan provoceert zij met voorbedachten rade een oorlog met Indonesië over West-Irian (Nieuw-Guinea). Indien de oorlog zou uitbreken zou dit voor het Indonesische volk een rechtvaardige bevrijdingsoorlog zijn, een oorlog die de onafhankelijkheidsoorlog die het op 17 augustus 1945 begonnen is, voleindigt.

Deze rechtvaardige vrijheidsoorlog zal ongetwijfeld met nog grotere kracht dan in 1947 en 1948 door alle anti-koloniale en vooruitstrevende krachten van de wereld ondersteund worden, met inbegrip van die welke in Nederland zelf aanwezig zijn.

Aan de kant van de Nederlandse imperialisten zal het een koloniale oolog zijn, een verloren zaak, door de gehele mensheid veroordeeld, een langdurige en bloedige oorlog, waarbij het bloed van de Nederlanders zowel als van de Indonesiërs vergoten wordt.

Beide delegaties legden er de nadruk op dat het gevaar en de consequenties van zulk een oorlog niet onderschat mogen worden. De delegatie van de PKI ondersteunt ten volle de politiek van de CPN die, in overeenstemming met de fundamentele nationale belangen van het Nederlandse volk, het uitzenden van Nederlandse troepen naar West-Irian (Nieuw-Guinea) verwerpt en de onmiddellijke terugtrekking van de Nederlandse troepen uit dit gebied eist.

Beide partijen waren het erover eens dat zulks de weg zou banen naar succesvolle onderhandelingen.

*

De delegaties van beide zusterpartijen juichen met gerechtvaardigde proletarische trots het nieuwe Program van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie toe, het program voor opbouw van de eerste communistische maatschappij op aarde. Dit program tot opbouw van het communisme verhoogt nog meer het steeds groeiende prestige van de communistische ideologie en zal voor altijd de schaal ten gunste van de krachten die voor nationale zelfstandigheid, vrede en socialisme strijden, doen doorslaan.

Beide delegaties groeten het heldhaftige Sowjetvolk en de grote Communistische Partij van de Sowjet-Unie en haar leninistisch Centraal Comité met kameraad Nikita Sergejewitsj Chroestsjow aan het hoofd, voor de geweldige bijdrage die zij geleverd hebben en thans leveren tot de wereldomvattende strijd tegen kolonialisme en imperialisme, voor vrede en het geluk der mensheid.

Tenslotte leggen beide partijen de plechtige belofte af al hun krachten in te spannen om alle progressieve krachten in hun landen te verzamelen en te verenigen in de strijd voor de overdracht van West-Irian (Nieuw-Guinea) aan Indonesië als zijnde hun concrete bijdrage tot het behouden van de wereldvrede.

Voor de delegatie van de CPN, de algemeen secretaris van de Communistische Partij van Nederland

Paul de Groot.

Voor de delegatie van de PKI, de voorzitter van de Communistische Partij van Indonesië

D. N. Aidit.

De gemeenschappelijke verklaring is in de Engelse taal gesteld en ondertekend te Moskou op 30 oktober 1961. Besloten werd tot gelijktijdige publicatie te Djakarta en Amsterdam op 15 november 1961.

Communiqué van het Partijbestuur

Het Partijbestuur van de CPN is bijeen geweest op 18 en 19 november.

Op deze zitting brachten Paul de Groot en Henk Hoekstra verslag uit van het 22ste Congres van de CPSU en het optreden van de CPN-delegatie op dit congres.

Aan de besprekingen van dit verslag namen deel G. van Oostrum, T. Stuivenberg, Th. de Vries, C. Haringa, H. Teeuwen, Jaap Wolff, C. Mulder, G. Maas, W. Hartog, Fr. Meis, P. Bakker, G. Verrips, A. v. Turnhout, R. Haks, M. Bakker, H. de Vos, Joop Wolff, Tj. Jager, J. Maliepaard, H. Verheij.

Het Partijbestuur betuigde zijn grote instemming met het optreden van de delegatie en het verslag van de partijgenoten De Groot en Hoekstra. Het besloot dit verslag in brochurebrochurevorm te publiceren.

Met voldoening stelde het Partijbestuur vast, dat de verkoop van het Program der CPSU zich snel heeft ontwikkeld. Het roept de gehele partij op deze verkoop nog uit te breiden. Het besloot de belangrijkste documenten van het 22ste congres der CPSU in een oplage van minstens 5000 exemplaren in boekvorm te publiceren.

Het Partijbestuur bracht zijn volledige instemming tot uitdrukking met de gemeenschappelijke verklaring van de delegaties van de PKI en de CPN en besloot in de geest van deze verklaring de actie te versterken voor de terugtrekking van de troepen uit Nieuw-Guinea en voor onderhandelingen met de regering van de Indonesische Republiek over de overdracht van Nieuw-Guinea aan Indonesië.

Waarheid, 20 nov. '61.

Het oktobernummer van het maandblad

VRAAGSTUKKEN VAN

Vrede en socialisme

brengt een discussie over:

**Communisten
en
de jeugd
en
Welke toekomst
staat
de mens
te wachten?**

Bijdragen o.m. van P. Villar, Frankrijk, José de Castro
Brazilië, Prof. J. D. Bernal, Engeland

Prijs van het tijdschrift f. 1,20 per maand

Administratie:

Progressief Algemeen Vertaalbureau

Churchill-laan 201... Amsterdam

Abonneert U nog heden!!!

DE TWEE BOEKEN
VAN HET JAAR 1961

HITTEGOLF IN BERLIJN

een liefde dreigde ten onder te gaan in het „Vrije Westen“

302 blz. geb. f. 7.95

LICHT EN SCHADUW

vijf spannende en actuele verhalen over een verdeeld land.

128 blz., geb. f. 3.95

NU

twee gulden voordeel voor U! Tot 31 december 1961 zijn beide boeken samen verkrijgbaar tegen de speciale intekenprijs van f. 9.90!

PEGASUS

Amsterdam - Leidsestraat 25
Den Haag - Hobbemastraat 57
Rotterdam - Hoogstraat 143